Beibl Bach

Trosolwg

Mae hwn yn ddetholiad wedi'i guradu'n ofalus o destunau Groeg hynafol sydd wedi'u bwriadu i ddal dysgeidiaeth Iesu a'r ysgrifau y dysgodd Ef amdanynt, y cyfeiriodd atynt, a'u cyflawni orau. Ein nod yw darparu cynrychiolaeth mor agos â phosibl i'r Groeg gwreiddiol i chi mewn fformat modern, darllenadwy.

Ymwadiad

Crëwyd y cyfieithiad hwn o'r Groeg gwreiddiol Septuagint a thestunau Bysantaidd gyda modelau iaith mawr. Am y rheswm hwn mae'n cynnwys llawer o arteffactau diwylliant a gramadeg yr iaith wreiddiol, ond gall hefyd gynnwys gwallau. Os yw unrhyw beth yn edrych yn rhyfedd, gwiriwch y Groeg gwreiddiol os gwelwch yn dda. Os dewch o hyd i wall, e-bostiwch ef i jesusislord@joshuabible.com.

Trwyddedu

Mae gennych ganiatâd i atgynhyrchu a dosbarthu'r cyfieithiad hwn yn rhannol neu'n gyfan. Nid oes gennych ganiatâd i'w addasu na'i werthu. Os dewch o hyd i wall, anfonwch e-bost at jesusislord@joshuabible.com fel y gallwn ei gywiro a darparu argraffiad wedi'i ddiweddaru i chi.

Genesis

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36 | 37 | 38 | 39 | 40 | 41 | 42 | 43 | 44 | 45 | 46 | 47 | 48 | 49 | 50

Efengyl Mathew

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28

Exodus

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36 | 37 | 38 | 39 | 40

Efengyl Marc

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16

Numeri

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36

Efengyl Ioan

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21

Deuteronomium

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34

Llythyr Ioan

1 | 2 | 3 | 4 | 5

Josua

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24

Genesis

1

Yn y dechreuad gwnaeth Duw y nefoedd ar ddaear. Yr oedd y ddaear yn anweledig ac heb ei ffurfio, a thywyllwch uwchben y dyfnder, ac ysbryd Duw yn hofran uwchben y dyfroedd. A dywedodd Duw, Bydded goleuni, a daeth goleuni i fod. A gwelodd Duw y golau, ei fod yn dda, a gwahanodd Duw rhwng y golau ar tywyllwch. A galwodd Duw y golau yn ddydd, a galwodd y tywyllwch yn nos. A bu gydar nos, a bu fore, y dydd cyntaf.

Ac meddai Duw, Bydded ffurfafen yng nghanol y dŵr, a bydded yn gwahanu rhwng dŵr a dŵr, a daeth felly. A gwnaeth Duw y ffurfafen, a gwahanodd Duw rhwng y dŵr oedd o dan y ffurfafen ar dŵr oedd uwchben y ffurfafen. Ac galwodd Duw y ffurfafen yn nefoedd, a gwelodd Duw ei fod yn dda, a bu gydar nos, a bu fore, yr ail ddiwrnod.

Ac meddai Duw, Casglwyd y dŵr sydd dan y nef i un gynulliad, ac ymddangoswyd y sychdir, a daeth felly. A chasglwyd y dŵr oedd dan y nef iw gynulliadau, ac ymddangosodd y sychdir. Ac galwodd Duw y tir sych yn dir, a galwodd gasgliadaur dyfroedd yn foroedd, a gwelodd Duw ei fod yn dda. Ac meddai Duw, Blaenored y tir lysiau glaswellt, yn hau had yn ôl ei ryw ac yn ôl ei debygrwydd, a phren ffrwythlon yn gwneud ffrwyth, y mae ei had ynddo yn ôl ei ryw ar y ddaear, ac felly y bu. Ac fe ddaeth y tir â llysiau glaswellt allan, yn hau had yn ôl eu rhyw ac yn ôl eu tebygrwydd, a phren ffrwythlon yn gwneud ffrwyth, y mae ei had ynddo yn ôl ei ryw ar y ddaear, a gwelodd Duw fod hyn yn dda. Ac fe ddigwyddodd hwyr, ac fe ddigwyddodd fore, y trydydd dydd.

Ac meddai Duw, Bydded goleuadau yn ffurfafen y nefoedd i roi goleuni ar y ddaear, i wahanu rhwng y dydd ar nos, a byddant yn arwyddion ac yn amserau ac yn ddyddiau ac yn flynyddoedd. Ac aed iddynt fod yn oleuadau yn ffurfafen y nefoedd, fel rhoi golau ar y ddaear, a bu felly. Ac fe wnaeth Duw y ddau oleuad mawr, y goleuad mawr i lywodraethur dydd, ar goleuad llai i lywodraethur nos, ar sêr. Ac feu gosododd hwy Duw yn ffurfafen y nefoedd, fel y rhoint oleuni ar y ddaear, ac i reolir dydd ar nos, ac i wahanu rhwng y goleuni ar tywyllwch, a gwelodd Duw fod hyn yn dda. Ac fe ddaeth gydar hwyr ac fe ddaeth y bore, y pedwerydd dydd.

Ac meddai Duw, Bydded ir dyfroedd ddwyn allan bethau ymlusgol o eneidiau byw, ac adar yn hedfan uwchben y ddaear

ar draws ffurfafen y nefoedd, a bu felly. A gwnaeth Duw y creaduriaid môr mawrion, a phob enaid anifeiliaid ymlusgiaid, y rhai a arweiniodd y dyfroedd allan yn ôl eu mathau, a phob aderyn adenog yn ôl ei fath, a gwelodd Duw fod hyn yn dda. Ac feu bendithiodd hwy Duw, gan ddweud, Cynyddwch ac amlhewch, a llenwch y dyfroedd yn y moroedd, a bydded ir adar amhau ar y ddaear. A bu hwyr, a bu bore, y pumed dydd.

A dywedodd Duw, Bydded ir ddaear ddwyn allan enaid byw yn ôl ei ryw, anifeiliaid pedwar troed, ac ymlusgiaid, a bwystfilod y ddaear yn ôl eu rhyw, ac felly y bu. Ac fe wnaeth Duw fwystfilod y ddaear yn ôl eu rhywogaeth, ar da byw yn ôl eu rhywogaeth, a holl ymlusgiaid y ddaear yn ôl eu rhywogaeth, a gwelodd Duw eu bod yn dda.

Ac meddai Duw, Gadewch inni wneud dyn yn ôl ein delw ac yn ôl ein tebygrwydd, a gadewch iddynt reoli pysgod y môr, ac adar y nefoedd, ar gwartheg, ar holl ddaear, ar holl ymlusgiaid syn ymlusgo ar y ddaear. Ac gwnaeth Duw y dyn yn ôl delw Duw; gwnaeth ef yn wryw ac yn fenyw. Ac bendithiodd Duw hwy, gan ddweud, cynyddwch ac amlhewch, a llenwch y ddaear, a darostwngwch hi, a rheolwch bysgod y môr, ac adar y nefoedd, a phob anifail, ar holl ddaear, a phob ymlusgiad syn ymlusgo ar y ddaear. A dywedodd Duw, Wele, rwyf wedi rhoi i chwi bob glaswellt syn cynhyrchu had, sydd ar wyneb yr holl ddaear, a phob pren sydd â ffrwyth ynddo syn cynhyrchu had; i chwi bydd yn fwyd. Ac i holl fwystfilod y ddaear, ac i holl adar y nefoedd, ac i bob ymlusgiad syn ymlusgo ar y ddaear, sydd ag

enaid bywyd ynddoi hun, pob glaswellt gwyrdd yn fwyd; a daeth felly. Ac gwelodd Duw y cwbl a wnaeth, ac wele roedd yn dda iawn, ac aeth yn hwyr, ac aeth yn fore, y chweched dydd.

2

Ac fe gwblhawyd y nef ar ddaear, au holl fyd.

Ac fe gwblhaodd Duw ar y chweched dydd ei weithiau a wnaeth, ac fe orffwysodd ar y seithfed dydd oi holl weithiau a wnaeth. A bendithiodd Duw y seithfed dydd, ai gysegru, oherwydd ynddo gorffwysodd oi holl weithiau yr oedd Duw wedi dechrau eu gwneud.

Dyma lyfr cenhedlaeth y nefoedd ar ddaear, pan ddaeth i fodolaeth, ar y diwrnod y gwnaeth yr Arglwydd Dduw y nefoedd ar ddaear, a phob gwyrdd y maes cyn iddo ddod i fod ar y ddaear, a phob glaswellt y maes cyn iddo godi, oherwydd nid oedd Duw wedi bwrw glaw ar y tir, a nid oedd dyn iw weithio. Ond roedd ffynnon yn codi or ddaear, ac roedd yn dyfrhau holl wyneb y ddaear. A ffurfiodd Duw y dyn o lwch y ddaear, ac anadlodd iw wyneb anadl einioes, a daeth y dyn yn enaid byw.

Ac fe blannodd Duw baradwys yn Eden tuar dwyrain, a gosododd ynor dyn a ffurfiodd. Ac achosodd Duw i godi eto or ddaear bob pren hardd iw weld, a da iw fwyta, a phren y bywyd yng nghanol y baradwys, a phren gwybod da a drwg. Mae afon

yn llifo allan o Eden i ddyfrhaur baradwys, ac oddi yno maen ymrannun bedwar pen. Enwr un yw Pishon, hwn syn amgylchynu holl dir Havilah, lle maer aur. Ond mae aur y ddaear honno yn dda, ac yno maer garfwncl ar maen gwyrdd. Ac enwr ail afon yw Gihon; hon syn amgylchynu holl dir Ethiopia. Ar trydydd afon, Tigris, yw hon syn mynd o flaen yr Assyriaid, ar pedwerydd afon yw Ewffrates. A chymerodd yr Arglwydd Dduw y dyn a ffurfiodd ef, ai osod yn baradwys y danteithfwydd, iw weithio ai warchod. Ac fe orchymynodd yr Arglwydd Dduw i Adda, gan ddweud, o bob coeden sydd yn y baradwys fe gei fwyta. Ond or pren gwybod da a drwg, ni fyddwch yn bwyta ohono; ar ba ddydd bynnag y bwytewch ohono, yn sicr byddwch farw.

A dywedodd yr Arglwydd Dduw, Nid ywn dda ir dyn fod ar ei ben ei hun; gwnawn iddo gynorthwywr cyfatebol iddo. Ac ffurfiodd Duw eto or ddaear yr holl fwystfilod y maes, ar holl adar y nefoedd, ac arweiniodd hwy at Adda, i weld beth a alwai hwy; a phob un a alwodd Adda yn enaid byw, hwnnw oedd ei enw. Ac galwodd Adda enwau ar yr holl anifeiliaid, ac ar yr holl adar y nefoedd, ac ar yr holl fwystfilod y maes, ond i Adda ni chanfuwyd cynorthwywr tebyg iddo ef. Ac fe osododd Duw syfrdandod ar Adam, ac fe gysgodd, ac fe gymerodd un oi ochrau, ac fe lanwodd gnawd yn ei lle. Ac adeiladodd Duw yr ochr a gymerodd o Adam yn wraig, a daeth â hi at Adam. Ac meddai Adda, Hwn yn awr yw asgwrn om hesgyrn i, a chnawd om cnawd i; hon a elwir yn ddynes, oherwydd o ddyn y cymerwyd hi. Oherwydd hyn bydd dyn yn gadael ei dad ai fam,

ac yn cael ei uno âi wraig, a bydd y ddau yn un cnawd. Ac yr oedd y ddau yn noeth, Adda ai wraig, ac nid oeddent yn teimlo cywilydd.

3

Ond yr oedd y sarff yn ddoethaf or holl fwystfilod oedd ar y ddaear, y rhai a wnaeth yr Arglwydd Dduw, a dywedodd y sarff wrth y wraig, Pam y dywedodd Duw na chewch fwyta o bob pren y paradwys? Ac meddair wraig wrth y sarff, O ffrwyth pren y baradwys y byddwn yn bwyta, Ond o ffrwyth y pren sydd yng nghanol y baradwys, dywedodd Duw, ni chewch fwyta ohono, ac ni chewch gyffwrdd ag ef, rhag i chwi farw. Ac meddair sarff wrth y wraig, Ni fyddwch farw o gwbl, Oherwydd gwyddai Duw y byddai eich llygaid yn cael eu hagor y dydd y bwytewch ohono, a byddwch fel duwiau, yn gwybod da a drwg. Ac gwelodd y ddynes fod y pren yn dda iw fwyta, ac yn ddymunol ir llygaid iw weld, ac yn hardd iw ddeall, a chymerodd oi ffrwyth ai fwyta, a rhoddodd hefyd iw gŵr gyda hi, a bwytasant. Ac agorwyd llygaid y ddau, a gwyddent eu bod yn noeth, ac fe wnïasant ddail ffigysbren, a gwnaethant glytiau llwynau iddynt eu hunain. Ac fe glywsant lais yr Arglwydd Dduw yn cerdded yn y baradwys yn yr hwyr, a chuddiodd Adda ai wraig eu hunain rhag wyneb yr Arglwydd Dduw yng nghanol pren y baradwys. Ac galwodd yr Arglwydd Dduw ar Adda, a dywedodd wrtho, Adda, bler wyt ti? Ac meddai wrtho, Clywais dy lais yn cerdded yn y baradwys, ac ofnais oherwydd fy mod yn noeth, ac ymguddiais. A

dywedodd Duw wrtho, Pwy a ddywedodd wrthyt dy fod yn noeth? Oni fwytaist or pren y gorchymynais i ti am hwn yn unig i beidio â bwyta ohono? Ac meddai Adda, Y ddynes a roddaist gyda mi, hon a roddodd i mi or pren, ac fe fwytais. A dywedodd yr Arglwydd Dduw wrth y wraig, Beth yw hyn a wneist ti? A dywedodd y wraig, Y sarff am twyllodd i, a bwytais.

Ac meddair Arglwydd Dduw wrth y sarff, Oherwydd i ti wneud hyn, melltithiedig wyt ti o blith yr holl anifeiliaid, ac o blith holl fwystfilod y ddaear; ar dy frest ac ar dy fol y byddin mynd, a phridd fyddi din ei fwyta holl ddyddiau dy fywyd. Ac fe osodaf elyniaeth rhyngot ti ar wraig, ac rhwng dy had di ai had hi; bydd ef yn cadw dy ben di, a byddi dithau yn cadw ei sawdl ef. Ac ir wraig dywedodd, Lluosi byddaf yn lluosi dy boenau, ath riddfan, mewn poenau byddin dwyn plant, ac at dy ŵr fydd dy droi i ffwrdd, ac ef fydd yn rheoli arnat. I Adda ond dywedodd, Oherwydd gwrandawaist ar lais dy wraig, a bwytaist or pren y gorchymynais i ti am hwn yn unig i beidio â bwyta, ohono bwytaist, melltithiedig ywr tir yn dy weithredoedd, mewn gofidiau bwytei ef holl ddyddiau dy fywyd. Bydd drain ac ysgall yn codi i ti, a byddin bwyta glaswellt y maes. Yng nghwys dy wyneb y bwytei dy fara, nes dy droi yn ôl ir ddaear or hon y cymerwyd di, oherwydd pridd wyt ti, ac i bridd y dychweli. Ac galwodd Adda enw ei wraig yn Fywyd, oherwydd hi oedd mam yr holl rai byw. A gwnaeth yr Arglwydd Dduw i Adda ac iw wraig diwnicau o groen, au gwisgo hwy.

Ac meddai Duw, Wele, mae Adda wedi dod yn un ohonom ni, i

wybod da a drwg, ac yn awr rhag iddo byth estyn ei law a chymryd o bren y bywyd a bwyta, a byw am byth. Ac anfonodd yr Arglwydd Dduw ef allan o baradwys y moethusrwydd, i weithior tir y cymerwyd ef ohono. Ac fe fwriodd allan Adda, ac fei sefydlodd gyferbyn â pharadwys y moethusrwydd, ac fe osododd y cerwbimiaid, ar cleddyf fflamllyd troellol, i warchod ffordd pren y bywyd.

4

Adnabu Adda ei wraig Efa, ac wedi beichiogi esgorodd Cain, a dywedodd, Caffaelais ddyn trwy Dduw. Ac ychwanegodd esgor ar ei frawd, sef Abel, a daeth Abel yn fugail defaid, ond roedd Cain yn gweithior tir. Ac wedi dyddiau daeth Cain â ffrwythaur ddaear yn aberth ir Arglwydd, Ac daeth Abel ag offrwm yntau hefyd o gyntafanedig ei ddefaid, ac ou brasterau hwy, ac edrychodd Duw ar Abel ac ar ei roddion ef. Ond ar Cain ac ar ei aberthau ni thalodd sylw, a thristodd Cain yn fawr iawn, a syrthiodd ei wyneb. Ac meddair Arglwydd Dduw wrth Cain, Pam y daethost yn drist iawn, a pham y syrthiodd dy wyneb? Onid os wyt tin cynnig yn gywir, ond nid yn rhannu yn gywir, rwyt ti wedi pechu? Bydd dawel, tuag atat ti mae ei droi i ffwrdd ef, a byddi din rheoli drosto.

A dywedodd Cain wrth Abel ei frawd, Gadewch i ni fynd ir gwastatir, a phan oeddent yn y gwastatir, cododd Cain yn erbyn Abel ei frawd, ai ladd. A dywedodd yr Arglwydd Dduw wrth

Cain, Ble mae Abel dy frawd? A dywedodd, Nid wyf yn gwybod. Ai gwarcheidwad fy mrawd wyf fi? A dywedodd yr Arglwydd, Beth a wnaethost? Mae llais gwaed dy frawd yn gweiddi ataf fi or ddaear. Ac yn awr melltithiedig wyt ti or ddaear, yr hon a agorodd ei genau i dderbyn gwaed dy frawd oth law. Pan weithiar tir, ni fydd yn ychwanegu ei chryfder iw roi i ti; byddin griddfan ac yn crynu ar y ddaear. Ac meddai Cain wrth yr Arglwydd Dduw, Mae fy achos yn rhy fawr iw faddau i mi. Os wyt tin fy mwrw allan heddiw o wyneb y ddaear, ac oth wyneb di fe guddaf, a byddaf yn griddfan ac yn crynu ar y ddaear, a bydd pob un syn dod o hyd i mi yn fy lladd. A dywedodd yr Arglwydd Dduw wrtho, Nid felly, pob un syn lladd Cain, saith gwaith y bydd dial yn cael ei ddadwneud. A gosododd yr Arglwydd Dduw arwydd ar Cain, fel na fyddai pob un syn dod o hyd iddo yn ei ladd ef. Aeth Cain allan o wyneb Duw, a phreswylodd yn nhir Naid gyferbyn ag Eden.

Ac adnabu Cain ei wraig, ac wedi beichiogi esgorodd Enoch. Ac yr oedd yn adeiladu dinas, ac enwodd y ddinas ar ôl enw ei fab, Enoch. Ganwyd i Enoch Gaidad, a Gaidad a genhedlodd Mahalalel, a Mahalalel a genhedlodd Methuselah, a Methuselah a genhedlodd Lamech.

A chymerodd Lamech iddo ei hun ddwy wraig, enwr un oedd Ada, ac enwr ail oedd Sella. Ac esgorodd Ada ar Jobel; hwn oedd tad y rhai oedd yn byw mewn pebyll ac yn magu gwartheg. Ac enw ei frawd oedd Jubal; hwn oedd yr un a ddangosodd y salteri ar delyn. Ond esgorodd Sella hefyd ar Tubal, ac yr oedd yn

drawydd morthwyl, yn of efydd a haearn. A chwaer Tubal oedd Noema. Dywedodd Lamech wrth ei wragedd ei hun, Ada a Sella, Clywch fy llais, wragedd Lamech, gwrandewch ar fy ngeiriau, oherwydd laddais ddyn am glwyf i mi, a dyn ifanc am gleisiau i mi. Oherwydd y dialwyd saith gwaith ar Cain, ond ar Lamech saith deg saith gwaith.

Adnabu Adda Efa ei wraig, a beichiogi a wnaeth ac esgor ar fab, ac enwodd ef Seth, gan ddweud, Oherwydd cododd Duw i mi had arall yn lle Abel, yr hwn a laddodd Cain. Ac i Seth ganwyd mab, ac enwyd ef yn Enos; hwn a obeithiodd alw ar enwr Arglwydd Dduw.

5

Dyma lyfr cenhedlaeth dynion, ar y dydd y gwnaeth Duw Adda, yn ôl delw Duw y gwnaeth ef. Gwryw a benyw y gwnaeth ef hwy, a bendithiodd hwy, ac enwodd hwy yn Adda ar y dydd y gwnaeth hwy. Bu fyw Adda ddau gant a deg ar hugain o flynyddoedd, a chenhedlodd yn ôl ei ffurf ef ac yn ôl ei ddelw ef, ac enwodd ef ei enw yn Seth. Daeth dyddiau Adda, y rhai y bu ef fyw ar ôl cenhedlu Seth, yn saith gant o flynyddoedd, ac fe genhedlodd feibion a merched. A bu holl ddyddiau Adda, y rhai y bu fyw ynddynt, yn ddeg ar hugain a naw cant o flynyddoedd, a bu farw. Buodd Seth fyw bum mlynedd a dau gant, a chenhedlodd Enos. A bu fyw Seth ar ôl iddo genhedlu Enos, saith mlynedd a saith cant, ac fe genhedlodd feibion a merched. A bu

holl ddyddiau Seth yn ddeuddeg a naw cant o flynyddoedd, a bu farw. A bu Enos fyw gant naw deg o flynyddoedd, ac fe genhedlodd Cainan. Ac fe fyw Enos ar ôl cenhedlu Cainan saith gant a phymtheg o flynyddoedd, ac fe genhedlodd feibion a merched. Ac aeth holl ddyddiau Enos yn bum mlynedd a naw cant, a bu farw. A bu Cainan fyw am saith deg a chant o flynyddoedd, a chenhedlodd Mahalalel. Ac fe fu fyw Cainan ar ôl iddo genhedlu Mahalalel ddeugain a saith gant o flynyddoedd, ac fe genhedlodd feibion a merched. Ac aeth holl ddyddiau Cainan yn ddeg mlynedd a naw cant, a bu farw.

A bu fyw Mahalalel bum mlynedd a thrigain a chant o flynyddoedd, a chenhedlodd Jared. Ac fe fyw Mahalalel ar ôl cenhedlu Jared dri chant tri deg o flynyddoedd, ac fe genhedlodd feibion a merched. Ac aeth holl ddyddiau Mahalalel yn bum mlynedd a phedwar ugain a wyth cant, a bu farw. A bu fyw Jared gant chwe deg a dwy o flynyddoedd, ac fe genhedlodd Enoch. Ac fe fyw Jared ar ôl iddo genhedlu Enoch wyth cant o flynyddoedd, ac fe genhedlodd feibion a merched. Ac aeth holl ddyddiau Jared yn ddau a thrigain a naw cant o flynyddoedd, a bu farw. Ac fe fyw Enoch gant chwe deg a phump o flynyddoedd, ac fe esgorodd ar Fethwselah. Plesiodd Enoch Dduw ar ôl cenhedlu Methwsela, am ddau gant o flynyddoedd, a chenhedlodd feibion a merched. Ac aeth holl ddyddiau Enoch yn bump a thrigain a thri chant o flynyddoedd. Ac fe blesiodd Enoch Dduw, ac ni chafodd ei ddarganfod, oherwydd roedd Duw wedi ei symud ef. A bu Methwselah fyw am gant trigain a saith o flynyddoedd, ac esgorodd ar Lamech. Ac fe fyw Methwselah ar

ôl iddo genhedlu Lamech, ddau gant ac wyth gant o flynyddoedd, ac fe genhedlodd feibion a merched. Ac aeth holl ddyddiau Methwselah, y bun byw, yn naw mlynedd a thrigain a naw cant o flynyddoedd, a bu farw. A bu Lamech fyw am gant wyth deg ac wyth o flynyddoedd, ac fe esgorodd ar fab. Ac enwodd yr enw ei yn Noa, gan ddweud, Bydd hwn yn rhoi gorffwys i ni on gweithiau, ac o boenau ein dwylo, ac or ddaear yr hon a felltithiodd yr Arglwydd Dduw. Ac fe fyw Lamech ar ôl iddo genhedlu Noa bum cant chwe deg a phump o flynyddoedd, ac fe genhedlodd feibion a merched. A daeth holl ddyddiau Lamech i saith gant pum deg tri o flynyddoedd, a bu farw. Ac roedd Noa yn bum cant oed, ac fe genhedlodd dri mab, sef Sem, Cham a Jaffeth.

6

A digwyddodd pan ddechreuodd y bobl luosog ar y ddaear, a merched a anwyd iddynt. Ond wedi i feibion Duw weld merched y dynion, oherwydd eu bod yn brydferth, cymerodd iddynt eu hunain wragedd o blith pob rhai yr oeddent wedi eu dewis. Ac meddair Arglwydd Dduw, Ni fydd fy ysbryd yn aros yn y dynion hyn am byth, oherwydd eu bod yn gnawd; bydd eu dyddiau yn gant ugain mlynedd. Yr oedd y cewri ar y ddaear yn y dyddiau hynny, ac ar ôl hynny, pan oedd meibion Duw yn mynd at ferched dynion, ac yn geni iddynt, y rheini oedd y cewri o oes, y dynion enwog.

Ond gwelodd yr Arglwydd Dduw fod drygaur dynion wedi lluosogi ar y ddaear, a bod pob un yn meddwl yn ei galon yn ofalus ar ddrwg yr holl ddyddiau, Ac ystyriodd Duw iddo wneud y dyn ar y ddaear, a myfyriodd ar hyn. Ac meddai Duw, Dilëaf y dyn a wneuthum o wyneb y ddaear, o ddyn hyd anifail, ac o ymlusgiaid hyd adar y nefoedd, oherwydd yr wyf yn edifar imi eu gwneud hwy.

Ond canfu Noa ffafr gerbron yr Arglwydd Dduw. Dyma genedlaethau Noa. Roedd Noa yn ddyn cyfiawn, yn berffaith yn ei genhedlaeth ei hun, plesiodd Noa Dduw. Genhedlodd Noa dri mab: Sem, Cham a Jaffeth. Cafodd y tir ei ddifetha o flaen Duw, a llanwyd y tir ag anghyfiawnder. A gwelodd yr Arglwydd Dduw y ddaear, ac yr oedd wedi ei llygru, oherwydd yr oedd pob cnawd wedi llygru ei ffordd ar y ddaear. Ac meddair Arglwydd Dduw wrth Noa, Mae amser pob dyn wedi dod om blaen i, oherwydd llenwyd y ddaear ag anghyfiawnder ganddynt, ac wele, byddaf yn eu dinistrio hwy ar ddaear.

Gwna felly i ti dy hun arch o bren sgwâr, byddin gwneud nythod yn yr arch, a byddin ei gorchuddio â phyg or tu mewn ac or tu allan. Ac felly y gwnei yr arch: tri chant cufydd fydd hyd yr arch, a hanner cant cufydd y lled, a deg ar hugain cufydd yr uchder. Wrth ei chasglu ynghyd byddin gwneud yr arch, ac i gufydd byddin ei chwblhau or uchod; ond byddin gwneud drws yr arch or ochr, a byddin ei gwneud yn isaf, yn ail lawr ac yn drydydd lawr. Ond yr wyf fi, wele, yn dwyn y dilyw, dŵr ar y ddaear, i ddinistrio pob cnawd yn yr hwn y mae ysbryd bywyd o dan y

nefoedd, a phopeth sydd ar y ddaear, bydd farw.

A byddaf yn sefydlu fy nghyfamod gyda thi, a byddi di yn mynd i mewn ir arch, ti ath feibion, ath wraig, a gwragedd dy feibion gyda thi. Ac o bob un or anifeiliaid, ac o bob un or ymlusgiaid, ac o bob un or bwystfilod gwyllt, ac o bob cnawd, dau o bob un a ddoi di i mewn ir arch, fel y cedwi hwyn fyw gyda thi dy hun; gwryw a benyw y byddant. O bob un or adar syn hedfan yn ôl eu rhywogaeth, ac o bob un or da yn ôl eu rhywogaeth, ac o bob un or ymlusgiaid syn ymlusgo ar y ddaear yn ôl eu rhywogaeth, dau ddau o bob un byddant yn dod atat i gael eu bwydo gyda thi, gwryw a benyw. Ond fe gymeri di i ti dy hun or holl fwydydd y byddwch yn eu bwyta, a byddi di yn eu casglu atat ti dy hun, a bydd i ti ac iddyn nhw iw fwyta. A gwnaeth Noa bopeth a orchmynnodd yr Arglwydd Dduw iddo, felly y gwnaeth.

7

A dywedodd yr Arglwydd Dduw wrth Noa, Dos i mewn ti ath holl deulu ir arch, oherwydd gwelais di yn gyfiawn om blaen yn y genhedlaeth hon. Or da byw glân, dod â saith saith o wrywod a benywod atat ti, ond or da byw nad ydynt yn lân, dau ddau o wrywod a benywod. Ac o adar y nefoedd y rhai glân, saith saith, gwryw a benyw, ac or holl adar nad ydynt yn lân, dau ddau, gwryw a benyw, i gynnal had ar holl y ddaear. Oherwydd ymhen saith diwrnod byddaf yn dwyn glaw ar y ddaear, ddeugain diwrnod a deugain noson, a byddaf yn dileu pob bod byw a

wneuthum o wyneb yr holl ddaear. Ac gwnaeth Noa bopeth a orchmynnodd yr Arglwydd Dduw iddo. Roedd Noah yn chwe chant oed, ac fe ddaeth dilyw y dŵr ar y ddaear. Aeth i mewn Noa ai feibion ai wraig a gwragedd ei feibion gydag ef ir arch oherwydd dŵr y dilyw. Ac or adar glân, ac or adar nad ydynt yn lân, ac or anifeiliaid glân, ac or anifeiliaid nad ydynt yn lân, ac or holl ymlusgiaid ar y ddaear, Dau ddau aethant i mewn at Noa ir arch, gwryw a benyw, fel y gorchmynnodd Duw i Noa. Ac wedir saith diwrnod, daeth dyfroedd y dilyw ar y ddaear. Yn y chwe chanfed flwyddyn ym mywyd Noa, ar yr ail fis, ar y seithfed ar hugain or mis, ar y dydd hwn rhwygwyd holl ffynhonnaur dyfnder, ac agorwyd llifddoraur nefoedd. Ac fe ddigwyddodd y glaw ar y ddaear am ddeugain diwrnod a deugain noson. Yn y dydd hwn aeth Noa i mewn, Sem, Ham, Jaffeth, meibion Noa, a gwraig Noa, a thair gwraig ei feibion gydag ef, i mewn ir arch. Ac pob bwystfil gwyllt yn ôl ei ryw, a phob anifail yn ôl ei ryw, a phob ymlusgyn syn symud ar y ddaear yn ôl ei ryw, a phob aderyn ehedog yn ôl ei ryw. Aethant i mewn at Noa ir arch, bob yn ddau, gwryw a benyw, o bob cnawd yr oedd ynddo anadl einioes. Ac aeth y rhai oedd yn mynd i mewn, gwryw a benyw o bob cnawd, i mewn, fel y gorchmynnodd Duw i Noa, a chaeadd yr Arglwydd Dduw yr arch or tu allan iddo.

Ac fe ddigwyddodd y dilyw am ddeugain diwrnod a deugain noson ar y ddaear, a chynyddodd y dŵr, a chododd yr arch, a chafodd ei chodi or ddaear. Ac roedd y dŵr yn trechu ac yn cynyddun fawr iawn ar y ddaear, ac roedd yr arch yn cael ei

chario ar wyneb y dŵr. Ond roedd y dŵr yn trechun fawr iawn ar y ddaear, ac fe orchuddiodd yr holl fynyddoedd uchel a oedd o dan y nef. Pymtheg cubit uwchlaw cododd y dŵr, a gorchuddiodd yr holl fynyddoedd uchel. Ac bu farw pob cnawd oedd yn symud ar y ddaear: yr adar, ar anifeiliaid, ar bwystfilod gwylltion, a phob ymlusgiad oedd yn symud ar y ddaear, a phob dyn. Ac bu farw pob un oedd ganddo anadl einioes, a phopeth oedd ar y tir sych. Ac fe ddileodd bob bodolaeth oedd ar wyneb y ddaear, o ddyn hyd at anifail, a phethau ymlusgol, ac adar y nefoedd, a chawsant eu dileuo or ddaear, a gadawyd Noa yn unig, ar rhai oedd gydag ef yn yr arch. Ac fe gododd y dŵr ar y ddaear am gant hanner cant o ddyddiau.

8

Ac fe gofiodd Duw am Noa, ac am yr holl fwystod gwyllt, ac am yr holl dda, ac am yr holl adar, ac am yr holl ymlusgiaid oedd yn ymlusgo, cymaint ag oedd gydag ef yn yr arch, a daeth Duw ag ysbryd ar y ddaear, a pheidiodd y dŵr. Ac fe orchuddiwyd ffynhonnaur dyfnder, a llifddoraur nefoedd, ac ataliwyd y glaw or nefoedd. Ac roedd y dŵr yn cilio wrth fynd or ddaear, ac roedd y dŵr yn lleihau ar ôl cant a hanner cant o ddiwrnodau. Ac eisteddodd yr arch yn y seithfed mis, ar y seithfed ar hugain or mis, ar fynyddoedd Ararat. Ond yr oedd y dŵr yn lleihau hyd at y degfed mis. Ac yn y degfed mis, ar y cyntaf or mis, ymddangosodd pennaur mynyddoedd. Ac wedi deugain diwrnod agorodd Noa ffenestr yr arch yr oedd wedi ei gwneud.

Ac anfonodd y frân, ac wedi mynd allan, ni ddychwelodd hyd nes ir dŵr sychu oddi ar y ddaear. Ac anfonodd y golomen ar ei ôl i weld a oedd y dŵr wedi gostegu oddi ar y ddaear. Ac heb gael gorffwys iw thraed, dychwelydd y golomen ato ir arch, oherwydd roedd dŵr ar holl wyneb y ddaear, ac wedi estyn ei law cymerodd hi, a dug hi atoi hun ir arch. Ac wedi aros saith diwrnod arall eto, anfonodd y golomen allan or arch unwaith yn rhagor. Ac dychwelydd y golomen ato tuar hwyr, ac roedd ganddi ddeilen olewydd yn ei phig, ac adnabu Noa fod y dŵr wedi gostwng oddi ar y ddaear. Ac wedi aros saith diwrnod eraill eto, anfonodd y golomen allan unwaith eto, ac ni ddychwelodd ato mwyach. Ac fe ddigwyddodd yn y chwe chanfed blwyddyn ac un ym mywyd Noa, ar ddydd cyntaf y mis cyntaf, fe beidiodd y dŵr oddi ar y ddaear. Ac fe ddadorchuddiodd Noa do yr arch yr oedd ef wedi ei wneud, ac fe welodd fod y dŵr wedi peidio oddi ar wyneb y ddaear. Yn yr ail fis fe sychodd y tir, ar y seithfed diwrnod ar hugain or mis.

A dywedodd yr Arglwydd Dduw wrth Noa, gan ddweud, Dos allan or arch, ti ath wraig ath feibion a gwragedd dy feibion gyda thi, Ac yr holl fwystfilod sydd gyda thi, a phob cnawd o adar hyd at anifeiliaid, a phob ymlusgyn syn symud ar y ddaear, tyrd â hwy allan gyda thi dy hun. Ac cynyddwch ac amlhewch ar y ddaear. Ac aeth Noa allan, ai wraig, ai feibion, a gwragedd ei feibion gydag ef. Ac aeth pob bwystfil gwyllt, a phob anifail, a phob aderyn, a phob ymlusgiad syn symud ar y ddaear allan or arch yn ôl eu rhywogaeth.

Ac adeiladodd Noa allor ir Arglwydd, a chymerodd o bob un or da glân, ac o bob un or adar glân, ac offrymodd boethoffrwm ar yr allor. Ac aroglir Arglwydd Dduw arogl persawr. A dywedodd yr Arglwydd Dduw, wedi ystyried, ni ychwanegaf eto fellthior tir oherwydd gweithredoedd y dynion, oherwydd mae meddwl y dyn yn gwyron ofalus at y drygioni oi ieuenctid, ni ychwanegaf felly eto daro pob cnawd byw, fel y gwneuthum. Ym mhob dydd or ddaear, had a chynhaeaf, oerfel a gwres, haf a gwanwyn, dydd a nos, ni pheidiant.

9

Ac bendithiodd Duw Noa, ai feibion, ac meddai wrthynt, cynyddwch ac amlhewch, a llenwch y ddaear, a darostyngwch hi. A bydd y cryndod ach ofn chwi ar holl fwystfilod y ddaear, ar holl adar y nefoedd, ac ar bopeth syn symud ar y ddaear, ac ar holl bysgod y môr; ich dwylo chwi yr wyf wedi eu rhoi. Ac fe fydd pob peth ymlusgol syn fyw yn fwyd i chi, fel llysiaur glaswellt rwyf wedi rhoi i chi y cwbl. Ond peidiwch â bwyta cig gydai waed, sef ei enaid. Ac oherwydd eich gwaed chwi o eneidiau eich hunain, o law pob bwystfil byddaf yn ei geisio, ac o law dyn, brawd, byddaf yn ceisio enaid y dyn. Y sawl syn tywallt gwaed dyn, yn lle ei waed ef y tywalltir ef, oherwydd yn nelw Duw y gwneuthum ddyn. Ond chwi, cynyddwch a lluosogwch a llanwch y ddaear a darostyngwch hi.

Ac meddai Duw wrth Noa ac wrth ei feibion gydag ef gan

ddweud, Ac wele, yr wyf fi yn sefydlu fy nghyfamod gyda chwi, ac âch had chwi ar eich ôl, ac â phob enaid byw sydd gyda chwi, o adar, ac o anifeiliaid, ac â holl fwystfilod y ddaear, cymaint ag sydd gyda chwi or holl rai a aeth allan or arch. Ac fe sefydlaf fy nghyfamod gyda chi, ac ni fydd pob cnawd yn marw eto o ddŵr y dilyw, ac ni fydd dilyw dŵr eto i ddinistrior holl ddaear. A dywedodd yr Arglwydd Dduw wrth Noa, Hwn yw arwydd y cyfamod yr wyf fin ei roi rhyngof fi a chwi, a rhwng pob enaid byw sydd gyda chwi, i genedlaethau tragwyddol. Rwyn gosod fy mwa yn y cwmwl, a bydd yn arwydd cyfamod rhyngof fi ar ddaear. A bydd pan fyddaf yn casglu cymylau ar y ddaear, y bwa a welir yn y cwmwl. Ac fe gofiaf fy nghyfamod, yr hwn sydd rhwng fi a chwi, ac rhwng pob enaid byw ym mhob cnawd, ac ni fydd y dŵr eto yn lifogydd, fel i ddileu pob cnawd. A bydd fy mwa yn y cwmwl, a gwelaf er mwyn cofio cyfamod tragwyddol rhwng fy hun ar ddaear, a rhwng pob enaid byw ym mhob cnawd sydd ar y ddaear. Ac meddai Duw wrth Noa, hwn yw arwydd y cyfamod a sefydlais rhyngof fi a phob cnawd sydd ar y ddaear.

Meibion Noa a aeth allan or arch oedd Sem, Cham a Jaffeth. Roedd Cham yn dad i Ganaan. Tri oedd meibion Noa, ac or rhain y gwasgarwyd dros holl y ddaear. A dechreuodd Noa, dyn yn ffermwr y ddaear, a plannodd winllan. Ac efe a yfodd or gwin, ac a feddwodd, ac a noethwyd yn ei dŷ. Ac gwelodd Ham, tad Canaan, noethni ei dad, ac wedi mynd allan adroddodd iw ddau frawd y tu allan. Ac wedi i Sem a Jaffeth gymryd y wisg, fei rhoddwyd ar eu dau ysgwydd, ac aethant yn ôl, a gorchuddio

noethni eu tad, au hwyneb tuag yn ôl, a noethni eu tad ni welsant. Deffrodd Noa or gwin, a gwybod beth a wnaeth iddo ei fab ieuengaf. Ac meddai, Melltithiedig fydd Canaan was, gwas cartref fydd iw frodyr. Ac meddai, bendigedig fyddor Arglwydd Dduw Shem, a bydd Canaan yn was iddo. Ehanged Duw i Japheth, a bydded iddo breswylio yn nhai Shem, a bydded Canaan yn was iddo.

Bu fyw Noa ar ôl y dilyw am dri chant pum deg o flynyddoedd. A daeth holl ddyddiau Noa yn naw cant hanner cant o flynyddoedd, a bu farw.

10

Dyma genedlaethau meibion Noa, sef Sem, Cham a Jaffeth, a ganed iddynt feibion ar ôl y dilyw.

Meibion Japheth: Gomer, Magog, Madai, Javan, Elisha, Tubal, Meshech a Tiras. A meibion Gomer oedd Ashkenaz, a Riphath, a Togarmah. A meibion Jovan oedd Elisha a Tharseis, Kittim a Rhodiaid. Or rhain y gwahanwyd ynysoedd y cenhedloedd yn eu tir, pob un yn ôl ei iaith yn eu llwythau, ac yn eu cenhedloedd.

Meibion Ham oedd Cush, a Mesraim, Phud, a Canaan. Meibion Cush oedd Saba, Hafilah, Sabatha, Regma a Sabathaca; a meibion Regma oedd Saba a Dedan. Cush a genhedlodd Nimrod; hwn a ddechreuodd fod yn gawr ar y ddaear. Hwn oedd gawr

heliwr gerbron yr Arglwydd Dduw; oherwydd hyn y dywedant, fel Nimrod, cawr heliwr gerbron yr Arglwydd. A dechrau ei deyrnas ef oedd Babilon, ac Orech, ac Archad, ac Chalanne, yng ngwlad Senar. Or ddaear honno aeth Assyria allan, ac adeiladodd Ninefe, a dinas Rehoboth, a Cala, ac a Dasah rhwng Ninefe a Chalah; hon ywr ddinas fawr. Ac fe genhedlodd Mesraim y Ludimiaid, ar Nephthaleimiad, ar Enemeteimiad, ar Labieimiad, ar Pathrusim, ar Casluhim, o ble y daeth y Philistiaid allan, ar Caphtorim. Cenhedlodd Canaan Sidon ei gyntafanedig, ar Hethiad, ar Jebwsiad, ar Amoriad, ar Gergasiad, ar Hifiad, ar Aroucaiad, ar Asennaiad, ar Aradiad, ar Samariad, ar Amathi. Ac wedi hyn gwasgarwyd llwythaur Canaaneaid. A digwyddodd fod ffiniaur Canaaneaid o Sidon hyd ddod i mewn i Gerar ac Gaza, hyd ddod hyd at Sodom a Gomorra, Adma a Seboim hyd at Lasha. Rhain yw meibion Ham, yn eu llwythau, yn ôl eu tafodau, yn eu gwledydd, ac yn eu cenhedloedd.

Ac i Shem cafodd ei eni, ac iddo ef, tad yr holl feibion Eber, brawd Japheth y mwyaf. Meibion Shem: Elam, Assyria, Arphaxad, Lud, Aram a Cainan. A meibion Aram oedd Uz, Ul, Gater a Meshech. Ac Arphaxad a genhedlodd Cainan, a Cainan a genhedlodd Sala, a Sala a genhedlodd Eber. Ac i Eber ganwyd dau fab; enwr un oedd Phaleg, oherwydd yn ei ddyddiau ef rhannwyd y ddaear, ac enw ei frawd ef oedd Joktan. Genhedlodd Joktan Elmodad, a Saleth, a Sarmoth, a Jerach, a Hadoram, ac Abimael, a Diklah, ac Obal, ac Abimael, a Saba, ac Offir, ac Ewila, ac Jobab; y rhain oll oedd meibion Joctan. Ac fe ddigwyddodd fod eu preswylfan hwy o Masse hyd at ddod i Saphera, mynydd

y dwyrain. Rhain yw meibion Sem, yn eu llwythau, yn ôl eu tafodau, yn eu gwledydd, ac yn eu cenhedloedd. Dyma lwythau meibion Noa yn ôl eu cenedlaethau, yn ôl eu cenhedloedd, or rhain y gwasgarwyd ynysoedd y cenhedloedd ar y ddaear ar ôl y dilyw.

11

Ac yr oedd gan yr holl ddaear un wefus, ac un llais gan bawb. Ac fe ddigwyddodd pan oeddent yn symud or dwyrain, iddynt ddod o hyd i wastatir yng ngwlad Senar, ac ymsefydlasant yno. Ac meddai dyn wrth ei gymydog, Dewch, gadewch i ni wneud brics, a gadewch i ni eu pobi â thân, a daeth y bric iddynt yn garreg, ac asffalt oedd y clai iddynt. Ac meddent hwy, dewch, gadewch i ni adeiladu i ni ein hunain ddinas a thŵr, y bydd ei ben hyd at y nefoedd, a gadewch i ni wneud i ni ein hunain enw, cyn i ni gael ein gwasgaru ar wyneb yr holl ddaear. Ac aeth yr Arglwydd i lawr i weld y ddinas ar tŵr a adeiladodd meibion dynion. Ac meddair Arglwydd, wele un hil, ac un gwefus gan bawb, a hyn a ddechreusant ei wneud, ac yn awr ni fydd dim yn methu iddynt o bopeth y byddant yn ymgymryd iw wneud. Dewch, ac wedi dod i lawr gadewch i ni ddrysu eu tafod yno, fel na chlyw pob un lais ei gymydog. Ac gwasgarodd yr Arglwydd hwy o yno ar wyneb yr holl ddaear, a pheidiasant ag adeiladur ddinas ar tŵr. Trwy hyn y galwyd ei henw yn Dryswch, oherwydd yno y drysodd yr Arglwydd wefusaur holl ddaear, ac oddi yno y gwasgarodd yr Arglwydd hwy ar wyneb yr holl ddaear.

Ac y rhain oedd cenedlaethau Sem, ac roedd Sem yn fab cant oed, pan genhedlodd Arphaxad, yn ail flwyddyn ar ôl y dilyw. A bu Shem fyw, wedi iddo genhedlu Arphaxad, bum can mlynedd, a chenhedlodd feibion a merched, a bu farw. A bu Arphaxad fyw gant tri deg pump o flynyddoedd, a chenhedlodd Cainan. A bu fyw Arphaxad, wedi iddo genhedlu Cainan, bedwar cant o flynyddoedd, a chenhedlodd feibion a merched, a bu farw. A bu fyw Cainan gant a deg ar hugain o flynyddoedd, a chenhedlodd Sala, a bu fyw Cainan, wedi iddo genhedlu Sala, dri chant a deg ar hugain o flynyddoedd, a chenhedlodd feibion a merched, a bu farw. A bu Sala fyw gant tri deg o flynyddoedd, ac fe genhedlodd Eber. Ac fe fu fyw Sala ar ôl iddo genhedlu Eber dri chant tri deg o flynyddoedd, ac fe genhedlodd feibion a merched, ac fe fu farw. A bu Eber fyw gant tri deg pedwar o flynyddoedd, a chenhedlodd Phaleg. Ac fe fu fyw Eber, ar ôl iddo genhedlu Phaleg, ddau gant a deg a thrigain o flynyddoedd, ac fe genhedlodd feibion a merched, ac fe fu farw. A bu fyw Phaleg gan mlynedd a deg ar hugain, ac fe genhedlodd Ragau. Ac fe fu fyw Phaleg, ar ôl iddo genhedlu Ragau, naw mlynedd a dau cant, ac fe genhedlodd feibion a merched, ac fe fu farw. A bu fyw Ragau gant tri deg a dau o flynyddoedd, a chenhedlodd Seruch. Ac fe fu fyw Ragau, ar ôl iddo genhedlu Seruch, ddau gant a saith o flynyddoedd, ac fe genhedlodd feibion a merched, ac fe fu farw. Ac fe fyw Seruch gant tri deg o flynyddoedd, ac fe esgorodd ar Nahor. Ac fe fu fyw Seruch, ar ôl iddo genhedlu Nachor, ddau gant o flynyddoedd, ac fe genhedlodd feibion a merched, ac fe fu farw. A bu Nahor fyw am gant saith deg naw o flynyddoedd, ac fe genhedlodd Terah. Ac fe fyw Nahor, ar ôl iddo

genhedlu Tera, gant pump ar hugain o flynyddoedd, ac fe genhedlodd feibion a merched, ac fe fu farw. A bu Terah fyw saith deg mlynedd, a chenhedlodd Abram a Nahor a Haran.

Dyma genedlaethau Terah. Cenhedlodd Terah Abram, Nahor a Haran, a chenhedlodd Haran Lot. Ac bu farw Haran o flaen Tera ei dad yn y wlad lle yi ganwyd, yng ngwlad y Caldeaid. Cymerodd Abram a Nachor wragedd iddynt eu hunain; enw gwraig Abram oedd Sara, ac enw gwraig Nachor oedd Melcha, merch Arran, a thad Melcha a thad Ischa. Ac roedd Sarai yn amhlantadwy, ac nid oedd hin geni plant. A chymerodd Thara ei fab Abram, a Lot fab Haran, mab ei fab, a Sarai ei ferch-yng-nghyfraith, gwraig Abram ei fab, ac arweiniodd hwy allan o wlad y Caldeaid i fynd i dir Canaan, a daethant hyd at Haran, a phreswylio yno a wnaeth. Ac aeth holl ddyddiau Terah yng ngwlad Haran yn ddau cant a phump o flynyddoedd, a bu farw Terah yn Haran.

12

Ac meddair Arglwydd wrth Abram, Dos allan oth wlad, ac oth dylwyth, ac o dŷ dy dad, a thyrd ir wlad a ddangosaf i ti. Ac fe wnaf di yn genedl fawr, ac fe fendithiaf di, ac fe fawrygaf dy enw, a byddin fendithiedig. A byddaf yn bendithior rhai syn dy fendithio di, a byddaf yn melltithior rhai syn dy felltithio di, ac ynot ti y bendithir holl lwythaur ddaear. Ac aeth Abram, yn union fel y llefarodd yr Arglwydd wrtho, ac aeth Lot gydag ef.

Ond roedd Abram yn saith deg pump oed pan aeth allan o Haran. Ac cymerodd Abram Sarai ei wraig, a Lot mab ei frawd, au holl eiddo a gasglasant, a phob enaid a gasglasant o Haran, ac aethant allan i fynd i dir Canaan. Ac aeth Abram trwyr wlad ar ei hyd hyd at le Sichem, at y dderwen uchel, ond yr oedd y Canaaneaid yn preswylio yn y wlad bryd hynny. Ac ymddangosodd yr Arglwydd i Abram, a dywedodd wrtho, Ith had di y rhoddaf y tir hwn, ac adeiladodd Abram yno allor ir Arglwydd a ymddangosodd iddo. Ac ymadawodd oddi yno ir mynydd ir dwyrain o Fethel, a chododd yno ei babell gyda Bethel ir gorllewin ac Ai ir dwyrain, ac adeiladodd yno allor ir Arglwydd, a galwodd ar enwr Arglwydd. Ac gadawodd Abram, ac wedi mynd gwersyllodd yn yr anialwch.

Ac fe ddigwyddodd newyn ar y ddaear, ac aeth Abram i lawr ir Aifft i aros yno, oherwydd roedd y newyn wedi cryfhau ar y ddaear. Digwyddodd pan oedd Abram yn nesáu i fynd i mewn ir Aifft, dywedodd Abram wrth Sarai ei wraig, Gwn i dy fod yn wraig deg dy wyneb. Bydd felly, pan fydd yr Eifftiaid yn dy weld di, byddant yn dweud mai ei wraig ef yw hon, a byddant yn fy lladd i, ond byddant yn dy arbed di. Dywedais felly fy mod yn chwaer iddo, fel y byddain dda i mi oth achos di, a bydd fy enaid yn byw oth blegid di. Digwyddodd, pan aeth Abram i mewn ir Aifft, ir Eifftiaid weld ei wraig, ei bod yn hardd dros ben. Gwelodd llywodraethwyr Pharo hi, a chanmolasant hi i Pharo, a dygasant hi i dŷ Pharo. Ac i Abram fe ddefnyddion nhwn dda trwyddi hi, ac fe ddaeth iddo ddefaid, a lloi, ac asynnod, a gweision, a morynion, a mulod, a chamelod. Ac ystafellodd Duw

Pharo â phlâu mawr a drwg, ai dŷ ef, o achos Sarai gwraig Abram. Ond galwodd Pharo Abram, a dywedodd, Beth yw hyn a wnaethost ti i mi? Pam na ddywedaist ti wrthyf mai dy wraig yw hi? Pam y dywedaist mai fy chwaer yw hi? A chymerais hi i mi fy hun yn wraig, ac yn awr wele dy wraig oth flaen di, cymera hi a dos ymaith. Ac gorchmynnodd Pharo ddynion ynghylch Abram iw anfon i ffwrdd ef, ai wraig, a phopeth oedd ganddo.

13

Aeth Abram i fyny or Aifft, ef ei hun, ai wraig, ai holl eiddo, a Lot gydag ef, ir anialwch. Ond roedd Abram yn gyfoethog iawn mewn da byw, ac mewn arian, ac mewn aur. Ac aeth o lle y daeth ir anialwch hyd at Fethel, hyd at y lle ller oedd ei babell ef or blaen, rhwng Bethel ac Angai, ir lle yr allor, lle y gwnaeth y dechreuad yno, a galwodd Abram yno ar enwr Arglwydd. Ac roedd gan Lot, a oedd yn teithio gydag Abram, ddefaid ac ychen a phebyll. Ac nid oedd y tir yn gallu eu cynnal hwy i breswylio gydai gilydd, oherwydd roedd eu meddiannau yn lluosog, ac nid oedd y tir yn gallu eu cynnal hwy i breswylio gydai gilydd. Ac fe ddigwyddodd frwydr rhwng bugeiliaid da Abram a bugeiliaid da Lot, ar Canaaneaid ar Peresiaid oedd yn trigo yn y tir bryd hynny. Dywedodd Abram wrth Lot, Paid â gadael i frwydr fod rhyngof fi a thi, na rhwng fy mugeiliaid i ath fugeiliaid di, oherwydd brodyr ydym ni. Onid ywr holl dir oth flaen? Ymwahana oddi wrthyf fi: os ei di ir chwith, af fi ir dde; ac os ei di ir dde, af fi ir chwith. Ac wedi i Lot godi ei lygaid, gwelodd

holl ranbarth amgylchynol yr Iorddonen, oherwydd yr oedd y cyfan yn cael ei ddyfrhau, cyn i Dduw ddinistrio Sodom a Gomorra, fel paradwys Duw, ac fel tir yr Aifft, hyd at ddod i Soar. Ac fe ddewisodd Lot iddoi hun holl ardal amgylchynol yr Iorddonen, ac ymadawodd Lot or dwyrain, ac fe ysgarodd pob un oddi wrth ei frawd. Preswylodd Abram yn nhir Canaan, a phreswylodd Lot yn ninas y cylch amgylchynol, a chododd ei babell yn Sodom. Ond roedd y dynion yn Sodom yn ddrwg iawn ac yn bechaduriaid o flaen Duw. Ond dywedodd Duw wrth Abram ar ôl y gwahanu Lot oddi wrtho, Edrych i fyny âth lygaid, a gwêl or lle yr wyt ti ynddo nawr tuar gogledd ar de ar dwyrain ar môr, oherwydd yr holl dir yr wyt tin ei weld, i ti y rhoddaf ef ac ith had hyd byth. A gwnaf dy had di fel tywod y ddaear; os gall rhywun rifo tywod y ddaear, yna bydd dy had di hefyd yn cael ei rifo. Cod, a thramwyar tir iw hyd ai led, oherwydd i ti y rhoddaf hi ac ith had hyd byth. Ac wedi i Abram symud ei babell, daeth a phreswylio wrth dderwen Mamre, a oedd yn Hebron, ac adeiladodd yno allor ir Arglwydd.

14

Digwyddodd yn nheyrnas Amraphel brenin Shinar, ac Arioch brenin Ellasar, Chedorlaomer brenin Elam, a Tidal brenin y cenhedloedd, Gwnaethant ryfel gyda Balla brenin Sodom, a gyda Barsa brenin Gomorra, a gyda Sennaar brenin Adama, a gyda Symobor brenin Seboim, a brenin Balak; hon yw Segor. Cytunodd y rhain i gyd ar y ceunant hallt, sef Môr yr Halwynau.

Am ddeuddeg mlynedd gwasanaethon nhw Chedorlaomer, ond yn y drydedd flwyddyn ar ddeg gwrthryfelon nhw. Yn y pedwerydd flwyddyn ar ddeg daeth Chedorlaomer ar brenhinoedd gydag ef, a thorrwyd i lawr y cewri yn Ashtaroth ac yng Ngharnaim, a chenhedloedd cryf gyda hwy, ar Ommeaid yn Saue y ddinas. Ar Horiaid yn mynyddoedd Seir, hyd at y terebinth Paran, sydd yn yr anialwch. Ac wedi dychwelyd daethant at ffynnon y farn; hon yw Cades. A thorrasant i lawr holl dywysogion Amalec, ar Amoriaid oedd yn preswylio yn Hazazon-tamar. Aeth allan frenin Sodom, a brenin Gomorra, a brenin Adama, a brenin Seboim, a brenin Balac (hon yw Soar), a threfnasant hwy iddynt i ryfel yn y dyffryn hallt. tuag at Chedorlaomer frenin Elam, a Tidal frenin y cenhedloedd, ac Amraphel frenin Sennaar, ac Arioch frenin Ellasar, y pedwar brenin yn erbyn y pump. Roedd y dyffryn hallt yn llawn pydewau asffalt, a ffodd brenin Sodom a brenin Gomorra, a syrthiasant yno, ond ffodd y rhai a adawyd ar ôl ir mynyddoedd. Cymerodd y ceffylau i gyd o Sodom a Gomorra, au holl fwyd, ac aethant ymaith. Cymerasant hefyd Lot, mab brawd Abram, ai eiddo, ac aethant ymaith, oherwydd yr oedd yn preswylio yn Sodom.

Wedi cyrraedd, adroddodd un or rhai a achubwyd wrth Abram yr Hebrewr, ac yr oedd ef yn preswylio wrth dderwen Mamre yr Amoriad, brawd Eschol a brawd Onan, a oeddent yn gynghreiriaid i Abram. Wedi clywed, aeth Abram, oherwydd bod Lot ei frawd wedi cael ei gymryd yn gaeth, i gyfrif ei aelodau cartref ei hun, tri chant un deg ac wyth, ac aeth iw herlid ar eu

hôl hyd at Dan. Ac syrthiodd arnynt yn y nos ef ei hun, ai weision ef, a thrawodd hwynt, ac erlyniodd hwynt hyd Choba, yr hon sydd ar y chwith i Ddamascus. Ac fe droes yn ôl yr holl geffylau o Sodom, ac fe droes Lot ei nai yn ôl, ai holl eiddo, ar gwragedd, ar bobl. Aeth brenin Sodom allan iw gyfarfod ar ôl iddo ddychwelyd o daro Chedorlaomer ar brenhinoedd oedd gydag ef, i ddyffryn Shafeh; hwn oedd gwastatir y brenhinoedd.

Ac fe ddaeth Melchizedek, brenin Salem, â thorthau a gwin allan, ac yr oedd yn offeiriad i Dduwr Goruchaf. Ac fe fendithiodd Abram, a dywedodd, Bendithedig yw Abram i Dduw Goruchaf, a greodd y nefoedd ar ddaear. A bendigedig yw Duw y Goruchaf, a draddododd dy elynion ith law, a rhoddodd Abram iddo ddegfed or cyfan. Dywedodd brenin Sodom wrth Abram, Rhor dynion i mi, ond cymer y ceffyl i ti dy hun. Dywedodd Abram wrth frenin Sodom, Byddaf yn estyn fy llaw at yr Arglwydd, y Duw Goruchaf, a greodd y nefoedd ar ddaear, Os o edau hyd at garrai sandalau y cymeraf oth holl eiddo di, fel na ddywedi, oherwydd myfi a gyfoethogodd Abram. Ac eithrior hyn a fwytaodd y dynion ifainc, a chyfran y dynion a aeth gyda mi, Eschol, Onan a Mamre, bydd y rhain yn cymryd cyfran.

15

Ond ar ôl y geiriau hyn daeth gair yr Arglwydd at Abram mewn gweledigaeth, gan ddweud, paid ag ofni Abram, fi yw dy darian di, bydd dy wobr di yn fawr iawn. Ond meddai Abram, Feistr

Arglwydd, beth y byddi din ei roi i mi? Rwyf fin ymadael yn ddiblant, a mab Masek om haelwyd i, hwn yw Damascus Eliezer. Ac meddai Abram, Gan nad wyt ti wedi rhoi had i mi, bydd yr un a aned yn fy nhŷ yn fy etifeddu i. Ac yn syth daeth llais yr Arglwydd ato, yn dweud, Ni fydd hwn yn dy etifeddu di, ond yr hwn a ddaw allan ohonot ti, hwn fydd yn dy etifeddu di. Arweiniodd ef allan, ac meddai wrtho, Edrych i fyny yn awr ir nefoedd, a rhifar sêr, os gelli di eu rhifo hwy, ac meddai, Felly y bydd dy had di. Ac fe gredodd Abram Dduw, a chyfrifwyd hynny iddo yn gyfiawnder. Dywedodd wrtho, fi ywr Duw ath arweiniodd di allan o wlad y Caldeaid, er mwyn rhoi i ti y tir hwn iw etifeddu. Ond dywedodd, Feistr Arglwydd, sut y byddaf yn gwybod y byddaf yn ei hetifeddu? Dywedodd wrtho ef, Cymer i mi anner tair blwydd oed, a gafr dair blwydd oed, a hwrdd tair blwydd oed, a thurtur, a cholomen. Cymerodd iddo ef yr holl bethau hyn, a rhannodd hwy yn eu canol, a gosododd hwy gyferbyn âi gilydd, ond yr adar ni rhannodd. Daeth adar i lawr ar y cyrff, ar eu hanner darnau, ac eisteddodd Abram gyda hwy. Ynghylch machlud haul, syrthiodd perlewyg ar Abram, ac wele ofn tywyll mawr yn syrthio arno. Ac fe ddywedwyd wrth Abram, gan wybod byddin gwybod y bydd dy had yn alltud mewn gwlad nad ywn eiddo iddynt, a byddant yn eu caethiwo, ac yn eu cam-drin, ac yn eu darostwng, am bedwar cant o flynyddoedd. Ond byddaf fin barnur genedl y byddant yn ei gwasanaethu, ac ar ôl hyn byddant yn mynd allan oddi yma gyda llawer o eiddo. Ond ti, ei di at dy dadau mewn heddwch, wedi dy fagu mewn henaint da. Ond yn y bedwaredd genhedlaeth byddant yn troi yn ôl yma, oherwydd nid yw

pechodaur Amoriaid wedi eu cyflawni eto hyd yn awr. Gan ir haul fachlud, ymddangosodd fflam, ac wele ffwrn yn mygu a ffaglau tân, a aeth trwy ganol y darnau rhannedig hyn. Yn y dydd hwnnw gwnaeth yr Arglwydd gyfamod ag Abram, gan ddweud, Ith had di rhoddaf y tir hwn, o afon yr Aifft hyd at yr afon fawr Ewffrates. Y Cenaiaid, ar Cenesaiaid, ar Cedmonaiaid, ar Hethiaid, ar Peresiaid, ar Reffaim, ar Amoriaid, ar Canaaneaid, ar Hifiaid, ar Girgasiaid, ar Jebusiaid.

16

Ond nid oedd Sarai, gwraig Abram, wedi esgor iddo ef, ac yr oedd ganddi forwyn Eifftaidd, ai henw oedd Hagar. Dywedodd Sarai wrth Abram, Wele, maer Arglwydd wedi fy nghau rhag geni plant. Dos i mewn at fy morwyn, fel y caf blant ohoni. A gwrandawodd Abram ar lais Sarai. Ac wedi i Sara, gwraig Abram, gymryd Hagar yr Eifftes, ei morwyn ei hun, ar ôl deg mlynedd i Abram breswylio yn nhir Canaan, rhoddodd hi i Abram ei gŵr yn wraig iddo. Ac aeth i mewn at Hagar, a beichiogi, a gwelodd ei bod yn feichiog, ac fe ddibrisiwyd y feistres oi blaen. Dywedodd Sarai wrth Abram, Rwyn cael cam gennytt ti. Fi a roddodd fy morwyn ith fynwes di, ond wedi iddi weld ei bod yn feichiog, cefais fy nistyru ganddi. Boed i Dduw farnu rhyngof fi a thithau. Dywedodd Abram wrth Sarai, Wele, mae dy forwyn yn dy ddwylo di; defnyddia hi fel y bon ddymunol i ti. Cam-driniodd Sara hi, ac fe ffodd oi blaen.

Canfu cennad yr Arglwydd hi wrth ffynnon y dŵr yn yr anialwch, wrth y ffynnon ar y ffordd i Shur. A dywedodd angel yr Arglwydd wrthi, Hagar, morwyn Sarai, o ble rwyt tin dod? Ac i ble rwyt tin mynd? A dywedodd hi, Rwyn ffoi rhag wyneb Sarai fy meistres. Dywedodd angel yr Arglwydd wrthi, Dychwel at dy feistres, ac ymostwng dan ei dwylo. Ac meddai cennad yr Arglwydd wrthi, Lluosogi a lluosogaf dy had, ac ni ellir ei rifo oherwydd y lliaws. Ac meddai angel yr Arglwydd wrthi, Wele, yr wyt tin feichiog, a byddin esgor ar fab, a byddin galw ei enw yn Ismael, oherwydd y maer Arglwydd wedi gwrando ar dy ddioddefaint. Bydd hwn yn ddyn gwyllt, ei ddwylo ar bawb, a dwylo pawb arno ef, ac yng ngŵydd ei holl frodyr bydd yn preswylio. Ac fe alwodd hi enwr Arglwydd a siaradodd â hi, Ti ywr Duw syn fy ngweld i, oherwydd dywedodd, Yn wir, yma gwelais yr hwn a ymddangosodd i mi. Oherwydd hyn galwodd y ffynnon, Ffynnon yr hwn y gwelais oi flaen; wele, rhwng Cades a Barad. Ac esgorodd Hagar fab i Abram, a galwodd Abram enw ei fab, a esgorodd Hagar iddo, yn Ismael. Roedd Abram yn wyth deg chwech oed pan esgorodd Hagar fab Ishmael i Abram.

17

Digwyddodd pan oedd Abram yn naw deg naw mlwydd oed. Ac ymddangosodd yr Arglwydd i Abram, a dywedodd wrtho, myfi yw dy Dduw di, bydd yn gymeradwy ger fy mron, a bydd ddi-fai. A gosodaf fy nghyfamod rhyngof fi a rhyngot ti, ac amlhaf di yn fawr iawn. Ac syrthiodd Abram ar ei wyneb. Ac fe siaradodd

Duw ag ef, gan ddweud, A minnau, wele fy nghyfamod i gyda thi, a byddin dad i luosogrwydd o genhedloedd. Ac ni fydd dy enw yn cael ei alw eto yn Abram, ond bydd dy enw yn Abraham, oherwydd yr wyf wedi dy osod yn dad i lawer o genhedloedd. Ac feth gynyddaf di yn fawr iawn, ath osodaf di yn genhedloedd, a brenhinoedd oth dras di a ddaw allan. A byddaf yn sefydlu fy nghyfamod rhyngot ti, a rhwng dy had ar dy ôl di iw cenedlaethau hwy, yn gyfamod tragwyddol, i fod yn Dduw i ti, ac ith had ar dy ôl di. Ac fe roddaf i ti ac ith had ar dy ôl di y tir yr wyt yn preswylio ynddo, holl dir Canaan, yn feddiant tragwyddol, a byddaf yn Dduw iddynt. Ac meddai Duw wrth Abraham, Ond ti, cedwi fy nghyfamod, ti ath had ar dy ôl di drwy eu cenedlaethau. Ac hon ywr cyfamod a gedwch chwi rhyngof fi a chwi, a rhwng eich had chwi ar eich ôl iw cenedlaethau hwy: enwaedu a wneir pob gwryw ohonoch. Ac fech enwaedir yng nghnawd eich blaengroen, a bydd yn arwydd cyfamod rhyngof fi a chwi. Ac bydd plentyn wyth diwrnod oed yn cael ei enwaedu gennych chi, pob gwryw trwy eich cenedlaethau, ac un a anwyd yn y tŷ ac un a brynwyd ag arian o blith pob mab estron, nad yw och had chi. Bydd y sawl a anwyd yn dy dŷ ar sawl a brynwyd ag arian yn cael eu henwaedu, a bydd fy nghyfamod ar eich cnawd yn gyfamod tragwyddol. Ac enaid y gwryw dienwaededig hwnnw, na chaiff ei enwaedu yng nghnawd ei flaengroen ar yr wythfed dydd, fe gaiff ei dorri ymaith oi hil, oherwydd iddo dorri fy nghyfamod i. A dywedodd Duw wrth Abraham, Sarai dy wraig, ni gelwir ei henw yn Sarai; Sara fydd ei henw. Bendithiaf hi, a rhoddaf i ti blentyn ohoni, a bendithiaf ef, a bydd yn genhedloedd, a bydd brenhinoedd y

cenhedloedd yn dod ohono. Ac syrthiodd Abraham ar ei wyneb, a chwerthodd, ac meddai yn ei feddwl, gan ddweud, a fydd mab ir un cant oed? ac a fydd Sarah, yn naw deg oed, yn esgor? Dywedodd Abraham wrth Dduw, Boed i Ishmael hwn fyw oth flaen di. Dywedodd Duw wrth Abraham, Ie, wele bydd Sarah dy wraig yn esgor i ti ar fab, a byddin galw ei enw yn Isaac, a sefydlaf fy nghyfamod ag ef, yn gyfamod tragwyddol, i fod yn Dduw iddo ac iw had ar ei ôl. Ynghylch Ismael, wele, clywais dy gais, ac wele, bendithiais ef, a chynyddaf ef, ac amlhaf ef yn fawr iawn; bydd yn cenhedlu deuddeg cenedl, a rhoddaf ef yn genedl fawr. Ond sefydlaf fy nghyfamod â Isaac, yr hwn y bydd Sarah yn ei eni i ti ar yr adeg hon, yn y flwyddyn nesaf. Gorffennodd siarad ag ef, ac aeth Duw i fyny oddi wrth Abraham.

Ac cymerodd Abraham Ismael ei fab ei hun, a holl aelodau ei gartref, ar holl rai a brynwyd ag arian, a phob gwryw o blith y dynion yn nhŷ Abraham, ac enwaedodd eu blaengrwyn yn amser y dydd hwnnw, fel y llefarodd Duw wrtho. Roedd Abraham yn naw deg naw oed pan enwaedwyd cnawd ei flaengroen. Roedd Ishmael ei fab yn dair blynedd ar ddeg oed pan enwaedwyd cnawd ei flaengroen. Yn amser y dydd honno, enwaeuwyd Abraham ac Ismael ei fab, ac yr holl ddynion oi dŷ ef, ai aelodau cartref ef, ar rhai a brynwyd ag arian o genhedloedd estron

18

Ymddangosodd Duw iddo ger derwen Mamre, pan oedd yn eistedd wrth ddrws ei babell ganol dydd. Wedi edrych i fyny gydai lygaid gwelodd, ac wele roedd tri dyn yn sefyll uwch ei ben, ac wedi gweld, rhedodd iw cyfarfod o ddrws ei babell, ac ymgrymodd ir ddaear. Ac meddai, Arglwydd, os felly yr wyf wedi cael ffafr oth flaen, paid â phasio heibio dy was. Cymerer ddŵr yn wir, a gadewch iddynt olchi eich traed, ac oerwch eich hunain dan y goeden. Ac fe gymeraf fara, ac fe fwytewch. Ac ar ôl hyn fe ewch ar eich ffordd, oherwydd troesoch tuag at eich gwas. Ac fe ddywedodd, Felly gwna, fel yr wyt wedi dweud. Ac brysiodd Abraham at y babell at Sarah, a dywedodd wrthi, Brysia, a thylina dri mesur o flawd mân, a gwna gacennau. Ac ir ychen rhedodd Abraham, a chymerodd lo tyner a da, a rhoddodd ef ir gwas, a brysiodd iw wneud. Cymerodd fenyn, a llaeth, ar llo a wnaeth, au gosod ou blaen, a bwytasant; ond safai ef wrth eu hymyl dan y goeden.

Dywedodd wrtho, Ble mae Sara dy wraig? Ac atebodd ef, Wele, yn y babell. Dywedodd, Wrth ddychwelyd, dof atat yn ôl yr amser hwn ymhen blwyddyn, a bydd gan Sara dy wraig fab. Roedd Sara yn gwrando wrth ddrws y babell, y tu ôl iddo. Roedd Abraham a Sarah yn henuriaid wedi mynd ymlaen mewn dyddiau, ac roedd wedi peidio i Sarah y pethau benywaidd. Chwarddodd Sarah ynddi ei hun gan ddweud, Nid yw wedi digwydd i mi hyd yn hyn, ac mae fy arglwydd yn hŷn. Ac meddair Arglwydd wrth Abraham, Pam y chwerthodd Sarah ynddi ei hun, gan ddweud, A fyddaf i wir yn esgor? Rwyf fi wedi heneiddio. Ni fydd gair yn amhosibl gyda Duw; yn yr amser hwn

dychwelaf atat ti ymhen tymor, a bydd gan Sarah fab. Gwadodd Sarah, gan ddweud, Ni chwarddais, oherwydd roedd arni ofn. A dywedodd wrthi, Nage, ond fe chwarddaist.

Wedi codi o yna, edrychodd y dynion i lawr ar Sodom a Gomorrah. Ond roedd Abraham yn teithio gyda hwy, gan eu hebrwng. Ond dywedodd yr Arglwydd, Ni chuddaf i oddi wrth Abraham fy ngwas yr hyn yr wyf yn ei wneud. Ond bydd Abraham yn dod yn genedl fawr a niferus, a bydd holl genhedloedd y ddaear yn cael eu bendithio ynddo ef. Gwyddwn oherwydd y bydd yn gorchymyn iw feibion ac iw dŷ ar ei ôl, a byddant yn cadw ffyrdd yr Arglwydd, i wneud cyfiawnder a barn, fel y dygair Arglwydd ar Abraham y cwbl a lefarodd wrtho. Dywedodd yr Arglwydd, mae cri Sodom a Gomorra wedi lluosogi tuag ataf, ac y mae eu pechodau hwy yn fawr dros ben. Felly, wedi disgyn i lawr, fe welaf a ydynt yn cael eu cwblhau yn ôl eu cri syn dod ataf, ac os nad ydynt, er mwyn imi gael gwybod. Ac wedi troi yn ôl oddi yno aeth y dynion i Sodom, ond yr oedd Abraham yn dal i sefyll o flaen yr Arglwydd. Ac wrth nesáu, dywedodd Abraham, Paid â dinistrior cyfiawn gydar annuwiol, rhag ir cyfiawn fod fel yr annuwiol. Os bydd hanner cant o rai cyfiawn yn y ddinas, a fyddi din eu dinistrio hwy? Oni fyddi din arbed yr holl le er mwyn y hanner cant o rai cyfiawn, os byddant hwy ynddi? Mewn dim ffordd y gwnei di fel y gair hwn, lladd y cyfiawn gydar annuwiol, a bydd y cyfiawn fel yr annuwiol. Mewn dim ffordd! Yr hwn syn barnur holl ddaear, oni wnei di farn? Dywedodd yr Arglwydd, os bydd hanner cant o gyfiawn yn Sodom yn y ddinas, arbedaf y ddinas gyfan, ar holl le

er eu mwyn hwy. Ac gan ateb dywedodd Abraham, yn awr yr wyf wedi dechrau siarad âm Harglwydd, ond yr wyf fi yn bridd a lludw. Os bydd y hanner cant o gyfiawn yn cwympon fyr i ddeugain pump, a fyddi din dinistrior holl ddinas oherwydd y pump? Ac meddai, ni fyddaf yn ei dinistrio os caf yno ddeugain pump. Ac ychwanegodd eto i siarad ag ef, a dywedodd, Os cânt eu canfod yno ddeugain, a dywedodd, Ni ddinistraf o achos y deugain. Ac meddai, Na, Arglwydd, os llefaraf; ond os ceir deg ar hugain yno? Ac meddai, Ni ddinistriaf er mwyn y deg ar hugain. Ac meddai, Gan fod gennyf i siarad âr Arglwydd, beth os ceir ugain yno? Ac meddai, Ni ddinistriaf os caf ugain yno. Ac meddai, Nid rhywbeth, Arglwydd, os siarafaf eto unwaith? Os cânt eu canfod yno ddeg? Ac meddai, Ni ddinistraf o achos y deg. Aeth yr Arglwydd i ffwrdd, fel y peidiodd â siarad â Abraham, ac aeth Abraham yn ôl iw le.

19

Daeth y ddau negesydd i Sodom gydar nos. Roedd Lot yn eistedd wrth borth Sodom, a phan welodd Lot hwy, cododd iw cyfarfod ac ymgrymodd âi wyneb ir llawr. Ac meddai, Wele, Arglwyddi, trowch i mewn i dŷ eich gwas, a lletyewch, a golchwch eich traed, ac wedi codi yn gynnar byddwch yn ymadael ar eich ffordd. Ac meddent, Nage, ond yn y strydoedd y byddwn yn lletya. Ac anogwyd hwy, a throisant tuag ato, ac aethant i mewn iw dŷ, a gwnaeth ddiod iddynt, a phobodd fara croyw iddynt, a bwytasant. Cyn cysgu, fodd bynnag, amgylchynodd dynion y

ddinas, y Sodomwyr, y tŷ, o ddyn ifanc hyd at hynafgwr, yr holl bobl gydai gilydd. Ac roeddent yn galw ar Lot, ac yn dweud wrtho, Ble maer dynion a ddaeth atat ti yn y nos? Tyrd â hwy allan atom ni, fel y cawn gyfathrach â hwy. Aeth Lot allan atynt at y trothwy, a chaeadd y drws ar ei ôl. Dywedodd wrthynt, Mewn unrhyw fodd, frodyr, peidiwch â gwneud drwg. Mae gen i ddwy ferch sydd heb adnabod gŵr, fe ddof â hwy allan atoch chi, a defnyddiwch hwy fel y bon plesio i chi, yn unig peidiwch â gwneud anghyfiawnder ir dynion hyn, oherwydd hyn y daethant dan gysgod fy nhrawstiau i. Dywedasant wrtho, Saf draw yno! Daethost i ymdeithio, nid i farnu barn hefyd; nawr felly fe wnawn ni ddrwg i ti yn fwy nar rheini. Ac roeddent yn gwthion galed ar y dyn Lot yn fawr iawn, a nesasant i ddryllior drws. Ond estynnodd y dynion eu dwylo a thynnu Lot i mewn atynt ir tŷ, a chau drws y tŷ. Tarawyd y dynion oedd wrth ddrws y tŷ â dallineb, or lleiaf hyd y mwyaf, ac feu parlyswyd wrth geisior drws. Dywedodd y dynion wrth Lot, A oes gennyf ti yma feibion yng nghyfraith, neu feibion, neu ferched? Neu os oes rhywun arall gennyf ti yn y ddinas, tyrd ag ef allan or lle hwn. Oherwydd rydym nin dinistrior lle hwn, gan iw llef gael ei chodi gerbron yr Arglwydd, ac anfonodd yr Arglwydd ni iw ddinistrio. Aeth Lot allan, a llefarodd at ei feibion yng nghyfraith oedd wedi derbyn ei ferched, a dywedodd, Codwch, ac ewch allan or lle hwn, oherwydd maer Arglwydd yn dinistrior ddinas, ond ymddangosai ei fod yn cellwair gerbron ei feibion yng nghyfraith. Pan ddaeth y wawr, yr oedd y negeswyr yn annog Lot, gan ddweud, Cod, cymer dy wraig ath ddwy ferch sydd gennyt, a dos allan, rhag i tithau ddarfod gydag

anghyfreithderaur ddinas. Ac feu cythrybwyd hwy, ac fe afaelodd y negeswyr yn ei law ef, ac yn llaw ei wraig, ac yn nwylo ei ddwy ferch, gan ir Arglwydd arbed arno ef.

Ac fe ddigwyddodd pan ddaethant â hwy allan, fe ddywedasant, Achub dy enaid dy hun, paid ag edrych yn ôl, ac na saf yn yr holl ardal gyfagos, achub dy hun ir mynydd, rhag i ti gael dy ysgubo ymaith. Dywedodd Lot wrthynt, erfyniaf arnoch Arglwydd, gan fod dy was wedi cael trugaredd oth flaen, ac yr wyt wedi mawrygu dy gyfiawnder, yr hyn yr wyt yn ei wneud arnaf fi, i gadw fy enaid yn fyw, ond ni fyddaf fi yn gallu cael fy achub ir mynydd, rhag ir drygau fy nal byth, ac i mi farw. Wele, y maer ddinas hon yn agos i mi ffoi yno, yr hon sydd fach, ac yno caf fy achub. Onid yw hin fach? A bydd fy enaid yn byw oth achos di. Ac meddai wrtho, Wele, rwyf wedi rhyfeddu at dy wyneb ac ar y gair hwn, i beidio â dinistrior ddinas y llefaist amdani. Brysia felly i gael dy achub yno, oherwydd ni fyddaf yn gallu gwneud dim, hyd nes i ti ddod yno. Oherwydd hyn galwodd enwr ddinas honno, Segor. Aeth yr haul allan ar y tir, ac aeth Lot i mewn i Zoar. Ac fe lawiodd yr Arglwydd ar Sodom a Gomorra frwmstan a thân oddi wrth yr Arglwydd or nefoedd. Ac fe ddistriodd y dinasoedd hyn, ar holl ranbarth o amgylch, ar holl drigolion yn y dinasoedd, ar pethau oedd yn tyfu or ddaear. Ac edrychodd ei wraig yn ôl, a daeth yn golofn o halen. Cododd Abraham yn gynnar yn y bore ir lle lle bun sefyll o flaen yr Arglwydd. Ac edrychodd ar wyneb Sodom a Gomorra, ac ar wyneb y cylch, a gwelodd, ac wele roedd fflam yn codi or ddaear, fel anwedd ffwrnais. Ac fe ddigwyddodd pan ddinistrodd Duw holl

ddinasoedd y cylch, cofiodd Duw am Abraham, ac anfonodd Lot allan o ganol y dinistr, pan ddinistrodd yr Arglwydd y dinasoedd yr oedd Lot yn byw ynddynt.

Aeth Lot i fyny o Soar, ac yr oedd yn eistedd ar y mynydd, ef ei hun ai ddwy ferch gydag ef, oherwydd ofnodd breswylio yn Soar, a phreswyliod yn yr ogof, ef ei hun ai ddwy ferch gydag ef. Dywedodd yr hynaf wrth yr ieuengaf, Mae ein tad yn hen, ac nid oes neb ar y ddaear a ddaw atom ni, fel syn weddus ir holl ddaear. Tyrd yma a gadewch i ni roi gwin in tad, a gadewch i ni orwedd gydag ef, a gadewch i ni godi had on tad. Rhoddasant i yfed iw tad win yn y nos honno, ac wedi mynd i mewn cysgodd yr hynaf gydai thad yn y nos honno, ac ni wyddai yn y cysgu ef, ac yn y codi. Digwyddodd ar y dydd nesaf, a dywedodd yr hynaf wrth yr ieuengaf, Wele, cysgu wnes i ddoe gydan tad, gadewch i ni roi gwin iddo iw yfed yn y nos hon hefyd, a dos di i mewn a gorwedd gydag ef, a gadewch i ni godi had on tad. Rhoddasant i yfed, ac yn y nos honno roddwyd gwin iw tad, ac wedi mynd i mewn cysgodd yr ieuengaf gydai thad, ac ni wyddai ef pan orweddodd hi gydag ef, na phan gododd hi. Ac fe feichiogod y ddwy ferch Lot gan eu tad. Ac esgorodd yr hynaf fab, ac fe alwodd ei enw ef yn Moab, gan ddweud, Om tad i, hwn yw tad y Moabiaid hyd heddiw. Ganodd yr ieuengach fab hefyd, a galwodd ei enw yn Ammon, gan ddweud, Mab fy hil yw hwn, tad yr Ammoniaid hyd heddiw.

20

Ac symudodd Abraham oddi yno i dir tuar De, a phreswylodd rhwng Cades a Sur, ac ymdeithiodd yn Gerara. Dywedodd Abraham am Sarah ei wraig, Fy chwaer yw hi, oherwydd ofnodd ddweud, Fy ngwraig yw hi, rhag i ddynion y ddinas ei ladd ef oi hachos hi. Anfonodd Abimelech, brenin Gerar, ac fe gymerodd Sarah. Ac aeth Duw at Abimelech mewn cwsg yn y nos, a dywedodd, Wele, byddi farw oherwydd y wraig a gymerodd ti, ond mae hon wedi byw gyda gŵr. Ond nid oedd Abimelech wedi cyffwrdd â hi, a dywedodd, Arglwydd, a fyddi din dinistrio cenedl anwybodus a chyfiawn? Onid ef ei hun a ddywedodd wrthyf, fy chwaer yw hi? ac onid hi a ddywedodd wrthyf, fy mrawd yw ef? Mewn calon bur ac mewn cyfiawnder dwylo y gwneuthum hyn. Dywedodd Duw wrtho mewn cwsg, ac mi wyddwn oherwydd mewn calon bur y gwneaist ti hyn, ac arbedais di rhag pechu yn fy erbyn i, er mwyn hyn ni adewais i ti gyffwrdd â hi. Nawr, felly, rhor wraig yn ôl ir dyn, oherwydd proffwyd yw ef, a bydd yn gweddïo drosot ti, a byddi fyw. Ond os na fyddin ei rhoi yn ôl, gwybydd y byddi farw, ti a phopeth sydd gennyt. Ac fe gododd Abimelech yn gynnar yn y bore, a galwodd ei holl weision, a llefarodd yr holl eiriau hyn yn eu clustiau hwy, ac ofnodd yr holl ddynion yn fawr iawn. Ac galwodd Abimelech Abraham a dywedodd wrtho, Beth yw hyn a wnaethost ti i ni? Onid ydym ni wedi pechu yn dy erbyn di, fel dy fod ti wedi dwyn arnaf fi ac ar fy nheyrnas bechod mawr? Gwaith na wnaiff neb mohono, rwyt ti wedi ei wneud i mi. Dywedodd Abimelech wrth Abraham, Beth a welaist i wneud hyn? Dywedodd Abraham, Oherwydd dywedais i, felly nid oes duwioldeb yn y lle hwn, a byddant yn fy lladd oherwydd fy

ngwraig. Ac yn wir, fy chwaer yw hi o dad, ond nid o fam, a daeth hin wraig i mi. Digwyddodd pan arweiniodd Duw fi allan o dŷ fy nhad, a dywedais wrthi, Y cyfiawnder hwn a wnei i mi: ym mhob lle yr awn iddo, dywed amdanaf fi mai fy mrawd yw. Cymerodd Abimelech fil o ddidrachmau, a defaid, a lloi, a gweision, a morynion, a rhoddodd i Abraham, a rhoddodd yn ôl iddo Sara ei wraig. Ac meddai Abimelech wrth Abraham, Wele fy nhir oth flaen; lle bynnag syn plesio i ti, triga yno. Ond i Sarah dywedodd, Wele, rwyf wedi rhoi mil o ddidrachmau ith frawd; bydd y rhain i ti yn anrhydedd ith wyneb, ac i bawb sydd gyda thi, a dywed y gwir ym mhob peth. Gweddïodd Abraham at Dduw, ac iachaodd Duw Abimelech, ai wraig, ai forynion, ac esgorasant. Oherwydd roedd yr Arglwydd wedi cau pob croth yn nhŷ Abimelech or tu allan, oherwydd Sarah gwraig Abraham.

21

Ac ymwelodd yr Arglwydd â Sarah, fel y dywedodd, a gwnaeth yr Arglwydd i Sarah fel y llefarodd. Ac wedi beichiogi esgorodd fab i Abraham yn ei henaint, ar yr amser fel y llefarodd yr Arglwydd wrtho. Ac galwodd Abraham enw ei fab a anwyd iddo, yr hwn a esgorodd Sarah iddo, yn Isaac. Enwaedu a wnaeth Abraham Isaac ar yr wythfed dydd, fel y gorchmynnodd Duw iddo. Ac roedd Abraham yn gant oed pan anwyd iddo Isaac ei fab. Dywedodd Sarah, Chwerthin i mi a wnaeth yr Arglwydd; pwy bynnag a glyw hyn, bydd yn llawenhau gyda mi. A dywedodd pwy fydd yn cyhoeddi i Abraham fod Sarah yn nyrsio

plentyn? Oherwydd genais fab yn fy henaint. Ac fe dyfodd y plentyn, ac fei diddyfnwyd, ac fe wnaeth Abraham wledd fawr ar y dydd y diddyfnwyd Isaac ei fab. Ond wedi i Sarah weld mab Hagar yr Eifftaidd, a anwyd i Abraham, yn chwarae gydag Isaac ei mab hi Ac meddai wrth Abraham, Bwrw allan y forwyn hon ai mab hi, oherwydd ni fydd mab y forwyn hon yn etifeddu gyda fy mab i, Isaac. Caled ond ymddangosodd y gair yn fawr iawn o flaen Abraham ynghylch ei fab. Dywedodd Duw wrth Abraham, Paid â bod yn galed o flaen dy lygaid ynghylch y plentyn ac ynghylch y forwyn. Popeth a ddywed Sarah wrthyt ti, gwrando ar ei llais hi, oherwydd yn Isaac y gelwir dy had di. Ac fe wnaf fab y forwyn hon yn genedl fawr, oherwydd dy had yw ef. Cododd Abraham yn y bore, a chymerodd dorthau a chroen dŵr, au rhoi i Hagar, a gosododd y plentyn ar ei hysgwydd hi, ac anfonodd hi i ffwrdd. Wedi iddi fynd i ffwrdd, crwydrodd trwyr anialwch, ger ffynnon y llw. Methodd y dŵr or croen gwin, a thaflodd y plentyn o dan un goeden ffynidwydd Wedi mynd i ffwrdd, eisteddodd gyferbyn ag ef o bell, tua phellter ergyd bwa, oherwydd dywedodd, Ni welaf farwolaeth fy mhlentyn. Ac eisteddodd gyferbyn ag ef, a llefiodd y plentyn ac wylo. Clywodd Duw lais y plentyn or lle yr oedd, a galwodd angel Duw ar Hagar or nefoedd, a dywedodd wrthi, Beth syn bod, Hagar? Paid ag ofni, oherwydd mae Duw wedi clywed llais y plentyn or lle y mae. Cod a chymer y plentyn, a dal ef âth law, oherwydd fei gwnaf yn genedl fawr. Ac agorodd Duw ei llygaid hi, a gwelodd ffynnon o ddŵr byw, ac aeth, a llanwodd y croen â dŵr, a rhoi diod ir plentyn. Ac yr oedd Duw gydar plentyn, a thyfodd, a phreswylodd yn yr anialwch, a daeth yn saethwr. Ac fe

breswylodd yn yr anialwch, a chymerodd ei fam wraig iddo o Pharan yn yr Aifft.

Digwyddodd yn yr amser hwnnw, a dywedodd Abimeleg, ac Ochozath ei gynghorydd, a Phichol pennaeth ei luoedd, wrth Abraham, gan ddweud, Y mae Duw gyda thi ym mhopeth a wnei. Nawr felly tynga i mi wrth Dduw na wnei gam â mi, nam had, nam henw, ond yn ôl y cyfiawnder a wneuthum â thi, y gwnei di â mi, ac âr tir yr wyt ti wedi trigo ynddi. Ac meddai Abraham, Byddaf yn tyngu llw. Ac fe geryddodd Abraham Abimelech ynghylch y pydewau dŵr, a gymerodd ymaith weision Abimelech. Ac meddai Abimelech wrtho, Ni wyddwn pwy a wnaeth hyn i ti, ac nid wyt ti wedi dweud wrthyf fi, ac nid wyf fi wedi clywed, ond heddiw. Ac fe gymerodd Abraham ddefaid a lloi, au rhoi i Abimelech, a gwnaeth y ddau gyfamod. Ac sefydlodd Abraham saith oen benyw o ddefaid ar wahân. Ac meddai Abimelech wrth Abraham, Beth ywr saith oen hyn or defaid, yr wyt ti wedi eu gosod ar wahân? Ac meddai Abraham, Cymerir saith oen benyw hyn gennyf i, fel y byddant yn dystiolaeth i mi fy mod i wedi cloddior ffynnon hon. Oherwydd hyn enwyd y lle hwnnw yn Ffynnon y Llw, oherwydd yno y tyngodd y ddau eu llw. Ac fe wnaethant gyfamod yn ffynnon y llw, a chododd Abimelek, Ochozath ei gynghorydd, a Phicol pennaeth ei luoedd, a dychwelasant i dir y Philistiaid. Ac plannodd Abraham faes ar ffynnon y llw, a galwodd yno ar enwr Arglwydd, y Duw tragwyddol. Preswylodd Abraham yn nhir y Philistiaid am ddyddiau lawer.

22

Ac wedir geiriau hyn fe brofodd Duw Abraham, a dywedodd wrtho, Abraham, Abraham, ac meddai yntau, Wele fi. Ac meddai, Cymer dy fab anwyl, yr hwn a garodd ti, sef Isaac, a dos ir tir uchel, ac offryma ef yno yn boethoffrwm ar un or mynyddoedd y dywedaf i wrthyt. Wedi codi yn y bore, cyfrwyodd Abraham yr asyn, a chymerodd gydag ef ddau was, ac Isaac ei fab, ac wedi hollti coed ar gyfer poethoffrwm, cododd ac aeth, a daeth ir lle yr oedd Duw wedi dweud wrtho, ar y trydydd dydd. A chan edrych i fyny, gwelodd Abraham y lle o bell âi lygaid. Ac meddai Abraham wrth ei weision, Eistedwch yma gydar asyn, ond byddaf fi ar bachgen yn mynd ymlaen hyd yma, ac wedi addoli byddwn yn dychwelyd atoch chi. Cymerodd Abraham goed yr aberth poeth, au gosod ar Isaac ei fab, cymerodd yntau yn ei ddwylo y tân ar cleddyf, ac aeth y ddau gydai gilydd. Dywedodd Isaac wrth Abraham ei dad, Fy nhad, a dywedodd yntau, Beth sydd, fy mhlentyn? Dywedodd, Wele y tân ar coed, ond ble maer ddafad ar gyfer yr offrwm poeth? Dywedodd Abraham, Bydd Duw yn darparu iddoi hun ddafad ar gyfer y poethoffrwm, fy mhlentyn. Ac aeth y ddau gydai gilydd, Daethant ir lle a ddywedodd Duw wrtho, ac adeiladodd Abraham ynor allor, a gosododd y coed, a rhwymodd Isaac ei fab, ai osod ef ar yr allor uwchben y coed. Ac estynnodd Abraham ei law i gymryd y cleddyf, i ladd ei fab. Ac fe alwodd Negesydd yr Arglwydd arno or nefoedd, a dywedodd, Abraham, Abraham, ac meddai yntau, Dyma fi. Ac meddai, Paid â gosod dy

law ar y plentyn, na gwneud dim iddo, oherwydd nawr gwn dy fod ti yn ofni Duw, ac ni arbedaist dy fab anwyl er fy mwyn i. Ac wedi edrych i fyny, gwelodd Abraham âi lygaid, ac wele hwrdd yn cael ei ddal yn llwyn Sabek gerfydd ei gyrn. Ac aeth Abraham, a chymerodd yr hwrdd, ac offrymodd ef yn offrwm llosgi yn lle Isaac ei fab.

A galwodd Abraham enwr lle hwnnw, Yr Arglwydd a welodd, fel y dywedant heddiw, Ar y mynydd yr ymddangosodd yr Arglwydd. Ac galwodd Angel yr Arglwydd ar Abraham yr eilwaith or nefoedd, gan ddweud, Ar fy llw fy hun y tyngais, medd yr Arglwydd, oherwydd i ti wneud y peth hwn, ac na arbed di dy fab dy anwylyd er fy mwyn i, Yn wir, bendithio bendithiaf di, a lluosogi lluosogaf dy had fel sêr y nef, a fel y tywod sydd wrth fin y môr, ac etifedda dy had ddinasoedd y gwrthwynebwyr. Ac fe fydd holl genhedloedd y ddaear yn cael eu bendithio yn dy had di, oherwydd iti ufuddhau im llais i. Trodd Abraham i ffwrdd at ei weision, ac wedi codi aethant gydai gilydd at ffynnon y llw. Ac preswyliod Abraham wrth ffynnon y llw.

Digwyddodd ar ôl y geiriau hyn, ac adroddwyd i Abraham, gan ddweud, Wele, mae Melcha hithau wedi esgor meibion i Nahor dy frawd. yr Uz cyntafanedig, ar Buz ei frawd, ar Kamuel dad y Syriaid, ar Hazad, ac Azau, ar Phaldes, ar Jeldaph, ar Bethuel. Ond genhedlodd Bethuel Rebecca. Wyth oedd y rhain o feibion a esgorodd Melcha i Nahor, brawd Abraham. Ac esgorodd ei ordderch, ai henw oedd Reuma, hithau hefyd ar Tebah, a

Gaham, a Tahash, a Maaca.

23

Bu bywyd Sarah gant saith ar hugain o flynyddoedd. A bu farw Sarah yn ninas Arboc, yr hon sydd yn y pant; hon yw Hebron yn nhir Canaan. A daeth Abraham i alaru am Sarah ac i alaru. Ac cododd Abraham oddi wrth ei farw, a dywedodd Abraham wrth feibion Heth, gan ddweud, Ymdeithydd a dieithryn ydw i gyda chwi, rhowch i mi felly feddiant bedd yn eich plith, ac fe gladdaf fy marw oddi wrthyf. Atebodd meibion Heth i Abraham gan ddweud, Nage, arglwydd. Gwrando arnom, frenin oddi wrth Dduw wyt ti yn ein plith; yn y beddau etholedig ein cladda dy farw. Oherwydd ni fydd neb ohonom yn rhwystro ei fedd rhagot, rhag claddu dy farw yno. Wedi codi, ymgrymodd Abraham i bobl y ddaear, sef meibion Heth. Ac fe lefarodd Abraham atynt, gan ddweud, os oes gennych yr enaid i gladdu fy marw om gŵydd, gwrandewch arnaf, a llefarwch drosof wrth Effron fab Soar. A gadewch iddo roi i mi yr ogof ddwbl sydd ganddo, yr hon sydd mewn rhan oi faes ef; am arian llawn ei werth, rhowch ef i mi yn eich plith yn feddiant bedd. Ond yr oedd Ephron yn eistedd yng nghanol meibion Heth, ac atebodd Ephron yr Hethiad i Abraham, yng nghlyw meibion Heth, a phawb oedd yn mynd i mewn ir ddinas, gan ddweud, Bydd gyda mi, arglwydd, a gwrando arnaf, y maes ar ogof sydd ynddo, i ti yr wyf yn ei roi, o flaen fy holl ddinasyddion yr wyf wedi ei roi i ti, cladd dy farw. Ac ymgrymodd Abraham o flaen pobl y wlad.

Ac meddai wrth Effron yng nghlyw pobl y wlad, Gan dy fod tuag ataf, gwrando arnaf fi, cymer arian y maes gennyf fi, ac fe gladdaf fy marw yno. Atebodd Effron i Abraham, gan ddweud, Nage, farglwydd, oherwydd clywais am dir pedwar cant o ddidrachmâu arian, ond beth fyddai hyn rhyngof fi a thi? Ond claddwch chwi eich marw. A chlywodd Abraham gan Effron, ac adferiodd Abraham i Effron yr arian a lefarodd yng nghlustiau meibion Heth, pedwar cant didrachma o arian coeth ymhlith masnachwyr. Ac fe safodd cae Effron, a oedd yn yr ogof ddwbl, sydd gyferbyn â Mamre, y cae ar ogof a oedd ynddo, a phob coeden a oedd yn y cae, a phob un sydd yn ei ffiniau o amgylch, i Abraham, yn eiddo gerbron meibion Heth, a phawb oedd yn mynd i mewn ir ddinas. Wedi hyn cladodd Abraham Sarah ei wraig yn ogof y maes dwbl, yr hon sydd gyferbyn â Mamre, sef Hebron yng ngwlad Canaan. Ac fe gadarnhawyd y cae ar ogof a oedd ynddo i Abraham yn feddiant bedd, gan feibion Heth.

24

Ac yr oedd Abraham yn hen ac wedi mynd ymlaen mewn dyddiau, ac yr oedd yr Arglwydd wedi bendithio Abraham ym mhob peth.

Ac meddai Abraham wrth ei was, yr hynaf oi dŷ, rheolwr ei holl eiddo, rho dy law dan fy nghlun. Ac yr wyf yn dy dyngu di wrth yr Arglwydd, Duwr nefoedd a Duwr ddaear, fel na chymeri wraig im mab Isaac o blith merched y Canaaneaid, y rhai yr wyf

yn byw yn eu plith. Ond im tir lle cefais fy ngeni yr ei di, ac at fy llwyth, ac fe gymeri wraig im mab Isaac oddi yno. Dywedodd y gwas wrtho, oni bai nad ywr ddynes yn dymuno mynd gyda mi yn ôl ir tir hwn, a drof dy fab yn ôl ir tir o ble y daethoch allan oddi yno? Dywedodd Abraham wrtho, Cymera ofal na throi fy mab yn ôl ir fan honno. Yr Arglwydd Dduw y nef a Duw y ddaear, a gymerodd fi o dŷ fy nhad, ac or ddaear lle cefais fy ngeni, a lefarodd wrthyf, ac a dyngodd i mi, gan ddweud, I ti rhoddaf y tir hwn ac ith had, ef a anfona ei Angel oth flaen, a chymeri wraig im mab oddi yno. Os nad ywr wraig yn dymuno mynd gyda thi ir tir hwn, byddin lân om llw i, dim ond paid â throi fy mab yn ôl yno. Ac gosododd y gwas ei law dan glun Abraham ei arglwydd, ac tyngodd iddo ynghylch y gair hwn. A cymerodd y gwas ddeg camel o gamelod ei arglwydd, ac o holl nwyddau ei arglwydd gydag ef, ac wedi codi aeth i Fesopotamia i ddinas Nahor. Ac fe wnaeth orwedd y camelod y tu allan ir ddinas wrth y ffynnon ddŵr tuar hwyr, pan oedd y rhai oedd yn tynnu dŵr yn dod allan.

A dywedodd, O Arglwydd, Duw fy arglwydd Abraham, rho lwyddiant om blaen heddiw, a gwna drugaredd gydam harglwydd Abraham. Wele, yr wyf yn sefyll wrth ffynnon y dŵr, a merched trigolion y ddinas yn dod allan i dynnu dŵr. A bydd y forwyn y byddaf yn dweud wrthi, Gogledd dy jar dŵr, fel y yfaf, a dywed wrthyf, Yf di, a rhoddaf ith gamelod yfed, hyd nes y peidiant ag yfed, hon a baratoist ith was Isaac, ac yn hyn gwybyddaf oherwydd gwneist drugaredd gyda fy arglwydd Abraham.

Ac digwyddodd cyn iddo orffen siarad yn ei feddwl, ac wele, yr oedd Rebecca yn mynd allan, yr hon a anwyd i Bethuel, mab Melchas gwraig Nahor, brawd Abraham, yn carior jar dŵr ar ei hysgwyddau. Yr oedd y forwyn yn hardd iawn o ran golwg, morwyn ydoedd, ni adnabu dyn mohoni, ac wedi iddi fynd i lawr at y ffynnon, llenwyd ei jar dŵr, ac aeth i fyny. Rhedodd y gwas i gyfarfod â hi, a dywedodd, Rho ychydig o ddŵr i mi iw yfed oth jar di. Ond dywedodd hi, Yfwch, farglwydd, a brysiodd a gostyngodd y jar dŵr ar ei braich, a rhoddodd iddo yfed, nes iddo beidio ag yfed. Ac meddai, Ac ith gamelod di byddaf yn rhoi dŵr, nes y bydd pob un yn yfed. Ac fe frysiodd ac fe wagodd y jar dŵr ir cafn, ac fe redodd at y ffynnon i dynnu eto, ac fe dynnodd ddŵr ir holl gamelod. Ond roedd y dyn yn ei gwylio hi, ac yn cadwn dawel i wybod a oedd yr Arglwydd wedi ffynnu ei ffordd, ai peidio. Digwyddodd, pan beidiodd yr holl gamelod ag yfed, ir dyn gymryd clustdlysau aur o bwysau drachma, a dau freichled ar ei dwylo hi, deg darn aur oedd eu pwysau hwy. Ac gofynnodd ef iddi, ac meddai, Merch pwy wyt ti? Dywed i mi, a oes lle gyda dy dad i ni aros? Ond dywedodd wrtho, Merch Bethuel wyf i, fab Melchas a esgorodd i Nahor. A dywedodd wrtho, Mae gennym ni wellt a phorthiant digonedd, a lle i aros. Ac wedi bod yn fodlon, ymgrymodd y dyn ir Arglwydd Ac meddai, Bendigedig fyddor Arglwydd, Duw fy arglwydd Abraham, yr hwn ni adawodd ei gyfiawnder ai wirionedd oddi wrth fy arglwydd; a llwyddodd yr Arglwydd fi i dŷ brawd fy arglwydd. Ac wedi rhedeg, cyhoeddodd y forwyn i dŷ ei mam, yn ôl y geiriau hyn. Yr oedd gan Rebecca frawd, ai enw oedd Laban, a rhedodd Laban tuag at y dyn tu allan wrth y ffynnon. Ac fe ddigwyddodd pan welodd y

clustdlysau ar breichledau yn nwylo ei chwaer, a phan glywodd eiriau Rebecca ei chwaer yn dweud, Felly y maer dyn wedi siarad wrthyf fi, y daeth at y dyn, a oedd yn sefyll gydar camelod wrth y ffynnon. Ac meddai wrtho, Tyrd yma, dos i mewn, un bendigedig yr Arglwydd, pam yr wyt tin sefyll tu allan? Rwyf fi wedi paratoir tŷ, a lle ir camelod. Aeth y dyn i mewn ir tŷ, a dadlwythodd y camelod, a rhoddodd wellt a phorthiant ir camelod, a dŵr i olchi ei draed, a thraed y dynion oedd gydag ef. Ac fe osododd dorthau ou blaen iw bwyta, a dywedodd, Ni fwytaf hyd nes imi lefaru fy ngeiriau, ac meddai, Llefara.

Ac meddai, Gwas Abraham ydwyf i. Maer Arglwydd wedi bendithio fy arglwydd yn fawr iawn, a chafodd ei ddyrchafu, a rhoddodd iddo ddefaid, a lloi, ac arian, ac aur, weision, a morynion, gamelod, ac asynnod. Ac esgorodd Sarah, gwraig fy arglwydd, un mab im harglwydd ar ôl iddo heneiddio, a rhoddodd iddo bopeth oedd ganddo. Ac fe wnaeth fy arglwydd fi dyngu, gan ddweud, Ni chymeri wraig im mab o blith merched y Canaaneaid, yn eu plith yr wyf fin preswylio yn eu tir hwy. Ond byddi din mynd i dŷ fy nhad, ac im llwyth i, a byddi din cymryd gwraig im mab i o yno. Dywedais wrth fy arglwydd, rhag ofn na fydd y ddynes yn mynd gyda mi. Ac meddai wrthyf, Yr Arglwydd y Duw yr wyf wedi ei blesio oi flaen, bydd ef ei hun yn anfon ei Negesydd gyda thi, a bydd yn ffynnu dy ffordd, a byddin cymryd gwraig im mab om llwyth, ac o dŷ fy nhad. Yna byddin ddieuog om mellithion i, oherwydd pan ddoi di im llwyth i, ac os na roddant i ti, yna byddin ddieuog om llw i. A dod heddiw at y ffynnon, dywedais, O Arglwydd, Duw fy arglwydd Abraham, os

wyt ti yn ffynnu fy ffordd yr wyf yn awr yn mynd arni, Wele, yr wyf fin sefyll ar ffynnon y dŵr, a merched dynion y ddinas yn mynd allan i dynnu dŵr, a bydd y forwyn yr hon y dywedaf wrthi, Rho i mi yfed ychydig ddŵr oth jar,' ac os dywed hi wrthyf fi, ac yfed di hefyd, ac ith gamelod di byddaf yn tynnu dŵr, hon ywr fenyw a baratodd yr Arglwydd iw was ei hun Isaac, ac yn hyn byddaf yn gwybod bod ti wedi gwneud trugaredd im harglwydd i Abraham. Ac fe ddigwyddodd cyn i mi orffen siarad yn fy meddwl, yn syth aeth Rebecca allan, yn carior jar dŵr ar ei hysgwyddau, ac aeth i lawr at y ffynnon, a thynnodd ddŵr, a dywedais wrthi, rho ddiod i mi. Ac wedi brysio, gostyngodd y jar dŵr ar ei braich ei hun, a dywedodd, Yf di, a rhoddaf ddiod ith gamelod, ac yfasant, a rhoddodd ddiod ir camelod. Ac fe ofynnais iddi, ac fe ddywedais, Merch pwy wyt ti? Dywed wrthyf. Ond dywedodd hi, Merch Bethuel ydw i, mab Nahor, yr hwn a esgorodd Melcha iddo. Ac fe roddais arni y clustdlysau, ar breichledau am ei dwylo. Ac wedi bod yn fodlon addolais ir Arglwydd, a bendithiais yr Arglwydd Dduw fy arglwydd Abraham, a wnaeth fy ffynnu ar ffordd y gwirionedd i gymryd merch brawd fy arglwydd iw fab. Os felly rydych chin dangos trugaredd a chyfiawnder tuag at fy arglwydd, ond os nad ydych, dywedwch wrthyf, fel y gallaf droi ir dde neu ir chwith.

Atebodd Laban a Bethuel, Or Arglwydd yr aeth y peth hwn allan, ni allwn siarad yn dy erbyn di, na drwg na da. Wele Rebecca oth flaen, cymer hi a dos ymaith, a bydded hin wraig i fab dy arglwydd, fel y llefarodd yr Arglwydd. Digwyddodd, wrth glywed, i was Abraham eu geiriau, iddo ymgrymu ar y ddaear ir

Arglwydd. Ac wedi dod allan, rhoddodd y gwas lestri arian ac aur a dillad i Rebecca, a rhoddodd anrhegion iw brawd ac iw mam. Ac fe fwytasant ac fe yfasant, ef ei hun ar dynion oedd gydag ef, ac fe gysgasant. Ac wedi codi yn y bore dywedodd, Anfonwch fi, fel y gallaf fynd yn ôl at fy arglwydd. Dywedodd ei brodyr ai mam, Gadewch ir forwyn aros gyda ni am ddyddiau fel deg, ac ar ôl hyn bydd hin ymadael. Ond dywedodd wrthynt, Peidiwch âm dal yn ôl, ac maer Arglwydd wedi gwneud fy ffordd yn ffyniannus i mi; anfonwch fi, fel y gallaf fynd yn ôl at fy arglwydd. Y rhai ond ddywedasan, Galwn nir forwyn, a gofynnwn ni ei genau hi. Ac fe alwasant Rebecca, ac fe ddywedasant wrthi, A ei di gydar dyn hwn? A dywedodd hi, Af. Ac anfonasant allan Rebeca eu chwaer, ai heiddo hi, a gwas Abraham, ar rhai gydag ef. Ac fe fendithion nhw Rebecca, ac fe ddywedon nhw wrthi, Ein chwaer wyt ti, bydd yn filoedd o fyrddau, ac etifedded dy had ddinasoedd y gelynion. Wedi codi, ond Rebecca ai morwynion, fe farchogasant ar y camelod, ac fe aethant gydar dyn, ac wedi ir gwas gymryd Rebecca, fe aeth i ffwrdd.

Yr oedd Isaac yn teithio trwyr anialwch heibio i ffynnon y weledigaeth, ac yr oedd ef yn byw yn y tir tuar De. Ac aeth Isaac allan i sgwrsio ar y gwastad tuar hwyr, ac wedi codi ei lygaid gwelodd gamelod yn dod. Ac wedi edrych i fyny, gwelodd Rebecca âi llygaid Isaac, a neidiodd i lawr or camel. Ac meddai wrth y gwas, Pwy ywr dyn hwnnw syn mynd yn y maes in cyfarfod ni? Meddair gwas, Hwn yw fy arglwydd i. A hithau, gan gymryd y fantell, ai gwisgodd. A adroddodd y gwas i Isaac yr

holl eiriau a wnaeth. Aeth Isaac i mewn i dŷ ei fam, a chymerodd Rebecca, a daeth yn wraig iddo, a charodd hi, a chafodd Isaac gysur ynghylch Sarah ei fam.

25

Ond cymerodd Abraham wraig wedi hynny, ai henw oedd Keturah. Ganodd iddo Zombran, Iezan, Madal, Midian, Iesbok a Soie. Genhedlodd Iezan Saba a Dedan, a meibion Dedan oedd Asshurim, Letushim a Leummim. Meibion Midian oedd Gepher, ac Apher, ac Enoch, ac Abida, ac Eldaag; yr oedd y rhain i gyd yn feibion Keturah. Rhoddodd Abraham yr holl eiddo oedd ganddo i Isaac ei fab. Ac i feibion ei ordderchwragedd rhoddodd Abraham roddion, ac anfonodd hwy oddi wrth Isaac ei fab, tra oedd ef yn fyw, tuar dwyrain i wlad y dwyrain. Dyma flynyddoedd dyddiau bywyd Abraham, cymaint ag y bu fyw: cant saith deg pump o flynyddoedd. Ac wedi methu bu farw Abraham mewn henaint dda yn hen ddyn, ac yn llawn o ddyddiau, ac fei hychwanegwyd at ei bobl. Ac fei claddasant ef, Isaac ac Ishmael ei feibion, yn yr ogof ddwbl, ym maes Ephron fab Zohar yr Hethiad, sydd gyferbyn â Mamre, Y cae ar ogof, a gafodd Abraham gan feibion Heth, yno claddwyd Abraham, a Sarah ei wraig. Digwyddodd ar ôl i Abraham farw, bendithiodd Duw Isaac ei fab, a phreswyliod Isaac wrth Ffynnon y Weledigaeth. Dyma genedlaethau Ismael fab Abraham, a esgorodd Hagar yr Eifftaidd, morwyn Sara, i Abraham. A dyma enwau meibion Ismael, yn ôl enwau eu cenedlaethau:

cyntafanedig Ismael, a Nebaioth, a Chedar, a Nabdeel, a Massam, ac Masma, ac Duma, ac Masse, a Choddan, a Thaiman, a Ietur, a Naphes, a Kedma. Dyma feibion Ismael, a dyma eu henwau yn eu pebyll ac yn eu gwersylloedd, deuddeg tywysog yn ôl eu cenhedloedd. A dyma flynyddoedd bywyd Ismael, cant tri deg saith o flynyddoedd, a phallodd a bu farw, ac ychwanegwyd at ei bobl. Preswylodd o Hafilah hyd Sur, yr hon sydd gyferbyn âr Aifft hyd at ddod at yr Assyriaid; preswylodd gyferbyn âi holl frodyr.

Ac y rhain yw cenedlaethau Isaac fab Abraham; Abraham a genhedlodd Isaac. Roedd Isaac yn ddeugain mlwydd oed pan gymerodd Rebecca, merch Bethuel y Syriad o Fesopotamia Syria, chwaer Laban y Syriad, yn wraig iddoi hun. Roedd Isaac yn erfyn ar yr Arglwydd ynghylch Rebecca ei wraig, oherwydd yr oedd yn amhlantadwy, a gwrandawodd Duw arno, a beichiogod Rebecca ei wraig. Neidiodd y plant ynddi, a dywedodd, Os felly y mae hyn yn mynd i ddigwydd i mi, er mwyn beth yw hyn i mi? Ac aeth i ymholi gan yr Arglwydd. Ac meddair Arglwydd wrthi, Y mae dwy genedl yn dy groth, a bydd dau bobl oth groth yn cael eu gwahanu, a bydd un bobl yn rhagori ar y llall, a bydd y mwyaf yn gwasanaethur lleiaf. Ac fe gyflawnwyd y dyddiau iddi esgor, ac yr oedd efeilliaid yn ei chroth. Aeth y cyntafanedig allan yn goch, yn gyfan fel croen blewog, ac fe enwodd ei enw yn Esau. Ac wedi hyn aeth ei frawd allan, ai law yn gafael yn sawdl Esau, a galwodd ei enw yn Jacob. Ond roedd Isaac yn drigain oed pan esgorodd Rebecca hwy. Cynyddodd y dynion ifanc, ac roedd Esau yn ddyn a oedd yn gwybod hela, yn wledig,

ond roedd Jacob yn ddyn dirodres yn preswylio mewn tŷ. Carodd Isaac Esau, oherwydd roedd ei helfa yn fwyd iddo, ond carodd Rebecca Jacob.

Coginiod Jacob stiw, a daeth Esau or maes yn pallu. Ac meddai Esau wrth Jacob, Bwyda fi or stiw coch hwn, oherwydd rwyn llesg. Oherwydd hyn galwyd ei enw yn Edom. Dywedodd Jacob wrth Esau, Gwerthu dy fraint genedigaeth i mi heddiw. A dywedodd Esau, Wele, rwyn mynd i farw, ac i ba beth y maer fraint gyntaf-anedig hon i mi? Ac meddai Jacob wrtho, Tynga i mi heddiw, ac fe dyngodd iddo. A gwerthodd Esau ei enedigaeth-fraint i Jacob. Rhoddodd Jacob i Esau fara a stiw corbys, a bwytaodd ac yfodd, a chododd ac aeth ymaith, a dirmygodd Esau y genedigaeth-fraint.

26

Digwyddodd newyn ar y ddaear, ar wahân ir newyn cynharach a ddigwyddodd yn amser Abraham, ac aeth Isaac at Abimelech brenin y Philistiaid i Gerar. Ymddangosodd yr Arglwydd iddo, a dywedodd, Paid â mynd i lawr ir Aifft; preswylia yn y wlad y dywedaf i ti amdani. Ac aros yn y tir hwn, a byddaf gyda thi, a bendithiaf di, oherwydd i ti ac ith had di rhoddaf yr holl dir hwn, a sefydlaf fy llw, yr hwn a dyngais i Abraham dy dad. Ac fe luosogaf dy had fel sêr y nefoedd, a rhoddaf ith had yr holl dir hwn, a bendithir yn dy had holl genhedloedd y ddaear. Oherwydd i Abraham dy dad ufuddhau im llais i, a chadw fy

ngorchmynion i, am gorchymynion i, am ordinhad i, am cyfreithiau i. Preswyliod Isaac yn Gerara. Gofynnodd dynion y lle am Rebecca ei wraig, a dywedodd, Fy chwaer yw hi, oherwydd ofnodd ddweud, Fy ngwraig yw hi, rhag i ddynion y lle ei ladd oherwydd Rebecca, oherwydd roedd hin hardd ei golwg. Aeth amser hir heibio yno, a phan blygodd Abimeleg brenin Gerar i lawr trwyr ffenestr, gwelodd Isaac yn chwarae gyda Rebecca ei wraig. Galwodd Abimelech Isaac, a dywedodd wrtho, Felly yn wir dy wraig yw hi? Pam y dywedaist, Fy chwaer yw hi? Dywedodd Isaac wrtho, Oherwydd dywedais, Rhag ofn y marwaf trwyddi hi. Dywedodd Abimelech wrtho ef, Beth yw hyn a wnaethost ti i ni? Or braidd y cysgodd rhywun om hil i gyda dy wraig, ac fe fyddet ti wedi dwyn anwybodaeth arnom ni. Gorchmynnodd Abimelech iw holl bobl, gan ddweud, Pob un syn cyffwrdd âr dyn hwn ai wraig, bydd yn euog o farwolaeth. Heuodd Isaac yn y tir hwnnw, a chanfu yn y flwyddyn honno haidd yn dwyn canfed, a bendithiodd yr Arglwydd ef. Ac fe godwyd y dyn, ac wrth symud ymlaen daeth yn fwy, nes iddo ddod yn fawr iawn. Digwyddodd iddo gael da defaid, a da ychen, a llawer o ffermio. Cenfigennodd y Philistiaid wrtho. Ac stopiodd y Philistiaid yr holl ffynhonnau a gloddiodd gweision ei dad yn amser ei dad, a llanwon nhw hwy â phridd. Dywedodd Abimelech wrth Isaac, Dos i ffwrdd oddi wrthym, oherwydd doist yn gryfach na ni o lawer. Ac aeth Isaac i ffwrdd or fan honno, ac arhosodd yn nyffryn Gerar, a phreswylodd yno.

Ac eto cloddiodd Isaac y pydewau dŵr y rhai a gloddiodd gweision Abraham ei dad, ac a dagodd y Philistiaid hwy ar ôl i

Abraham ei dad farw, ac enwodd hwy yn ôl yr enwau a enwodd ei dad. Ac cloddiodd gweision Isaac yn nyffryn Gerar, a daethant o hyd yno i ffynnon o ddŵr byw. Ac ymladdodd bugeiliaid Gerar gyda bugeiliaid Isaac, gan honni mai eiddo iddynt hwy oedd y dŵr, a galwasant enwr ffynnon yn Anghyfiawnder, oherwydd gwnaethant gam ag ef. Wedi ymadael oddi yno, cloddiodd ffynnon arall, ac ymryson a gawsant ynghylch honno hefyd, ac enwodd hi yn Elyniaeth. Wedi ymadael oddi yno cloddiodd ffynnon arall, ac ni ymladdasan amdani, ac enwodd hi yn Lle Eang, gan ddweud, Oherwydd yn awr maer Arglwydd wedi ehangu i ni, ac wedi ein cynyddu ar y ddaear.

Aeth i fyny oddi yno at ffynnon y llw. Ac ymddangosodd yr Arglwydd iddo ef yn y nos honno, ac meddai, Myfi wyf Duw Abraham dy dad, paid ag ofni, oherwydd yr wyf gyda thi, a bendithiaf di, ac amlhaf dy had trwy Abraham dy dad. Ac adeiladodd yno allor, ac galwodd ar enw yr Arglwydd, ac cododd yno ei babell, a chloddiodd gweision Isaac yno ffynnon yn nyffryn Gerar. Ac aeth Abimelech ato o Gerar, ac Ahuzzath ei gynghorwr, a Phicol pencadlywydd ei lu. Ac meddai Isaac wrthynt, Pam y daethoch ataf fi? Chwi a gasasoch fi, ac am hanfonsoch ymaith oddi wrthych. A hwy a ddywedodd, Gan ein bod wedi gweld, gwelsom fod yr Arglwydd gyda thi, a dywedsom, Bydded felly rhyngom ni a rhyngot ti, a gwnawn gyfamod â thi. Paid â gwneud drwg gyda ni, oherwydd ni wnaethom ni dy drin di yn ffiaidd, ac fel y gwnaethom ni dy drin di yn dda, ac y gwnaethom ni dy anfon di i ffwrdd mewn heddwch, ac yn awr rwyt ti wedi dy fendithio gan yr Arglwydd.

Ac fe wnaeth wledd iddynt, ac fe fwytasant ac fe yfasant. Ac wedi codi yn y bore, tyngodd pob un iw gymydog, ac anfonodd Isaac hwy ymaith, ac aethant oddi wrtho mewn heddwch. Digwyddodd yn y dyddiau hynny, ac wedi cyrraedd daeth gweision Isaac a hysbysu iddo am y ffynnon a gloddiodd, a dywedasant, ni ddaethom o hyd i ddŵr. Ac fei galwodd yn Llw, oherwydd hyn galwodd enwr ddinas honno yn Ffynnon y Llw, hyd heddiw.

Roedd Esau yn ddeugain mlwydd oed, a chymerodd wraig, sef Judith, merch Beeri yr Hethiad, a Basemath, merch Elon yr Hethiad. Ac roeddent yn cweryla ag Isaac ac â Rebecca.

27

Digwyddodd ar ôl i Isaac fynd yn hen, a phylodd ei lygaid rhag gweld, a galwodd ar Esau ei fab hynaf, a dywedodd wrtho, Fy mab, a dywedodd yntau, Wele fi. Ac meddai, wele rwyf wedi heneiddio, ac nid wyf yn gwybod diwrnod fy marwolaeth. Nawr felly cymer dy lestr, y cawell saethau ar bwa, a dos allan ir gwastadedd, ac hela ysglyfaeth i mi. A gwna i mi fwydydd, fel yr wyf fin ei garu, a dod ag ef i mi, fel y bwytaf, er mwyn im henaid dy fendithio di cyn i mi farw. Ond clywodd Rebecca Isaac yn siarad âi fab Esau, ac aeth Esau ir gwastadedd i hela helfa iw dad. Ond dywedodd Rebecca wrth Jacob, ei mab ieuengaf, Wele, clywais dy dad yn siarad ag Esau dy frawd, yn dweud, Dod â helfa i mi, a gwna ddanteithion i mi, fel y gallaf, ar ôl bwyta, dy

fendithio di gerbron yr Arglwydd cyn imi farw. Nawr felly, fy mab, gwrando arnaf, fel yr wyf yn gorchymyn i ti. Ac wedi mynd at y defaid, cymer i mi oddi yno ddau fyn gafr tyner a da, ac fe wnaf hwyn ddanteithion ith dad, fel y maen ei hoffi. A byddi din dod ag ef ith dad, a bydd ef yn bwyta, fel y gall dy dad dy fendithio di cyn iddo farw. Dywedodd Jacob wrth Rebecca ei fam, Mae Esau fy mrawd yn ddyn blewog, ond rwyf fi yn ddyn llyfn. Na foed im tad byth fy nghyffwrdd, a byddaf oi flaen fel un yn dirmygu, a dygaf felltith arnaf fy hun, ac nid bendith. Dywedodd y fam wrtho, Arnaf fi y bo dy felltith, fy mhlentyn, dim ond gwrando ar fy llais, a dos a dod â hwy i mi. Aeth ac fe gymerodd nhw, a daeth â nhw at ei fam, a gwnaeth ei fam ddanteithion, fel yr oedd ei dad yn eu hoffi.

Ac wedi i Rebecca gymryd gwisg dda Esau ei mab hynaf, a oedd ganddi yn y tŷ, gwisgiodd hi Jacob ei mab ieuengaf ynddi. Ac fe roddodd grwyn y geifr ieuainc o gwmpas ei freichiau, ac ar rannau noeth ei wddf. Ac rhoddodd y danteithion ar torthau a wnaeth yn nwylo Iacob ei mab. Ac fe ddaeth ag ef at ei dad, a dywedodd, Dad, ac meddai yntau, Dyma fi, pwy wyt ti, fy mhlentyn? Ac meddai Jacob wrth ei dad, Fi yw Esau dy gyntafanedig; rwyf wedi gwneud fel y dywedaist ti wrthyf. Cod ac eistedd, a bwyta om helfa i, fel y bydd dy enaid yn fy mendithio i. Dywedodd Isaac wrth ei fab, Beth yw hyn a gefaist mor gyflym, fy mhlentyn? A dywedodd yntau, Yr hyn a draddododd yr Arglwydd dy Dduw om blaen. Dywedodd Isaac wrth Jacob, Tyrd yn agos ataf, a byddaf yn dy gyffwrdd di, fy mhlentyn, i weld ai ti yw fy mab Esau, ai peidio. Nesaodd Jacob

at Isaac ei dad, a chyffyrddodd ef, a dywedodd, Y llais, yn wir, yw llais Jacob, ond y dwylo yw dwylo Esau. Ac ni adnabodd ef, oherwydd yr oedd ei ddwylo fel dwylo Esau ei frawd yn flewog, a bendithiodd ef. A dywedodd, Ai ti yw fy mab Esau? Ond dywedodd, Fi. Ac meddai, Dere â fo i mi, ac fe fwytaf oth helfa, fy mhlentyn, fel y bendithio di fy enaid, ac fe ddaeth â fo iddo, ac fe fwytaodd, ac fe ddaeth â gwin iddo, ac fe yfodd. A dywedodd Isaac ei dad wrtho, Tyrd yn agos ataf, a chusan fi, fy mhlentyn. Ac wedi nesáu cusanodd ef o, ac arogli arogl ei ddillad, ac fei bendithiodd, ac meddai, Wele, arogl fy mab fel arogl maes llawn, yr hwn a fendithiodd yr Arglwydd. Ac rhodded Duw i ti o wlith y nef ac o gyfoeth y ddaear, ac amlder o rawn ac o win. Ac bydded i genhedloedd dy wasanaethu di, a bydded i dywysogion ymgrymu i ti, a bydd yn arglwydd dy frawd, a bydd meibion dy dad yn ymgrymu i ti, y sawl syn dy felltigho di, melltigedig, ond y sawl syn dy fendithio di, bendithedig.

Ac fe ddigwyddodd ar ôl i Isaac beidio â bendithio Jacob ei fab, a digwyddodd, pan aeth Jacob allan o wyneb Isaac ei dad, a daeth Esau ei frawd or helfa. Ac fe wnaeth yntau fwydydd, a daeth â hwy at ei dad, a dywedodd wrth ei dad, Cododd fy nhad, a bwytaodd o helfa ei fab, fel y bendithio dy enaid fi. A dywedodd Isaac ei dad wrtho, Pwy wyt ti? Ond dywedodd, Fi yw dy fab, dy gyntafanedig, Esau. Cafodd Isaac ei synnu â syndod mawr iawn, a dywedodd, Pwy felly sydd wedi hela helfa i mi ac wedi dod â hi i mi, a bwytais or cyfan cyn i ti ddod? Bendithiais ef, a bendithiedig fydd ef. Digwyddodd pan glywodd Esau eiriau ei dad Isaac, iddo weiddi â llais mawr a chwerw dros ben, a

dywedodd, Bendithia fi hefyd yn wir, fy nhad. Dywedodd wrtho ef, Daeth dy frawd gyda thwyll a chymerodd dy fendith. Ac meddai, Yn gyfiawn y galwyd ei enw yn Iacob, oherwydd fem twyllodd fi, wele, yr ail waith yw hon. Cymerodd fy mreinfraint, ac yn awr cymerodd fy mendith. A dywedodd Esau wrth ei dad, Oni adawaist i mi fendith, fy nhad? Gan ateb, ond dywedodd Isaac wrth Esau, os wyf wedi ei wneud ef yn arglwydd i ti, ac wedi gwneud ei holl frodyr yn weision iddo, ac wedi ei gynnal ef â grawn a gwin, ond beth a wnaf i ti, fy mhlentyn? Dywedodd Esau wrth ei dad, Onid un fendith yn unig sydd gennyt ti, fy nhad? Bendithia fi hefyd, fy nhad. A phan gafodd Isaac ei gyffwrdd yn ddwfn, gwaeddodd Esau âi lais, ac wylodd. Atebodd Isaac ei dad a dywedodd wrtho, Wele, o gyfoeth y ddaear y bydd dy breswylfod, ac o wlith y nef oddi uchod. Ac ar dy gleddyf y byddi din byw, ac ith frawd y byddi din gwasanaethu, ond bydd pan fyddi din dinistrio ac yn rhyddhau ei iau oth wddf.

Ac roedd Esau yn dwyn dig at Jacob ynghylch y fendith yr hon y bendithiodd ei dad ef, a dywedodd Esau yn ei feddwl, Nesaed ddyddiau galaru fy nhad, fel y lladdaf Jacob fy mrawd. Adroddwyd i Rebecca eiriau Esau ei mab hŷn, ac wedi anfon galwodd ar Jacob ei mab iau, a dywedodd wrtho, wele mae Esau dy frawd yn dy fygwth er mwyn dy ladd. Nawr felly, fy mhlentyn, gwrando ar fy llais, a chod a ffoi i Fesopotamia at Laban fy mrawd yn Haran. A thrigo gydag ef am rai dyddiau, hyd nes ir llid droi i ffwrdd A dicter dy frawd oddi wrthyt, ac anghofior hyn a wneuthum iddo, ac wedi anfon galwaf amdanat oddi yno, rhag imi byth gael fy amddifadu or ddau ohonoch

mewn un diwrnod. Dywedodd Rebecca wrth Isaac, Rwyn flinedig ar fy mywyd oherwydd merched meibion Heth; os bydd Jacob yn cymryd gwraig o ferched y ddaear hon, pa werth sydd i mi fyw?

28

Wedi galw Isaac at Jacob, bendithiodd ef, a gorchmynnodd iddo, gan ddweud, Ni chymeri wraig o blith merched y Canaaneaid. Cod a ffo i Mesopotamia, i dŷ Bethuel, tad dy fam, a chymer i ti dy hun wraig oddi yno o blith merched Laban, brawd dy fam. Ond bydded im Duw dy fendithio di, ath gynyddu di, ath luosogi di, a byddi yn gynulliadau o genhedloedd. Ac rhodded efe i ti fendith Abraham fy nhad, i ti ac ith had ar dy ôl di, i etifeddu tir dy ymdeithio, a roddodd Duw i Abraham. Ac anfonodd Isaac Jacob, ac aeth i Fesopotamia at Laban fab Bethuel y Syriad, brawd Rebecca, mam Jacob ac Esau.

Gwelodd Esau fod Isaac wedi bendithio Jacob, ac wedi ei anfon i Fesopotamia Syria, i gymryd iddoi hun wraig oddi yno, wrth ei fendithio ef, ac wedi gorchymyn iddo, gan ddweud, ni chymeri wraig o blith merched y Canaaneaid. Ac fe glywodd Jacob ei dad ai fam, ac aeth i Fesopotamia Syria. Gwelodd Esau hefyd fod merched Canaan yn ddrwg yng ngolwg Isaac ei dad, Aeth Esau at Ishmael, a chymerodd Maeleth, merch Ishmael fab Abraham, chwaer Nebaioth, yn wraig yn ychwanegol at ei wragedd.

Ac aeth Jacob allan o ffynnon y llw, ac aeth i Haran. Ac fe gyfarfu â lle, ac fe gysgodd yno, oherwydd yr oedd yr haul wedi machlud, ac fe gymerodd o gerrig y lle, ac feu gosododd wrth ei ben, ac fe gysgodd yn y lle hwnnw. Ac fe freuddwydiodd, ac wele ysgol wedi ei gosod ar y ddaear, ai phen yn cyrraedd ir nefoedd, a negeswyr Duw yn esgyn ac yn disgyn arni. Ond yr oedd yr Arglwydd yn sefyll arni, ac meddai, Myfi yw Duw Abraham dy dad, a Duw Isaac; paid ag ofni. Y tir yr wyt tin cysgu arno, i ti y rhoddaf ef, ac ith had. A bydd dy had fel tywod y ddaear, a bydd yn lledaenu tuar môr, ar De, ar Gogledd, ar dwyrain, a bydd holl lwythaur ddaear yn cael eu bendithio ynot ti ac yn dy had di. Ac wele, yr wyf fi gyda thi, yn dy warchod di yn y ffordd i gyd, lle bynnag yr ei di, ac fe ddychwelaf di ir tir hwn, oherwydd ni adawaf di byth, hyd nes imi wneud y cwbl a lefarais i ti. Ac fe ddeffrowyd Jacob oi gwsg, ac meddai, Y maer Arglwydd yn y lle hwn, ond ni wyddwn i. Ac ofnodd ef, ac meddai, Mor ofnadwy ywr lle hwn! Nid yw hwn ond tŷ Duw, a hon yw porth y nefoedd. Ac fe gododd Jacob yn y bore, ac fe gymerodd y garreg yr oedd ef wedi ei gosod yno dan ei ben, ac fei gosododd hin golofn, ac fe dywalltodd olew ar ei brig. Ac fe alwodd enwr lle hwnnw yn Dŷ Duw, ac Luz oedd enwr ddinas or blaen. Ac addunedodd Jacob addewid, gan ddweud, os bydd yr Arglwydd Dduw gyda mi, ac os bydd ef yn fy nghadw ar y ffordd hon yr wyf yn mynd arni, ac os bydd ef yn rhoi i mi fara iw fwyta a dillad iw gwisgo, a bydd ef yn fy nhroi yn ôl gydag iachawdwriaeth i dŷ fy nhad, a bydd yr Arglwydd yn Dduw i mi Ac y garreg hon, yr hon a osodais yn golofn, bydd i mi yn dŷ Duw, ac or cyfan a roi di i mi, rhoddaf ddegfed ran ohono i ti.

29

Ac wedi codi ei draed aeth Jacob i wlad y dwyrain, at Laban fab Bethuel y Syriad, brawd Rebecca, mam Jacob ac Esau. Ac maen gweld, ac wele ffynnon yn y gwastad, ac yr oedd yno dri diadell o ddefaid yn gorffwys arni, oherwydd or ffynnon honno yr oeddent yn dyfrior diadelloedd, ond yr oedd carreg fawr ar enaur ffynnon. Ac yno yr oedd yr holl braidd yn cael eu casglu, ac roeddent yn rholior garreg i ffwrdd o enaur ffynnon, ac roeddent yn dyfrhaur defaid, ac roeddent yn rhoir garreg yn ôl ar enaur ffynnon iw lle. Dywedodd Jacob wrthynt, Frodyr, o ble ydych chi? A dywedasant hwy, Yr ydym o Haran. Dywedodd wrthynt, A ydych chin adnabod Laban fab Nahor? A dywedasant hwy, Ydym, rydym yn ei adnabod. Dywedodd wrthynt, A ywn iach? Dywedasant hwythau, Maen iach, ac wele Rachel ei ferch yn dod gydar defaid. Ac meddai Jacob, Maen dal yn ddydd golau, nid ywn amser eto i gasglur anifeiliaid, ar ôl dyfrhaur defaid, ewch i bori. Ond dywedasant, Ni allwn, hyd nes ir holl fugeiliaid gael eu casglu, ac y byddant yn rholior garreg oddi ar enaur ffynnon, ac yna byddwn yn dyfrior defaid. Tra oedd ef yn siarad â hwy, a dyma Rachel, merch Laban, yn dod gyda defaid ei thad, oherwydd hi oedd yn bugeilio defaid ei thad. Digwyddodd, pan welodd Jacob Rachel, merch Laban, brawd ei fam, a defaid Laban, brawd ei fam, ac wedi agosáu, treiglodd Jacob y garreg ymaith o enaur ffynnon, a dyfrhaodd ddefaid Laban, brawd ei fam. Cusanodd Jacob Rachel, a chan weiddi âi lais fe wylodd. Ac adroddodd wrth Rachel ei fod yn frawd iw thad, ac ei fod yn fab

i Rebecca, a rhedodd hithau ac adroddodd wrth ei thad yn ôl y geiriau hyn. Digwyddodd, fel y clywodd Laban enw Jacob, mab ei chwaer, iddo redeg iw gyfarfod, a chan ei gofleidio cusanodd ef, a daeth ag ef i mewn iw dŷ, ac adroddodd yr holl eiriau hyn wrth Laban. Ac meddai Laban wrtho, Om hesgyrn i ac om cnawd i wyt ti, ac yr oedd gydag ef fis o ddyddiau.

Dywedodd Laban wrth Jacob, Oherwydd dy fod tin frawd i mi, ni ddylet ti fy ngwasanaethu yn rhad ac am ddim. Dywed wrthyf beth yw dy gyflog? Ond i Laban yr oedd dwy ferch, enwr hynaf oedd Lea, ac enwr ieuengaf oedd Rachel. Roedd llygaid Leah yn wan, ond roedd Rachel yn hardd o ran ffurf, ac yn brydferth iawn o ran golwg. Carodd Jacob Rachel, a dywedodd, Gwasanaethaf i ti am saith mlynedd dros Rachel dy ferch ieuengaf. Dywedodd Laban wrtho ef, Gwell yw i mi ei rhoi hi i ti na rhoi hi i ddyn arall; triga gyda mi. Ac fe wasanaethodd Jacob am Rachel am saith mlynedd, ac yr oeddent oi flaen ef fel ychydig ddyddiau, oherwydd ei garu ef hi. Dywedodd Jacob wrth Laban, Rho i mi fy ngwraig, oherwydd maer dyddiau wedi eu cyflawni fel y gallaf fynd ati hi. Casglodd Laban holl ddynion y lle, a gwnaeth briodas. Ac fe ddigwyddodd gydar nos, ac wedi cymryd Lea ei ferch, daeth â hi at Jacob, ac aeth Jacob i mewn ati hi. Rhoddodd Laban i Leah ei ferch Zilpah ei forwyn, yn forwyn iddi hi. Digwyddodd yn y bore, ac wele, Lea oedd hi. Dywedodd Jacob wrth Laban, Beth hyn a wnaethost ti i mi? Onid dros Rachel y gwasanaethais gyda thi? A pham y twyllaist fi? Atebodd Laban, Nid yw felly yn ein lle ni, rhoir ieuengach cyn yr hynaf. Cwblha felly wythnos hon, a rhoddaf i ti hon hefyd yn ller

gwaith yr wyt yn ei wneud gyda mi am saith mlynedd eraill eto. Gwnaeth Jacob felly, a chwblhaodd wythnos hon, a rhoddodd Laban iddo Rachel ei ferch yn wraig. Rhoddodd Laban iw ferch Bilhah, ei forwyn, iddin forwyn. Ac aeth i mewn at Rachel, a charodd Rachel yn fwy na Lea, a gwasanaethodd saith mlynedd arall iddo.

Ond gwelodd yr Arglwydd Dduw fod Lea yn cael ei chasáu, ac agorodd ei chroth hi, ond roedd Rachel yn ddiffrwyth. Ac fe feichiogi Lea, ac fe esgorodd fab i Jacob. Galwodd hi ei enw yn Reuben, gan ddweud, Oherwydd gwelodd fy Arglwydd fy narostyngiad, ac fe roddodd i mi fab, nawr felly fe gâr fi fy ngŵr. Ac fe feichiog eto, ac fe esgorodd ar ail fab i Iacob, ac fe ddywedodd, Oherwydd fe glywodd yr Arglwydd fy mod yn cael fy nghasáu, ac fe roddodd hwn hefyd i mi, ac fe alwodd ei enw yn Simeon. Ac cenhedlodd eto, ac esgorodd fab, ac meddai, Yn awr y tro hwn bydd fy ngŵr yn glynu wrthyf fi, oherwydd rwyf wedi esgor iddo dri mab, am hynny galwodd ei enw ef, Lefi. Ac wedi beichiogi eto esgorodd fab, ac meddai, Nawr eto am hyn rhoddaf ddiolch ir Arglwydd. Oherwydd hyn galwodd ei enw ef Jwda. A pheidiodd ag esgor.

30

Pan welodd Rachel nad oedd wedi esgor plant i Jacob, bun genfigennus oi chwaer, a dywedodd wrth Jacob, Rho blant i mi, ac os na, byddaf farw. Wedi ei ddigio, dywedodd Jacob wrth

Rachel, Onid yn lle Duw yr wyf fi, yr hwn sydd wedi dy amddifadu di o ffrwyth y groth? Dywedodd Rachel wrth Jacob, Dyma fy morwyn Bilhah, dos ati hi, a bydd hin esgor ar fy ngliniau, a chaf innau blant trwyddi hi. Ac rhoddodd iddo Bilha ei morwyn yn wraig iddo, ac aeth Jacob i mewn ati hi. Ac fe feichiogod Bilhah, morwyn Rachel, ac fe esgorodd ar fab i Jacob. Ac meddai Rachel, Barnodd Duw om plaid, a chlywodd fy llais, a rhoddodd fab i mi; am hyn galwodd ei enw yn Dan. Ac fe feichiogod Bilha, morwyn Rachel, eto, ac fe esgorodd ar ail fab i Jacob. Ac meddai Rachel, Mae Duw wedi ymryson drosof, ac rwyf wedi ymgodymu âm chwaer, ac rwyf wedi trechu, a galwodd ei enw ef, Naphtali. Gwelodd Lea ei bod wedi peidio â rhoi genedigaeth, a chymerodd Selfa ei morwyn, ai rhoi i Iacob yn wraig, ac aeth i mewn ati. Ac fe feichiogod Selfa, morwyn Lea, ac esgor fab i Iacob. Ac meddai Lea, Mewn ffortiwn, ac enwodd ei enw yn Gad. Ac fe feichiogod Selfa, morwyn Lea, eto, ac esgorodd ar ail fab i Iacob. Ac meddai Lea, Bendigedig wyf fi, oherwydd bydd y gwragedd yn fy ngalwn fendigedig, a galwodd ei enw ef, Aser. Aeth Reuben yn nyddiau cynhaeaf y gwenith, a chanfu afalau mandragorau yn y maes, a daeth â hwy at Lea ei fam. Dywedodd Rachel wrth Lea ei chwaer, Rho i mi o fandragorau dy fab. Dywedodd Lea, Onid ywn ddigon i ti dy fod wedi cymryd fy ngŵr? A gymeri di fandragorau fy mab hefyd? Dywedodd Rachel, Nid felly, boed iddo gysgu gyda thi y nos hon yn lle mandragorau dy fab. Aeth Jacob i mewn or maes gydar hwyr, ac aeth Lea allan iw gyfarfod, a dywedodd, Atat fi y doi heddiw, oherwydd rwyf wedi dy logi yn lle mandragorau fy mab, a chysgodd gyda hi y nos honno. Ac fe glywodd Duw Lea,

ac wedi beichiogi esgorodd fab pumed i Jacob. Ac meddai Lea, Mae Duw wedi rhoi fy ngwobr i mi, oherwydd i mi roi fy morwyn im gŵr, ac galwodd ei enw ef, Issachar, sef gwobr. A beichiog eto Lea, ac esgorodd fab chweched i Jacob. Ac meddai Lea, mae Duw wedi rhoi rhodd dda i mi yn yr amser hwn, bydd fy ngŵr yn fy newis i, oherwydd rwyf wedi esgor iddo chwe mab, a galwodd ei enw, Sabulon. Ac ar ôl hyn esgorodd ferch, a galwodd ei henw yn Deina. Cofiodd Duw Rachel, a gwrandawodd Duw arni, ac agorodd ei chroth. Ac wedi beichiogi, esgorodd fab i Jacob, a dywedodd Rachel, Mae fy Nuw wedi tynnu ymaith y gwarth. Ac fe alwodd ei enw ef Joseff, gan ddweud, Ychwanegu Duw i mi fab arall.

Digwyddodd, pan esgorodd Rachel ar Joseff, dywedodd Jacob wrth Laban, Anfon fi, fel y gallaf fynd i ffwrdd im lle i, ac im gwlad i. Rho yn ôl fy ngwragedd am plant, y rhai yr wyf wedi gwasanaethu i ti ar eu cyfer, fel y gallaf fynd i ffwrdd, oherwydd rwyt tin gwybod y gwasanaeth yr wyf wedi ei roi i ti. Dywedodd Laban wrtho, os cefais ffafr oth flaen, rwyf wedi diwinio hyn, oherwydd bendithiodd Duw fi oherwydd dy ddyfodiad. Penoda dy gyflog i mi, a byddaf yn ei roi. Dywedodd Jacob, Tin gwybod beth rwyf wedii wasanaethu i ti, a faint oedd dy dda di gyda fi. Oherwydd bach oedd cymaint oedd gennyti om blaen i, a thyfodd yn lluosogrwydd, a bendithiodd yr Arglwydd Dduw di trwy fy nhroed i; nawr felly pryd y gwnaf finnau dŷ i mi fy hun? A dywedodd Laban wrtho, Beth a roddaf i ti? A dywedodd Jacob wrtho, Ni roi di ddim i mi; os gwnei di y gair hwn i mi, eto bugeiliaf dy ddefaid, au cadw. Gadewch ich holl ddefaid basio

heddiw, a gwahanwch oddi yno bob dafad dywyll ymhlith yr ŵyn, a phob un brith a smotiog ymhlith y geifr; bydd hynnyn wobr i mi. Ac fe wrandawa fy nghyfiawnder i mi yn y dydd trannoeth, oherwydd fy ngwobr yw oth flaen di, pob un nad ywn frith ac yn rhesog ymhlith y geifr, ac yn llwyd ymhlith yr ŵyn, fe fydd wedi ei ddwyn gennyf fi. Dywedodd Laban wrtho, Bydded yn ôl dy air. Ac ar y dydd hwnnw gwahanwyd y bychod geifr gwrywaidd brith a brycheuog, ar holl eifr brith a brycheuog, a phopeth oedd yn llwyd ymhlith yr ŵyn, a phopeth oedd yn wyn yn eu plith, a rhoddodd hwy trwy law ei feibion. Ac fe dynnodd ffordd tri diwrnod rhyngddynt hwy a Jacob, ond roedd Jacob yn bugeilio defaid Laban a adawyd ar ôl. Cymerodd Jacob iddoi hun wialen ffres o storacs, a chnau, a phlanhigyn plân, a phlisgiodd Jacob nhwn blisgion gwyn, ac wrth grafu i ffwrdd y gwyrdd, ymddangosodd y gwyn a blisgiodd yn frith ar y gwiail. Ac fe osododd y gwiail yr oedd wedi eu plicio yn y cafnau dyfrhau dŵr, fel pan ddeuair defaid i yfed, o flaen y gwiail wrth iddynt ddod i yfed, y byddair defaid yn cenhedlu wrth y gwiail. Ac roedd y defaid yn cenhedlu wrth y gwiail, ac roedd y defaid yn geni ŵyn gwyn ac amryliw a rhai llwyd brith. Gwahanwyd yr ŵyn gan Jacob, a gosododd o flaen y defaid hwrdd brith, a phob un amrywiol ymhlith yr ŵyn, a gwahanodd iddoi hun diadelloedd ar wahân, ac ni chymysgodd hwy â defaid Laban. Digwyddodd yn yr amser pan oedd y defaid yn cenhedlu, yn cymryd yn y groth, gosododd Jacob y gwiail o flaen y defaid yn y cafnau, er mwyn iddynt genhedlu yn ôl y gwiail. Pan na fyddain gosod, digwyddodd mai eiddo Laban oedd y rhai heb farc, ond eiddo Jacob oedd y rhai â marciau. Ac aeth y dyn yn

gyfoethog iawn iawn, ac fe ddaeth iddo dda niferus llawer, ac ychen, a gweision, a morynion, a chamelod, ac asynnod.

31

Clywodd Jacob eiriau meibion Laban yn dweud, Mae Jacob wedi cymryd popeth ein tad, ac o eiddo ein tad mae wedi gwneud yr holl ogoniant hwn. Ac gwelodd Jacob wyneb Laban, ac wele, nid oedd tuag ato fel ddoe a thrennydd. Dywedodd yr Arglwydd wrth Jacob, Dychwel i dir dy dad ac at dy genhedlaeth, a byddaf gyda thi. Ond wedi anfon, galwodd Jacob Lea a Rachel ir gwastad ller oedd y preiddiau. Ac meddai wrthynt, Rwyn gweld wyneb eich tad chi, nad yw tuag ataf fel ddoe ac echdoe, ond roedd Duw fy nhad gyda mi. Ac rydych chin gwybod y rhain hefyd, oherwydd rwyf wedi gwasanaethu eich tad âm holl nerth. Ond fe dwylloch tad chi fi, a newidiodd fy nghyflog i ddeg gwaith, ac ni roddodd Duw iddo wneud drwg i mi. Os dywed felly, y rhai brith fydd dy wobr di, a bydd yn dwyn yr holl ddefaid yn frith; ond os dywed, y rhai gwyn fydd dy wobr di, a bydd yn dwyn yr holl ddefaid yn wyn. Ac fe gymerodd Duw holl dda byw eich tad, au rhoi i mi. Ac fe ddigwyddodd pan oedd y defaid yn beichiogi, yn cymryd yn y groth, a gwelais âm llygaid yn y cwsg, ac weler bychod geifr ar hyrddod yn dringo ar y defaid ar geifr, yn wyn ac yn frith ac yn frych lliw lludw. A dywedodd Angel Duw wrthyf mewn cwsg, Iacob, ac meddwn i, Beth sydd? Ac meddai, Cod dy lygaid, a gwêl y bychod geifr ar hyrddod yn dringo ar y defaid ar geifr brith ac amryliw a llwyd

frych, oherwydd gwelais yr hyn y mae Laban yn ei wneud i ti. Myfi ywr Duw a ymddangosodd i ti yn lle Duw, lle yr eneiniaist i mi yno golofn, ac yr addunedaist i mi yno adduniad; nawr felly cod, a dos allan or tir hwn, ac ymadael i dir dy enedigaeth, a byddaf gyda thi. Ac atebodd Rachel a Lea, a dywedasant wrtho, Onid oes gennym eto gyfran nac etifeddiaeth yn nhŷ ein tad? Onid fel y dieithr yr ydym wedi ein cyfrif ganddo? Oherwydd fen gwerthodd ni, ac fe ysodd ein harian yn llwyr. Bydd yr holl gyfoeth ar gogoniant a gymerodd Duw ein tad i ffwrdd, yn eiddo i ni ac in plant. Nawr felly, gwna bopeth y mae Duw wedi ei ddweud wrthyt. Wedi codi, cymerodd Jacob ei wragedd ai blant ar y camelod. Ac arweiniodd i ffwrdd yr holl feddiannau oedd ganddo, ar holl bac a gafodd ym Mesopotamia, ar cwbl oedd ganddo, i fynd at Isaac ei dad i dir Canaan. Aeth Laban i gneifio ei ddefaid, ond dwynodd Rachel eilunod ei thad. Cuddiodd Jacob rhag Laban y Syriad heb gyhoeddi iddo ei fod yn ffoi. Ac fe ffodd ef ei hun, ai holl eiddo, a chroesiodd yr afon, a rhuthrodd i fynydd Gilead. Adroddwyd i Laban y Syriad ar y trydydd dydd fod Jacob wedi ffoi. Ac wedi cymryd ei frodyr gydag ef, ymlidiod ar ei ôl am daith saith diwrnod, a goddiweddodd ef ym Mynydd Gilead. Daeth Duw at Laban y Syriad mewn breuddwyd yn ystod y nos, a dywedodd wrtho, Gwarchod dy hun rhag siarad byth â Jacob yn ddrwg. Ac fe ddaliod Laban Jacob, ond roedd Jacob wedi codi ei babell ar y mynydd, a safodd Laban âi frodyr ar fynydd Gilead. Dywedodd Laban wrth Jacob, Beth wnaethost ti? Pam y ffoaist yn gyfrinachol, am hysbeilio, ac arwain fy merched i ffwrdd fel caethferched wrth gleddyf? Ac os byddet ti wedi hysbysu i mi, byddwn i wedi dy anfon di gyda llawenydd, a

chyda cherddoriaeth, a thympanau, a thelyn. Ac ni chefais gusanu fy mhlant am merched, ond yn awr yn ffôl y gwnaethost. Ac yn awr mae fy llaw yn gryf i wneud drwg i ti, ond dywedodd Duw dy dad wrthyf ddoe, gan ddweud, Gwarchoda dy hun rhag siarad byth â Jacob yn ddrwg. Nawr felly rwyt ti wedi mynd, oherwydd yn wir dymunaist fynd i ffwrdd i dŷ dy dad, pam y gwnaethost ti ddwyn fy nuwiau? Atebodd Jacob a dywedodd wrth Laban, Oherwydd ofnais, canys dywedais, rhag i ti gymryd dy ferched oddi wrthyf, a phopeth sydd gennyf. A dywedodd Iacob, Gyda phwy bynnag y byddi din dod o hyd ith dduwiau, ni fydd yn byw o flaen ein brodyr. Adnabydda beth sydd gennyf fi oth eiddo di, a chymer ef. Ac ni adnabu ddim ganddo. Ond ni wyddai Iacob fod Rachel ei wraig wedi eu dwyn hwy. Wedi mynd i mewn, chwiliodd Laban dŷ Leah, ac ni chanfu ddim, ac aeth allan o dŷ Leah, a chwiliodd dŷ Jacob, ac yn nhŷr ddwy forwyn, ac ni chanfu ddim, aeth i mewn hefyd i dŷ Rachel. Ond cymerodd Rachel y delwau, au taflu i fagiau cyfrwyr camel, ac eisteddodd arnynt. Ac meddai wrth ei thad, Paid â chymryd yn drwm, farglwydd, ni allaf godi oth flaen, oherwydd mae arfer y gwragedd arnaf. Chwiliodd Laban drwyr tŷ cyfan, ac ni ddaeth o hyd ir delwau. Digiodd Jacob, ac ymladodd â Laban, ac atebodd Jacob a dywedodd wrth Laban, beth yw fy nghamwedd i? a beth yw fy mhechod i, oherwydd yr erlidiast ar fy ôl i? ac oherwydd iti chwilio trwy holl lestri fy nhŷ; beth a ddarganfuaist o holl lestri dy dŷ? rho yma o flaen dy frodyr am brodyr i, a gadewch iddynt farnu rhwng y ddau ohonom. Mae hyn ugain mlynedd i mi gyda thi, ni aeth dy ddefaid ath eifr yn ddi-blant, ni yseiais hyrddod dy ddefaid. Ni ddeuthum âr rhai a rwygodd bwystfilod

i ti; yr oeddwn i yn talu om hun am ladradau dydd a lladradau nos. Deuthum i fod yn cael fy llosgi gan wres y dydd ac gan rew y nos, ac ymadawodd cwsg oddi wrth fy llygaid. Mae hyn ugain mlynedd i mi fod yn dy dŷ di, gwasanaethais i ti am bedair blynedd ar ddeg dros dy ddwy ferch di, a chwe blynedd gyda dy ddefaid di, a thwyllaist fy nghyflog ddeg gwaith. Oni bai am Dduw fy nhad Abraham, ac ofn Isaac, a fu gyda mi, yn awr yn wag y byddet wedi fy anfon i ffwrdd. Gwelodd Duw fy narostyngiad a llafur fy nwylo, a cheryddodd di ddoe.

Atebodd Laban a dywedodd wrth Jacob, Y merched, fy merched, ar meibion, fy meibion, ar da, fy na, a phopeth a weli di, fy eiddo yw, ac ynglŷn âm merched i, beth a wnaf ir rhain heddiw neu iw plant hwy, a anwyd ganddynt? Nawr felly tyrd, gadewch i mi wneud cyfamod rhyngof fi a thi, a bydd yn dystiolaeth rhyngom. Dywedodd wrtho, Wele, nid oes neb gyda ni. Gwêl, mae Duw yn dyst rhyngof fi a thi. Ond cymerodd Jacob garreg ai gosod yn golofn. Dywedodd Jacob wrth ei frodyr, Casglwch gerrig, a chasglasant gerrig, a gwnaethant fryn, a bwytasant yno ar y bryn, a dywedodd Laban wrtho, Maer bryn hwn yn tystio rhyngof fi a thi heddiw. Ac galwodd Laban ef yn domen y dystiolaeth, ond galwodd Jacob ef yn domen tyst. Dywedodd Laban wrth Jacob, Wele y twr hwn ar golofn a osodais rhwng fy nghanol i a thi, maer twr hwn yn tystio, ac maer golofn hon yn tystio, oherwydd hyn galwyd yr enw, twr syn tystio. Ac ar y weledigaeth, a ddywedodd, edrychied Duw rhwng fi a thi, oherwydd byddwn yn gwahanu oddi wrth ein gilydd. Os byddi din darostwng fy merched i, os cymeri di wragedd at fy merched

i, gwêl, nid oes neb gyda ni yn gweld, Duw sydd yn dyst rhyngof i a rhyngot ti. Os na fyddaf fin croesi atat ti, ac na fyddi dithaun croesi ataf fi dros y bryn hwn ar golofn hon er drwg. Duw Abraham a Duw Nahor a farnant rhyngom, a thyngodd Jacob wrth ofn ei dad Isaac. Ac aberthodd aberth ar y mynydd, a galwodd ei frodyr, a bwytasant ac yfasant, a chysgasant ar y mynydd.

32

Wedi codi yn y bore, cusanodd Laban ei feibion ai ferched au bendithio, ac wedi troi yn ôl aeth Laban i ffwrdd iw le ei hun.

Ac aeth Jacob ar ei ffordd ei hun, ac wedi edrych i fyny gwelodd wersyll Duw wedi gwersyllu, a chyfarfu Negeswyr Duw ag ef. Dywedodd Jacob, pan welodd hwy, Gwersyll Duw yw hwn, ac fe alwodd y lle hwnnw yn Wersylloedd.

Anfonodd Jacob negeswyr oi flaen at Esau ei frawd i dir Seir, i wlad Edom. Ac fe orchmynnodd iddynt, gan ddweud, Fel hyn y dywedwch wrth fy arglwydd Esau: Fel hyn y dywed dy was Jacob: Gyda Laban yr arhosais, ac oedais hyd yn awr. Ac fe ddaeth i mi ychen, ac asynnod, a defaid, a gweision, a morynion, ac anfonais i gyhoeddi im harglwydd Esau, fel y caiff dy was ffafr oth flaen di. Ac fe ddychwelasant y negeswyr at Iacob, gan ddweud, Daethom at dy frawd Esau, ac wele, y mae ef yn dod ith gyfarfod, a phedwar cant o ddynion gydag ef. Ofnodd Jacob yn

fawr iawn, ac roedd yn gofidus, ac fe rannodd y bobl oedd gydag ef, ar ychen, ar camelod, ar defaid, yn ddau wersyll. Ac meddai Jacob, Os daw Esau i mewn i un gwersyll ac ymosod arno, bydd yr ail wersyll yn cael ei achub. Dywedodd Jacob, O Dduw fy nhad Abraham, a Duw fy nhad Isaac, Arglwydd, ti a ddywedaist wrthyf, dos yn ôl i dir dy enedigaeth, a gwnaf yn dda i ti, Bydded yn ddigon i mi o bob cyfiawnder ac o bob gwirionedd yr hwn a wneaist ith was di, oherwydd yn y ffon fy hun hon croesais yr Iorddonen hon, ond yn awr rwyf wedi dod yn ddau wersyll. Gwared fi o law fy mrawd, o law Esau, oherwydd yr wyf fi yn ei ofni ef, rhag iddo ddod am taro fi, ar fam gydar plant. Ond ti a ddywedaist, Yn dda y gwnaf i ti, a gosodaf dy had fel tywod y môr, na ellir ei rifo oherwydd y lliaws. Ac fe gysgodd yno y nos honno, a chymerodd or hyn a ddygai yn roddion, ac anfonodd allan at Esau ei frawd. dau gant o eifr, ugain o fychod gafr, dau gant o ddefaid, ugain o hyrddod, camelod yn sugno au lloi tri deg, ychen deugain, teirw deg, asynnod ugain, ac ebolion deg. Ac rhoddodd ef nhw iw weision, ddiafad yn ôl uned, ond dywedodd wrth ei weision, ewch om blaen i, a gwnewch egwyl rhwng ddiafad a ddiafad. Ac fe orchymynodd ir cyntaf, gan ddweud, Os bydd Esau fy mrawd yn dy gyfarfod di, ac yn dy holi di, gan ddweud, Pwy wyt ti? Ac i bler wyt tin mynd? Ac eiddo pwy ywr rhain syn mynd oth flaen di? Byddi din dweud, anrhegion dy was Jacob sydd wedi eu hanfon im harglwydd Esau, ac wele mae ef ar ein hôl ni. Ac fe orchmynnodd ir cyntaf, ac ir ail, ac ir trydydd, ac i bawb oedd yn mynd ou blaenau gydar praidd hyn, gan ddweud, yn ôl y gair hwn siaradwch ag Esau pan fydd ef yn eich cyfarfod chi, Ac fe ddywedwch chi, wele mae eich gwas

Jacob yn dod ar ein hôl ni, oherwydd fe ddywedodd, fe gymodaf ei wyneb yn y rhoddion syn mynd oi flaen, ac ar ôl hyn fe welaf ei wyneb, oherwydd efallai y derbynith fy wyneb. Ac aeth y rhoddion ymlaen oi flaen, ond cysgodd ef y noson honno yn y gwersyll. Wedi codi yn ystod y nos honno, cymerodd y ddwy wraig, ar ddwy forwyn, ar un ar ddeg o blant, a chroesiodd groesfar Jabbok. Ac fe gymerodd nhw, a chroesir ffrwd, a dwyn ei holl eiddo drosodd.

Cafodd Jacob ei adael ar ei ben ei hun, ac ymreslodd dyn gydag ef tan y bore. Gwelodd nad oedd yn gallu yn ei erbyn, a chyffyrddodd â lled ei glun, a gwnaethpwyd lled clun Iacob yn ddiffrwyth wrth iddo reslo ag ef. Ac meddai wrtho, Anfon fi, oherwydd maer wawr wedi codi. Ond meddai, Ni anfonaf di os na fyddin fy mendithio. Dywedodd wrtho, Beth yw dy enw di? A dywedodd, Jacob. Ac meddai wrtho, Ni fydd dy enw yn cael ei alw yn Jacob mwyach, ond Israel fydd dy enw, oherwydd yr wyt wedi trechu gyda Duw, ac gyda dynion byddi yn alluog. Gofynnodd Jacob, a dywedodd, Dywed wrthyf dy enw, a dywedodd, Pam rwyt tin gofyn fy enw? A bendithiodd ef yno. Galwodd Jacob enwr lle hwnnw yn Ffurf Duw, oherwydd gwelais Dduw wyneb yn wyneb, ac achubwyd fy enaid. Cododd yr haul arno pan basiodd ffurf Duw heibio, ond yr oedd ef yn cloffi ar ei glun. Oherwydd hyn ni fydd meibion Israel yn bwytar gewyn a ddiffrwythodd, yr hwn sydd ar bant y glun, hyd y dydd hwn, oherwydd iddo gyffwrdd â phant clun Iacob, y gewyn a ddiffrwythodd.

33

Wedi edrych i fyny, gwelodd Jacob âi lygaid ei hun, ac wele Esau ei frawd yn dod, a phedwar cant o ddynion gydag ef, a rhannodd Jacob y plant rhwng Lea, a Rachel, ar ddwy forwyn. Ac fe osododd y ddwy forwyn au meibion yn gyntaf, a Lea ai phlant ar ôl hynny, a Rachel a Joseff yn olaf. Ond aeth ef ymlaen ou blaen hwy, ac ymgrymodd ar y ddaear saith gwaith, nes nesáu at ei frawd. Ac rhedodd Esau iw gyfarfod, a chan ei gofleidio syrthiodd ar ei wddf, ai gusanu, ac wylodd y ddau. Ac wedi edrych i fyny, gwelodd Esau y gwragedd ar plant, ac meddai, Beth ywr rhain i ti? Ac meddai yntau, Y plant y mae Duw wedi trugarháu wrthynt ith was. Ac nesaodd y morynion au plant hwy, ac addolasant. Ac nesaodd Lea ai phlant hi, ac addolasant, ac ar ôl hyn nesaodd Rachel a Joseff, ac addolasant. Ac meddai, Beth ywr rhain i ti, yr holl wersylloedd hyn yr wyf wedi eu cyfarfod? Ond meddai, Fel y caiff dy was ffafr oth flaen, farglwydd. Dywedodd Esau, Mae gennyf lawer, fy mrawd; cadw dy eiddo dy hun. Dywedodd Jacob, os cefais ffafr oth flaen, derbyn y rhoddion trwy fy nwylo, oherwydd hyn gwelais dy wyneb fel pe bai rhywun yn gweld wyneb Duw, a byddin cael dy fodloni â mi. Cymer fy mendithion, a ddygais i ti, oherwydd trugarhadodd Duw wrthyf, ac mae gennyf bob peth, a gorfododd ef, a chymerodd. Ac meddai, Wedi ymadael, gadewch i ni fynd yn syth ymlaen. Dywedodd wrtho, Mae fy arglwydd yn gwybod bod y plant yn dyner, a bod y defaid ar gwartheg yn magu arnaf i. Os felly yr erlidaf hwy am un diwrnod, bydd yr holl dda yn

marw. Aed fy arglwydd o flaen ei was, ond byddaf fi yn mynd ymlaen ar y ffordd yn ôl hamdden y daith sydd o fy mlaen i, ac yn ôl troed y gweision ifanc, hyd nes y dof fi at fy arglwydd i Seir. Dywedodd Esau, Gadewch imi adael gyda thi rai or bobl sydd gyda mi, ond dywedodd yntau, Pam hyn? Maen ddigon fy mod wedi cael ffafr oth flaen di, farglwydd. Trodd Esau yn ôl y diwrnod hwnnw ar ei ffordd i Seir. Ac aeth Jacob i Sycoth, a gwnaeth iddoi hun dai yno, ac iw dda byw gwnaeth bebyll; oherwydd hyn galwodd enwr lle hwnnw Sycoth.

A daeth Jacob i Salem, dinas Sechem, yr hon sydd yn nhir Canaan, pan ddychwelodd ef o Fesopotamia Syria, a gwersyllodd gyferbyn âr ddinas. A chaffaelodd y rhan or maes lle sefydlodd ei babell yno, oddi wrth Emmor, tad Shechem, am gant o ddefaid. Ac fe sefydlodd yno allor, ac fe alwodd ar Dduw Israel.

34

Aeth Deina allan, merch Lea a aned i Jacob, i weld merched y brodorion. Ac fe welodd Sichem fab Emmor yr Hifiad, tywysog y tir, hi, ac wedi ei chymryd, cysgodd gyda hi ai darostwng. Ac fe dalodd sylw i enaid Dinah, merch Jacob, ac fe garodd y forwyn, ac fe siaradodd yn dyner wrth y forwyn. Dywedodd Sychem wrth Emmor ei dad, gan ddweud, Cymer i mi y ferch hon yn wraig. Clywodd Jacob fod mab Emmor wedi halogi Dina ei ferch, ond roedd ei feibion gydai dda yn y maes, a chadwodd Jacob yn dawel hyd nes iddynt ddod. Aeth Emmor, tad Sichem, allan at

Jacob i siarad ag ef. Ond daeth meibion Jacob or maes, a phan glywsant, cafodd y dynion eu gofidio, ac roedd yn boenus iawn iddynt, oherwydd gwnaeth beth cywilyddus yn Israel, gan gysgu gyda merch Jacob, ac ni fydd felly. A siaradodd Emmor â hwy, gan ddweud, Dewisodd Sichem fy mab eich merch âi holl enaid, rhowch hi felly iddo yn wraig, Ac ymbrïodwch â ni, rhowch eich merched i ni, a chymerwch ein merched ich meibion. Ac ynon ni preswyliwch, ac y maer tir, wele, yn llydan och blaen, preswyliwch, a masnachwch arni, a chaffaelwch eiddo ynddi. Dywedodd Sichem wrth ei thad ac wrth ei brodyr, Cawn i ffafr yn eich golwg, a beth bynnag a ddywedwch, fe roddwn. Lluoswch y waddol yn fawr iawn, a byddaf yn rhoi fel y byddwch yn dweud wrthyf, a byddwch yn rhoi i mi y ferch hon yn wraig.

Atebodd meibion Jacob Shechem ac Emmor ei dad gyda thwyll, a llefarodd wrthynt, oherwydd roeddent wedi halogi Dinah eu chwaer. Ac meddai Simeon a Levi, brodyr Dinah, wrthynt, Ni allwn wneud y peth hwn, rhoi ein chwaer i ddyn sydd â blaengroen, oherwydd maen warth i ni. Dim ond yn hyn y byddwn nin cael ein gwneud yn debyg i chi, a byddwn yn preswylio yn eich plith, os byddwch chin dod fel ni, trwy enwaedu eich holl wrywod. Ac fe roddwn ein merched i chwi, ac och merched chwi fe gymeryn wragedd i ni, ac fe drigwn gyda chwi, ac fe fyddwn fel un hil. Os nad ydych chin gwrando arnom ni i gael eich enwaediad, byddwn yn cymryd ein merch ac yn mynd i ffwrdd. Ac yr oedd y geiriau yn plesio yng ngŵydd Emmor, ac yng ngŵydd Sychem mab Emmor. Ac ni oediodd y

dyn ifanc i wneud hyn, oherwydd yr oedd yn frys am ferch Iacob, ac ef oedd y mwyaf anrhydeddus o bawb yn nhŷ ei dad. Daeth Emmor a Sychem ei fab at borth eu dinas, a llefarodd at ddynion eu dinas, gan ddweud, Maer dynion hyn yn heddychlon, gadewch iddynt breswylio gyda ni ar y ddaear, a gadewch iddynt fasnachu ynddi; ac wele, maer ddaear yn eang ou blaen; cymerwn eu merched hwy yn wragedd i ni, a rhown ein merched ni iddynt hwy. Yn hyn yn unig y bydd y dynion yn debyg i ni i breswylio gyda ni, fel bod yn un bobl, trwy enwaedu ein pob gwryw, fel y maent hwythau wedi cael eu enwaedu. Au gwartheg hwy, au hanifeiliaid pedwar troed, au heiddo hwy, onid ein rhai ni fyddant? Yn unig yn hyn, gadewch i ni gael ein gwneud yn debyg iddynt, ac fe drigant gyda ni. Ac fe wrandawodd Emmor a Sychem ei fab arnynt, ynghyd â phawb a fasnachai ym mhorth eu dinas, ac fe enwaedasant gnawd eu blaengroen, pob gwryw.

Digwyddodd ar y trydydd dydd, pan oeddent mewn poen, i ddau fab Jacob, Simeon a Levi, brodyr Dina, gymryd bob un ei gleddyf ei hun, ac aethant i mewn ir ddinas yn ddiogel, a lladd pob gwryw. Lladdwyd Emmor a Sychem ei fab â min y cleddyf, a chymerwyd Dina o dŷ Sychem, ac aethant allan. Ond aeth meibion Jacob i mewn at y clwyfedigion, ac ysbeilasant y ddinas lle halogwyd Deina eu chwaer. A chymerodd eu defaid, eu hychen, au hasynnod, cymaint ag oedd yn y ddinas a chymaint ag oedd ar y gwastatir. Ac fe gymerwyd pob un ou cyrff au holl fagiau au gwragedd yn gaeth, ac fe ysbeiliasant gymaint ag oedd yn y ddinas a chymaint ag oedd yn y tai. Dywedodd Jacob wrth

Simeon a Levi, rydych chi wedi fy ngwneud i yn gas, fel fy mod in ddrwg yng ngolwg pawb syn preswylio yn y tir, ymhlith y Canaaneaid ac ymhlith y Peresiaid, ond ychydig wyf fi o ran rhif, a byddant yn ymgynnull yn fy erbyn ac yn fy nharo i, a byddaf fi yn cael fy nifa, fi am tŷ. Ond dywedasant hwy, A fyddant yn ei thrin hi fel putain, ein chwaer ni?

35

Dywedodd Duw wrth Jacob, Cod a dos i fyny ir lle Bethel, a phreswylia yno, a gwna yno allor ir Duw a ymddangosodd i ti pan oeddit yn ffoi rhag wyneb Esau dy frawd. Dywedodd Jacob wrth ei dŷ, a phawb oedd gydag ef, Codwch y duwiau dieithr sydd gyda chi och plith, a phurwch eich hunain, a newidiwch eich gwisgoedd. Ac wedi codi, gadewch i ni fynd i fyny i Fethel, a gadewch i ni wneud yno allor ir Duw a wrandawodd arnaf yn nydd fy ngorthrymder, yr hwn oedd gyda mi, ac am hachubodd ar y ffordd yr euthum arni. Ac fe roddasan nhw i Jacob y duwiau dieithr oedd yn eu dwylo, ar tlysau clustiau oedd yn eu clustiau, ac fe guddiodd Jacob nhw dan y dderwen yn Sechem, ac feu dinistriodd hyd heddiw. Ac fe symudodd Israel o Sechem, a daeth ofn Duw ar y dinasoedd ou hamgylch, ac ni erlyniodd hwy ar ôl meibion Israel. Daeth Jacob i Luz, sef Bethel, sydd yn nhir Canaan, ef ar holl bobl a oedd gydag ef. Ac adeiladodd yno allor, a galwodd enwr lle yn Fethel, oherwydd yno yr ymddangosodd Duw iddo, pan oedd yn ffoi rhag wyneb Esau ei frawd.

Buodd farw Deborah, nyrs Rebecca, a chafodd ei chladdu islaw Bethel dan y dderwen, a galwodd Jacob hi yn Dderwen Galaru. Ymddangosodd Duw i Jacob eto yn Luz, pan ddaeth o Mesopotamia Syria, a bendithiodd Duw ef. A dywedodd Duw wrtho, Ni fydd dy enw yn cael ei alw yn Iacob mwyach, ond Israel fydd dy enw, a galwodd ei enw yn Israel. Dywedodd Duw wrtho ef, Myfi yw dy Dduw di, cynydda ac amlha, bydd cenhedloedd a chynulliadau o genhedloedd ohonot ti, a bydd brenhinoedd yn dod allan oth lwynau di. Ar tir a roddais i Abraham ac Isaac, i ti yr wyf wedi ei roi, i ti y bydd, ac ith had ar dy ôl di y rhoddaf y tir hwn. Aeth Duw i fyny oddi wrtho or lle lle siaradodd ag ef. Ac fe osododd Jacob golofn yn y lle lle siaradodd Duw ag ef, colofn garreg, ac fe dywalltod arni offrwm diod, ac fe dywalltod arni olew. A galwodd Jacob enwr lle lle y siaradodd Duw ag ef yno yn Fethel. Wedi i Jacob ymadael o Bethel, cododd ei babell y tu hwnt i dŵr Gader, a digwyddodd pan nesaodd at Chabratha i ddod i Ephrathah, esgorodd Rachel, a chafodd lafur caled yn yr esgoriad. Digwyddodd, ac yn ystod yr esgor caled, dywedodd y fydwraig wrthi, Cymerwch gwroldeb, oherwydd mae hwn hefyd yn fab i ti. Digwyddodd, wrth iddi ryddhau ei henaid, oherwydd yr oedd yn marw, iddi alw ei enw mab fy mhoen, ond galwodd y tad ei enw Benjamin. Buodd farw Rachel, a chladdwyd hi ar y ffordd i hippodrome Effrata, sef Bethlehem. Ac fe osododd Jacob golofn ar ei bedd hi; hon ywr golofn ar fedd Rachel hyd y dydd hwn. Digwyddodd pan breswylodd Israel yn y tir hwnnw, aeth Reuben a chysgodd gyda Bilhah, gordderch ei dad Jacob, a clywodd Israel, ac ymddangosodd yn ddrwg oi flaen. Ond roedd gan Jacob

ddeuddeg o feibion.

Meibion Leah, y cyntafanedig i Jacob, oedd Reuben, Simeon, Levi, Judah, Issachar, a Zebulun. Meibion Rachel oedd Joseph a Benjamin. Meibion Ballas, morwyn Rachel, oedd Dan a Naphtali. Meibion Zilpah, morwyn Leah, oedd Gad ac Asher; y rhain oedd meibion Jacob a anwyd iddo ym Mesopotamia Syria. Daeth Jacob at Isaac ei dad i Mamre, i ddinas y maes; hon yw Hebron yng ngwlad Canaan, lle bu Abraham ac Isaac yn byw dros dro. Daeth dyddiau Isaac, y rhai y bun byw, yn gant ac wyth deg o flynyddoedd. Ac wrth fethu bu farw Isaac, ac ychwanegwyd at ei hil yn hen ac yn llawn o ddyddiau, a chladdodd ei feibion Esau a Jacob ef.

36

Dyma genedlaethau Esau, sef Edom. Cymerodd Esau wragedd iddoi hun o blith merched y Canaaneaid: Ada, merch Ailom yr Hethiad, ac Olibema, merch Ana fab Sebegon yr Hefiaid. Ar Basemath, merch Ismael, chwaer Nebaioth. Ganodd Ada iddo Eliffas, a ganodd Basemath Raguel. Ac esgorodd Olibema ar Ieous, ac ar Ieglom, ac ar Kore; y rhain oedd meibion Esau, a aned iddo yng ngwlad Canaan. Cymerodd Esau ei wragedd, ai feibion, ai ferched, a holl gyrff ei dŷ, ai holl feddianau, ar holl dda, ar cyfan a enillodd, ar cyfan a gafodd yng ngwlad Canaan, ac aeth Esau o dir Canaan oddi wrth wyneb Jacob ei frawd. Oherwydd roedd eu meddiannau yn niferus i breswylio gydai

gilydd, ac nid oedd tir eu hymdeithio yn gallu eu cynnal hwy, oherwydd lliaws eu heiddo. Preswylodd Esau yn mynydd Seir; Esau ei hun yw Edom. Dyma genedlaethau Esau, tad Edom, ym mynydd Seir. A dyma enwau meibion Esau: Eliffas fab Ada gwraig Esau, a Raguel fab Basemath gwraig Esau. Meibion Eliffas oedd Teman, Omar, Soffar, Gothom a Cenas. Thamna ond oedd yn ordderch i Eliffas, mab Esau, ac esgorodd i Eliffas ar Amalec; y rhain oedd meibion Adas, gwraig Esau. Rhain oedd meibion Raguel: Nahoth, Zare, Some a Moze; rhain oedd meibion Basemath, gwraig Esau. Dyma feibion Oholibama, merch Ana fab Sebeon, gwraig Esau; ganwyd ganddi i Esau: Ieous, Ieglom a Kore. Dyma arweinwyr meibion Esau, meibion Eliffas cyntafanedig Esau: arweinydd Thaiman, arweinydd Omar, arweinydd Soffar, arweinydd Cenas, Arweinydd Korah, arweinydd Gothom, arweinydd Amalek; y rhain oedd arweinwyr Eliphaz yng ngwlad Idumea, y rhain oedd meibion Adah. Ac y rhain oedd meibion Raguel fab Esau: arweinydd Nahoth, arweinydd Zare, arweinydd Some, arweinydd Moze. Y rhain oedd arweinwyr Raguel yn nhir Edom; y rhain oedd meibion Basemath, gwraig Esau. Rhain oedd meibion Olibemas, gwraig Esau: arweinydd Ieous, arweinydd Ieglom, arweinydd Kore. Rhain oedd arweinwyr Olibemas, merch Ana a gwraig Esau. Dyma feibion Esau, a dyma eu harweinwyr, dyma feibion Edom. Dyma feibion Seir yr Horead, a oedd yn preswylior tir: Lotan, Shobal, Zibeon ac Ana A Deson, ac Asar, a Rison, y rhain oedd arweinwyr yr Horiaid, meibion Seir yng ngwlad Edom. Meibion Lotan oedd Carites a Heman, a chwaer Lotan oedd Thamna. Rhain oedd meibion Shobal: Golam, Manahath, Gaibel,

Zophar ac Omar. Ac y rhain oedd meibion Sebegon: Aiah ac Ana. Hwn ywr Ana a ganfur Jamin yn yr anialwch pan oedd yn pori anifeiliaid baich Sebegon ei dad. Dyma feibion Ana: Deson, ac Olibema merch Ana. Rhain oedd meibion Deson: Amadah, Asban, Ithran a Haran. Dyma feibion Asar: Balaam, a Zoukam, ac Ioukam. Ond meibion Rison oedd y rhain: Ôs ac Aran. Dyma arweinwyr y Choriaid: arweinydd Lotan, arweinydd Shobal, arweinydd Zibeon, arweinydd Ana, Arweinydd Deson, arweinydd Asar, arweinydd Rison, dyma arweinwyr y Choriaid yn eu harweinyddiaeth yng ngwlad Edom.

A dymar brenhinoedd a deyrnasasant yn Edom, cyn i frenin deyrnasu yn Israel. A theyrnasod yn Edom Balak fab Beor, ac enw ei ddinas oedd Dennaba. Bu farw Balak, a theyrnasiodd Jobab fab Sera o Bosorra yn ei le. Buodd farw Jobab, ac yn ei le teyrnasedd Asom o dir Thaiman. Bu farw Asom, a theyrnasedd Adad fab Barad yn ei le, yr hwn a drawodd Midian yn ngwastatir Moab, ac enw ei ddinas oedd Gethaim. Buodd farw Adad, a theyrnasod Samada o Masrekah yn ei le. Buodd farw Samada, a theyrnasiodd Saul o Rooboth yr hon sydd wrth yr afon yn ei le. Bu farw Saul, ac teyrnasedd Ballenon fab Achobor yn ei le ef. Bu farw Ballenon fab Achobor, a theyrnasedd yn ei le Arad fab Barad, ac enw ei ddinas oedd Peor, ac enw ei wraig oedd Metebeel, merch Matraith fab Maizoob. Dyma enwau arweinwyr Esau, yn eu llwythau, yn ôl eu lle, yn eu gwledydd, ac yn eu cenhedloedd: arweinydd Thamna, arweinydd Gola, arweinydd Jether, Arweinydd Oholibamah, arweinydd Helas, arweinydd Finon, Arweinydd Kenaz, arweinydd Thaiman,

arweinydd Mazar, arweinydd Magediel, arweinydd Zaphoin, y rhain oedd arweinwyr Edom, yn y lleoedd a adeiladwyd yn nhir eu meddiant hwy, hwn oedd Esau dad Edom.

37

Preswyliod Jacob yn y tir lle bu ei dad yn ymdeithio yng ngwlad Canaan, a dyma genedlaethau Jacob. Roedd Joseff yn ddeg a saith mlwydd oed, yn bugeilio defaid ei dad gydai frodyr, gan fod yn ifanc, gyda meibion Bilha, a gyda meibion Silpa, gwragedd ei dad, a daeth Joseff â bai drwg at Israel eu tad. Ond roedd Jacob yn caru Joseff yn fwy nai holl feibion, oherwydd roedd yn fab ei henaint iddo, a gwnaeth iddo dwnig amryliw. Ond wedi iw frodyr weld bod y tad yn ei garu ef o blith ei holl feibion, casasant ef, ac ni allent siarad dim heddychlon wrtho. Ond wedi i Joseff gael breuddwyd, adroddodd ef iw frodyr. Ac meddai wrthynt, Gwrandewch ar y freuddwyd hon a freuddwydiais. Meddyliais eich bod chin rhwymo ysgubau yng nghanol y maes, a chododd fy ysgub i, a safodd yn unionsyth, ac wedi troi o gwmpas, addolodd eich ysgubau chi fy ysgub i. Dywedodd ei frodyr wrtho, Ai teyrnasu a fyddi din teyrnasu arnom ni, neu arglwyddiaethu a fyddi din arglwyddiaethu arnom? Ac ychwanegasant eto at ei gasáu oherwydd ei freuddwydion ac oherwydd ei eiriau. Gwelodd freuddwyd arall, ac adroddodd ef iw dad ac iw frodyr, a dywedodd, Wele, breuddwydiais freuddwyd arall, yn union fel yr haul ar lleuad ac un ar ddeg o sêr yn ymgrymu i mi. Ac fe geryddodd ei dad ef,

a dywedodd wrtho, Beth ywr breuddwyd hwn a freuddwydiaist? A ydym ni wir i ddod, fi ath fam ath frodyr, i ymgrymu i ti ar y ddaear? Cenfigenodd ei frodyr wrtho, ond cadwodd ei dad y gair. Aeth ei frodyr i bori defaid eu tad yn Sichem. Ac meddai Israel wrth Joseff, Onid yw dy frodyr yn bugeilio yn Sichem? Tyrd, feth anfonaf atynt hwy. A dywedodd yntau wrtho, Wele fi. Dywedodd Israel wrtho, Dos i weld a yw dy frodyr ar defaid yn iach, ac adrodd yn ôl i mi, ac anfonodd ef o ddyffryn Hebron, a daeth i Sichem. Ac fe ddaeth dyn o hyd iddo yn crwydro yn y maes, a gofynnodd y dyn iddo gan ddweud, Beth yr wyt tin ei geisio? Ond dywedodd, Rwyn ceisio fy mrodyr; dywed wrthyf ble maent yn pori. Dywedodd y dyn wrtho ef, Maent wedi ymadael oddi yma, oherwydd clywais hwy yn dweud, Gadewch i ni fynd i Dothaim. Ac aeth Joseff ar ôl ei frodyr, a chanfu hwy yn Dothaim.

Gwelsant ef ymlaen llaw o bell cyn iddo ddod yn agos atynt, ac fe gynllwynasant iw ladd. Dywedodd pob un wrth ei frawd, Wele, maer breuddwydiwr hwnnw yn dod. Nawr felly, dewch, gadewch i ni ei ladd ef, ai daflu ef i un or pyllau, a byddwn yn dweud, lladdodd bwystfil drwg ef, a chawn weld beth ddaw oi freuddwydion ef. Ond wedi clywed, gwaredodd Reuben ef ou dwylo, a dywedodd, Na drawwn ef ir enaid. Dywedodd Reuben wrthynt, Peidiwch â thywallt gwaed, bwriwch ef i mewn i un or pyllau hyn sydd yn yr anialwch, ond peidiwch â gosod llaw arno, fel y bydd yn ei achub ou dwylo, ac y bydd yn ei roi yn ôl iw dad. Digwyddodd, pan ddaeth Joseff at ei frodyr, iddynt ddiosg oddi ar Joseff y diwrnig amryliw oedd amdano. Ac wedi

iddynt ei gymryd, fei taflasant ir pwll, ond roedd y pwll yn wag; nid oedd ganddo ddŵr. Eisteddodd i fwyta bara, ac wedi edrych i fyny âu llygaid gwelsant, ac wele deithwyr Ismaeleaid yn dod o Gilead, au camelod yn llwythog o arogl-darth, resin a myrr. Yr oeddent yn mynd iw dwyn i lawr ir Aifft.

Dywedodd Jwda wrth ei frodyr, Pa ddefnydd sydd os lladdwn ni ein brawd a chuddio ei waed? Dewch, gadewch i ni ei werthu ir Ismaeliad hyn, ond na fydded ein dwylo arno, oherwydd ein brawd an cnawd yw. A chlywsant ei frodyr. Ac yr oedd y dynion, y masnachwyr Midianiaid, yn mynd heibio, a thynnasant allan a chodasant Joseff or pydew, a gwerthsant Joseff ir Ismaeleaid am ugain darn aur. A daethant â Joseff i mewn ir Aifft. Dychwelydd Reuben at y pwll, ond nid oedd yn gweld Joseph yn y pwll, a rhwygodd ei ddillad. A dychwelydd at ei frodyr, ac a ddywedodd, nid ywr plentyn, ond i ble yr wyf fin mynd eto? Wedi cymryd tiwnig Joseff, lladdasant fyn geifr ac halogasant y tiwnig âr gwaed. Ac anfonasant y tiwnig amrywiol, a dygodasant ef iw tad, a dywedasant, hwn a gawsom, adnabydd ai tiwnig dy fab yw, ai nid. Ac adnabu ef ef, ac meddai, Twnig fy mab yw hwn, mae bwystfil drwg wedi ei lyncu, mae bwystfil wedi cipio Joseff. Rhwygodd Jacob ei ddillad, a rhoddodd sachliain ar ei lwynau, a galarodd am ei fab am ddyddiau lawer. Casglwyd ynghyd yr holl feibion ar merched, a daethant iw gysuro, ond nid oedd yn dymuno cael ei gysuro, gan ddweud, Oherwydd byddaf yn mynd i lawr at fy mab yn galaru i Annwn, a wylodd ei dad drosto. Gwerthodd y Midianiaid Joseff yn yr Aifft i Potiffar, eunuch Pharo a phrif gogydd.

38

Digwyddodd yn yr amser hwnnw i Jwda fynd i lawr oddi wrth ei frodyr, a chyrhaeddodd at ryw ddyn o Adwlam or enw Hira. Ac yno gwelodd Jwda ferch i ddyn Canaaneaidd, ai enw oedd Shua, a chymerodd hi, ac aeth i mewn ati. Ac wedi beichiogi esgorodd fab, a galwodd yr enw ei Er. Ac wedi beichiogi esgorodd ar fab eto, a galwodd ei enw ef yn Onan. Ac wedi ychwanegu esgorodd fab, a galwodd ei enw ef, Shiloh; roedd hon yn Chasbi pan esgorodd hwy. A chymerodd Jwda wraig i Er ei gyntafanedig, ai henw oedd Tamar. Ond bu Er, cyntafanedig Jwda, yn ddrwg yng ngolwg yr Arglwydd, a lladdodd Duw ef. Dywedodd Jwda wrth Onan, Dos at wraig dy frawd, prioda hi, a chyfod had ith frawd. Ond gwybod Onan, oherwydd na fyddair had iddo ef, pan âi i mewn at wraig ei frawd, byddain tywallt ar y ddaear er mwyn peidio â rhoi had iw frawd. Ond ymddangosodd yn ddrwg yng ngolwg Duw, oherwydd iddo wneud hyn, a lladdodd yntau hwn hefyd.

Dywedodd Jwda wrth Tamar ei ferch-yng-nghyfraith, Eistedd yn weddw yn nhŷ dy dad, hyd nes y bydd Shiloh fy mab yn fawr, oherwydd dywedodd, Rhag ofn iddo yntau farw, yn union fel ei frodyr. Ac wedi ymadael, eisteddodd Tamar yn nhŷ ei thad. Amlhaodd y dyddiau, a bu farw Shua, gwraig Jwda, ac wedi ei gysuro aeth Jwda i fyny at y rhai oedd yn cneifio ei ddefaid, ef ei hun a Hira ei fugail, yr Adullamiad, i Thamna. Ac adroddwyd wrth Tamar, ei ferch yng nghyfraith, gan ddweud, Wele, mae dy

dad yng nghyfraith yn mynd i fyny i Thamna i gneifio ei ddefaid. Ac wedi tynnu i ffwrdd ddillad ei gweddwdod oddi arni ei hun, gwisgodd y fantell haf, ac addurnodd ei hun, ac eisteddodd wrth byrth Ainan, sydd ar y ffordd i Thamna, oherwydd gwelodd fod Shiloh wedi tyfun fawr, ond nid oedd ef wedi ei rhoi hi iddo yn wraig. Ac wedi ei gweld hi, tybiodd Jwda mai putain oedd hi, oherwydd roedd hi wedi gorchuddio ei hwyneb ac nid adnabu mohoni. Trodd or neilltu tuag ati ar y ffordd, a dywedodd wrthi, Caniatâ i mi ddod i mewn atat ti, oherwydd nid oedd yn gwybod mai ei briodferch ef oedd hi. Ond dywedodd hi, Beth a roi di i mi, os doi di i mewn ataf fi? Ond dywedodd ef, Anfonaf i ti fyn gafr om defaid, ond dywedodd hi, Os rhoi di ernes i mi, hyd nes yi hanfoni. Ond dywedodd ef, Pa wystl a roddaf i ti? A dywedodd hi, Dy fodrwy, ath fwclis, ath ffon sydd yn dy law. A rhoddodd iddi, ac aeth i mewn ati, a chymerodd yn ei chroth ohono ef. Ac wedi codi aeth i ffwrdd, a thynnodd ei mantell haf oddi amdani, a gwisgodd ddillad ei gweddwdod. Anfonodd Jwda y myn gafr yn llaw ei fugail o Adwlam i dderbyn yn ôl y gwystl oddi wrth y wraig, ond ni chanfu ef mohoni. Gofynnodd ir dynion or lle, Ble maer butain a fu yn Ainan ar y ffordd? ac meddent hwy, Nid oedd yma butain. Ac fe drodd yn ôl at Jwda, a dywedodd, Ni ddarganfyddais hi, ac maer dynion or lle yn dweud nad oes putain yma. Dywedodd Jwda, Gadewch iddou cadw, rhag inni gael ein gwawdio. Rwyf fi yn wir wedi anfon y myn hwn, ond nid wyt ti wedi ei ganfod. Digwyddodd ac ar ôl tri mis cafodd ei adrodd i Jwda, gan ddweud, Mae Tamar dy ferch-yng-nghyfraith wedi puteinio, ac wele mae hin feichiog o buteindra. Dywedodd Jwda, Dewch â hi allan, a gadewch iddi gael ei llosgi. Hon ond

wrth gael ei harwain, anfonodd at ei thad yng nghyfraith, gan ddweud, Or dyn y maer pethau hyn yn eiddo iddo, yr wyf fi yn feichiog. Ac meddai, Adnabydd biaur fodrwy, ar gadwyn, ar ffon hon. Adnabu Jwda, ac meddai, mae Tamar wedi ei chyfiawnhau yn hytrach na mi, oherwydd na roddais hi i Sela fy mab. Ac ni ychwanegodd eto iw hadnabod hi. Digwyddodd pan oedd hin esgor, ac yr oedd efeilliaid yn ei chroth. Digwyddodd, wrth iddi hi eni, ir un roi ei law allan, ac wedi ir fydwraig ei chymryd, rhwymodd ysgarlad ar ei law ef, gan ddweud, Hwn fydd yn dod allan gyntaf. Fel y tynnodd y llaw yn ôl, ac yn syth aeth ei frawd allan, a dywedodd hi, Beth sydd wedi ei rwygo oth achos di, glawdd? A galwodd ei enw ef, Phares. Ac ar ôl hyn aeth allan ei frawd, yr hwn yr oedd yr ysgarlad ar ei law ef, a galwodd ei enw ef Sera.

39

Aeth Joseff i lawr ir Aifft, a phrynodd Potiffar ef, eunuch Pharo, y prif gogydd, gŵr or Aifft, o ddwylor Ismaeleaid, a ddaethant ag ef yno. Ac yr oedd yr Arglwydd gyda Joseff, ac yr oedd yn ŵr llwyddiannus, a bu yn y tŷ gydai arglwydd yr Eifftiwr. Gwyddai ei arglwydd fod yr Arglwydd gydag ef, a pha beth bynnag a wnâi, yr Arglwydd ai llwyddai yn ei ddwylo. Ac cafodd Joseff ffafr gerbron ei arglwydd, ac fei plesiodd ef. Ac fei penododd ef ar ei dŷ, a phopeth oedd ganddo, fei rhoddodd trwy law Joseff. Digwyddodd, ar ôl iddo ddod yn sefydlog ar ei dŷ ei hun ac ar bopeth oedd ganddo, fod yr Arglwydd wedi bendithio tŷ yr

Eifftiwr trwy Joseff, a daeth bendith yr Arglwydd ar yr holl eiddo oedd ganddo yn y tŷ ac yn y maes. Ac ymddiriedodd bopeth a oedd ganddo i ddwylo Joseff, ac ni wyddai ddim am ei bethau ei hun, heblaw am y bara yr oedd ef yn ei fwyta. Ac yr oedd Joseff yn hardd ei ffurf, ac yn brydferth iawn ei olwg. Ac wedir geiriau hyn, gosododd gwraig ei arglwydd ei llygaid ar Joseff, a dywedodd, Gorwedd gyda fi. Ond nid oedd yn fodlon, a dywedodd wrth wraig ei arglwydd, Os nad yw fy arglwydd yn gwybod dim trwof fi yn ei dŷ, a phopeth sydd ganddo a roddodd yn fy nwylo i, Ac nid oes dim yn y tŷ hwn yn rhagori arnaf fi, ac nid oes dim wedi ei gadw yn ôl oddi wrthyf, heblaw ti, oherwydd dy fod ti yn wraig iddo ef, a sut y gwnaf y peth drwg hwn, a phechu gerbron Duw? Pan oedd hin siarad â Joseff ddydd ar ôl dydd, ac nid oedd yn ufuddhau iddi i gysgu gyda hi, i gyd-orwedd â hi. Digwyddodd cyfryw ddiwrnod, ac aeth Joseff i mewn ir tŷ i wneud ei waith, ac nid oedd neb or rhai yn y tŷ tu mewn. Ac fe lusgodd hi ef gerfydd ei ddillad, gan ddweud, Gorwedd gyda mi, ac wedi gadael ei ddillad yn ei dwylo hi, ffodd ef ac aeth allan. Ac fe ddigwyddodd, pan welodd hi ei fod wedi gadael ei ddillad yn ei dwylo ac wedi ffoi ac wedi mynd allan, Ac galwodd y rhai oedd yn y tŷ, ac meddai wrthynt, gan ddweud, Gwelwch, daeth â gwas Hebreaidd i ni in gwatwar. Daeth ataf fi, gan ddweud, Gorwedd gyda mi, ac gwaeddais â llais mawr. Ond pan glywodd ef fy mod i wedi codi fy llais a gweiddi, gadawodd ei ddillad wrth fy ymyl a ffoi, ac aeth allan. Ac fe adawodd y gwisgoedd wrth ei hymyl, nes ir arglwydd ddod iw dŷ. Ac fe lefarodd hi wrtho ef yn ôl y geiriau hyn, gan ddweud, daeth i mewn ataf fi y gwas yr Hebrewr, yr hwn y dygaist ti i mewn

atom ni, i wawdio fi, ac fe ddywedodd wrthyf fi, gorweddaf gyda thi. Ond pan glywodd imi godi fy llais a gweiddi, gan adael ei ddillad wrthyf, ffodd ac aeth allan. Digwyddodd, fel y clywodd yr arglwydd eiriau ei wraig, cymaint â llefarodd wrtho, gan ddweud, felly y gwnaeth dy was i mi, a digiod â llid.

Ac wedi ir arglwydd gymryd Joseff, rhoddodd ef yn y gaer, yn y lle lle mae carcharorion y brenin yn cael eu dal yno yn y gaer. Ac yr oedd yr Arglwydd gyda Joseff, a thywalltodd ei drugaredd arno, a rhoddodd iddo ffafr yng ngolwg prif geidwad y carchar. Ac rhoddodd y prif geidwad y carchar trwy law Joseff, a phawb or carcharorion oedd yn y carchar, a phopeth a wnânt yno, ef ei hun oedd yn ei wneud. Nid oedd prif geidwad y carchar yn gwybod dim trwyddo ef, oherwydd yr oedd pob peth trwy law Joseff, oherwydd bod yr Arglwydd gydag ef, a chymaint ag yr oedd ef ei hun yn ei wneud, yr oedd yr Arglwydd yn ei wneud yn ffyniannus yn ei ddwylo ef.

40

Digwyddodd ar ôl y geiriau hyn i brif drulliad brenin yr Aifft ar prif bobydd bechu yn erbyn eu harglwydd, brenin yr Aifft. Ac roedd Pharo wedi digio wrth ei ddau eunuch, wrth y prif drulliad, ac wrth y prif bobydd, A rhoddodd ef hwy yn y carchar, yn y lle yr oedd Joseff wedi ei garcharu yno. Ac fe sefydlodd y prif geidwad garchar Joseff gyda hwy, ac fe safodd wrth eu hymyl, ac yr oeddent yno am ddyddiau yn y carchar. Cafodd y

ddau freuddwyd yr un noson, a gweledigaeth breuddwyd prif drulliad a phrif bobydd brenin yr Aifft, a oedd yn y carchar, oedd fel hyn. Aeth Joseff atynt yn y bore, a gwelodd hwy, ac roeddent wedi eu cyffroi. Ac gofynnodd i eunuchiaid Pharo, a oedd gydag ef yn y carchar wrth ei arglwydd, gan ddweud, Pam y mae eich wynebau mor brudd heddiw? Ond dywedasant hwy wrtho ef, Gwelsom freuddwyd, ac nid oes neb iw dehongli. Dywedodd Joseff wrthynt hwy, Onid trwy Dduw y mae eu dehongliad hwy? Adroddwch felly i mi. A adroddodd y prif drulliad ei freuddwyd i Joseff, a dywedodd, Yn fy nghwsg yr oedd gwinwydden om blaen i. Yn y winwydden roedd tri changen, a hon yn ffynnu, wedi bwrw eginau, ac yn aeddfed oedd y clystyrau grawnwin. Ac roedd cwpan Pharo yn fy llaw i, a chymerais y grawnwin, au gwasgu i mewn ir cwpan, a rhoddais y cwpan yn llaw Pharo. Ac meddai Joseff wrtho, Dyma ei ddehongliad: y tair cangen, tri diwrnod ydynt. Eto tri diwrnod, a bydd Pharo yn cofio dy swydd, a bydd yn dy adfer ith brif gwpanwriaeth, a byddin rhoi cwpan Pharo iw law yn ôl dy swydd flaenorol, fel yr oeddit yn gwpanwr. Ond cofia fi oherwydd dy hun, pan ddawn dda i ti, a gwna drugaredd â mi, a chofia amdanaf wrth Pharo, a thyrd â mi allan or carchar hwn. Oherwydd trwy ladrad ym lladratawyd o wlad yr Hebreaid, ac yma ni wneuthum ddim byd, ond fem taflwyd ir pwll hwn. Ac gwelodd y prif bobydd ei fod wedi dehonglin gywir, a dywedodd wrth Joseff, A minnau hefyd, gwelais freuddwyd, a thybiais fy mod yn cario tri basged o fara cain ar fy mhen. Yn y fasged uchaf roedd pob math o fwyd yr oedd Pharo yn ei fwyta, gwaith pobydd, ac roedd adar y nefoedd yn eu bwyta or fasged ar ben

fy mhen. Atebodd Joseff ac meddai wrtho, Dyma ei ddehongliad: y tri basged, tri diwrnod ydynt, O fewn tri diwrnod, bydd Pharo yn cymryd dy ben oddi arnat, ac yn dy grogi ar bren, a bydd adar y nefoedd yn bwyta dy gnawd oddi arnat. Digwyddodd ar y trydydd dydd, dydd genedigaeth oedd Pharo, a gwnaeth ddiod iw holl weision, a chofiodd am swydd y trulliad ac am swydd y pobydd yng nghanol ei weision. Ac adferoddd ef y prif drulliad iw swydd, a rhoddodd y cwpan yn llaw Pharo. Ond crogasai y prif bobydd, fel y dehonglodd Joseff iddynt. Ac ni chofiodd y prif drulliad Joseff, ond fei hanghofiodd.

41

Digwyddodd ar ôl dwy flynedd o ddyddiau, gwelodd Pharo freuddwyd; meddyliodd ei fod yn sefyll ar yr afon. Ac wele, yn union fel or afon, roedd saith o wartheg yn dod i fyny, hardd eu golwg ac o gig dewisol, ac roeddent yn pori yn yr Achei. Ond roedd saith o ychen eraill yn dod i fyny ar ôl y rhain or afon, yn hyll eu ffurf ac yn denau eu cnawd, ac roeddent yn pori wrth ymyl yr ychen ar lan yr afon. Ac ysod y saith ych hyll a thenau eu cnawd y saith ych oedd yn dda eu ffurf ac yn ddewisol eu cnawd, a chododd Pharo. Ac fe freuddwydiodd yr ail waith, ac wele saith twysen yn tyfu ar un coesyn, wedi eu dewis ac yn dda. Ac wele, roedd saith twysen denau wedi eu difetha gan y gwynt yn egino gyda hwy. Ac fe lyncodd y saith tywysennau tenau a ddifeithiwyd gan y gwynt y saith tywysennau dewisedig a llawn, ond cododd Pharo, ac roedd yn freuddwyd.

Digwyddodd yn y bore, a chyffrôdd ei enaid, ac wedi anfon galwodd yr holl ddehonglwyr yr Aifft, ar holl ddoethion ohoni, ac adroddodd Pharo iddynt ei freuddwyd, ac nid oedd neb yn ei esbonio i Pharo. Ac fe siaradodd y prif drulliad â Pharo, gan ddweud, Rwyn cofio fy mhechod heddiw. Digiodd Pharo wrth ei weision, a gosododd ni mewn carchar, yn nhŷr prif gogydd, fi ar prif pobydd. Ac fe welon ni freuddwyd, y ddau ohonom mewn un noson, fi ac yntau; pob un y gwelsom yn ôl ei freuddwyd ei hun. Yr oedd yno gyda ni ddyn ifanc, gwas Hebreaidd ir prif gogydd, ac adroddasom wrtho, a dehonglodd i ni. Digwyddodd fel y dehonglodd ef i ni: cefais fy adfer im swydd, ond cafodd hwnnw ei grogi. Wedi anfon, galwodd Pharo Joseff, a dygasant ef allan or carchar, ac eilliasant ef, a newidasant ei wisg, a daeth at Pharo. Dywedodd Pharo wrth Joseff, Rwyf wedi cael breuddwyd, ac nid oes neb iw ddehongli. Ond rwyf wedi clywed amdanat ti yn dweud, ar ôl i ti glywed breuddwydion, dy fod yn eu dehongli. Ond atebodd Joseff y Pharo gan ddweud, heb Dduw ni fydd ateb iachawdwriaeth Pharo. Llefarodd Pharo wrth Joseff, gan ddweud, Yn fy nghwsg meddyliais fy mod yn sefyll wrth lan yr afon. Ac fel or afon yr oedd saith o wartheg yn dod i fyny, hardd eu golwg a dewisol eu cig, ac yr oeddent yn pori yn yr Achei. Ac wele, saith o wartheg eraill yn dod i fyny ar eu hôl or afon, drwg ac hyll eu ffurf, a thenau eu cnawd, y fath nas gwelais i rai mor hyll yn holl wlad yr Aifft. Ac ysgodd y saith o ychen hyll a thenau y saith o ychen cyntaf, y rhai da a dewisol. Ac aethant i mewn iw boliau, ac ni ddaethant yn wahaniaethol, oherwydd aethant i mewn iw boliau, ac roedd eu golygon yn hyll, fel ar y dechrau; ond wedi deffro, cysgais. Gwelais eto yn fy

nghwsg saith twysen yn tyfu ar un goes yn llawn ac yn dda, Ond roedd saith tywysennau tenau, wediu difetha gan y gwynt, yn tyfu wrth eu hymyl. Ac fe lyncodd y saith tywysennau tenau a ddifeithwyd gan y gwynt y saith tywysennau da a llawn, dywedais felly wrth y dehonglwyr, ac nid oedd neb yn egluro hyn i mi.

Ac meddai Joseff wrth Pharo, Un yw breuddwyd Pharo; mae Duw wedi dangos i Pharo yr hyn y maen ei wneud. Y saith fuwch dda, saith mlynedd ydynt, ar saith tywysennau da, saith mlynedd ydynt; un yw breuddwyd Pharo. Ar saith gwartheg tenau syn esgyn ar eu hôl hwy, saith mlynedd yw, ac y saith tywysennau tenau a ddifetha gan y gwynt, saith mlynedd yw; byddant saith mlynedd o newyn. Ond y gair a ddywedais wrth Pharo, cymaint ag y mae Duw yn ei wneud, dangosodd i Pharo. Wele, mae saith mlynedd o ddigonedd mawr yn dod yn holl dir yr Aifft. Bydd saith mlynedd o newyn yn dod ar ôl hyn, a byddant yn anghofior llawnder a fydd yn bod yn yr Aifft gyfan, a bydd y newyn yn difar tir. Ac ni fydd y digonedd ar y ddaear yn cael ei adnabod oherwydd y newyn a fydd ar ôl hyn, oherwydd bydd yn gryf iawn. Ynglŷn â gwneud breuddwyd Pharo yn ddwbl ddwywaith, oherwydd bydd y gair oddi wrth Dduw yn wir, a bydd Duw yn cyflymu iw gyflawni. Nawr felly, ystyria ddyn call a deallus, a gosod ef dros dir yr Aifft. A gadewch i Pharo wneud hyn a phenodi llywodraethwyr dros y wlad, a gadewch iddynt gasglu holl gynnyrch gwlad yr Aifft yn ystod y saith mlynedd o ffyniant Ac gadewch iddynt gasglu yr holl fwyd or saith mlynedd da syn dod, y rhain, ac gadewch ir ŷd gael ei

gasglu dan law Pharo, bwyd yn y dinasoedd iw storio. A bydd y bwyd sydd wedi ei gadw yn y wlad ar gyfer y saith mlynedd o newyn, a fydd yng ngwlad yr Aifft, ac ni fydd y wlad yn cael ei dinistrio yn y newyn. Plesiodd y gair o flaen Pharo ac o flaen ei holl weision.

A dywedodd Pharo wrth ei holl weision, Oni chawn ddyn fel hwn, sydd ag ysbryd Duw ynddo? Dywedodd Pharo wrth Joseff, Gan i Dduw ddangos i ti yr holl bethau hyn, nid oes dyn doethach na mwy deallus na thi. Ti fydd dros fy nhŷ i, ac ar dy air di bydd fy holl bobl i yn ufuddhau, ac eithrior orsedd yn unig byddaf i yn fwy na thi. Dywedodd Pharo wrth Joseff, Wele, rwyn dy benodi di heddiw dros holl wlad yr Aifft. Ac wedi i Pharo dynnur fodrwy oi law, fei rhoddodd ar law Joseff, ai wisgo â gwisg o liain main, a rhoi torch aur am ei wddf. Ac fei dyrchafaodd ef ar yr ail gerbyd oi eiddo, a chyhoeddodd herald oi flaen ef, a phenododd ef dros holl wlad yr Aifft. Dywedodd Pharo wrth Joseff, Fi yw Pharo; hebddot ti ni fydd neb yn codi ei law ar holl wlad yr Aifft. A galwodd Pharo enw Joseff yn Psontomffanech, a rhoddodd iddo Aseneth, merch Petefrê offeiriad Heliopolis, yn wraig iddo. Roedd Joseff yn ddeg ar hugain oed pan safodd o flaen y Pharo, brenin yr Aifft, ac aeth Joseff allan oŵydd y Pharo, a theithiodd trwy holl wlad yr Aifft. Ac fe wnaeth y tir ysgubau yn ystod y saith mlynedd o ddigonedd. Ac fe gasglodd yr holl fwyd or saith mlynedd, pan oedd yr helaethrwydd yn nhir yr Aifft, ac fe osododd y bwyd yn y dinasoedd; bwyd meysydd y ddinas oi chwmpas fei gosododd ynddi. Ac casglodd Joseff ŷd fel tywod y môr, llawer iawn dros

ben, nes nad oedd modd ei gyfrif, oherwydd nid oedd rhif iddo.

Ond i Joseff ganwyd dau fab cyn dyfod y saith mlynedd o newyn, y rhai a esgorodd Asenath iddo, merch Potiphera offeiriad Heliopolis. Galwodd Joseff enwr cyntafanedig yn Manasse, oherwydd gwnaeth Duw i mi anghofio fy holl lafuriau, a phopeth o eiddo fy nhad. Ond galwodd enwr ail yn Effraim, oherwydd cynyddodd Duw fi yn nhir fy narostyngiad. Aeth heibio y saith mlynedd o ffyniant a fu yng ngwlad yr Aifft. Ac dechreuodd y saith mlynedd o newyn ddod, fel y dywedodd Joseff, a daeth newyn yn yr holl wlad, ond yn yr holl wlad yr Aifft yr oedd bara. Ac newynodd holl dir yr Aifft, a gwaeddodd y bobl at Pharo ynghylch bara, a dywedodd Pharo wrth holl yr Eifftiaid, Ewch at Joseff, a beth bynnag a ddywed wrthych, gwnewch. Ac yr oedd y newyn ar wyneb yr holl ddaear, ond agorodd Joseff yr holl ysguboriau ŷd, ac yr oedd yn gwerthu ir holl Eifftiaid. Ac aeth yr holl wledydd ir Aifft i brynu gan Joseff, oherwydd roedd y newyn wedi trechu yn yr holl dir.

42

Ond pan welodd Jacob fod gwerthiant yn yr Aifft, dywedodd wrth ei feibion, Pam ydych chin edrych yn segur? Wele, rwyf wedi clywed bod ŷd yn yr Aifft; ewch i lawr yno a phrynwch ychydig o fwyd i ni, fel y gallwn fyw ac nid marw.

Aeth brodyr Joseff, y deg ohonynt, i lawr i brynu ŷd or Aifft, Ond

ni anfonodd Benjamin, brawd Joseff, gydai frodyr, oherwydd dywedodd, Rhag ofn y digwydd iddo wendid. Daeth meibion Israel i brynu gydar rhai oedd yn dod, oherwydd yr oedd newyn yng ngwlad Canaan. Joseff oedd llywodraethwr y wlad, ac ef oedd yn gwerthu i holl bobl y wlad, a daeth brodyr Joseff ac addolasant iddo âu hwynebau ar y ddaear. Ond gwelodd Joseff ei frodyr, adnabu hwy, a gwnaeth ei hun yn ddieithr oddi wrthynt, a llefarodd yn galed wrthynt, a dywedodd wrthynt, O ble rydych chi wedi dod? Ond dywedasant hwy, O dir Canaan, i brynu bwyd. Adnabu Joseff ei frodyr, ond ni wnaethant hwy ei adnabod. Ac fe gofiodd Joseff am ei freuddwydion a welodd ef, ac meddai wrthynt, Ysbïwyr ydych chi, rydych chi wedi dod i archwilio tiriogaeth y wlad. Ond dywedasant, Nage, arglwydd, daeth dy weision i brynu bwyd. Rydym ni i gyd yn feibion un dyn, rydym nin heddychlon, nid yw dy weision di yn ysbïwyr. Dywedodd wrthynt, Nage, ond daethoch i weld olion y ddaear. Ond dywedasant hwy, Deuddeg ydym ni, dy weision, yn frodyr yn nhir Canaan, ac wele maer ieuengaf gydan tad ni heddiw, ond nid ywr llall yn bodoli. Dywedodd Joseff wrthynt, Dyma ywr hyn a ddywedais wrthych, gan ddweud eich bod yn ysbïwyr. Yn hyn y cewch eich profi, wrth iechyd Pharo, ni chewch fynd allan or fan hon, os na ddaw eich brawd ieuengaf yma. Anfonwch un ohonoch, a chymerwch eich brawd, ond byddwch chwi yn cael eich arwain i ffwrdd hyd nes ich geiriau ddod yn amlwg, a ydych yn dweud y gwir ai peidio; os nad ydych, wrth iechyd Pharo, ysbïwyr ydych yn wir. A rhoddodd ef hwy mewn carchar am dri diwrnod. Dywedodd wrthynt ar y trydydd dydd, Gwnewch hyn, a byddwch fyw, oherwydd ofnaf Dduw. Os ydych

chin heddychlon, cadwer un och brodyr yn y carchar, ond ewch chwi, a dewch âr ŷd a brynwyd yn ôl i chi. A dewch âch brawd ieuengaf ataf fi, a bydd eich geiriau yn cael eu credu, ond os na wnewch, byddwch farw. A gwnaethant felly. Ac meddai pob un wrth ei frawd, Ie, mewn pechodau yr ydym ni oherwydd ein brawd, gan inni ddiystyru gorthrymder ei enaid pan oedd yn erfyn arnom, ac ni wrandawsom arno, ac oherwydd hyn daeth y gorthrymder hwn arnom. Atebodd Reuben a dywedodd wrthynt, Oni ddywedais wrthych, gan ddweud, Peidiwch â niweidior bachgen, ac ni wrandawsoch arnaf? Ac wele, mae ei waed yn cael ei geisio. Ond nid oeddent hwy yn gwybod bod Joseff yn clywed, oherwydd yr oedd y cyfieithydd rhyngddynt. Ond wedi troi oddi wrthynt, wylodd Joseff, ac eto daeth atynt, a dywedodd wrthynt, a chymerodd Simeon oddi wrthynt, ai rwymo ou blaen.

Gorchmynnodd Joseff lenwi eu llestri hwy â grawn, a dychwelyd eu harian hwy i sach pob un, a rhoi iddynt ddarpariaeth ar gyfer y daith, a felly y bu iddynt. Ac wedi gosod y grawn ar eu hasynnod, aethant i ffwrdd oddi yno. Wedi i un ddatod ei sach, i roi porthiant iw asynnod, lle y letywyd hwy, gwelodd rwymyn ei arian, ac yr oedd ar ben genau y sach. Ac meddai wrth ei frodyr, Rhoddwyd fy arian yn ôl i mi, ac wele, dyma ef yn fy mag, a synnwyd eu calonnau, ac aflonyddwyd hwy at ei gilydd, gan ddweud, Beth yw hyn y mae Duw wedi ei wneud i ni? Daethant at Iacob eu tad i dir Canaan, ac adroddant iddo yr holl ddigwyddiadau a ddigwyddodd iddynt gan ddweud, Maer dyn, arglwydd y ddaear, wedi siarad yn galed â ni, ac fen gosododd

mewn carchar fel rhai oedd yn ysbïor tir. Dywedsom wrtho ef, Heddychlon ydym, nid ydym yn ysbïwyr. Deuddeg o frodyr ydym ni, meibion ein tad; nid ywr un yn bodoli, ond maer ieuengaf gydan tad heddiw yng ngwlad Canaan. Dywedodd y dyn, arglwydd y tir, wrthym ni, Yn hyn byddaf yn gwybod eich bod yn heddychlon: gadewch un brawd yma gyda mi, a chymerwch y cyflenwad ŷd ar gyfer eich tŷ ac ewch. Ac dewch âch brawd ieuengaf ataf fi, ac fe wn i nad ysbïwyr ydych chi, ond eich bod yn heddychlon, ac fe roddaf eich brawd yn ôl i chi, ac fe fyddwch yn masnachu yn y wlad. Digwyddodd, ac wrth iddynt wagio eu sachau, fod rhwymyn arian pob un yn ei sach, a gwelsant hwy au tad y rhwymynau arian, ac ofnasant. Dywedodd Iacob eu tad wrthynt, Rydych chi wedi fy amddifadu i o blant, nid yw Ioseff yma, nid yw Simeon yma, ac fe gymerwch chi Benjamin; arnaf fi y daeth yr holl bethau hyn. Dywedodd Reuben wrth eu tad, gan ddweud, Lladda fy nau fab os na ddygaf ef yn ôl atat ti; rho ef yn fy llaw i, a byddaf fin dod ag ef yn ôl atat ti. Ond dywedodd ef, Ni fydd fy mab yn mynd i lawr gyda chwi, oherwydd bu farw ei frawd, ac ef yn unig sydd wedi ei adael ar ôl, ac os digwydd iddo gael ei wanhau ar y ffordd yr ydych yn mynd, byddwch yn dwyn fy henaint gyda galar i annwn.

43

Ond cryfhaodd y newyn ar y ddaear. Digwyddodd pan orffenasant fwytar grawn a ddygasant or Aifft, a dywedodd eu

tad wrthynt, Ewch eto a phrynwch ychydig o fwyd i ni. Dywedodd Jwda wrtho, gan ddweud, tystiodd y dyn, arglwydd y ddaear, i ni yn ddifrifol, gan ddweud, ni welwch fy wyneb, os nad yw eich brawd ieuengaf gyda chwi. Os felly yr wyt ti yn anfon ein brawd gyda ni, byddwn yn mynd i lawr ac yn prynu bwyd i ti. Os nad wyt tin anfon ein brawd gyda ni, ni awn ni, oherwydd dywedodd y dyn wrthym ni, gan ddweud, ni welwch chi fy wyneb, os nad yw eich brawd ieuengaf gyda chi. Dywedodd Israel, Pam y gwnaethoch chi niwed i mi drwy ddweud wrth y dyn fod gennych frawd? Ond dywedasant hwy, Gofynnodd y dyn i ni yn fanwl amdanom ni an cenhedlaeth, gan ddweud, A yw eich tad eton fyw, ac a oes gennych frawd? Ac adroddwyd iddo yn ôl yr holi hwn. Sut y gallem wybod y byddain dweud wrthym, Dewch âch brawd? Dywedodd Jwda wrth Israel ei dad, Anfon y bachgen gyda fi, ac wedi codi awn ni, fel y byddwn fyw ac na fyddwn farw, ni a thi, an bagiau. Ond byddaf fin aros amdano ef; ceisia ef om llaw i. Os na ddygaf ef atat ti, ai osod ef oth flaen di, byddaf wedi pechu yn dy erbyn di holl ddyddiau fy mywyd. Pe na baem wedi oedi, byddem eisoes wedi dychwelyd ddwywaith. Dywedodd Israel eu tad wrthynt, Os felly y mae, gwnewch hyn: cymerwch o ffrwythaur ddaear yn eich llestri, a dewch â rhoddion i lawr ir dyn, or resin ar mêl, arogldarth a stacte a therebinth a chnau. Ac cymerwch yr arian dwbl yn eich dwylo, dychwelwch gyda chwi yr arian a ddychwelwyd yn eich sachau, rhag ofn mai camgymeriad ydyw. Ac cymerwch eich brawd, a chodwch ac ewch i lawr at y dyn. A rhodded fy Nuw i chwi ffafr gerbron y dyn, ac anfon eich brawd, yr un, a Benjamin; oherwydd yr wyf fi, yn wir, fel ym

hamddifadwyd o blant, wedi fy amddifadu o blant.

Cymerodd y dynion y rhoddion hyn ar arian dwbl yn eu dwylo, a Benjamin hefyd, a chodi a mynd i lawr ir Aifft, a sefyll o flaen Joseff. Gwelodd Joseff hwy, a Benjamin ei frawd or un fam, a dywedodd wrth oruchwyliwr ei dŷ, Dod âr dynion i mewn ir tŷ, a lladda aberthau, a pharatoa, oherwydd gyda fi y bydd y dynion yn bwyta bara ganol dydd. Gwnaeth y dyn fel y dywedodd Joseff, ac arweiniodd y dynion i mewn i dŷ Joseff. Wedi ir dynion weld eu bod wedi cael eu harwain i dŷ Joseff, dywedasant, Oherwydd yr arian a gafodd ei ddychwelyd yn ein sachau ar y dechrau, yr ydym yn cael ein dwyn i mewn, in cyhuddon gau ac i ymosod arnom, in cymryd yn weision, an hasynnod. Wedi nesáu at y dyn oedd dros dŷ Joseff, siaradasant ag ef ym mhorth y tŷ, Gan ddweud, Rydym angen, arglwydd, daeth i lawr ar y dechrau i brynu bwyd. Digwyddodd pan ddaethom ir llety ac agorasom ein sachau, a dyma arian pob un yn ei sach ei hun; ein harian yn ôl ei bwysau, rydym wedi ei ddychwelyd nawr yn ein dwylo. Ac arian arall a ddygasom gyda ni, i brynu bwyd; ni wyddom pwy a daflod yr arian in sachau. Dywedodd wrthynt, Gras i chwi, peidiwch ag ofni, mae eich Duw chi, a Duw eich tadau chi, wedi rhoi trysorau i chwi yn eich sachau chi, ac yr wyf wedi derbyn eich arian parchus chi, ac arweiniodd Simeon allan atynt hwy. Ac fe ddaeth â dŵr i olchi eu traed, ac fe roddodd borthiant iw hasynnod. Paratoi nhwr rhoddion hyd nes i Joseff ddod ganol dydd, oherwydd clywsant ei fod yn mynd i fwyta yno. Aeth Joseff i mewn ir tŷ, a dygasant iddor rhoddion a oedd ganddynt yn eu dwylo, ac addolasant iddo ar eu hwynebau ar y ddaear.

Gofynnodd iddynt, Sut ydych chi? Ac a yw eich tad, yr hen ddyn y soniaethoch amdano, yn iach? A ywn dal yn fyw? Y rhai ond ddywedasant, maen iach dy was di, ein tad, eto maen byw. A dywedodd, bendithiedig y dyn hwnnw i Dduw, ac wedi plygu i lawr addolasant iddo ef. Wedi edrych i fyny âi lygaid, gwelodd Joseff Benjamin ei frawd or un fam, a dywedodd, Hwn yw eich brawd ieuengaf, yr hwn y dywedoch wrthyf i ddod ag ef? A dywedodd, Bydded i Dduw drugarháu wrthyt, fy mhlentyn. Cafodd Joseff ei drysu, oherwydd roedd ei berfedd yn cael eu corddi dros ei frawd, ac roedd yn ceisio wylo, ond wedi mynd i mewn ir siambr, wylodd yno.

Ac wedi golchi ei wyneb, aeth allan a rheoli ei hun, a dywedodd, Gosodwch y bara allan. Ac fe osodwyd oi flaen ef yn unig, ac iddynt hwy ar wahân, ac ir Eifftiaid oedd yn ciniawa gydag ef ar wahân, oherwydd ni allair Eifftiaid fwyta bara gydar Hebreaid, canys ffieidd-dra yw hynny ir Eifftiaid. Eisteddodd oi flaen, y cyntaf-anedig yn ôl ei freintiau, ar ieuengaf yn ôl ei ieuenctid, ac roedd y dynion yn rhyfeddu, pob un at ei frawd. Codasant ddogn oi eiddo tuag atynt eu hunain, ond mawrygwyd dogn Benjamin or dognoedd i gyd bum gwaith yn fwy nar rhai hynny, ac yfasant ac aethant yn llawen gydag ef.

44

Ac gorchmynnodd Joseff ir un oedd dros ei dŷ, gan ddweud, Llenwch sachaur dynion â bwyd, cymaint ag y gallant ei gario, a

rhowch arian pob un yng ngenau ei sach. Ac rhowch fy nghwpan arian i yn sach yr ieuengaf, a phris ei ŷd ef, a digwyddodd yn ôl gair Joseff, fel y dywedodd.

Torrodd y bore a chafwyd anfon y dynion ymaith, hwy au hasynnod. Wedi iddynt fynd allan or ddinas, nid oeddent wedi mynd yn bell, a dywedodd Joseff wrth yr un dros ei dŷ, Cod a dilyn ar ôl y dynion, a phan ddelii di i fyny â hwy, dywed wrthynt, Pam yr ydych wedi talun ôl ddrwg yn lle da? Pam wnaethoch chi ddwyn fy nghwpan arian? Onid hwn ywr un y mae fy arglwydd yn yfed ohono? Ac y mae ef ei hun yn arfer dewiniaeth trwyddo. Drwg a wnaethoch yn yr hyn a wnaethoch. Wedi eu canfod hwy, dywedodd wrthynt yn ôl y geiriau hyn. Y rhai ond a ddywedodd wrtho, pam y siarada yr arglwydd yn ôl y geiriau hyn? Na ddigwyddai ith weision wneud yn ôl y gair hwn. Os yr arian yn wir, yr hwn a gawsom yn ein sachau, a ddychwelsom atat ti o dir Canaan, sut y byddem yn dwyn o dŷ dy arglwydd arian neu aur? Gyda pwy bynnag y byddi din darganfod y cwpan or gweision dy, gadewch iddo farw, a byddwn ni hefyd yn weision ir arglwydd ein. Ond dywedodd ef, Ac yn awr, fel yr ydych yn dweud, felly y bydd. Gyda pwy bynnag y cafodd y cwpan ei ganfod, bydd yn was i mi; ond chwi, byddwch yn lân. Ac fe frysiodd pob un, a thynnasant i lawr bob un ei sach ar y ddaear, ac agorodd pob un ei sach. Chwiliodd, gan ddechrau gydar hynaf, hyd nes y daeth at yr ieuengaf, a chanfur cwpan yn sach Benjamin. Ac fe rwygodd pob un ei ddillad, a gosododd pob un ei sach ar ei asyn, a dychwelsant ir ddinas.

Aeth Jwda ai frodyr i mewn at Joseff tra oedd ef yno o hyd, a syrthiasant oi flaen ar y ddaear. Dywedodd Joseff wrthynt, Beth ywr peth hwn a wnaethoch chi? Oni wyddoch chi y bydd dyn fel fi yn dewinio trwy ddewiniaeth? Dywedodd Jwda, Beth a ddywedwn ni mewn ateb ir arglwydd, neu beth a siaradwn ni, neu sut y cawn ni ein cyfiawnhau? Canfu Duw anghyfiawnder dy weision. Wele, yr ydym nin weision in harglwydd, ni ar un y canfuwyd y cwpan gydag ef. Dywedodd Joseff, Na fyddai i mi wneud y gair hwn, y dyn y cafodd y cwpan ganddo, ef ei hun fydd fy ngwas, ond ewch chi i fyny gydag iachawdwriaeth at eich tad. Wedi nesáu ato ef, dywedodd Jwda, Erfyniaf, arglwydd, gadewch ith was siarad gair gerbron dy fron, ac na fydd ddig wrth dy was, oherwydd yr wyt ti gyda Pharo. Arglwydd, fe ofynnaist ti ith weision, gan ddweud, a oes gennych dad neu frawd. Ac fe ddywedasom wrth yr arglwydd, Mae gennym dad hŷn, a phlentyn henaint iau iddo, a bu farw ei frawd, ond ef yn unig a adawyd iw fam, ai dad ai carodd. Dywedaist wrth dy weision, dewch ag ef i lawr ataf, ac fe gymeraf ofal ohono. Ac fe ddywedom wrth yr arglwydd, ni fydd y plentyn yn gallu gadael ei dad, ond os bydd yn gadael ei dad, bydd yn marw. Ond ti a ddywedaist wrth dy weision, os na ddaw eich brawd ieuengaf i lawr gyda chi, ni chewch weld fy wyneb. Digwyddodd pan aethom ni i fyny at dy was di, ein tad, adroddsom ni iddo ef eiriau ein harglwydd ni. Dywedodd ein tad, Ewch eto a phrynwch ychydig o fwyd i ni. Ond dywedsom ni, Ni allwn fynd i lawr, ond os bydd ein brawd ieuengaf yn dod i lawr gyda ni, yna fe awn i lawr, oherwydd ni allwn weld wyneb y dyn heb fod ein brawd ieuengaf gyda ni. Dywedodd gwas dy dad ni wrthym

ni, chin gwybod bod dau a esgorodd i mi y ddynes, Ac aeth yr un allan oddi wrthyf, ac fe ddywedoch fod bwystfil wedi ei fwyta, ac nid wyf wedi ei weld hyd yn awr. Os felly y cymerwch hwn hefyd om gŵydd, a digwydd iddo wendid ar y ffordd, yna fe ddygwch fy henaint i lawr gyda galar i Annwn. Nawr felly os af i mewn at dy was di, ein tad ni, ac nid yw y plentyn gyda ni, ond mae ei enaid ef yn hongian o enaid hwn, A bydd wrth iddo weld nad ywr plentyn gyda ni, bydd farw, a bydd dy weision yn dwyn i lawr henaint dy was, ein tad ni, gyda galar i annwn. Mae dy was oddi wrth y tad wedi derbyn y plentyn, gan ddweud, os na ddygaf ef atat ti, a sefydlaf ef oth flaen di, wedi pechu byddaf yn erbyn y tad bob dydd. Nawr felly arhoswn i ti was yn ller plentyn, gwas yr arglwydd, ond y plentyn, gadewch iddo fynd i fyny gydai frodyr. Oherwydd sut y gallaf fynd i fyny at dad y plentyn, heb fod y plentyn gyda ni? Rhag imi weld y drygau a ddaw o hyd i fy nhad.

45

Ac ni allai Joseff oddef yr holl rai a safai wrtho, ond dywedodd, Anfonwch bawb ymaith oddi wrthyf, ac nid oedd neb yn sefyll wrth Joseff pan wnaeth ei hun yn hysbys iw frodyr. Ac fe ollyngodd lais gydag wylo, a chlywsant yr holl Eifftiaid, a daeth yn glywadwy i dŷ Pharo. Dywedodd Joseph wrth ei frodyr, Myfi yw Joseph, a yw fy nhad yn dal yn fyw? Ac ni allair brodyr ei ateb, oherwydd cawsant eu cyffroi. Dywedodd Joseff wrth ei frodyr, Nesewch ataf fi, a nesasant, a dywedodd, Myfi wyf Joseff

eich brawd, yr hwn a werthoch ir Aifft. Nawr felly peidiwch â galaru, ac na foed yn galed i chwi, oherwydd i chwi fy ngwerthu yma, canys er mwyn bywyd yr anfonodd Duw fi och blaen chwi. Oherwydd dymar ail flwyddyn o newyn ar y ddaear, ac mae eto bum mlynedd ar ôl, lle na fydd aredig na chynhaeaf, Oherwydd anfonodd Duw fi och blaen chi, i adael gweddill ohonoch ar y ddaear, ac i feithrin gweddillion mawr i chi. Nawr felly nid chi am hanfonodd yma, ond Duw, a gwnaeth fi fel tad i Pharo, ac yn arglwydd ar ei holl dŷ, ac yn llywodraethwr ar holl wlad yr Aifft. Felly brysiwich, ewch i fyny at fy nhad, a dywedwch wrtho, Fel hyn y dywed dy fab Joseff: Gwnaeth Duw fin arglwydd holl wlad yr Aifft; dos i lawr ataf fi, a phaid ag aros,' A byddin preswylio yn nhir Gesem Arabia, a byddin agos ataf fi, ti ath feibion, a meibion dy feibion, dy ddefaid, ath ychen, a chymaint ag sydd i ti. A byddaf yn dy fagu di yno, oherwydd mae eto bum mlynedd o newyn, fel na fyddi din cael dy ddinistrio, ti ath feibion, ath holl eiddo. Wele, mae eich llygaid chi yn gweld, a llygaid Benjamin fy mrawd, mai fy ngenau i syn siarad â chi. Adroddwch felly im tad yr holl ogoniant sydd gennyf yn yr Aifft, ar cyfan a welwch, a brysiwich a dewch âm tad i lawr yma. Ac wedi syrthio ar wddf Benjamin ei frawd, wylodd arno, ac wylodd Benjamin ar ei wddf yntau. Ac wedi cusanu ei holl frodyr, wylodd arnynt, ac ar ôl hyn llefarodd ei frodyr wrtho.

Ac fe glywyd y llais yn eang yn nhŷ Pharo, yn dweud, Mae brodyr Joseff wedi dod, a llawenhaodd Pharo ai wasanaeth. Dywedodd Pharo wrth Joseff, Dywed wrth dy frodyr, gwnewch hyn: llenwch eich sachau, ac ewch i dir Canaan. Ac wedi cymryd

eich tad ach eiddo, dewch ataf fi, a rhoddaf i chwi o holl bethau dar Aifft, a bwytewch fêr y ddaear. Ti ond gorchymyn hyn, i gymryd iddynt wagonau o dir yr Aifft ich plant ac ich gwragedd, ac wedi cymryd eich tad i fyny, dewch. Ac na arbedwch lygaid eich llestri, oherwydd bydd holl bethau dar Aifft yn eiddo i chwi. Gwnaeth meibion Israel felly, a rhoddodd Joseff iddynt wgenni yn ôl yr hyn a ddywedwyd gan Pharo y brenin, a rhoddodd iddynt ddarpariaethau ar gyfer y daith. Ac i bawb rhoddodd ddwbl o wisgau, ond i Benjamin rhoddodd dri chant o aur, a phump o wisgau newid. Ac iw dad anfonodd yn ôl yr un modd, a deg asyn yn cario o holl bethau dar Aifft, a deg mul yn cario tortha iw dad ar gyfer y daith. Anfonodd allan ei frodyr, ac aethant, a dywedodd wrthynt, Peidiwch â bod yn ddig ar y ffordd. Ac aethant i fyny or Aifft, a daethant i dir Canaan at Iacob eu tad. Ac adroddwyd iddo gan ddweud, bod dy fab Joseff yn fyw, ai fod ef ei hun yn rheoli holl wlad yr Aifft, a synnodd Iacob yn ei feddwl, oherwydd ni chredodd iddynt hwy. Llefarodd ond iddo ef bopeth a ddywedwyd gan Joseff, cymaint ag a ddywedodd wrthynt. Ond pan welodd y wagonau a anfonodd Joseff iw godi, adfywiodd ysbryd Jacob eu tad. Dywedodd Israel, Mawr yw hyn i mi, os yw Joseff fy mab yn dal yn fyw; af iw weld cyn imi farw.

46

Ymadawodd Israel, ef ei hun ai holl eiddo, a daeth at ffynnon y llw, ac aberthodd aberth i Dduw ei dad Isaac. Dywedodd Duw

wrth Israel mewn gweledigaeth y nos, gan ddweud, Jacob, Jacob, ac meddai yntau, Beth sydd? Ond dywed wrtho, Myfi yw Duw dy dadau, paid ag ofni mynd i lawr ir Aifft, oherwydd gwnaf di yn genedl fawr yno. Ac fe af i lawr gyda thi ir Aifft, ac fe ddof â thi i fyny hyd y diwedd, a bydd Joseff yn gosod ei ddwylo ar dy lygaid di. Cododd Jacob o ffynnon y llw, a chymerodd meibion Israel eu tad, ar pac, au gwragedd, ar y wagonau a anfonodd Joseff iw gario ef. Ac wedi iddynt godi eu heiddo, ar holl feddiant a gawsant o dir Canaan, aethant i mewn ir Aifft, Iacob ai holl had gydag ef. Meibion, a meibion ei feibion gydag ef, merched, a merched ei ferched, ai holl had a ddug ef ir Aifft, Dyma enwau meibion Israel a aeth i mewn ir Aifft gyda Jacob eu tad. Jacob ai feibion ef, cyntafanedig Jacob, Reuben. Meibion Reuben oedd Enoch, Pallu, Asron a Charmi. Meibion Simeon oedd Jemuel, Jamin, Ehud, Jachin, Zohar, a Saul fab y Ganaaneaid. Meibion Lefi oedd Gershon, Cath a Merari. Meibion Jwda oedd Er, ac Onan, a Shiloh, a Phares, a Zara, ond bu farw Er ac Onan yn nhir Canaan, a meibion Phares oedd Hesron a Jemuel. Meibion Issachar oedd Tola, a Phua, a Hashum, a Shimron. Meibion Zebulun oedd Sered, Allon ac Achoel. Dyma feibion Leah, a anodd i Jacob ym Mesopotamia Syria, a Dinah ei ferch ef; yr holl eneidiau, meibion a merched, oedd dri deg tri. Meibion Gad oedd Saphon, Angis, Sannis, Thasoban, Aedeis, Aroedeis, ac Areeleis. Meibion Asher oedd Iemna, Iessoua, Ieoul, Baria, a Sara eu chwaer. Meibion Baria oedd Chobor a Melchiil. Dyma feibion Silpa, yr hon a roddodd Laban i Lea ei ferch, ac a esgorodd y rhain i Jacob, un ar bymtheg o eneidiau. Meibion Rachel, gwraig Jacob, oedd Joseph a Benjamin. Daeth meibion i Joseff yn nhir yr

Aifft, y rhai a esgorodd Asenath ferch Potiphera offeiriad Heliopolis iddo, sef Manasse ac Effraim. Daeth meibion i Manasse, y rhai a esgorodd ei ordderch Syraidd iddo, sef Machir. Machir a genhedlodd Gilead. Meibion Effraim, brawd Manasse, oedd Suthelah a Tahan. Meibion Suthelah oedd Edom. Meibion Benjamin oedd Bala a Bechor ac Asbel. Meibion Bala oedd Gera a Noeman ac Ahijah a Rhos a Muppim, a Gera a genhedlodd Arad. Dyma feibion Rachel, a esgorodd i Jacob, yr holl eneidiau ddeunaw. Meibion Dan oedd Asom. A meibion Naphtali oedd Asiel, a Guni, ac Izhar, a Shillem. Dyma feibion Ballas, a roddodd Laban i Rachel ei ferch, a esgorodd y rhain i Jacob, saith enaid i gyd. Pob enaid a ddaeth i mewn gyda Iacob ir Aifft, y rhai a aeth allan oi gluniau ef, ar wahân i wragedd meibion Iacob, pob enaid, chwe deg chwech, Meibion Joseff a anwyd iddo yng ngwlad yr Aifft oedd naw enaid. Holl eneidiau tŷ Jacob a aeth gyda Jacob i mewn ir Aifft oedd saith deg pump o eneidiau.

Ond anfonodd Jwda oi flaen at Joseff, i gyfarfod ag ef yng nghyffiniau dinas yr Arwyr, i dir Rameses. Wedi harnais ei gerbydau, aeth Joseff i fyny i gyfarfod Israel ei dad, yn ôl dinas yr Arwyr, ac wedi ymddangos iddo syrthiodd ar ei wddf, ac wylodd wylo mawr. Ac meddai Israel wrth Joseff, Byddaf farw o hyn ymlaen, gan fy mod wedi gweld dy wyneb, oherwydd rwyt ti eto yn fyw. Dywedodd Joseff wrth ei frodyr, Af i fyny i gyhoeddi ir Pharo, a dywedaf wrtho, Y mae fy mrodyr a thŷ fy nhad, a oedd yng ngwlad Canaan, wedi dod ataf. Maer dynion yn fugeiliaid, oherwydd roeddent yn ddynion a oedd yn magu da byw, ac maent wedi dod âr da byw, ar ychen, au holl eiddo.

Os felly y galw Pharo chi, ac y dywed wrthych, Beth yw eich gwaith? Dywedwch chi, dynion bugeiliaid anifeiliaid ydym ni, y gweision eich, o was hyd y nawr, a ni, an tadau, fel y trigwch chi yn nhir Gesen Arabia, oherwydd ffieidd-dra yw ir Eifftiaid pob bugail defaid.

47

Wedi dod, adroddodd Joseff ir Pharo, gan ddweud, Daeth fy nhad, am brodyr, au da byw, au hychen, au holl eiddo, o dir Canaan, ac wele maent yn nhir Goshen. Ac oi frodyr cymerodd bum dyn, au gosod hwy gerbron Pharo. Ac meddai Pharo wrth frodyr Joseff, Beth yw eich gwaith? A hwy a ddywedasant wrth Pharo, Bugeiliaid defaid yw dy weision, ni an tadau. Dywedasant wrth y Pharo, I ymdeithio yn y tir yr ydym wedi dod, oherwydd nid oes porfa i dda dy weision, gan ir newyn gryfhau yn nhir Canaan; nawr felly byddwn yn preswylio yn nhir Gesem. Dywedodd Pharo wrth Joseff, Gadewch iddynt breswylio yn nhir Gesem, ac os gwyddost fod ynddynt ddynion galluog, penoda hwynt yn reolwyr ar fy na i. Daeth Jacob ai feibion ir Aifft at Joseff, a chlywodd Pharo brenin yr Aifft. A dywedodd Pharo wrth Joseff, gan ddweud, Y mae dy dad ath frodyr wedi dod atat ti. Wele, y mae tir yr Aifft oth flaen di; yn y tir gorau preswylia dy dad ath frodyr. Dug Joseff Jacob ei dad i mewn, ai osod ef o flaen Pharo, a bendithiodd Jacob Pharo. Dywedodd Pharo wrth Jacob, Faint yw blynyddoedd dyddiau dy fywyd? A dywedodd Iacob wrth Pharo, Dyddiau blynyddoedd fy mywyd, y rhai yr

wyf yn preswylio ynddynt, yw cant tri deg o flynyddoedd; prin a drwg fu dyddiau blynyddoedd fy mywyd, ac nid ydynt wedi cyrraedd dyddiau blynyddoedd bywyd fy nhadau, y dyddiau y preswyliasant hwy. Ac wedi i Jacob fendithior Pharo, aeth allan oddi wrtho.

Ac sefydlodd Joseff ei dad ai frodyr, a rhoddodd iddynt feddiant yn nhir yr Aifft, yn y tir gorau, yn nhir Rameses, fel y gorchmynnodd Pharo. Ac roedd Joseff yn mesur allan ŷd iw dad, ac ir brodyr, ac i holl dŷ ei dad, yn ôl corff.

Grawn, ond nid oedd yn yr holl dir, oherwydd cryfhaodd y newyn yn fawr iawn, a phallodd tir yr Aifft a thir Canaan o achos y newyn. Casglodd Joseff yr holl arian a gafwyd yng ngwlad yr Aifft ac yng ngwlad Canaan am y grawn yr oeddent yn ei brynu, ac yr oedd yn mesur allan ŷd iddynt, a dug Joseff yr holl arian i dŷ Pharo. Ac methodd yr holl arian o ddaear yr Aifft ac o ddaear Canaan, a daeth yr holl Eifftiaid at Joseff, gan ddweud, Rho i ni fara, a pham yr ydym yn marw oth flaen? Oherwydd mae ein harian wedi darfod. Dywedodd Joseff wrthynt hwy, Dewch âch da, a rhoddaf i chwi fara yn lle eich da, os yw eich arian wedi darfod. Daethant âu da byw at Joseff, a rhoddodd Joseff fara iddynt yn ller ceffylau, ac yn ller defaid, ac yn ller ychen, ac yn ller asynnod, a magodd hwy â bara yn lle eu holl dda byw yn y flwyddyn honno. Aeth y flwyddyn honno heibio, a daethant ato yn yr ail flwyddyn, a dywedasant wrtho, Rhag inni ddarfod o flaen ein harglwydd; oherwydd mae ein harian wedi darfod, ar eiddo ar gwartheg wedi mynd atat ti, yr

arglwydd, ac nid oes dim ar ôl gennym o flaen ein harglwydd ond ein corff ein hunain an tir. fel na fyddwn farw oth flaen, ac na fydd y tir yn cael ei anrheithio, caffael ni an tir yn lle bara, a byddwn ni an tir yn weision i Pharo, rho had, fel y heuwn, a byddwn fyw ac na fyddwn farw, ac ni fydd y tir yn cael ei anrheithio. Ac fe gafodd Joseff holl dir yr Eifftiaid i Pharo, oherwydd gwerthodd yr Eifftiaid eu tir i Pharo, gan ir newyn eu gorchfygu hwy, a daeth y tir yn eiddo i Pharo. Ac caethiwodd ef y bobl iddo yn weision, o eithafion ffiniaur Aifft hyd yr eithafion, Heblaw tir yr offeiriaid yn unig, ni chaffaelodd Joseff hwn, oherwydd rhoddodd Pharo rodd ir offeiriaid, ac roeddent yn bwytar rhodd a roddodd Pharo iddynt; oherwydd hyn ni werthsant eu tir. Dywedodd Joseff wrth holl yr Eifftiaid, Wele, rwyf wedi eich caffael chi ach tir heddiw i Pharo. Cymerwch i chwi eich hunain had, a heuwch y tir. A bydd y cynnyrch ohoni, a rhowch y pumed ran i Pharo, ond bydd y pedair rhan i chwi eich hunain yn had ir tir, ac yn fwyd i chwi, ac i bawb sydd yn eich tai. Ac meddent, Achubais ni, cawsom ffafr gerbron ein harglwydd, a byddwn yn weision i Pharo. Ac fe osododd Joseff orchymyn iddynt hyd y dydd hwn, ar dir yr Aifft ir Pharo anfon ymaith, ar wahân i dir yr offeiriaid yn unig, nad oedd yn eiddo ir Pharo.

Preswylodd Israel yn nhir yr Aifft, ar dir Goshen, ac etifeddasant arni, a chynyddasant ac amlhawyd yn fawr iawn. Bu fyw Jacob yng ngwlad yr Aifft am ddwy flynedd ar bymtheg, a daeth dyddiau Jacob, blynyddoedd ei fywyd, yn gant pedwar deg a saith o flynyddoedd. Nesaodd dyddiau Israel i farw, a galwodd ei

fab Joseff, a dywedodd wrtho, Os wyf wedi cael ffafr oth flaen, rho dy law dan fy nghlun, a gwna i mi drugaredd a gwirionedd, peidio âm claddu yn yr Aifft. Ond byddaf yn gorwedd gyda fy nhadau, a byddin fy nghymryd i or Aifft, a byddin fy nghladdu i yn eu bedd hwy, ac meddai yntau, byddaf yn gwneud yn ôl dy air di. Dywedodd, Tyngu i mi, ac fe dyngodd iddo, ac ymgrymodd Israel ar flaen ei ffon.

48

Digwyddodd ar ôl y geiriau hyn, ac adroddwyd i Joseff fod ei dad yn sâl, ac wedi cymryd ei ddau fab, Manasse ac Effraim, daeth at Jacob. Fe adroddwyd i Jacob gan ddweud, Wele, mae dy fab Joseph yn dod atat ti, ac wedi cryfhau ei hun eisteddodd Israel ar y gwely. Ac meddai Iacob wrth Ioseff, Ymddangosodd fy Nuw i mi yn Luz yng ngwlad Canaan, am bendithiodd i, Ac meddai wrthyf, Wele, byddaf yn dy gynyddu di, ac yn dy amlhau di, ac yn dy wneud di yn gynulliadau o genhedloedd, a rhoddaf i ti y tir hwn, ac ith had ar dy ôl di, yn feddiant tragwyddol. Nawr felly mae dy ddau fab, a anwyd i ti yng ngwlad yr Aifft cyn i mi ddod atat ti ir Aifft, yn eiddo i mi, bydd Effraim a Manasse fel Reuben a Simeon i mi. Ond yr epil a geni di ar ôl y rhain, byddant ar enw eu brodyr, a gelwir hwy ar etifeddiaethaur rheini. Ond pan oeddwn in mynd o Mesopotamia Syria, bu farw Rachel dy fam yng ngwlad Canaan, wrth i mi nesáu at hipodrom Chabratha y tir, cyn cyrraedd Ephratha, a chladdais hi ar ffordd yr hipodrom; hon yw Bethlehem.

Ond pan welodd Israel feibion Joseff, dywedodd, Pwy ywr rhain i ti? Dywedodd Joseff wrth ei dad, Fy meibion ydynt, y rhai a roddodd Duw i mi yma. A dywedodd Jacob, Dod â hwy ataf, fel y bendithiaf hwy. Roedd llygaid Israel wedi pylu gan henaint, ac ni allai weld, a thynnod hwy ato, au cusanu, au cofleidio. Ac meddai Israel wrth Joseff, Wele, ni chefais fy amddifadu oth wyneb, ac wele, dangosodd Duw i mi dy had hefyd. Ac arweiniodd Joseff hwy allan oi liniau, ac addolasant iddo ar eu hwynebau ar y ddaear. Cymerodd Joseff ei ddau fab, Effraim ar y dde o chwith Israel, a Manasse ar y chwith o dde Israel, a nesaodd hwy ato. Ond wedi i Israel estyn allan ei law dde, gosododd hi ar ben Effraim, hwn oedd yr ieuengaf, ai law chwith ar ben Manasse, gan groesi ei ddwylo.

Ac feu bendithiodd, ac meddai, y Duw y bu fy nhadau yn dda ganddo oi flaen, Abraham ac Isaac, y Duw sydd wedi fy meithrin i om hieuenctid hyd y dydd hwn, Yr Angel syn fy ngwaredu or holl ddrygau, bendithiar plant hyn, a gelwir arnynt fy enw i ac enw fy nhadau Abraham ac Isaac, ac aed iddynt luosogin dyrfa fawr ar y ddaear. Ond pan welodd Joseff fod ei dad wedi gosod ei law dde ar ben Effraim, ymddangosodd yn drwm iddo, a chymerodd Joseff afael ar law ei dad iw thynnu oddi ar ben Effraim ar ben Manasse. Dywedodd Joseff wrth ei dad, Nid felly, fy nhad, oherwydd hwn ywr cyntafanedig, gosod dy ddeheulaw ar ei ben ef. Ac nid oedd yn fodlon, ond dywedodd, Gwn, fy mhlentyn, gwn, a bydd hwn yn bobl, a bydd hwn yn cael ei ddyrchafu, ond bydd ei frawd iau yn fwy nag ef, a bydd ei had ef yn lliaws o genhedloedd. A bendithiodd hwy yn y dydd hwnnw,

gan ddweud, ynoch chwi bydd Israel yn cael ei fendithio, gan ddweud, gwnelo Duw di fel Effraim ac fel Manasse, a gosododd Effraim o flaen Manasse. Dywedodd Israel wrth Joseff, Wele, rwyn marw, a bydd Duw gyda chwi, a bydd yn eich troi yn ôl i dir eich tadau. Ond rwyn rhoi i ti Sichem yn eithriadol dros dy frodyr, yr hon a gymerwyd o law yr Amoriaid âm cleddyf am bwa.

49

Galwodd Jacob ei feibion, a dywedodd wrthynt, Ymgasglwch, fel y gallaf ddweud i chwi beth a ddigwydd i chwi yn nyddiau olaf. Ymgasglwch, a gwrandewch arnaf fi, feibion Jacob, gwrandewch Israel, gwrandewch ar eich tad. Reuben fy nghyntafanedig, ti yw fy nghryfder, a dechrau fy mhlant, caled iw ddwyn, a chaled yn hunanbenderfynol. Rwyt wedi gweithredu yn drahaus fel dŵr, paid â berwi drosodd, oherwydd aethost i fyny ar wely dy dad; yna difwynaist y gwely lle aethost i fyny. Cwblhaodd Simeon a Levi, brodyr, anghyfiawnder ou dewis. Iw cyngor hwy na ddoed fy enaid, ac ar eu cyfansoddiad hwy na chyfranogo fy iau, oherwydd yn eu llid hwy lladdasant ddynion, ac yn eu chwant hwy torrasant gewynau tarw. Melltithiedig eu llid hwy, oherwydd ei fod yn hunanbwyllog, au digofaint hwy, oherwydd ei fod wedi caledu; rhannaf hwy yn Jacob, a gwasgaraf hwy yn Israel. Jwda, canmolodd dy frodyr di, dy ddwylo ar gefn dy elynion, bydd meibion dy dad yn ymgrymu i ti. Cenau llew yw Jwda; or eginyn, fy mab, esgynnaist. Wedi gorwedd i lawr

cysgest fel llew ac fel cenau; pwy ai cyfyd ef? Ni fydd llywodraethwr yn methu o Jwda, na arweinydd oi gluniau ef, hyd nes y dawr pethau a gedwir iddo, ac ef fydd disgwyliad y cenhedloedd. Yn rhwymo ei ebol wrth y winwydden, ac ebol ei asyn wrth y tendrilen, bydd yn golchi ei wisg mewn gwin, ai orchudd yng ngwaed grawnwin. Sgleiniog yw ei lygaid na gwin, a gwyn yw ei ddannedd na llaeth. Bydd Zebulun yn preswylio ar yr arfordir ac ef wrth harbwr llongau, a bydd yn ymestyn hyd at Sidon. Dymunasai Issachar y da, gan orffwys rhwng y cyfranddaliadau. Ac wedi gweld fod y gorffwys yn dda, ar tir yn frâs, gosododd ei ysgwydd i lafurio, a daeth yn ffermwr. Bydd Dan yn barnu ei bobl, fel un llwyth yn Israel. A bydded Dan yn sarff ar y ffordd, yn gorwedd mewn cynllwyn ar lwybr, yn brathu sawdl ceffyl, a bydd y marchog yn syrthio yn ôl, yn aros am iachawdwriaeth yr Arglwydd Gad, bydd mintai yn ymosod arno ef, ond bydd efe yn ymosod arnynt hwy ar eu sodlau. Asher, bras yw ei fara ef, a bydd ef yn rhoi moethusrwydd i lywodraethwyr. Naphtali yn foncyff yn ymledu, yn rhoi harddwch yn yr epil. Mab wedi tyfu yw Joseff, fy mab wedi tyfu, fy mab annwyl, fy mab ieuengaf, dychwel ataf. Yn ei erbyn, wrth drafod, fei cablasant, a daliodd arglwyddir saethau ddig tuag ato. Ac fe ddryllwyd â nerth eu bwâu hwy, ac fe ddihysbyddwyd gïau breichiau eu llaw hwy, trwy law rheolwr Jacob, oddi yno y Cadarn Israel, oddi wrth Dduw dy dad. Ac cynorthwyodd iti fy Nuw i, a bendithiodd ti â bendith y nefoedd oddi uchod, a bendith y ddaear syn meddu pob peth, oherwydd bendith y bronnau ar groth, Bendithion dy dad ath fam a orchfygodd dros fendith y mynyddoedd tragwyddol, ac ar fendithion y bryniau

bythol; byddant ar ben Joseff, ac ar gorun yr hwn a arweiniodd ei frodyr. Benjamin yw blaidd rheibus; yn y bore bydd yn bwyta o hyd, ac yn yr hwyr maen rhoi bwyd. Dymar holl feibion Jacob, deuddeg ohonynt, a dymar pethau a lefarodd eu tad wrthynt, a bendithiodd hwy, pob un yn ôl ei fendith ei hun y bendithiodd hwy. Ac meddai wrthynt, Rwyn cael fy ychwanegu at fy mhobl, claddwch fi gyda fy nhadau yn yr ogof sydd ym maes Effron yr Hethiad, Yn yr ogof ddwbl gyferbyn â Mamre, yn nhir Canaan, yr hon a gafodd Abraham yr ogof gan Effron yr Hethiad yn feddiant bedd. Yno claddwyd Abraham a Sarah ei wraig, yno claddwyd Isaac a Rebecca ei wraig, yno claddwyd Leah, Yn nghaffaeliad y maes ar ogof oedd ynddo, oddi wrth feibion Heth. Ac fe orffwysodd Jacob rhag gorchymyn iw feibion, ac wedi codi ei draed ar y gwely, bu farw, ac ychwanegwyd at ei bobl.

50

Ac wedi syrthio ar wyneb ei dad, wylodd Joseff drosto ac fei cusanodd. Ac gorchmynnodd Joseff iw weision, y rhai syn perfformio claddu, gladdu ei dad, ac embalmiodd y rhai syn perfformio claddu Israel. Ac fe gyflawsant ei ddeugain diwrnod, oherwydd felly y cyfrifir dyddiaur claddedigaeth, ac fe alarodd yr Aifft amdano am saith deg diwrnod. Ers i ddyddiaur galaru fynd heibio, llefarodd Joseff wrth lywodraethwyr Pharo, gan ddweud, os cefais ffafr yn eich golwg chwi, siaradwch amdanaf yng nghlustiau Pharo, gan ddweud, Gwnaeth fy nhad fy llw i, gan ddweud, yn y bedd a gloddiasi i mi fy hun yng ngwlad

Canaan, yno y byddin fy nghladdu, nawr felly, wedi mynd i fyny, claddaf fy nhad, a dychwelaf. Ac meddai Pharo wrth Joseff, Dos i fyny, cladda dy dad, yn union fel y gwnaeth dy dyngu. Ac aeth Joseff i fyny i gladdu ei dad, ac aethant i fyny gydag ef holl weision Pharo, a henuriaid ei dŷ, a holl henuriaid tir yr Aifft, Ac yr holl aelwyd Joseff, ai frodyr, ar holl dŷ tadol ei, ai berthnasau, ar defaid, ar ychen, a adawsant yn nhir Goshen. Ac aethant i fyny gydag ef, cerbydau a marchogion, a daeth y gwersyll yn fawr iawn dros ben. Ac fe ddaethant i lawr dyrnu Atad, sydd tu hwnt ir Iorddonen, ac fe alarasant drosto â galarnad fawr a chref dros ben, a gwnaeth y galar iw dad am saith diwrnod. Ac gwelodd trigolion tir Canaan y galar ar lawr dyrnu Atad, a dywedasant, Galar mawr yw hwn ir Eifftiaid. Oherwydd hyn galwodd ef yr enw, Galar yr Aifft, yr hwn sydd tu hwnt ir Iorddonen. Ac felly y gwnaeth ei feibion iddo. Ac fe gododd ei feibion ef i fyny i dir Canaan, ac fe gladdwyd ef yn yr ogof ddwbl, yr hon a gafodd Abraham yr ogof yn feddiant bedd gan Effron yr Hethiad, gyferbyn â Mamre. Ac fe ddychwelodd Joseff ir Aifft, ef ai frodyr, ar rhai a aeth i fyny gydag ef i gladdu ei dad.

Ond wedi i frodyr Joseff weld bod eu tad wedi marw, dywedasant, Rhag ofn y bydd Joseff yn dal dig yn ein herbyn, ac yn ad-dalu i ni yr holl ddrygau a ddangosom tuag ato. Ac wedi iddynt gyrraedd at Joseff, dywedasant, Gwnaeth dy dad dyngu cyn iddo farw, gan ddweud, Felly dywedwch wrth Joseff, maddau iddynt eu hanghyfiawnder au pechod, oherwydd drygioni a ddangoson i ti, a nawr derbyn anghyfiawnder gweision Duw dy dad, a wylodd Joseff wrth iddynt siarad ag ef.

Ac wedi dod ato ef, dywedasant, Gwyddom ni ein bod yn weision tŷ i ti. A dywedodd Joseff wrthynt, Peidiwch ag ofni, oherwydd eiddo Duw ydw i. Chi a gynlluniasom yn ferbyn i ddrygioni, ond Duw a gynlluniodd amdanaf i ddaioni, fel y gallai ddigwydd fel heddiw, ac y maethir pobl fawr. Ac meddai wrthynt, Peidiwch ag ofni, fe gynhaliaf fi chwi ach tai, a chysurodd hwy, a siaradodd âu calon. Ac preswylodd Joseff yn yr Aifft, ef ei hun ai frodyr, a holl aelwyd ei dad, a bu fyw Joseff gant a deg o flynyddoedd. Ac fe welodd Joseff blant Effraim hyd y drydedd genhedlaeth, a ganed meibion Machir fab Manasse ar liniau Joseff. Ac meddai Joseff wrth ei frodyr, gan ddweud, Rwyn marw, ond yn sicr bydd Duw yn ymweld â chwi, ac fe fydd yn eich arwain chi i fyny or tir hwn ir tir a dyngodd Duw in tadau ni, Abraham, Isaac, ac Jacob. Ac fe wnaeth Joseff dyngu meibion Israel, gan ddweud, yn yr ymweliad y bydd Duw yn ymweld â chwi, a byddwch yn cario fy esgyrn i fyny o yma gyda chwi. Ac bu farw Joseff yn gant a deg oed, ac fei claddwyd ef, ac fei rhoddwyd mewn arch yn yr Aifft.

Efengyl Mathew

1

Llyfr achau Iesu Grist, mab Dafydd, mab Abraham. Genhedlodd Abraham Isaac, a genhedlodd Isaac Jacob, a genhedlodd Jacob Jwda ai frodyr. Genhedlodd Jwda Phares a Zara o Tamar, genhedlodd Phares Esrom, a genhedlodd Esrom Aram, Cenhedlodd Aram Aminadab, cenhedlodd Aminadab Nahshon, a chenhedlodd Nahshon Salmon, Genhedlodd Salmon Boas o Rahab, genhedlodd Boas Obed o Ruth, a genhedlodd Obed Jesse, Ac genhedlodd Jesse Ddafydd y brenin. Ac genhedlodd Dafydd y brenin Solomon o wraig Uriah. Genhedlodd Solomon Rehoboam, genhedlodd Rehoboam Abijah, a genhedlodd Abijah Asa, Asa a genhedlodd Jehoshaphat, a Jehoshaphat a genhedlodd Joram, a Joram a genhedlodd Uzziah, Genhedlodd Uzziah Jotham, genhedlodd Jotham Ahaz, a genhedlodd Ahaz Hezekiah, Cenhedlodd Heseceia Manasse, cenhedlodd Manasse Amon, a chenhedlodd Amon Joseia, Ond genhedlodd Josiah Jeconiah ai frodyr ar adeg alltudiad Babilon.

Ac ar ôl alltudiad Babilon, Jeconias a genhedlodd Shealtiel, a Shealtiel a genhedlodd Zerubbabel, Cenhedlodd Zerubbabel Abiud, cenhedlodd Abiud Eliakim, a chenhedlodd Eliakim Azor, Cenhedlodd Azor Sadoc, cenhedlodd Sadoc Achim, a chenhedlodd Achim Eliud, Ac Eliud a genhedlodd Eleazar, ac Eleazar a genhedlodd Matthan, a Matthan a genhedlodd Jacob, Ac genhedlodd Jacob Joseff, gŵr Mair, or hon y ganwyd Iesu a elwir Grist. Felly yr holl genedlaethau o Abraham hyd at Ddafydd oedd yn bedwar ar ddeg o genedlaethau, ac o Ddafydd hyd at alltudiad Babilon yn bedwar ar ddeg o genedlaethau, ac o alltudiad Babilon hyd at y Crist yn bedwar ar ddeg o genedlaethau.

Genedigaeth Iesu Grist oedd fel hyn. Oherwydd wedi iw fam Mair gael ei dyweddïo i Joseff, cyn iddynt ddod ynghyd, cafodd hi ei chanfod yn feichiog or Ysbryd Glân. Ond roedd Joseff, ei gŵr, yn gyfiawn ac nid oedd yn dymuno ei gwarthn gyhoeddus, felly dymunai ei hysgarun gyfrinachol. Ond wedi iddo ystyried y pethau hyn, wele, ymddangosodd angel yr Arglwydd iddo mewn breuddwyd, gan ddweud, Joseff fab Dafydd, paid ag ofni cymryd Mair yn wraig i ti, oherwydd y maer hyn sydd wedi ei genhedlu ynddi or Ysbryd Glân. Bydd hin esgor ar fab ac fe alwi di ei enw ef yn Iesu, oherwydd bydd ef yn achub ei bobl ou pechodau. Ond digwyddodd hyn i gyd er mwyn cyflawnir hyn a ddywedwyd gan yr Arglwydd trwyr proffwyd yn dweud, Wele, bydd y forwyn yn feichiog ac yn esgor ar fab, a byddant yn galw ei enw yn Emmanuel, yr hwn sydd, wedi ei gyfieithu, Duw gyda ni.

Wedi cael ei ddeffro or cwsg, gwnaeth Joseff fel y gorchmynnodd negesydd yr Arglwydd iddo, ac fe gymerodd ei wraig, ac nid oedd yn ei hadnabod hi hyd nes iddi esgor ar ei mab cyntafanedig, a galwodd ei enw yn Iesu.

2

Pan anwyd Iesu ym Methlehem yn Jwdea yn nyddiau Herod y brenin, wele, daeth doethion or dwyrain i Jerwsalem gan ddweud, Ble maer brenin sydd wedi ei eni, brenin yr Iddewon? Oherwydd gwelsom ei seren yn y dwyrain, a daethom i addoli iddo. Ond wedi i Herod y brenin glywed, cafodd ei aflonyddu, a Jerwsalem gyfan gydag ef Ac wedi casglur holl brif offeiriaid ac ysgrifenyddion y bobl, roedd yn holi ganddynt lle roedd y Crist iw eni. Ond dywedasant wrtho, Ym Methlehem Jwdea, oherwydd felly y mae wedi ei ysgrifennu trwyr proffwyd. A thi Bethlehem, tir Jwda, nid wyt ti o gwbl y lleiaf ymhlith arweinwyr Jwda, oherwydd ohonot ti y daw allan arweinydd a fydd yn bugeilio fy mhobl i, Israel.

Yna galwodd Herod y dewinion yn gyfrinachol a phennun union ganddynt amser ymddangosiad y seren, Ac wedi eu hanfon i Fethlehem, dywedodd, Ewch ac ymholwch yn fanwl ynghylch y plentyn, a phan ddowch o hyd iddo, rhowch wybod i mi, fel y gallaf finnau ddod ac addoli iddo. Ond wedi iddynt glywed y brenin, aethant ar eu ffordd, ac wele, yr oedd y seren a welsant yn y dwyrain yn mynd ou blaen hyd nes iddi ddod a sefyll

uwchben ller oedd y plentyn, Wedi gweld y seren, llawenhasant â llawenydd mawr iawn. Ac wedi dod ir tŷ, gwelsant y plentyn gyda Mair ei fam, ac wedi syrthio addolasant iddo, ac wedi agor eu trysorau cyflwynasant iddo roddion, aur a thus a myrr. Ac wedi eu rhybuddio mewn breuddwyd i beidio â dychwelyd at Herod, aethant yn ôl iw gwlad trwy ffordd arall.

Wedi iddynt hwy dynnun ôl, wele, ymddangosodd angel yr Arglwydd mewn breuddwyd i Joseff gan ddweud, Cod, cymer y plentyn ai fam a ffo ir Aifft, a bydd yno nes y dywedaf wrthyt, oherwydd y mae Herod ar fin ceisior plentyn iw ddinistrio. Ond wedi codi, cymerodd y plentyn ai fam liw nos ac enciliodd ir Aifft Ac yr oedd yno hyd farwolaeth Herod, fel y cyflawnid yr hyn a ddywedwyd gan yr Arglwydd trwyr proffwyd yn dweud, Or Aifft galwais fy mab.

Yna gwelodd Herod ei fod wedi cael ei wawdio gan y dewinion, a digiodd yn fawr iawn, ac wedi anfon lladdodd yr holl blant oedd yn Bethlehem ac yn ei holl ffiniau o ddwy flwydd oed ac islaw, yn ôl yr amser a sicrhaodd gan y dewinion. Yna cyflawnwyd yr hyn a ddywedwyd gan Jeremeia y proffwyd yn dweud, Clywyd llais yn Rama, galarnod a wylo a galaru mawr, Rachel yn wylo am ei phlant, ac nid oedd yn fodlon cael ei chysuro, oherwydd nid ydynt.

Ond wedi i Herod farw, wele, ymddangosodd negesydd yr Arglwydd mewn breuddwyd i Joseff yn yr Aifft Yn dweud, Wedi codi, cymer y plentyn ai fam a dos i dir Israel, oherwydd maer

rhai syn ceisio enaid y plentyn wedi marw. Ond wedi codi, cymerodd y plentyn ai fam a daeth i dir Israel.

Ond wedi clywed bod Archelaüs yn teyrnasu ar Jwdea yn lle Herod ei dad, ofnodd fynd yno, ond wedi cael ei rybuddio mewn breuddwyd ciliodd i rannau Galilea, Ac wedi dod, preswylodd mewn dinas a elwir Nasareth, fel y cyflawnid yr hyn a ddywedwyd trwyr proffwydi y gelwid ef yn Nasaread.

3

Yn y dyddiau hynny daw Ioan Fedyddiwr yn pregethu yn anialwch Jwdea a dweud, Edifarhewch, oherwydd y mae teyrnas y nefoedd wedi dod yn agos. Oherwydd hwn ywr un a ddywedwyd gan y proffwyd Eseia yn dweud, Llais un yn gweiddi yn yr anialwch, paratowch ffordd yr Arglwydd, gwnewch ei lwybrau yn syth.

Ond roedd gan Ioan wisg o flew camel a gwregys lledr am ei lwynau, ac roedd ei fwyd yn locustiaid a mêl gwyllt. Yna roedd Jerwsalem a holl Jwdea a holl ranbarth o amgylch yr Iorddonen yn mynd allan tuag ato ef, ac yr oeddent yn cael eu bedyddio yn yr Iorddonen ganddo ef gan gyffesu eu pechodau

Ond gan weld llawer or Phariseaid ar Sadwceaid yn dod at ei fedydd, dywedodd wrthynt, Epil gwiberod, pwy a ddangosodd i chwi ffoi rhag y llid sydd ar ddod? Gwnewch felly ffrwyth

teilwng or edifeirwch. Ac na feddyliwch ddweud wrthych eich hunain, Mae gennym dad, sef Abraham. Oherwydd rwyn dweud wrthych fod Duw yn gallu codi plant i Abraham or cerrig hyn. Eisoes maer fwyell yn gorwedd wrth wraidd y coed, felly mae pob coeden nad ywn dwyn ffrwyth da yn cael ei thorri i lawr ac yn cael ei thaflu ir tân.

Yr wyf i yn wir yn eich bedyddio mewn dŵr i edifeirwch, ond y maer un syn dod ar fy ôl yn gryfach na mi, nid wyf yn deilwng i gario ei sandalau, bydd ef yn eich bedyddio yn yr Ysbryd Glân a thân. Y mae ei fforch nithio yn ei law a bydd yn glanhau ei lawr dyrnu yn drwyadl, a bydd yn casglu ei rawn ir storfa, ond bydd yn llosgir us â thân diffodd.

Yna daw Iesu o Galilea at yr Iorddonen at Ioan i gael ei fedyddio ganddo. Ond roedd Ioan yn ceisio ei rwystro gan ddweud, Fi sydd angen cael fy medyddio gennych chi, ac rydych chin dod ataf fi? Ond atebodd Iesu a dywedodd wrtho, Gad nawr, oherwydd felly y maen weddus i ni gyflawni pob cyfiawnder. Yna caniataodd iddo. Ac wedi cael ei fedyddio, aeth Iesu i fyny yn syth or dŵr, ac wele agorwyd y nefoedd iddo, ac gwelodd Ysbryd Duw yn disgyn fel colomen ac yn dod arno, Ac wele, llais or nefoedd yn dweud, Hwn yw fy Mab, yr Anwylyd, yr hwn yr wyf yn ymhyfrydu ynddo.

4

Yna cafodd Iesu ei arwain i fyny ir anialwch gan yr Ysbryd i gael ei demtio gan y diafol. Ac wedi ymprydio am ddeugain diwrnod a deugain noson, wedyn bun llwglyd. Ac wedi nesáu ato, dywedodd y profwr, Os mab wyt ti i Dduw, dywed fel y bydd y cerrig hyn yn dod yn dorthau. Ond atebodd ef a dywedodd, Maen ysgrifenedig, nid ar fara yn unig y bydd dyn yn byw, ond ar bob gair syn dod allan trwy enau Duw. Yna cymerodd y diafol ef ir ddinas sanctaidd, ai osod ar binacl y deml Ac meddai wrtho, Os mab wyt ti i Dduw, bwrw dy hun i lawr, oherwydd ysgrifennwyd y bydd ef yn gorchymyn iw negeswyr amdanat ti, ac ar ddwylo fe godant hwy di, rhag ofn i ti daro dy droed yn erbyn carreg.

Dywedodd Iesu wrtho, Eto maen ysgrifenedig, Ni ddylech demtior Arglwydd eich Duw.

Eto maer diafol yn ei gymryd i fynydd uchel iawn, ac yn dangos iddo holl deyrnasoedd y byd au gogoniant Ac meddai wrtho, Rhof i ti y rhain i gyd, os byddi din syrthio ac yn fy addoli i. Yna dywed Iesu wrtho, Dos ar fy ôl, Satan, oherwydd ysgrifennwyd, Yr Arglwydd dy Dduw a addoli, ac ef yn unig a wasanaethi. Yna gadawodd y diafol ef, ac wele, daeth negeswyr ac roeddent yn gweinidogaethu iddo.

Ond wedi i Iesu glywed bod Ioan wedi cael ei draddodi, ciliodd i Galilea, Ac wedi gadael Nasaret, daeth a phreswylodd yng Nghapernaum wrth y môr, yn nherfynau Sabulon a Nefftalim fel y gallair hyn a ddywedwyd trwyr proffwyd Eseia gael ei

gyflawni, gan ddweud Tir Zebulun a thir Naphtali, ffordd y môr, tu hwnt ir Jordan, Galilea y cenhedloedd, Y bobl oedd yn eistedd mewn tywyllwch a welodd olau mawr, ac ir rhai oedd yn eistedd yng ngwlad a chysgod angau fe gododd golau iddynt hwy.

O hynny ymlaen dechreuodd Iesu gyhoeddi a dweud, Edifarhewch, oherwydd y mae teyrnas y nefoedd wedi dod yn agos.

Wrth gerdded wrth y môr yng Ngalilea, gwelodd ddau frawd, Simon a elwid Pedr ac Andreas ei frawd, yn bwrw rhwyd ir môr, oherwydd pysgotwyr oeddent. Ac meddai wrthynt, Dewch ar fy ôl i, a gwnaf chin bysgotwyr dynion. Ond gadawsant y rhwydi ar unwaith ai ddilyn. Ac wedi mynd ymlaen o yna gwelodd ddau frawd eraill, Iago fab Sebedeus ac Ioan ei frawd, yn y cwch gyda Sebedeus eu tad yn trwsio eu rhwydi, ac galwodd hwy. Ond gadawsant y cwch au tad ar unwaith ai ddilyn.

Ac aeth Iesu o gwmpas Galilea gyfan yn dysgu yn eu cynulliadau ac yn cyhoeddi newyddion dar deyrnas ac yn gwasanaethu pob clefyd a phob salwch ymhlith y bobl. Ac aeth y sôn amdano i Syria gyfan, a daethant ag ato bawb oedd yn wael gydag amrywiol afiechydon ac yn dioddef poenau, ar rhai oedd yn feddianedig gan gythreuliaid ac epileptigwyr a pharlysedigion, ac iachaodd ef hwy. A dilynodd tyrfaoedd lawer ef o Galilea ac o Decapolis ac o Jerwsalem ac o Jwdea ac o du hwnt ir Iorddonen.

5

Ond pan welodd y torfeydd, aeth i fyny ir mynydd, ac wedi iddo eistedd, daeth ei ddisgyblion ato, Ac wedi agor ei enau, yr oedd yn eu dysgu gan ddweud, Gwyn eu byd y tlodion mewn ysbryd, oherwydd eiddynt hwy yw teyrnas y nefoedd. Gwyn ywr rhai syn galaru, oherwydd byddant hwy yn cael eu cysuro. Gwyn eu byd y rhai addfwyn, oherwydd hwy a etifeddant y ddaear. Gwyn fydd y rhai syn newynog ac yn sychedu am gyfiawnder, oherwydd cânt eu digoni. Gwyn eu byd y trugarog, oherwydd hwy a gaiff drugaredd. Gwyn eu byd y rhai glân o galon, oherwydd byddant hwy yn gweld Duw. Gwyn eu byd y tangnefeddwyr, oherwydd hwy a elwir yn feibion Duw. Gwyn eu byd y rhai a erlidiedig oherwydd cyfiawnder, oherwydd eiddynt hwy yw teyrnas y nefoedd. Gwyn eich byd ydych chi pan fyddant yn eich gwaradwyddo ac yn eich erlid ac yn dweud pob gair drwg yn eich erbyn yn gelwyddog om hachos i. Llawenhewch a gorfoleddwch, oherwydd y mae eich gwobr yn fawr yn y nefoedd, oherwydd felly yr erlidiasant y proffwydi a fu och blaen chwi.

Chi yw halen y ddaear, ond os bydd yr halen yn colli ei flas, â beth y gellir ei hallt? Nid ywn dda i ddim mwyach ond iw daflu allan ai sathru dan draed gan ddynion. Chi yw goleunir byd. Ni all dinas syn sefyll ar ben mynydd fod yn gudd. Nid ydynt ychwaith yn cynnau lamp ac yn ei gosod dan y bushel, ond ar y canhwyllbren, ac maen disgleirio i bawb sydd yn y tŷ. Felly

gadewch ich goleuni lewyrchu o flaen dynion, fel y gwelant eich gweithredoedd da a gogoneddu eich Tad sydd yn y nefoedd.

Peidiwch â meddwl fy mod i wedi dod i ddinistrior gyfraith neur proffwydi; nid wyf wedi dod i ddinistrio, ond i gyflawni. Yn wir, oherwydd dywedaf i chwi, hyd nes y bydd y nef ar ddaear yn pasio, ni fydd un iota nac un serif yn pasio or gyfraith hyd nes y bydd pob peth yn dod i ben. Pwy bynnag felly a ryddhau un or gorchymynion hyn y lleiaf, ac a ddysgo felly y dynion, lleiaf a elwir yn nheyrnas y nefoedd; ond pwy bynnag a wna ac a ddysgo, hwn a elwir yn fawr yn nheyrnas y nefoedd. Rwyn dweud i chwi, os na fydd eich cyfiawnder yn rhagori ar gyfiawnder yr ysgrifenyddion ar Phariseaid, ni chewch fynd i mewn i deyrnas y nefoedd. Clywsoch chi ei fod wedi cael ei ddweud wrth yr hynafiaid, ni fyddwch yn llofruddio, pwy bynnag a fydd yn llofruddio, bydd yn euog o flaen y farn. Ond dywedaf i chwi fod pob un syn ddig wrth ei frawd yn ddi-achos yn euog or farn, a phwy bynnag a ddywed wrth ei frawd raca, bydd yn euog o flaen y cyngor, a phwy bynnag a ddywed ffŵl, bydd yn euog o dân gehenna. Os felly yr wyt tin cyflwyno dy rodd ar yr allor ac yno yr wyt tin cofio bod dy frawd â rhywbeth yn dy erbyn, Gad dy rodd yno o flaen yr allor, a dos yn gyntaf i gymodi âth frawd, ac yna, wedi dod, cyflwyna dy rodd. Bydd yn dda-ddisgwyliedig tuag at dy wrthwynebydd yn gyflym tra wyt ar y ffordd gydag ef, rhag ofn ir gwrthwynebydd dy draddodi ir barnwr, ac ir barnwr dy draddodi ir swyddog, ac i ti gael dy daflu i garchar Yn wir, rwyn dweud wrthyt, ni ei di allan or lle hwnnw hyd nes y tali di yn ôl y geiniog olaf.

Clywsoch chi iddi gael ei dweud wrth yr hynafgwyr, Na odineba. Ond dywedaf i chwi fod pob un syn edrych ar wraig iw chwenychu eisoes wedi godinebu â hi yn ei galon. Os yw dy lygad de yn peri i ti bechu, tyn ef allan a bwrw ef oddi wrthyt, oherwydd maen fuddiol i ti y darfyddo un oth aelodau ac na fwrir dy holl gorff i gehenna. Ac os yw dy law dde yn achosi i ti bechu, torri hi i ffwrdd ai bwrw oddi wrthyt, oherwydd maen fuddiol i ti fod un oth aelodau yn diflannu ac nid dy holl gorff gael ei daflu i gehenna.

Dywedwyd hefyd, pwy bynnag syn ysgaru ei wraig, gadewch iddo roi iddi dystysgrif ysgariad. Ond dywedaf i chwi fod pwy bynnag a ysgara ei wraig, ar wahân i achos godineb, yn peri iddi odineb, a phwy bynnag syn priodi gwraig ysgaredig, yn godinebu.

Eto clywsoch chi ei bod wedi ei ddweud wrth yr hynafiaid, ni fyddwch yn tyngun ffals, ond byddwch yn rhoi ir Arglwydd eich llwon. Ond dywedaf i chwi beidio â thyngu o gwbl, nac yn y nef, oherwydd gorsedd Duw yw. Nac yn y ddaear, oherwydd troedfa yw hi iw draed ef, nac i Jerwsalem, oherwydd dinas yw hir brenin mawr, Paid â thyngu ar dy ben dy hun, oherwydd ni alli wneud un blewyn yn wyn neun ddu. Bydded eich gair chwi yn ie, ie; na, na; ond y gormodol or rhain or drwg y mae.

Clywsoch chi ei bod hi wedii ddweud, Llygad yn lle llygad a dant yn lle dant, Ond rwyn dweud wrthych chi beidio â gwrthsefyll y drwg, ond pwy bynnag syn eich taro ar y grudd dde, trowch ato

ef y llall hefyd. Ar un syn dymuno dy farnu a chymryd dy diwnic, gad iddo dy wisg hefyd. ac a phwy bynnag ath orfoda di un filltir, dos gydag ef ddwy, Ir un syn gofyn i ti, rho, ac yr un syn dymuno benthyca oddi wrthyt, paid â throi i ffwrdd.

Clywsoch chwi iddi ddywedyd, Câr dy gymydog a chasâ dy elyn. Ond dywedaf i chwi, carwch eich gelynion, bendithiwch y rhai syn eich melltithio, gwnewch dda ir rhai syn eich casáu a gweddïwch dros y rhai syn eich cam-drin ac yn eich erlid, fel y gallwch chi ddod yn feibion ich Tad sydd yn y nefoedd, oherwydd mae ei haul yn codi ar y drwg ar da ac yn bwrw glaw ar y cyfiawn ar anghyfiawn. Os agarwch y rhai syn eich caru chi, pa wobr sydd gennych chi? Onid ywr casglwyr trethi hefyd yn gwneud yr un peth? Ac os cyfarchch eich ffrindiau yn unig, beth syn rhagori yr ydych yn ei wneud? Onid ywr casglwyr trethi hefyd yn gwneud felly? Byddwch felly chwi yn berffaith, yn union fel y mae eich Tad yn y nefoedd yn berffaith.

6

Taliwch sylw i beidio â gwneud eich cardod o flaen dynion er mwyn cael eich gweld ganddynt, oherwydd os felly, nid oes gennych wobr gan eich Tad sydd yn y nefoedd. Pan felly yr wyt yn gwneud elusen, paid â seinio utgorn oth flaen, yn union fel y maer rhagrithwyr yn gwneud yn y cynulliadau ac yn y strydoedd, fel y cânt eu gogoneddu gan ddynion; yn wir, rwyn dweud wrthych, maent yn derbyn eu gwobr eu hunain. ond

wrth i ti wneud elusen, paid â gadael ith law chwith wybod beth mae dy law dde yn ei wneud fel y bydd dy elusen yn y dirgel, a bydd dy Dad, syn gweld yn y dirgel, yn talu i ti yn yr agored.

Ac pan fyddin gweddïo, ni fyddi fel y rhagrithwyr, oherwydd maent yn caru sefyll i weddïo yn y cynulliadau ac ar gornelir strydoedd, fel y byddant yn ymddangos ir bobl. Yn wir, rwyn dweud wrthych eu bod wedi derbyn eu gwobr. Ond ti, pan fyddin gweddïo, dos i mewn ith ystafell fewnol, a chau dy ddrws, gweddia ar dy Dad sydd yn y dirgel, a bydd dy Dad syn gweld yn y dirgel yn talun ôl i ti yn y golwg.

Wrth weddïo, peidiwch â baldorddi fel y cenhedloedd, oherwydd maent yn tybio y byddant yn cael eu clywed oherwydd eu geiriogrwydd. Peidiwch felly â bod yn debyg iddynt hwy, oherwydd y mae eich Tad yn gwybod beth sydd ei angen arnoch cyn i chwi ofyn iddo ef. Felly gweddïwch chwi, Ein Tad yr hwn yn y nefoedd, sancteiddier dy enw, Deled dy deyrnas, gwneler dy ewyllys, fel yn y nefoedd, felly ar y ddaear, Rho i ni heddiw ein bara beunyddiol a maddau i ni ein dyledion, fel yr ydym ninnau yn maddau in dyledwyr Ac nid dwyn ni i mewn i demtasiwn, ond gwared ni oddi wrth y drwg. Oherwydd eiddot ti ywr deyrnas ar nerth ar gogoniant ir oesoedd, amen.

Os maddeuwch chi i ddynion eu troseddau hwy, bydd eich Tad nefol hefyd yn maddau i chi Ond os na faddeuwch chi ir dynion eu tramgwyddau hwy, ni fydd eich Tad chwaith yn maddau eich tramgwyddau chi.

Pan fyddwch yn ymprydio, peidiwch â bod fel y rhagrithwyr prudd, oherwydd maent yn diwygio eu hwynebau er mwyn ymddangos i bobl yn ymprydio; yn wir, rwyn dweud wrthych eu bod yn derbyn eu gwobr. ond ti, wrth ymprydio, eneinia dy ben a golch dy wyneb, fel na ymddangosi di i ddynion yn ymprydio, ond ith dad sydd yn y dirgel, a bydd dy dad syn gweld yn y dirgel yn talun ôl i ti yn yr amlwg.

Peidiwch â chronni trysorau i chwi eich hunain ar y ddaear, lle mae gwyfyn a rhwd yn dinistrio, a lle mae lladron yn torri i mewn ac yn dwyn, Ond storiwch i chi drysorau yn y nefoedd, lle nad yw gwyfyn nac rhwd yn dinistrio, a lle nad yw lladron yn torri trwodd nac yn dwyn, Oherwydd lle mae eich trysor, yno y bydd eich calon hefyd.

Lamp y corff ywr llygad; os felly mae dy lygad di yn bur, bydd dy gorff cyfan yn llawn goleuni. Ond os yw dy lygad yn ddrwg, bydd dy holl gorff yn dywyll. Os felly y maer goleuni sydd ynot yn dywyllwch, pa faint ywr tywyllwch!

Ni all neb wasanaethu dau arglwydd, oherwydd naill ai bydd yn casáur un a charur llall, neu bydd yn glynu at un a dirmygur llall. Ni allwch wasanaethu Duw a chyfoeth.

Oherwydd hyn rwyn dweud wrthych, peidiwch â phryderu am eich enaid beth iw fwyta a beth iw yfed, nac am eich corff beth iw wisgo, onid ywr enaid yn fwy nar bwyd ar corff nar dillad? Edrychwch ar adar y nefoedd, oherwydd nid ydynt yn hau nac

yn medi nac yn casglu i ysguboriau, ac y mae eich Tad nefol yn eu maethu, onid ydych chwi yn fwy gwerthfawr na hwy? Pwy ohonoch trwy bryderu a all ychwanegu un gufydd at ei oed? Ac ynghylch dillad, pam yr ydych yn poeni? Ystyriwch lilir maes sut y maent yn tyfu; nid ydynt yn llafurio ac nid ydynt yn nyddu. Rwyn dweud i chwi nad oedd Solomon yn ei holl ogoniant wedi ei wisgo fel un or rhain Os mae Duw yn dilladu felly laswellt y maes, syn bod heddiw ac yfory yn cael ei daflu i ffwrn, oni fydd yn eich dilladu chwi lawer mwy, rai o ychydig ffydd? Peidiwch felly â phryderu gan ddweud, beth a fwytawn neu beth a yfwn neu beth a wisgwn? Oherwydd maer holl genhedloedd yn ceisior pethau hyn i gyd, oherwydd mae eich Tad nefol yn gwybod eich bod angen yr holl bethau hyn. Ceisiwch yn gyntaf deyrnas Duw ai gyfiawnder, a bydd y rhain i gyd yn cael eu hychwanegu atoch. Peidiwch felly â phryderu am yfory, oherwydd bydd yfory yn pryderu am ei bethau ei hun, digon ir dydd yw ei ddrygioni ei hun.

7

Peidiwch â barnu, rhag i chwi gael eich barnu, Oherwydd yn y farn yr ydych yn barnu, fech bernir, ac yn y mesur yr ydych yn mesur, fe fesurwn i chi. Pam rwyt tin gweld y brycheuyn yn llygad dy frawd, ond nid wyt tin sylwi ar y trawst yn dy lygad dy hun? Neu sut y dywedi di wrth dy frawd, Gad i mi fwrw allan y brycheuyn oth lygad di, ac wele, maer trawst yn dy lygad dy hun? Hypocrite, bwrw allan yn gyntaf y trawst oth lygad dy hun,

ac yna byddin gweld yn glir i fwrw allan y brycheuyn o lygad dy frawd.

Peidiwch â rhoir peth sanctaidd ir cŵn, ac na fwriwch eich perlau o flaen y moch, rhag ofn iddynt eu sathru dan eu traed a throi ach rhwygo chi.

Gofynnwch, a rhoddir i chi; ceisiwch, a chewch hyd; curwch, ac agorir i chi. Oherwydd mae pob un syn gofyn yn derbyn, ac maer un syn ceisio yn darganfod, ac ir un syn curo bydd yn cael ei agor. Neu pwy sydd ohonoch chi yn ddyn, os bydd ei fab yn gofyn am fara, na fydd yn rhoi carreg iddo? Ac os bydd ef yn gofyn am bysgodyn, a fydd yn rhoi sarff iddo? Os felly chi, er eich bod yn ddrwg, yn gwybod rhoi rhoddion da ich plant, faint mwy y bydd eich Tad sydd yn y nefoedd yn rhoi pethau da ir rhai syn gofyn iddo ef?

Pob peth, felly, gymaint ag y byddech chin dymuno i bobl ei wneud i chi, felly hefyd gwnewch chwithau iddyn nhw, oherwydd hwn ywr gyfraith ar proffwydi.

Ewch i mewn trwyr porth cul, oherwydd llydan ywr porth ac eang ywr ffordd syn arwain at ddistryw, a llawer ywr rhai syn mynd i mewn trwyddi. Mor gul ywr porth a chyfyng ywr ffordd syn arwain ir bywyd, ac ychydig ywr rhai syn ei chanfod hi

Talwch sylw, fodd bynnag, rhag y proffwydi ffug, y rhai syn dod atoch chi mewn dillad defaid, ond or tu mewn maent yn

fleiddiau rheibus. Ou ffrwythau y byddwch yn eu hadnabod hwy. A ydynt yn casglu grawnwin o ddrain, neu ffigys o ysgall? Felly mae pob coeden dda yn gwneud ffrwythau da, ond maer goeden bwdr yn gwneud ffrwythau drwg. Ni all coeden dda ddwyn ffrwythau drygionus, ac ni all coeden bwdr ddwyn ffrwythau da. Mae pob coeden nad ywn dwyn ffrwyth da yn cael ei thorri i lawr ac yn cael ei thaflu ir tân. Felly, wrth eu ffrwythau y byddwch yn eu hadnabod hwy.

Nid pob un syn dweud wrthyf, Arglwydd, Arglwydd, fydd yn mynd i mewn i deyrnas y nefoedd, ond yr un syn gwneud ewyllys fy Nhad sydd yn y nefoedd. Bydd llawer yn dweud wrthyf yn y dydd hwnnw, Arglwydd, Arglwydd, onid yn dy enw di y proffwydasom, ac yn dy enw di y bwriasom gythreuliaid allan, ac yn dy enw di y gwnaethom weithredoedd pwerus lawer? Ac yna byddaf yn cyffesu iddynt nad adnabûm chi erioed; ymadewch oddi wrthyf, y rhai syn gweithio anghyfraith.

Pob un felly syn clywed fy ngeiriau hyn ac yn eu gwneud, byddaf yn ei gymharu â dyn doeth a adeiladodd ei dŷ ar y graig, A daeth y glaw i lawr a daeth yr afonydd a chwythodd y gwyntoedd a thrawsant yn erbyn y tŷ hwnnw, ac ni syrthiodd, oherwydd yr oedd wedi ei sylfaenu ar y graig. Ac pob un syn clywed fy ngeiriau hyn ac nid yn eu gwneud, fei cyfelybeir i ddyn ffôl a adeiladodd ei dŷ ar y tywod, A daeth y glaw i lawr, a daeth yr afonydd, a chwythodd y gwyntoedd, a churo yn erbyn y tŷ hwnnw, a syrthiodd, ac yr oedd ei gwymp yn fawr.

Ac fe ddigwyddodd pan gwblhaodd Iesu y geiriau hyn, roedd y tyrfaoedd yn synnu at ei addysgiad ef Oherwydd yr oedd yn eu dysgu fel un â awdurdod, ac nid fel yr ysgrifenyddion.

8

Wedi iddo ddod i lawr or mynydd, dilynodd torfeydd lawer ef. Ac wele, daeth gwahanglwyfus ac addoli iddo gan ddweud, Arglwydd, os mynni, gelli fy nglanhau. Ac wedi estyn ei law, cyffyrddodd Iesu ag ef gan ddweud, Rwyn fodlon, bydd lân. Ac ar unwaith cafodd ei wahanglwyf ei lanhau. Ac meddai Iesu wrtho, Gwêl na ddywedi wrth neb, ond dos a dangos dy hun ir offeiriad ac offrymar rhodd a orchmynnodd Moses yn dystiolaeth iddynt hwy.

Wedi iddo ddod i mewn i Capernaum, nesaodd canwriad ato gan erfyn arno a dweud Arglwydd, mae fy ngwas wedii daflu yn y tŷ wedii barlysu, yn cael ei boenydion ofnadwy. Ac meddai Iesu wrtho, Mi ddof ac fei iachaf. Ac yn ateb dywedodd y canwriad, Arglwydd, nid wyf yn ddigonol fel y dan fy nho yr wyt tin dod i mewn, ond dywed yn unig â gair, ac fe fydd fy ngwas yn cael ei wella. Oherwydd yr wyf fi yn ddyn dan awdurdod, gyda milwyr dan fy awdurdod fy hun, ac yr wyf yn dweud wrth hwn, Dos, ac maen mynd, ac wrth un arall, Tyrd, ac maen dod, ac wrth fy nghaethwas, Gwna hyn, ac maen ei wneud. Wedi clywed hyn, rhyfeddodd Iesu ac meddai wrth y rhai oedd yn ei ddilyn, Yn wir rwyn dweud wrthych, nid wyf wedi cael ffydd mor fawr ag hon

hyd yn oed yn Israel. Ond rwyn dweud wrthych y bydd llawer or dwyrain ar gorllewin yn dod ac yn gorwedd gydag Abraham ac Isaac a Jacob yn nheyrnas y nefoedd Ond bydd meibion y deyrnas yn cael eu bwrw allan ir tywyllwch allanol; yno bydd yr wylofain ar rhincian dannedd. Ac meddai Iesu wrth y canwriad, dos, ac fel y credaist bydded i ti. Ac iachawyd ei was ef yn yr awr honno.

Ac wedi i Iesu ddod i dŷ Pedr, gwelodd ei fam yng nghyfraith yn gorwedd ac yn dioddef gan dwymyn A chyffyrddodd âi llaw hi, a gadawodd y twymyn hi, a chododd ac a wasanaethodd iddo. Gydar hwyr, dygasant iddo lawer o rai cythreuledig, a bwriodd allan yr ysbrydion â gair, ac iachaodd bawb y rhai oedd yn ddrwg eu cyflwr. fel y cyflawnid yr hyn a ddywedwyd trwy Eseia y proffwyd gan ddweud, Ef ei hun a gymerodd ein gwendidau ni ac a ddygiodd ein clefydau

Ond gweld llawer o dyrfaoedd oi gwmpas, gorchmynnodd Iesu fynd i ffwrdd ir ochr draw. Ac wedi i un ysgrifennydd nesáu, dywedodd wrtho, Athro, feth ddilynaf i ble bynnag yr ei. Ac meddai Iesu wrtho, mae gan y llwynogod ffeuau ac mae gan adar y nefoedd nythod, ond nid oes gan Fab y Dyn unman i orffwys ei ben. Dywedodd un arall oi ddisgyblion wrtho, Arglwydd, caniatâ i mi fynd yn gyntaf a chladdu fy nhad. Ond dywedodd Iesu wrtho, Dilyn fi, a gad ir meirw gladdu eu meirw eu hunain.

Ac wedi iddo fynd i mewn ir llong, dilynodd ei ddisgyblion ef. Ac

wele, bu daeargryn mawr yn y môr, fel bod y llong yn cael ei gorchuddio gan y tonnau, ond roedd ef yn cysgu. Ac wedi nesáu ato, deffrôdd ei ddisgyblion ef gan ddweud, Arglwydd, achub ni, yr ydym yn darfod. Ac meddai wrthynt, Pam yr ydych chi mor ofnus, chwi sydd â chyn lleied o ffydd? Yna cododd a cheryddur gwyntoedd ar môr, a daeth tawelwch mawr. Ond rhyfeddodd y dynion gan ddweud, Pa fath un yw hwn, oherwydd maer gwyntoedd ar môr yn ufuddhau iddo?

Ac wedi iddo ddod ir tu hwnt i dir y Gergeseniaid, cyfarfu ag ef ddau ddyn cythreuledig yn dod allan or beddau, peryglus iawn, fel nad oedd neb yn gallu mynd heibio ar hyd y ffordd honno. Ac wele, gwaeddasant gan ddweud, Beth sydd i ni a thi, Iesu, Fab Duw? A ddaethost yma cyn yr amser in poeni ni? Roedd gyr o foch niferus yn pori ymhell oddi wrthynt. Ond roedd y cythreuliaid yn ei annog gan ddweud, Os wyt tin ein bwrw ni allan, caniatâ i ni fynd ir gyr moch. Ac meddai wrthynt, Ewch. Ar rhai wedi mynd allan, aethant i mewn ir gyr moch, ac wele, rhuthrodd yr holl gyr moch i lawr y clogwyn ir môr a buont farw yn y dyfroedd. Ffodd y bugeiliaid, ac wedi mynd ir ddinas adroddasant bob peth a hanes y dynion oedd yn cael eu meddiannu gan gythreuliaid. Ac wele, aeth yr holl ddinas allan i gyfarfod â Iesu, ac wedi ei weld ef ymbilasant arno iddo ymadael ou terfynau.

9

Ac wedi mynd i mewn i long, croesiodd a daeth iw ddinas ei hun. Ac wele, roeddent yn dwyn ato barlytig yn gorwedd ar wely, ac wedi i Iesu weld eu ffydd hwy dywedodd wrth y parlytig, Cymer galon, blentyn, mae dy bechodau wedi eu maddau i ti. Ac wele, dywedodd rhai or ysgrifenyddion wrthynt eu hunain, Y mae hwn yn cablu. Ac wedi gweld Iesu eu meddyliau hwy, dywedodd, Pam yr ydych chin meddwl pethau drwg yn eich calonnau? Oherwydd beth syn haws, dweud, mae dy bechodau wediu maddau, neu ddweud, cod a cherdda? Fel y gallwch wybod bod gan Fab y Dyn awdurdod ar y ddaear i faddau pechodau, yna maen dweud wrth y parlysedig, Wedi codi, cod dy wely a dos ith dŷ. Ac wedi codi, aeth iw dŷ. Ond wedi ir tyrfaoedd weld, rhyfeddasant ac a ogoneddasant Dduw a roddodd awdurdod or fath i ddynion.

Ac wrth basio or fan honno gwelodd Iesu ddyn yn eistedd wrth y gasglfa drethi, a elwid Mathew, a dywedodd wrtho, Dilyn fi. Ac wedi codi, dilynodd ef. Ac fe ddigwyddodd, tra oedd ef yn gorwedd yn y tŷ, ac wele, daeth llawer o gasglwyr trethi a phechaduriaid ac yr oeddent yn eistedd wrth fwrdd gyda Iesu ai ddisgyblion. Ac wedi ir Phariseaid weld, dywedasant wrth ei ddisgyblion ef, Pam mae eich athro chin bwyta gydar casglwyr treth a phechaduriaid? Ond dywedodd Iesu, ar ôl clywed, wrthynt, Nid oes angen meddyg ar y rhai cryf, ond ar y rhai syn sâl. Ond ewch a dysgwch beth yw hyn: trugaredd a fynnaf, ac nid aberth. Oherwydd ni ddeuthum i alwr cyfiawn, ond pechaduriaid i edifeirwch.

Yna daeth disgyblion Ioan ato ef gan ddweud, pam yr ydym ni ar Phariseaid yn ymprydio llawer, ond nid yw dy ddisgyblion di yn ymprydio? Ac meddai Iesu wrthynt, A all meibion yr ystafell briodas alaru tra maer priodfab gyda hwy? Ond fe ddaw dyddiau pan dynnir y priodfab oddi wrthynt, ac yna byddant yn ymprydio. Nid oes neb yn gosod clwt o frethyn heb ei gywasgu ar hen ddillad, oherwydd maer llawnder yn ei gymryd or dillad, ac mae rhwyg gwaeth yn dod. Ac nid ydynt ychwaith yn bwrw gwin newydd i mewn i hen grwyn gwin, os felly, bydd y crwyn gwin yn rhwygo, a bydd y gwin yn tywallt allan a bydd y crwyn gwin yn cael eu dinistrio, ond maent yn bwrw gwin newydd i mewn i grwyn gwin newydd, ac maer ddau yn cael eu cadw.

Tra oedd ef yn siarad y pethau hyn wrthynt, wele, daeth un rheolwr ac addolodd iddo gan ddweud, Oherwydd mae fy merch newydd farw, ond tyrd a gosod dy law arni hi a bydd hin byw. Ac wedi codi, dilynodd Iesu ef ai ddisgyblion. Ac wele ddynes, yn dioddef o waedu am ddeuddeg o flynyddoedd, wedi agosáu or tu ôl, a gyffyrddodd ag ymyl ei ddilledyn. Roedd hin dweud yn ei chalon, Os cyffyrddaf âi wisg yn unig, byddaf yn cael fy achub. Ond trodd Iesu ai gweld hi a dywedodd, Cymer galondid, ferch, mae dy ffydd wedi dy achub di. Ac fe achubodd y ddynes or awr honno. Ac wedi i Iesu ddod i dŷr rheolwr a gweld y chwaraewyr ffliwt ar dorf yn cael ei aflonyddu, meddai wrthynt, Ymadewch, oherwydd nid ywr ferch wedi marw, ond maen cysgu. Ac roeddent yn gwawdio arno. Pan gafodd y dorf ei gyrru allan, aeth i mewn a gafael yn ei llaw hi, a chafodd y ferch ei chodi. Ac aeth y si hon allan ir holl dir hwnnw.

Ac wrth basio heibio oddi yno, dilynodd dau ddall Iesu gan weiddi a dweud, Trugarha wrthym ni, fab Dafydd. Wedi dod ir tŷ, daeth y deillion ato ef, ac dywed Iesu wrthynt, A gredwch y gallaf wneud hyn? Dywedant wrtho ef, Ie, Arglwydd. Yna cyffyrddodd âu llygaid gan ddweud, Yn ôl eich ffydd chi bydded i chi. Ac agorwyd eu llygaid hwy, a rhybuddiodd Iesu hwy yn llym gan ddweud, gwyliwch na chaiff neb wybod. Ond aeth y rhai allan a lledaenur newyddion amdano drwyr holl wlad honno.

Ond wrth iddynt fynd allan, wele, dygasant ato ddyn mud oedd yn gythraul-feddianedig Ac wedi ir cythraul gael ei fwrw allan, llefarodd y dyn mud, a rhyfeddodd y tyrfaoedd gan ddweud na ymddangosodd erioed fel hyn yn Israel. Ond yr oedd y Phariseaid yn dweud, Trwy dywysog y cythreuliad y maen bwrw allan gythreuliad.

Ac aeth Iesu o gwmpas yr holl ddinasoedd ar pentrefi gan ddysgu yn eu cynulliadau ac yn cyhoeddi newyddion da y deyrnas ac yn gwasanaethu pob clefyd a phob salwch ymhlith y bobl.

Ond pan welodd y tyrfaoedd, cafodd dosturi drostynt, oherwydd roeddent wedi blino ac wedi eu gwasgaru fel defaid heb fugail. Yna dywed wrth ei ddisgyblion, Y cynhaeaf yn wir sydd yn fawr, ond y gweithwyr sydd yn ychydig. Gweddïwch felly ar Arglwydd y cynhaeaf fel y bydd yn anfon gweithwyr allan iw gynhaeaf.

10

Ac wedi galw ei ddeuddeg disgybl ato, rhoddodd iddynt awdurdod dros ysbrydion aflan, fel y gallent eu bwrw allan ac iachau pob clefyd a phob gwendid. Or deuddeg apostol, dymar enwau: yn gyntaf Simon a elwir Pedr ac Andreas ei frawd, Iago fab Sebedeus ac Ioan ei frawd, Philip a Bartholomew, Thomas a Matthew y casglwr trethi, Iago fab Alffeüs a Lebbaeus a elwid Thaddaeus, Simon y Cananeaid a Jwda Iscariot, yr hwn ai bradychodd ef.

Y deuddeg hyn a anfonodd Iesu, gan orchymyn iddynt a dweud, Peidiwch â mynd ar ffordd y cenhedloedd, a pheidiwch â mynd i mewn i ddinas y Samariaid, Ewch yn hytrach at ddefaid colledig tŷ Israel. Wrth fynd, cyhoeddwch gan ddweud bod teyrnas y nefoedd wedi dod yn agos. Iachewch y cleifion, glanhewch y gwahangleifion, codwch y meirw, bwriwch allan gythreulaid, yn rhad y derbyniasom, yn rhad rhowch. Peidiwch â chaffael aur nac arian nac efydd yn eich gwregysau, Dim bag ar gyfer y daith nac dau diwnic nac sandalau nac ffon, oherwydd maer gweithiwr yn deilwng oi fwyd. I ba ddinas neu bentref bynnag yr ewch i mewn, ymholwch pwy ynddi syn deilwng, ac yno arhoswch nes eich bod yn gadael. Wrth fynd i mewn ir tŷ, cyfarchwich ef gan ddweud, Heddwch ir tŷ hwn. Ac os ywr tŷ yn deilwng, doed eich heddwch arno; ond os nad ywn deilwng, dychweled eich heddwch atoch. Ac os na dderbynir chi nac y clywir eich geiriau, wrth fynd allan or tŷ neu or ddinas honno,

ysgydwch y llwch oddi ar eich traed. Amen, rwyn dweud wrthych, bydd yn fwy goddefadwy i dir Sodom a Gomorra yn nydd y farn nag ir ddinas honno.

Wele, yr wyf fi yn eich anfon chi fel defaid yng nghanol bleiddiaid; byddwch felly ddoeth fel y seirff ac yn ddiniwed fel y colomennod. Gwyliwch rhag dynion, oherwydd byddant yn eich traddodi i gynghorau ac yn eu cynulliadau byddant yn eich fflangellu, Ac fech dygir gerbron arweinwyr a brenhinoedd om hachos i, yn dystiolaeth iddynt hwy ac ir cenhedloedd. Pan fyddant yn eich traddodi chi, peidiwch â phryderu sut neu beth y byddwch yn ei ddweud, oherwydd fe roddir i chi yn yr awr honno beth iw ddweud. Oherwydd nid chi syn siarad, ond Ysbryd eich Tad syn siarad ynoch chwi. Bydd brawd yn bradychu brawd i farwolaeth a thad yn bradychu plentyn, a bydd plant yn codi yn erbyn rhieni ac yn eu rhoi hwy i farwolaeth, A byddwch yn cael eich casáu gan bawb oherwydd fy enw, ond yr hwn a ddyfalbarhaodd hyd y diwedd, hwn a achubir. Pan fyddant yn eich erlid yn y ddinas hon, ffowch ir llall, oherwydd yn wir rwyn dweud wrthych, ni fyddwch yn gorffen dinasoedd Israel hyd nes y daw Mab y Dyn. Nid yw disgybl uwchlaw ei athro, nac caethwas uwchlaw ei arglwydd. Digon yw ir disgybl ddod yn debyg iw athro, ac ir caethwas fod fel ei arglwydd. Os galwasant feistr y tŷ yn Beelsebwl, gymaint mwy aelodau ei gartref ef? Peidiwch felly ag ofni hwy, oherwydd nid oes dim wedi ei orchuddio na ddatguddir, a dim yn gudd na ddaw yn hysbys. Yr hyn rwyn ei ddweud wrthych yn y tywyllwch, dywedwch ef yn y goleuni, ac yr hyn a glywch yn y

glust, cyhoeddwch ef ar y toeau. Ac na ofnwch rhag y rhai syn lladd y corff, ond nad ydynt yn gallu lladd yr enaid; ofnwch yn hytrach yr un syn gallu dinistrior enaid ar corff yn uffern. Onid dau aderyn bach syn cael eu gwerthu am assarion? Ac ni syrth un ohonynt ar y ddaear heb ewyllys eich Tad chwi. Ond y mae hyd yn oed holl flew eich pen wedi eu rhifo. Peidiwch felly ag ofni; rydych chin werth mwy na llawer o adar bach.

Pob un felly pwy bynnag a gyffes ynof fi o flaen dynion, byddaf finnau hefyd yn cyffesu ynddo ef o flaen fy Nhad sydd yn y nefoedd Pwy bynnag a wad fi o flaen dynion, gwadaf finnau ef o flaen fy Nhad sydd yn y nefoedd.

Peidiwch â meddwl fy mod i wedi dod i fwrw heddwch ar y ddaear; nid wyf wedi dod i fwrw heddwch, ond cleddyf. Oherwydd deuthum i rannu dyn yn erbyn ei dad, a merch yn erbyn ei mam, a gwraig briod yn erbyn ei mam yng nghyfraith. a gelynion dyn fydd ei deulu ei hun.

Y sawl syn caru tad neu fam yn fwy na fi nid ywn deilwng ohonof, ar sawl syn caru mab neu ferch yn fwy na fi nid ywn deilwng ohonof, ac nid ywr sawl nad ywn cymryd ei groes ac yn dilyn ar fy ôl yn deilwng ohonof Y sawl sydd wedi cael hyd iw enaid a fydd yn ei cholli, ar sawl sydd wedi colli ei enaid om hachos i a fydd yn cael hyd iddi.

Y sawl syn eich derbyn chi syn fy nerbyn i, ar sawl syn fy nerbyn i syn derbyn yr hwn am hanfonodd i. Y sawl syn derbyn

proffwyd yn enw proffwyd, fe gaiff wobr proffwyd, ar sawl syn derbyn un cyfiawn yn enw un cyfiawn, fe gaiff wobr un cyfiawn. Ac pwy bynnag a rydd i yfed i un or rhai bach hyn gwpan o ddŵr oer yn unig yn enw disgybl, yn wir rwyn dweud i chwi, ni chyll ei wobr.

11

Ac fe ddigwyddodd, pan orffennodd Iesu gyfarwyddo ei ddeuddeg disgybl, iddo ymadael oddi yno i ddysgu ac i gyhoeddi yn eu dinasoedd hwy.

Ond yr oedd Ioan, wedi clywed yn y carchar am weithredoedd y Crist, wedi anfon dau oi ddisgyblion Dywedodd wrtho, Ai ti ywr un syn dod, neu a ddylem ddisgwyl un arall? Ac atebodd Iesu a dywedodd wrthynt, Ewch ac adroddwch i Ioan yr hyn a glywch ac a welwch, Maer deillion yn gweld eto ar cloffion yn cerdded, maer gwahangleifion yn cael eu glanhau ar byddar yn clywed, maer meirw yn cael eu codi ar tlodion yn derbyn y newyddion da, A gwyn ei fyd pwy bynnag na chymer dramgwydd ynof fi.

Or rhain yn mynd, dechreuodd Iesu ddweud wrth y tyrfaoedd am Ioan, Beth aethoch chi allan ir anialwch iw weld? Corsen yn cael ei siglo gan y gwynt? Ond beth aethoch chi allan iw weld? Dyn wedi ei wisgo mewn dillad meddal? Wele, y rhai syn gwisgo dillad meddal sydd yn nhair brenhinoedd. Ond beth aethoch chi allan iw weld? Broffwyd? Ie, rwyn dweud wrthych, a mwy na

phroffwyd. Oherwydd hwn yw yr un y mae wedi ei ysgrifennu amdano, Wele, yr wyf yn anfon fy negesydd o flaen dy wyneb, a fydd yn paratoi dy ffordd oth flaen di.

Yn wir, rwyn dweud wrthych, nid oes wedi codi ymhlith rhai a anwyd o wragedd un mwy na Ioan Fedyddiwr, ond y lleiaf yn nheyrnas y nefoedd sydd fwy nag ef. O ddyddiau Ioan Fedyddiwr hyd yn awr mae teyrnas y nefoedd yn cael ei chymryd trwy rym, a rhai treisgar syn ei chipio. Oherwydd proffwydodd yr holl broffwydi ar gyfraith hyd at Ioan. Ac os ydych chin dymuno ei dderbyn, ef yw Elias sydd i ddod. Yr hwn sydd â chlustiau i wrando, gwrandawed.

I beth ond y cymharaf y genhedlaeth hon? Tebyg yw hi i blant yn eistedd mewn marchnadoedd, syn galw allan iw cyfeillion yn dweud, Chwaraeon nir ffliwt i chi, ac ni ddawnsoch chi; canon ni alawon galar i chi, ac ni alaroch chi. Oherwydd daeth Ioan heb fwyta nac yfed, ac maent yn dweud, Mae cythraul ganddo. Daeth Mab y Dyn yn bwyta ac yn yfed, ac maent yn dweud, Wele ddyn yn lwnc ac yn yfwr gwin, yn gyfaill i gasglwyr trethi ac i bechaduriaid. A chyfiawnhawyd y doethineb gan ei phlant hi.

Yna dechreuodd edliw ir dinasoedd lle y bur mwyaf oi wyrthiau, oherwydd nad edifarhasan. Gwae i ti, Chorazin, gwae i ti, Bethsaida, oherwydd pe yn Tyrus a Sidon y bur galluoedd a ddigwyddodd ynoch chwi, ers talwm y byddent wedi edifarhau yn eistedd mewn sachliain a lludw. Ond dywedaf i chwi, bydd yn fwy goddefadwy i Tyrus a Sidon yn nydd y farn nag i chwi. A thi,

Capernaum, yr hon a ddyrchafwyd hyd at y nefoedd, feth ddygir i lawr hyd at Hades, oherwydd pe bair gweithredoedd nerthol a ddigwyddodd ynot ti wedi digwydd yn Sodom, byddent wedi aros hyd heddiw. Ond dywedaf i chwi y bydd hin fwy goddefadwy i dir Sodom yn nydd y farn nag i ti.

Yn yr amser hwnnw atebodd Iesu a dywedodd, Rwyn rhoi diolch i ti, Dad, Arglwydd y nef ar ddaear, oherwydd cuddiaist y pethau hyn rhag y doeth ar deallus, au datguddio i fabanod, Ie, Dad, oherwydd felly y bu dy ewyllys da. Mae pob peth wedi ei draddodi i mi gan fy Nhad, ac nid oes neb yn adnabod y Mab ond y Tad, ac nid oes neb yn adnabod y Tad ond y Mab a phwy bynnag y maer Mab yn dymuno ei ddatguddio iddo. Dewch ataf fi, bawb syn llafurio ac yn cael eich beichiau, ac fe roddaf orffwys i chi. Codwch fy iau arnoch a dysgwch gennyf fi, oherwydd tyner wyf a gostyngedig o galon, a chewch orffwys ich eneidiau, Oherwydd y mae fy iau yn dda am baich yn ysgafn.

12

Yn yr amser hwnnw aeth Iesu ar y Saboth trwyr meysydd ŷd, ond roedd ei ddisgyblion yn llwglyd, a dechreuasant bigo tywysennau ŷd au bwyta. Ond y Phariseaid, wedi gweld, a ddywedasant wrtho, Wele, y mae dy ddisgyblion yn gwneud yr hyn nad ywn gyfreithlon ei wneud ar y Saboth. Ond dywedodd wrthynt, Oni ddarllensoch beth a wnaeth Dafydd pan oedd ef yn llwglyd, ar rhai oedd gydag ef? Sut yr aeth i mewn i dŷ Duw a

bwytar torthau cyflwyniad, nad oedd yn gyfreithlon iddo ef eu bwyta nar rhai oedd gydag ef, ond ir offeiriaid yn unig? Neu onid ydych chi wedi darllen yn y gyfraith fod yr offeiriaid ar y Sabothau yn halogir Saboth yn y deml, ac eto maent yn ddi-fai? Ond rwyn dweud wrthych fod yma rywbeth mwy nar deml. Pe baech chi wedi gwybod beth yw trugaredd yr wyf ei heisiau ac nid aberth, ni fyddech wedi condemnior rhai dieuog. Oherwydd Mab y Dyn yw arglwydd y Saboth hefyd.

Ac wedi ymadael o yno daeth i mewn iw cynulleidfa hwy. Ac wele, yr oedd dyn yno yn cael ei law yn sych, ac fe ofynnasant iddo gan ddweud, A ywn gyfreithlon ar y Saboth i iachau? er mwyn iddynt allu ei gyhuddo ef. Ond dywedodd wrthynt, Pwy fydd ohonoch chi yn ddyn a fydd yn berchen ar un ddafad, ac os bydd hon yn syrthio i bwll ar y Saboth, oni fydd yn gafael ynddi ac yn ei chodi? Faint felly mae dyn yn wahanol i ddafad? Felly maen gyfreithlon gwneud da ar y Saboth. Yna dywed wrth y dyn, Estyn dy law allan, ac estynodd hi allan, ac adferiwyd hin iach fel y llall. Ond aeth y Phariseaid allan a chymryd cyngor yn ei erbyn, fel y gallent ei ddinistrio. Ond ciliodd Iesu o yno gan wybod, a dilynodd torfeydd lawer ef, ac iachaodd hwy i gyd, ac feu ceryddodd fel na wnânt ef yn eglur, fel y gallai gael ei gyflawni yr hyn a ddywedwyd trwyr proffwyd Eseia gan ddweud Wele fy ngwas, yr hwn a ddewisodd fi, fy anwylyd, yn yr hwn yr oedd fy enaid yn fodlon, gosodaf fy ysbryd arno ef, ac ef a gyhoedda farn ir cenhedloedd. Ni fydd yn cecru nac yn gweiddi, ac ni fydd neb yn clywed ei lais yn y strydoedd. Ni fydd yn torri corsen wedi ei malu ac ni fydd yn diffodd llin syn

mudlosgi, hyd nes y daw âr farn i fuddugoliaeth, ac yn ei enw ef y bydd cenhedloedd yn gobeithio

Yna dygwyd ato ddyn a oedd yn feddianedig gan gythraul, yn ddall ac yn fud, ac fei iachaodd ef, fel bod y dyn dall a mud yn gallu siarad ac yn gallu gweld. Ac roedd yr holl dyrfaoedd yn synnu ac yn dweud, Ai hwn ywr Crist, mab Dafydd? Ond y Phariseaid, wedi clywed hyn, a ddywedasant, Nid yw hwn yn bwrw allan gythreuliaid oni bai trwy Beelzebwl, tywysog y cythreuliaid. Ond gwybod Iesu eu meddyliau hwy, dywedodd wrthynt, Pob teyrnas sydd wedi ei rhannu yn ei herbyn ei hun a gaiff ei hanrheithio, a phob dinas neu dŷ sydd wedi ei rannu yn ei erbyn ei hun ni saif. Ac os yw Satan yn bwrw allan Satan, yn erbyn ei hun yi rhannwyd, sut felly y saif ei deyrnas ef? Ac os wyf fi trwy Beelzebul yn bwrw allan y cythreuliad, eich meibion chwi trwy bwy y byddant hwy yn eu bwrw allan? Oherwydd hyn hwy fydd eich barnwyr chwi. Ond os wyf fi yn bwrw allan y cythreuliaid trwy Ysbryd Duw, yna mae teyrnas Duw wedi cyrraedd atoch chi. Neu sut y gall rhywun fynd i mewn i dŷ y gŵr cryf a chipio ei lestri, os na fydd yn gyntaf yn rhwymor gŵr cryf? Ac yna bydd yn ysbeilio ei dŷ. Yr hwn nad yw gyda mi sydd yn fy erbyn i, ar hwn nad ywn casglu gyda mi sydd yn gwasgaru.

Oherwydd hyn, rwyn dweud wrthych, bydd pob pechod a chabledd yn cael eu maddau i ddynion, ond ni fydd cabledd yn erbyn yr Ysbryd yn cael ei faddau i ddynion, A phwy bynnag os dywed air yn erbyn Mab y Dyn, fe fydd yn cael ei faddau iddo, ond pwy bynnag a ddywed yn erbyn yr Ysbryd Glân, ni fydd yn

cael ei faddau iddo, nac yn yr oes hon nac yn yr oes sydd i ddod.

Naill ai gwnewch y goeden yn dda ai ffrwyth yn dda, neu gwnewch y goeden yn bwdr ai ffrwyth yn bwdr, oherwydd or ffrwyth y maer goeden yn cael ei hadnabod. Epil nadredd, sut y gallwch siarad pethau da gan eich bod yn ddrwg? Oherwydd o helaethrwydd y galon y maer genau yn siarad. Maer dyn da or trysor da yn bwrw allan bethau da, ar dyn drwg or trysor drwg yn bwrw allan bethau drwg. Ond rwyn dweud wrthych y bydd pob gair segur y mae pobl yn ei siarad, yn rhoi cyfrif amdano ar ddydd barn, Oherwydd oth eiriau di y cei dy gyfiawnhau, ac oth eiriau di y cei dy gondemnio.

Yna atebodd rhai or ysgrifenyddion ar Phariseaid gan ddweud, Athro, rydym yn dymuno gweld arwydd gennytt ti. Ond atebodd ac meddai wrthynt, Y genhedlaeth ddrwg ac odinebwraig yn ceisio arwydd, ac ni roddir arwydd iddi ond arwydd Jona y proffwyd. Oherwydd yn union fel y bu Jona y proffwyd yng ngholudd y pysgodyn mawr am dri diwrnod a thair noson, felly y bydd Mab y Dyn yng nghalon y ddaear am dri diwrnod a thair noson. Bydd dynion Ninefe yn codi yn y farn gydar genhedlaeth hon a byddant yn ei chondemnio, oherwydd fe edifarhaodd hwy wrth gyhoeddiad Jona, ac wele, y mae yma fwy na Jona. Bydd brenhines y de yn codi yn y farn gydar genhedlaeth hon a bydd yn ei chondemnio hi, oherwydd daeth o derfynaur ddaear i glywed doethineb Solomon, ac wele mae mwy na Solomon yma.

Pan fydd yr ysbryd aflan yn mynd allan or dyn, maen pasio trwy

leoedd sych yn ceisio gorffwys, ac nid ywn dod o hyd iddo. Yna dywed, Dychwelaf im tŷ o ble yr euthum allan, ac wedi dod maen ei ganfod yn segur ac wedi ei ysgubo ac wedi ei addurno. Yna maen mynd ac yn cymryd gydag ef saith ysbryd arall syn fwy drwg nag ef ei hun, ac wedi mynd i mewn maent yn preswylio yno, ac mae cyflwr olaf y dyn hwnnw yn waeth nar cyflwr cyntaf. Felly y bydd hefyd ir genhedlaeth ddrwg hon.

Tra oedd ef eto yn siarad âr torfeydd, wele, yr oedd ei fam ai frodyr yn sefyll tu allan, yn ceisio siarad ag ef. Dywedodd rhywun wrtho, Wele, mae dy fam ath frodyr yn sefyll tu allan yn ceisio dy weld. Ond atebodd a dywedodd wrth yr un oedd yn siarad ag ef, Pwy yw fy mam a phwy yw fy mrodyr? Ac wedi estyn ei law ar ei ddisgyblion dywedodd, Wele fy mam am brodyr, Oherwydd pwy bynnag a wna ewyllys fy Nhad sydd yn y nefoedd, ef yw fy mrawd am chwaer am mam.

13

Yn y dydd hwnnw, wedi mynd allan or tŷ, roedd Iesu yn eistedd wrth y môr Ac fe gasglwyd tyrfaoedd lawer ato ef, fel yr aeth ef i mewn i gwch i eistedd, ac roedd yr holl dorf yn sefyll ar y traeth. A llefarodd wrthynt lawer mewn damhegion gan ddweud, Wele, aeth yr heuwr allan i hau. ac wrth iddo ef hau, rhai yn wir a syrthiodd wrth ymyl y ffordd, a daeth yr adar au traflyncu hwy Ond syrthiodd eraill ar y lleoedd creigiog, lle nad oedd ganddynt lawer o bridd, ac yn syth codasant i fyny oherwydd nad oedd

ganddynt ddyfnder pridd, Ond wedi ir haul godi fe gafodd ei losgi, ac oherwydd nad oedd ganddo wreiddyn fe sychodd. Ond syrthiodd eraill ar y drain, ac aeth y drain i fyny a thagwyd hwy, Ond syrthiodd ar y tir da ac roedd yn rhoi ffrwyth, y naill gant, y llall chwe deg, ar llall dri deg. Yr hwn sydd â chlustiau i wrando, gwrandawed.

Ac wedi ir disgyblion nesáu, dywedasant wrtho, Pam yr wyt tin siarad wrthynt mewn damhegion? Ond atebodd ac meddai wrthynt, Oherwydd i chwi y rhoddwyd gwybod dirgelion teyrnas y nefoedd, ond ir rheini ni roddwyd. Oherwydd pwy bynnag sydd ganddo, rhoddir iddo a bydd ganddo ddigonedd, ond pwy bynnag nad oes ganddo, hyd yn oed yr hyn sydd ganddo a gymerir oddi wrtho. Oherwydd hyn yr wyf yn siarad wrthynt mewn damhegion, fel eu bod yn edrych ond heb weld, ac yn clywed ond heb glywed, ac heb ddeall chwaith Rhag ofn iddynt droi yn ôl, ac yna bydd y broffwydoliaeth Eseia syn dweud yn cael ei chyflawni iddynt: â chlyw byddwch yn clywed ac ni fyddwch yn deall, ac wrth weld byddwch yn gweld ac ni fyddwch yn gweld. Mae calon y bobl hyn wedi ei gwneud yn ddwl, oherwydd âr clustiau yn drwm y clywsant, au llygaid hwy a gaeasant, rhag iddynt weld âr llygaid ac âr clustiau glywed ac âr galon ddeall a throi yn ôl, ac feu hiachaf hwy.

Ond gwyn yw eich llygaid, oherwydd y maent yn gweld, ach clustiau, oherwydd y maent yn clywed. Yn wir, oherwydd rwyn dweud wrthych fod llawer o broffwydi a rhai cyfiawn wedi dymuno gweld yr hyn yr ydych chin ei weld, ac ni welsant, a

chlywed yr hyn yr ydych chin ei glywed, ac ni chlywsant.

Chi felly, clywch ddameg yr heuwr. Pob un syn clywed gair y deyrnas ac yn peidio â deall, dawr un drwg a chymryd yr hyn sydd wedi ei hau yn ei galon ef; hwn ywr un a heuwd wrth y ffordd. Yr un a heuir ar y lleoedd creigog, hwn ywr un syn clywed y gair ac yn syth yn ei dderbyn gyda llawenydd Nid oes ganddo wreiddyn ynddoi hun, ond dros dro y mae, ac wedi i orthrymder neu erledigaeth ddigwydd oherwydd y gair, ar unwaith y maen cael ei faglu. Ond yr hwn a heuir ymhlith y drain, hwn ywr sawl syn clywed y gair, a phryder yr oes hon a thwyll cyfoeth yn tagur gair, ac y maen dod yn ddi-ffrwyth. Ond yr hwn a heuir ar y tir da, hwn ywr un syn clywed y gair ac yn ei ddeall, ac yn wir y maen dwyn ffrwyth ac yn gwneud, un yn wir gant, un arall chwe deg, ac un arall dri deg.

Gosododd ddameg arall ou blaen gan ddweud, Cymharwyd teyrnas y nefoedd i ddyn a heuodd had da yn ei faes, Ond tra oedd y dynion yn cysgu daeth ei elyn a heuodd chwyn yng nghanol yr ŷd ac aeth ymaith Pan eginodd y glaswellt a gwneud ffrwyth, yna ymddangosodd y chwyn hefyd. Ond nesaodd caethweision meistr y tŷ a dweud wrtho, Arglwydd, onid had da a heuwyd gennych yn eich maes? O ble felly y maer chwyn? Ond dywedodd ef wrthynt, Gelyn o ddyn a wnaeth hyn. A dywedodd y caethweision wrtho, A wyt ti eisiau felly i ni fynd au casglu hwy? Ond dywedodd ef, Na, rhag ofn, wrth gasglur chwyn, y diwreiddiwch chi ar yr un pryd gyda hwy yr ŷd. Gadewch ir ddau dyfu gydai gilydd hyd y cynhaeaf, ac yn amser y cynhaeaf

dywedaf wrth y medelwyr, casglwch y chwyn yn gyntaf a rhwymwch nhwn ysgubau iw llosgi, ond casglwch yr ŷd im stordy.

Gosododd ddameg arall ger eu bron gan ddweud, Tebyg yw teyrnas y nefoedd i ronyn o fwstard, a gymerodd dyn ai hau yn ei faes, Yr hwn sydd yn llai yn wir nar holl hadau, ond pan dyf, maen fwy nar holl lysiau ac yn dod yn goeden, fel y daw adar y nefoedd i nythu yn ei changhennau.

Llefarodd ddameg arall iddynt: Y mae teyrnas y nefoedd yn debyg i lefain a gymerodd gwraig ai guddio mewn tri mesur o flawd, nes ir cyfan gael ei lefeinio.

Y pethau hyn i gyd a lefarodd yr Iesu mewn damhegion wrth y tyrfaoedd, ac heb ddameg ni lefarodd ddim wrthynt, Fel y cyflawnir yr hyn a ddywedwyd trwyr proffwyd yn dweud, Agoraf fy ngenau mewn damhegion, traethaf bethau cuddedig er seiliad y byd.

Yna, wedi gadael y tyrfaoedd, daeth i mewn iw dŷ. A daeth ei ddisgyblion ato yn dweud, Eglura i ni ddameg y chwyn yn y cae. Ond atebodd a dywedodd wrthynt, Y sawl syn hau yr had da yw Mab y Dyn. Y cae ywr byd, ar had da, y rhain yw meibion y deyrnas, ar chwyn yw meibion y drwg, Y gelyn au heuodd ywr diafol, y cynhaeaf yw diwedd yr oes, ar medelwyr yw negeswyr. Fel y maer chwyn yn cael eu casglu au llosgi â thân, felly y bydd yn niwedd yr oes hon. Bydd Mab y Dyn yn anfon ei negeswyr, a

byddant yn casglu oi deyrnas yr holl rwystrau tramgwydd ar rhai syn gwneud anghyfreithlondeb, A byddant yn eu taflu i ffwrnais y tân; yno y bydd yr wylofain a rhincian dannedd. Yna bydd y cyfiawn yn disgleirio fel yr haul yn nheyrnas eu Tad. Y sawl sydd â chlustiau i glywed, gwrandawed.

Eto, y mae teyrnas y nefoedd yn debyg i drysor wedi ei guddio mewn maes, yr hwn, wedi i ddyn ddod o hyd iddo, ai guddiodd, ac oi lawenydd ef maen mynd ac yn gwerthu popeth sydd ganddo ac yn prynur maes hwnnw.

Eto mae teyrnas y nefoedd yn debyg i ddyn masnachwr syn ceisio perlau hardd, A ddarganfu un perl gwerthfawr, aeth i ffwrdd a gwerthodd bopeth oedd ganddo ai brynu.

Eto mae teyrnas y nefoedd yn debyg i rwyd lusgo a daflwyd ir môr ac a gasglod ynghyd o bob rhyw, Pan gafodd ei llenwi, wedi dod â hi i fyny ar y traeth ac wedi eistedd i lawr, casglasant y da i mewn i lestri, ond y drwg, allan y taflasant. Felly y bydd yn niwedd yr oes. Bydd y negeswyr yn mynd allan ac yn gwahanur drygionus o ganol y cyfiawn, Ac fe fyddant yn eu taflu i mewn i ffwrnais y tân; yno bydd yr wylofain a rhincian dannedd. Dywed Iesu wrthynt, A ddealloch chir pethau hyn i gyd? Dywedant wrtho, Do, Arglwydd. Ond dywedodd wrthynt, Oherwydd hyn mae pob ysgrifennydd sydd wedi ei ddisgyblaeth yn nheyrnas y nefoedd yn debyg i ddyn syn feistr tŷ, syn bwrw allan oi drysorfa bethau newydd a hen.

Ac fe ddigwyddodd, pan orffennodd Iesur damhegion hyn, iddo ymadael oddi yno. Ac wedi dod iw famwlad ei hun, roedd yn eu dysgu hwy yn eu cynulleidfa, fel eu bod yn cael eu synnu ac yn dweud, O ble y mae gan hwn y doethineb hon ar galluoedd? Onid hwn yw mab y saer? Onid yw ei fam yn cael ei galwn Fair ai frodyr yn Iago a Joses a Simon a Jwda? Ac onid yw ei chwiorydd i gyd gyda ni? O ble felly y mae gan hwn yr holl bethau hyn? Ac roeddent yn cael eu tramgwyddo ynddo. Ond dywedodd Iesu wrthynt, Nid yw proffwyd yn ddi-anrhydedd os nad yn ei famwlad ac yn ei dŷ ei hun. Ac ni wnaeth lawer o wyrthiau yno oherwydd eu hanghrediniaeth hwy.

14

Yn yr amser hwnnw clywodd Herod y tetrarch am Iesu Ac meddai wrth ei weision, Hwn yw Ioan Fedyddiwr; mae ef wedi codi or meirw, ac oherwydd hyn y maer galluoedd yn gweithio ynddo ef. Oherwydd roedd Herod wedi cymryd gafael ar John, rhwymodd ef ai osod mewn carchar oherwydd Herodias, gwraig Philip ei frawd. Oherwydd yr oedd John yn dweud wrtho, Nid ywn gyfreithlon i ti ei chael hi. Ac er ei fod yn dymuno ei ladd, ofnair dyrfa, oherwydd eu bod yn ei ystyried yn broffwyd. Ond pan oedd pen-blwydd Herod yn cael ei gynnal, dawnsiodd merch Herodias yn eu canol a phlesodd Herod. Or lle hwnnw, gyda llw, yr addawodd ef iddi roi beth bynnag y gofynnai hi amdano. Ond hi, wedi cael ei hannog gan ei mam, meddai, Rho i mi yma ar blât ben Ioan Fedyddiwr. Ac fe alarwyd y brenin, ond

oherwydd y llwon ar gwesteion gorchmynnodd iddo gael ei roi. Ac wedi anfon, fe ddienyddiodd Ioan yn y carchar. Ac fe ddygwyd ei ben ar ddysgl ac fei rhoddwyd ir ferch, ac fei dygwyd at ei mam. A dynesodd ei ddisgyblion a chymryd y corff ai gladdu, ac wedi dod hysbysasant hyn i Iesu.

Wedi clywed hyn, ciliodd Iesu oddi yno mewn cwch i le anial ar ei ben ei hun, a phan glywodd y tyrfaoedd, dilynasant ef ar droed or dinasoedd. Ac wedi mynd allan, gwelodd Iesu dorf fawr, a chafodd dosturi arnynt, ac iachaodd eu cleifion. Gydar hwyr, daeth ei ddisgyblion ato yn dweud, Maer lle yn anghyfannedd ac maer awr eisoes wedi mynd heibio, gollwng y tyrfaoedd ymaith, fel y gallant fynd ir pentrefi a phrynu bwyd iddynt eu hunain. Ond dywedodd Iesu wrthynt, Nid oes angen iddynt fynd i ffwrdd; rhowch chwi iddynt rywbeth iw fwyta. Ond dywedant wrtho, Nid oes gennym yma ond pum torth a dau bysgodyn. Ond dywedodd ef, Dewch â nhw yma i mi. Ac wedi gorchymyn ir torfeydd orwedd ar y glaswelltiau, cymerodd y pum torth ar ddau bysgodyn, edrychodd i fyny ir nefoedd a bendithiodd, ac wedi torrir bara rhoddodd y torthau ir disgyblion, ar disgyblion ir torfeydd. Ac fe fwytaodd pawb ac feu digonwyd, a chodasant y gweddill or briwsion, deuddeg basged yn llawn. Ond yr oedd y rhai oedd yn bwyta tua phum mil o ddynion, ar wahân ir gwragedd ar plant.

Ac yn syth gorfododd Iesu ei ddisgyblion i fynd i mewn ir cwch ac i fynd oi flaen ir ochr draw, nes iddo ef anfon y tyrfaoedd ymaith. Ac wedi gollwng y tyrfaoedd, aeth i fyny ir mynydd ar ei

ben ei hun i weddïo. Pan ddaeth y nos, yr oedd yno ar ei ben ei hun. Ond yr oedd y llong eisoes yng nghanol y môr, yn cael ei phoenydio gan y tonnau, oherwydd yr oedd y gwynt yn groes. Yn y bedwaredd wyliadwriaeth or nos, aeth Iesu atynt yn cerdded ar y môr. Pan welodd y disgyblion ef yn cerdded ar y môr, cawsant eu cyffroi gan ddweud, Drychiolaeth yw, ac or ofn gweiddasant. Ond yn syth llefarodd Iesu wrthynt gan ddweud, Cymerwch gwroldeb, myfi yw, peidiwch ag ofni. Ond atebodd Pedr ef a dywedodd, Arglwydd, os ti ydyw, gorchymyn fi i ddod atat ti ar y dyfroedd. Ond dywedodd ef, Tyrd. Ac wedi dod i lawr or cwch, cerddodd Pedr ar y dyfroedd i ddod at Iesu. Ond wrth weld y gwynt cryf ofnodd, a chan ddechrau suddo gwaeddodd gan ddweud, Arglwydd, achub fi. Ond yn syth cymerodd Iesu afael arno, wedi ymestyn ei law, a dywed wrtho, O ti o ychydig ffydd, pam yr amheuaist? Ac wedi iddynt hwy fynd ar fwrdd y llong, peidiodd y gwynt. Ond daeth y rhai yn y cwch ac addoli iddo gan ddweud, Yn wir, mab Duw wyt ti.

Ac wedi croesi drosodd, daethant i dir Gennesaret. Ac wedi adnabod ef, anfonodd dynion y lle hwnnw ir holl ranbarth amgylchynol hwnnw, a dygasant ato bawb oedd yn sâl Ac roeddent yn erfyn arno y gallent, hyd yn oed dim ond, gyffwrdd ag ymyl ei wisg, a chymaint ag a gyffyrddodd â hi gawsant eu hachub.

15

Yna daeth yr ysgrifenyddion ar Phariseaid o Jerwsalem at Iesu gan ddweud, Pam mae eich disgyblion chi yn troseddu traddodiad yr henuriaid? Oherwydd nid ydynt yn golchi eu dwylo pan fyddant yn bwyta bara. Ond yr hwn a atebodd ac a ddywedodd wrthynt, Pam yr ydych chwithau hefyd yn troseddu gorchymyn Duw trwy eich traddodiad chwi? Oherwydd Duw a orchmynnodd gan ddweud, anrhydedda dy dad ath fam, a phwy bynnag syn cablu tad neu fam, bydded iddo farw. Ond rydych chin dweud, pwy bynnag a ddywed wrth y tad neur fam, rhodd ywr hyn y gallet ti elwa ohono i, ac ni fydd yn anrhydeddu ei dad neu ei fam, ac yr ydych wedi dirymu gorchymyn Duw trwy eich traddodiad. Ragrithwyr, proffwydodd Eseia yn dda amdanoch gan ddweud, Maer bobl hyn yn agosáu ataf âu genau ac yn fy anrhydeddu âu gwefusau, ond mae eu calon ymhell i ffwrdd oddi wrthyf, Yn ofer y maent yn fy addoli, gan ddysgu dysgeidiaethau syn orchmynion dynion.

Ac wedi galwr dyrfa, dywedodd wrthynt, Gwrandewch a deallwch, Nid yr hyn syn mynd i mewn ir genau syn halogir dyn, ond yr hyn syn dod allan or genau, hwn syn halogir dyn. Yna daeth ei ddisgyblion ato a dweud wrtho, Wyddost ti fod y Phariseaid wedi eu tramgwyddo wrth glywed y gair? Ond atebodd ac meddai, Pob planhigyn na phlannodd fy Nhad nefol fe gaiff ei ddiwreiddio. Gadewch iddynt hwy, arweinwyr dall y deillion ydynt, ond os bydd dall yn arwain dall, bydd y ddau yn syrthio i bwll. Ond atebodd Pedr a dywedodd wrtho, Eglura i ni y ddameg hon. Ond dywedodd Iesu, A ydych chi hyd yn oed yn awr heb ddealltwriaeth? Onid ydych chi eton deall bod popeth

syn mynd i mewn ir genau yn mynd ir bol ac yn cael ei fwrw allan ir toiled? Ond y pethau syn dod allan or geg yn dod or galon, ac y rheini syn halogir dyn. Oherwydd or galon y daw allan feddyliau drwg, llofruddiaethau, godinebau, puteindra, lladradau, tystiolaethau gau, a chableddau. Dymar pethau syn halogir dyn, ond nid yw bwyta â dwylo heb eu golchi yn halogir dyn.

Ac wedi mynd allan oddi yno, ciliodd Iesu i barthau Tyrus a Sidon. Ac wele, dynes Ganaaneaidd or ffiniau hynny, wedi dod allan, a waeddodd arno gan ddweud, Trugarha wrthyf fi, Arglwydd, Fab Dafydd; mae fy merch yn cael ei meddiannun ddrwg gan gythraul. Ond ni atebodd ef air iddi. A daeth ei ddisgyblion ato gan ofyn iddo a dweud, Gollwng hi, oherwydd mae hin gweiddi y tu ôl i ni. Ond atebodd ac meddai, Ni chefais fy anfon ond at ddefaid colledig tŷ Israel. Ond daeth hi ac addolodd iddo gan ddweud, Arglwydd, helpa fi. Ond atebodd ef a dywedodd, Nid ywn dda cymryd barar plant ai fwrw ir cŵn bach. Ond dywedodd hi, Ie, Arglwydd, oherwydd maer cŵn bach yn bwyta or briwsion syn cwympo o fwrdd eu meistri. Yna atebodd Iesu a dywedodd wrthi, O wraig, mawr yw dy ffydd di; bydded i ti fel yr wyt tin dymuno. Ac iachawyd ei merch hi or awr honno.

Ac wedi ymadael oddi yno daeth Iesu at Fôr Galilea, ac wedi mynd i fyny ir mynydd eisteddodd yno. Ac fe ddaeth ato dorfeydd lawer gan ddwyn gyda hwy gloffion, deillion, byddariaid, anablion ac eraill lawer, a thaflasant hwy wrth

draed Iesu, ac feu hiachaodd. fel bod y tyrfaoedd yn rhyfeddu wrth weld byddariaid yn clywed, mudan yn siarad, anafledig yn iach, cloffion yn cerdded a deillion yn gweld, a gogoneddasant Dduw Israel.

Ond galwodd Iesu ei ddisgyblion ato a dywedodd, Mae gen i dosturi dros y dorf, oherwydd maent eisoes wedi aros gyda mi am dri diwrnod ac nid oes ganddynt ddim iw fwyta, ac nid wyf am eu gollwng yn newynog, rhag ofn iddynt lewygu ar y ffordd. Ac maent yn dweud wrtho, ei ddisgyblion, O ble i ni mewn anialwch ddigon o dorthau i fodloni torf mor fawr? Ac meddai Iesu wrthynt, Faint o dorthau sydd gennych? A dywedasant hwy, Saith, ac ychydig o bysgod bach. Ac fe orchmynnodd ir tyrfaoedd orwedd ar y ddaear. Ac wedi cymryd y saith dorth ar pysgod, wedi rhoi diolch torrodd ac a roddodd iw ddisgyblion, ar disgyblion ir tyrfaoedd. Ac fe fwytaodd pawb ac feu digonwyd, a chodasant weddillion y darnau, saith basged yn llawn. Roedd y rhai oedd yn bwyta yn bedair mil o ddynion, ar wahân i wragedd a phlant. Ac wedi gollwng y tyrfaoedd yn rhydd, aeth ar fwrdd y llong a daeth i ffiniau Magdala.

16

Ac wedi nesáu, gofynnodd y Phariseaid ar Sadduceaid, gan ei brofi, iddo ddangos arwydd iddynt or nef. Ond gan ateb dywedodd wrthynt, Pan ddawr hwyr rydych yn dweud, Tywydd teg, oherwydd maer nefoedd yn goch. Ac yn y bore, heddiw

bydd storm, oherwydd maer nefoedd yn goch ac yn dywyll. Rhagrithwyr, rydych chin gwybod sut i wahaniaethu rhwng wyneb y nefoedd, ond nid ydych chin gallu adnabod arwyddion yr amseroedd? Cenhedlaeth ddrwg ac odineb syn ceisio arwydd, ac ni roddir arwydd iddi os nad arwydd Jona y proffwyd. Ac wedi eu gadael hwy, aeth ymaith.

Ac wedi iw ddisgyblion ddod ir ochr draw, roeddent wedi anghofio cymryd torthau. Ond dywedodd Iesu wrthynt, Gwyliwch a gochelwch rhag surdoes y Phariseaid ar Sadwceaid. Ond yr oeddent yn rhesymu ymysg eu hunain gan ddweud, Oherwydd na chymerasom dorthau. Ond gan wybod hyn, dywedodd Iesu wrthynt, Pam yr ydych yn trafod ymhlith eich hunain, chwi o ychydig ffydd, oherwydd na chymeroch dorthau? Nid ydych chin deall eto, ac nid ydych chin cofior pum torth ir pum mil a faint o fasgedi a gymerodd chi? Nac ychwaith y saith torth or pedair mil a faint o fasgedau y cymeroch chi? Sut nad ydych chin deall nad am fara y dywedais wrthych i roi sylw i lefain y Phariseaid ar Sadduceaid? Yna deallasant nad oedd wedi dweud iddynt wylio rhag lefain y bara, ond rhag dysgeidiaeth y Phariseaid ar Sadwceaid.

Ond wedi i Iesu ddod i rannau Caesarea Philip, gofynnodd iw ddisgyblion gan ddweud, Pwy maer bobl yn dweud yw Mab y Dyn? A hwy a ddywedasant, rhai Ioan Fedyddiwr, eraill Elias, ac eraill Jeremeia neu un or proffwydi. Maen dweud wrthynt hwy, Ond pwy ydych chin dweud ydw i? Atebodd Simon Pedr a dywedodd, Ti ywr Crist, Mab y Duw byw. Ac gan ateb dywedodd

Iesu wrtho, gwyn dy fyd, Simon Bar-jona, oherwydd nid cnawd a gwaed sydd wedi datguddio hyn i ti, ond fy Nhad sydd yn y nefoedd. Ac yr wyf finnau yn dweud wrthyt ti mai ti yw Pedr, ac ar y graig hon yr adeiladaf fy eglwys, ac ni bydd pyrth Annwn yn trechu arni. A rhoddaf i ti allweddir deyrnas nefoedd, a beth bynnag a rwyma di ar y ddaear, bydd wedi ei rwymo yn y nefoedd, a beth bynnag a ryddhei di ar y ddaear, bydd wedi ei ryddhau yn y nefoedd. Yna gorchmynnodd ei ddisgyblion fel na ddywedant wrth neb mai ef yw Iesu y Crist.

Or adeg honno dechreuodd Iesu ddangos iw ddisgyblion fod yn rhaid iddo fynd i Jerwsalem a dioddef llawer gan yr henuriaid ar prif offeiriaid ar ysgrifenyddion, a chael ei ladd, ac ar y trydydd dydd cael ei gyfodi. Ac wedi cymryd ef or neilltu, dechreuodd Pedr ei geryddu gan ddweud, Na fyddo hyn i ti, Arglwydd. Ond wedi troi, dywedodd wrth Pedr, Dos ar fy ôl i, Satan! Maen tramgwydd i mi wyt ti, oherwydd nid wyt tin meddwl am bethau Duw, ond am bethau dynion.

Yna dywedodd Iesu wrth ei ddisgyblion, Os yw rhywun yn dymuno dod ar fy ôl i, gadawed iddo wadu ei hun a chodi ei groes am canlyn i. Oherwydd pwy bynnag a fyn achub ei enaid, fei cyll; ond pwy bynnag a gyll ei enaid er fy mwyn i, fei caiff. Oherwydd beth mae dyn yn ei ennill os ywn ennill y byd cyfan ond yn colli ei enaid ei hun? Neu beth y bydd dyn yn ei roi yn gyfnewid am ei enaid ei hun? Mae Mab y Dyn yn mynd i ddod yng ngogoniant ei Dad gydai angylion, ac yna bydd yn talu yn ôl i bob un yn ôl ei weithred. Yn wir, rwyn dweud wrthych, y mae

rhai or rhai syn sefyll yma, na fyddant yn blasu marwolaeth hyd nes y gwelant Fab y Dyn yn dod yn ei deyrnas.

17

Ac ar ôl chwe diwrnod mae Iesu yn cymryd Pedr ac Iago ac Ioan ei frawd, ac yn dwyn hwy i fyny i fynydd uchel ar eu pennau eu hunain. Ac fei trawsffurfiwyd ou blaen hwy, a disgleiriodd ei wyneb fel yr haul, a daeth ei ddillad yn wyn fel y goleuni. Ac wele, ymddangosodd Moses ac Elias iddynt yn sgwrsio gydag ef. Atebodd Pedr a dywedodd wrth Iesu, Arglwydd, da yw i ni fod yma; os mynni, gwnawn yma dri phabell, un i ti ac un i Moses ac un i Elias. Tra oedd ef yn dal i siarad, wele, cwmwl disglair au cysgododd hwy, a wele, llais or cwmwl yn dweud, hwn yw fy mab, yr anwylyd, yr hwn yr wyf yn ymhyfrydu ynddo, gwrandewch arno ef. Ac wedi clywed hyn, syrthiodd y disgyblion ar eu hwynebau ac ofnasant yn fawr iawn. Ac wedi nesáu, cyffyrddodd Iesu â hwy ac meddai, Codwch ac nac ofnwch. Ond wedi codi eu llygaid, ni welsant neb ond Iesu yn unig. Ac wrth iddynt fynd i lawr or mynydd, gorchmynnodd Iesu iddynt gan ddweud, Peidiwch â dweud y weledigaeth wrth neb hyd nes y bydd Mab y Dyn yn codi or meirw. Ac gofynnodd ei ddisgyblion iddo gan ddweud, Beth felly y maer ysgrifenyddion yn ei ddweud, fod rhaid i Elias ddod yn gyntaf? Ond atebodd Iesu a dywedodd wrthynt, Yn wir, mae Elias yn dod yn gyntaf ac fe fydd yn adfer pob peth. Rwyn dweud wrthych fod Elias eisoes wedi dod, ac ni adnabuant ef, ond gwnaethant iddo gymaint ag

yr oeddent yn dymuno; felly hefyd y mae Mab y Dyn yn mynd i ddioddef ganddynt hwy. Yna deallasant y disgyblion ei fod wedi dweud wrthynt am Ioan y Bedyddiwr.

Ac wedi iddynt ddod at y dorf, nesaodd dyn ato gan benlinio iddo ac yn dweud Arglwydd, trugarha wrth fy mab, oherwydd maen cael ei daro gan y lleuad ac yn dioddef yn ddrwg, oherwydd yn aml maen syrthio ir tân ac yn aml ir dŵr. ac fe ddes ag ef at dy ddisgyblion, ac ni allent ei wella. Atebodd Iesu a dywedodd, O genhedlaeth anffyddlon a gwyrdroadig, hyd pa bryd y byddaf gyda chwi? Hyd pa bryd y goddefaf chwi? Dewch ag ef yma ataf. Ac ceryddodd Iesu ef, ac aeth y cythraul allan ohono, ac iachawyd y gwas or awr honno. Yna daeth y disgyblion at Iesu ar eu pennau eu hunain a dweud, Pam na allem ni ei fwrw allan? Ond dywedodd Iesu wrthynt, Oherwydd eich anghrediniaeth. Yn wir, rwyn dweud wrthych, os bydd gennych ffydd fel gronyn o fwstard, byddwch yn dweud wrth y mynydd hwn, Symud o yma i fanno, a bydd yn symud, a ni fydd dim yn amhosibl i chi. Ond nid ywr rhyw hwn yn mynd allan os nad trwy weddi ac ympryd.

Tra oeddent hwy yn troi o gwmpas yn Galilea, dywedodd Iesu wrthynt, Mae Mab y Dyn ar fin cael ei draddodi i ddwylo dynion. Ac fe fyddant yn ei ladd ef, ac ar y trydydd dydd fe godir ef. Ac fe ofidiwyd hwyn fawr iawn.

Wedi iddynt ddod i Capernaum, daeth y rhai oedd yn casglur didrachmâu at Pedr ac meddent, Onid yw eich athro yn talur

didrachmâu? Maen dweud, Ie. A phan aeth i mewn ir tŷ, rhagflaennodd Iesu ef gan ddweud, Beth syn ymddangos i ti, Simon? Brenhinoedd y ddaear, oddi wrth bwy maent yn cymryd tollau neu dreth? Oddi wrth eu meibion eu hunain neu oddi wrth y rhai estron? Dywed Pedr wrtho, O rai eraill. Dywedodd Iesu wrtho, Felly maer meibion yn rhydd. Ond er mwyn na thramgwyddwn ni hwy, dos ir môr, bwrw fach, a chod y pysgodyn cyntaf a ddaw i fyny, ac wedi agor ei genau ef fe fyddi din dod o hyd i stater; cymer hwnnw a rho ef iddyn nhw drosof fi a thi.

18

Yn yr awr honno daeth y disgyblion at Iesu gan ddweud, Pwy felly syn fwy yn nheyrnas y nefoedd? Ac wedi galw plentyn, gosododd Iesu ef yn eu canol ac a ddywedodd Yn wir, rwyn dweud wrthych, os na throi chi ac na ddewch yn blant, ni fyddwch yn mynd i mewn i deyrnas y nefoedd. Pwy bynnag felly a ddarostynga ei hun fel y plentyn hwn, hwn ywr mwyaf yn nheyrnas y nefoedd. ac pwy bynnag syn derbyn un plentyn fel hyn yn fy enw i, yn fy nerbyn i Ond pwy bynnag a bair i un or rhai bychain hyn syn credu ynof fi faglu, gwell fyddai iddo gael ei grogi â maen melin asyn am ei wddf ai foddi yn nyfnder y môr. Gwae ir byd oherwydd y rhwystrau tramgwydd, oherwydd rhaid yw ir rhwystrau tramgwydd ddod, ond gwae ir dyn hwnnw y dawr rhwystr tramgwydd trwyddo. Os yw dy law neu dy droed yn peri iti bechu, tor hi i ffwrdd a bwrw hi oddi wrthyt;

gwell yw iti fynd i mewn ir bywyd yn gloff neun anafu, na chael dy fwrw ir tân tragwyddol â dwy law neu ddwy droed. Ac os yw dy lygad yn peri i ti bechu, tyn ef allan a bwrw ef oddi wrthyt; gwell yw i ti fynd i mewn ir bywyd yn unllygeidiog, na chael dy fwrw i gehenna y tân a dau lygad gennyt. Gwyliwch na ddirmygwch un or rhai bach hyn, oherwydd rwyn dweud wrthych fod eu hangylion hwy yn y nefoedd bob amser yn gweld wyneb fy Nhad sydd yn y nefoedd. Oherwydd daeth Mab y Dyn i achub y colledig.

Beth syn ymddangos i chi? Os bydd gan ryw ddyn gant o ddefaid ac un ohonynt yn mynd ar gyfeiliorn, onid ywn gadael y naw deg naw ar y mynyddoedd, ac yn mynd i geisior un syn crwydro? ac os daw i fod i ddod o hyd iddo, yn wir rwyn dweud i chwi ei fod yn llawenhau drosto yn fwy nag ar y naw deg naw nad ydynt wedi crwydro. Felly nid ywn ewyllys gerbron eich Tad sydd yn y nefoedd y dylai un or rhai bach hyn fynd ar goll.

Os bydd dy frawd yn pechu yn dy erbyn, dos a cherydda ef rhyngot ti ac ef yn unig; os bydd yn gwrando arnat, yr wyt wedi ennill dy frawd. Os nad ywn gwrando, cymer gyda thi eto un neu ddau, fel y sefydlir pob gair ar enau dau neu dri o dystion. Ond os bydd yn eu hanwybyddu hwy, dywed wrth y gynulleidfa; ond os bydd hefyd yn anwybyddur gynulleidfa, bydded i ti fel y cenedl-ddyn ar casglwr trethi. Yn wir, rwyn dweud wrthych, beth bynnag a rymwch ar y ddaear, bydd wedi ei rwymo yn y nefoedd, a beth bynnag a ryddhewch ar y ddaear, bydd wedi ei ryddhau yn y nefoedd. Eto, yn wir rwyn dweud wrthych, os

bydd dau ohonoch yn cytuno ar y ddaear ynghylch unrhyw beth y byddant yn gofyn amdano, fe gaiff ei wneud iddynt gan fy Nhad sydd yn y nefoedd. Oherwydd lle mae dau neu dri wedi ymgynnull yn fy enw i, yno yr wyf fi yn eu canol.

Yna, wedi nesáu ato, dywedodd Pedr, Arglwydd, pa mor aml y bydd fy mrawd yn pechu yn fy erbyn ac y maddeuwaf iddo? Hyd at saith gwaith? Dywed Iesu wrtho, Nid wyf yn dweud wrthyt hyd at saith gwaith, ond hyd at ddeg a thrigain gwaith saith.

Oherwydd hyn cyffelybwyd teyrnas y nefoedd i ddyn brenin, a fynnai setlo cyfrifon gydai gaethweision. Wedi iddo ddechrau setlo cyfrifon, dygwyd ato un dyledwr a oedd yn ddyledus talentau di-rif. Ond gan nad oedd ganddo i dalu yn ôl, gorchmynnodd ei arglwydd iddo gael ei werthu ai wraig ai blant a phopeth a oedd ganddo, ac i dalu. Gan syrthio felly, yr oedd y caethwas yn ymgrymu iddo gan ddweud, Arglwydd, bydd yn amyneddgar wrthyf fi, a thalaf bopeth yn ôl i ti. Ond wedi cael tosturi, rhyddhaodd arglwydd y caethwas hwnnw ef a maddeuodd y ddyled iddo. Ond wedi mynd allan, cafodd y caethwas hwnnw un oi gyd-gaethweision, a oedd yn ddyledus cant denarii iddo, ac wedi gafael ynddo, roedd yn ei dagu gan ddweud, Tâl yn ôl i mi os wyt tin ddyledus rhywbeth. Felly syrthiodd ei gyd-gaethwas wrth ei draed ac erfyn arno gan ddweud, Bydd amyneddgar gyda mi a byddaf yn talu yn ôl i ti. Ond nid oedd yn fodlon, ond ar ôl mynd i ffwrdd taflodd ef ir carchar nes y byddain talur ddyled.

Ond wedi iw gyd-gaethweision weld yr hyn a ddigwyddodd, cawsant eu tristáu yn fawr iawn, ac wedi dod eglurhasant iw harglwydd eu hunain bopeth a ddigwyddodd. Yna, wedi galw ef, dywedodd ei arglwydd wrtho, Gaethwas drwg, gadewais i ti yr holl ddyled honno, gan i ti erfyn arnaf. Onid oedd yn rhaid i ti hefyd drugarháu wrth dy gyd-gaethwas, fel y trugarheais i wrthyt ti? Ac wedi digio, rhoddodd ei arglwydd ef ir arteitiwyr hyd nes y talair cyfan a ddyledid iddo. Felly hefyd y bydd fy Nhad nefol yn gwneud i chwi, os na fydd pob un ohonoch yn maddau iw frawd och calonnau eu camweddau.

19

Ac fe ddigwyddodd, pan orffennodd Iesu y geiriau hyn, iddo symud o Galilea a dod i ffiniau Jwdea y tu hwnt ir Iorddonen. A dilynodd torfeydd lawer ef, ac iachaodd hwy yno. Ac fe ddaeth y Phariseaid ato ef gan ei brofi ac yn dweud wrtho, A ywn gyfreithlon i ddyn ysgaru ei wraig am unrhyw achos? Ond atebodd a dywedodd wrthynt, Onid ydych chi wedi darllen bod yr hwn a wnaeth or dechreuad wedi eu gwneud hwy yn wryw ac yn fenyw, a dywedodd, Oherwydd hyn bydd dyn yn gadael ei dad ai fam ac yn cael ei uno âi wraig, a bydd y ddau yn un cnawd Felly nid ydynt mwyach yn ddau, ond yn un cnawd. Yr hyn felly y mae Duw wedi ei uno ynghyd, na adawed dyn ei wahanu. Maent yn dweud wrtho ef, Pam felly y gorchmynnodd Moses roi llyfr ysgariad ai hysgaru hi? Maen dweud wrthynt, Oherwydd caledwch eich calonnau y caniataodd Moses i chi

ysgaru eich gwragedd, ond or dechreuad nid felly y bu. Rwyn dweud wrthych chi fod pwy bynnag syn ysgaru ei wraig, nid ar sail puteindra, ac yn priodi un arall, yn godinebu, ac maer sawl syn priodi gwraig ysgaredig yn godinebu. Dywed ei ddisgyblion wrtho, Os felly y mae achos y dyn gydar wraig, nid ywn fuddiol priodi. Ond dywedodd wrthynt, Nid yw pawb yn derbyn y gair hwn, ond y rhai y mae wedii roi iddynt. Oherwydd y mae eunuchiaid a anwyd felly o groth eu mam. Ac y mae eunuchiaid a wnaed yn eunuchiaid gan ddynion, ac y mae eunuchiaid a wnaethant eu hunain yn eunuchiaid er mwyn teyrnas y nefoedd. Y sawl syn gallu derbyn hyn, derbynied.

Yna dygwyd plant ato ef, fel y gosodai ei ddwylo arnynt ac y gweddïai, ond ceryddodd y disgyblion hwy. Ond dywedodd Iesu, Gadewch ir plant a pheidiwch âu rhwystro hwy rhag dod ataf fi, oherwydd eiddor cyfryw yw teyrnas y nefoedd. Ac wedi gosod ei ddwylo arnynt, aeth oddi yno.

Ac wele, daeth un ato a dweud wrtho, Athro da, beth dda a wnaf er mwyn cael bywyd tragwyddol? Ond dywedodd ef wrtho, Pam yr wyt tin fy ngalw in dda? Neb syn dda ond un, sef Duw. Ond os wyt tin dymuno mynd i mewn ir bywyd, cadwr gorchymynion. Dywed wrtho, Pa rai? Ond dywedodd Iesu, Paid â llofruddio, paid â godineb, paid â lladrata, paid â dwyn tystiolaeth ffug, Anrhydedda dy dad ath fam, a byddin caru dy gymydog fel dy hun. Dywed y dyn ifanc wrtho, Rwyf wedi cadwr holl bethau hyn ers fy ieuenctid; beth sydd eto yn eisiau arnaf? Dywedodd Iesu wrtho, Os wyt ti eisiau bod yn berffaith, dos a gwerthu dy

eiddo a rho ir tlodion, a bydd gen ti drysor yn y nefoedd, a thyrd a dilyn fi. Ond wedi clywed y gair, aeth y dyn ifanc i ffwrdd yn alarus, oherwydd yr oedd ganddo lawer o feddianau. Ond dywedodd Iesu wrth ei ddisgyblion, Yn wir, rwyn dweud wrthych y bydd dyn cyfoethog yn mynd i mewn i deyrnas y nefoedd gydag anhawster. Eto dywedaf i chi, haws yw i gamel fynd trwy grau nodwydd na i ddyn cyfoethog fynd i mewn i deyrnas Dduw. Ond wedi clywed hyn, roedd ei ddisgyblion yn synnun fawr iawn gan ddweud, Pwy felly syn gallu cael ei achub? Ond wedi edrych arnynt, dywedodd Iesu wrthynt, Gyda dynion mae hyn yn amhosibl, ond gyda Duw mae pob peth yn bosibl. Yna atebodd Pedr a dywedodd wrtho, Wele, yr ydym ni wedi gadael popeth ac wedi dy ddilyn di; beth, felly, a fydd i ni? Ond dywedodd Iesu wrthynt, Yn wir, rwyn dweud i chwi y byddwch chwi sydd wedi fy nilyn i, yn yr aileni, pan fydd Mab y Dyn yn eistedd ar orsedd ei ogoniant, yn eistedd hefyd ar ddeuddeg gorsedd gan farnu deuddeg llwyth Israel. A phob un a adawodd dai neu frodyr neu chwiorydd neu dad neu fam neu wraig neu blant neu gaeau er mwyn fy enw i, fe gaiff ganwaith cymaint ac fe etifedda fywyd tragwyddol. Bydd llawer syn gyntaf yn olaf, ar olaf yn gyntaf.

20

Oherwydd mae teyrnas y nefoedd yn debyg i ddyn syn feistr tŷ, a aeth allan gydar bore i hurio gweithwyr iw winllan. Ac wedi cytuno âr gweithwyr am ddinariwm y dydd, anfonodd hwy iw

winllan. Ac wedi mynd allan tuar drydedd awr, gwelodd eraill yn sefyll yn segur yn y farchnad, Ac ir rheini dywedodd, Ewch chwithau ir winllan, a rhoddaf i chwi beth bynnag syn gyfiawn. Aeth y rhai hynny i ffwrdd. Eto, wedi mynd allan tuar chweched ar nawfed awr, gwnaeth yr un modd. Ynglŷn âr unfed awr ar ddeg, wedi mynd allan, cafodd eraill yn sefyll yn segur, ac maen dweud wrthynt, Pam rydych chin sefyll yma yn segur drwyr dydd cyfan? Maent yn dweud wrtho, Oherwydd ni wnaeth neb ein llogi ni. Maen dweud wrthynt, Ewch chwithau ir winllan, a byddwch yn derbyn beth bynnag syn gyfiawn. Pan ddaeth y nos, dywedodd arglwydd y winllan wrth ei stiward, Galwr gweithwyr a rho iddynt eu cyflog, gan ddechrau gydar rhai olaf hyd at y rhai cyntaf. Ac wedi iddynt ddod, cymerodd y rhai a ddaeth tuar unfed awr ar ddeg ddenarius yr un. Ond pan ddaeth y rhai cyntaf, meddylion nhw y byddent yn derbyn mwy, ond derbynion nhw hefyd dddenarius yr un. Ond wedi iddynt dderbyn, roeddent yn grwgnach yn erbyn meistr y tŷ gan ddweud bod y rhai olaf hyn wedi gwneud un awr, ac yr wyt ti wedi eu gwneud hwy yn gyfartal â ni, y rhai a gariodd faich y dydd ar gwres. Ond atebodd ac meddai wrth un ohonynt, Gyfaill, nid wyf yn dy drin yn anghyfiawn. Onid am ddinariwm y cytunaist ti â mi? Cod dy eiddo a dos, ond rwyn dymuno rhoi ir olaf hwn yr un fath â thi. Ai nid ywn gyfreithlon i mi wneud yr hyn a fynnaf yn fy eiddo fy hun? A yw dy lygad di yn ddrwg am fy mod i yn dda? Felly bydd y rhai olaf yn gyntaf ar rhai cyntaf yn olaf, oherwydd llawer ywr rhai a elwir, ond ychydig ywr rhai a ddetholir.

Ac wrth fynd i fyny i Jerwsalem cymerodd Iesu y deuddeg disgybl ar wahân ar y ffordd, a dywedodd wrthynt, Wele, rydym yn mynd i fyny i Jerwsalem, a bydd Mab y Dyn yn cael ei draddodi ir prif offeiriaid ar ysgrifenyddion, a byddant yn ei gondemnio i farwolaeth, Ac fe fyddant yn ei draddodi ef ir cenhedloedd iw watwar ac iw fflangellu ac iw groeshoelio, ac ar y trydydd dydd bydd yn atgyfodi.

Yna nesaodd mam meibion Sebedeus ato gydai meibion, gan addoli a gofyn rhywbeth ganddo. Ond dywedodd wrthi, Beth wyt ti eisiau? Meddai wrtho, Dywed y cânt eistedd, y ddau fab hyn i mi, un ar dy ddeheulaw ar llall ar dy aswy yn dy deyrnas. Atebodd Iesu a dywedodd, Nid ydych yn gwybod beth yr ydych yn ei ofyn. A allwch yfed y cwpan yr wyf fi ar fin ei yfed, neu gael eich bedyddio âr bedydd yr wyf fin cael fy medyddio ag ef? Dywedasant wrtho, Gallwn. Ac maen dweud wrthynt, Yn wir, byddwch yn yfed fy nghwpan i, a byddwch yn cael eich bedyddio âr bedydd yr wyf fi yn cael fy medyddio ag ef, ond nid fy lle i yw rhoi i eistedd ar fy neheulaw ac ar fy aswy, ond ir rhai y mae wedi ei baratoi ar eu cyfer gan fy Nhad. Ac wedi clywed hyn, roedd y deg yn ddig ynghylch y ddau frawd. Ond galwodd Iesu hwy ato a dweud, Gwyddoch fod llywodraethwyr y cenhedloedd yn arglwyddiaethu arnynt, ar rhai mawrion yn arfer awdurdod arnynt. Ni fydd felly yn eich plith chi, ond pwy bynnag a fyn ddod yn fawr yn eich plith chi, bydd yn was i chwi ac pwy bynnag a fyn fod yn gyntaf yn eich plith chwi, bydd yn gaethwas i chwi Yn union fel y daeth Mab y Dyn nid i gael ei wasanaethu, ond i wasanaethu ac i roi ei enaid yn bridwerth yn

lle llawer.

Ac wrth iddynt fynd allan o Jericho, dilynodd tyrfa fawr ef. Ac wele, dau ddall yn eistedd wrth y ffordd, wedi clywed bod Iesu yn mynd heibio, gweiddasant gan ddweud, Trugarha wrthym, Arglwydd, Fab Dafydd. Ond ceryddodd y dorf hwy fel y byddent yn dawel, ond yr oeddent hwy yn gweiddin fwy gan ddweud, Trugarha wrthym, Arglwydd, Fab Dafydd. Ac fe safodd Iesu au galw nhw ac meddai, Beth yr ydych chi eisiau i mi ei wneud i chi? Maent yn dweud wrtho, Arglwydd, fel y caiff ein llygaid eu hagor. Ond gan gael tosturi, cyffyrddodd Iesu âu llygaid, ac ar unwaith cafodd eu llygaid eu golwg yn ôl, a dilynasant ef.

21

Ac pan dynesasant at Jerwsalem a daethant i Fethffage at Fynydd yr Olewydd, yna anfonodd Iesu ddau ddisgybl gan ddweud wrthynt, Ewch ir pentref sydd gyferbyn â chwi, ac yn syth fe ddowch o hyd i asyn wedi ei rhwymo ac ebol gyda hi; datodwch hwy a dewch â hwy ataf fi. Ac os dywed rhywun rywbeth wrthych chi, byddwch yn dweud bod gan yr Arglwydd eu hangen, ac ar unwaith bydd yn eu hanfon. Mae hyn i gyd wedi digwydd er mwyn cyflawnir hyn a ddywedwyd trwyr proffwyd gan ddweud, Dywedwch wrth ferch Seion, wele dy frenin yn dod atat yn addfwyn ac yn marchogaeth ar asyn ac ar ebol, mab anifail dan iau.

Aeth y disgyblion a gwneud fel y gorchmynnodd Iesu iddynt Daethant âr asyn ar ebol, a gosod eu dillad arnynt, ac eisteddodd arnynt. Ond taenoddy dorf fwyaf eu dillad eu hunain ar y ffordd, ac roedd eraill yn torri canghennau or coed ac yn eu taenu ar y ffordd. Yr oedd y torfeydd oedd yn mynd o flaen ar rhai oedd yn dilyn yn gweiddi gan ddweud, Hosanna i fab Dafydd, bendigedig ywr un syn dod yn enwr Arglwydd, hosanna yn y goruchaf.

Ac wrth iddo fynd i mewn i Jerwsalem, cafodd yr holl ddinas ei hysgwyd gan ddweud, Pwy yw hwn? Ond yr oedd y tyrfaoedd yn dweud, Hwn yw Iesu y proffwyd o Nasareth yn Galilea.

Ac aeth Iesu i mewn i deml Duw, a bwriodd allan bawb oedd yn gwerthu ac yn prynu yn y deml, a dymchweliodd fyrddaur cyfnewidwyr arian a seddir rhai oedd yn gwerthur colomennod, Ac meddai wrthynt, Maen ysgrifenedig, Fy nhŷ i, tŷ gweddi y gelwir ef, ond chi, fe wnaethoch ef yn ogof lladron.

A daeth pobl gloff a phobl ddall ato yn y deml, ac feu hiachaodd hwy. Ond wedi ir prif offeiriaid ar ysgrifenyddion weld y rhyfeddodau a wnaeth ar plant yn gweiddi yn y deml ac yn dweud, Hosanna i fab Dafydd, roeddent yn ddig Ac meddent wrtho, A wyt tin clywed beth maer rhain yn ei ddweud? Ond dywedodd Iesu wrthynt, Ie. Onid ydych erioed wedi darllen, O enau babanod a rhai syn sugno, paratoist foliant? Ac wedi gadael hwy ar ôl, aeth allan or ddinas i Fethania, a lletyodd yno.

Yn y bore, wrth ddychwelyd ir ddinas, roedd yn llwglyd. Ac wedi gweld un ffigysbrenn ar y ffordd, daeth ati, a chafodd ddim ynddi ond dail yn unig, a dywed wrthi, Ni ddaw ffrwyth ohonot byth mwy. A sychodd y ffigysbrenn ar unwaith. A phan welodd y disgyblion hyn, rhyfeddasant gan ddweud, Sut y sychodd y ffigysbren ar unwaith? Ond gan ateb dywedodd Iesu wrthynt, Yn wir rwyn dweud wrthych, os bydd gennych ffydd ac na fyddwch yn amau, nid yn unig y peth a ddigwyddodd ir ffigysbren y byddwch yn ei wneud, ond hyd yn oed os dywedwch wrth y mynydd hwn, Coder di a theflir di ir môr, fe fydd yn digwydd. Ac fe dderbyniwch bopeth, pa faint bynnag a ofynnwch amdano mewn gweddi, os credwch.

Ac wedi iddo ddod ir deml, daeth y prif offeiriaid a henuriaid y bobl ato ef wrth iddo ddysgu, gan ddweud, Trwy ba awdurdod yr wyt tin gwneud y pethau hyn, a phwy a roddodd i ti yr awdurdod hwn? Atebodd Iesu a dywedodd wrthynt, Gofynnaf innau un cwestiwn i chwi, ac os dywedwch wrthyf fi, dywedaf innau i chwi trwy ba awdurdod yr wyf yn gwneud y pethau hyn. Bedydd Ioan, o ble yr oedd, or nef neu o ddynion? Ond yr oeddent yn rhesymu ymysg eu hunain gan ddweud, os dywedwn or nef, bydd yn dweud wrthym, pam felly na chredasoch iddo, Ond os dywedwn ni, O ddynion, rydym yn ofnir dorf, oherwydd mae pawb yn ystyried Ioan yn broffwyd. Ac gan ateb ir Iesu dywedasant, Nid ydym yn gwybod. Dywedodd yntau wrthynt, Ac yntau, nid wyf finnau chwaith yn dweud wrthych ym mha awdurdod yr wyf yn gwneud y pethau hyn.

Beth syn ymddangos i chi? Roedd gan ryw ddyn ddau o blant, ac wedi agosáu at y cyntaf dywedodd, Blentyn, dos heddiw i weithio yn fy ngwinllan. Ond atebodd a dywedodd, Nid wyf yn fodlon, ond yn ddiweddarach, wedi edifarhau, aeth. Ac wedi nesáu at yr ail, dywedodd yr un modd. Ond atebodd hwnnw a dweud, Fi, arglwydd, ac ni aeth i ffwrdd. Pwy or ddau a wnaeth ewyllys y tad? Maent yn dweud wrtho, Y cyntaf. Dywed Iesu wrthynt, Yn wir, rwyn dweud wrthych fod y casglwyr trethi ar puteiniaid yn mynd och blaen chi i mewn i deyrnas Dduw. Oherwydd daeth Ioan atoch yn ffordd cyfiawnder, ac ni chredasoch iddo, ond credodd y casglwyr treth ar puteiniaid iddo, ond chi, wedi gweld hyn, ni edifarhawch wedyn i gredu ynddo.

Clywch ddameg arall. Roedd dyn yn feistr tŷ, a blannodd winllan a gosododd ffens oi chwmpas a chloddiodd ynddi winwryf ac adeiladodd dŵr, ai phrydlesu i ffermwyr ac aeth dramor. Pan nesaodd amser y ffrwythau, anfonodd ei gaethweision at y ffermwyr i gymryd ei ffrwythau. A chymerodd y ffermwyr ei gaethweision, a churasant un, a lladdwyd un arall, a llabyddiwyd un arall. Eto anfonodd eraill o gaethweision, mwy nar rhai cyntaf, a gwnaethant iddynt yr un modd. Yn ddiweddarach, anfonodd at hwynt ei fab gan ddweud, Byddant yn parchu fy mab. Ond y ffermwyr, wedi gweld y mab, a ddywedasant ymysg eu hunain, Hwn ywr etifedd; dewch, lladdwn ef a chipiwin ei etifeddiaeth. Ac wedi ei gymryd, fei bwriwyd allan or winllan ai ladd. Pan ddaw arglwydd y winllan felly, beth a wnaiff ir ffermwyr hynny? Maent yn dweud wrtho,

Bydd yn dinistrior rhai drwg yn ddrwg, a bydd yn gosod y winllan ar les i ffermwyr eraill, y rhai a fydd yn rhoir ffrwythau iddo yn eu tymhorau priodol. Dywed Iesu wrthynt, Oni ddarllenasom chi erioed yn yr ysgrifau, Y garreg a wrthodwyd gan yr adeiladwyr, hon a ddaeth yn ben cornel, gan yr Arglwydd y digwyddodd hyn, ac y mae yn rhyfeddol yn ein llygaid ni?

Oherwydd hyn rwyn dweud wrthych y bydd teyrnas Duw yn cael ei chymryd oddi wrthych ai rhoi i genedl syn dwyn ei ffrwythau A bydd pwy bynnag syn syrthio ar y garreg hon yn cael ei ddryllion deilchion, ond ar bwy bynnag y syrth hi, bydd yn ei falun llwch. Ac wedi ir prif offeiriaid ar Phariseaid glywed ei ddamhegion, fe wyddent ei fod yn sôn amdanynt hwy ac wrth geisio ei ddal, ofnasant y tyrfaoedd, gan eu bod yn ei gyfrif ef yn broffwyd

22

Ac atebodd Iesu eto a dywedodd wrthynt mewn damhegion, gan ddweud, Cymharwyd teyrnas y nefoedd â brenin, a wnaeth wledd briodas iw fab. Ac anfonodd ei gaethweision i alwr rhai a wahoddwyd ir priodasau, ac nid oeddent yn fodlon dod. Eto anfonodd gaethweision eraill gan ddweud, Dywedwch ir rhai gwahoddedig, Wele, rwyf wedi paratoi fy ngwledd orau, mae fy nheirw ar anifeiliaid pestiedig wedi eu lladd, a phopeth yn barod, dewch ir priodas. Ond aethant i ffwrdd gan esgeuluso, aeth un iw faes ei hun, ar llall iw fasnach. Ond trechodd y

gweddill ei gaethweision, eu cam-drin au lladd. Ond wedi clywed hyn, digiodd y brenin hwnnw, ac wedi anfon ei fyddinoedd, dinistriodd y llofruddion hynny a llosgodd eu dinas. Yna dywed wrth ei gaethweision, Maer briodas yn barod yn wir, ond nid oedd y rhai a wahoddwyd yn deilwng, Ewch felly at y croesffyrdd, a chymaint ag y dewch o hyd iddynt, galwch hwy ir neithiorau. Ac wedi mynd allan aeth y caethweision hynny ir ffyrdd a chasglasant bawb gymaint ag a gawsant, y drygionus ar da, ac fe lenwyd y briodas â gwesteion yn gorwedd wrth y bwrdd. Ond wedi ir brenin fynd i mewn i weld y rhai oedd yn gorwedd, gwelodd yno ddyn heb fod wedi gwisgo gwisg priodas Ac meddai wrtho, Gyfall, sut y daethost yma heb gael gwisg priodas? Ond cafodd ei dawelu. Yna dywedodd y brenin wrth y gweision, Wedi rhwymo ei draed ai ddwylo, codwch ef a bwriwch ef allan ir tywyllwch allanol; yno y bydd yr wylofain a rhincian dannedd. Oherwydd llawer ywr gwahoddedigion, ond ychydig ywr dewisedigion.

Yna aeth y Phariseaid a chymryd cyngor er mwyn ei fagl mewn gair. Ac maent yn anfon ato eu disgyblion gydar Herodiaid gan ddweud, Athro, gwyddom dy fod yn ddyn gwir ac yn dysgu ffordd Duw mewn gwirionedd, ac nid ywn poeni dim arnat am neb, oherwydd nid wyt yn edrych ar wyneb dynion, Dywed felly wrthym, beth yw dy farn di? A ywn gyfreithlon talu treth i Gesar ai peidio? Ond gan wybod Iesu eu drygioni hwy, dywedodd, Pam yr ydych yn fy mhrofi i, rhagrithwyr? Dangoswch i mi ddarn arian y dreth. A dyma hwyn dod ag un denarius iddo. Ac meddai wrthynt, Delw pwy sydd ar hon ar arysgrifen? Maent yn dweud

wrtho, Eiddo Cesar. Yna maen dweud wrthynt, Rhowch yn ôl, felly, eiddo Cesar i Cesar ac eiddo Duw i Dduw. Ac wedi clywed, rhyfeddasant, ac wedi ei adael ef, aethant ymaith.

Yn y dydd hwnnw daeth Sadwceaid ato, y rhai syn dweud nad oes atgyfodiad, ac fe ofynnasant iddo gan ddweud, Athro, dywedodd Moses, os bydd rhywun yn marw heb gael plant, bydd ei frawd yn priodi ei wraig ac yn codi had iw frawd. Yr oedd gennym ni saith o frodyr, a bu farwr cyntaf ar ôl priodi, ac heb gael plant gadawodd ei wraig iw frawd, Yn debyg hefyd yr ail ar trydydd, hyd at y saith. Yn ddiweddarach, bu farwr ddynes hefyd, ar ôl pawb. Yn yr atgyfodiad, felly, eiddo pwy or saith y bydd y ddynes? Oherwydd bu gan bob un ohonynt hi. Ond atebodd Iesu a dywedodd wrthynt, Rydych yn cael eich twyllo, heb wybod yr Ysgrythurau nac nerth Duw. Oherwydd yn yr atgyfodiad nid ydynt yn priodi nac yn cael eu rhoi mewn priodas, ond maent fel negeswyr Duw yn y nefoedd. Ond ynglŷn ag atgyfodiad y meirw, oni ddarllenasom yr hyn a ddywedwyd wrthych gan Dduw, yn dweud, Yr wyf fi yn Dduw Abraham ac yn Dduw Isaac ac yn Dduw Jacob; nid Duw y meirw yw Duw, ond Duw y rhai byw. Ac wedi clywed hyn, roedd y tyrfaoedd yn synnu at ei ddysgeidiaeth.

Ond y Phariseaid, wedi clywed ei fod wedi tawelur Sadwceaid, ymgasglasant ynghyd. Ac gofynnodd un ohonynt, cyfreithiwr, gan ei brofi ac yn dweud, Athro, pa orchymyn mawr sydd yn y gyfraith? Ac meddai Iesu wrtho, Ceri yr Arglwydd dy Dduw âth holl galon ac âth holl enaid ac âth holl feddwl. Dymar

gorchymyn cyntaf a mwyaf. Yr ail un syn debyg i hon yw, ceri dy gymydog fel dy hun. Yn y ddau orchymyn hyn y maer holl gyfraith ar proffwydi yn hongian.

Ond wedi ir Phariseaid gael eu casglu, gofynnodd Iesu iddynt Yn dweud, Beth syn ymddangos i chi am y Crist? Mab pwy yw ef? Maent yn dweud wrtho, Mab Dafydd. Maen dweud wrthyn nhw, Sut felly mae Dafydd yn yr Ysbryd yn ei alw ef yn Arglwydd, gan ddweud, Dywedodd yr Arglwydd wrth fy Arglwydd i, Eistedd ar fy neheulaw nes imi osod dy elynion yn droedfainc dan dy draed.

Os felly mae Dafydd yn ei alw yn Arglwydd, sut mae ef yn fab iddo?

Ac ni allai neb ei ateb ef â gair, ac ni feiddiodd neb or diwrnod hwnnw ymlaen ei holi ef mwyach.

23

Yna siaradodd Iesu âr tyrfaoedd ai ddisgyblion. yn dweud, Ar sedd Moses yr eisteddodd yr ysgrifenyddion ar Phariseaid. Pob peth felly, cymaint os byddant yn dweud wrthych iw gadw, cadwch a gwnewch, ond yn ôl eu gweithredoedd hwy peidiwch â gwneud, oherwydd maent yn dweud, ac nid ydynt yn gwneud. Maent yn rhwymo beichiau trwm a chaled iw dwyn, ac yn eu gosod ar ysgwyddau dynion, ond âu bys eu hunain nid ydynt yn

fodlon eu symud. Ond y maent yn gwneud eu holl weithredoedd er mwyn cael eu gweld gan ddynion. Oherwydd maent yn lledu eu phylacteries ac yn mawrhau ffrinjiau eu dillad. Maent yn carur lle anrhydedd yn y gwleddoedd ar prif seddi yn y cynulliadau ar cyfarchion yn y marchnadoedd a chael eu galw gan y dynion yn rabbi, rabbi. Ond chi, peidiwch â chael eich galw yn rabbi, oherwydd un yw eich athro chi, sef y Crist, a brodyr ydych chi i gyd. Ac na alwch eich tad ar y ddaear, oherwydd un yw eich Tad chwi, yr hwn sydd yn y nefoedd. Ac nac ychwaith ych gelwir yn athrawon, oherwydd un yw eich athro chwi, sef y Crist. Ond bydd y mwyaf yn eich plith yn was i chwi. Pwy bynnag a ddyrchafa ei hun, fei darostyngir, a phwy bynnag a ddarostynga ei hun, fei dyrchefir.

Gwae i chi, ysgrifenyddion a Phariseaid ragrithwyr, oherwydd yr ydych yn ysu tair gweddwon ac yn gweddïon hir dan esgus; oherwydd hyn byddwch yn derbyn barn fwy llym. Gwae i chi, ysgrifenyddion a Phariseaid rhagrithwyr, oherwydd yr ydych yn cau teyrnas y nefoedd o flaen dynion; nid ydych chwi yn mynd i mewn, ac nid ydych yn gadael ir rhai syn ceisio mynd i mewn wneud hynny. Gwae i chi, ysgrifenyddion a Phariseaid ragrithwyr, oherwydd rydych chin tramwyor môr ar tir sych i wneud un proselyt, a phan ddaw, rydych chin ei wneud yn fab i gehenna ddwywaith cymaint â chi. Gwae chi, arweinwyr dall, syn dweud, pwy bynnag a dyngo yn y deml, nid ywn ddim, ond pwy bynnag a dyngo wrth aur y deml, y mae dan rwymedigaeth. Ffoliaid a deillion, oherwydd pwy syn fwy, yr aur ynteur deml syn sancteiddior aur? Ac pwy bynnag a dyngo wrth yr allor, nid

ywn ddim, ond pwy bynnag a dyngo wrth y rhodd sydd arno, y maen rhwym. Ffoliaid a deillion, beth sydd fwy, yr rhodd ynteur allor syn sancteiddior rhodd? Felly, y sawl sydd wedi tyngu wrth yr allor, y maen tyngu wrtho ac wrth bopeth sydd arno. ac maer un sydd wedi tyngu yn y deml yn tyngu ynddi ac yn yr un sydd wedi trigo ynddi ac maer un sydd wedi tyngu yn y nef yn tyngu yn orsedd Duw ac yn yr un syn eistedd arni Gwae i chi, ysgrifenyddion a Phariseaid rhagrithwyr, oherwydd rydych yn degymrur mintys ar dil ar cwmin, ac rydych wedi esgeuluso pethau pwysicach y gyfraith, sef y farn ar trugaredd ar ffydd; roedd yn rhaid gwneud y rhain, heb esgeulusor lleill. Arweinwyr dall, syn hidlor gwybedyn ond yn llyncur camel Gwae i chi, ysgrifenyddion a Phariseaid rhagrithwyr, oherwydd rydych yn glanhau tu allan y cwpan ar ddysgl, ond tu mewn maent yn llawn o ysglyfaeth ac anghyfiawnder. Pharisead ddall, glanha yn gyntaf y tu mewn ir cwpan ar ddysgl, fel y bydd y tu allan iddynt hefyd yn lân. Gwae i chi, ysgrifenyddion a Phariseaid rhagrithwyr, oherwydd rydych yn debyg i feddau wedi eu gwyngalchu, syn ymddangos yn brydferth or tu allan, ond or tu mewn yn llawn esgyrn y meirw a phob aflendid. Felly hefyd chi, or tu allan yn wir yr ydych yn ymddangos i bobl yn gyfiawn, ond or tu mewn yr ydych yn llawn o ragrith ac anghyfraith. Gwae chi, ysgrifenyddion a Phariseaid ragrithwyr, oherwydd rydych chin adeiladu beddaur proffwydi ac yn addurno cofebaur cyfiawn, Ac rydych chin dweud, Pe baem ni yn nyddiau ein tadau, ni fyddem wedi bod yn bartneriaid iddynt yng ngwaed y proffwydi. Felly rydych chin tystio yn eich erbyn eich hunain eich bod yn feibion ir rhai a laddodd y proffwydi.

Ac fe lenwch chwi fesur eich tadau. Seirff, epil gwiberod, sut y fyddwch yn ffoi rhag barn uffern? Oherwydd hyn, wele, yr wyf fi yn anfon atoch chi broffwydi a doethion ac ysgrifenyddion, ac ou plith byddwch yn lladd ac yn croeshoelio, ac ou plith byddwch yn fflangellu yn eich cynulliadau ac yn erlid o ddinas i ddinas, fel y daw arnoch chi bob gwaed cyfiawn syn cael ei dywallt ar y ddaear, o waed Abel y cyfiawn hyd at waed Sechareia fab Barachias, yr hwn a laddoch chi rhwng y deml ar allor. Yn wir, rwyn dweud wrthych y dawr rhain i gyd ar y genhedlaeth hon. Jerwsalem, Jerwsalem, yr hon syn lladd y proffwydi ac yn llabyddior rhai a anfonwyd ati, pa mor aml y dymunais gasglu dy blant ynghyd fel y mae iâr yn casglu ei chywion dan ei hadenydd, ac nid oeddech yn fodlon. Wele, gadewir eich tŷ chwi yn anghyfannedd. Rwyn dweud i chi, oherwydd ni fyddwch yn fy ngweld i o hyn ymlaen hyd nes y dywedwch, bendigedig ywr un syn dod yn enwr Arglwydd.

24

Ac wedi mynd allan, aeth Iesu or deml, a daeth ei ddisgyblion ato i ddangos iddo adeiladaur deml. Ond dywedodd Iesu wrthynt, Onid ydych chin gweld y pethau hyn i gyd? Yn wir, rwyn dweud wrthych, ni adewir yma garreg ar garreg na chaiff ei bwrw i lawr. Tra oedd ef yn eistedd ar y mynydd yr olewydd, daeth y disgyblion ato ar eu pennau eu hunain gan ddweud, Dywed wrthym ni pryd y bydd y pethau hyn, a beth fydd arwydd dy ddyfodiad a chwblhad yr oes? Ac atebodd Iesu a

dywedodd wrthynt, Gwyliwch rhag i rywun eich camarwain chi. Oherwydd daw llawer ar fy enw i gan ddweud, Myfi ywr Crist, a byddant yn twyllo llawer. Byddwch ar fin clywed am ryfeloedd a sôn am ryfeloedd, gwyliwch na chewch eich dychryn, oherwydd rhaid ir cwbl ddigwydd, ond nid dymar diwedd eto. Oherwydd bydd cenedl yn codi yn erbyn cenedl a theyrnas yn erbyn teyrnas, a bydd newyn a phlâu a daeargrynfeydd mewn gwahanol leoedd. Ond dechrau poenau esgor ywr rhain i gyd. Yna byddant yn eich traddodi i gystudd ac yn eich lladd, a byddwch yn cael eich casáu gan yr holl genhedloedd oherwydd fy enw. Ac yna bydd llawer yn cael eu tramgwyddo, a byddant yn bradychu ei gilydd ac yn casáu ei gilydd. Ac fe gyfyd llawer o ffug broffwydi, ac fe dwyllant lawer. Ac oherwydd ir anghyfraith luosogi, bydd cariad y llawer yn oeri. Ond y sawl a ddyfalbarhaodd hyd y diwedd, hwn a achubir. Ac fe gyhoeddir yr efengyl hon am y deyrnas yn y byd cyfan yn dystiolaeth ir holl genhedloedd, ac yna dawr diwedd. Pan felly yr ydych yn gweld ffieidd-drar anghyfannedd-dra a ddywedwyd trwy Danial y proffwyd yn sefyll yn y lle sanctaidd, gadawed yr hwn syn darllen ddeall. Yna boed ir rhai yn Jwdea ffoi ir mynyddoedd Peidied yr un sydd ar y to â dod i lawr i godir pethau oi dŷ. Ar un sydd yn y cae, na throed yn ôl i godi ei ddillad. Gwae ir rhai syn feichiog ac ir rhai syn rhoir fron yn y dyddiau hynny. Gweddïwch, fodd bynnag, fel na ddaw eich ffoi yng ngaeaf nac ar Saboth. Oherwydd bydd yna orthrymder mawr bryd hynny, fel na fu o ddechraur byd hyd yn awr, ac na fydd byth. Ac oni bai ir dyddiau hynny gael eu byrhau, ni fyddai unrhyw gnawd wedi ei achub, ond er mwyn yr etholedigion bydd y dyddiau hynny yn

cael eu byrhau. Yna os dywed rhywun wrthych, Wele, yma maer Crist, neu Yma, peidiwch â chredu, Oherwydd bydd gau-gristiaid a gau-broffwydi yn codi, a byddant yn rhoi arwyddion mawr a rhyfeddodau, er mwyn twyllo, os yn bosibl, hyd yn oed y rhai etholedig. Wele, rwyf wedi dweud wrthych or blaen. Os felly y dywedant i chwi, Wele yn yr anialwch y mae, na ewch allan; Wele yn yr ystafelloedd mewnol, na chredwch, Oherwydd yn union fel y maer fellten yn mynd allan or dwyrain ac yn ymddangos hyd at y gorllewin, felly y bydd dyfodiad Mab y Dyn, Oherwydd lle bynnag y maer burgyn, yno y cesglir yr eryrod.

Yn syth wedyn, ar ôl gorthrymder y dyddiau hynny, bydd yr haul yn cael ei dywyllu a ni fydd y lleuad yn rhoi ei goleuni, a bydd y sêr yn syrthio or nef, a bydd pweraur nefoedd yn cael eu hysgwyd.

Ac yna bydd arwydd Mab y Dyn yn ymddangos yn y nef, ac yna bydd holl lwythaur ddaear yn galaru, a byddant yn gweld Mab y Dyn yn dod ar gymylaur nef gyda nerth a gogoniant mawr. Ac fe fydd yn anfon ei genhadon gyda llais utgorn fawr, ac fe fyddant yn casglu ynghyd ei etholedigion or pedwar gwynt o eithafion y nefoedd hyd at eu heithafion. Or ffigysbrên, dysgwch y ddameg. Pan fydd y gangen eisoes yn dod yn dyner ar dail yn blaguro, gwyddoch fod yr haf yn agos, Felly hefyd chi, pan welwch yr holl bethau hyn, gwybyddwch ei fod yn agos wrth y drysau. Yn wir, rwyn dweud wrthych, ni fydd y genhedlaeth hon yn pasio hyd nes y bydd yr holl bethau hyn yn digwydd. Bydd y nefoedd ar ddaear yn darfod, ond ni ddarfydd fy ngeiriau i byth. Ynghylch y

dydd hwnnw ar awr honno, nid oes neb yn gwybod, na negeswyr y nefoedd chwaith, ond fy nhad i yn unig. Yn union fel dyddiau Noa, felly y bydd presenoldeb Mab y Dyn. Oherwydd yn union fel yr oeddent yn y dyddiau cyn y dilyw yn bwyta ac yn yfed, yn priodi ac yn rhoi mewn priodas, hyd y dydd yr aeth Noa i mewn ir arch, ac ni wyddent hyd nes daeth y dilyw a chymryd pawb, felly y bydd dyfodiad Mab y Dyn. Yna bydd dau yn y cae; bydd yr un yn cael ei gymryd ar llall yn cael ei adael. Bydd dau yn malu yn y felin; cymerir un a gadewir un. Gwyliwch felly, oherwydd nid ydych yn gwybod pa awr y mae eich Arglwydd yn dod. Ond gwybyddwch hyn: pe bai meistr y tŷ yn gwybod pa awr y dawr lleidr, byddai wedi gwylio ac ni fyddai wedi caniatáu iw dŷ gael ei dorri i mewn. Oherwydd hyn, byddwch chwithau yn barod, oherwydd yn yr awr nad ydych yn ei disgwyl y mae Mab y Dyn yn dod.

Pwy felly ywr caeth ffyddlon a doeth, yr hwn a benododd ei arglwydd dros ei wasanaeth i roi iddynt hwy y maeth mewn pryd? Gwyn ei fyd y caethwas hwnnw y bydd ei arglwydd, wedi dod, yn ei gael yn gwneud felly. Yn wir, rwyn dweud wrthych y bydd yn ei benodi dros ei holl eiddo. Os ond dywed y caethwas drwg hwnnw yn ei galon, Mae fy arglwydd yn oedi i ddod, ac yn dechrau taro ei gyd-gaethweision, ac yn bwyta ac yn yfed gydar meddwon Bydd arglwydd y caethwas hwnnw yn dod mewn dydd nad ywn ei ddisgwyl ac mewn awr nad ywn ei hadnabod A bydd yn ei dorri yn ddau, a bydd yn gosod ei ran gydar rhagrithwyr; yno y bydd y wylofain ar rhincian dannedd.

25

Yna bydd teyrnas y nefoedd yn cael ei chymharu â deg morwyn, y rhai, wedi cymryd eu lampau, aethant allan i gyfarfod âr priodfab. Pump ohonynt oedd yn ddoeth, ar pump yn ffôl. y rhai ffôl, wedi cymryd eu lampau eu hunain, ni chymerasant olew gyda hwy Ond cymerodd y rhai doeth olew yn eu llestri gydau lampau. Ond tra oedd y priodfab yn oedi, aeth pob un yn gysglyd ac roeddent yn cysgu. Ond yng nghanol y nos y mae cri wedi codi, wele maer priodfab yn dod, ewch allan iw gyfarfod ef. Yna cododd yr holl forynion hynny ac addurno eu lampau. Ond dywedodd y rhai ffôl wrth y rhai doeth, Rhowch i ni och olew chi, oherwydd mae ein ffaglau nin diffodd. Atebodd y doeth gan ddweud, Rhag ofn na fydd yn ddigon i ni ac i chi, ewch yn hytrach at y rhai syn gwerthu a phrynwch i chi eich hunain. Wrth iddynt hwy adael i brynu, daeth y priodfab ac aeth y rhai parod gydag ef ir neithior, a chaewyd y drws. Yn ddiweddarach, dawr morwynion eraill hefyd gan ddweud, Arglwydd, Arglwydd, agor i ni. Ond atebodd ac meddai, Yn wir, rwyn dweud wrthych, nid wyf yn eich adnabod. Gwyliwch felly, oherwydd nid ydych yn gwybod y dydd nar awr y mae Mab y Dyn yn dod.

Oherwydd yn union fel dyn a oedd yn mynd ar daith, galwodd ei gaethweision ei hun a throsgwyddodd ei eiddo iddynt, Ac i un yn wir rhoddodd bum talent, i un arall ddwy, ac i un arall un, i bob un yn ôl ei nerth ei hun, ac aeth dramor ar unwaith. Ond

aeth yr un a gymerodd y pum talent a gweithiodd gyda hwy a gwnaeth bum talent arall. Yr un modd, enillodd yr un âr ddau ddau arall hefyd. Ond yr un a gymerodd yr un aeth i ffwrdd a chloddiodd yn y ddaear a chuddiodd arian ei arglwydd. Ond ar ôl amser maith daw arglwydd y caethweision hynny ac maen setlo cyfrifon gyda hwy. Ac wedi nesáu, daeth yr un a gymerodd y pum talent a chyflwyno pum talent arall gan ddweud, Arglwydd, pum talent a draddodaist i mi; wele, enillais bum talent arall arnynt. Dywedodd ei arglwydd wrtho, Da iawn, gaethwas da a ffyddlon; ar ychydig buost yn ffyddlon, ar lawer feth osodaf, dos i mewn i lawenydd dy arglwydd. Wedi nesáu, dywedodd yr hwn a gymerodd y ddau dalent, Arglwydd, dau dalent a ymddiriedaist i mi; wele, enillais ddau dalent arall arnynt hwy. Dywedodd ei arglwydd wrtho, Da iawn, gaethwas da a ffyddlon; ar ychydig buost yn ffyddlon, ar lawer feth osodaf, dos i mewn i lawenydd dy arglwydd. Wedi nesáu, dywedodd yr hwn a dderbyniodd yr un dalent, Arglwydd, gwyddwn dy fod yn ddyn caled, yn medi lle na heuwyd ac yn casglu o ble na wasgarwyd, ac wedi ofni, es i ffwrdd a chuddiais dy dalent yn y ddaear; wele, mae gen ti yr hyn syn eiddo i ti. Ond atebodd ei arglwydd a dywedodd wrtho, Y caethwas drwg a diog, roeddet tin gwybod fy mod in medi lle na heues i ac yn casglu o lle na wasgarais i Roedd yn angenrheidiol felly i ti daflu fy arian i at y bancwyr, ac wedi dod byddwn i wedi derbyn yr eiddo i gyda llog. Codwch felly oddi wrtho y dalent a rhowch hi ir un sydd âr deg talent. Ir hwn sydd â phopeth, fe roddir iddo a bydd ganddo helaethrwydd, ond oddi wrth yr hwn nad oes ganddo, hyd yn oed yr hyn sydd ganddo, fe gymerir oddi wrtho. A bwriwch y

caethwas diwerth allan ir tywyllwch allanol; yno bydd yr wylofain a rhincian dannedd.

Pan ddaw Mab y Dyn yn ei ogoniant ar holl negeswyr sanctaidd gydag ef, yna bydd yn eistedd ar orsedd ei ogoniant, A bydd yr holl genhedloedd yn cael eu casglu oi flaen, a bydd yn eu gosod ar wahân oddi wrth ei gilydd, fel y maer bugail yn gwahanur defaid oddi wrth y geifr. Ac fe fydd yn gosod y defaid ar ei ddeheulaw, ar geifr ar ei aswy. Yna bydd y brenin yn dweud wrth y rhai ar ei ddeheulaw, Dewch, chwi rai bendithiedig fy Nhad, etifeddwch y deyrnas a baratowyd i chwi er seiliad y byd. Oherwydd roeddwn in llwglyd, a rhodsoch chwi fwyd i mi; roeddwn in sychedig, a rhodsoch ddiod i mi; dieithryn oeddwn i, a chymerasoch fi i mewn, Noethlymu oeddwn, a gwisgochwch fi; claf oeddwn, ac ymweloch â mi; yn y carchar yr oeddwn, a daethoch ataf. Yna bydd y cyfiawn yn ateb iddo gan ddweud, Arglwydd, pryd y gwelsom ti yn llwglyd ac yth fwydasom, neu yn sychedig ac y rhoddasom ddiod i ti? Pryd byth y gwelsom ni di yn ddieithryn ath gynull, neun noeth ath wisgo? Pryd y gwelsom ni di yn wan neu yn y carchar, a dod atat ti? Ac gan ateb, bydd y brenin yn dweud wrthynt, Yn wir, rwyn dweud wrthych, cymaint ag y gwnaethoch i un or rhain, fy mrodyr lleiaf, i mi y gwnaethoch. Yna bydd yn dweud hefyd wrth y rhai ar y chwith, Ewch oddi wrthyf, y rhai melltithiedig, ir tân tragwyddol a baratowyd ar gyfer y diafol ai negeswyr. Roeddwn in llwglyd, ac ni roddoch chi fwyd i mi; roeddwn in sychedig, ac ni roddoch chi ddiod i mi, Dieithryn oeddwn i, ac ni chasglasoch chi fi, yn noeth, ac ni wisgasoch chi fi, yn wan ac yn y carchar, ac

ni ymweloasoch chi â mi. Yna byddant hwythau yn ateb iddo gan ddweud, Arglwydd, pryd y gwelsom ni di yn newynu neun sychedu neun ddieithryn neun noeth neun wan neu yn y carchar, ac na wnaethom ni weinidogaethu i ti? Yna bydd yn ateb iddynt gan ddweud, yn wir rwyn dweud wrthych, gymaint ag na wnaethoch i un or lleiaf or rhain, nac i mi y gwnaethoch. Ac âr rhain i gosb dragwyddol, ond âr cyfiawn i fywyd tragwyddol.

26

Ac fe ddigwyddodd pan orffennodd Iesu yr holl eiriau hyn, dywedodd wrth ei ddisgyblion Rydych chin gwybod bod y Pasg yn dod ymhen deuddydd, a bod Mab y Dyn yn cael ei fradychu iw groeshoelio. Yna casglwyd y prif offeiriaid ar ysgrifenyddion a henuriaid y bobl i lys yr archoffeiriad a elwid Caiaffas. ac fe gymerasant gyngor gydai gilydd fel y gallent ddal Iesu trwy dwyll ai ladd Roeddent yn dweud, Nid yn ystod yr ŵyl, rhag ofn y bydd terfysg ymhlith y bobl.

Ond pan oedd Iesu ym Methania yn nhŷ Simon y gwahanglwyf, Nesaodd gwraig ato ef yn cael fflasg alabaster o ennaint gwerthfawr iawn, ac fe dywalltod ef ar ei ben wrth iddo orwedd. Ond wedi gweld hyn, roedd ei ddisgyblion yn ddig gan ddweud, I ba ddiben y dinistr hwn? Gallair eli hwn fod wedi ei werthu am lawer ai roi ir tlodion. Ond gan wybod hyn dywedodd Iesu wrthynt, Pam rydych chin achosi trafferthion ir ddynes?

Oherwydd gwnaeth hi waith da tuag ataf fi. Oherwydd y tlodion sydd gennych bob amser gyda chwi, ond nid wyf fi gennych bob amser. Oherwydd wedi tywallt hon yr eli hwn ar fy nghorff, fe wnaeth hyn tuag at fy nghladdu. Yn wir rwyn dweud i chwi, lle bynnag y cyhoeddir y newyddion da hwn yn y byd cyfan, bydd yr hyn a wnaeth hon hefyd yn cael ei ddweud er cof amdani.

Yna aeth un or deuddeg, a elwid Jwda Iscariot, at y prif offeiriaid a dweud, Beth ydych chin ei eisiau iw roi i mi, ac fe draddodaf ef i chi? Ond fe safon nhw iddo dri deg darn arian. Ac o hynny ymlaen bun ceisio cyfle iw fradychu.

Ar y dydd cyntaf or bara croyw daeth y disgyblion at Iesu gan ddweud wrtho, Ble wyt ti eisiau i ni baratoi i ti fwytar Pasg? Ond dywedodd ef, Ewch ir ddinas at y dyn hwnnw a dywedwch wrtho, Y maer athro yn dweud, Y mae fy amser yn agos; gyda thi y gwnaf y Pasg gydam disgyblion. A gwnaeth y disgyblion fel y gorchymynodd Iesu iddynt, a pharatowyd y Pasg ganddynt. Ond wedi ir hwyr ddod, gorweddodd gydar deuddeg. Ac wrth iddynt fwyta dywedodd, Yn wir dywedaf i chwi fod un ohonoch yn mynd im bradychu. Ac yn galarun fawr iawn, dechreuasant ddweud wrtho bob un ohonynt, Nid fi ydw i, Arglwydd? Ond atebodd ac meddai, Yr hwn sydd wedi trochi ei law gyda mi yn y ddysgl, hwn am bradycha i. Mae Mab y Dyn yn wir yn mynd fel y mae wedi ei ysgrifennu amdano, ond gwae ir dyn hwnnw y mae Mab y Dyn yn cael ei fradychu trwyddo. Byddain well iddo pe na bair dyn hwnnw wedi ei eni. Gan ateb, ond Jwda, yr un oedd yn ei draddodi, a ddywedodd, Nid myfi ydwyf, Rabbi?

Dywed wrtho, Ti a ddywedaist. Tra oeddent yn bwyta, cymerodd Iesu y bara, ac wedi rhoi diolch, fei torrodd ac roedd yn ei roi ir disgyblion, a dywedodd, Cymerwch, bwytewch, hwn yw fy nghorff i. Ac wedi cymryd y cwpan a rhoi diolch, rhoddodd ef iddynt gan ddweud, Yfwch ohono, bawb, Oherwydd hwn yw fy ngwaed i or cyfamod newydd, syn cael ei dywallt dros lawer i faddeuant pechodau. Dywedaf i chwi na fyddaf yn yfed o hyn ymlaen o ffrwyth y winwydden hon hyd y dydd hwnnw pan fyddaf yn ei yfed yn newydd gyda chwi yn nheyrnas fy Nhad.

Ac wedi canu emyn, aethant allan i Fynydd yr Olewydd. Yna dywed Iesu wrthynt, Bydd pob un ohonoch chin cael eich tramgwyddo ynof fi yn y nos hon, oherwydd mae wedi ei ysgrifennu, Byddaf yn taror bugail, a bydd defaid y ddiadell yn cael eu gwasgaru,

Ond ar ôl imi gael fy nghodi, byddaf yn mynd och blaen chi i Galilea. Ond atebodd Pedr a dywedodd wrtho, Os bydd pawb yn cael eu tramgwyddo ynot ti, ni fyddaf i byth yn cael fy nhramgwyddo. Dywedodd Iesu wrtho, Yn wir, rwyn dweud wrthyt ti y byddi din fy ngwadu i deirgwaith yn ystod y nos hon cyn ir ceiliog ganu. Dywed Pedr wrtho, hyd yn oed os bydd rhaid i mi farw gyda thi, ni wadaf mohonot ti. Yn yr un modd hefyd dywedodd yr holl ddisgyblion.

Yna daeth gyda hwy yr Iesu i le a elwir Gethsemane, ac meddai wrth y disgyblion, Eisteddwch yma nes imi fynd i weddïo yno. Ac wedi cymryd Pedr a dau fab Sebedeus, dechreuodd alaru a

bod mewn trallod. Yna dywed Iesu wrthynt, Mae fy enaid yn drist iawn hyd at farwolaeth, arhoswch yma a gwyliwch gyda mi. Ac wedi mynd ymlaen ychydig, syrthiodd ar ei wyneb yn gweddïo ac yn dweud, Fy nhad, os ywn bosibl, gadewch ir cwpan hwn basio oddi wrthyf, ond nid fel yr wyf fin dymuno, ond fel yr wyt ti. Ac maen dod at y disgyblion ac maen eu canfod yn cysgu, ac maen dweud wrth Pedr, Felly ni allech gadw gwyliadwriaeth gyda mi am un awr? Byddwch yn wyliadwrus a gweddïwch, fel na fyddwch yn mynd i mewn i demtasiwn; yr ysbryd yn wir yn barod, ond y cnawd yn wan. Eto allan or ail waith, wedi mynd i ffwrdd, gweddïodd gan ddweud, Fy nhad, os nad ywn bosibl ir cwpan hwn fynd heibio oddi wrthyf oni bai fy mod yn ei yfed, bydded dy ewyllys. Ac wedi dod, canfu hwy eto yn cysgu, oherwydd roedd eu llygaid wedi eu llethuso. Ac wedi eu gadael hwy, aeth i ffwrdd eto a gweddïodd am y trydydd tro, gan ddweud yr un geiriau. Yna daw at ei ddisgyblion a dywed wrthynt, A ydych chin cysgu o hyn allan ac yn gorffwys? Wele, maer awr wedi dod yn agos, a mae Mab y Dyn yn cael ei fradychu i ddwylo pechaduriaid. Codwch, gadewch inni fynd; edrychwch, y maer un syn fy mradychu wedi nesáu.

Ac tra oedd ef yn dal i siarad, wele, daeth Jwda, un or deuddeg, a chydag ef dyrfa fawr gyda chleddfyau a ffyn oddi wrth y prif offeiriaid a henuriaid y bobl. Ond rhoddodd yr un oedd yn ei fradychu arwydd iddynt, gan ddweud, Pwy bynnag y cusanaf, ef yw hwnnw; daliwch ef. Ac yn syth, wedi nesáu at Iesu, dywedodd, Henffych well, Rabbi, ai gusanu. Ond dywedodd Iesu wrtho, Gyfaill, ar gyfer hyn yr wyt ti yma. Yna, wedi nesáu,

gosodwyd y dwylo ar Iesu ai ddal. Ac wele, un or rhai oedd gyda Iesu, wedi estyn ei law, a dynnodd ei gleddyf, ac wedi taro gwas yr archoffeiriad, torrodd ei glust i ffwrdd. Yna dywed Iesu wrtho, Tro dy gleddyf yn ôl iw le, oherwydd pawb syn cymryd y cleddyf a fydd farw trwyr cleddyf. Ai wyt tin meddwl na allaf yn awr alw ar fy nhad, a bydd ef yn darparu i mi fwy na deuddeg lleng o negeswyr? Sut felly y cyflawnir yr ysgrifau, oherwydd bod rhaid i hyn ddigwydd felly? Yn yr awr honno dywedodd Iesu wrth y tyrfaoedd, Fel yn erbyn lleidr yr aethoch allan gyda chleddyfau a phastynau im dal i. Bob dydd roeddwn yn eistedd yn y deml yn dysgu gyda chi, ac ni ddaliodd chi fi. Ond digwyddodd hyn oll fel y cyflawnid ysgrifaur proffwydi. Yna gadawodd yr holl ddisgyblion ef a ffoi.

Ond arweiniodd y rhai a drechodd Iesu ef at Caiaffas yr archoffeiriad, ller oedd yr ysgrifenyddion ar henuriaid wedi ymgynnull. Ond yr oedd Pedr yn ei ddilyn o bell hyd at lys yr archoffeiriad, ac wedi mynd i mewn yr oedd yn eistedd gydar cynorthwywyr i weld y diwedd. Ond yr oedd y prif offeiriaid ar henuriaid ar cyngor cyfan yn ceisio tystiolaeth ffug yn erbyn Iesu er mwyn ei roi ef i farwolaeth Ac ni chawsant hwy, ac er i lawer o dystion gau ddod ymlaen, ni chawsant hwy. Ond yn ddiweddarach daeth dau dyst gau ymlaen. Dywedais, meddai hwn, gallaf ddinistrio teml Duw ac mewn tri diwrnod ei hadeiladu. Ac wedi codi, dywedodd yr archoffeiriad wrtho, Onid wyt tin ateb dim? Beth maer rhain yn ei dystio yn dy erbyn? Ond roedd Iesu yn dawel. Ac atebodd yr archoffeiriad a dywedodd wrtho, Rwyn dy dyngu di wrth y Duw byw fel y dywedi di

wrthym ni ai ti ywr Crist, Mab Duw. Dywed Iesu wrtho, Ti a ddywedaist, ond rwyn dweud wrthych, o hyn ymlaen byddwch yn gweld Mab y Dyn yn eistedd ar ddeheulaw y Gallu ac yn dod ar gymylaur nefoedd. Yna rhwygodd yr archoffeiriad ei wisgoedd gan ddweud oherwydd iddo gabledd, pa angen sydd arnom eto o dystion? Wele, yn awr clywsoch ei gabledd. Beth syn ymddangos i chi? Ond atebodd hwy a dweud, Maen euog o farwolaeth. Yna poerodd rhai iw wyneb ai daro, ac eraill ai slapiodd. yn dweud, Proffwyda i ni, Grist, pwy ywr un ath drawodd di?

Ond yr oedd Pedr yn eistedd y tu allan yn y llys, a nesaodd un forwyn ato yn dweud, A thithau oeddet gyda Iesu o Galilea. Ond gwadodd o flaen pawb ohonynt gan ddweud, Nid wyf yn gwybod beth yr wyt tin ei ddweud. Wedi iddo fynd allan ir porth, gwelodd un arall ef ac meddai wrthynt, Roedd hwn yno gyda Iesu o Nasareth. Ac eto gwadodd gyda llw nad oeddwn yn adnabod y dyn. Ond ymhen ychydig daeth y rhai oedd yn sefyll at Pedr a dweud, Yn wir rwyt ti hefyd yn un ohonynt, oherwydd mae dy acen yn dy fradychu. Yna dechreuodd fellithio a thyngu nad oedd yn adnabod y dyn. Ac ar unwaith canodd y ceiliog. Ac fe gofiodd Pedr air Iesu a ddywedodd wrtho, Cyn ir ceiliog ganu, fe wedi di fi dair gwaith, ac wedi mynd allan, wylodd yn chwerw.

27

Ond pan ddaeth y bore, cymerodd holl brif offeiriaid a henuriaid y bobl gyngor yn erbyn Iesu er mwyn ei roi ef i farwolaeth. Ac wedi ei rwymo, fei harweiniwyd ymaith ai draddodi i Pontius Pilat, y llywodraethwr.

Yna pan welodd Jwda, yr hwn oedd yn ei fradychu ef, ei fod wedi ei gondemnio, edifarhaodd a dychwelyd y deg darn arian ar hugain at y prif offeiriaid ac at yr henuriaid gan ddweud, Pechais trwy drosglwyddo gwaed dieuog. Ond dywedasant hwy, Beth yw hynny i ni? Dy fater di yw hynny. Ac wedi taflur darnau arian yn y deml, ciliodd, ac wedi mynd ymaith, crogwyd ef ei hun. Ond dywedodd y prif offeiriaid, ar ôl cymryd y darnau arian, Nid ywn gyfreithlon eu taflu ir trysorfa, gan mai pris gwaed ydyw. Ond wedi cymryd cyngor, prynasom ohonynt faes y crochenydd ar gyfer claddur dieithriaid Felly galwyd y cae hwnnw yn gae gwaed hyd heddiw. Yna cyflawnwyd yr hyn a ddywedwyd trwy Jeremeia y proffwyd yn dweud, a chymerodd hwy y deg darn ar hugain o arian, sef pris yr un a brisiwyd, yr hwn a brisiasant hwy o feibion Israel, ac fe roddodd hwy i mewn i gae y crochenwaith, fel y gorchymynodd yr Arglwydd i mi

Ond safai Iesu o flaen yr arweinydd, a gofynnodd yr arweinydd iddo gan ddweud, Ai ti yw brenin yr Iddewon? Atebodd Iesu ef, Ti syn dweud. Ac wrth gael ei gyhuddo gan yr archoffeiriaid ar henuriaid, ni atebodd ddim. Yna dywed Pilat wrtho, Oni chlywi faint y maent yn tystio yn dy erbyn? ac ni atebodd iddo yr un gair, fel bod yr arweinydd yn rhyfeddun fawr iawn Yn ôl yr

arfer mewn gwyl, roedd yr arweinydd yn rhyddhau un carcharor ir dorf, yr hwn yr oeddent yn ei ddymuno. Roedd ganddynt bryd hynny garcharor enwog a elwid Barabbas. Felly wedi iddynt gael eu casglu, dywedodd Peilat wrthynt, Pwy yr ydych chin dymuno i mi ei ryddhau i chwi? Barabbas neu Iesu a elwir yn Grist? Gwyddai oherwydd mai trwy genfigen y traddodasant ef. Tra oedd ef yn eistedd ar y llwyfan, anfonodd ei wraig ato yn dweud, Dim i ti ar cyfiawn hwnnw, oherwydd dioddefais lawer heddiw mewn breuddwyd oi achos ef. Ond perswadiodd y prif offeiriaid ar henuriaid y torfeydd i ofyn am Barabbas, ac i ddinistrio Iesu. Atebodd yr arweinydd a dywedodd wrthynt, Pa un ydych chi eisiau or ddau y rhyddhaf i chi? A dywedasant hwy, Barabbas. Dywed Pilat wrthynt, Beth felly a wnaf i â Iesu a elwir yn Grist? Dywed pawb wrtho, Gadewch iddo gael ei groeshoelio. Ond dywedodd yr arweinydd, Pa ddrwg a wnaeth ef? Ond yr oeddent hwy yn gweiddin eithafol gan ddweud, Croeshoelier ef. Ond pan welodd Pilat nad oedd dim yn elwa, ond yn hytrach fod terfysg yn codi, cymerodd ddŵr a golchodd ei ddwylo gerbron y dorf gan ddweud, Diniwed wyf fi o waed y cyfiawn hwn; chi a welwch. Ac atebodd yr holl bobl a dweud, Ei waed ef arnom ni ac ar ein plant. Yna rhyddhaodd Barabbas iddynt, ond wedi fflangellu Iesu, fei traddododd ef fel yi croeshoeliwyd.

Yna cymerodd milwyr yr arweinydd Iesu i mewn ir praetorium a chasglasant y garfan gyfan ato. Ac wedi tynnu ei ddillad, rhoddwyd mantell ysgarlad amdano Ac wedi plethu coron o ddrain, fei rhoddwyd ar ei ben, a chalaf ar ei law dde, ac wedi

penlinio oi flaen fe wnaethant ei watwar gan ddweud, Henffych well, y Brenin or Iddewon. Ac wedi poeri arno, cymerasant y gansen ac yn taro ei ben. A phan wawdïasant ef, dinoethsant ef or fantell a gwisgasant ef âi ddillad ei hun, ac aethant ag ef ymaith iw groeshoelio.

Wrth fynd allan daethant o hyd i ddyn o Cyrene or enw Simon, a gorfodwyd hwn i godi ei groes. Ac wedi dod i le a elwir Golgatha, sef lle a elwir ller benglog, Rhoddodd nhw iddo yfed finegr wedii gymysgu â bustl, ac wedi ei flasu nid oedd yn dymuno yfed. Wedi ei groeshoelio ef, rhanasant ei ddillad gan fwrw coelbren. Ac yn eistedd, roeddent yn ei wylio yno. A rhoddodd hwy uwchben ei ben y cyhuddiad yn ei erbyn wedii ysgrifennu, Hwn yw Iesu, Brenin yr Iddewon. Yna croeshoeliwyd dau leidr gydag ef, un ar y dde ac un ar y chwith. Ond yr oedd y rhai oedd yn mynd heibio yn ei gablu ef gan ysgwyd eu pennau ac yn dweud, Y sawl syn dinistrior deml ac yn ei hadeiladu mewn tri diwrnod, achub dy hun! Os wyt tin Fab i Dduw, disgyn oddi ar y groes. Yn yr un modd, roedd y prif offeiriaid hefyd yn gwawdio gydar ysgrifenyddion ar henuriaid ar Phariseaid, ac yn dweud, Achubodd eraill, ni all achub ei hun; os ywn frenin Israel, doed i lawr yn awr or groes ac fe gredwn ynddo. Mae wedi ymddiried yn Nuw; gadewch iddo ei achub nawr, os ywn ei ddymuno, oherwydd dywedodd ei fod yn Fab i Dduw. Yr un modd hefyd, yr oedd y lladron a groeshoeliwyd gydag ef yn ei waradwyddo.

Or chweched awr, daeth tywyllwch dros yr holl dir hyd yr awr nawfed. Tuar nawfed awr gwaeddodd Iesu â llais mawr gan

ddweud, Eli Eli, lama sabachthani; hynny yw, fy Nuw fy Nuw, pam yr wyt ti wedi fy ngadael? Ond roedd rhai or rheini oedd yn sefyll yno, wedi clywed, yn dweud, Mae hwn yn galw ar Elias. Ac yn syth, rhedodd un ohonynt a chymryd sbwng, ei lenwi â finegr, ei roi o amgylch cansen, ai roi iddo iw yfed. Ond yr oedd y gweddill yn dweud, gad inni weld a ddaw Elias iw achub ef. Ond gwaeddodd Iesu eto â llais mawr a rhyddhaodd yr ysbryd. Ac wele, rhwygwyd llen y deml yn ddau or top hyd y gwaelod, ac ysgydwyd y ddaear a holltwyd y creigiau ac agorwyd y beddrodau, a chodwyd llawer o gyrff y saint a oedd wedi syrthio i gysgu Ac wedi mynd allan or beddau, ar ôl ei atgyfodiad ef, aethant i mewn ir ddinas sanctaidd ac ymddangosasant i lawer. Ond roedd y canwriad ar rhai gydag ef yn gwarchod Iesu, wedi iddynt weld y daeargryn ar pethau a ddigwyddodd, yn ofnin fawr iawn gan ddweud, Yn wir, mab Duw oedd hwn. Yr oedd yno hefyd wragedd lawer o bell yn gwylio, y rhai a ddilynodd Iesu o Galilea gan wasanaethu iddo. yn y rhai yr oedd Mair y Magdalen, a Mair fam Iago a Joses, a mam meibion Sebedeus.

Gydar hwyr, daeth dyn cyfoethog o Arimathea, or enw Joseff, yr hwn hefyd ei hun oedd wedi dod yn ddisgybl i Iesu, Nesaodd hwn at Pilat a gofynnodd am gorff Iesu. Yna gorchmynnodd Pilat ir corff gael ei roi. Ac wedi cymryd y corff, lapiodd Joseff ef mewn lliain llin glân, A rhoddodd ef o yn ei fedd newydd yr hwn a dorrodd ef yn y graig, ac wedi rholio carreg fawr at ddrws y bedd aeth i ffwrdd. Roedd yno Mair Magdalen ar Mair arall, yn eistedd gyferbyn âr bedd.

Ond y diwrnod nesaf, sef ar ôl y paratoad, ymgasglodd y prif offeiriaid ar Phariseaid at Pilat gan ddweud, Arglwydd, cofiasom fod y twyllwr hwnnw wedi dweud, tra oedd eton fyw, Ar ôl tri diwrnod caf fy nghodi. Gorchymyn felly i sicrhaur bedd hyd y trydydd dydd, rhag ofn iw ddisgyblion ddod liw nos ai ddwyn ef a dweud wrth y bobl, Cafodd ei gyfodi or meirw, a bydd y cyfeiliorniad olaf yn waeth nar cyntaf. Dywedodd Pilat wrthynt, Mae gennych warchod; ewch ai wneud yn ddiogel fel y gwyddoch. Ond wedi mynd, fe wnaethant sicrhaur bedd trwy selior garreg gydar gwarchodlu.

28

Yn hwyr ar y sabothau, wrth ir wawr dorri ar y saboth cyntaf, daeth Mair Magdalen ar Mair arall i weld y bedd. Ac wele, daeth daeargryn mawr i fod, oherwydd angel yr Arglwydd, wedi disgyn or nefoedd ac wedi agosáu, a dreiglodd y garreg i ffwrdd or drws ac yr oedd yn eistedd arno. Roedd ei ffurf fel mellt ai wisg yn wyn fel eira. Ond oi ofn ef, ysgydwyd y gwarcheidwaid ac aethant fel pe baent yn feirw. Ond atebodd y negesydd a dywedodd wrth y gwragedd, Peidiwch â bod ag ofn chi, oherwydd gwn eich bod yn ceisio Iesu, yr hwn a groeshoeliwyd. Nid yw yma, oherwydd fe gododd fel y dywedodd. Dewch i weld y lle lle gorweddodd yr Arglwydd. Ac yn gyflym, ar ôl mynd, dywedwch wrth ei ddisgyblion ei fod wedi ei godi or meirw, ac wele, maen mynd och blaen chi i Galilea; yno fe welwch ef. Wele, rwyf wedi dweud wrthych chi. Ac wedi mynd allan yn

gyflym or bedd gyda ofn a llawenydd mawr, rhedodd hwy i adrodd wrth ei ddisgyblion. Fel yr oeddent yn mynd i adrodd iw ddisgyblion, a wele, cyfarfu Iesu â hwy gan ddweud, Llawenhewch. Ond wedi nesáu, gafaelsant yn ei draed ac addolasant iddo. Yna dywed Iesu wrthynt, Peidiwch ag ofni, ewch ac adroddwch im brodyr fel y gallant fynd i Galilea, ac yno fem gwelant.

Wrth iddynt fynd, wele, daeth rhai or gwarchodlu ir ddinas ac adrodd ir prif offeiriaid y cwbl a ddigwyddodd. Ac wedi ymgynnull gydar henuriaid a chymryd cyngor, rhoddasant ddarnau arian digonol ir milwyr gan ddweud Dywedwch fod ei ddisgyblion wedi dod yn y nos ai ddwyn tra oeddem nin cysgu. Ac os clywir hyn gan y llywodraethwr, fei perswadiwn ef ach gwneud chin ddi-bryder. Y rhai hynny, wedi cymryd y darnau arian, a wnaethant fel y dysgwyd hwy. Ac fe ledaenwyd y gair hwn ymhlith yr Iddewon hyd heddiw.

Aeth yr un-ar-ddeg disgybl i Galilea, ir mynydd lle roedd Iesu wedi penodi iddynt. Ac wedi ei weld ef, addolasant iddo, ond amheuodd rhai. Ac wedi nesáu, siaradodd Iesu â hwy gan ddweud, Rhoddwyd i mi bob awdurdod yn y nef ac ar y ddaear. Wedi mynd, gwnewch ddisgyblion or holl genhedloedd, gan eu bedyddio hwy yn enwr Tad ar Mab ar Ysbryd Glân, gan ddysgu iddynt gadw pob peth a orchmynnais i chwi, ac wele yr wyf fi gyda chwi bob amser hyd ddiwedd yr oes. amen.

Exodus

1

Dyma enwau meibion Israel a aeth i mewn ir Aifft gyda Jacob eu tad, pob un gydai holl aelwyd. Reuben, Simeon, Levi, Jwda, Issachar, Zebulun, Benjamin, Dan, a Naphtali, Gad, ac Asher. Yr oedd Joseff yn yr Aifft, ac yr oedd holl eneidiau o Jacob yn bum deg a saith deg. Buodd farw Joseff, ai holl frodyr, ar genhedlaeth honno i gyd. Ond cynyddodd meibion Israel, a lluosogwyd hwy, a daethant yn niferus, a chryfhasant yn fawr iawn, a lluosogodd y tir hwy. Cododd brenin arall ar yr Aifft, nad oedd yn adnabod Joseff. Dywedodd wrth ei genedl, Wele, mae hil meibion Israel yn lliaws mawr, ac yn gryfach na ni. Dewch felly, gadewch i ni ddelion gyfrwys â hwy, rhag ofn iddynt luosogi, a phan ddaw rhyfel arnom ni, y cânt eu hychwanegu, ar rhain hefyd at y gelynion, ac wedi rhyfela yn ein herbyn ni, ânt allan or tir. A gosododd drostynt oruchwylwyr y gweithiau, fel y gallent eu gorthrymmu yn y gweithiau. A adeiladasant ddinasoedd cadarn i Pharo, sef Pithom a Rameses ac On, sef dinas yr Haul. Ond fel roeddent yn eu gorthrymu hwy, cymaint mwy y daethant, ac fe

dyfodd eu nerth yn fawr iawn, ac roedd yr Aifftiaid yn ffieiddio meibion Israel. Ac fe ormesodd yr Eifftiaid feibion Israel trwy rym. Ac yn poenydio eu bywyd yn y gweithiau caled, y clai ar gwneud brics, a phob gweithiau yn y meysydd, yn ôl yr holl weithiau yr oeddent yn eu caethiwo hwy â thrais.

Ac meddai brenin yr Eifftiaid wrth fydwragedd yr Hebreaid, enw un ohonynt oedd Seffora, ac enwr ail oedd Ffua, Ac meddai, Pan fyddwch yn bydwreigar Hebreaid, ac y byddant ar fin rhoi genedigaeth, os gwryw ydyw, lladdwch ef, ond os benyw, cadwch ef. Ofnodd y bydwragedd Dduw, ac ni wnaethant fel y gorchmynnodd brenin yr Aifft iddynt, a chadwasant y plant gwrywaidd yn fyw. Galwodd brenin yr Aifft y bydwragedd a dywedodd wrthynt, Pam gwnaethoch chir peth hwn a chadwr plant gwrywaidd yn fyw? Dywedodd y bydwragedd wrth Pharo, Nid fel gwragedd yr Aifft y maer Hebreaid, oherwydd maent yn rhoi genedigaeth cyn ir bydwragedd fynd atynt, ac felly roeddent yn rhoi genedigaeth. Gwnaeth Duw yn dda ir bydwragedd, a lluosogodd y bobl, ac aethant yn gryf iawn. Gan fod y bydwragedd yn ofni Duw, gwnaethant dai iddynt eu hunain. Gorchmynnodd Pharo iw holl bobl, gan ddweud, Pob gwryw a enir ir Hebreaid, bwriwch ef ir afon, a phob benyw, cadwch hi yn fyw.

2

Roedd rhywun o lwyth Lefi, a gymerodd un o ferched Lefi.

Cymerodd yn y groth, ac esgorodd fab, a gweld ei fod yn hardd, fei cuddiasant am dri mis. Gan nad oeddent yn gallu ei guddio mwyach, cymerodd ei fam fasged iddo, ac iro hi â phyg asffalt, a rhoir plentyn ynddi, ai gosod yn y gors wrth yr afon. Ac roedd ei chwaer yn gwylio o bell, i ddysgu beth fyddain digwydd iddo.

Aeth merch Pharo i lawr i ymolchi yn yr afon, ac roedd ei morwynion yn mynd heibio wrth yr afon, a phan welodd y fasged yn y gors, anfonodd ei morwyn a chymerodd hi. Wedi agor, gwelodd blentyn yn crio yn y fasged, ac arbedodd merch Pharo ef, a dywedodd, O blant yr Hebreaid y mae hwn. A dywedodd ei chwaer wrth ferch Pharo, Wyt ti eisiau i mi alw i ti wraig fagu or Hebreaid, a bydd hin magur plentyn i ti? Ac meddai merch Pharo, Dos. A daeth y ferch ifanc a galw mam y plentyn. Dywedodd merch Pharo wrthi, Cadw i mi y plentyn hwn, a nyrsio ef i mi, a rhoddaf gyflog i ti. Cymerodd y wraig y plentyn, a nyrsiod ef. Wedi ir plentyn dyfu, dug hi ef at ferch Pharo, a daeth ef yn fab iddi, ac enwodd hi ei enw ef yn Moses, gan ddweud, or dŵr tynnais i ef allan.

Digwyddodd yn y dyddiau niferus hynny, pan oedd Moses wedi dod yn fawr, iddo fynd allan at ei frodyr, meibion Israel, ac wedi sylwi ar eu llafur, gwêl ddyn Eifftaidd yn taro rhyw Hebrewr, un oi frodyr ei hun, meibion Israel. Wedi edrych o gwmpas yma ac acw heb weld neb, a chan daror Eifftiad, cuddiodd ef yn y tywod. Wedi mynd allan ar yr ail ddydd, gwelodd ddau ddyn Hebreaidd yn ymladd, a dywedodd wrth yr un oedd yn gwneud cam, Pam yr wyt tin taro dy gymydog? Ond dywedodd ef, Pwy

ath osododd di yn rheolwr ac yn farnwr arnom ni? Onid im lladd i yr wyt ti eisiau, yn yr un modd ag y lladdaist ddoe yr Eifftiad? Ofnodd Moses, a dywedodd, Os felly, y maer gair hwn wedi dod yn amlwg. Clywodd Pharo y gair hwn, a cheisiodd ladd Moses. Ciliodd Moses rhag wyneb Pharo, a phreswylodd yng ngwlad Midian; wedi iddo ddod i dir Midian, eisteddodd wrth y ffynnon. Ond i offeiriad Midian yr oedd saith merch, yn bugeilio defaid eu tad Jethro, ac wedi cyrraedd tynnasant ddŵr hyd nes llenwasant y cronfeydd dŵr, i ddyfrhau defaid eu tad Jethro. Ond wedi ir bugeiliaid gyrraedd, gyrrwyd hwy ymaith, ond cododd Moses au hachub, a thynnodd ddŵr iddynt, a dyfrhaodd eu defaid. Daethant at Raguel eu tad, a dywedodd wrthynt, Pam y brysoch chi i ddod heddiw? Ond dywedon nhw, Achubodd dyn or Aifft ni rhag y bugeiliaid, a thynnodd ddŵr i ni, a dyfrhaodd ein defaid. Ond dywedodd wrth ei ferched, A ble mae ef? A pham yr ydych chi wedi gadael y dyn? Galwch ef felly, fel y bydd yn bwyta bara. Setlodd Moses gydar dyn, a rhoddodd hwnnw ei ferch Seffora yn wraig i Moses. Wedi beichiogi, esgorodd y wraig ar fab, ac enwodd Moses ef yn Gershom, gan ddweud, Oherwydd alltud wyf mewn tir estron. Ond ar ôl y dyddiau niferus hynny, bu farw brenin yr Aifft, a griddfanodd meibion Israel or gweithiau, a gwaeddasant allan, ac aeth eu gwaedd i fyny at Dduw or gweithiau. Ac fe wrandawodd Duw ar eu hochenaid, a chofiodd Duw ei gyfamod ag Abraham, ac Isaac, ac Jacob. Ac edrychodd Duw ar feibion Israel, a gwnaeth ei hun yn hysbys iddynt.

3

Ac yr oedd Moses yn bugeilio defaid Jethro, ei dad yng nghyfraith, offeiriad Midian, ac arweiniodd y defaid ir anialwch, a daeth i fynydd Horeb. Ymddangosodd Negesydd yr Arglwydd iddo mewn fflam o dân or llwyn, ac fe welodd fod y llwyn yn llosgi â thân, ond nid oedd y llwyn yn cael ei ddifa. Dywedodd Moses, ar ôl pasio heibio, Fe welaf y weledigaeth fawr hon, oherwydd nid ywr llwyn yn cael ei losgi. Fel y gwelodd yr Arglwydd ei fod yn agosáu i weld, galwodd yr Arglwydd ef or llwyn, gan ddweud, Moses, Moses, ac meddai yntau, Beth sydd? Ond dywedodd efe, Paid â nesáu yma; datod y sandalau o dy draed, oherwydd maer lle yr wyt ti yn sefyll arno yn dir sanctaidd. Ac meddai, Myfi wyf Dduw dy dad, Duw Abraham, a Duw Isaac, a Duw Jacob. Trodd Moses ei wyneb ymaith, oherwydd yr oedd yn ofni edrych ar Dduw. Dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Gweld, gwelais orthrymder fy mhobl sydd yn yr Aifft, ac yr wyf wedi clywed eu cri oherwydd y gweithfeistri, oherwydd gwn am eu poen hwy. Ac euthum i lawr iw hachub hwy o lawr Eifftiaid, ac iw harwain allan or tir hwnnw, ac iw dwyn i mewn i dir da a helaeth, i dir yn llifo â llaeth a mêl, i ler Canaaneaid, ar Hethiaid, ar Amoriaid, ar Peresiaid, ar Girgasiaid, ar Hefiaid, ar Jebusiaid. Ac yn awr wele, mae cri meibion Israel wedi dod ataf fi, ac yr wyf innau wedi gweld y gorthrymder y maer Eifftiaid yn eu gorthrymu hwy. Ac yn awr tyrd yma, byddaf yn dy anfon di at Pharo brenin yr Aifft, a byddi din dwyn allan fy mhobl i, feibion Israel, o dir yr Aifft.

A dywedodd Moses wrth Dduw, Pwy ydw i, fel yr af at Pharo brenin yr Aifft, ac y dygaf feibion Israel allan o dir yr Aifft? Dywedodd Duw wrth Moses, Byddaf gyda thi, a dyma i ti yr arwydd fy mod i yn dy anfon di: pan fyddi di yn arwain fy mhobl allan or Aifft, byddwch yn gwasanaethu Duw ar y mynydd hwn. Ac meddai Moses wrth Dduw, wele fi, byddaf yn mynd allan at feibion Israel, ac fe ddywedaf wrthynt, Y Duw ein tadau sydd wedi fy anfon atoch chwi, byddant yn fy holi, beth yw ei enw ef; beth a ddywedaf wrthynt? Ac meddai Duw wrth Moses, gan ddweud, Myfi ywr Hwn Sydd, ac meddai, Fel hyn y dywedi wrth feibion Israel: Y Hwn Sydd sydd wedi fy anfon atoch chi. Ac meddai Duw eto wrth Moses, fel hyn y dywedi wrth feibion Israel, Arglwydd Dduw ein tadau, Duw Abraham, a Duw Isaac, a Duw Jacob, sydd wedi fy anfon atoch chi, hwn yw fy enw tragwyddol, a choffadwriaeth o genhedlaeth i genhedlaeth. Wedi dod felly, casglwch gyngor yr henuriaid o feibion Israel, a byddin dweud wrthynt, Mae Arglwydd Duw ein tadau wedi ymddangos i mi, Duw Abraham, a Duw Isaac, a Duw Jacob, gan ddweud, Rwyf wedi ymweld â chwi yn wirioneddol, a gweld cymaint â sydd wedi digwydd i chwi yn yr Aifft. Ac meddai, Byddaf yn eich dwyn chi i fyny o orthrymder yr Eifftiaid, i dir y Canaaneaid, ar Hethiaid, ar Amoriaid, ar Peresiaid, ar Girgasiaid, ar Hefiaid, ar Jebusiaid, i dir yn llifo â llaeth a mêl. Ac fe wrandewir ar dy lais, ac fe ei di, a chyngor henuriaid Israel, at Pharo brenin yr Aifft, ac fe ddywedi wrtho, Y mae Duw yr Hebreaid wedi ein galw ni, felly awn ffordd tri diwrnod ir anialwch, fel y gallwn aberthu in Duw. Ond rwyn gwybod na fydd Pharo, brenin yr Aifft, yn eich gadael i fynd, os nad trwy

law gref. Ac wedi estyn allan y llaw, byddaf yn taror Eifftiaid âm holl ryfeddodau a wnaf yn eu plith, ac ar ôl hyn bydd yn eich anfon chwi allan. A rhoddaf ffafr ir bobl hyn gerbron yr Eifftiaid, ond pan ymadewch, ni fyddwch yn ymadael yn waglaw, Ond bydd pob gwraig yn gofyn gan ei chymydog ai chydbreswyliwr am lestri arian ac aur, a dillad, a byddwch yn eu gosod ar eich meibion ac ar eich merched, a byddwch yn ysbeilior Eifftiaid.

4

Atebodd Moses, a dywedodd, Os na chredant i mi, nac ychwaith y gwrandawant ar fy llais, canys dywedant, Nid ymddangosodd Duw i ti, beth a ddywedaf wrthynt? Dywedodd yr Arglwydd wrtho, Beth yw hyn sydd yn dy law? Ac meddai, Gwialen. Ac meddai, Tafla hi ar y ddaear, ac fei taflodd hi ar y ddaear, a daeth yn sarff, a ffodd Moses oddi wrtho. Ac meddair Arglwydd wrth Moses, Estyn dy law, a gafael yn y gynffon. Felly estynnodd ei law a gafaelodd yn y gynffon, a daeth yn wialen yn ei law. Er mwyn iddynt gredu iti, oherwydd ymddangosodd iti Dduw eu tadau, Duw Abraham, a Duw Isaac, a Duw Jacob. Dywedodd yr Arglwydd wrtho eto, Rho dy law i mewn ith fynwes, a rhoddodd ei law i mewn iw fynwes, a thynnod ei law allan oi fynwes, a daeth ei law fel eira. Ac meddai eto, Rho dy law i mewn ith fynwes, ac fe ddaeth âi law i mewn iw fynwes, ac fei tynnodd hi allan oi fynwes, ac eto fe adferiwyd i liw ei chnawd. Os nad ydynt yn credu iti, nac yn gwrando ar lais yr arwydd cyntaf,

byddant yn credu iti ar lais yr ail arwydd. Ac os na chredant hwy i ti yr ddau arwydd hyn, ac na wrandawant ar dy lais, fe gymeri o ddŵr yr afon, ac fe dywallt ar y sych, ac fe fydd y dŵr yr hwn a gymeri or afon yn waed ar y sych. Dywedodd Moses wrth yr Arglwydd, Erfyniaf, Arglwydd, nid wyf yn ddigonol cyn ddoe nac cyn y trydydd dydd, nac ers i ti ddechrau siarad âth was; gwan fy llais ac araf fy nhafod ydwyf. Dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Pwy a roddodd enau i ddyn? A phwy a wnaeth y trwm ei glyw ar byddar, y gweledig ar dall? Onid myfi, Duw? Ac yn awr dos, a byddaf yn agor dy enau, a byddaf yn dy gyfarwyddo beth yr wyt ar fin ei ddweud. Ac meddai Moses, Erfyniaf, Arglwydd, penoda un arall syn galluog, yr hwn yr wyt tin mynd iw anfon. Ac wedi ei ddigio â llid, dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Onid wele Aaron dy frawd, y Lefiad? Gwn y bydd ef yn siarad i ti, ac wele, bydd ef yn mynd allan ith gyfarfod di, ac wedi dy weld di bydd yn llawenhau ynddoi hun. Ac fe ddywedi di wrtho, a rhoi fy ngeiriau yn ei enau, ac fe agoraf dy enau di ai enau ef, ac fe gyfarwyddaf chwi beth a wnewch. Ac fe fydd ef yn siarad i ti at y bobl, ac fe fydd ef yn enau i ti, ond byddi di iddo ef yn y pethau at Dduw. A byddi din cymryd y wialen hon, yr un a drodd yn sarff, yn dy law, yr un y byddi din gwneud yr arwyddion ynddi.

Aeth Moses, a throdd yn ôl at Jethro ei dad yng nghyfraith, a dywed, Af a dychwelaf at fy mrodyr yn yr Aifft, a gwelaf a ydynt eto yn fyw, a dywedodd Jethro wrth Moses, Dos yn iach. Ac ar ôl y dyddiau niferus hynny bu farw brenin yr Aifft. Dywedodd yr Arglwydd wrth Moses yn Midian, Dos, dos ymaith ir Aifft,

oherwydd mae pawb oedd yn ceisio dy enaid wedi marw. Wedi i Moses godi ei wraig ar plant, dug hwy i fyny ar yr anifeiliaid baich, a dychwelyd ir Aifft, a chymerodd Moses y wialen oddi wrth Dduw yn ei law. Dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Wrth i ti fynd a dychwelyd ir Aifft, gwêl yr holl rhyfeddodau a roddais yn dy ddwylo; byddin eu gwneud o flaen Pharo, ond byddaf fin caledu ei galon, ac ni fydd ef yn anfon y bobl allan. Ond ti a ddywedi wrth Pharo, fel hyn y dywed yr Arglwydd, fy mab cyntafanedig yw Israel. Dywedais i wrthyt ti, anfon fy mhobl allan, fel y gallant fy ngwasanaethu i, ond os nad wyt ti yn wir yn dymuno eu hanfon nhw allan, gwêl felly, byddaf fi yn lladd dy fab di, y cyntaf-anedig. Digwyddodd ar y ffordd yn y llety i Angel yr Arglwydd gwrdd ag ef, ac roedd yn ceisio ei ladd. Ac wedi i Seffora gymryd carreg fach, enwaedodd flaengroen ei mab, a syrthiodd wrth ei draed, a dywedodd, Safodd gwaed enwaediad fy mhlentyn. Ac aeth i ffwrdd oddi wrtho, oherwydd dywedodd, Safodd gwaed enwaediad fy mhlentyn. Dywedodd yr Arglwydd wrth Aaron, Dos i gyfarfod â Moses yn yr anialwch, ac aeth, a chyfarfu ag ef ar fynydd Duw, a chusanasant ei gilydd. Ac adroddodd Moses i Aaron bob un o eiriaur Arglwydd, a anfonodd ef, a phob un or geiriau a orchmynnodd iddo. Aeth Moses ac Aaron, a chasglasant gyngor henuriaid meibion Israel. Ac llefarodd Aaron yr holl eiriau hyn, y rhai a lefarodd Duw wrth Moses, a gwnaeth yr arwyddion gerbron y bobl. Credodd y bobl a llawenhasant, oherwydd ymwelodd Duw â meibion Israel, ac oherwydd gwelodd eu gorthrymder, a phlygodd y bobl ac addoli.

5

Ac ar ôl hyn aeth Moses ac Aaron at Pharo, a dywedasant wrtho, Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw Israel: Anfon fy mhobl allan, fel y gallant ddathlu i mi yn yr anialwch. Ac meddai Pharo, Pwy yw hwn fel y gwrandawaf ar ei lais, fel yr anfonaf i ffwrdd feibion Israel? Nid wyf yn adnabod yr Arglwydd, ac nid wyf yn anfon Israel i ffwrdd. Ac maent yn dweud wrtho, Mae Duw yr Hebreaid wedi ein galw ni, felly byddwn yn mynd daith tri diwrnod ir anialwch, fel y gallwn aberthu ir Arglwydd ein Duw, rhag i farwolaeth neu lofruddiaeth ein cyfarfod ni. Ac meddai brenin yr Aifft wrthynt, Paham y mae Moses ac Aaron yn dargyfeirior bobl ou gwaith? Ewch bob un ohonoch at eich gwaith. Ac meddai Pharo, Wele, yn awr y maer bobl yn niferus, felly peidiwn âu rhwystro rhag eu gwaith. Gorchmynnodd Pharo y gormesyddion y bobl ac yr ysgrifenyddion, gan ddweud, Nid ydych mwyach i roi gwellt ir bobl ar gyfer gwneud brics, yn union fel ddoe ar trydydd dydd, ond gadewch iddynt hwy eu hunain fynd a chasglu gwellt iddynt eu hunain. Ac y trefniant o wneud brics, yr hwn y maent hwy eu hunain yn ei wneud bob dydd, byddi yn ei osod arnynt, ni fyddi yn cymryd dim i ffwrdd, oherwydd y maent yn segur, oherwydd hyn y maent wedi gweiddi allan, gan ddweud, gadewch i ni godi, ac aberthwn in Duw. Bydded gweithiaur dynion hyn yn faich arnynt, a bydded iddynt bryderu am y pethau hyn, ac na fydded iddynt bryderu ynghylch geiriau gwag.

Roedd y gyrwyr tasgau ar ysgrifenyddion yn eu brysio hwy, ac roeddent yn dweud wrth y bobl, gan ddweud, Fel hyn y dywed Pharo, nid wyf mwyach yn rhoi gwellt i chwi. Ewch eich hunain i gasglu gwellt i chich hunain, o ble bynnag y cewch hyd iddo, oherwydd ni chymerir dim i ffwrdd och trefniant chi. Ac fe wasgarodd y bobl drwy holl dir yr Aifft i gasglu sofl yn lle gwellt. Ond yr oedd y gorgwylwyr yn eu brysio hwy, gan ddweud, Cwblhewch y gweithiau penodedig bob dydd, yn union fel pan oedd yr us yn cael ei roi i chwi. Ac fe chwipiwyyd ysgrifenyddion hil meibion Israel, y rhai a benodwyd arnynt, gan oruchwylwyr Pharo, gan ddweud, Pam na wnaethoch gwblhau eich cwota o wneud brics fel ddoe ac echdoe, a heddiw? Ond aeth ysgrifenyddion meibion Israel i mewn a gweiddi ar Pharo, gan ddweud, Pam yr wyt tin gwneud hyn ith weision? Nid yw gwellt yn cael ei roi ith weision, ac maent yn dweud wrthym am wneud brics, ac wele mae dy weision wedi cael eu chwipio, felly byddin gwneud cam âth bobl. Ac meddai wrthynt, rydych chin segur, rhai segur ydych chi, oherwydd hyn rydych chin dweud, gadewch i ni fynd, gadewch i ni aberthu in Duw. Nawr felly, ewch a gweithiwch, oherwydd ni fydd gwellt yn cael ei roi i chi, ond byddwch yn cyflawnir cwota o wneud brics. Gwelodd ysgrifenyddion meibion Israel eu hunain mewn drygau, gan ddweud, Ni fyddwch yn gadael y swm penodedig o wneud brics bob dydd. Cyfarfu Moses ac Aaron â hwy wrth iddynt ddod allan oddi wrth Pharo, Ac meddent wrthynt, Gweled Duw chwi a barnu, oherwydd gwnaethoch ein harogl yn ffiaidd gerbron Pharo, a gerbron ei weision ef, i roi cleddyf yn ei ddwylo ef, in lladd ni. Dychwelydd Moses at yr Arglwydd, a

dywedodd, Erfyniaf, O Arglwydd, pam y gorthrymiaist y bobl hyn? A pham yr anfoneist fi? Ac ers i mi fynd at Pharaoh i siarad yn dy enw di, mae ef wedi cystuddior bobl hyn, ac nid wyt ti wedi achub dy bobl di.

6

Ac meddair Arglwydd wrth Moses, yn awr fe weli yr hyn a wnaf i Pharo, oherwydd â llaw gref bydd ef yn eu hanfon i ffwrdd, ac â braich uchel bydd ef yn eu bwrw allan oi dir. Llefarodd Duw at Moses, a dywedodd wrtho, Myfi ywr Arglwydd. Ac ymddangosais i Abraham ac Isaac ac Jacob, gan fod yn Dduw iddynt, ond ni ddatgelais iddynt fy enw, Arglwydd. Ac sefydlais fy nghyfamod gyda hwy, er mwyn rhoi iddynt dir y Canaaneaid, y tir yr oeddent wedi ymdeithio ynddo, lle yr ymdeithiasant arno. Ac fe glywais riddfan meibion Israel, y maer Eifftiaid yn eu caethiwo, ac fe gofiais eich cyfamod. Dos, dywedais wrth feibion Israel, gan ddweud, myfi ywr Arglwydd, a byddaf yn dwyn chwi allan o allur Eifftiaid, a byddaf yn eich gwared chwi or caethiwed, a byddaf yn eich prynu yn ôl â braich uchel a barn fawr, A chymerwf i mi fy hun chwi yn bobl i mi, a byddaf yn Dduw i chwi, a byddwch yn gwybod mai myfi ywr Arglwydd eich Duw chwi, yr hwn ach arweiniodd chwi allan o orthrwm yr Eifftiaid. Ac fe ddof â chi i mewn ir tir y estynais fy llaw iw roi i Abraham, ac Isaac, ac Jacob, ac fe roddaf hi i chi yn etifeddiaeth, fi yr Arglwydd. Llefarodd Moses felly wrth feibion Israel, ond ni wrandawsant ar Moses oherwydd eu digalondid, ac oherwydd y

gweithiau caled. Dywedodd yr Arglwydd wrth Moses gan ddweud, Dos i mewn, siarad â Pharo frenin yr Aifft, fel y bydd yn anfon meibion Israel allan oi wlad. Llefarodd Moses o flaen yr Arglwydd gan ddweud, Wele, nid gwrandawodd meibion Israel arnaf, a sut y gwrandawa Pharo arnaf? Rwyf yn afreswmol. Dywedodd yr Arglwydd wrth Moses ac Aaron, a gorchmynnodd iddynt fynd at Pharo brenin yr Aifft, er mwyn anfon meibion Israel i ffwrdd o dir yr Aifft.

Ac y rhain oedd arweinwyr tai teuluoedd hynafol eu tadau, meibion Reuben, cyntafanedig Israel: Enoch, a Phallu, Asron, a Charmi; hon oedd tylwyth Reuben. Ac meibion Simeon: Jemuel, a Jamin, ac Ehud, a Jachin, a Zohar, a Saul or wraig Ganaaneaidd; dyma deuluoedd meibion Simeon. Ac dyma enwau meibion Lefi yn ôl eu perthnasau hwy: Gershon, Kohath a Merarî, a blynyddoedd bywyd Lefi oedd cant tri deg saith. Ac dyma feibion Gershon: Libni a Shimei, cartrefi eu teulu. Ac meibion Kohath oedd Amram, ac Izhar, Hebron, ac Uzziel, a blynyddoedd bywyd Kohath oedd cant tri deg tri o flynyddoedd. A meibion Merari oedd Mahli a Mushi. Dyma deuluoedd Lefi yn ôl eu perthynas hwy. Ac fe gymerodd Amram Jochebed, merch brawd ei dad, iddoi hun yn wraig, ac esgorodd hi iddo Aaron a Moses, a Miriam eu chwaer. Blynyddoedd bywyd Amram oedd cant tri deg dau o flynyddoedd. Ac meibion Issachar oedd Cora, a Naphec, a Zechri. A meibion Ozeiel: Misael, ac Elisaphan, a Segrei. Cymerodd Aaron Elisabeth, merch Aminadab a chwaer Nahshon, yn wraig iddo, ac esgorodd hi iddo Nadab, Abiud, Eleazar ac Ithamar. Meibion Cora oedd Asir ac Elcana ac

Abiasar; dyma genedlaethau Cora. Ac cymerodd Eleasar fab Aaron un o ferched Phwtiel yn wraig iddo, a esgorodd iddo Phineas; dyma deuluoedd pennaf y Lefiaid yn ôl eu cenedlaethau. Hwn oedd Aaron a Moses, y rhai y dywedodd Duw wrthynt am arwain meibion Israel allan o dir yr Aifft gydau nerth. Dymar rhai a siaradodd â Pharo frenin yr Aifft, ac a ddygodd feibion Israel allan o dir yr Aifft, sef Aaron a Moses Y dydd y llefarodd yr Arglwydd wrth Moses yn nhir yr Aifft. A siaradodd yr Arglwydd â Moses gan ddweud, Myfi ywr Arglwydd, siarad â Pharo frenin yr Aifft gymaint ag yr wyf fin ei ddweud wrthyt ti. Ac meddai Moses gerbron yr Arglwydd, Wele, gwan fy llais wyf fi, a sut y gwrendy Pharo arnaf?

7

Ac meddair Arglwydd wrth Moses gan ddweud, Wele, rwyf wedi dy roi di yn dduw i Pharo, ac Aaron dy frawd fydd dy broffwyd di. Ond ti, byddi din siarad iddo ef bopeth cymaint ag yr wyf in ei orchymyn i ti, a bydd Aaron dy frawd di yn siarad at Pharaoh, fel y bydd yn anfon i ffwrdd feibion Israel oi dir ef. Ond byddaf in caledu calon Pharo, a byddaf yn amlhau fy arwyddion am rhyfeddodau yng ngwlad yr Aifft. Ac ni wrandawa Pharo arnoch, a gosodaf fy llaw ar yr Aifft, a dygaf allan fy mhobl, feibion Israel, o dir yr Aifft gydam nerth, gyda dialedd mawr. A bydd yr holl Eifftiaid yn gwybod mai myfi ywr Arglwydd, wrth imi estyn fy llaw ar yr Aifft, a byddaf yn dwyn meibion Israel allan ou canol. Gwnaeth Moses ac Aaron yn union fel y

gorchmynnodd yr Arglwydd iddynt, felly y gwnaethant. Roedd Moses yn wyth deg oed, ond roedd Aaron ei frawd yn wyth deg tri oed, pan siaradodd â Pharo. Ac meddair Arglwydd wrth Moses ac Aaron, gan ddweud, Ac os bydd Pharo yn llefaru atat ti, gan ddweud, rhowch i ni arwydd neu ryfeddod, yna fe ddywedi di wrth Aaron dy frawd, cymer y wialen, a thafla hi ar y ddaear o flaen Pharo, ac o flaen ei weision ef, a bydd yn ddraig. Aeth Moses ac Aaron i mewn o flaen Pharo ac o flaen ei weision, a gwnaethant felly yn union fel y gorchmynnodd yr Arglwydd iddynt, a taflodd Aaron y wialen o flaen Pharo ac o flaen ei weision, a daeth yn ddraig. Galwodd Pharo ynghyd sofistiaid yr Aifft ar swynwyr, a gwnaeth swyngyfareddwyr yr Eifftiaid yr un modd âu swyngyfareddu. Ac fe daflasant bob un eu gwialen, ac aethant yn ddreigiau, a llyncodd gwialen Aaron wiail y rheini. Ac fe gryfhaodd calon Pharo, ac ni wrandawodd arnynt, yn union fel y gorchmynnodd yr Arglwydd iddynt.

Dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Mae calon Pharo wedi ei chaledu, fel na fydd yn anfon y bobl ymaith. Dos at Pharo yn y bore, wele ef yn mynd allan at y dŵr, a byddi yn cyfarfod ag ef ar lan yr afon, ar wialen a drodd yn sarff a gymeri yn dy law. Ac fe ddywedi di wrtho ef, Maer Arglwydd Dduw yr Hebreaid wedi fy anfon i atat ti, gan ddweud, Anfon fy mhobl allan, fel y gallant fy ngwasanaethu yn yr anialwch, ac wele nid wyt ti wedi gwrando hyd yn hyn. Y pethau hyn y maer Arglwydd yn dweud, yn hyn fe fyddin gwybod mai fi ywr Arglwydd, wele fin taro âr wialen sydd yn fy llaw ar y dŵr sydd yn yr afon, a bydd yn troin waed. A bydd y pysgod yn yr afon yn marw, a bydd yr afon yn

drewi, ac ni fydd yr Eifftiaid yn gallu yfed dŵr or afon. Dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Dywed wrth Aaron dy frawd, cymer dy wialen yn dy law, ac estyn dy law ar ddyfroedd yr Aifft, ac ar eu hafonydd, ac ar eu camlesi, ac ar eu corsydd, ac ar bob dŵr wedi ei gasglu ganddynt, a bydd yn waed, a daeth yn waed yn holl dir yr Aifft, yn y coed ac yn y cerrig. Ac fe wnaethant felly Moses ac Aaron, yn union fel y gorchmynnodd yr Arglwydd iddynt, ac wedi codi ei wialen trawyd y dŵr oedd yn yr afon gerbron Pharo, a gerbron ei wasanaethwyr, a newidiodd yr holl ddŵr oedd yn yr afon yn waed. A bu farwr pysgod oedd yn yr afon, a drewiodd yr afon, ac ni allair Eifftiaid yfed dŵr or afon, ac yr oedd y gwaed ym mholl dir yr Aifft. Gwnaethant yr un modd hefyd y swynwyr yr Eifftiaid âu dewiniaeth, a chaledwyd calon Pharo, ac ni wrandawodd arnynt, yn union fel y dywedodd yr Arglwydd. Wedi troi, aeth Pharo i mewn iw dŷ, ac ni roddodd ei feddwl ar hyn ychwaith. Cloddiodd yr holl Eifftiaid o amgylch yr afon, er mwyn yfed dŵr, ac nid oeddent yn gallu yfed dŵr or afon. Ac fe gyflawnwyd saith diwrnod, ar ôl ir Arglwydd daror afon.

Dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, dos i mewn at Pharo, a dywed wrtho, hyn y maer Arglwydd yn ei ddweud, anfon fy mhobl allan, fel y gallant fy ngwasanaethu i. Os nad wyt ti yn dymuno eu hanfon i ffwrdd, wele fi yn taro dy holl ffiniau â llyffantod. A bydd yr afon yn chwydu allan lyffantod, ac wedi mynd i fyny byddant yn mynd i mewn ith dai, ac i ystordai dy ystafelloedd gwely, ac ar dy welyau, ac ar dai dy weision, ac ar dy bobl, ac yn dy gafnau tylino, ac yn dy ffyrnau. Ac arnat ti, ac

ar dy weision, ac ar dy bobl, bydd y llyffantod yn dringo.

8

Dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Dywed wrth Aaron dy frawd, Estyn dy law gyda dy wialen ar yr afonydd, ac ar y camlesi, ac ar y corsydd, a dod âr llyffantod i fyny. Ac estynnodd Aaron ei law ar ddyfroedd yr Aifft, a daeth âr llyffantod i fyny, a chododd y llyffant, a gorchuddiodd dir yr Aifft. Gwnaeth swynwyr yr Aifft yr un modd âu dewiniaeth, a dygasant y llyffantod i fyny ar dir yr Aifft. Ac galwodd Pharo Moses ac Aaron, ac meddai, gweddïwch drosof at yr Arglwydd, ac fe dynned y llyffantod oddi wrthyf, ac oddi wrth fy mhobl, ac fe anfonaf hwy allan, ac fe aberthant ir Arglwydd. Dywedodd Moses wrth Pharo, Trefna gyda mi pryd y gweddïaf drosot ti, a thros dy weision, a thros dy bobl, i ddinistrior llyffantod oddi wrthyt ti, ac oddi wrth dy bobl, ac och tai, ac eithrio yn yr afon y byddant yn aros. Ond dywedodd, Yfory. Dywedodd felly, Fel yr wyt ti wedi dweud, fel y byddi din gwybod nad oes un arall heblawr Arglwydd. Ac fe dynnir y llyffantod oddi wrthyt ti, ac oddi wrth eich tai, ac oddi wrth y beili, ac oddi wrth dy weision, ac oddi wrth dy bobl, ond yn yr afon y gadewir hwy. Aeth Moses ac Aaron allan oddi wrth Pharo, a gwaeddodd Moses at yr Arglwydd ynghylch y cytundeb am y llyffantod, fel yr oedd Pharo wedi ei benodi. Gwnaeth yr Arglwydd yn union fel y dywedodd Moses, a bu farwr llyffantod or tai, ac or beili, ac or meysydd. A chasglasant hwy yn bentyrau pentyrau, a drewiodd

y tir. Ond pan welodd Pharo fod rhyddhad wedi dod, caledodd ei galon, ac ni wrandawodd arnynt, yn union fel y llefarodd yr Arglwydd. Dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, dywed wrth Aaron, estyn dy law gydath wialen a tharo lwch y ddaear, a bydd gwyfynod yn y dynion ac yn y pedwarcarnolion ac yn holl dir yr Aifft. Estynnodd Aaron felly y wialen âi law, a thrawodd lwch y ddaear, a daeth y gwybedyn ar y dynion ac ar y pedwarcarnolion, ac ym mhob llwch y ddaear daeth y gwybedyn. Gwnaeth y swynwyr yn yr un modd âu dewiniaeth eu hunain, i arwain allan y gwybedyn, ond ni allent, a daeth y gwybedyn yn y dynion ac yn yr anifeiliaid pedwar troed. Dywedodd y swynwyr felly wrth Pharo, Bys Duw yw hwn, a chaledwyd calon Pharo, ac ni wrandawodd arnynt, yn union fel y llefarodd yr Arglwydd. Dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, cod yn gynnar yn y bore, a saf o flaen Pharo, ac wele ef yn mynd allan at y dŵr, a dywedi wrtho, fel hyn y dywed yr Arglwydd, anfon fy mhobl ymaith, fel y gallant fy ngwasanaethu yn yr anialwch. Os nad wyt ti yn dymuno anfon i ffwrdd fy mhobl, wele fi yn anfon haid pryfed arnat ti, ac ar dy weision, ac ar dy bobl, ac ar eich tai, a bydd tair Eifftiaid yn cael eu llenwi âr haid pryfed, ac i mewn ir tir yr hwn y maent arno. Ac fe weithiaf ryfeddodau yn y dydd hwnnw ar dir Gesem, lle mae fy mhobl yn bresennol arno, lle na fydd yno bryf ci, fel y gwybyddi mai myfi ywr Arglwydd, Duw yr holl ddaear. Ac fe roddaf wahaniaeth rhwng fy mhobl i, ac rhwng dy bobl di, ond yfory bydd hyn ar y ddaear. Gwnaeth yr Arglwydd felly, a daeth torfedd o bryfed ci i dai Pharo, ac i dai ei weision, ac i holl dir yr Aifft, a dinistriwyd y tir gan y pryfed ci.

Galwodd Pharo ar Moses ac Aaron, gan ddweud, Dewch ac aberthwch ir Arglwydd eich Duw yn y wlad. A dywedodd Moses, Nid ywn bosibl i hyn ddigwydd felly, oherwydd byddwn yn aberthu ffieidd-drar Eifftiaid ir Arglwydd ein Duw; os byddwn yn aberthu ffieidd-drar Eifftiaid ou blaen, byddwn yn cael ein llabyddio â cherrig. Byddwn yn mynd ar daith o dri diwrnod ir anialwch, ac fe aberthwn in Duw, yn union fel y dywedodd yr Arglwydd wrthym. Ac meddai Pharo, Rwyn eich anfon chi, ac aberthwch ich Duw yn yr anialwch, ond peidiwch â mynd yn bell, gweddïwch felly drosof at yr Arglwydd. Dywedodd Moses, Ond mi, byddaf yn mynd allan oddi wrthyt, a byddaf yn gweddïo at Dduw, a bydd y pryf ci yn ymadael oddi wrth dy weision ac oddi wrth dy bobl yfory. Paid ag ychwanegu eto, Pharo, i dwyllo, rhag anfon y bobl i aberthu ir Arglwydd. Aeth Moses allan oddi wrth Pharo, a gweddïodd ar Dduw. Gwnaeth yr Arglwydd yn union fel y dywedodd Moses, a thynnodd y haid pryfed oddi wrth Pharo, ac oddi wrth ei weision, ac oddi wrth ei bobl, ac ni adawyd yr un. Ac fe wnaeth Pharo ei galon yn drwm ar yr adeg hon hefyd, ac nid oedd yn fodlon gollwng y bobl yn rhydd.

9

Dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Dos at Pharo, a dywed wrtho, Fel hyn y dywed yr Arglwydd, Duwr Hebreaid: Anfon fy mhobl ymaith, fel y gallant fy ngwasanaethu i. Os nad wyt ti yn dymuno anfon fy mhobl i ffwrdd, ond yn dal i fod yn feistr arno, Wele, bydd llaw yr Arglwydd ar dy dda byw sydd yn y meysydd,

ar y ceffylau, ac ar y bwystfilod baich, ac ar y camelod, ac ar yr ychen, ac ar y defaid, marwolaeth fawr dros ben. Ac fe weithiaf ryfeddodau yn yr amser hwnnw rhwng da yr Eifftiaid a da meibion Israel; ni fydd yr un o holl dda meibion Israel yn marw. A rhoddodd Duw derfyn, gan ddweud, yfory bydd yr Arglwydd yn gwneud y gair hwn ar y ddaear. Ac fe wnaeth yr Arglwydd y gair hwn y diwrnod wedyn, a bu farw holl dda yr Eifftiaid, ond o dda meibion Israel ni fu farw dim. Ond pan welodd Pharo nad oedd dim o holl anifeiliaid meibion Israel wedi marw, caledodd calon Pharo, ac ni anfonodd y bobl ymaith. Dywedodd yr Arglwydd wrth Moses ac Aaron, gan ddweud, cymerwch chwi ddwylo llawn o huddygl ffwrnais, a boed i Moses ei wasgaru tuar nefoedd o flaen Pharo, ac o flaen ei weision ef. Ac bydded llwch ar holl dir yr Aifft, a bydd ar y dynion ac ar yr anifeiliaid pedwar troed yn ddoluriau, yn bothelli yn torri allan ar y dynion ac ar yr anifeiliaid pedwar troed, yn holl dir yr Aifft. A chymerodd yr huddygl or ffwrnais o flaen Pharo, a gwasgarodd Moses ef ir nefoedd, a daeth yn ddoluriau, yn bothelli yn torri allan, yn y dynion ac yn yr anifeiliaid pedwar troed. Ac ni allair swynwyr sefyll o flaen Moses oherwydd y cornwydydd, oherwydd yr oedd y cornwydydd ar y swynwyr, ac yn holl dir yr Aifft. Caledu a wnaeth yr Arglwydd galon Pharo, ac ni wrandawodd arnynt, fel y gorchmynnodd yr Arglwydd. Dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, cod yn gynnar yn y bore, a saf o flaen Pharo, a byddin dweud wrtho, fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw yr Hebreaid, anfon fy mhobl allan, fel y gallant fy ngwasanaethu i. Oherwydd yn yr amser hwn yr wyf fi yn anfon fy holl blâu i mewn i dy galon di, ac at dy weision di, ac at

dy bobl di, fel y gwybyddi di nad oes, fel fi, un arall yn yr holl dir. Oherwydd nawr, ar ôl anfon fy llaw, byddaf yn dy daro di a lladd dy bobl, a byddin cael dy ddinistrio or ddaear. Ac oherwydd hyn yth gadwyd, fel y gallaf ddangos ynot ti fy nghryfder, ac fel y cyhoeddir fy enw yn yr holl dir. A wyt tin dal felly i rwystro fy mhobl rhag eu gollwng yn rhydd? Wele, yr wyf fi yn bwrw cenllysg trwm iawn yfory yr awr hon, y fath ni fu yn yr Aifft er y dydd yi crëwyd hyd y dydd hwn. Nawr felly brysia i gasglu dy dda byw, a chymaint ag sydd gennyt yn y maes, oherwydd pob un or dynion ar da byw, cymaint ag sydd gennyt yn y maes, oherwydd pob un or dynion ar da byw, cymaint ag a geir yn y meysydd, ac na fydd yn mynd i mewn i dŷ, ond y bydd y cenllysg yn syrthio arnynt, byddant farw. Yr un a ofnai air yr Arglwydd o weision Pharo, casglodd ei dda i mewn ir tai. Pwy nad oedd yn talu sylw âi feddwl i air yr Arglwydd, gadawodd y gwartheg yn y meysydd.

Dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Estyn dy law ir nefoedd, a bydd cenllysg ar holl dir yr Aifft, ar y dynion, ar y da, ac ar bob llysiewyn sydd ar y tir. Estynnodd Moses ei law ir nefoedd, a rhoddodd yr Arglwydd leisiau a chenllysg, a rhedodd y tân ar y ddaear, a glawiodd yr Arglwydd genllysg ar holl dir yr Aifft. Yr oedd y cenllysg ar tân yn fflamio yn y cenllysg, ar cenllysg yn fawr iawn, y fath ni fu yn yr Aifft, or dydd y daeth cenedl arni. Trawodd y cenllysg yn holl dir yr Aifft, o ddyn hyd anifail, a thrawodd y cenllysg bob llysieuyn yn y maes, a dryliwyd yr holl goed yn y meysydd gan y cenllysg. Ond yn nhir Gesem, ller oedd meibion Israel, ni ddigwyddodd y cenllysg. Wedi anfon, galwodd

Pharo Moses ac Aaron, a dywedodd wrthynt, Rwyf wedi pechu y tro hwn; yr Arglwydd syn gyfiawn, ond fi am pobl syn annuwiol. Gweddïwch felly drosof at yr Arglwydd, a boed iddo beidio â dod i fod lleisiau Duw, a chenllysg, a thân, a byddaf yn eich anfon allan, ac ni fyddwch mwyach yn cael eich ychwanegu i aros. Dywedodd Moses wrtho, fel y byddaf yn mynd allan or ddinas, byddaf yn lledaenu fy nwylo tuag at yr Arglwydd, a bydd y lleisiau yn peidio, ar cenllysg ar glaw ni fydd eto, fel y byddin gwybod mai eiddor Arglwydd ywr ddaear. Ac rwyn gwybod nad wyt ti ath weision wedi ofnir Arglwydd eto. Ond cafodd y llin ar haidd eu taro, oherwydd roedd yr haidd yn sefyll ac roedd y llin yn tywys. Ond nid trawyd y gwenith ar sbelt, oherwydd yr oeddent yn hwyr. Aeth Moses allan oddi wrth Pharo y tu allan ir ddinas, ac estynnodd ei ddwylo tuag at yr Arglwydd, a pheidiodd y lleisiau, ac ni ddiferoddd y cenllysg ar glaw mwyach ar y tir. Ond pan welodd Pharo fod y glaw ar cenllysg ar lleisiau wedi peidio, ychwanegodd at bechu, a chaledodd ei galon, a chalonnau ei weision. Ac fe galedwyd calon Pharo, ac ni anfonodd feibion Israel ymaith, yn union fel y llefarodd yr Arglwydd wrth Moses.

10

Dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Dos i mewn at Pharo, oherwydd rwyf i wedi caledu ei galon ef a chalonnau ei weision, fel y dawr arwyddion hyn arnynt yn eu tro, fel y gallwch adrodd yng nghlustiau eich plant, ac i blant eich plant, cymaint ag y

gwawdiais yr Eifftiaid, am harwyddion a wneuthum yn eu plith, a byddwch yn gwybod mai myfi ywr Arglwydd. Aeth Moses ac Aaron i mewn gerbron Pharo, a dywedasant wrtho, Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw yr Hebreaid: Pa hyd na fynni gael dy gywilyddio gennyf fi? Anfon fy mhobl ymaith, fel y gallant fy ngwasanaethu i. Os nad wyt ti yn fodlon anfon fy mhobl i ffwrdd, wele, yr wyf fi yn dod â locustiaid lawer yfory yr adeg hon ar dy holl diriogaeth. Ac fe fydd yn gorchuddio golwg y ddaear, ac ni fyddin gallu gweld y ddaear, ac fe fydd yn difar cyfan o weddill gormodol y ddaear, yr hyn a adawodd y cenllysg i chi, ac fe fydd yn difa pob pren syn tyfu i chi ar y ddaear. Ac fe lenwir dy dai di, a thai dy weision di, a holl dai yn yr holl wlad yr Eifftiaid, pethau na welodd dy dadau erioed, nau hen dadau hwy, or dydd y daethant i fod ar y ddaear, hyd y dydd hwn, ac wedi troi or neilltu aeth Moses allan oddi wrth Pharo. Ac meddai gweision Pharo wrtho, Hyd pa bryd y bydd hwn yn fagl i ni? Anfon y dynion ymaith, fel y gallant wasanaethu eu Duw. Ai eisiau gwybod yr wyt ti fod yr Aifft wedi ei difetha? Ac dychwelasant Moses ac Aaron at Pharo, a dywedodd wrthynt, Ewch a gwasanaethwch yr Arglwydd eich Duw, ond pwy a phwy ydynt y rhai syn mynd? Ac meddai Moses, Gydar dynion ifanc ar henuriaid byddwn yn mynd, gydar meibion ar merched, ar defaid ar gwartheg, oherwydd gŵyl ir Arglwydd ydyw. Ac meddai wrthynt, Bydded felly yr Arglwydd gyda chwi, fel yr wyf yn eich anfon chwi, onid e ach bagiau hefyd? Gwelwch fod drygioni yn ychwanegu atoch. Nid felly, ond aed y dynion, a gwasanaethant Dduw, oherwydd hyn yr ydych chwi eich hunain yn ei geisio; a bwriwyd hwy allan o ŵydd Pharo. Dywedodd yr

Arglwydd wrth Moses, Estyn dy law dros dir yr Aifft, a boed ir locustiaid esgyn ar y tir, a byddant yn difa pob llysiewyn y tir, a phob ffrwyth y coed, yr hyn a adawodd y cenllysg ar ôl. Ac fe gododd Moses y wialen ir nefoedd, a dug yr Arglwydd wynt deheuol ar y tir drwyr dydd hwnnw i gyd, a thrwyr nos i gyd. Pan ddaeth y bore, roedd y gwynt deheuol wedi codir locustiaid. Ac arweiniodd ef hi i fyny ar holl dir yr Aifft, a gorffwysodd ar holl ffiniaur Aifft yn lluosog iawn; oi blaen hi ni fu locust or fath, ac ar ôl hyn ni fydd felly. Ac gorchuddiodd olwg y ddaear, a dinistriwyd y ddaear, ac ysodd bob llysiewyn or ddaear, a phob ffrwyth y coed a adawyd or cenllysg; ni adawyd dim gwyrdd yn y coed, nac ym mhob llysiewyn y maes, ym mhob tir yr Aifft.

Brysiodd Pharo i alw Moses ac Aaron, gan ddweud, Rwyf wedi pechu yn erbyn yr Arglwydd eich Duw chi, ac yn eich erbyn chi. Derbyniwch felly fy mhechod eto nawr, a gweddïwch ar yr Arglwydd eich Duw, ac fe dynned oddi wrthyf y marwolaeth hon. Aeth Moses allan oddi wrth Pharo, a gweddïodd ar Dduw. Ac fe newidiodd yr Arglwydd wynt cryf or môr, a chododd y locustiaid, au taflu ir Môr Coch, ac ni adawyd yr un locust yn holl dir yr Aifft. Ac fe galedodd yr Arglwydd galon Pharo, ac ni anfonodd feibion Israel ymaith. Dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Estyn dy law tuag at y nef, a bydded tywyllwch ar ddaear yr Aifft, tywyllwch teimladwy. Estynnodd Moses ei law ir nefoedd, a daeth tywyllwch, gwyll a chorwynt ar holl dir yr Aifft am dri diwrnod, Ac ni welodd neb ei frawd am dri diwrnod, ac ni chododd neb oi wely am dri diwrnod, ond i holl feibion Israel yr oedd golau ym mhob man yr oeddent yn trigo. Ac galwodd

Pharo Moses ac Aaron, gan ddweud, Ewch, gwasanaethwch yr Arglwydd eich Duw, ond gadewch y defaid ar ychen ar ôl, a boed ich bagiau fynd gyda chi. Ac meddai Moses, Ond byddi di hefyd yn rhoi i ni boethoffrymau ac aberthau, y byddwn yn eu gwneud ir Arglwydd ein Duw. Ac fe fydd ein da byw ni yn mynd gyda ni, ac ni fyddwn yn gadael carn ar ôl, oherwydd ohonynt hwy y cymerwn i addolir Arglwydd ein Duw, ond ni wyddom ni beth a addolwn ir Arglwydd ein Duw, hyd nes y down ni yno. Caledodd yr Arglwydd galon Pharo, ac ni ddymunai eu gollwng yn rhydd. Ac meddai Pharo, Dos ymaith oddi wrthyf, gwylia dy hun rhag ychwanegu i weld fy wyneb, oherwydd ar ba ddydd bynnag yr ymddangosi i mi, byddi farw. Meddai Moses, Rwyt ti wedi dweud, Ni fyddaf yn ymddangos i ti wyneb yn wyneb mwyach.

11

Dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Rwyn mynd i ddwyn un ergyd eto ar Pharo ac ar yr Aifft, ac ar ôl hyn bydd yn eich anfon chwi oddi yma; pan fydd yn eich anfon chwi allan gyda phopeth, bydd yn eich gyrru chwi allan yn llwyr. Llefara felly yn gyfrinachol yng nghlustiaur bobl, a gofynned pob un gan ei gymydog am lestri arian ac aur a dillad. Rhoddodd yr Arglwydd ffafr iw bobl yng ngolwg yr Eifftiaid, a benthycasant iddynt, a daeth y dyn Moses yn fawr iawn yng ngolwg yr Eifftiaid, ac yng ngolwg Pharo, ac yng ngolwg ei weision. A dywedodd Moses, Y maer Arglwydd yn dweud y pethau hyn: Tua chanol nos yr wyf

fi yn mynd i mewn i ganol yr Aifft, A bydd marw pob cyntafanedig yn nhir yr Aifft, o gyntafanedig Pharo, syn eistedd ar yr orsedd, hyd at gyntafanedig y forwyn sydd wrth y felin, a hyd at gyntafanedig pob anifail. A bydd cri fawr trwy holl dir yr Aifft, na fu ei thebyg erioed, ac ni bydd ei thebyg byth eto. Ac ymhlith holl feibion Israel ni fydd ci yn cyfarth âi dafod, o ddyn hyd at anifail, fel y byddin gwybod cymaint y bydd yr Arglwydd yn gwneud gwahaniaeth rhwng yr Eifftiaid ac Israel. Ac fe ddaw pob un oth weision hyn i lawr ataf fi, ac fe ymgrymant i mi, gan ddweud, dos allan ti, ath holl bobl yr wyt tin eu harwain, ac ar ôl hyn fe af fi allan, ac aeth Moses allan oddi wrth Pharo mewn dicter. Dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Ni fydd Pharo yn gwrando arnoch, er mwyn imi luosogi fy arwyddion am rhyfeddodau yng ngwlad yr Aifft. Gwnaeth Moses ac Aaron yr holl arwyddion ar rhyfeddodau hyn yng ngwlad yr Aifft gerbron Pharo, ond caledodd yr Arglwydd galon Pharo, ac ni wrandawodd i anfon meibion Israel ymaith o wlad yr Aifft.

12

Dywedodd yr Arglwydd wrth Moses ac Aaron yng ngwlad yr Aifft, gan ddweud, Y mis hwn yn wir yw dechraur misoedd i chi, y cyntaf yw i chi ymhlith misoedd y flwyddyn. Llefara tuag at holl gynulliad meibion Israel, gan ddweud, ar y degfed or mis hwn gadewch iddynt gymryd pob un ddafad yn ôl tai tadau, pob un ddafad yn ôl tŷ. Os ond ychydig ydynt yn y tŷ, fel nad ydynt yn ddigonol ar gyfer dafad, bydd yn cymryd gydag ef ei

gymydog agosaf, yn ôl rhif eneidiau, pob un yn ôl yr hyn syn ddigonol iddo ef, a gaiff ei gyfrif ar gyfer dafad. Dafad berffaith, wryw, blwydd oed fydd i chi; orŵyn ar geifr ifanc y cymerwch. A bydd yn cael ei gadw gennych chi hyd at y pedwerydd ar ddeg or mis hwn, a bydd holl luoedd cynulliad meibion Israel yn ei ladd tuar hwyr. Ac fe gymerant or gwaed, ai osod ar y ddau bost ac ar y capan, yn y tai lle y bwytânt hwy ynddynt. A byddant yn bwytar cig y noson hon wedii rostio â thân, a bara croyw gyda pherlysiau chwerw y byddant yn ei fwyta. Peidiwch â bwyta ohonynt yn amrwd, na wedii ferwi mewn dŵr, ond wedii rostio â thân, y pen gydar traed ar perfedd. Ni adewir dim ohono tan y bore, ac ni thorrir asgwrn ohono, ond yr hyn a adewir ohono tan y bore, fei llosgir yn y tân. Felly bwytewch ef, eich llwynau wedi eu gwregysau, ar sandalau ar eich traed, ar ffyn yn eich dwylo, a bwytewch ef ar frys; Pasg yw ir Arglwydd. Ac fe af i drwodd yng ngwlad yr Aifft yn y nos hon, ac fe drawaf bob cyntafanedig yng ngwlad yr Aifft o ddyn hyd anifail, ac ar holl dduwiaur Eifftiaid fe wnaf ddialedd, myfi yr Arglwydd. A bydd y gwaed i chi yn arwydd ar y tai ller ydych chi, a gwelaf y gwaed, a chysgodaf chi, ac ni fydd ynoch bla ich dinistrio pan drawaf yng ngwlad yr Aifft.

A bydd y dydd hwn i chwi yn gofgolofn, a byddwch yn ei dathlu yn ŵyl ir Arglwydd ar hyd eich holl genedlaethau, yn ddeddf dragwyddol byddwch yn ei dathlu. Am saith diwrnod byddwch yn bwyta bara croyw, ond or dydd cyntaf, byddwch yn dileu burum och tai, oherwydd pwy bynnag syn bwyta burum, bydd yr enaid hwnnw yn cael ei dorri i ffwrdd o Israel, or dydd cyntaf

hyd y seithfed dydd. Ac fe elwir y dydd cyntaf yn sanctaidd, a bydd y seithfed dydd yn alwedig sanctaidd i chwi, ni wnewch unrhyw waith caethwasaidd ynddynt, ond yr hyn a wneir i bob enaid, hyn yn unig a wneir i chwi. A byddwch yn cadwr gorchymyn hwn, oherwydd ar y dydd hwn byddaf yn dwyn eich nerth allan o dir yr Aifft, a byddwch yn gwneud y dydd hwn yn ddeddf dragwyddol ich cenedlaethau. Gan ddechrau ar y pedwerydd dydd ar ddeg or mis cyntaf, or hwyr byddwch yn bwyta bara croyw, hyd at yr unfed dydd ar hugain or mis, hyd yr hwyr. Am saith diwrnod ni fydd lefain yn cael ei ganfod yn eich tai, pob un syn bwyta bara lefeinedig, bydd yr enaid hwnnw yn cael ei dorri i ffwrdd o gynulleidfa Israel, ymhlith y dieithriaid a brodorion y tir. Peidiwch â bwyta unrhyw fara lefeinedig, ond ym mhob un och trigfannau bwytewch fara croyw.

Galwodd Moses holl gyngor henuriaid meibion Israel, a dywedodd wrthynt, Ewch a chymerwch i chwi eich hunain ddafad yn ôl eich teuluoedd, ac aberthwch y Pasg. Byddwch yn cymryd bwnsiad o isop, ac wedi ei drochi yn y gwaed sydd wrth y drws, byddwch yn ei osod ar y cilbost ac ar y ddau gilbost, or gwaed sydd wrth y drws; ond ni fyddwch chwi yn mynd allan, pob un drwy ddrws ei dŷ, hyd y bore. A bydd yr Arglwydd yn mynd heibio i daror Eifftiaid, a bydd yn gweld y gwaed ar y postyn drws ac ar y ddau bostyn drws, a bydd yr Arglwydd yn mynd heibio ir drws, ac ni fydd yn caniatáu ir dinistriwr fynd i mewn ich tai i daro. Cadwch y gair hwn yn ddeddf i chi eich hunain ac ich meibion hyd yn oes. Os ewch i mewn ir tir y bydd yr Arglwydd yn ei roi i chi, fel y llefarodd, cadwch y gwasanaeth

hwn. Ac os dywed eich meibion wrthych, Beth ywr wasanaeth hon? Ac fe ddywedwch wrthynt, Aberth y Pasg yw hwn ir Arglwydd, fel y gorchuddiodd dai meibion Israel yn yr Aifft pan drawodd yr Eifftiaid, ond achubodd ein tai ni. Yna plygodd y bobl ac addoli. Ac wedi mynd i ffwrdd, gwnaeth meibion Israel fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses ac Aaron; felly y gwnaethant.

Digwyddodd hyn yng nghanol y nos, a thrawodd yr Arglwydd bob cyntafanedig yn nhir yr Aifft, o gyntafanedig Pharo a eisteddai ar yr orsedd, hyd at gyntafanedig y wraig gaethglud yn y pwll, ac hyd at gyntafanedig pob anifail. Ac wedi i Pharo godi yn y nos, ai weision, a holl yr Eifftiaid, daeth cri mawr yn holl dir yr Aifft, oherwydd nid oedd tŷ lle nad oedd ynddo farw. Ac fe alwodd Pharo Moses ac Aaron liw nos, ac meddai wrthynt, Codwch, ac ewch allan o blith fy mhobl, chi a meibion Israel, ewch a gwasanaethwch yr Arglwydd eich Duw, fel yr ydych yn dweud. Ac wedi cymryd eich defaid ach ychen, ewch, a bendithiwch finnau hefyd. Ac yr oedd yr Eifftiaid yn gwasgu ar y bobl â brys iw bwrw allan or tir, oherwydd dywedent, Rydym ni i gyd yn marw. Cymerodd y bobl eu toes cyn iddo gael ei lefain, eu toes wedi ei dylino wedi ei rwymo yn eu dillad ar eu hysgwyddau. Ond gwnaeth meibion Israel fel y gorchmynnodd Moses iddynt, a gofynnasant gan yr Eifftiaid am lestri arian ac aur a dillad. Ac rhoddodd yr Arglwydd ffafr iw bobl yng ngolwg yr Eifftiaid, ac fe fenthycasant iddynt hwy, ac fe ysbeilasant yr Eifftiaid.

Wedi ymadael, aeth meibion Israel o Rameses i Succoth, chwe chant mil o filwyr traed, y dynion, ac eithrior pac. Ac aeth tyrfa gymysg fawr i fyny gyda hwy, a defaid, ac ychen, a da niferus dros ben. Ac fe wnaethant bobir toes a ddaethant ag ef allan or Aifft yn gacennau croyw heb lefain, oherwydd nid oedd wedi ei lefeinio, canys feu bwriodd yr Eifftiaid allan, ac ni allasant aros, ac ni wnaethant ddarpariaethau iddynt eu hunain ar gyfer y daith. Ond y preswylio o feibion Israel, a breswyliasant yng ngwlad yr Aifft ac yng ngwlad Canaan, oedd bedwar cant deg ar hugain o flynyddoedd. Ac wedir pedwar cant tri deg o flynyddoedd, aeth holl nerth yr Arglwydd allan o wlad yr Aifft liw nos. Gwarchodaeth yw ir Arglwydd, er mwyn arwain hwy allan o dir yr Aifft; y nos honno yw gwarchodaeth ir Arglwydd, er mwyn i holl feibion Israel ei chadw drwy eu cenedlaethau. Dywedodd yr Arglwydd wrth Moses ac Aaron, dyma ddeddf y pasg: ni fydd unrhyw estron yn bwyta ohono. Ac enwaedu pob gwas cartref a brynwyd ag arian, ac yna bydd yn bwyta ohono. Ni fydd ymdeithydd na gweithiwr cyflogedig yn bwyta ohono. Mewn un tŷ y bwytëir ef, ac ni ddygwch allan or tŷ ddim or cig, ac ni thorrir asgwrn ohono. Bydd pob cynulliad o feibion Israel yn ei wneud. Os ond pwy bynnag a ddaw atoch yn estron i wneud y Pasg ir Arglwydd, byddi yn enwaedu ei holl wrywod, ac yna bydd yn dod iw wneud, a bydd megis y brodor or tir; ni fydd pob dienwaededig yn bwyta ohono. Bydd un Gyfraith ir brodor ac ir dieithryn sydd wedi dod atoch chi. Ac fe wnaeth meibion Israel fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses ac Aaron iddynt, felly y gwnaethant. Ac fe ddigwyddodd yn y dydd hwnnw ir Arglwydd arwain meibion Israel allan o dir yr Aifft gydau nerth.

13

Dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, gan ddweud, Cysegra i mi bob cyntafanedig syn agor pob croth ymhlith meibion Israel, o ddyn hyd at anifail; eiddo fi ydyw. Dywedodd Moses wrth y bobl, Cofiwch y dydd hwn, yn yr hwn yr aethoch allan o dir yr Aifft, o dŷ caethiwed, oherwydd â llaw gref arweiniodd yr Arglwydd chwi allan oddi yma, ac ni fwytëir lefain. Oherwydd heddiw rydych chin mynd allan ym mis yr ifanc. A bydd pan ddawr Arglwydd dy Dduw â thi i mewn i dir y Canaaneaid, ar Hethiaid, ar Amoriaid, ar Hefiaid, ar Jebusiaid, ar Girgasiaid, ar Peresiaid, yr hwn a dyngodd ith dadau ei roi i ti, tir yn llifo â llaeth a mêl, yna byddin gwneud y gwasanaeth hwn yn y mis hwn. Am chwe diwrnod byddwch yn bwyta bara croyw, ond ar y seithfed dydd bydd gŵyl ir Arglwydd. Byddwch yn bwyta bara croyw am saith diwrnod, ni welir bara lefeinedig i ti, ac ni fydd lefain i ti yn dy holl ffiniau. Ac fe fyddi din cyhoeddi ith fab yn y dydd honno, gan ddweud, Oherwydd hyn y gwnaeth yr Arglwydd Dduw i mi, pan oeddwn in mynd allan or Aifft. A bydd i ti yn arwydd ar dy law, ac yn gofadwriaeth o flaen dy lygaid, fel y bydd cyfraith yr Arglwydd yn dy enau, oherwydd â llaw gref y dug yr Arglwydd Dduw di allan or Aifft. A chadwch y gyfraith hon yn ôl tymhorau penodedig, o ddydd i ddydd.

A bydd fel y daw â thi yr Arglwydd dy Dduw i mewn i dir y Canaaneaid, yn y modd y tyngodd ith dadau, ac fe rydd ef i ti. A byddin neilltuo pob un syn agor y groth, y gwrywod ir

Arglwydd, pob un syn agor y groth or buchesi neu ymhlith dy anifeiliaid, cymaint ag a ddaw i ti, y gwrywod a gysegri ir Arglwydd. Pob un syn agor croth asyn, byddi di yn ei gyfnewid â dafad, ond os na fyddi di yn ei gyfnewid, byddi di yn ei brynu yn ôl. Pob cyntafanedig dyn oth feibion, byddi di yn ei brynu yn ôl. Os bydd dy fab yn dy holi ar ôl hyn, gan ddweud, Beth yw hyn?, yna dywedi wrtho, Oherwydd â llaw gref yr arweiniodd yr Arglwydd ni allan o wlad yr Aifft, o dŷ caethiwed. Pan ystyfnigodd Pharo in gollwng nin rhydd, lladdodd bob cyntaf-anedig yn nhir yr Aifft, o gyntaf-anedig dynion hyd gyntaf-anedig anifeiliaid; oherwydd hyn yr wyf yn aberthu pob un syn agor y groth, y gwrywod, ir Arglwydd, a phob cyntaf-anedig om meibion feu prynaf yn ôl. A bydd yn arwydd ar dy law, ac yn ansigladwy o flaen dy lygaid, oherwydd â llaw gref y dygwyd di allan gan yr Arglwydd or Aifft.

Fel yr anfonodd Pharo y bobl, ni arweiniodd Duw hwy ar ffordd tir y Philistiaid, oherwydd yr oedd yn agos, canys dywedodd Duw, rhag ofn ir bobl edifarhau wrth weld rhyfel, a throi yn ôl ir Aifft. Ac amgylchodd Duw y bobl ar ffordd ir anialwch, ir môr coch, ond yn y bumed genhedlaeth aeth meibion Israel i fyny o dir yr Aifft. Ac fe gymerodd Moses esgyrn Joseff gydag ef ei hun, oherwydd trwy lw yr oedd wedi gwneud i feibion Israel dyngu, gan ddweud, Yn sicr bydd yr Arglwydd yn ymweld â chwi, a byddwch yn cario fy esgyrn i fyny oddi yma gyda chwi.

Ond cododd meibion Israel o Succoth, a gwersyllu yn Etham ger yr anialwch. Ond arweiniodd Duw hwy, yn ystod y dydd mewn

colofn o gwmwl, i ddangos iddynt y ffordd, a gydar nos mewn colofn o dân. Ni fethodd y golofn gwmwl liw dydd, na cholofn y tân liw nos, o flaen yr holl bobl.

14

A siaradodd yr Arglwydd wrth Moses, gan ddweud, Llefara wrth feibion Israel, ac wedi iddynt droi yn ôl gadewch iddynt wersylla gyferbyn âr anheddiad, rhwng Migdol ar môr, gyferbyn â Baal-seffon; ou blaen hwy byddin gwersylla ar lan y môr. Ac fe ddywed Pharo wrth ei bobl, Mae meibion Israel yn crwydro, y rhain yn y tir; oherwydd maer anialwch wedi eu cau hwy i mewn. Ond byddaf fi yn caledu calon Pharaoh, a bydd yn ymlid ar eu hôl hwy, a byddaf yn cael fy ngogoneddu yn Pharaoh, ac yn ei holl fyddin ef, a bydd holl yr Eifftiaid yn gwybod oherwydd mai myfi yw yr Arglwydd, a gwnaethant felly. Ac adroddwyd i frenin yr Aifft fod y bobl wedi ffoi, a throdd calon Pharo, ai weision, yn erbyn y bobl, a dywedasant, Beth yw hyn a wnaethom, i anfon meibion Israel i ffwrdd, fel na fyddent yn ein gwasanaethu? Felly yeuodd Pharo ei gerbydau, ac arweiniodd ei holl bobl gydag ef. Ac wedi cymryd chwe chant o gerbydau dewisol, a holl feirch yr Eifftiaid, a chapteiniaid dros y cyfan. Ac caledodd yr Arglwydd galon Pharo frenin yr Aifft, a chalonnau ei weision, ac erlyniodd ar ôl meibion Israel; ond aeth meibion Israel allan â llaw uchel. Ac ymlidiasant yr Eifftiaid ar eu hôl, a chawsant hwy wedi gwersyllu wrth y môr, ar holl gefyl a cherbydau Pharo, ar marchogion, ai fyddin ef gyferbyn âr

gwersyll, gyferbyn â Beelsephon. Ac roedd Pharo yn dod yn agos, ac wedi edrych i fyny gwelodd meibion Israel âu llygaid, ac roedd yr Eifftiaid wedi gwersyllu y tu ôl iddynt, ac ofnasant yn fawr iawn, ond gwaeddodd meibion Israel at yr Arglwydd. Ac meddent wrth Moses, Ai am nad oedd beddau yn nhir yr Aifft y daethost â ni allan in lladd yn yr anialwch? Beth yw hyn a wnaethost ti i ni, gan ein tywys allan or Aifft? Onid hwn oedd y gair a lefarasom wrthyt yn yr Aifft, gan ddweud, gad lonydd i ni, fel y gallwn wasanaethur Eifftiaid? Oherwydd gwell i ni wasanaethur Eifftiaid na marw yn yr anialwch hwn.

Dywedodd Moses wrth y bobl, Cymerwch gwroldeb, safwch a gwelwch yr iachawdwriaeth oddi wrth yr Arglwydd, yr hon a wna i ni heddiw, oherwydd yn y modd yr ydych wedi gweld yr Eifftiaid heddiw, ni fyddwch yn eu gweld hwy eto byth mwy. Bydd yr Arglwydd yn ymladd drosoch, a byddwch chwin dawel. Dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Pam yr wyt yn galw arnaf? Siarad â meibion Israel, a bydded iddynt gychwyn allan. Ac ti, cod dy wialen, ac estyn dy law ar y môr, a hollta ef, ac aed meibion Israel i mewn i ganol y môr ar y tir sych. Ac wele fi yn caledu calon Pharo, a chalon yr holl Eifftiaid, a byddant yn dod ar eu hôl, a chaf fy ngogoneddu yn Pharo, ac yn ei holl fyddin, ac yn y cerbydau, ac yn ei geffylau. A bydd yr holl Eifftiaid yn gwybod mai myfi ywr Arglwydd, pan gaf fy ngogoneddu yn Pharo, ac yn ei gerbydau, ai geffylau. Symudodd Angel Duw, a oedd yn mynd o flaen gwersyll meibion Israel, ac aeth y tu ôl iddynt; symudodd colofn y cwmwl hefyd ou blaen, a safodd y tu ôl iddynt. Ac aeth i mewn rhwng canol gwersyll yr Eifftiaid, a

rhwng canol gwersyll yr Eifftiaid, a rhwng canol gwersyll Israel, a safodd, a daeth tywyllwch a gwyll, ac aeth y nos trwodd, ac ni ymunodd âi gilydd drwyr nos gyfan. Estynnodd Moses ei law allan dros y môr, a gyrrodd yr Arglwydd y môr yn ôl â gwynt de treisgar drwyr nos gyfan, a gwnaeth y môr yn sych, a rhannwyd y dŵr. Ac aeth meibion Israel i ganol y môr ar dir sych, ai ddŵr yn fur ar y dde ac yn fur ar y chwith.

Ac ymlidiasant yr Eifftiaid, ac aethant i mewn ar eu hôl, a phob ceffyl Pharo, ar cerbydau, ar marchogion, i ganol y môr. Digwyddodd yn y gwyliaeth fore, ac edrychodd yr Arglwydd i lawr ar wersyll yr Eifftiaid yng ngholofn y tân ar cwmwl, a thaflodd wersyll yr Eifftiaid i ddryswch. Ac fe rwymodd echelau eu cerbydau, ac feu dygiodd hwy gyda thrais, ac meddair Eifftiaid, Gadewch inni ffoi o wyneb Israel, oherwydd y maer Arglwydd yn ymladd drostynt yn erbyn yr Eifftiaid. Dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Estyn dy law dros y môr, a boed ir dŵr ddychwelyd, a boed iddo orchuddior Eifftiaid, eu cerbydau au marchogion. Estynnodd Moses ei law ar y môr, ac adferywyd y dŵr tuar dydd ar y tir, a ffodd yr Eifftiaid dan y dŵr, ac ysgydwodd yr Arglwydd yr Eifftiaid yng nghanol y môr. Ac wedi troi yn ôl, gorchuddiodd y dŵr y cerbydau ar marchogion, a holl nerth Pharo, y rhai oedd wedi mynd i mewn ar eu hôl ir môr, ac ni adawyd ou plith yr un. Ond aeth meibion Israel trwy dir sych yng nghanol y môr, ar dŵr iddynt yn fur ar y dde ac yn fur ar y chwith. Ac achubodd yr Arglwydd Israel y dydd hwnnw o lawr Eifftiaid, a gwelodd Israel yr Eifftiaid yn farw ar lan y môr. Gwelodd Israel y llaw fawr a wnaeth yr Arglwydd ir Eifftiaid, ac

ofnodd y bobl yr Arglwydd, a chredasant yn Nuw, ac yn Moses ei was.

15

Yna canodd Moses a meibion Israel y gân hon i Dduw, a dywedasant gan ddweud, Canwn ir Arglwydd, oherwydd gogoneddus yi gogoneddwyd; ceffyl a marchog a daflwyd ir môr. Daeth cynorthwywr ac amddiffynnwr i mi yn iachawdwriaeth, hwn yw fy Nuw, a gogoneddaf ef, Duw fy nhad, a dyrchafaf ef. Yr Arglwydd syn dryllio rhyfeloedd, Arglwydd yw ei enw. Taflodd gerbydau rhyfel Pharo ai nerth ir môr, llyncwyd y marchogion dewisedig ar capteiniaid yn y Môr Coch, Gorchuddiodd y môr hwy, suddasan ir dyfnder fel carreg. Mae dy ddeheulaw, O Arglwydd, wedi ei ogoneddu mewn cryfder; mae dy ddeheulaw, O Arglwydd, wedi chwalu gelynion. Ac yn lluosogrwydd dy ogoniant ddrylliast y gwrthwynebwyr, anfonaist dy lid a ysodd hwy fel sofl. Ac trwy ysbryd dy lid rhannodd y dŵr, rhewyd y dyfroedd fel wal, rhewyd y tonnau yng nghanol y môr. Dywedodd y gelyn, Wedi ymlid fe ddaliwn, fe rannaf yr ysbail, fe lenwaf fy enaid, fe laddaf âm cleddyf, fe reola fy llaw. Anfonaist dy ysbryd, gorchuddiodd y môr hwy, suddhasant fel plwm mewn dŵr cryf. Pwy sydd debyg i ti ymhlith y duwiau, O Arglwydd? Pwy sydd debyg i ti? Wedi dy ogoneddu yn y saint, rhyfeddol mewn gogoniannau, yn gwneud rhyfeddodau. Estynnaist allan dy ddeheulaw, llyncodd y ddaear hwy. Arweiniaist trwy dy gyfiawnder y bobl hwn a waredaist;

cysuraist trwy dy gryfder hwy i mewn ith lety sanctaidd. Clywodd y cenhedloedd, a digiodd hwy; cymerodd poenau drigolion Philistia. Yna brysiodd arweinwyr Edom, a llywodraethwyr y Moabiaid; cymerodd cryndod hwy, toddodd yr holl breswylwyr Canaan. Boed i gryndod ac ofn syrthio arnynt, trwy fawredd dy fraich byddent fel carreg, hyd nes y bydd dy bobl yn mynd heibio, O Arglwydd, hyd nes y bydd dy bobl hon, a gaffaelaist ti, yn mynd heibio. Wedi eu harwain i mewn, planna hwy ym mynydd dy etifeddiaeth, yn y preswylfan parod a baratoist, O Arglwydd, y cysegr, O Arglwydd, a baratowyd gan dy ddwylo. Yr Arglwydd yn teyrnasu dros yr oes, ac am oes, ac eto. Oherwydd aeth ceffyl Pharo gyda cherbydau a marchogion i mewn ir môr, a dug yr Arglwydd arnyn nhw ddŵr y môr, ond aeth meibion Israel trwy dir sych yng nghanol y môr.

Cymerodd Miriam y broffwydes, chwaer Aaron, y ddrwm yn ei llaw, ac aeth yr holl wragedd allan ar ei hôl gyda drymiau a chorau. Dechreuwyd ganddynt gan Miriam, gan ddweud, Canwn ir Arglwydd, oherwydd yn ogoneddus y mae wedi ei ogoneddu; ceffyl a marchog a daflwyd ir môr. Gyrrodd Moses feibion Israel allan or Môr Coch, ac arweiniodd hwy i anialwch Shur, ac aethant am dri diwrnod yn yr anialwch, ac ni chawsant ddŵr iw yfed. Daethant i Merra, ac ni allent yfed o Merra, oherwydd chwerw ydoedd; am hyn enwodd enwr lle hwnnw yn Chwerder. Ac fe rwgnachair bobl yn erbyn Moses, gan ddweud, Beth a yfwn? Gwaeddodd Moses at yr Arglwydd, a dangosodd yr Arglwydd iddo bren, a thaflodd ef ir dŵr, a melysawyd y dŵr. Yno gosododd iddo ddeddfau a barnedigaethau, ac yno fei

profodd ef. Ac meddai, os gwrandewin astud ar lais yr Arglwydd dy Dduw, a gwneud yr hyn syn gymeradwy yn ei olwg, a rhoi sylw iw orchmynion, a chadw ei holl ddeddfau, ni ddof âr un or afiechydon a ddeuthum â hwy ar yr Eifftiaid arnat ti, oherwydd myfi ywr Arglwydd dy Dduw syn dy iachâu di. Ac fe ddaethant i Elim, ac yr oedd yno ddeuddeg ffynnon o ddŵr, a deg a thrigain o goed palmwydd, a gwersyllasant yno wrth y dyfroedd.

16

Gadawsant o Elim, a daeth holl gynulleidfa meibion Israel ir anialwch Sin, yr hwn sydd rhwng Elim a Sinai. Ar y pymthegfed dydd or ail fis wedi iddynt fynd allan o dir yr Aifft, Murmurodd holl gynulliad meibion Israel yn erbyn Moses ac Aaron. Ac meddai meibion Israel wrthynt, O na byddem wedi marw wedi ein taro gan yr Arglwydd yng ngwlad yr Aifft, pan eisteddwn wrth y potiau cig, ac yr oeddem yn bwyta bara hyd at ein llawnder, oherwydd daethoch â ni ir anialwch hwn i ladd yr holl gynulleidfa hon trwy newyn. Dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Wele, yr wyf fi yn glawio i chwi dorthau or nef, a bydd y bobl yn mynd allan, a byddant yn casglu yr hyn sydd ar gyfer y dydd bob dydd, fel y profaf hwy a fyddant yn rhodio yn ôl fy nghyfraith i, ai peidio. A bydd ar y chweched dydd y byddant yn paratoi yr hyn a ddygant i mewn, a bydd yn ddwbl yr hyn y maent yn ei gasglu o ddydd i ddydd. Ac meddai Moses ac Aaron wrth holl gynulliad meibion Israel, gydar nos fe fyddwch yn gwybod bod yr Arglwydd wedi eich arwain chi allan o dir yr

Aifft, Ac yn y bore byddwch yn gweld gogoniant yr Arglwydd wrth iddo wrando ar eich grwgnach yn erbyn Duw, ond beth ydym ni, eich bod chin grwgnach yn ein herbyn ni? Ac meddai Moses, wrth ir Arglwydd roi i chi gig iw fwyta gydar hwyr, a bara yn y bore hyd at dddigonedd, oherwydd bod yr Arglwydd yn gwrando ar eich grwgnach, yr ydych chi yn ei grwgnach yn ein herbyn ni, beth ydym ni? Oherwydd nid yn ein herbyn ni y mae eich grwgnach, ond yn erbyn Duw.

Dywedodd Moses wrth Aaron, Dywed wrth holl gynulliad meibion Israel, Dewch o flaen Duw, oherwydd mae wedi clywed eich grwgnach. Pan oedd Aaron yn siarad wrth holl gynulliad meibion Israel, a throesant yn ôl ir anialwch, ac ymddangosodd gogoniant yr Arglwydd mewn cwmwl. Ac fe lefarodd yr Arglwydd wrth Moses, gan ddweud, Rwyf wedi clywed grwgnach meibion Israel, llefara atynt gan ddweud, gydar nos byddwch yn bwyta cig, ar bore byddwch yn cael eich llenwi â bara, a byddwch yn gwybod mai myfi ywr Arglwydd eich Duw. Digwyddodd gydar nos, ac aeth y soflieir i fyny a gorchuddior gwersyll; yn y bore, wrth ir gwlith beidio o amgylch y gwersyll, digwyddodd hyn. Ac wele, ar wyneb yr anialwch roedd rhywbeth mân fel hadyn coriander gwyn, fel barrug ar y ddaear. Wedi ei weld, dywedodd meibion Israel wrth ei gilydd, Beth yw hyn? Oherwydd ni wyddent beth ydoedd. Dywedodd Moses wrthynt, Hwn ywr bara a roddodd yr Arglwydd i chwi ei fwyta. Dymar gair a orchmynnodd yr Arglwydd: casglwch ohono bob un yn ôl yr hyn syn weddus, homer y pen, yn ôl rhif eich eneidiau, pob un gydach cydbreswylwyr pabell, casglwch.

Gwnaeth meibion Israel felly, a chasglasant y rhai llawer ar rhai llai. Ac wedi mesur homer, ni chafodd yr un a gasglodd lawer ormod, ac ni chafodd yr un a gasglodd ychydig rhy ychydig; casglodd pob un yn ôl yr hyn oedd yn weddus iddoi hun. Dywedodd Moses wrthynt, Na adawed neb ddim ohono tan y bore.

Ac ni wrandawsant ar Moses, ond gadawodd rhai ohono hyd y bore, a berwiodd gynrhon, a drewiodd, a digiodd Moses wrthynt. Ac fe gasglasant ef bob bore, pob un ei swm penodedig, ond pan gynhesodd yr haul, fe doddodd. Digwyddodd ar y chweched dydd iddynt gasglu dwbl or pethau angenrheidiol, dau homer yr un, ac aeth holl lywodraethwyr y gynulleidfa i mewn ac adrodd wrth Moses. Dywedodd Moses wrthynt, Onid hwn ywr gair a lefarodd yr Arglwydd? Sabothau, gorffwysfa sanctaidd ir Arglwydd yfory. Cymaint ag y poboch, pobwch, a chymaint ag y berwch, berwch, a gadewch bob gormodedd mewn storfa tan y bore. Ac fe adawsant ohono hyd y bore, fel y gorchmynnodd Moses iddynt, ac ni ddrewdodd, ac ni ddaeth cynrhon ynddo. Dywedodd Moses, Bwytewch heddiw, oherwydd maen Saboth heddiw ir Arglwydd; ni fydd yn cael ei ddarganfod yn y maes. Am chwe diwrnod byddwch yn casglu, ond ar y seithfed dydd sabothau, oherwydd ni fydd dim ynddi. Digwyddodd ar y seithfed dydd i rai or bobl fynd allan i gasglu, ond ni chawsant ddim. Dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Hyd pa bryd na fyddwch yn dymuno gwrando ar fy ngorchmynion i, am cyfraith i? Gwelwch, oherwydd rhoddodd yr Arglwydd i chwi sabothau y dydd hwn, oherwydd hyn rhoddodd ef i chwi

ar y dydd chweched fara dau ddiwrnod, eisteddwch bob un yn eich tai, na aed neb allan oi le ar y seithfed dydd. Ac fe gadwodd y bobl y Saboth ar y seithfed dydd. Ac enwodd meibion Israel ef âr enw Manna, ac yr oedd megis had coriander gwyn, ai flas ef fel teisen â mêl. Dywedodd Moses, Dymar gair a orchmynnodd yr Arglwydd: Llenwch yr homer o fanna iw gadw mewn stordy ar gyfer eich cenedlaethau, fel y gwelant y bara a fwytasoch yn yr anialwch pan arweiniodd yr Arglwydd chi allan o dir yr Aifft. Ac meddai Moses wrth Aaron, Cymer jar aur, a rho ynddo homer llawn o fanna, a gosod ef gerbron Duw, iw gadw ar gyfer eich cenedlaethau, Pa ffordd y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses, ac a osododd Aaron o flaen y dystiolaeth iw chadw. Ond bwytaodd meibion Israel y manna am ddeugain mlynedd, nes iddynt ddod ir byd trigedig; bwytasant y manna nes iddynt gyrraedd rhan o Phoenicia. Yr oedd yr homer yn ddegfed ran or tri mesur.

17

Ac ymadawodd holl gynulleidfa meibion Israel o anialwch Sin yn ôl eu gwersylloedd, trwy air yr Arglwydd, a gwersyllasant yn Rephidim, ond nid oedd dŵr ir bobl iw yfed. Ac fe gwynodd y bobl at Moses, gan ddweud, Rhowch ddŵr i ni, fel y gallwn yfed. A dywedodd Moses wrthynt, Pam yr ydych yn cwyno wrthyf fi, a pham yr ydych yn profir Arglwydd? Sychodd y bobl yno am ddŵr, a grwgnachasant yno y bobl tuag at Moses, gan ddweud, Pam hyn? A ddygaist ti ni or Aifft in lladd ni an plant an da â

syched? Gwaeddodd Moses at yr Arglwydd, gan ddweud, Beth a wnaf ir bobl hyn? Ychydig eto, a byddant yn fy llabyddio â cherrig. Ac meddair Arglwydd wrth Moses, Dos o flaen y bobl hwn, a chymer gyda thi rai o henuriaid y bobl, ar wialen y trewaist yr afon â hi, cymer yn dy law, ac â di. Dyma fin sefyll yno o dy flaen di ar y graig yn Horeb, a byddin taror graig, ac fe ddaw dŵr allan ohoni, a bydd y bobl yn yfed. Gwnaeth Moses felly gerbron meibion Israel. Ac fe enwodd yr enw y lle hwnnw yn Brawf ac yn Warth, oherwydd gwarth meibion Israel, ac oherwydd profir Arglwydd gan ddweud, A ywr Arglwydd yn ein plith ni, ai nage?

Daeth Amalek ac yr oedd yn rhyfela yn erbyn Israel yn Rephidim. Dywedodd Moses wrth Joshua, Dewis i ti dy hun ddynion pwerus, a dos allan i frwydro yn erbyn Amalek yfory, ac wele, byddaf fin sefyll ar gopar bryn, a ffon Duw yn fy llaw. Ac fe wnaeth Josua yn union fel y dywedodd Moses wrtho, ac wedi mynd allan fe drefnodd frwydr yn erbyn Amalec, ac aeth Moses ac Aaron a Hur i fyny ar gopar bryn. Ac fe ddigwyddodd pan gododd Moses ei ddwylo, trechodd Israel; ond pan ostyngodd ei ddwylo, trechodd Amalec. Ond roedd dwylo Moses yn drwm, a chymerodd rhywrai garreg ai gosod dano, ac eisteddodd arni, ac roedd Aaron a Hur yn cynnal ei ddwylo, un or naill du ac un or llall, a daeth dwylo Moses yn gadarn hyd fachlud haul. Ac fe drechodd Josua yr Amalec, ai holl bobl â min y cleddyf. Dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Ysgrifenna hyn yn gofeb mewn llyfr, a rho yng nghlustiau Joshua, oherwydd fe ddilëaf yn llwyr gofeb Amalek o dan y nefoedd. Ac adeiladodd

Moses allor ir Arglwydd, ac enwodd ef, Yr Arglwydd yw fy noddfa i. Oherwydd mewn llaw gudd y maer Arglwydd yn rhyfela yn erbyn Amalec o genhedlaeth i genhedlaeth.

18

Clywodd Jethro, offeiriad Midian, tad yng nghyfraith Moses, y cyfan a wnaeth yr Arglwydd i Israel, ei bobl ei hun, oherwydd yr oedd yr Arglwydd wedi arwain Israel allan or Aifft. Cymerodd Jethro, tad yng nghyfraith Moses, Zipporah wraig Moses ar ôl ei rhyddhau hi. ar ddau fab ohoni, enw ir un ohonynt oedd Gershom, gan ddweud, Alltud oeddwn mewn tir estron, Ac enwr ail oedd Eliezer, gan ddweud, oherwydd Duw fy nhad oedd fy nghynorthwywr, a gwaredodd fi o law Pharo. Ac aeth Jethro, tad yng nghyfraith Moses, allan gydar meibion ar wraig tuag at Moses ir anialwch, lle gwersyllodd wrth fynydd Duw. Adroddwyd i Moses, gan ddweud, wele dy dad yng nghyfraith Jethro yn dod atat ti, ar wraig ath ddau fab gydag ef. Aeth Moses allan i gyfarfod âi dad yng nghyfraith, ac ymgrymodd iddo ai gusanu, a chyfarchsant ei gilydd, a daeth â hwy i mewn ir babell. Ac adroddodd Moses iw dad yng nghyfraith bopeth a wnaeth yr Arglwydd i Pharo ac i holl yr Eifftiaid o achos Israel, ar holl lafur a ddaeth arnynt ar y ffordd, ac fel y gwaredudd yr Arglwydd hwy o law Pharo, ac o lawr Eifftiaid. Rhyfeddodd Jethro at yr holl bethau da a wnaeth yr Arglwydd iddynt, oherwydd iddo eu gwared o lawr Eifftiaid ac o law Pharo. Ac meddai Jethro, Bendigedig ywr Arglwydd, oherwydd iddo eu gwared hwy o

lawr Eifftiaid ac o law Pharo. Nawr gwyddwn fod yr Arglwydd yn fawr ymhlith yr holl dduwiau oherwydd hyn, oherwydd iddynt ymosod arnynt. Cymerodd Jethro, tad yng nghyfraith Moses, boethoffrymau ac aberthau i Dduw, a daeth Aaron a holl henuriaid Israel i fwyta bara gyda thad yng nghyfraith Moses gerbron Duw.

Ac wedir dydd nesaf eisteddodd Moses i farnur bobl, ond safair holl bobl wrth Moses or bore hyd yr hwyr. Ac wedi i Jethro weld popeth y maen ei wneud ir bobl, maen dweud, Beth yw hyn yr wyt tin ei wneud ir bobl? Pam wyt tin eistedd ar dy ben dy hun, ond maer holl bobl wedi sefyll wrthyt ti or bore hyd yr hwyr? Ac meddai Moses wrth ei dad yng nghyfraith, Oherwydd maer bobl yn dod ataf i geisio barn gan Dduw. Pan fydd anghydfod yn dod iddynt, ac y dônt ataf fi, barnaf bob un, ac hysbysaf iddynt orchmynion Duw ai gyfraith ef. Dywedodd tad yng nghyfraith Moses wrtho, Nid wyt tin gwneud y peth hwn yn gywir. Trwy ddinistr fe gei dy ddinistrion ddiamynedd, ti ar holl bobl hyn sydd gyda ti. Maer gair hwn yn drwm i ti; ni fyddin gallu ei wneud ar dy ben dy hun. Nawr felly gwrando arnaf, a chynghoraf i ti, a bydd Duw gyda thi, bydd di ir bobl y pethau tuag at Dduw, a chynigi di eu geiriau hwy tuag at Dduw. Ac fe dystiolaetha iddynt orchmynion Duw ai gyfraith ef, ac fe ddangosi iddynt y ffyrdd y byddant yn cerdded ynddynt, ar gweithiau y byddant yn eu gwneud. Ac ystyria drosot dy hun o blith yr holl bobl ddynion galluog, duwiol, dynion cyfiawn syn casáu balchder, a byddin penodi drostynt gapteiniaid miloedd, capteiniaid cannoedd, capteiniaid hanner cannoedd a

chapteiniaid degau. A byddant yn barnur bobl bob awr, ond byddant yn cyflwynor gair gorlwythog atat ti, ond byddant hwy eu hunain yn barnur pethau bychain or barnedigaethau, a byddant yn ysgafnhau oddi arnat ti, ac yn dy gynorthwyo di. Os gwnei dir gair hwn, bydd Duw yn dy gryfhau di, a byddin gallu sefyll, a bydd yr holl bobl hyn yn dod iw lle ei hun gyda heddwch. Clywodd Moses lais ei dad yng nghyfraith, a gwnaeth bopeth a ddywedodd wrtho. Dewisodd Moses ddynion galluog o Israel gyfan, au gwneud yn gapteiniaid miloedd ac yn gapteiniaid cannoedd ac yn gapteiniaid hanner cannoedd ac yn gapteiniaid degau drostynt. Ac fe farnasant y bobl bob awr, ond pob gair anodd fei dygasant at Moses, ond pob gair hawdd fei barnasant hwy eu hunain. Anfonodd Moses ei dad-yng-nghyfraith i ffwrdd, ac aeth hwnnw yn ôl iw wlad ei hun.

19

Ond ar y trydydd mis o ymadawiad meibion Israel o dir yr Aifft, ar y dydd hwn, daethant i anialwch Sinai. Ac ymadawsant o Raphidein, a daethant i anialwch Sinai, a gwersyllodd Israel yno gyferbyn âr mynydd. Ac aeth Moses i fyny i fynydd Duw, a galwodd Duw ef or mynydd, gan ddweud, Y pethau hyn a ddywedi wrth dŷ Jacob, ac a gyhoeddi i feibion Israel. Rydych chi eich hunain wedi gweld cymaint ag yr wyf wedii wneud ir Eifftiaid, a chymryd arnaf eich codi fel ar adenydd eryrod, a dod â chi ataf fy hun. Ac yn awr os gwrandewch yn astud ar fy llais, ac os cadwch fy nghyfamod, byddwch i mi yn bobl arbennig o

blith yr holl genhedloedd, oherwydd fy eiddo i ywr holl ddaear. Ond chi fyddwch i mi yn deyrnas offeiriadol ac yn genedl sanctaidd; y geiriau hyn a ddywedi wrth feibion Israel. Daeth Moses, a galwodd henuriaid y bobl, a gosododd ger eu bron holl y geiriau hyn a orchmynnodd Duw iddynt. Atebodd yr holl bobl gydag un gydsyniad, ac meddent, Popeth a ddywedodd Duw, fei gwnawn ac fe wrandawn, a chynigiodd Moses y geiriau hyn i Dduw. Dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Wele, yr wyf fi yn dod atat ti mewn colofn o gwmwl, fel y bydd y bobl yn clywed fy mod in siarad â thi, ac y byddant yn credu ynot ti am byth. Adroddodd Moses eiriaur bobl wrth yr Arglwydd. Dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Wedi disgyn, rhybuddiar bobl, a phura hwy heddiw ac yfory, a gad iddynt olchi eu dillad, ac byddant yn barod erbyn y trydydd dydd, oherwydd ar y trydydd dydd dawr Arglwydd i lawr ar fynydd Sinai, o flaen yr holl bobl. A byddi din gosod y bobl ar wahân o amgylch, gan ddweud, Gwyliwch eich hunain rhag mynd i fyny ir mynydd, a chyffwrdd ag unrhyw beth ohono; pob un syn cyffwrdd âr mynydd, bydd yn marw trwy farwolaeth. Ni fydd ei law yn cyffwrdd ag ef, oherwydd â cherrig y bydd yn cael ei labyddio, neu â saeth y bydd yn cael ei saethu, pun ai anifail neu ddyn, ni fydd yn byw; pan fydd y lleisiau ar utgyrn ar cwmwl yn ymadael oddi ar y mynydd, yna byddant hwy yn dringo i fyny ar y mynydd.

Aeth Moses i lawr or mynydd at y bobl, a chysegrwyd hwy, a golchwyd y dillad. Ac meddai wrth y bobl, Byddwch yn barod am dri diwrnod; peidiwch â nesáu at wraig. Digwyddodd ar y trydydd dydd, wedi iddi wawrio, a daeth lleisiau a mellt a

chwmwl tywyll ar fynydd Sinai, seiniodd llais yr utgorn yn fawr, a dychrynwyd yr holl bobl oedd yn y gwersyll. Ac arweiniodd Moses y bobl allan or gwersyll i gyfarfod â Duw, a safasant wrth droed y mynydd. Roedd mynydd Sinai yn mygu i gyd, oherwydd bod Duw wedi disgyn arno mewn tân, ac roedd y mwg yn codi fel mwg ffwrnais, ac roedd yr holl bobl yn rhyfeddun fawr iawn. Roedd lleisiaur utgorn yn mynd yn gryfach ac yn gryfach yn fawr iawn. Siaradodd Moses, a Duw ai atebodd â llais. Aeth yr Arglwydd i lawr ar fynydd Sinai ar gopar mynydd, a galwodd yr Arglwydd ar Moses ar gopar mynydd, ac aeth Moses i fyny. A dywedodd Duw wrth Moses, gan ddweud, Dos i lawr a rhybuddior bobl rhag iddynt ddod yn agos at Dduw i geisio deall, a rhag i luosoedd ohonynt syrthio, Ac gadewch ir offeiriaid syn nesáu at yr Arglwydd Dduw gael eu sancteiddio, rhag ofn ir Arglwydd eu dinistrio hwy.

Ac meddai Moses wrth Dduw, Ni fydd y bobl yn gallu dringo at Fynydd Sinai, oherwydd rwyt ti wedi tystiolaethu i ni, gan ddweud, Gosod y mynydd ar wahân, a sancteiddia ef. Dywedodd yr Arglwydd wrtho, Dos, dos i lawr, ac yna dos i fyny, ti ac Aaron gyda thi, ond y offeiriaid ar bobl, na adewch iddynt orfodi eu ffordd i fynd i fyny at Dduw, rhag ir Arglwydd eu dinistrio. Aeth Moses i lawr at y bobl, a dywedodd wrthynt.

20

Ac llefarodd yr Arglwydd yr holl eiriau hyn, gan ddweud, Myfi

ywr Arglwydd dy Dduw, a dygodd di allan o wlad yr Aifft, o dŷ caethiwed. Ni fydd gen ti dduwiau eraill ar wahân i mi. Ni wnei i ti dy hun ddelw, nac unrhyw debygrwydd o gymaint ag sydd yn y nef uchod, a chymaint ag sydd ar y ddaear isod, a chymaint ag sydd yn y dyfroedd o dan y ddaear. Ni ymgrymi iddynt, ac ni wasanaethi iddynt, oherwydd myfi wyf yr Arglwydd dy Dduw, Duw eiddigeddus, yn talu yn ôl bechodau tadau ar blant, hyd y drydedd ar bedwaredd genhedlaeth ir rhai syn fy nghasáu i, ac yn gwneud trugaredd i filoedd ir rhai syn fy ngharu i, ac ir rhai syn cadw fy ngorchmynion i. Ni chymeri enwr Arglwydd dy Dduw ar ofer, oherwydd ni fydd yr Arglwydd dy Dduw yn cadwn ddieuog yr hwn syn cymryd ei enw ar ofer. Cofiar dydd saboth iw sancteiddio. Am chwe diwrnod gweithia, ac fe wnei di dy holl waith. Ond ar y dydd seithfed, sabothau ir Arglwydd dy Dduw, ni wnei ynddi unrhyw waith ti, ath fab, ath ferch, dy was, ath forwyn, dy ych, ath anifail baich, ath holl anifail, ar dieithriyn syn preswylio ynot. Oherwydd mewn chwe diwrnod y gwnaeth yr Arglwydd y nef ar ddaear ar môr a phopeth sydd ynddynt, a gorffwysodd ar y seithfed dydd; am hyn bendithiodd yr Arglwydd y seithfed dydd, ai sancteiddio ef. Anrhydedda dy dad ath fam, fel y bon dda i ti, a fel y byddin hir-hoedlog ar y tir da yr hwn y maer Arglwydd dy Dduw yn ei roi i ti. Paid godineba. Ni ddylech ladrata. Ni lofruddi. Ni ddygi dystiolaeth gau yn erbyn dy gymydog. Ni chwennychi wraig dy gymydog, ni chwennychi dŷ dy gymydog, nai gae, nai was, nai forwyn, nai ych, nai anifail baich, nai holl anifeiliaid, na chymaint syn eiddo ith gymydog.

Ac roedd yr holl bobl yn gweld y llais, ar ffaglau, a llais yr utgorn, ar mynydd yn mygu; ond wedi eu dychryn, safodd yr holl bobl o bell. Ac meddent wrth Moses, Llefara di wrth ni, ac na lefared Duw wrth ni, rhag inni farw. Ac meddai Moses wrthynt hwy, Cymerwch gwroldeb, oherwydd er mwyn eich profi chi y daeth Duw atoch chi, fel y bydd ei ofn ef ynoch chi, fel na byddwch yn pechu. Safair bobl o bell, ond aeth Moses i mewn ir tywyllwch ller oedd Duw. Dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Byddin dweud y pethau hyn wrth dŷ Jacob, a byddin cyhoeddi i feibion Israel: Rydych chi wedi gweld fy mod i wedi siarad â chi or nefoedd. Ni wnewch i chwi eich hunain dduwiau arian, a duwiau aur ni wnewch i chwi eich hunain. Allor o bridd a wnewch i mi, ac aberthwch arno eich poethoffrymau ach heddoffrymau, eich defaid ach lloi, ym mhob lle y gwnaf im henw gael ei enwi yno, a dof atoch ach bendithio. Os byddin gwneud allor o gerrig i mi, paid âu hadeiladu o gerrig wediu naddu, oherwydd rwyt ti wedi chwifio dy gleddyf arnynt, ac maent wediu halogi. Nid ei di i fyny ar risiau at fy allor, fel na ddatgeli dy noethni arni.

21

Ac y rhain ywr deddfau y byddin eu gosod ou blaen hwy. Os prynwch was Hebreaidd, chwe blynedd bydd yn gwasanaethu i chi, ond yn y seithfed flwyddyn bydd yn ymadael yn rhydd yn rhad ac am ddim. Os bydd ef ei hun yn unig yn mynd i mewn, ac yn unig y bydd yn mynd allan, ond os bydd gwraig yn mynd i

mewn gydag ef, bydd ei wraig hefyd yn mynd allan. Ac os rhodd yr arglwydd iddo wraig, ac os esgor hi iddo feibion neu ferched, bydd y wraig ar plant yn eiddo iw arglwydd ef, ond bydd ef yn unig yn mynd allan. Os ond gan ateb dywed y gwas, rwyf wedi caru fy arglwydd, ar wraig, ar plant, ni rhedaf i ffwrdd yn rhydd, Bydd ei arglwydd yn dod ag ef at feini prawf Duw, ac yna bydd yn dod ag ef at y drws at y trothwy, a bydd ei arglwydd yn tyllu ei glust âr ebill, a bydd yn gwasanaethu iddo am byth.

Os bydd rhywun yn gwerthu ei ferch ei hun yn wasanaethferch, ni fydd hin ymadael fel y maer caethferched yn gadael. Os na ddylai blesio ei harglwydd, yr hwn iddo ef y cytunodd, bydd yn ei phrynu yn ôl. Ond i genedl estron nid oes ganddo awdurdod iw gwerthu, oherwydd iddo dorri ei air yn ei chylch. Os ond ir mab y maen ei dyweddïo hi, yn ôl hawl y merched y bydd yn gwneud iddi. Os bydd yn cymryd un arall iddoi hun, ni fydd yn amddifadu hi or pethau angenrheidiol, y dillad ar gymdeithas. Os nad ywn gwneud y tri pheth hyn iddi, bydd hin mynd allan yn rhydd heb arian. Os bydd rhywun yn taro rhywun ac os bydd hwnnwn marw, rhodder ef i farwolaeth. Ond nid yn fwriadol, ond Duw ai traddododd ef iw ddwylo, fe roddaf i ti le lle bydd y lladdwr yn ffoi yno. Os bydd rhywun yn ymosod ar ei gymydog iw ladd trwy dwyll, ac yn ffoi i loches, fei cymerir ef om hallor iw roi i farwolaeth. Pwy bynnag syn taro ei dad neu ei fam, rhodder ef i farwolaeth. Bydd yr un syn cablu ei dad neu ei fam yn marwn sicr. Pwy bynnag a ddwyn un o feibion Israel, ac wedi ei orthrymu ai werthu, ac os caiff ei ganfod arno, bydded iddo farw trwy farwolaeth. Os bydd dau ddyn yn sarhau ac yn taror

cymydog â charreg neu â dwrn, ac nid ywn marw, ond yn gorwedd ar y gwely, Os bydd y dyn wedi codi ac yn cerdded allan ar ffon, bydd y sawl ai trawodd yn ddieuog, ond rhaid iddo dalu am ei segurdod ar costau meddygol. Os ond bydd rhywun yn taro ei was neu ei forwyn â gwialen, ac yn marw dan ei ddwylo, fe ddielir â chyfiawnder. Os ond y mae hin goroesi un diwrnod neu ddau, ni ddylid ei gosbi, oherwydd ei arian ef ydyw. Os bydd dau ddyn yn ymladd, ac yn taro gwraig syn feichiog, ai phlentyn yn dod allan heb fod wedi ei ffurfio, bydd dirwy, yn union fel y bydd gŵr y wraig yn ei osod, a bydd yn talu yn ôl y prisiad. Os ond ffurfiwyd y mae, fe rydd enaid yn lle enaid. Llygad yn lle llygad, dant yn lle dant, llaw yn lle llaw, troed yn lle troed. Llosgi yn lle llosgi, clwyf yn lle clwyf, clais yn lle clais. Os bydd rhywun yn taro llygad ei was, neu lygad ei forwyn, ai ddallu, bydd yn eu hanfon yn rhydd yn lle eu llygad. Os bydd yn bwrw allan ddant y gwas, neu ddant ei wasanaethferch, bydd yn eu hanfon ymaith yn rhydd yn lle eu dant. Os bydd tarw yn cornio dyn neu wraig ac yn marw, fe gaiff y tarw ei labyddio â cherrig, ac ni fydd ei gig yn cael ei fwyta, ond bydd arglwydd y tarw yn ddieuog. Os ywr tarw yn un syn cornio o flaen ddoe ac o flaen y trydydd dydd, a thystiolaeth iw arglwydd, ac nad ywn ei ddifa, ond yn lladd gŵr neu wraig, bydd y tarw yn cael ei labyddio, a bydd ei arglwydd yn cael ei roi i farwolaeth. Os ond gosoder pridwerth arno, fe rydd bridwerth ei enaid, cymaint ag a osodant arno. Os ond mab neu ferch a gornio, yn ôl y ddeddf hon y gwnânt iddo. Os cornio y tarw was neu forwyn ond, rhoddi deg ar hugain didrachma o arian iw harglwydd, ac llabyddior tarw â cherrig. Os bydd

rhywun yn agor pwll neun cloddio pwll, ac nid ywn ei orchuddio, ac y syrth llo neu asyn i mewn yno, Bydd arglwydd y pwll yn talu, bydd yn rhoi arian iw harglwydd, ond bydd yr hyn sydd wedi marw yn eiddo iddo. Os ond cornio tarw rhywun darw y cymydog, a marw, byddant yn gwerthu y tarw byw, a byddant yn rhannu yr arian ohono, a byddant yn rhannur tarw marw. Os ond gwneir yn hysbys fod y tarw yn gornwr cyn ddoe a chyn y trydydd dydd, ac y maent wedi tystiolaethu iw arglwydd, ac na ddifa ef, bydd yn talu tarw yn lle tarw, a bydd yr un sydd wedi marw yn eiddo iddo.

Os bydd rhywun yn dwyn llo neu ddafad, ac yn ei ladd neu ei werthu, bydd yn talu pum llo yn ller llo, a phedwar dafad yn ller ddafad.

22

Os canfuwyd y lleidr yn y toriad, ac iddo gael ei daro a marw, nid oes llofruddiaeth iddo. Os bydd yr haul yn codi arno, maen euog a rhaid iddo farw; ond os nad oes ganddo ddim, gwerthwyd ef yn ller lladrad. Os caiff y peth wedi ei ddwyn ei adael ai ganfod yn ei law ef, o asyn hyd at ddafad yn fyw, bydd yn talu ddwywaith amdanynt. Os bydd rhywun yn pori cae neu winllan, ac yn gollwng ei anifail i bori cae arall, bydd yn talu oi gae ei hun yn ôl ei gynnyrch, ond os bydd yn porir holl gae, bydd yn talu pethau gorau ei gae ei hun a phethau gorau ei winllan ei hun. Os bydd tân wedi mynd allan yn darganfod drain, ac yn

llosgi lloriau dyrnu neu dywysennau ŷd neu wastatir, bydd yr un a gyneuodd y tân yn talu.

Os bydd rhywun yn rhoi arian neu lestri iw cymydog iw gwarchod, ac os cânt eu dwyn o dŷr dyn, os ceir hyd ir lleidr, bydd yn talun ddwbl. Os nad ywr lleidr yn cael ei ddarganfod, bydd arglwydd y tŷ yn dod gerbron Duw, ac yn tyngu yn wir nad yw ef wedi gweithredun ddrwg yn erbyn holl flaendal ei gymydog. Yn ôl pob geiriad datganedig o gamwedd, ynghylch llo, ac anifail baich, a dafad, a dilledyn, a phob colled a hawliwyd, beth bynnag y bo, daw barn y ddau o flaen Duw, ar un a gafwyd yn euog trwy Dduw, bydd yn talun ddwbl ir cymydog. Os bydd rhywun yn rhoi ir cymydog anifail baich neu lo neu ddafad neu unrhyw anifail iw warchod, ac os caiff ei ddryllio neu os bydd yn marw neu os dawn garcharor, ac os na fydd neb yn gwybod Bydd llw Duw rhwng y ddau, yn wir nad yw ef wedi gweithredun ddrygionus o gwbl ynghylch adnau ei gymydog, ac felly bydd ei arglwydd yn derbyn hyn, ac ni fydd yn talu. Os ond caiff ei ddwyn oddi wrtho ef, bydd yn talu ir arglwydd Os daw wedi ei larpio gan fwystfilod, bydd yn ei arwain at yr helfa, ac ni fydd yn talu. Os bydd rhywun yn gofyn gan ei gymydog, ac os bydd yn torri neun marw neun dod yn garcharor, ar arglwydd nid yw gydag ef, bydd yn talu. Os ond y maer arglwydd gydag ef, ni fydd yn talu; os ond gweithiwr cyflogedig ydyw, bydd iddo yn lle ei gyflog.

Os bydd rhywun yn twyllo morwyn anddyweddi ac yn gorwedd gyda hi, bydd yn ei gwaddoli hi iddoi hun yn wraig. Os ond yn

gwrthod y gwrthoda, ac nid yw tad hi yn dymuno rhoi hi iddo ef yn wraig, bydd yn talu arian ir tad yn ôl cymaint ag yw gwaddol y morwynion. Ni chadwch swynwyr yn fyw. Pob un syn cysgu gyda anifail, byddwch yn eu lladd trwy farwolaeth. Bydd yr hwn syn aberthu i dduwiau yn cael ei ddinistrio trwy farwolaeth, ac eithrio ir Arglwydd yn unig.

Ac ni chamdriniwch estron, ac ni orthrymwch ef, oherwydd buoch yn estroniaid yn nhir yr Aifft. Peidiwch â chamdrinio unrhyw weddw nac amddifad. Os ond trwy ddrygioni yr aflyddwch arnynt, ac wedi gweiddi y gwaeddant ataf fi, yn sicr fe wrandawaf ar eu llais, A byddaf yn ddig mewn llid, a lladdaf chwi â chleddyf, a bydd eich gwragedd yn weddwon, ach plant yn amddifaid. Os benthyci di arian ir brawd tlawd sydd gyda ti, ni fyddi yn ei wasgu ef, ac ni osodi di llog arno. Os wyt yn cymryd gwisg dy gymydog yn ystl, byddi yn ei rhoi yn ôl iddo cyn machlud haul Mae hwn yn orchudd iddo, dim ond hwn ywr wisg iw noethni, ym mha beth y bydd yn cysgu? Os felly y llefa ataf fi, gwrandawaf arno, oherwydd trugarog wyf. Ni fyddi din siarad yn ddrwg am dduwiau, ac ni fyddi din dweud yn ddrwg am arweinydd dy bobl. Ni fyddwch yn oedi â ffrwythau cyntaf eich llawr dyrnu ach gwinwryf, byddwch yn rhoi cyntaf-anedig eich meibion i mi. Felly y gwnei âth lo ath ddafad ath anifail baich, saith diwrnod y bydd gydar fam, ond ar yr wythfed dydd fei rhoddi i mi. Ac fe fyddwch yn ddynion sanctaidd i mi, ac ni fwytewch gig sydd wedi ei rwygo gan fwystfilod; taflwch ef ir ci.

23

Ni dderbynni di glywed ofer, ni chytuni di gydar anghyfiawn i ddod yn dyst anghyfiawn. Ni fyddi gydar mwyafrif mewn drygioni, ac ni fyddin ymuno â thyrfa i droi or neilltu gydar mwyafrif er mwyn gwyro barn. Ac ni fyddin dangos trugaredd i ddyn tlawd mewn barn. Os cyfarfyddi ag ych dy elyn, neu ag anifail baich iddo yn crwydro, byddin ei droi yn ôl ac yn ei ddychwelyd iddo. Os gweli di anifail iau dy elyn wedi syrthio dan ei lwyth, ni ddoi di heibio iddo, ond fei codi di gydag ef.

Ni wyt tin gwyrddroi barn y tlawd yn ei farn. Oddi wrth bob gair anghyfiawn y cadwi di draw; ni lleddi dir diniwed ar cyfiawn, ac ni chyfiawnhei dir annuwiol o achos rhoddion. Ac ni ddylech dderbyn rhoddion, oherwydd mae rhoddion yn dallu llygaid y rhai syn gweld, ac yn llygru geiriau cyfiawn. Ac ni fyddwch yn gorthrymu estron, oherwydd chwin gwybod enaid yr estron, gan eich bod chwi eich hunain yn estroniaid yng ngwlad yr Aifft. Am chwe blynedd byddin hau dy dir, a byddin casglu ei chynnyrch. Yn y seithfed flwyddyn fe wnei ryddhad, a byddin ei rhyddhau hi, a bydd tlodion dy genedl yn bwyta, ar hyn syn weddill bydd yr anifeiliaid gwyllt yn ei fwyta; felly y gwnei âth winllan ath berllan olewydd. Am chwe diwrnod byddin gwneud dy waith, ond ar y seithfed dydd, gorffwys, fel y gall dy ych orffwys, ath anifail baich, a fel y gall mab dy forwyn ar estron gael eu hadnewyddu. Cadwch bopeth a ddywedais wrthych, ac ni fyddwch yn cofio enw duwiau eraill, ac ni chlywir mohono

och genau.

Dathlewch i mi dair gwaith y flwyddyn. Cadwch ŵyl y bara croyw am saith diwrnod, bwytewch fara croyw, yn union fel y gorchymynais i ti yn ôl amser y mis newydd, oherwydd ynddo yr aethoch allan or Aifft; ni ymddangosir yn wag om blaen. A byddin gwneud gŵyl cynhaeaf blaenffrwythau dy weithiau, pa rai bynnag y byddin eu hau yn dy faes, a gŵyl cwblhad ar ddiwedd y flwyddyn yng nghynulleidfa dy weithiau oth faes. Dair gwaith y flwyddyn fe welir pob gwryw oth eiddo gerbron yr Arglwydd dy Dduw. Pan fyddaf yn bwrw allan y cenhedloedd oth wyneb ac yn ehangu dy ffiniau, ni ddylech aberthu gwaed fy arogl-darth ar lefain, ac ni ddylai braster fy ngŵyl orwedd hyd y bore. Byddin dod â ffrwythau cyntaf cynnyrch cyntaf dy dir i dŷr Arglwydd dy Dduw. Ni fyddin berwi oen yn llaeth ei fam. Ac wele, yr wyf fi yn anfon fy negesydd o flaen dy wyneb, fel y cadwo di yn y ffordd, fel y dygai efe di i mewn ir tir a baratois i ti. Tala sylw i ti dy hun, a gwrando arno, a phaid ag anufuddhau iddo, oherwydd ni fydd yn dy ddal yn ôl, oherwydd y mae fy enw i arno. Os clywch yn wir fy llais i, a gwnei di bopeth a orchmynnaf i ti, a chadwch fy nghyfamod i, byddwch i mi yn bobl arbennig o blith yr holl genhedloedd, oherwydd fy eiddo i ywr holl ddaear, a chwi byddwch i mi yn deyrnas offeiriadol, ac yn genedl sanctaidd. Y geiriau hyn a ddywedi di wrth feibion Israel: os clywch yn wir fy llais i, a gwnewch bopeth a ddywedaf i ti, byddaf yn elyn ith elynion di, ac yn gwrthwynebu dy wrthwynebwyr di. Oherwydd bydd fy negesydd yn mynd oth flaen di, a bydd yn dod â thi at yr Amorriad, ar Hethiad, ar

Perisiad, ar Canaaniad, ar Girgasiad, ar Hefiad, ar Jebwsiad, a byddaf yn eu dinistrio hwy. Nid addoli di eu duwiau hwynt, ac nid gwasanaethu di iddynt, nid gwneud di yn ôl eu gweithiau hwynt, ond fe fwri di hwynt i lawr yn llwyr, a malu di eu colofnau hwynt yn deilchion. A byddi yn gwasanaethur Arglwydd dy Dduw, a byddaf yn bendithio dy fara ath win ath ddŵr, a byddaf yn troi clefyd ymaith oddi wrthych. Ni fydd barren, nac barren ar dy ddaear; rhif dy ddyddiau yn llenwi byddaf yn llenwi. A byddaf yn anfon yr ofn oth flaen, a byddaf yn brawchur holl genhedloedd y byddin mynd i mewn atynt, a byddaf yn rhoi dy holl elynion ar ffo. Ac anfonaf y cacwn oth flaen, a bwri allan yr Amoriaid, yr Hefiaid, y Canaaneaid ar Hethiaid oddi wrthyt. Ni ddygaf hwy allan mewn un flwyddyn, rhag ir tir ddod yn anial, ac i fwystfilod gwyllt y tir ddod yn lluosog arnat ti. Yn raddol bach byddaf yn eu gyrru hwy allan oth flaen, nes y byddi wedi cynyddu ac yn etifeddur tir. Ac fe wnaf osod dy ffiniau or Môr Coch, hyd at Fôr y Philistiaid, ac or anialwch, hyd at yr afon fawr Ewffrates, ac fe roddaf i yn eich dwylo y trigolion yn y tir, ac fe fwriaf hwy allan oddi wrthyt. Ni fyddi din gwneud cyfamod â hwy nac âu duwiau hwy. Ac ni fyddant yn setlo yn dy dir, rhag iddynt beri i ti bechu yn fy erbyn, oherwydd os gwasanaethi di eu duwiau hwy, bydd y rhain yn faen tramgwydd i ti.

24

Ac i Moses dywedodd, Dos i fyny at yr Arglwydd, ti ac Aaron, a

Nadab, ac Abiud, a saith deg o henuriaid Israel, a byddant yn addolir Arglwydd o bell. A bydd Moses yn unig yn dod yn agos at Dduw, ond ni fyddant hwy yn dod yn agos, ac ni fydd y bobl yn mynd i fyny gyda hwy. Aeth Moses i mewn, ac adroddodd ir bobl holl eiriau Duw ar deddfau, ac atebodd yr holl bobl ag un llais, gan ddweud, yr holl eiriau a lefarodd yr Arglwydd, byddwn yn eu gwneud, a byddwn yn gwrando. Ac ysgrifennodd Moses holl eiriaur Arglwydd, a chan godin gynnar yn y bore adeiladodd Moses allor wrth droed y mynydd, a deuddeg o gerrig ar gyfer deuddeg llwyth Israel. Ac anfonodd y dynion ifanc o feibion Israel, ac offrymasant boethoffrymau, ac aberthasant loi yn aberth iachawdwriaeth i Dduw. Ond cymerodd Moses hanner y gwaed ai dywallt i bowlenni, a thywallt hanner y gwaed at yr allor. Ac wedi cymryd llyfr y cyfamod, darllenodd ef yng nghlustiaur bobl, a dywedasant, Gwnawn bopeth a lefarodd yr Arglwydd, a byddwn yn ufudd. Wedi cymryd y gwaed, chwistrellu Moses ef ar y bobl, ac meddai, Wele waed y cyfamod a wnaeth yr Arglwydd gyda chwi ynghylch yr holl eiriau hyn.

Ac aeth Moses ac Aaron i fyny, a Nadab, ac Abihu, a saith deg o gyngor henuriaid Israel. Ac fe welsant y lle ller oedd Duw Israel yn sefyll, ac o dan ei draed roedd fel gwaith bricsen saffir, ac fel ffurf ffurfafen y nefoedd o ran purdeb. Ac o ddewisedigion Israel ni ddarfur un ohonynt, ac ymddangosasant yn lle Duw, a bwytasant ac yfasant. A dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Dringa ataf i ir mynydd, a bydd yno, a rhoddaf i ti y llechnau carreg, y gyfraith ar gorchmynion a ysgrifennais iw cyflwyno iddynt. Ac wedi i Moses godi, ac Josua a safai wrth ei ymyl,

aethant i fyny i fynydd Duw. Ac ir henuriaid dywedson nhw, Byddwch yn dawel yma, hyd nes y dychwelwn ni atoch chi, ac wele mae Aaron a Hur gyda chi; os digwydd barn i rywun, gadewch iddynt nesáu atynt hwy. Ac aeth Moses a Josua i fyny ir mynydd, a gorchuddiodd y cwmwl y mynydd. Ac fe ddaeth gogoniant Duw i lawr ar Fynydd Sinai, a gorchuddiodd y cwmwl ef am chwe diwrnod, a galwodd yr Arglwydd ar Moses ar y seithfed dydd o ganol y cwmwl. Ond roedd ffurf gogoniant yr Arglwydd fel tân yn llosgi ar gopar mynydd o flaen meibion Israel. Ac aeth Moses i ganol y cwmwl, ac aeth i fyny ir mynydd, a bu yno ar y mynydd ddeugain diwrnod a deugain noson.

25

A llefarodd yr Arglwydd wrth Moses, gan ddweud, Dywedais wrth feibion Israel, a chymerwch flaenffrwythau oddi wrth bawb y mae barn eu calon yn ei ddymuno, ac fe gymerwch fy mlaenffrwythau i. Dymar blaenffrwyth y byddwch yn ei dderbyn ganddynt: aur, arian ac efydd. a hyacinth, a phorffor, a ysgarlad dwbl, a lliain main wedii nyddu, a blew geifr, a chrwyn hyrddod wediu lliwion goch, a chrwyn glas, a choed anllygredig, a cherrig Sardius, a cherrig ar gyfer yr ysgythru ar gyfer y darn ysgwydd, ar wisg hir. Ac fe wnei di gysegr i mi, ac fe ymddangosaf i chi. Ac fe wnei di i mi yn ôl pob peth a ddangosaf i ti ar y mynydd, sef patrwm y babell a phatrwm ei holl lestri, felly y gwnei di. A byddi din gwneud arch y dystiolaeth o bren anllygredig, dau gufydd a hanner o hyd, a chufydd a hanner o

led, a chufydd a hanner o uchder. Ac fe orchuddi di ef ag aur pur, or tu mewn ac or tu allan fe orchuddi di ef, ac fe wnei di iddo foldinau aur troellog o gwmpas. Ac fe wnei di iddi bedwar modrwy aur, ac fe roi di ar y pedwar ochr, dau fodrwy ar yr un ochr, a dau fodrwy ar yr ail ochr. Byddin gwneud polion o bren anllygredig, a byddin eu gorchuddio ag aur, Ac fe fyddi din dwyn y polion i mewn ir modrwyau sydd yn ochraur arch, i godir arch â hwy. Yn modrwyaur arch y bydd y polion yn ddi-symud. A byddin rhoi ir arch y tystiolaethau a roddaf i ti. Ac fe wnei di sedd drugaredd o orchudd aur pur, dau gufydd a hanner o hyd, a chufydd a hanner o led. A byddin gwneud dau gerubim o aur wedii guro, a byddin eu gosod ar y ddwy ochr ir sedd drugaredd. Bydd cerwb yn cael ei wneud allan or ochr hon, a cherwb allan or ail ochr or sedd drugaredd, a byddin gwneud y ddau gerwb ar y ddwy ochr. Bydd y cerwbiaid yn estyn eu hadenydd or uchod, gan gysgodi âu hadenydd ar y sedd drugaredd, au hwynebau tuag at ei gilydd; tuag at y sedd drugaredd y bydd wynebaur cerwbiaid. Ac fe wnei di osod y sedd trugaredd ar yr arch oddi uchod, ac ir arch fe wnei di roi y tystiolaethau a roddaf i ti. Ac feth adnabyddaf i ti or fan honno, ac fe siaradaf â thi o ben y sedd drugaredd rhwng y ddau cerwb, y rhai sydd ar arch y dystiolaeth, ac yn ôl pob peth a orchmynnaf i ti tuag at feibion Israel. Ac fe wnei fwrdd euraid o aur pur, dau gufydd o hyd, a chufydd o led, a chufydd a hanner o uchder. A byddin gwneud iddi addurniadau troellog aur oi hamgylch, a byddin gwneud iddi goron o led llaw oi hamgylch,

A byddin gwneud molding troellog ir goron oi chwmpas. A byddi

din gwneud pedwar modrwy aur, a byddi din gosod y pedwar modrwy ar bedair rhan y traed wrth yr ymyl. A bydd y modrwyau yn feddau ir polion cario, er mwyn codir bwrdd ynddynt. A byddin gwneud y polion o bren anllygredig, a byddin eu gorchuddio ag aur pur, a bydd y bwrdd yn cael ei gario ynddynt. A byddi din gwneud ei dysglau hi, ar thusarau, ar llestri diodoffrwm, ar cwpanau, yn y rhai y byddi din tywallt ynddynt hwy, o aur pur y byddi din eu gwneud hwy. Ac fe fyddi din gosod tortha presenoldeb ar y bwrdd om blaen i yn barhaus.

Ac fe wnei di ganhwyllbren o aur pur; wedi ei guro fe wnei di y ganhwyllbren. Y siafft ohoni, ar canghenau, ar powlenni, ar cnepynnau, ar lili - o ohoni hi y byddant. Chwech cangen yn mynd allan or ochrau, tri changen or canhwyllbren o un ochr iddo, a thri changen or canhwyllbren or ail ochr. A thri bowlen wedi eu hysgythrun siâp almon, yn yr un gangen bowlen a lili, felly ir chwe changen oedd yn dod allan or canhwyllbren. Ac yn y canhwyllbren pedwar powlen wediu hysgythru ar ffurf cnau almon, yn yr un gangen fylbiau ai lili. Y bwlyn dan y ddau goesyn allan ohoni, a bwlyn dan y pedwar coesyn allan ohoni, felly ir chwe choesyn syn mynd allan or canhwyllbren, ac yn y canhwyllbren pedwar powl wediu hengrafion siâp almon. Bydded y bylbiau ar canghennau ohoni, y cyfan yn waith cerfedig o un aur pur. A byddin gwneud ei lampau hin saith, a byddin gosod y lampau, a byddant yn disgleirio or un wyneb. Ai thuser hi, ai seiliau hi o aur pur y gwnei. Roedd yr holl lestri hyn o aur pur yn pwyso talent. Gwêl, byddin gwneud yn ôl y patrwm a ddangoswyd i ti ar y mynydd.

26

Ac fe wnei y babell o ddeg llen o liain main wedi ei gordeddu, ac o las, ac o borffor, ac o ysgarlad wedi ei nyddu, gyda cheriwbiaid yn waith wedi ei weu y gwnei di hwy. Hyd y llenni yr un fydd wyth ar hugain o gufyddau, a lled pedwar cufydd fydd y llen yr un, bydd yr un mesur ir holl lenni. Bydd pump llen yn cydio yn ei gilydd, y naill wrth y llall, a bydd pump llen yn cydio, y naill wrth y llall. A byddin gwneud iddynt ddolenau glas ar ymyl y llen gyntaf, or un ochr ir uniad, ac felly byddin gwneud ar ymyl y llen allanol tuag at yr ail uniad. Byddin gwneud hanner cant o fachau ir llen gyntaf, a byddin gwneud hanner cant o fachau ar ran y llen yn ôl uniad yr ail, yn cyfateb ac yn cwrdd âi gilydd, bob un. Ac fe wnei fodrwyau hanner cant o aur, ac fe unai y llenni un wrth y llall âr modrwyau, a bydd y babell yn un. A byddin gwneud crwyn blewog yn orchudd ar y babell; un ar ddeg o grwyn y byddin eu gwneud. Hyd y croen unigol fydd deg ar hugain o gufyddau, a lled y croen unigol fydd pedwar cufydd; bydd yr un mesur ir un ar ddeg croen. Ac fe wnei di unor pum croen gydai gilydd, ar chwe chroen gydai gilydd, ac fe wnei di blygur chweched croen yn ddwbl ar flaen y babell. Ac fe wnei hanner cant o ddolenni ar ymyl y llen gyntaf, yr un sydd yn y canol wrth yr uniad, ac fe wnei hanner cant o ddolenni ar ymyl y llen syn uno âr ail.

A byddin gwneud hanner cant o fodrwyau pres, a byddin cysylltur modrwyau or dolenni, a byddin cysylltur crwyn, a

bydd yn un. Ac fe ddodi di o dan y gormodedd yn llennir babell; yr hanner or llen syn weddill, fei gorchudddi di yn y gormodedd o lennir babell, fei gorchudddi di y tu ôl ir babell. Cufydd o hyn, a chufydd o hyn, or hyn syn goruwch or llenni, o hyd llennir babell, bydd yn gorchuddio ar ochraur babell o bob tu, fel y gallo orchuddio. A byddin gwneud gorchydd ir babell o grwyn hyrddod wediu lliwion goch, a gorchyddion o grwyn glas or uchod.

A byddin gwneud pilerir babell o bren anllygredig. Byddin gwneud y golofn gyntaf yn ddeg ciwbid, a lled y golofn honnon giwbid a hanner. Dau denon ir piler, yr un yn cyfateb ir llall, felly y byddin gwneud i holl bilerir babell. A byddin gwneud pileri ir babell, ugain pilar or ochr syn wynebur Gogledd. A byddi di yn gwneud deugain sylfaen arian ir ugain piler, dau sylfaen ir un piler ar gyfer y ddwy ochr iddo, a dau sylfaen ir un piler ar gyfer y ddwy ochr iddo. Ac yr ail ochr tuag at y De, ugain o golofnau, a deugain o sylfeini ohonynt o arian, dwy sylfaen ir golofn un i mewn ir ddwy ran ohono, a dwy sylfaen ir golofn un i mewn ir ddwy ran ohono. Ac o gefn y babell, yn ôl y rhan tuag at y môr, byddin gwneud chwe piler. A gwnei ddau golofn ar gorneli cefn y babell. A bydd yn gyfartal oddi isod, yn ôl yr un peth byddant yn gyfartal or pennau i un cyfarfod, felly y gwnei di ir ddwy ongl, byddant yn gyfartal. Ac bydd wyth pilar, au sylfeini hwy o arian yn un ar bymtheg, dau sylfaen ir un pilar ar gyfer y ddwy ran ohono, a dau sylfaen ir pilar yr un. A byddin gwneud barrau o goed anllygredig, pump ir un golofn o un ochr y babell, a phump bar i golofn un ochr or babell, yr ail, a phump

bar i golofn ochr gefn y babell tuag at y môr. Ac gadewch ir bar canol rhwng y pileri ymestyn or un ochr ir ochr arall. Ac fe orchuddir pileri ag aur, ac fe wneir modrwyau yn euraid, i mewn iddynt y byddin gosod y barrau, ac fe orchuddir barrau ag aur. A byddin codir babell yn ôl y ffurf a ddangoswyd i ti ar y mynydd.

A byddin gwneud llen o las, a phorffor, ac ysgarlad wedii nyddu, a lliain main wedii weu; gwaith wedii weu y byddin ei gwneud gyda cheriwbiaid. A byddi yn ei osod ar bedwar colofn anllygredig wediu gorchuddio ag aur, au penaethaun aur, au pedwar sylfaen yn arian. Ac fe wnei di osod y llen ar y pileri, ac fe ddoi di âr arch dystiolaeth yno y tu mewn ir llen, a bydd y llen yn gwahanu i chwi rhwng y cysegr a rhwng cysegr y cysegrau. Ac fe orchuddi âr llen arch y dystiolaeth yn y cysegr sancteiddiolaf. Ac fe fyddin gosod y bwrdd y tu allan ir llen, ar canhwyllbren gyferbyn âr bwrdd ar ran or babell syn wynebur De, a byddin gosod y bwrdd ar ran or babell syn wynebur Gogledd. A byddin gwneud gorchudd i ddrws y babell o ddefnydd glas, phorffor, ac ysgarlad wedii nyddu, a lliain main wedii nyddu, yn waith brodio. Ac fe wnei di bum colofn ir llen, ac fe orchuddi di hwy ag aur, a bydd eu penaethau yn aur, ac fe fwrw di iddynt bum sylfaen o bres.

27

Ac fe wnei di allor o bren anllygredig, pump cufydd o hyd, a

phump cufydd o led, bydd yr allor yn sgwâr, a thri chufydd fydd ei uchder. A byddi din gwneud y cyrn ar y pedwar cornel; ohono ef y bydd y cyrn, a byddi din eu gorchuddio â phres. Ac fe wnei goron ir allor, ai orchudd, ai bowlenni, ai fachau cig, ai thuserfa, a phob un oi llestri fe wnei o efydd. Ac fe wnei di iddo gratiog o waith rhwydog pres, ac fe wnei di ir gratiog bedwar modrwy pres o dan y pedwar ochr. A byddi di yn eu gosod hwy dan rwyll yr allor oddi isod, a bydd y rhwyll hyd at hanner yr allor. A byddin gwneud polion ir allor o bren anllygredig, a byddin eu gorchuddio ag efydd. Ac fe wnei di ddwyn y polion i mewn ir modrwyau, a byddant yn bolion ar ochraur allor wrth ei godi. Gwag a di-wythïen y byddin ei wneud, yn ôl yr hyn a ddangoswyd i ti ar y mynydd; felly y byddin ei wneud. A byddin gwneud cwrt ir babell, ir ochr syn wynebur De, llennir cwrt o liain main wedii dirdro, hyd o gant o gufyddau ir un ochr. Ar pileri eu hugain, ar seiliau eu hugain o bres, ar cylchoedd eu ar dalfachau o arian. Felly ir ochr tuag at y dwyrain, llenni cant o gufyddau o hyd, au pyst hwy yn ugain, au seiliau hwy yn ugain o bres, ar cylchoedd ar bachau or pyst, au seiliau hwy wedi eu gorchuddio ag arian. Ond lled y llys tuar môr, llenni hanner cant o gufyddau, eu pileri ddeg, au sylfeini ddeg. Ac led y llys tuag at y De oedd llenni hanner cant o gufyddau, eu colofnau hwy ddeg, au sylfeini hwy ddeg. A phymtheg cufydd oedd uchder y llenni ir un ochr, eu pileri hwy dri, au sylfeini hwy dri. Ac yr ochr ail bymtheg cubit or llenni o ran uchder, eu pileri hwy dri, au sylfeini hwy dri. Ac i borth y cwrt, gorchudd ugain cufydd o uchder o las, a phorffor, ac ysgarlad wedii nyddu, a lliain main wedii nyddu yn amrywiaeth y brodydd; eu pileri bedwar, au

sylfeini bedwar. Pob un o bilerir cwrt o amgylch wedi eu gorchuddio ag arian, au penaethau yn arian, au seiliau yn bres. Ond hyd y llys oedd cant ar gant, ar lled hanner cant ar hanner cant, ar uchder bum cufydd o liain main troellog, au seiliau o efydd. Ac mae pob adeiladwaith a phob offeryn a phegiaur llys o bres.

Ac gorchymyn di i feibion Israel, a gadewch iddynt gymryd i ti olew pur o olewydd heb ei wasgu, wedii guro, ar gyfer goleuni iw losgi, fel y bydd y lamp yn llosgin barhaus Yn y babell y dystiolaeth, y tu allan ir llen sydd ar y cyfamod, bydd Aaron ai feibion yn ei losgi or hwyr hyd y bore, o flaen yr Arglwydd, yn ddeddf dragwyddol ich cenedlaethau chwi o blith meibion Israel.

28

Ac tyrd ti ag Aaron dy frawd atat dy hun, ai feibion ef, ac o feibion Israel, i offeirio i mi Aaron, a Nadab, ac Abihu, ac Eleazar, ac Ithamar, meibion Aaron. A byddin gwneud gwisg sanctaidd i Aaron dy frawd er anrhydedd a gogoniant. Ac ti, llefara at bawb y doeth eu meddwl, y rhai a lenwais ag ysbryd doethineb a chanfyddiad, a gwnânt y wisg sanctaidd i Aaron ar gyfer y cysegr, yn yr hon y bydd yn offeiriad i mi. Ac dymar gwisgoedd y byddant yn eu gwneud: y darn brest, ar darn ysgwydd, ar wisg hir, a chrys wedi ei weu, a thwrban, a gwregys, a byddant yn gwneud gwisgoedd sanctaidd i Aaron ac iw feibion

er mwyn gwasanaethu fel offeiriaid i mi. Ac fe gymerant hwy yr aur, ar hyacinth, ar porffor, ar ysgarlad, ar lliain main. A byddant yn gwneud yr effod o liain main wedii gordeddu, yn waith gwehydd cywrain. Bydd dau ysgwyddfeini cydiol iddo, un wrth y llall, wediu ffitio ar y ddwy ran. A brethyn y darnau ysgwydd sydd arno, yn ôl y gwaith ohono fydd o aur pur, a glas, a phorffor, ac ysgarlad wedii nyddu, a lliain main wedii droelli. A byddin cymryd y ddwy garreg, cerrig emerallt, a byddin ysgythru arnynt hwy enwau meibion Israel. Chwe enw ar y maen cyntaf, ar chwe enw syn weddill ar yr ail faen yn ôl eu cenedlaethau. Gwaith celfyddyd gweithio carreg, fel ysgythriad sêl, byddin ysgythrur ddwy garreg ag enwau meibion Israel arnynt. Ac fe wnei di osod y ddau garreg ar ysgwyddaur effod, cerrig coffa ydynt i feibion Israel, ac fe gymer Aaron enwau meibion Israel gerbron yr Arglwydd ar ei ddwy ysgwydd, yn goffa amdanynt. A byddin gwneud darnau ysgwydd o aur pur. Ac fe wnei ddau gadwyn ymylwe o aur pur, wedi eu cydblechu â blodau, gwaith plethu, ac fe roir cadwyni ymylwe wedi eu plethu ar y darnau ysgwydd, yn ôl eu darnau ysgwydd hwy or tu blaen.

Ac fe wnei ddwyfroneg y barnedigaethau, yn waith brodwaith, yn ôl patrwm yr effod fe wnei ef o aur, ac o las, ac o borffor, ac o ysgarlad wedii nyddu, ac o liain main wedii nyddu. Fei gwnei yn sgwâr, bydd yn ddwbl, rhychwant fydd ei hyd, a rhychwant fydd ei led. Ac fe wehyddi ynddo ffabrig wedii osod â cherrig mewn pedair rhes; bydd rhes o gerrig, sef sardiwn, topas ac emrallt, y rhes gyntaf. Ac yr ail res: glo marwor, saffir ac iaspis. Ar rhes

drydedd, ligurium, agat, amethyst. Ar rhes bedwaredd, crysólit, a beryl, ac onyx, wedi eu hamgáu ag aur, wedi eu rhwymo mewn aur, byddant yn ôl eu rhes hwy. A bydded y cerrig o enwau meibion Israel, deuddeg yn ôl eu henwau, wediu hysgythru fel seliau, pob un yn ôl ei enw, ar gyfer y deuddeg llwyth. A byddin gwneud ar yr oracl groesfarnau wediu plethu ynghyd, gwaith cadwyn o aur pur. A bydd Aaron yn dwyn enwau meibion Israel ar ddwyfroneg y farn ar ei fron, wrth fynd i mewn ir cysegr yn goffadwriaeth gerbron Duw. Ac fe wnei di osod ar ddwyfroneg y farn y datguddiad ar gwirionedd, a bydd ar frest Aaron pan fydd yn mynd i mewn ir cysegr gerbron yr Arglwydd, a bydd Aaron yn cario barnau meibion Israel ar ei frest gerbron yr Arglwydd yn barhaus. A byddin gwneud gwisg isaf hir, yn gyfan las. A bydd yr agoriad oi ganol ef, ag ymyl o gwmpas yr agoriad, gwaith gwehydd, yr asiad wedii weu ynghyd ohono, fel na rhwyga. Ac fe wnei di o dan hem y wisg isod, fel pomgranad yn blodeuo, bomgranadau bach o ddefnydd glas, porffor ac ysgarlad wedii nyddu, a lliain main wedii gordeddu, o dan hem y wisg o gwmpas, yr un ffurf â phomgranadau bach euraid, a chlychau rhyngddynt o gwmpas. Ger pomgranad aur dodona, a blodeuog ar hem y wisg o gwmpas. Ac fe fydd Aaron yn y gweinidogaeth yn glywadwy ei lais wrth fynd i mewn ir cysegr gerbron yr Arglwydd, ac wrth ddod allan, fel na fydd farw. Ac fe wnei blât o aur pur, ac fe ysgythri arno ysgythriad sêl, Cysegrfar Arglwydd. A byddin ei osod ar las wedii gordeddu, a bydd ar y dyrban; ar flaen y dyrban y bydd. A bydd ar dalcen Aaron, a bydd Aaron yn codi pechodaur pethau sanctaidd, cymaint ag a sancteiddiant feibion

Israel o bob rhodd ou pethau sanctaidd hwy, a bydd ar dalcen Aaron yn barhaus yn dderbyniol iddynt gerbron yr Arglwydd.

Ac addurniadaur tiwnicau o liain main, a byddin gwneud twrban o liain main, a byddin gwneud gwregys, gwaith brodwaith. Ac i feibion Aaron byddin gwneud tiwnicau a gwregysau, a byddin gwneud tyrbanau iddynt er anrhydedd a gogoniant. Ac fe fyddin eu gwisgo ar Aaron dy frawd, ai feibion gydag ef, ac fe fyddin eu heneinio, ac fe fyddin llenwi eu dwylo, ac fe fyddin eu cysegru, fel y gallant offeirio i mi. A byddin gwneud iddynt drowsusau llin i orchuddio noethni eu cnawd; or lwynau hyd at y cluniau y byddant. A bydd gan Aaron hwy ai feibion pan fyddant yn mynd i mewn i babell y dystiolaeth, neu pan fyddant yn agosáu i wasanaethu at allor y cysegr, ac ni fyddant yn dwyn pechod arnynt eu hunain, fel na fyddant farw; deddf dragwyddol iddo ef, ac iw had ar ei ôl.

29

A dyma ywr hyn a wnei iddynt iw sancteiddio, fel y gallant wasanaethu fel offeiriaid i mi: cymer lo or ychen ac dau hyrdd difeius. a thorthau croyw wedi eu tylino mewn olew, a theisennau gwastad croyw wedi eu heneinio mewn olew; o flawd mân gwenith y byddin eu gwneud hwy. Ac fe wnei di eu gosod ar un fasged, ac fe ddoi di â hwy gydar fasged, ar llo, ar ddau hyrdd. A dygai Aaron ai feibion at ddrysau pabell y dystiolaeth, au golchi mewn dŵr. Ac wedi cymryd y gwisgoedd,

byddin gwisgo Aaron dy frawd âr dwnig, y wisg hir, ar effod, ar darian frest, a byddin cysylltu iddor darian frest at yr effod. Ac fe fyddin gosod y dyrban ar ei ben, ac fe fyddin gosod plât y cysegr ar y dyrban. Ac fe gymeri di yr olew eneinio, ac fe dywelli di ef ar ei ben ef, ac fe eneini di ef. Ac fe ddoi âi feibion, ac feu gwisgi â thiwnicau. A byddi yn eu gwregysau âr gwregysau, a byddi yn gosod y tyrbanau arnynt, a bydd iddynt offeiriadaeth i mi hyd byth, a byddi yn cysegru dwylo Aaron, a dwylo ei feibion. A byddi yn dod âr llo at ddrysau pabell y dystiolaeth, a bydd Aaron ai feibion yn gosod eu dwylo ar ben y llo, o flaen yr Arglwydd, wrth ddrysau pabell y dystiolaeth. A byddin lladd y llo o flaen yr Arglwydd, wrth ddrysau pabell y dystiolaeth. A byddin cymryd o waed y llo, a byddin ei osod ar gyrn yr allor âth fys, ond byddin tywallt yr holl waed syn weddill wrth sylfaen yr allor. Ac fe gymeri bob braster sydd ar y bol, a llabed yr afu, ar ddau aren, ar braster sydd arnynt, ac fei gosodi ar yr allor. Ond byddin llosgin llwyr gig y llo, ar croen, ar tom â thân y tu allan ir gwersyll, oherwydd pechod yw.

Ac fe gymeri di yr hwrdd, yr un, ac fe osoda Aaron ai feibion eu dwylo ar ben yr hwrdd. Ac fe fyddi din ei ladd ef, ac wedi cymryd y gwaed fe fyddi din ei dywallt ar yr allor oi chwmpas. Ac fe dorri dir maharen yn ddau yn ôl ei aelodau, ac fe olchi dir perfedd ar traed â dŵr, ac fe osodi di hwy ar y darnau gydar pen. Ac fe wnei di gynnig yr hwrdd cyfan ar yr allor, yn boethoffrwm ir Arglwydd yn arogl persawrus; arogldarth ir Arglwydd ydyw. A byddi din cymryd yr ail hwrdd, a bydd Aaron ai feibion yn gosod eu dwylo ar ben yr hwrdd. A byddi di yn ei

ladd ef, a chymeri di oi waed ef, a gosodi di ar labed clust dde Aaron, ac ar flaen y llaw dde, ac ar flaen y droed dde, ac ar labedau clustiau dde ei feibion ef, ac ar flaenau eu dwylo dde hwy, ac ar flaenau eu traed dde hwy. A byddin cymryd o waed yr allor ac o olewr eneinio, a byddin taenellu ar Aaron ac ar ei wisg, ac ar ei feibion ac ar wisgoedd ei feibion gydag ef, a bydd ef ei hun yn cael ei sancteiddio ai wisg, ai feibion a gwisgoedd ei feibion gydag ef, ond gwaed yr hwrdd a fyddin ei dywallt tuag at yr allor o amgylch. Ac fe gymeri or hwrdd ei fraster ef, ar braster syn gorchuddior bol, a llabed yr afu, ar ddwy aren, ar braster sydd arnynt, ar fraich dde, oherwydd cyflawniad yw hwn. Ac un bara o olew, ac un deisen o fasged y bara croyw a osodwyd gerbron yr Arglwydd. Ac fe fyddi di yn gosod y cwbl ar ddwylo Aaron ac ar ddwylo ei feibion ef, ac fe fyddi di yn eu neilltuo hwy yn offrymu gerbron yr Arglwydd. A byddi din eu cymryd ou dwylo, a byddi din eu hoffrymu ar allor y poethoffrwm yn arogl persawrus gerbron yr Arglwydd; offrwm ir Arglwydd ydyw. A byddi din cymryd y darn brest o hwrdd y cysegriad, yr hwn yw Aaron, a byddi din ei neilltuon offrwm o flaen yr Arglwydd, a bydd yn gyfran i ti. Ac fe sancteiddiwch y ddwyfroneg gyfraniad, a braich y cyflwyniad, yr hwn a wahanwyd, ar hwn a gymerwyd ymaith o hwrdd y cysegriad oddi wrth Aaron, ac oddi wrth ei feibion ef. A bydd i Aaron ac iw feibion yn ddeddf dragwyddol gan feibion Israel, oherwydd cyfraniad yw hwn, a bydd offrwm gan feibion Israel o aberthau iachawdwriaeth meibion Israel, yn offrwm ir Arglwydd.

Ac y wisg sanctaidd, yr hon yw eiddo Aaron, a fydd iw feibion ar

ei ôl ef, iw heneinio hwy ynddi, ac i gysegru eu dwylo hwy. Am saith diwrnod bydd yr offeiriad oi feibion syn cymryd ei le yn eu gwisgo, yr hwn a ddaw i mewn i babell y dystiolaeth i weinidogaethu yn y lleoedd sanctaidd. Ac fe gymeri di hwrdd y cysegriad, ac fe ferwi di y cig mewn lle sanctaidd. Ac fe fydd Aaron ai feibion yn bwyta cig yr hwrdd, ar torthau sydd yn y fasged, wrth ddrysau pabell y dystiolaeth. Byddant hwy yn eu bwyta yn y pethau y cysegrwyd hwy ynddynt i gysegru eu dwylo, iw sancteiddio hwy, ac ni fydd estron yn bwyta ohonynt, oherwydd pethau sanctaidd ydynt. Os ond gadewir rhywbeth o gig yr aberthau cysegru ar bara hyd y bore, byddin llosgin llwyr y gweddill â thân; ni chaiff ei fwyta, oherwydd cysegredig ydyw.

Ac fe wnei di i Aaron ac iw feibion ef felly yn ôl pob peth a orchmynnais i ti; saith diwrnod y cysegri eu dwylo hwy. A byddin gwneud llor pechod ar ddiwrnod y puro, a byddin puror allor wrth iti ei gysegru arno, a byddin ei eneinio er mwyn ei gysegru. Am saith diwrnod byddin glanhaur allor, a byddin ei chysegru hi, a bydd yr allor yn sanctaidd y sanctaidd; bydd pob un syn cyffwrdd âr allor yn cael ei sancteiddio. Ac y rhain ywr pethau a wnei ar yr allor: dau oen blwydd oed difefl bob dydd ar yr allor yn barhaus, yn offrwm parhaus.

Yr oen cyntaf a wnei yn y bore, ar ail oen a wnei gydar hwyr. A degfed o flawd mân wedii gymysgu mewn olew wedii guro, sef y pedwerydd ran or hin, a diod-offrwm, sef y pedwerydd ran or hin o win, ir oen, yr un. A byddin gwneud yr ail oen gydar nos, yn ôl aberth y bore ac yn ôl ei ddiod-offrwm ef, byddin ei wneud

yn arogl persawrus, yn offrwm ir Arglwydd, Aberth parhaus ich cenedlaethau, ar ddrysau pabell y dystiolaeth o flaen yr Arglwydd, lle y byddaf yn ymddangos i ti o yno, er mwyn siarad â thi. Ac fe wnaf benodi yno i feibion Israel, a byddaf yn cael fy sancteiddio yn fy ngogoniant. A byddaf yn sancteiddio pabell y dystiolaeth ar allor, ac fe sancteiddiaf Aaron ai feibion i offeirio i mi. A byddaf yn cael fy ngalw arno ymhlith meibion Israel, a byddaf yn Dduw iddynt. A byddant yn gwybod mai myfi ywr Arglwydd eu Duw, yr hwn au harweiniodd allan o dir yr Aifft, i gael fy ngalw ganddynt, ac i fod yn Dduw iddynt.

30

A gwnei allor arogl-darth o bren anllygredig. Ac fe wnei di ef o gufydd o hyd, ac o gufydd o led; yn sgwâr y bydd, ac o ddau gufydd o uchder; ohono ef y bydd ei gyrn. Ac fe orchuddi ag aur pur y rhwyll, ai muriau o amgylch, ai gyrn, ac fe wnei iddo goron aur droellog o amgylch. A byddin gwneud dau fodrwy aur pur o dan ei goron droellog, byddin eu gwneud ar y ddwy ochr, a byddant yn ddaliwr ir polion er mwyn ei godi ynddynt. A byddi yn gwneud polion o bren anllygredig, a byddi yn eu gorchuddio ag aur. Ac fe wnei di ei osod gyferbyn âr llen sydd ar arch y tystiolaethau, lle y gwnaf fy hun yn hysbys i ti oddi yno. A bydd Aaron yn llosgi arogldarth cyfansawdd main arno bob bore, pan fydd yn tendior lampau, bydd yn llosgi arogldarth arno. Ac pryd bynnag y bydd Aaron yn cynnaur lampau gydar hwyr, bydd yn llosgi arogldarth arno. Arogldarth parhaus yn barhaus gerbron

yr Arglwydd iw cenedlaethau hwy. Ac ni fydd ef yn dod â thus arall arno, offrwm, aberth, ac ni byddi di yn tywallt tywalltiad arno. Ac bydd Aaron yn gwneud cymod arno ar gyrn ei allor unwaith y flwyddyn, o waed y purdeb bydd yn ei lanhau iw cenedlaethau hwy; sanctaidd y pethau sanctaidd yw ir Arglwydd.

Ac llefarodd yr Arglwydd wrth Moses, gan ddweud, Os cymeri di gyfrifiad meibion Israel yn eu hymweliad, a rhoddant bob un bridwerth ei enaid ir Arglwydd, ac ni fydd ynddynt gwymp yn eu hymweliad. Ac dyma ywr hyn y byddant yn ei roi, cymaint ag a fyddain mynd heibio ir archwiliad: hanner y didrachma, yr hwn sydd yn ôl y didrachma sanctaidd, ugain obol ir didrachma; a hanner y didrachma yn gyfraniad ir Arglwydd. Pob un syn mynd heibio i mewn ir archwiliad o ugain mlwydd oed a throsodd, bydd yn rhoir cyfraniad ir Arglwydd. Ni fydd y cyfoethog yn ychwanegu, ac ni fydd y tlawd yn lleihau o hanner y didrachm wrth roir cyfraniad ir Arglwydd, i wneud iawn dros eich eneidiau. Ac fe gymeri yr arian or cyfraniadau oddi wrth feibion Israel, ac fe roi ef i wasanaeth pabell y dystiolaeth, ac fe fydd i feibion Israel yn gofadwriaeth gerbron yr Arglwydd, i wneud cymod dros eich eneidiau. A siaradodd yr Arglwydd â Moses, gan ddweud, Gwna fasn pres, a sylfaen bres iddo, er mwyn golchi, a byddin ei osod rhwng pabell y dystiolaeth ar allor, a byddin tywallt dŵr iddo. Ac fe fydd Aaron ai feibion yn golchi ohono eu dwylo au traed â dŵr. Pan fyddant yn mynd i mewn i babell y dystiolaeth, byddant yn golchi â dŵr, ac ni fyddant farw, pan fyddant yn agosáu at yr allor i weinidogaethu

ac i offrymur offrymau llosgi ir Arglwydd. Byddant yn golchir dwylo ar traed â dŵr, pryd bynnag y byddant yn mynd i mewn i babell y dystiolaeth, byddant yn golchi â dŵr, fel na fyddant farw, a bydd yn ddeddf dragwyddol iddynt hwy, iddo ef ac iw genedlaethau ef ar ei ôl. A llefarodd yr Arglwydd wrth Moses, gan ddweud, Ac ti, cymer sbeisiau: y blodyn o fyr dewisedig, pum cant o siclau, a sinamon peraroglus, hanner hyn, dau gant pum deg, a chalamus peraroglus, dau gant pum deg, ac o iris bum can sicl y cysegr, ac olew o olewydd, un hin. Ac fe wnei di ef yn olew eneinio sanctaidd, yn eli pereraroglaidd trwy gelfyddyd pereraroglydd; olew eneinio sanctaidd fydd ef. A byddi yn eneinio ohono babell y dystiolaeth, ac arch pabell y dystiolaeth, ai holl lestri, ar canhwyllbren ai holl lestri, ac allor yr arogldarth, ar allor yr offrymau poeth ai holl lestri, ar bwrdd ai holl lestri, ar baddon. A byddi yn eu cysegru hwy, a byddant yn sanctaidd or pethau sanctaidd; pob un syn cyffwrdd â hwy, fei cyserir. Ac eneini Aaron ai feibion, au cysegri hwy i offeirio i mi. Ac i feibion Israel byddin siarad, gan ddweud, Bydd olew eli eneinio sanctaidd hwn i chi ar hyd eich cenedlaethau. Ni chaiff ei eneinio ar gnawd dyn, ac yn ôl y cyfansoddiad hwn ni wnewch i chi eich hunain yn yr un modd; sanctaidd yw, a bydd yn gysegrfa i chi. Pwy bynnag syn gwneud yr un modd, a phwy bynnag syn rhoi ohono i estron, fe gaiff ei dorri ymaith oi bobl.

Ac dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Cymer i ti dy hun sbeisiau: stacte, onycha, galbanum perarogl a thus tryloyw; bydd cyfartal i gyfartal. Ac fe wnânt ynddo arogl-darth pereiddiol, gwaith pereiddydd wedii gymysgu, yn bur, yn waith sanctaidd. A

byddin malu or rhain yn fân, a byddin ei osod gyferbyn âr tystiolaethau ym mhabell y dystiolaeth, o ble y caf fy adnabod i ti oddi yno; bydd arogl-darth sanctaidd y sancteiddiolaf i chwi. Yn ôl y cyfansoddiad hwn ni ddylech ei wneud i chi eich hunain; bydd yn gysegrfa i chi ir Arglwydd. Pwy bynnag a fyddain gwneud yr un modd fel y gellir ei arogli arno, fe ddiflennir ef o blith ei bobl.

31

A llefarodd yr Arglwydd wrth Moses, gan ddweud, Wele, rwyf wedi galw wrth enw ar Besalel fab Uri, fab Hur, o lwyth Jwda. Ac fei llenwais ef ag ysbryd dwyfol o ddoethineb ac o ddeall ac o wybodaeth, ym mhob gwaith i feddwl ac i ddylunio, i weithior aur, ar arian, ar pres, ar hyacinth, ar porffor, ar ysgarlad troellog, ar gwaith cerrig, ac ir gweithiau saer coed, i weithio yn ôl pob gwaith. Ac fe roddais ef ac Eliab fab Ahisamach o lwyth Dan, ac i bob un â chalon ddeallus rwyf wedi rhoi deall, A byddant yn gwneud pob peth a orchmynnais i ti, babell y dystiolaeth, ac arch y cyfamod, ar sedd trugaredd sydd arni, a holl ddodrefn y babell, ar allorau, ar bwrdd ai holl lestri, ar canhwyllbren pur ai holl lestri ar basn ar sylfaen iddo, ar gwisgoedd gweinidogaethol Aaron, a gwisgoedd ei feibion i wasanaethu fel offeiriaid i mi, Ac olew yr eneinio, ac arogldarth y cyfansoddiad sanctaidd, yn ôl pob peth a orchmynnais i ti, feu gwnânt.

A llefarodd yr Arglwydd wrth Moses gan ddweud, Ac ti, gorchymyn i feibion Israel, gan ddweud: Gwelwch, a chadwch fy sabothau i, oherwydd arwydd yw gennyf fi ac ynoch chi ich cenedlaethau, fel y gwybyddoch mai fi ywr Arglwydd syn eich sancteiddio chi. Ac fe gadwch y sabothau, oherwydd sanctaidd yw hyn ir Arglwydd i chwi; y sawl syn ei halogi, fei rhoddir i farwolaeth, pob un a wna waith ynddo, fe ddinistrir yr enaid hwnnw o ganol ei bobl. Am chwe diwrnod byddin gwneud gwaith, ond ar y seithfed dydd sabothau, gorffwysfa sanctaidd ir Arglwydd; pob un a fydd yn gwneud gwaith ar y seithfed dydd, rhoddir ef i farwolaeth. A bydd meibion Israel yn cadwr sabothau, iw gwneud ar hyd eu cenedlaethau, Cyfamod tragwyddol rhyngof fi a meibion Israel, arwydd yw i mi yn dragwyddol, oherwydd mewn chwe diwrnod gwnaeth yr Arglwydd y nef ar ddaear, ac ar y seithfed dydd gorffwysodd, a pheidiodd. A rhoddodd i Moses pan beidiodd â siarad ag ef ar y mynydd Sinai, y ddwy lechen or dystiolaeth, llechi carreg wedi eu hysgrifennu â bys Duw.

32

Ac wedi gweld y bobl bod Moses wedi oedi i ddod i lawr or mynydd, daeth y bobl ynghyd ar Aaron, ac maent yn dweud wrtho, Cod, a gwna i ni dduwiau a fydd yn mynd on blaenau, oherwydd y Moses hwn, y dyn an harweiniodd ni allan o dir yr Aifft, nid ydym yn gwybod beth sydd wedi digwydd iddo. Ac meddai Aaron wrthynt, Tynnwch y clustdlysau aur sydd yng

nghlustiau eich gwragedd ach merched, a dewch â hwy ataf. Ac fe dynnodd yr holl bobl y tlysau clustiau aur oedd yn eu clustiau, a daethant â hwy at Aaron. Ac fe dderbyniodd ou dwylo hwy, ac feu ffurfiodd âr stylus, ac fe wnaeth ohonynt lo tawdd ac fe ddywedodd, Dyma dy dduwiau di, Israel, y rhai ath gododd di o dir yr Aifft. Ac wedi gweld, adeiladodd Aaron allor gyferbyn ag ef, a chyhoeddodd Aaron gan ddweud, Gŵyl yr Arglwydd yfory. Ac wedi codi yn gynnar y diwrnod nesaf, daeth ag offrymau poeth i fyny, a chyflwynodd aberth iachawdwriaeth, ac eisteddodd y bobl i fwyta ac i yfed, ac fe godasant i chwarae.

Ac llefarodd yr Arglwydd wrth Moses, gan ddweud, dos ar frys, dos i lawr oddi yma, oherwydd mae dy bobl a arweiniaist allan o dir yr Aifft wedi pechu. Troseddasant yn gyflym or ffordd yr hon a orchmynnais iddynt, gwnaethant iddynt eu hunain lo, ac wedi addoli iddo, ac wedi aberthu iddo, a dywedant, Y rhain yw dy dduwiau di, Israel, y rhai ath ddygodd i fyny o dir yr Aifft. Ac yn awr caniatâ i mi, ac wedi fy nigio â llid yn eu herbyn hwy, feu dinistriaf hwy, a gwnaf di yn genedl fawr. Ac ymbiliodd Moses o flaen yr Arglwydd Dduw, a dywedodd, Paham, O Arglwydd, yr wyt yn digio â llid yn erbyn dy bobl dy hun, y rhai a ddygaist allan o dir yr Aifft â chryfder mawr, ac âth fraich uchel? Rhag ir Aifftiaid byth ddweud, Gyda drygioniaeth yr arweiniodd hwy allan iw lladd yn y mynyddoedd ac iw difa hwy oddi ar y ddaear. Peidio âr digofaint oth lid, a bydd raslon tuag at ddrygioni dy bobl. Gan gofio Abraham ac Isaac a Jacob, dy weision, y rhai y tyngaist iddynt wrth dy hun, a llefaru wrthynt gan ddweud, Amlhau a wnaf eich had chwi fel sêr y nefoedd o ran

lluosogrwydd, ar holl dir hwn y dywedaist ei roi iddynt, a byddant yn ei feddiannu hyd byth. Ac fe gymododd yr Arglwydd i gadw ei bobl.

Ac wedi troi yn ôl, aeth Moses i lawr or mynydd, ar ddwy lech or dystiolaeth yn ei ddwylo, llechi carreg wedi eu hysgrifennu ar ddwy ochr ohonynt, or naill du ar llall yr oeddent wedi eu hysgrifennu. Ac roedd y tabledi yn waith Duw, ac roedd yr ysgrifen yn ysgrifen Duw wedi ei hysgythru ar y tabledi. Ac wedi i Josua glywed llais y bobl yn gweiddi, dywed wrth Moses, Llais rhyfel sydd yn y gwersyll. Ac meddai, Nid llais y rhai syn arwain mewn cryfder yw hwn, ac nid llais y rhai syn arwain enciliad, ond llais y rhai syn arwain gwin yr wyf yn ei glywed.

Ac pan oedd yn agosáu at y gwersyll, gwelodd y llo ar dawnsiau, ac wedi digio mewn llid, taflodd Moses y ddwy lech oi ddwylo, au malurio dan y mynydd. Ac wedi cymryd y llo a wnaethant, fei llosgadd yn y tân, ac fei malodd yn fân, ac fei gwasgarodd ar y dŵr, ac fei rhoddodd i feibion Israel iw yfed. Ac meddai Moses wrth Aaron, Beth a wnaeth y bobl hyn i ti, fel y daethost â pechod mawr arnynt? A dywedodd Aaron wrth Moses, Paid â bod yn ddig, farglwydd, oherwydd rwyt tin gwybod am ymosodiad y bobl hyn. Maent yn dweud wrthyf, oherwydd, Gwna i ni dduwiau a fydd yn mynd on blaenau ni, oherwydd y Moses hwn, y dyn an harweiniodd ni allan or Aifft, nid ydym yn gwybod beth sydd wedi digwydd iddo. Ac fe ddywedais wrthynt, os oes gan rywun addurniadau aur, tynnwch hwy i ffwrdd, a rhoddant hwy i mi, a thaflais hwy ir tân, ac aeth y llo hwn allan.

Ac wedi i Moses weld bod y bobl wedi cael eu gwasgaru, oherwydd roedd Aaron wedi eu gwasgaru yn ffynhonnell lawenydd iw gwrthwynebwyr Safodd Moses ar borth y gwersyll, a dywedodd, Pwy sydd gydar Arglwydd? Aed ataf fi. Felly daeth holl feibion Lefi ynghyd ato ef. Ac maen dweud wrthynt, hyn maer Arglwydd Dduw Israel yn ei ddweud: gosodwch bob un ei gleddyf ei hun ar ei glun, ac ewch trwodd a dychwelwch o borth i borth trwyr gwersyll, a lladdwch bob un ei frawd, a phob un ei gymydog, a phob un yr agosaf ato. A gwnaeth meibion Lefi fel y llefarodd Moses wrthynt, a syrthiodd or bobl y diwrnod hwnnw tua thri mil o ddynion. A dywedodd Moses wrthynt, Rydych wedi llenwi eich dwylo heddiw ir Arglwydd, pob un yn ei fab neu yn ei frawd, er mwyn rhoi arnoch fendith.

Ac fe ddigwyddodd ar ôl y diwrnod wedyn, dywedodd Moses wrth y bobl, Rydych chi wedi pechu pechod mawr, ac yn awr fe af i fyny at Dduw, fel y gallaf wneud iawn am eich pechod chi. Dychwelydd Moses at yr Arglwydd, a dywedodd, Erfyniaf, Arglwydd, maer bobl hyn wedi pechu pechod mawr, ac maent wedi gwneud iddynt eu hunain dduwiau aur. Ac yn awr, os maddeui yn wir iddynt eu pechod, maddau; ond os na, dilëa fi oth lyfr a ysgrifennaist. A dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, os bydd rhywun wedi pechu om blaen, byddaf yn eu dileu om llyfr. Nawr felly dos, dos i lawr, ac arwain y bobl hyn ir lle a ddywedais wrthyt. Wele, bydd fy angel yn mynd o flaen dy wyneb. Ond ar y dydd yr ymwelaf, dygaf arnynt eu pechod hwy. A tarodd yr Arglwydd y bobl oherwydd gwneuthuriad y llo a wnaeth Aaron.

33

Ac meddair Arglwydd wrth Moses, Dos ymlaen, dos i fyny or fan hon, ti ath bobl a arweiniaist allan o dir yr Aifft, i mewn ir tir a dyngais i Abraham, ac Isaac, ac Jacob, gan ddweud, I'th had di y rhoddaf hi. Ac anfonaf fy negesydd o flaen dy wyneb, a bydd yn bwrw allan yr Amoriaid, ar Hethiaid, ar Perisiaid, ar Girgasiaid, ar Hefiaid, ar Jebwsiaid, ar Canaaneaid. Ac fe ddygaf di i mewn i dir syn llifo â llaeth a mêl, ond ni ddof i fyny gyda thi, oherwydd dy fod yn bobl gyndyn, rhag imi dy ddifa ar y ffordd. Ac wedi ir bobl glywed y gair drwg hwn, buont yn galaru mewn galar. A dywedodd yr Arglwydd wrth feibion Israel, Chwi yw pobl wargaled, gwyliwch, rhag i mi ddwyn ergyd arall arnoch ach difa. Nawr felly tynnwch ymaith wisgoedd eich gogoniant ach addurniadau, a dangosaf i ti yr hyn a wnaf i ti. Ac fe dynnodd meibion Israel eu haddurn au gwisg oddi ar fynydd Horeb. Ac wedi i Moses gymryd ei babell ei hun, fei cododd y tu allan ir gwersyll, ymhell or gwersyll, ac fei galwyd yn Babell y Dystiolaeth, ac fe ddigwyddodd fod pawb a geisiair Arglwydd yn mynd allan ir babell a oedd y tu allan ir gwersyll. Pan fyddai Moses yn mynd i mewn ir babell y tu allan ir gwersyll, safair holl bobl yn gwylio, pob un wrth ddrws ei babell ei hun, ac yn arsylwi Moses yn ymadael hyd nes iddo fynd i mewn ir babell. Fel y byddai Moses wedi mynd i mewn ir babell, byddai colofn y cwmwl yn disgyn ac yn sefyll wrth ddrws y babell, ac yn siarad â Moses. ac yr oedd yn siarad â Moses. Ac yr oedd yr holl bobl yn gweld colofn y cwmwl yn sefyll wrth ddrws y babell, ac wedi ir

holl bobl sefyll, addolodd pob un o ddrws ei babell ei hun. Ac llefarodd yr Arglwydd at Moses, wyneb yn wyneb, fel y llefara rhywun at ei ffrind ei hun, ac efe a ddychwelai ir gwersyll, ond nid oedd y gwasanaethydd Josua fab Nun, gŵr ifanc, yn mynd allan or babell.

Ac meddai Moses wrth yr Arglwydd, Wele, yr wyt tin dweud wrthyf, Arwain y bobl hyn i fyny, ond nid wyt wedi dangos i mi pwy yr wyt yn ei anfon gyda mi. Ond dywedaist wrthyf, Rwyn dy adnabod o blith pawb, ac mae gennyt ffafr gennyf. Os felly rwyf wedi dod o hyd i ffafr oth flaen, dangos i mi dy hun yn glir, fel y gallaf dy weld di, fel y byddaf wedi dod o hyd i ffafr oth flaen, ac fel y gallaf wybod mai dy bobl di ywr genedl fawr hon. Ac meddai, Af fy hun oth flaen di, a rhof orffwys i ti. Ac maen dweud wrtho, os nad wyt ti dy hun yn mynd gyda mi, paid âm harwain i fyny o yma. Ac sut y bydd yn hysbys yn wirioneddol fy mod i ath bobl wedi cael ffafr gennyf ti, oni bai dy fod tin teithio gyda ni? A byddaf fi ath bobl yn cael ein gogoneddu ymhlith holl genhedloedd y ddaear. Ac meddair Arglwydd wrth Moses, Ar gair hwn yr wyt wedi ei ddweud i ti, fei gwnaf, oherwydd yr wyt wedi cael ffafr om blaen i, ac yr wyf yn dy adnabod di o blith pawb. Ac maen dweud, Dangos dy hun i mi. Ac meddai, Byddaf fin pasio heibio oth flaen di yn fy ngogoniant, a galwaf yn fy enw, Arglwydd, oth flaen di, a thrugarha wrth bwy bynnag y trugarha, a thosturiaf wrth bwy bynnag y tosturiaf. Ac meddai, Ni fyddin gallu gweld fy wyneb, oherwydd ni wêl dyn fy wyneb a byw. Ac meddair Arglwydd, Wele le wrth fy ymyl; byddin sefyll ar y graig, Pan fydd fy ngogoniant yn mynd heibio, byddaf yn dy

osod di yn hollt y graig, a byddaf yn dy orchuddio âm llaw, hyd nes y byddaf yn mynd heibio. Ac fe dynnaf i ffwrdd fy llaw, ac yna fe weli di fy nghefn, ond ni fydd fy wyneb yn cael ei weld i ti.

34

Ac meddair Arglwydd wrth Moses, Nadda i ti dy hun ddwy lech garreg, fel y rhai cyntaf, a dos i fyny ataf fi ir mynydd, ac ysgrifennaf ar y llechi y geiriau a oedd yn y llechi cyntaf, y rhai a ddrylliast ti. Ac dod yn barod erbyn y bore, a byddin dringo Mynydd Sinai, a byddin sefyll yno i mi ar ben y mynydd. Ac na foed i neb fynd i fyny gyda thi, ac na foed i neb gael ei weld ar holl y mynydd, ac na foed ir defaid ar ychen bori yn agos at y mynydd hwnnw. Ac fe nadodd ddwy lech garreg, yn union fel y rhai cyntaf, ac wedi codin gynnar aeth Moses i fyny i fynydd Sinai, yn union fel y gorchmynnodd yr Arglwydd iddo, ac fe gymerodd Moses y ddwy lech garreg. Ac aeth yr Arglwydd i lawr mewn cwmwl, a safodd wrtho yno, a galwodd ar enwr Arglwydd. Ac aeth yr Arglwydd heibio o flaen ei wyneb, a galwodd yr Arglwydd Dduw, tosturiol a thrugarog, amyneddgar a helaeth mewn trugaredd, a gwir Ac yn cadw cyfiawnder a thrugaredd i filoedd, yn tynnu ymaith anghyfreithlondeb ac anghyfiawnder a phechodau, ac ni fydd yn glanhaur euog, gan ddwyn anghyfreithlondeb tadau ar blant ac ar blant plant hyd y drydedd ar bedwaredd genhedlaeth. Ac wedi brysio, plygodd Moses ar y ddaear ac addolodd, Ac meddai, Os wyf wedi cael

ffafr oth flaen, aed fy Arglwydd gyda ni, oherwydd pobl ystyfnig ywr bobl, a byddi din maddau ein pechodau an hanghyfreithlondebau, a byddwn yn eiddo i ti.

Ac meddair Arglwydd wrth Moses, Wele, yr wyf fin gosod cyfamod i ti o flaen dy holl bobl; gwnaf bethau gogoneddus na fu eu tebyg yn yr holl ddaear, nac ymhlith yr holl genhedloedd, a gwêl yr holl bobl, yn eu plith yr wyt ti, weithredoedd yr Arglwydd, oherwydd rhyfeddol ywr hyn a wnaf i ti. Tala sylw i bopeth yr wyf fin ei orchymyn i ti; wele, yr wyf fin bwrw allan oth flaen yr Amoriaid, ar Canaaneaid, ar Perisiaid, ar Hethiaid, ar Hefiaid, ar Girgasiaid, ar Jebwsiaid. Tala sylw i ti dy hun, rhag i ti byth wneud cyfamod âr trigolion ar y ddaear yr wyt tin mynd i mewn iddi, rhag iddo ddod yn faen tramgwydd yn eich plith. Yr allorau hwy a dymchwelwch, ar pileri hwy a ddrylliwch, ar llwyni hwy a dorwch i lawr, ar delwau cerfiedig eu duwiau hwy a losgwch yn y tân. Oherwydd nid ydych i addoli duwiau eraill, canys yr Arglwydd Dduw, enw cenfigennus, yn Dduw cenfigennus ydyw. Paid byth â gwneud cyfamod âr trigolion ar y ddaear, rhag iddynt buteinio ar ôl eu duwiau, ac aberthu iw duwiau, ath wahodd di, a thi fwyta ou haberthau, ac y cymeri ou merched hwy ith feibion, ac oth ferched y rhoi iw meibion hwy, ac y puteinia dy ferched ar ôl eu duwiau, ac y puteinia dy feibion ar ôl eu duwiau hwy. Ac ni wnei dduwiau toddedig i ti dy hun. A chedwi di ŵyl y bara croyw; saith diwrnod bwytai di fara croyw, yn union fel yr wyf wedi gorchymyn i ti, yn yr amser yn y mis newydd, oherwydd yn y mis newydd yr aethost ti allan or Aifft. Pob un syn agor y groth,

y gwrywod i mi, pob cyntaf-anedig o lo, a chyntaf-anedig o ddafad. Ac fe brynnin ôl gyntafanedig anifail iau â defaid, ond os na brynni ef yn ôl, fe roi bris. Fe brynnin ôl bob cyntafanedig oth feibion, ni ymddangosi om blaen yn waglaw.

Am chwe diwrnod gweithia, ond ar y seithfed gorffwys, yn yr hau ac yn y cynhaeaf bydd gorffwysfa. Ac fe wnei ŵyl wythnosau i mi, dechrau cynhaeaf gwenith, ac ŵyl y gynulleidfa yng nghanol y flwyddyn. Dair gwaith y flwyddyn fe welir pob gwryw oth eiddo gerbron yr Arglwydd Dduw Israel. Pan fyddaf yn bwrw allan y cenhedloedd o flaen dy wyneb ac yn ehangu dy ffiniau, ni fydd neb yn chwenychu dy dir pan fyddin mynd i fyny i gael dy weld o flaen yr Arglwydd dy Dduw, dair gwaith y flwyddyn. Ni lladdi ar lefain waed fy arogldarth, ac ni chysg tan y bore aberthau gŵyl y Pasg. Byddi din gosod ffrwythau cyntaf dy ddaear yn nhŷr Arglwydd dy Dduw, ni fyddi din berwi oen yn llaeth ei fam. Ac meddair Arglwydd wrth Moses, Ysgrifenna i ti dy hun y geiriau hyn, oherwydd ar sail y geiriau hyn rwyf wedi gwneud cyfamod â thi, ac ag Israel. Ac yr oedd Moses yno o flaen yr Arglwydd ddeugain diwrnod a deugain noson, ni fwytaodd fara, ac ni yfodd ddŵr, ac ysgrifennodd ar y llachau eiriaur cyfamod hyn, y deg gair.

Fel yr oedd Moses yn dod i lawr or mynydd, ar ddwy lechen ar ddwylo Moses, wrth iddo ddod i lawr or mynydd, ni wyddai Moses fod golwg lliw ei wyneb wedi cael ei ogoneddu wrth iddo siarad ag ef. Gwelodd Aaron a holl henuriaid Israel Moses, ac yr oedd golwg lliw ei wyneb wedi ei ogoneddu. Ofnasant nesáu ato.

Ac fe alwodd Moses hwy, a throdd Aaron a holl arweinwyr y gynulleidfa yn ôl ato, a llefarodd Moses wrthynt.

Ac ar ôl hyn daeth holl feibion Israel ato ef, a gorchymynodd iddynt bopeth a orchmynnodd yr Arglwydd iddo ef ar fynydd Sinai. Ac wedi iddo roir gorau i siarad â hwy, gosododd orchudd ar ei wyneb. Pan fyddai Moses yn mynd i mewn gerbron yr Arglwydd i siarad ag ef, byddair gorchudd yn cael ei dynnu i ffwrdd hyd nes iddo fynd allan, ac wedi iddo fynd allan byddain siarad â holl feibion Israel am bopeth a orchmynnodd yr Arglwydd iddo. Ac gwelodd meibion Israel wyneb Moses, ei fod wedi ei ogoneddu, a rhoddodd Moses orchudd ar ei wyneb ei hun, nes iddo fynd i mewn i siarad ag ef.

35

Ac fe gasglodd Moses holl gynulleidfa meibion Israel ynghyd, ac meddai, Dymar geiriau y dywedodd yr Arglwydd iw gwneud. Am chwe diwrnod byddin gwneud gwaith, ond ar y seithfed dydd gorffwysfa, yn sanctaidd, sabothau, gorffwysfa ir Arglwydd; pob un syn gwneud gwaith ynddi, bydded iddo farw. Ni losgwch dân yn eich holl breswylfannau ar ddydd y Saboth, myfi ywr Arglwydd. Ac meddai Moses wrth holl gynulliad meibion Israel, Dymar gair a orchmynnodd yr Arglwydd, gan ddweud, Cymerwch offrwm ir Arglwydd och plith, pob un syn fodlon yn ei galon, byddant yn dod âr blaenffrwyth ir Arglwydd: aur, arian a phres, hyacinth, porffor, ysgarlad dwbl wedii dirdro,

a lliain main wedii nyddu, a blew geifr, a chrwyn hyrddod wediu lliwion goch, a chrwyn glas hyasinth, a choed anllygredig, a cherrig sardius, a cherrig ar gyfer yr ysgythru ar gyfer y darn ysgwydd ar wisg hir. A phob un doeth ei galon yn eich plith, ar ôl dod boed iddo weithior cyfan a orchmynnodd yr Arglwydd Y babell, ar gorchuddion, ar llenni, ar trawstiau, ar barrau, ar pyst, ar arch y dystiolaeth, ai pholion, ai drugareddfa, ar llen, ar bwrdd ai holl lestri a chanhwyllbren y goleuni ai holl lestri, ar allor ar holl lestri ei ar gwisgoedd sanctaidd Aaron yr offeiriad, ar gwisgoedd y byddant yn gweinidogaethu ynddynt, ar tiwnicau i feibion Aaron yr offeiriadaeth, ar olew eneinio, ar arogldarth cyfansawdd.

Ac aeth holl gynulleidfa meibion Israel allan oddi wrth Moses. Ac fe ddaethant bob un ag yr hyn a ddygiodd eu calon, ac i gymaint ag a ymddangosodd iw henaid, offrwm, ac fe ddaethant ag offrwm ir Arglwydd ar gyfer holl weithiau pabell y dystiolaeth, ac ar gyfer ei holl wasanaethau ac ar gyfer holl wisgoedd y cysegr. Ac fe ddaeth y dynion â rhoddion oddi wrth y gwragedd, pob un y tybiodd yn ei feddwl, fe ddaethant â seliau, a chlustdlysau, a modrwyau, a chadwyni plethu, a breichledau, pob llestr o aur. Ac fe ddaeth pawb a ddaeth â chyfraniadau o aur ir Arglwydd, a phawb y cafwyd ganddynt liain main, a chrwyn glas, a chrwyn hyrddod wedi eu lliwion goch. Ac fe ddaeth pob un a oedd yn cymryd offrwm ag arian ac efydd, yr offrymu ir Arglwydd, ac ymhlith y rhai y canfuwyd ganddynt bren anllygredig, ac ar gyfer holl weithiaur paratoad fe ddaethant â hwy. Ac fe ddaeth pob gwraig ddoeth ei meddwl âi

dwylo i nyddu bethau wediu nyddu: yr hyacinth, ar porffor, ar ysgarlad, ar lliain main. Ac roedd pob un or gwragedd, y rhai yr oedd yn ymddangos iw meddwl hwy mewn doethineb, yn nyddu flew y geifr. Ac fe ddaeth y rheolwyr âr cerrig emrallt ar cerrig llenwi ir darn ysgwydd ac ir darn brest. ar cyfansoddiadau, ac ir olew eneinio, a chyfansoddiad yr arogldarth. Ac fe ddaeth pob dyn a menyw, y rhai yr oedd eu meddwl wedi eu harwain i ddod i mewn i wneud yr holl weithiau y gorchmynnodd yr Arglwydd eu gwneud trwy Moses; fe ddygasant feibion Israel offrwm ir Arglwydd. Ac meddai Moses wrth feibion Israel, Wele, y mae Duw wedi galw wrth enw Bezalel fab Uri, fab Hur, o lwyth Jwda, ac fei llenwyd ef ag ysbryd dwyfol o ddoethineb ac o ddeall, ac o wybodaeth ym mhob peth bod yn bensaer yn ôl pob gwaith y pensaernïaeth, gwneud yr aur ar arian ar efydd ac i weithio carreg, ac i weithior coed, ac i wneud ym mhob gwaith doethineb. Ac yn wir rhoddodd yn y meddwl iddo ef, ac i Eliab fab Ahisamach, o lwyth Dan, Ac feu llenwyd hwy â doethineb, deall a meddwl i ddeall sut i wneud holl weithiaur cysegredig, ar pethau gwehyddol ar pethau brodwaith, i wehyddu âr ysgarlad ar lliain main, i wneud pob gwaith pensaernïaeth a brodwaith.

36

Ac fe wnaeth Besaleel ac Eliab, a phob un doeth ei feddwl, yr hwn y rhoddwyd doethineb a gwybodaeth ynddo, i ddeall i wneud yr holl weithiau, yn ôl y dyletswyddau sanctaidd, yn ôl pob peth a orchmynnodd yr Arglwydd. Ac galwodd Moses

Besaleel ac Eliab, a phawb oedd yn meddu ar ddoethineb, y rhai y rhoddodd Duw wybodaeth yn eu calonnau, a phawb oedd yn ewyllysgar ac yn dymuno dod at y gwaith, er mwyn ei gwblhau. Ac fe gymeron nhw gan Moses yr holl offrymau a ddygasant feibion Israel ar gyfer holl weithiaur cysegr iw gwneud, ac roeddent hwythaun dal i dderbyn y rhai a gyflwynid ganddynt hwy a ddeuai bob bore. A daeth yr holl ddoethion oedd yn gwneud gweithiaur cysegr, pob un yn ôl ei waith ei hun, yr oeddent hwy yn ei weithio. Ac meddai wrth Moses, oherwydd bod y bobl yn dwyn llawer yn ôl y gweithiau y gorchmynnodd yr Arglwydd eu gwneud. A gorchmynnodd Moses, a chyhoeddodd ef yn y gwersyll, gan ddweud, Na weithied gŵr na gwraig mwyach ar gyfer blaenffrwythaur cysegr, a rhwystrwyd y bobl rhag cynnig rhagor. Ac roedd y gweithiau yn ddigonol iddynt i wneud yr adeiladwaith, a gadawsant dros. Ac fe wnaeth pob un doeth ymhlith y rhai oedd yn gweithio y gwisgoedd sanctaidd, sef y rhai syn perthyn i Aaron yr offeiriad, fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses. Ac fe wnaeth y darn ysgwydd o aur, a glas, a phorffor, ac ysgarlad wedii nyddu, a lliain main wedii droelli, Ac torrwyd dail yr aur yn flewiach, fel y gellid eu gwehyddu gydar hyacinth, ar porffor, a chydar ysgarlad wedii nyddu, ar lliain main wedii droelli; gwaith gwehyddol a wnaethant ohono. Darnau ysgwydd yn dal ynghyd or ddwy ran, gwaith wedii weu iw gilydd wediu plethu ynddoi hun. Oi wnaethant ef yn ôl ei wneuthuriad ef, o aur, a glas, a phorffor, ac ysgarlad wedii nyddu, a lliain main wedii droelli, fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses, A gwnaethant y ddau garreg emrallt wedi eu clymu ynghyd ac wedi eu hamgáu ag aur,

wedi eu hysgythru ac wedi eu cerfio ag ysgythriad sêl o enwau meibion Israel. Ac fe osododd ef hwy ar ysgwyddaur effod, yn gerrig coffa i feibion Israel, fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses.

Ac fe wnaethant ddwyfroneg, gwaith wedi ei wehyddu ag amrywiaeth yn ôl gwaith yr effod, o aur, a glas, a phorffor, ac ysgarlad wedi ei nyddu, a lliain main wedi ei gordeddu, Gwnaethant y darian-frest yn sgwâr dwbl, rhychwant o hyd, a rhychwant o led, wedi ei ddyblu. Ac fe wnaed brethyn wedii osod â cherrig mewn pedair rhes yn rhan ohono, rhes o gerrig: sardiwn a topas ac emrallt, y rhes gyntaf, ar ail res, carbwncl a saffir a iaspis, Ar rhes drydedd, ligwriwm ac agat ac amethyst, Ac roedd y rhes bedwaredd, chrysolit a beryl ac onyx wedi eu hamgylchynu ag aur, ac wedi eu rhwymo ag aur. Ac yr oedd y cerrig o enwau meibion Israel yn ddeuddeg, ou henwau hwy wedi eu hysgythrun seliau, pob un oi enw ei hun ar gyfer y deuddeg llwyth. Ac fe wnaethant ar y darn brest ffrinjiau wedi eu plethu ynghyd, gwaith plethu, o aur pur. Ac fe wnaethant ddau ddarn ysgwydd o aur, a dau fodrwy o aur, ac fe osodant y ddau fodrwy aur ar ddau ben y darn brest. A gosodwyd ganddynt y cadwyni plethu o aur ar y modrwyau ar ddwy ran y darn brest. Ac i mewn ir ddwy gyfraniad y ddwy gadwyn blethu. Ac feu gosodwyd ar y ddau ddarn ysgwydd, ac feu gosodwyd ar ysgwyddaur effod gyferbyn âr blaen. Ac fe wnaethant ddau fodrwy aur, ac feu gosasant ar y ddwy asgell ar ben y dweudfa, ac ar ben rhan gefn yr effod or tu mewn, Ac fe wnaethant ddau fodrwy aur, ac feu gosodant ar ddwy ysgwydd yr effod oddi

tano, yn ôl y blaen wrth yr uniad uwchben gwaith gwe yr effod. Ac fe glymodd y darn-dwyfron or modrwyau oedd arno i fodrwyaur effod, wedi eu cysylltu âr edau las, wedi eu plethu i mewn i frethyn yr effod, fel na ryddhëid y darn-dwyfron oddi wrth yr effod, fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses. Ac fe wnaethant y dilledyn isaf dan y darn ysgwydd, gwaith wedii wehyddu, yn gyfan las. Ac mae agoriad y wisg yn y canol wedi ei weu drwyddo yn gydblethedig, gan gael ymyl oi amgylch, yn agoriad anhydawdd. Ac fe wnaethant ar hem y wisg oddi isod fel blodeuo pomgranad, bomgranadau bach o las, a phorffor, ac ysgarlad wedii nyddu, a lliain main wedii droelli. Ac gwnaethant glychau aur, ac fe osodwyd y clychau ar ymyl y wisg o amgylch rhwng canol y pomgranadau, Cloch aur a phomgranad ar hem y wisg o amgylch, i weinidogaethu, fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses. Ac fe wnaethant diwnicau o liain main, gwaith wedi ei wehyddu, i Aaron ac iw feibion, ar tyrbanau o liain main, ar tyrban o liain main, ar trowsusau o liain main wedi ei dirdro, ar gwregysau ohonynt o liain main, a glas, a phorffor, ac ysgarlad wedii nyddu, gwaith brodydd, yn y modd y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses A gwnaethant y plât aur, cyfraniad y cysegr, o aur pur, ac ysgrifennodd arno lythrennau wediu hysgythru fel sêl, Cysegrfa ir Arglwydd. Ac fe roesant hwy ar y llinyn glas, fel ei fod yn gorwedd ar y dorch or uchod, yn y modd y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses.

37

Ac gwnaethant ddeg llen ir babell. Wyth ar hugain o gufyddau oedd hyd y llen, yr un fath i bob un, a phedwar cufydd oedd lled y llen. A gwnaethant y llen o las, a phorffor, ac ysgarlad wedii nyddu, a lliain main wedii gordeddu, gwaith wedii weu â cherwbiaid, A gosodwyd ef ar bedwar pilar anllygredig wedi eu goreuro ag aur, au penaethau yn aur, au sylfeini yn bedwar o arian. Ac fe wnaethant llen drws pabell y dystiolaeth o ddefnydd glas, porffor ac ysgarlad wedii nyddu, a lliain main wedii droelli, yn waith wedii weu â cheriwbiaid Ar pum pilar ohonynt, ar modrwyau, au penau, au bachau a orchuddiwyd ag aur, au pum sylfaen o bres.

A gwnaethant y llys tuag at y De, llennir llys o liain main troellog cant ar gant, Ar pileri ohonynt yn ugain, ar sylfeini ohonynt yn ugain. Ar ochr tuag at y Gogledd, cant ar gant, ar ochr tuag at y De, cant ar gant, au pileri ugain, au sylfeini ugain Ac yr ochr tuag at y môr, llenni hanner cant o gufyddau, eu colofnau ddeg, au sylfeini ddeg Ar ochr tuag at y dwyrain hanner cant o gufyddau o lenni, pymtheg cufydd ar gyfer y cefn, ar pileri tri ohonynt, ar sylfeini tri ohonynt Ac ar gefn yr ail ochr, o boptu porth yr iard, llenni pymtheg cufydd, eu pileri hwy dri, au sylfeini hwy dri Yr holl lennir babell o liain main troellog. Ac roedd sylfeiniau eu colofnau o bres, au bachau o arian, au penau wedi eu gorchuddio ag arian, ar colofnau wedi eu gorchuddio ag arian, holl golofnaur llys. Ac roedd llen porth y cwrt yn waith brodydd o las, phorffor, ac ysgarlad wedii nyddu, a lliain main wedii gordeddu, ugain cufydd o hyd, ar uchder ar lled yn bum cufydd yn cyfateb â llennir cwrt. Ar pileri hwynt

bedwar, ar seiliau hwynt bedwar o bres, ar bachau hwynt o arian, ar penaethau hwynt wedi eu gorchuddio ag arian. Ac roedd pob un o begiaur cwrt o gwmpas yn bres, a hwythau wedi eu gorchuddio ag arian. Ac hon yw trefniant pabell y dystiolaeth, fel y gorchymynwyd i Moses, ir weinidogaeth fod gan y Lefiaid trwy Ithamar fab Aaron yr offeiriad.

Ac gwnaeth Besalel fab Uri, o lwyth Jwda, fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses, ac Eliab fab Ahisamach o lwyth Dan, a oedd yn brif grefftwyr y pethau gwehyddol ar pethau brodwaith ar gwaith artistig, i weu âr ysgarlad ar lliain main.

38

Ac gwnaeth Beseleel yr arch, ac gorchuddiodd ef hi ag aur pur or tu mewn ac or tu allan Ac fe gastiodd iddi bedwar modrwy aur, dau ar yr ochr gyntaf, a dau ar yr ail ochr. llydan ir polion, fel y gellir ei chodi ynddynt. Ac fe wnaeth y drugareddfa uwchben yr arch o aur pur, ar ddau geriwb aur Cerŵb un ar flaen y drugareddfa gyntaf, a cherŵb un ar flaen yr ail drugareddfa, yn cysgodi âu hadenydd ar y sedd trugaredd. Ac fe wnaeth y bwrdd a osodwyd o flaen o aur pur, Ac fe gastiodd iddi bedwar modrwy, dau ar un ochr, a dau ar yr ail ochr, llydan, er mwyn eu codi âr polion ynddynt. Ac fe wnaeth bolion yr arch ar bwrdd, ac feu gorchuddiodd hwy ag aur. Ac fe wnaeth lestrir bwrdd, y dysglau ar thuserau ar cwpanau ar llestri arllwysiad, y rhai y byddain arllwys ynddynt, o aur. Ac fe wnaeth y

canhwyllbren syn goleuo, yn aur, solet y coesyn, ar pibellau allan oi dwy ran, Or canghenau ohoni y blagur, or canghenau ohoni y blagur yn ymestyn allan, tri or naill a thri or llall, yn cael eu gwneud yn gyfartal iw gilydd. Ac y lampau eu hunain, y rhai sydd ar yr eithafion, yn siâp cnau ohonynt, ar socedi ohonynt, fel y bor lampau arnynt, ar soced seithfed, yr un ar ben y canhwyllbren, ar y copa oddi uchod, yn solet i gyd o aur, Ac saith lamp aur arni, ai gefeiliau aur, au llestri arllwys aur. Gorchuddiodd hwn y pyst ag arian, a bwriodd fodrwyau aur ar gyfer y pyst, a gorchuddiodd y barrau ag aur, a gorchuddiodd byst y llen ag aur, a gwnaeth y bachau yn aur. Gwnaeth hwn y modrwyau aur ar gyfer y babell, ar modrwyau ar gyfer y cwrt, a modrwyau pres i estyn y gorchudd oddi uchod Bwriodd hwn y penaethau arian y babell, ar penaethau pres y drws y babell, a phorth y cyntedd, a gwnaeth ddolenni arian ir pyst, ar y pyst gorchuddiodd hwn hwy ag arian Gwnaeth hwn begiau pres y babell a phegiau pres y cwrt, Hwn a wnaeth yr allor bres or thuserau tân pres, a oeddent gan y dynion a wrthryfellodd gyda chynulleidfa Cora. Gwnaeth hwn holl lestrir allor, ai thuserfa, ar ddysgl, ar powlenni, ar bachau cig pres. Gwnaeth hwn orchudd ir allor, gwaith rhwydwaith oddi isod ir lle tân dano hyd ei hanner, a gosododd arno bedwar modrwy o bedair rhan gorchudd yr allor o efydd, yn llydan ar gyfer y barrau, fel y gellid codir allor ynddynt. Gwnaeth hwn yr olew eneinio sanctaidd, a chyfansoddiad yr arogldarth glân, gwaith peroglydd. Gwnaeth hwn y basn pres ai sylfaen bres o ddrychaur rhai a ymbrydiasant wrth ddrysau pabell y dystiolaeth yn y dydd y cododd ef hi.

Ac fe wnaeth y basn, fel y gallai Moses ac Aaron ai feibion olchi eu dwylo au traed ohono, wrth iddynt fynd i mewn i babell y dystiolaeth, neu pryd bynnag y nesâent at yr allor i weinidogaethu, golchent ohono, yn union fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses.

39

Yr holl aur a baratowyd ar gyfer y gweithiau yn ôl yr holl waith y pethau sanctaidd oedd aur y blaenffrwyth, naw ar hugain o dalentau, a saith gant ac ugain o siclau yn ôl y sicl sanctaidd. Ac offrymu arian o blith dynion arolygiedig y gynulleidfa: cant o dalentau, a mil saith gant saith deg pump o siclau, un ddrachma y pen, sef hanner y sicl, yn ôl y sicl sanctaidd, Pob un a basiodd yr archwiliad o ugain mlwydd oed a throsodd oedd chwe deg myrdd, a thri mil pum cant a hanner cant. Ac aeth y cant talent o arian i fwrwr cant pen or babell, ac i benaur llen, Cant pen ir cant talent, talent ir pen. Ac fe wnaeth y mil saith gant saith deg pump o siclau yn fachau ir pileri, a gorchuddiodd eu penau â aur, ac addurnodd hwy.

Ac roedd pres efydd yr offrwm yn saith deg o dalentau, ac yn fil pum cant o siclau, Ac fe wnaethant ohono y sylfeini ar gyfer drws pabell y dystiolaeth, a sylfeinir cwrt o amgylch, a sylfeini porth y cwrt, a phegiaur babell, a phegiaur cwrt o amgylch, ar gorchudd pres yr allor, a holl lestrir allor, a holl offer pabell y dystiolaeth Ac fe wnaeth meibion Israel fel y gorchmynnodd yr

Arglwydd i Moses, felly y gwnaethant. Ac âr aur a oedd yn weddill or offrwm, gwnaethant lestri i weinidogaethu â hwy gerbron yr Arglwydd Ac or hyacinth, y porffor ar ysgarlad a adawyd ar ôl, gwnaethant wisgoedd gweinidogaethol i Aaron, er mwyn gweinidogaethu ynddynt yn y cysegr, Ac fe ddaethant âr gwisgoedd at Moses, ar babell, ai llestri, y sylfeini ai barrau, ar pileri, ar allor, ar holl lestri ohono.

Ar olew eneinio, ar arogldarth cyfansawdd, ar canhwyllbren pur, ar lampau ohoni, lampaur llosgi, ar olew ar gyfer y goleuni, A bwrdd y cyflwyniad, ai holl lestri, ar torthau a osodwyd allan, Ac y gwisgoedd sanctaidd, sef eiddo Aaron, a gwisgoedd ei feibion, ar gyfer yr offeiriadaeth A llennir llys, ar pileri, a llen drws y babell, a phorth y llys, Ac holl lestrir babell, ai holl offer, a chrwyn hyrddod wedi eu lliwion goch, ar gorchuddion glas, a gorchuddion y gweddill, ar pegiau, ar holl offer ar gyfer gwaith pabell y dystiolaeth, Cymaint â gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses, felly y gwnaeth meibion Israel yr holl waith. Ac gwelodd Moses yr holl weithiau, ac yr oeddent wedi eu gwneud yn y modd y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses, felly y gwnaethant hwy, a bendithiodd Moses hwy.

40

Ac llefarodd yr Arglwydd wrth Moses, gan ddweud, Ar ddydd cyntaf y mis cyntaf, ar y lleuad newydd, byddin gosod pabell y dystiolaeth. Ac fe wnei di osod arch y dystiolaeth, ac fe wnei di

orchuddior arch âr llen. A dygwch y bwrdd i mewn, a gosodwch ei fwriad arno, a dygwch y canhwyllbren i mewn, a gosodwch ei lampau arno. Ac fe wnei di osod yr allor euraid i arogli-darthu o flaen yr arch, ac fe wnei di osod gorchudd y llen ar ddrws pabell y dystiolaeth. Ac fe fyddin gosod allor yr offrymau wrth ddrysau pabell y dystiolaeth, Ac fe wnei di osod y babell oi hamgylch, ac fe gysegri di bopeth sydd ynddi o gwmpas. A byddin cymryd olewr eneiniad, a byddin eneinior babell, a phopeth sydd ynddi, a byddin ei chysegru hi, ai holl lestri, a bydd yn sanctaidd. A byddi din eneinio allor yr offrymau ai holl lestri, a byddi din cysegrur allor, a bydd yr allor yn sanctaidd sancteiddiolaf. A byddi yn dod ag Aaron ai feibion at ddrws pabell y dystiolaeth, a byddi yn eu golchi â dŵr. Ac fe wisgi di Aaron âr gwisgoedd sanctaidd, ac fe eneini di ef, ac fe gysegri di ef, ac fe offeiria ef i mi. Ac fe ddoi âi feibion, ac feu gwisgi â thiwnicau. Ac fe eneinii di hwy yn yr un modd ag yr eneiniaist eu tad hwy, a byddant yn offeirio i mi, a bydd, fel y bo iddynt eneiniad offeiriadaeth hyd byth, iw cenedlaethau hwy. A gwnaeth Moses bopeth, cymaint ag a orchmynnodd yr Arglwydd iddo, felly y gwnaeth.

Ac fe ddigwyddodd yn y mis cyntaf, yn yr ail flwyddyn ou mynd allan hwy or Aifft, ar y lleuad newydd y codwyd y babell. A gosododd Moses y babell, a gosododd y penau, a mewnosododd y barrau, a gosododd y pyst. Ac estynnodd y llenni dros y babell, a gosododd orchudd y babell arni oddi uchod, fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses. Ac wedi cymryd y tystiolaethau, taflodd hwy i mewn ir arch, a gosododd y polion dan yr arch, A daeth ag arch y dystiolaeth i mewn ir babell, a

gosododd orchudd y llen, a gorchuddiodd arch y dystiolaeth, yn y modd y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses, Ac fe osododd y bwrdd yn mhabell y dystiolaeth, tuar Gogledd y tu allan i len y babell. Ac ychwanegodd ef arni dorthaur cyflwyniad gerbron yr Arglwydd, yn y modd y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses. Ac fe osododd y canhwyllbren yn y babell y dystiolaeth, ar ochr y babell tuag at y De. Ac fe osododd y lampau oi blaen gerbron yr Arglwydd, yn y modd y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses. Ac fe osododd yr allor aur yn y babell dystiolaeth gyferbyn âr llen, Ac fe losgodd arogldarth arno or cyfansoddiad, yn union fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses. Ac fe osododd allor yr offrymau wrth ddrysaur babell. A gosododd y llys o amgylch y babell ar allor, a gorffennodd Moses yr holl weithiau.

Ac gorchuddiodd y cwmwl babell y dystiolaeth, a llanwyd y babell ag ogoniant yr Arglwydd. Ac ni allai Moses fynd i mewn i babell y dystiolaeth, oherwydd yr oedd y cwmwl yn cysgodi arni, ac yr oedd y babell wedi ei llenwi ag ogoniant yr Arglwydd. Pan fyddair cwmwl yn codi or babell, byddai meibion Israel yn torri gwersyll gydau pac. Os nad aeth y cwmwl i fyny, nid oeddent yn cychwyn hyd y dydd y cododd y cwmwl. Oherwydd yr oedd cwmwl ar y babell liw dydd, a thân oedd arni liw nos yng ngŵydd holl Israel, yn eu holl deithiau hwy.

Efengyl Marc

1

Dechraur newyddion da am Iesu Grist, Mab Duw. Fel y mae wedi ei ysgrifennu yn y proffwydi, wele, yr wyf fi yn anfon fy negesydd o flaen dy wyneb, a fydd yn paratoi dy ffordd oth flaen. Llais un yn llefain yn yr anialwch, paratowch ffordd yr Arglwydd, gwnewch ei lwybrau yn syth.

Daeth Ioan yn bedyddio yn yr anialwch ac yn pregethu bedydd edifeirwch i faddeuant pechodau. Ac yr oedd holl wlad Jwdea ar Jerwsalemwyr yn mynd allan ato ef, ac yr oeddent i gyd yn cael eu bedyddio ganddo yn afon Iorddonen, gan gyffesu eu pechodau. Yr oedd Ioan wedi ei wisgo â blew camel a gwregys lledr am ei lwynau, ac yn bwyta locustiaid a mêl gwyllt. Ac yr oedd yn pregethu gan ddweud, Y maer un cryfach na mi yn dod ar fy ôl i, nad wyf yn ddigon teilwng i blygu i ddatod carrai ei sandalau ef. Fi yn wir ach bedyddiais chi mewn dŵr, ond bydd ef yn eich bedyddio chi yn yr Ysbryd Glân.

Ac yn y dyddiau hynny daeth Iesu o Nasareth yn Galilea a chafodd ei fedyddio gan Ioan yn yr Iorddonen. Ac yn syth wrth fynd i fyny or dŵr, gwelodd y nefoedd yn cael eu rhwygo ar Ysbryd fel colomen yn disgyn arno ef Ac daeth llais or nefoedd, Ti yw fy Mab, yr Anwylyd; ynot ti yr wyf yn ymhyfrydu.

Ac yn syth maer Ysbryd yn ei fwrw allan ir anialwch, Ac yr oedd yno yn yr anialwch am ddeugain diwrnod yn cael ei demtio gan Satan, ac yr oedd gydar anifeiliaid gwylltion, ar angylion oedd yn gweinyddu iddo.

Ond ar ôl i Ioan gael ei draddodi, daeth Iesu i Galilea yn cyhoeddi newyddion da teyrnas Duw ac yn dweud, Maer amser wedi ei gyflawni ac mae teyrnas Dduw wedi dod yn agos; edifarhewch a chredwch yn y newyddion da.

Wrth gerdded wrth ymyl Môr Galilea, gwelodd Simon ac Andreas, brawd Simon, yn bwrw rhwyd yn y môr, oherwydd pysgotwyr oeddent. A dywedodd Iesu wrthynt, Dewch ar fy ôl i, a gwnaf chin bysgotwyr dynion. Ac yn syth, wedi gadael eu rhwydi, fei dilynasant ef. Ac wedi mynd ymlaen ychydig o yno, gwelodd Iago fab Sebedeus ac Ioan ei frawd, a hwy yn y cwch yn trwsior rhwydi Ac yn syth galwodd nhw. Ac wedi gadael eu tad Sebedeus yn y cwch gydar gweision cyflog, aethant ar ei ôl.

Ac aethant i mewn i Capernaum, ac yn syth ar y Saboth, wedi mynd i mewn ir gynulleidfa, yr oedd yn dysgu. Ac roeddent yn synnu at ei addysg ef, oherwydd roedd yn eu dysgu hwy fel un

yn meddu awdurdod, ac nid fel yr ysgrifenyddion. Ac yr oedd yn eu cynulleidfa hwy ddyn ag ysbryd aflan ynddo, a gwaeddodd yn dweud, Gad lonydd! Beth sydd a wnelo ni â thi, Iesu o Nasareth? A ddaethost ti in dinistrio ni? Gwn i pwy wyt ti, y Sanctaidd un Duw. A cheryddodd Iesu ef gan ddweud, Bydd ddistaw a dos allan ohono. Ac wedi ysgwyd ef, aeth yr ysbryd aflan allan ohono gan weiddi â llais mawr. Ac fe ryfeddodd pawb, fel eu bod yn trafod ymysg ei gilydd gan ddweud, Beth yw hyn? Pa ddysgeidiaeth newydd yw hon, oherwydd gydag awdurdod maen gorchymyn hyd yn oed yr ysbrydion aflan, ac maent yn ufuddhau iddo? Ac aeth y sôn amdano allan yn syth i holl ranbarth Galilea.

Ac yn syth ar ôl mynd allan or gynulleidfa, daethant i dŷ Simon ac Andreas gydag Iago ac Ioan. Ond roedd mam yng nghyfraith Simon yn gorwedd â thwymyn, ac ar unwaith dywedasant wrtho amdani. Ac wedi nesáu, cododd hi gan afael yn ei llaw, a gadawodd y twymyn hi ar unwaith, ac roedd hin gwasanaethu iddynt. Gydar nos, pan fachludodd yr haul, roeddent yn dwyn ato bawb oedd yn sâl ar rhai oedd yn gythreuledig. ac roedd y ddinas gyfan wedi ymgynnull wrth y drws Ac iachaodd lawer oedd yn ddrwg eu cyflwr â chlefydau amrywiol, a bwriodd allan lawer o gythreuliaid, ac ni chaniataodd ir cythreuliaid siarad, oherwydd eu bod yn gwybod mai ef oedd y Crist.

A bore yn gynnar iawn yn y nos, wedi codi, aeth allan ac aeth i ffwrdd i le anial, ac yno roedd yn gweddïo. ac ymlidiasant ef Simon ar rhai oedd gydag ef, Ac wedi cael hyd iddo, maent yn

dweud wrtho, Mae pawb yn dy geisio di. A dywed wrthynt, Gadewch i ni fynd ir trefi cyfagos, fel y gallaf bregethu yno hefyd, oherwydd at hyn y deuthum allan. Ac yr oedd yn pregethu yn eu cynulliadau hwy drwy Galilea gyfan ac yn bwrw allan gythreuliad.

Ac daw gwahanglwyf ato gan erfyn arno ac yn penlinio iddo ac yn dweud wrtho, Os wyt tin ewyllysio, rwyt tin gallu fy nglanhau i. Ond cafodd Iesu dosturi, ac wedi estyn ei law cyffyrddodd ag ef a dywedodd wrtho, Rwyn fodlon, bydd yn lân. Ac wedi iddo ddweud hyn, yn syth aeth y gwahanglwyf i ffwrdd oddi wrtho, a chafodd ei lanhau. Ac wedi ei rybuddion llym, ar unwaith gyrrodd ef allan, ac meddai wrtho Gwêl na ddywedi ddim wrth neb, ond dos a dangos dy hun ir offeiriad a chyflwyna ynghylch dy buredigaeth yr hyn a orchmynnodd Moses yn dystiolaeth iddynt hwy. Ond wedi mynd allan, dechreuodd gyhoeddi llawer a lledaenur gair, fel na allai mwyach fynd i mewn i ddinas yn agored, ond yr oedd tu allan mewn lleoedd anghyfannedd, ac yr oeddent yn dod ato o bob cyfeiriad.

2

Ac aeth i mewn eto i Gapernaum ymhen rhai dyddiau, a chlywyd ei fod yn y tŷ. Ac yn syth casglwyd llawer, fel nad oedd lle mwyach, na hyd yn oed wrth y drws, ac yr oedd yn llefarur gair wrthynt. Ac maent yn dod ato ef yn cario parlysedig, a oedd

yn cael ei gario gan bedwar. Ac gan na allent agosáu ato oherwydd y dyrfa, fe ddaethant âr to ller oedd ef, ac wedi tyllu drwyddo fe ollyngasant i lawr y mat yr oedd y parlysedig yn gorwedd arno. Ond gweld y Iesu eu ffydd, dywed wrth y parlysedig, Blentyn, mae dy bechodau wedi eu maddau i ti. Roedd rhai or ysgrifenyddion yno yn eistedd ac yn rhesymu yn eu calonnau, Pam mae hwn yn siarad cabledd fel hyn? Pwy syn gallu maddau pechodau os nad un Duw? Ac yn syth, wedi i Iesu adnabod yn ei ysbryd ei hun eu bod hwy eu hunain yn rhesymu felly yn eu hunain, dywedodd wrthynt, Pam yr ydych yn rhesymur pethau hyn yn eich calonnau? Beth syn haws, dweud wrth y parlysedig, Mae dy bechodau wediu maddau, neu ddweud, Cod a chymer dy fat a cherdda? fel y gallech wybod bod gan Fab y Dyn awdurdod i faddau pechodau ar y ddaear, meddai wrth y parlysedig Rwyn dweud wrthyt ti, cod a chymer dy fat a dos ith dŷ. Ac fe gododd ar unwaith, ac wedi codir mat aeth allan o flaen pawb, fel bod pawb yn rhyfeddu ac yn gogoneddu Duw gan ddweud nad oeddem erioed wedi gweld dim byd fel hyn.

Ac aeth allan eto wrth y môr, ac roedd yr holl dyrfa yn dod ato, ac roedd yn eu dysgu. Ac wrth basio gwelodd Lefi fab Alffaeus yn eistedd wrth y dollfa, a dywed wrtho, Dilyn fi. Ac wedi codi, dilynodd ef ef. Ac fe ddigwyddodd, pan oedd ef yn gorwedd yn ei dŷ, fod llawer o gasglwyr trethi a phechaduriaid yn gorwedd gyda Iesu ai ddisgyblion, oherwydd yr oeddent yn llawer, ac yr oeddent wedi ei ddilyn ef. Ac roedd yr ysgrifenyddion ar Phariseaid, wedi gweld ef yn bwyta gydar casglwyr trethi ar pechaduriaid, yn dweud wrth ei ddisgyblion ef, Pam maen

bwyta ac yn yfed gydar casglwyr trethi ar pechaduriaid? Ac wedi clywed hyn, dywed Iesu wrthynt, Nid oes angen meddyg ar y rhai cryf, ond ar y rhai syn sâl. Ni ddeuthum i alwr cyfiawn, ond pechaduriaid i edifeirwch.

Ac yr oedd disgyblion Ioan a disgyblion y Phariseaid yn ymprydio. A daethant ac a ddywedasant wrtho ef, Pam mae disgyblion Ioan a disgyblion y Phariseaid yn ymprydio, ond nid yw dy ddisgyblion di yn ymprydio? A dywedodd Iesu wrthynt, A all meibion yr ystafell briodas ymprydio tra maer priodfab gyda hwy? Cyhyd ag y maer priodfab gyda hwy, ni allant ymprydio. Daw dyddiau, fodd bynnag, pan gaiff y priodfab ei gymryd i ffwrdd oddi wrthynt, ac yna byddant yn ymprydio yn y dyddiau hynny. Nid oes neb yn gwnïo clwt o frethyn heb ei gywasgu ar ddilledyn hen, oherwydd fel arall, maer llawnder ohono, y newydd or hen, yn ei gymryd i ffwrdd, ac mae rhwyg gwaeth yn digwydd. Ac nid oes neb yn taflu gwin newydd i mewn i hen grwyn, os nad, bydd y gwin newydd yn rhwygor crwyn, a bydd y gwin yn tywallt allan a bydd y crwyn yn darfod, ond rhaid rhoi gwin newydd i mewn i grwyn newydd.

Ac fe ddigwyddodd iddo ef basio drwodd yn y sabothau trwyr meysydd ŷd, ac fe ddechreuodd ei ddisgyblion wneud ffordd gan bigor tywysennau. Ac yr oedd y Phariseaid yn dweud wrtho ef, Gwêl beth y maent yn ei wneud ar y Sabothau, yr hyn nad ywn gyfreithlon. Ac roedd ef ei hun yn dweud wrthynt, Oni ddarllensoch chi erioed beth a wnaeth Dafydd pan gafodd angen ac y newynodd ef ei hun ar rhai oedd gydag ef? Sut yr aeth i

mewn i dŷ Duw ar Abiathar yr archoffeiriad, a bwytar torthau cyflwyniad, nad ywn gyfreithlon eu bwyta os nid ir offeiriaid, a rhoddodd hefyd ir rhai oedd gydag ef? Ac roedd yn dweud wrthynt, Daeth y Saboth i fod er mwyn dyn, nid dyn er mwyn y Saboth, Felly maer Mab y Dyn yn arglwydd hefyd ar y Saboth.

3

Ac aeth i mewn eto ir gynulleidfa, ac roedd yno ddyn â llaw wedi crebachu. Ac roeddent yn ei wylio i weld a fyddain ei iachau ar y Saboth, er mwyn iddynt gael ei gyhuddo. Ac maen dweud wrth y dyn oedd âr llaw grebachedig, Cod ir canol. Ac meddai wrthynt, A ywn gyfreithlon ar y Saboth wneud daioni neu wneud drwg? Achub enaid neu ladd? Ond roeddent hwyn dawel. Ac wedi edrych oi amgylch arnynt gyda dicter, gan gael ei dristáu oherwydd caledu eu calon, dywed wrth y dyn, Estyn allan dy law. Ac estynnodd allan, ac adferiwyd ei law yn iach fel y llall. Ac wedi mynd allan, yr oedd y Phariseaid yn syth gydar Herodiaid yn gwneud cyngor yn ei erbyn, fel y gallent ei ddinistrio.

Ac ciliodd Iesu gydai ddisgyblion tuag at y môr, ac fei dilynodd gan dyrfa fawr o Galilea, ac o Jwdea ac o Jerwsalem ac o Idwmea a thu hwnt ir Iorddonen, ar rhai o gylch Tyrus a Sidon, tyrfa fawr, wedi clywed cymaint yr oedd yn ei wneud, a ddaethant ato ef. Ac meddai wrth ei ddisgyblion y dylai cwch bach aros amdano oherwydd y dorf, fel na fyddent yn gwasgu arno.

Oherwydd iachaodd lawer, fel eu bod yn syrthio arno er mwyn ei gyffwrdd, cymaint ag oedd â phlagau ganddynt. Ac yr ysbrydion aflan, pan oeddent yn ei weld ef, oeddent yn syrthio oi flaen ac yn gweiddi gan ddweud, Ti yw Mab Duw. Ac feu ceryddodd hwy yn llym fel na ddylent ei wneud ef yn hysbys.

Ac maen mynd i fyny ir mynydd, ac maen galwr rhai yr oedd ef yn eu dymuno, ac aethant ato. A gwnaeth ddeuddeg, fel y byddent gydag ef, a fel y gallai eu hanfon i gyhoeddi. ac i gael awdurdod i iachâur clefydau ac i fwrw allan y cythreuliaid, ac fe osododd enw ar Simon, sef Pedr, ac Iago fab Sebedeus ac Ioan frawd Iago, a gosododd iddynt yr enwau Boanerges, sef meibion y taranau, ac Andreas a Philip a Bartholomeus a Mathew a Thomas ac Iago fab Alffeüs a Thaddeus a Simon y Canaan a Jwda Iscariot, yr hwn hefyd ai bradychodd.

Ac maent yn dod i mewn i dŷ, ac mae torf yn dod ynghyd eto, fel nad ydynt yn gallu hyd yn oed fwyta bara. Ac wedi clywed, aeth y rhai o blith ei deulu allan i afael ynddo, oherwydd roeddent yn dweud ei fod wedi colli ei bwyll. Ac yr oedd yr ysgrifenyddion a ddaethai i lawr o Jerwsalem yn dweud bod ganddo Beelzebwl, ai fod yn bwrw allan y cythreuliad trwy dywysog y cythreuliad. Ac wedi galw hwy ato, yr oedd yn dweud wrthynt mewn damhegion, Sut y gall Satan fwrw Satan allan? ac os bydd teyrnas wedi ei rhannu yn ei herbyn ei hun, ni all y deyrnas honno sefyll Ac os bydd tŷ wedi ei rannu yn erbyn ei hun, ni all y tŷ hwnnw sefyll. Ac os cododd Satan yn erbyn ei hun ac y mae wedi ei rannu, ni all sefyll, ond y mae diwedd iddo. Ni all neb

ysbeilio llestrir gŵr cryf ar ôl mynd i mewn iw dŷ, os na fydd yn rhwymor gŵr cryf yn gyntaf, ac yna bydd yn ysbeilio ei dŷ. Yn wir, rwyn dweud wrthych y bydd pob peth yn cael ei faddau i feibion dynion, y pechodau ar cableddau, pa faint bynnag y byddant yn ei gablu, Pwy bynnag a gablai yn erbyn yr Ysbryd Glân, nid oes ganddo faddeuant ir oes, ond y maen euog o farn dragwyddol. Oherwydd roeddent yn dweud, Mae ganddo ysbryd aflan.

Felly mae ei fam ai frodyr yn dod, ac yn sefyll y tu allan anfonasant ato iw alw. Ac roedd torf yn eistedd oi gwmpas, a dywedasant wrtho, Wele, mae dy fam ath frodyr y tu allan yn ceisio amdanat. Ac atebodd iddynt gan ddweud, Pwy yw fy mam neu fy mrodyr? Ac wedi edrych oi gwmpas ar y rhai oedd yn eistedd oi amgylch, maen dweud, Edrychwch, fy mam am brodyr. Oherwydd pwy bynnag syn gwneud ewyllys Duw, hwn yw fy mrawd am chwaer am mam.

4

Ac eto dechreuodd ddysgu wrth y môr, ac fe gasglwyd ato dyrfa fawr, fel iddo ef, wedi mynd i mewn ir cwch, eistedd yn y môr, ac yr oedd yr holl dyrfa tuag at y môr ar y tir. Ac roedd yn eu dysgu mewn llawer o ddamhegion, ac roedd yn dweud wrthynt yn ei ddysgeidiaeth, Gwrandewch. Wele, aeth allan y heuwr i hau. Ac fe ddigwyddodd wrth hau, syrthiodd peth ar y ffordd, a daeth yr adar ai fwyta. Ac syrthiodd arall ar y tir creigiog, lle nad oedd

ganddo lawer o bridd, a chododd i fyny yn syth oherwydd nad oedd ganddo ddyfnder pridd, Ond wedi ir haul godi fe gafodd ei losgi, ac oherwydd nad oedd ganddo wreiddyn fe sychodd. Ac syrthiodd arall i mewn ir drain, ac aeth y drain i fyny a thagu ef, ac ni roddodd ffrwyth. Ac syrthiodd arall ir tir da ac roedd yn rhoi ffrwyth yn codi ac yn tyfu, a dygiodd ddeg ar hugain a chwe deg a chant. Ac yr oedd yn dweud wrthynt, Y sawl sydd â chlustiau i wrando, gwrandawed. Pan oedd ar ei ben ei hun, gofynnodd y rhai oedd oi gwmpas gydar deuddeg iddo am y ddameg. Ac yr oedd yn dweud wrthynt, I chwi y rhoddwyd gwybod dirgelion teyrnas Dduw, ond ir rheini sydd tu allan, mewn damhegion y maer cwbl yn dod. fel bod wrth edrych maent yn gweld ond nid ydynt yn gweld, ac wrth glywed maent yn clywed ond nid ydynt yn deall, rhag ofn iddynt droi yn ôl ac y maddeuer iddynt eu pechodau.

Ac maen dweud wrthynt, Onid ydych chin gwybod y ddameg hon, a sut y byddwch chin gwybod yr holl ddamhegau? Maer sawyr yn haur gair. Ond y rhain ydynt y rhai wrth y ffordd lle yr heuir y gair, a phan glywant, yn syth y daw Satan ac y cymer y gair a heuir yn eu calonnau. Ac yn yr un modd y maer rhain syn cael eu hau ar y lleoedd creigiog, y rhai pan glywant y gair, ar unwaith gyda llawenydd y maent yn ei dderbyn Ac nid oes ganddynt wreiddyn ynddynt eu hunain, ond dros dro y maent, yna pan ddaw gorthrymder neu erledigaeth oherwydd y gair, ar unwaith y maent yn baglu. Ac y rhain ydynt y rhai syn cael eu hau ir drain, y rhai syn clywed y gair A phryderon yr oes hon, a thwyll cyfoeth, ar chwantau am y pethau eraill syn mynd i

mewn, yn tagur gair, ac y maen dod yn anffrwythlon. Ac y rhain ywr rhai a heuir ar y tir da, y rhai syn clywed y gair ac yn ei dderbyn, ac yn dwyn ffrwyth yn dri deg ac yn chwe deg ac yn gant.

Ac yr oedd yn dweud wrthynt, Ai nid ywr lamp yn dod er mwyn ei osod dan y fasged neu dan y gwely? Onid er mwyn ei gosod ar y canhwyllbren? Nid oes dim cudd na ddatguddir, ac nid aeth dim yn gyfrinachol ond er mwyn iddo ddod yn amlwg. Os oes gan rywun glustiau i glywed, gadewch iddo glywed. Ac yr oedd yn dweud wrthynt, Gwyliwch beth yr ydych yn ei glywed. Yn y mesur yr ydych yn mesur, fe fesurwyd i chwi, ac fe ychwanegir i chwi syn gwrando. Oherwydd pwy bynnag sydd ganddo, fe roddir iddo, a phwy nad oes ganddo, hyd yn oed yr hyn sydd ganddo fe gymerir oddi arno. Ac meddai ef, felly y mae teyrnas Dduw, fel pe bai dyn yn bwrwr had ar y ddaear, ac ef yn cysgu ac yn codi nos a dydd, ac maer hadyn yn egino ac yn tyfu heb yn wybod iddo. Ohoni ei hun y maer ddaear yn dwyn ffrwyth: yn gyntaf glaswellt, yna dwysen, ynan llawn o rawn yn y dywysennyn. Pan fydd y ffrwyth yn barod, yn syth maen anfon y cryman, oherwydd maer cynhaeaf wedi dod.

Ac meddai, Sut y cyffelybwn deyrnas Dduw? Neu ym mha ddameg y cymharwn hi? fel gronyn o fwstard, sydd, pan gaiff ei hau ar y ddaear, yn lleiaf or holl hadau sydd ar y ddaear, Ac pan gaiff ei hau, maen codi ac yn dod yn fwy nar holl lysiau gardd, ac maen gwneud canghennau mawr, fel y gall adar y nefoedd nythu dan ei gysgod.

Ac mewn llawer o ddamhegion cyfryw yr oedd yn llefarur gair wrthynt, fel yr oeddent yn gallu clywed, Heb dameg, nid oedd yn llefarur gair wrthynt, ond yn breifat iw ddisgyblion ei hun roedd yn egluro pob peth.

Ac meddai wrthynt yn y dydd hwnnw wedi iddi nosi, Awn drosodd ir ochr draw. Ac wedi gadael y dorf, maent yn mynd ag ef fel yr oedd yn y cwch, ac yr oedd llongau eraill gydag ef hefyd. Ac fe ddaeth corwynt gwynt mawr, ar tonnau oedd yn curo i mewn ir cwch, fel ei fod eisoes yn cael ei lenwi. Ac roedd ef ei hun ar y llyw ar y gobennydd yn cysgu, a dyma nhwn ei ddeffro ac yn dweud wrtho, Athro, onid oes ots gennych chi ein bod nin darfod? Ac wedi iddo gael ei ddeffro, ceryddodd y gwynt a dywedodd wrth y môr, Bydd dawel, bydd llonydd. A pheidiodd y gwynt, a daeth tawelwch mawr. Ac meddai wrthynt, Pam rydych chi mor llwfr? Sut nad oes gennych ffydd? Ac ofnasant ofn mawr ac yr oeddent yn dweud wrth ei gilydd, Pwy felly yw hwn, oherwydd maer gwynt ar môr yn ufuddhau iddo ef?

5

Ac aethant ir ochr draw ir môr i wlad y Gergeseniaid. Ac wedi iddo fynd allan or cwch, yn syth cyfarfu ag ef or beddau ddyn ag ysbryd aflan ynddo, yr hwn oedd ganddo drigfa yn y beddau, ac nid oedd neb yn gallu ei rwymo â chadwyni, oherwydd ei fod yn aml wedi ei rwymo â gefynnau a chadwyni, a bod y cadwyni wedi eu rhwygo ar wahân ganddo ar gefynnau wedi eu malu, ac

nid oedd neb yn gallu ei ddofi ac trwy bob nos a dydd yn y beddau ac yn y mynyddoedd yr oedd yn gweiddi ac yn torri ei hun â cherrig. ond pan welodd Iesu o bell, rhedodd ac addolodd ef Ac wedi gweiddi â llais mawr maen dweud, Beth sydd i mi ac i ti, Iesu, Fab Duw y Goruchaf? Rwyn dy dyngu di wrth Dduw, paid âm harteithio. Roedd yn dweud wrtho ef, Dos allan, yr ysbryd aflan, or dyn. Ac roedd yn ei holi ef, Beth yw dy enw di? Ac atebodd gan ddweud, Lleng yw fy enw i, oherwydd yr ydym yn llawer. ac roedd yn erfyn arno yn daer na ddylai eu hanfon y tu allan ir wlad. Roedd yno gyr fawr o foch yn pori wrth y mynydd, Ac ymbiliodd yr holl gythreuliad arno gan ddweud, Anfon ni i mewn ir moch, fel y gallwn fynd i mewn iddynt. Ac caniataodd Iesu iddynt ar unwaith. Ac wedi mynd allan, aeth yr ysbrydion aflan i mewn ir moch, a rhuthrodd y gyr i lawr y clogwyn ir môr, ac yr oeddent tua dwy fil, ac yr oeddent yn boddi yn y môr. Ac ffodd y rhai oedd yn porthir moch ac adroddasan ir ddinas ac ir caeau, ac aethant allan i weld beth oedd wedi digwydd. Ac maent yn dod at yr Iesu, ac yn gweld y cythreuledig yn eistedd, wedi ei wisgo ac yn iach ei feddwl, yr hwn a gafodd y lleng, ac ofnasant. Ac adroddodd y rhai a welodd wrthynt sut y digwyddodd ir dyn a feddiennid gan gythraul, ac am y moch. Ac fe ddechreuasant erfyn arno i ymadael ou ffiniau hwy. Ac wrth iddo fynd i mewn ir cwch, ymbiliodd y dyn cythreuledig arno y cai fod gydag ef. ac ni adawodd iddo, ond dywed wrtho, dos ith dŷ at dy rai ac adrodd iddynt gymaint y maer Arglwydd wedi ei wneud i ti ac y trugarhadodd wrthyt ti. Ac aeth i ffwrdd a dechreuodd gyhoeddi yn y Decapolis gymaint a wnaeth Iesu iddo, ac roedd pawb yn rhyfeddu.

Ac wedi i Iesu groesi yn y cwch eto ir tu draw, casglodd tyrfa fawr ato, ac yr oedd wrth y môr. Ac daw un o reolwyr y gynulleidfa, or enw Jairus, ac wedi ei weld yn syrthio at ei draed Ac roedd yn erfyn arno yn daer, gan ddweud bod fy merch fach ar fin marw, fel y doi i osod dy ddwylo arni, fel y caiff ei hachub ac y bydd yn byw. Ac aeth i ffwrdd gydag ef, ac roedd tyrfa fawr yn ei ddilyn, ac roeddent yn gwasgu arno. Ac roedd gwraig rywun mewn llif gwaed ers deuddeg mlynedd ac wedi dioddef llawer gan lawer o feddygon ac wedi gwario popeth oedd ganddi ei hun, a heb gael ei helpu o gwbl, ond yn hytrach wedi dod yn waeth Wedi clywed am Iesu, wedi dod yn y dorf y tu ôl, cyffyrddodd âi wisg. Roedd hin dweud wrthi ei hun, Os cyffyrddaf hyd yn oed âi ddillad ef, caf fy achub. Ac yn syth sychodd ffynnon ei gwaed, a gwyddai yn ei chorff ei bod wedi ei hiachau or afiechyd. Ac yn syth adnabu Iesu ynddoi hun y nerth a aeth allan ohono, a throdd yn y dyrfa a dywedodd, Pwy a gyffyrddodd âm dillad? Ac roedd ei ddisgyblion yn dweud wrtho, Rwyt tin gweld y dorf yn gwasgu arnat ti, ac rwyt tin dweud, Pwy gyffyrddodd â mi? Ac roedd yn edrych o gwmpas i weld yr hon a wnaeth hyn. Ond roedd y ddynes yn ofni ac yn crynu, gan wybod yr hyn a ddigwyddodd iddi, daeth a syrthiodd oi flaen a dywedodd wrtho yr holl wirionedd. Ond dywedodd ef wrthi, Fy merch, mae dy ffydd wedi dy achub di, dos mewn heddwch, a bydd yn iach oth afiechyd. Tra oedd ef yn dal i siarad, maent yn dod o dŷ rheolwr y gynulleidfa yn dweud bod dy ferch di wedi marw; pam wyt tin dal i boenir athro? Ond clywodd Iesu ar unwaith y gair a lefarwyd, a dywedodd wrth bennaeth y synagog, Paid ag ofni, cred yn unig. Ac ni adawodd i

neb ei ddilyn gydag ef oni bai Pedr ac Iago ac Ioan, brawd Iago. Ac fe ddaw i mewn i dŷr rheolwr cynulleidfa, ac fe wêl sŵn, ac wylo ac wylofain mawr Ac wedi mynd i mewn, dywed wrthynt, Pam ydych chin cael eich trafferthu ac yn wylo? Nid ywr plentyn wedi marw, ond yn cysgu. Ac roeddent yn chwerthin am ei ben. Ond wedi bwrw allan bawb, maen cymryd tad y plentyn ar fam ar rhai oedd gydag ef, ac maen mynd i mewn ller oedd y plentyn yn gorwedd. Ac wedi gafael yn llaw y plentyn, dywed wrthi, Talitha, koumi, yr hyn syn cael ei gyfieithu, Y ferch, i ti rwyn dweud, cod. Ac yn syth cododd y ferch ac roedd yn cerdded, oherwydd roedd hin ddeuddeg oed. Ac roeddent wedi synnun fawr iawn. Ac fe orchmynnodd iddynt yn daer na ddylai neb wybod hyn, ac fe ddywedodd i roi bwyd iddi iw fwyta.

6

Ac aeth allan o yno ac daeth iw famwlad ei hun, ac yr oedd ei ddisgyblion yn ei ddilyn. Ac wedi ir Saboth ddod, dechreuodd ddysgu yn y gynulleidfa, a llawer wrth glywed yn synnu gan ddweud, O ble maer rhain i hwn? A beth ywr doethineb sydd wedi ei roi iddo ef, a galluoedd fel hyn yn digwydd trwy ei ddwylo? Onid hwn ywr saer, mab Mair, a brawd Iago ac Ioses a Jwda a Simon? Ac onid yw ei chwiorydd ef yma gyda ni? A chawsant eu tramgwyddo ynddo ef. Dywedodd Iesu wrthynt nad yw proffwyd yn ddiamarch oni bai yn ei famwlad ac ymhlith ei berthnasau ac yn ei dŷ ei hun. ac ni allai wneud dim nerth yno, os nad trwy osod ei ddwylo ar ychydig o gleifion au hiachau ac

roedd yn rhyfeddu oherwydd eu hanghrediniaeth hwy. Ac roedd yn mynd o gwmpas y pentrefi gan ddysgu.

Ac fe alwodd y deuddeg, a dechreuodd eu hanfon fesul dau, ac roedd yn rhoi iddynt awdurdod dros yr ysbrydion aflan, Ac fe orchmynnodd iddynt na ddylent gymryd dim ir ffordd ond ffon yn unig, dim bag, dim bara, dim arian efydd yn y gwregys, ond wedi eu esgidio â sandalau, ac i beidio â gwisgo dwy dwnig. Ac yr oedd yn dweud wrthynt, lle bynnag yr ewch i mewn i dŷ, yno arhoswch nes eich bod yn gadael oddi yno. Ac i gymaint ag os na dderbyniant hwy chi nac y clywant eich geiriau, wrth fynd allan oddi yno ysgydwch y llwch sydd dan eich traed yn dystiolaeth yn eu herbyn, yn wir dywedaf i chwi, mwy goddefol fydd i Sodom neu i Gomorra yn nydd y farn nag ir ddinas honno. Ac wedi mynd allan, pregethent fel y dylent edifarhau. Ac roeddent yn bwrw allan lawer o gythreuliaid, ac yn eneinio llawer o gleifion ag olew ac yn eu hiachau.

Ac clywodd y brenin Herod, oherwydd daeth ei enw yn amlwg, ac roedd yn dweud bod Ioan Fedyddiwr wedi ei godi or meirw, ac oherwydd hyn maer galluoedd yn gweithio ynddo. Roedd eraill yn dweud mai Elias ydyw, ond roedd eraill yn dweud mai proffwyd ydyw fel un or proffwydi. Ond wedi clywed, dywedodd Herod, Ioan, yr hwn y dibennais i ef, hwn ydyw; fe gyfododd or meirw. Oherwydd Herod ei hun, wedi anfon, a ddaliod John ai rwymo mewn carchar oherwydd Herodias, gwraig Philip ei frawd, am iddo ei phriodi hi. Oherwydd roedd Ioan yn dweud wrth Herod nad ywn gyfreithlon i ti gael gwraig dy frawd. Ond

roedd Herodias yn dal dig yn ei erbyn ac yn dymuno ei ladd, ond ni allai, Oherwydd yr oedd Herod yn ofni Ioan, gan wybod ei fod yn ddyn cyfiawn a sanctaidd, ac yr oedd yn ei amddiffyn, ac wedi gwrando arno lawer a wnaeth, ac yn llawen y gwrandawai arno. Ac wedi i ddydd cyfleus ddigwydd, pan wnaeth Herod swper ar ei ben-blwydd iw benaethiaid ac ir capteiniaid miloedd ac i rai cyntaf Galilea Ac wedi i ferch ei hun, sef merch Herodias, ddod i mewn a dawnsio a phlesio Herod ar rhai oedd yn gorwedd wrth y bwrdd gydag ef, dywedodd y brenin wrth y ferch, Gofyn i mi beth bynnag a fynni, a rhoddaf i ti. Ac tyngodd iddi y byddain rhoi iddi beth bynnag y gofynnai iddo, hyd at hanner ei deyrnas. Ond wedi mynd allan dywedodd wrth ei mam, Beth a ofynnaf? A dywedodd hi, Pen Ioan Fedyddiwr. Ac wedi mynd i mewn yn syth gyda brys at y brenin, gofynnodd gan ddweud, Rwyf eisiau i ti roi i mi yn syth ar blât ben Ioan Fedyddiwr. Ac wedi iddo ddod yn drist iawn, oherwydd y llwon ar gwesteion, nid oedd y brenin yn fodlon ei gwrthod. Ac yn syth, wedi anfon dienyddiwr, gorchmynnodd y brenin iw ben gael ei ddwyn. Ond aeth ef i ffwrdd ai ddienyddio yn y carchar, a daeth âi ben ar ddysgl ai rhoi ir ferch, a rhoddodd y ferch ef iw mam. Ac wedi clywed, daeth ei ddisgyblion a chodi ei gorff, ai osod mewn bedd.

Ac ymgasglodd yr apostolion at Iesu, ac adroddwyd ganddynt iddo bob peth, a chymaint ag a wnaethant a chymaint ag a ddysgasant. Ac meddai wrthynt, Dewch chwi eich hunain ar wahân i le anial, a gorffwyswch ychydig, oherwydd yr oedd y rhai oedd yn dod ar rhai oedd yn mynd ymaith yn lluosog, ac

nid oedd ganddynt amser hyd yn oed i fwyta. Ac aethant i ffwrdd i le anial mewn cwch ar eu pennau eu hunain. A gwelodd llawer ohonynt hwyn mynd i ffwrdd ac adnabuont hwy, a rhedodd pobl ar droed or holl ddinasoedd yno ac aethant ou blaen a chyfarfu ag ef. Ac wedi mynd allan gwelodd Iesu dorf fawr a chafodd dosturi arnynt, oherwydd yr oeddent fel defaid heb fugail, a dechreuodd eu dysgu lawer. Ac eisoes, wedi i awr hir fynd heibio, nesaodd ei ddisgyblion ato a dweud wrtho, Maer lle yn anghyfannedd, ac mae hi eisoes yn hwyr. Gollwng nhw, fel y gallant fynd i ffwrdd ir caeau ar pentrefi o gwmpas i brynu torthau iddyn nhw eu hunain, oherwydd nid oes ganddyn nhw ddim iw fwyta. Ond atebodd ac meddai wrthynt, Rhowch chwi iddynt i fwyta. A dywedant wrtho, A ddylem ni fynd a phrynu dau gant denarius o fara ai roi iddynt i fwyta? Ond dywed wrthynt, Faint o dorthau sydd gennych? Ewch a gweld. A chan wybod, dywedant, Pump, a dau bysgodyn. Ac fe orchmynnodd iddynt i bawb orwedd fesul gwleddoedd ar y glaswellt gwyrdd. Ac fe orweddasant mewn grwpiau, grwpiau o gant ac o hanner cant. Ac wedi cymryd y pum torth ar ddau bysgodyn, wedi edrych i fyny ir nefoedd, fe fendithiodd ac fe dorrodd y torthau ac roedd yn eu rhoi ir disgyblion fel y gallent eu gosod ou blaenau, ac fe rannodd y ddau bysgodyn i bawb. A bwytaodd pawb ac feu digonwyd. ac fe godwyd deuddeg basged yn llawn o ddarnau, ac or pysgod. Ac roedd y rhai a fwytaodd y torthau yn bum mil o ddynion.

Ac yn syth gorfododd ei ddisgyblion i fynd i mewn ir cwch ac i fynd ymlaen ir ochr draw tuag at Bethsaida, nes iddo ef ei hun

ryddhaur dorf. Ac wedi ffarwelio â hwy, aeth i ffwrdd ir mynydd i weddïo. Ac wedi iddi nosi roedd y cwch yng nghanol y môr, ac yntau ar ei ben ei hun ar y tir. Ac wedi gweld hwy yn cael eu poenydio yn y rhwyfo, oherwydd roedd y gwynt yn groes iddynt, a thuar bedwaredd wyliaeth or nos daw atynt yn cerdded ar y môr, ac roedd eisiau mynd heibio iddynt. Ond wedi iddynt ei weld yn cerdded ar y môr, ymddangosai iddynt mai drychiolaeth ydoedd, a gweiddasant Oherwydd gwelodd pawb ef a chawsant eu tarfu. Ac ar unwaith siaradodd gyda hwy a dywed wrthynt, Cymerwch galon, myfi yw, peidiwch ag ofni. Ac aeth i fyny ir llong atynt, a pheidiodd y gwynt, ac roeddent yn synnun fawr iawn dros ben ynddynt eu hunain ac yn rhyfeddu. Oherwydd nid oeddent wedi deall ynghylch y bara, ond yr oedd eu calon wedi ei chaledu.

Ac wedi croesi drosodd, aethant i dir Gennesaret ac angori yno. Ac wedi iddynt ddod allan or llong, fei hadnabuant ef ar unwaith Rhedodd nhw o gwmpas yr holl ranbarth amgylchynol hwnnw a dechreuasant garior rhai oedd yn sâl ar baletau i ble bynnag y clywsant ei fod yno Ac ym mhle bynnag yr oedd ef yn mynd i mewn i bentrefi neu ddinasoedd neu feysydd, yn y marchnadoedd roeddent yn gosod y cleifion ac yn erfyn arno fel y gallent hyd yn oed gyffwrdd ag ymyl ei wisg, a chymaint ag oedd yn cyffwrdd ag ef, cânt eu hachub.

7

Ac ymgasglodd ator Phariseaid a rhai or ysgrifenyddion a ddaethai o Jerwsalem, Ac wedi gweld rhai oi ddisgyblion â dwylo cyffredin, hynny yw heb eu golchi, yn bwyta bara, fe wnaethant eu beio. Oherwydd y Phariseaid ar holl Iddewon, os nad ydynt yn golchi eu dwylo âr dwrn, nid ydynt yn bwyta, gan ddal traddodiad yr henuriaid Ac or farchnad, os na olchant, nid ydynt yn bwyta, ac mae llawer o bethau eraill y maent wedi eu derbyn iw cadw, golchiadau cwpanau a phitserau a llestri pres a gwelyau. Yna maer Phariseaid ar ysgrifenyddion yn gofyn iddo ef, Pam nad yw dy ddisgyblion yn cerdded yn ôl traddodiad yr henuriaid, ond yn bwytar bara â dwylo heb eu golchi? Ond atebodd ac meddai wrthynt oherwydd yn dda proffwydodd Eseia amdanoch chwi y rhagrithwyr, fel y mae wedi ei ysgrifennu, maer bobl hyn yn fy anrhydeddu i âu gwefusau, ond mae eu calon hwy ymhell i ffwrdd oddi wrthyf fi, Yn ofer y maent yn fy addoli, gan ddysgu dysgeidiaethau syn orchmynion dynion.

Wedi gadael gorchymyn Duw, rydych yn dal at draddodiad dynion, golchiadau pistyll a chwpanau, a phethau tebyg felly lawer rydych yn eu gwneud. Ac roedd yn dweud wrthynt, Da rydych chin gosod or neilltu orchymyn Duw er mwyn i chi gadw eich traddodiad. Oherwydd dywedodd Moses, anrhydedda dy dad ath fam, ar hwn syn siarad yn ddrwg am dad neu fam, bydded iddo farw trwy farwolaeth. chi ond rydych chin dweud, os dywed dyn wrth y tad neu wrth y fam, corban, sef rhodd, beth bynnag a allech chi ei elwa ohonof fi, ac nid ydych mwyach yn caniatáu iddo wneud dim iw dad neu iw fam gan wneud yn

ddi-rym air Duw trwy eich traddodiad yr hwn a draddodwyd gennych, ac rydych yn gwneud llawer o bethau tebyg fel hyn. Ac wedi galwr holl dyrfa roedd yn dweud wrthynt, gwrandewch arnaf fi i gyd a deallwch. Nid oes dim or tu allan ir dyn syn mynd i mewn iddo a all ei halogi, ond y pethau syn dod allan ywr pethau syn halogir dyn. Ac pan aeth i mewn i dŷ or dyrfa, roedd ei ddisgyblion yn gofyn iddo ynghylch y ddameg. Ac meddai wrthynt, felly chwithau hefyd heb ddealltwriaeth ydych? Onid ydych eto yn deall bod popeth or tu allan syn dod i mewn ir dyn ni all ei halogi? oherwydd nid ywn mynd i mewn iw galon ef, ond i mewn ir fol, ac ir toiled maen mynd allan, gan lanhaur holl fwydydd Dywedodd fod yr hyn syn dod allan or dyn yn halogir dyn. Or tu mewn oherwydd o galon dynion y maer meddyliau drwg yn dod allan, godinebau, puteindra, llofruddiaethau. Lladradau, trachwant, drygioni, twyll, anlladrwydd, llygad drwg, cabledd, balchder, ffolineb. Maer holl bethau drwg hyn yn dod or tu mewn ac yn halogir dyn.

Ac o yno, wedi codi, aeth i ffwrdd i ffiniau Tyrus a Sidon. Ac wedi mynd i mewn i dŷ, nid oedd eisiau i neb wybod, ac ni allai osgoi sylw. Oherwydd roedd dynes wedi clywed amdano, yr hon oedd gan ei merch fach ysbryd aflan, wedi dod a syrthio wrth ei draed Yr oedd y wraig yn Roegaidd, yn Syrophoeniciaidd o ran hil, ac yr oedd yn gofyn iddo y bwriair cythraul allan oi merch. Ond dywedodd Iesu wrthi, Gad ir plant gael eu digoni yn gyntaf, oherwydd nid ywn dda cymryd barar plant ai daflu ir cŵn bach. Ond atebodd hi a dywedodd wrtho, Ie, Arglwydd, ac maer cŵn bach o dan y bwrdd yn bwyta o friwsion y plant. Ac meddai

wrthi, Oherwydd y gair hwn, dos; maer cythraul wedi mynd allan oth ferch di. Ac wedi mynd i ffwrdd iw thŷ, cafodd y plentyn yn gorwedd ar y gwely ar cythraul wedi mynd allan.

Ac eto, wedi mynd allan o ffiniau Tyrus a Sidon, daeth at Fôr Galilea trwy ganol ffiniau Decapolis. Ac maent yn dwyn ato ddyn byddar â nam ar ei leferydd, ac yn erfyn arno iddo osod ei law arno. Ac wedi ei gymryd or neilltu oddi wrth y dyrfa ar ei ben ei hun, rhoddodd ei fysedd yn ei glustiau, ac wedi poeri cyffyrddodd âi dafod, Ac wedi edrych i fyny ir nefoedd, ochneidiodd ac meddai wrtho, Effatha, sef Bydded i ti gael dy agor. Ac yn syth agorodd ei glustiau a datodwyd rhwymyn ei dafod, ac yr oedd yn siarad yn iawn. Ac fe orchmynnodd iddynt na ddywedent wrth neb, ond po fwyaf yr oedd ef ei hun yn gorchymyn iddynt, mwyaf oll yr oeddent yn pregethu. Ac roeddent yn synnu y tu hwnt i bob mesur, gan ddweud, Mae wedi gwneud pob peth yn dda; maen gwneud ir byddar glywed ac ir mud siarad.

8

Yn y dyddiau hynny eto, pan oedd torf fawr yno ac nid oedd ganddynt ddim iw fwyta, galwodd Iesu ei ddisgyblion ato a dywedodd wrthynt, Mae gen i dosturi ar y dorf, oherwydd maent eisoes wedi aros gyda mi am dri diwrnod ac nid oes ganddynt ddim byd iw fwyta, Ac os rhyddhaf hwy yn llwglyd iw cartrefi, byddant yn llewygu ar y ffordd, oherwydd mae rhai

ohonynt wedi dod o bell. Ac atebodd ei ddisgyblion iddo, O ble y bydd rhywun yn gallu digonir rhain â bara yma yn yr anialwch? Ac yr oedd yn gofyn iddynt, Faint o dorthau sydd gennych chi? A dywedasant hwy, Saith. Ac fe orchmynnodd ir dyrfa orwedd ar y ddaear, ac wedi cymryd y saith torth a rhoi diolch feu torrodd au rhoi iw ddisgyblion iw gosod ou blaen, ac feu gosodant o flaen y dyrfa. Ac yr oedd ganddynt ychydig o bysgod bach, ac wedi eu bendithio dywedodd am eu gosod hwythau hefyd ou blaen. Bwytasant ac feu boddlonwyd, a chodasant weddillion y darnau, saith basged. Roedd tua phedair mil ohonynt, a gollyngodd ef hwy. Ac wedi mynd i mewn yn syth ir cwch gydai ddisgyblion, daeth i barthau Dalmanutha.

Ac aeth y Phariseaid allan a dechreuasant ddadlau ag ef, gan geisio ganddo arwydd or nefoedd, gan ei brofi. Ac wedi ochneidion ddwfn yn ei ysbryd, dywed, Pam maer genhedlaeth hon yn ceisio arwydd? Yn wir, rwyn dweud wrthych, os rhoddir arwydd ir genhedlaeth hon. Ac wedi eu gadael, aeth i mewn ir llong a gadael eto.

Ac roeddent wedi anghofio cymryd torthau, ac nid oedd ganddynt ond un dorth gyda hwy yn y cwch. Ac roedd yn eu gorchymyn gan ddweud, Gwyliwch, gochelwch rhag surdoes y Phariseaid a surdoes Herod. Ac roeddent yn trafod ymysg ei gilydd gan ddweud, Nid oes gennym dorthau. Ac yn gwybod, dywed Iesu wrthynt, Pam yr ydych chin trafod oherwydd nad oes gennych chi fara? Onid ydych chi eton deall nac yn amgyffred? A oes gennych chi galon galed o hyd? A llygaid

gennych ni welwch, a chlustiau gennych ni chlywch? ac oni chofiwch?

Pan dorais ir pum torth ir pum mil, faint o fasgedi llawn o ddarnau a godoch chi? Dywedant wrtho, Deuddeg. Pan oedd y saith ir pedair mil, faint o fasgedi llawn o ddarnau y codasoch chi? A dywedasant, saith. Ac yr oedd yn dweud wrthynt, Onid ydych eton deall?

Ac maen dod i Bethsaida, ac maent yn dwyn ato ddyn dall ac yn erfyn arno iw gyffwrdd. Ac wedi gafael yn llaw y dyn dall, arweiniodd ef allan or pentref, ac wedi poeri iw lygaid, gan osod ei ddwylo arno, gofynnodd iddo a oedd yn gweld rhywbeth. Ac wedi edrych i fyny, dywedodd, Rwyn gweld y bobl fel coed yn cerdded. Yna eto gosododd y dwylo ar ei lygaid a gwnaeth iddo edrych i fyny, ac fei hadferiwyd, ac edrychodd yn glir ar bawb. Ac anfonodd ef iw dŷ ei hun gan ddweud, Paid â mynd ir pentref na dweud wrth neb yn y pentref.

Ac aeth Iesu allan ai ddisgyblion i bentrefi Caesarea Philippi, ac ar y ffordd gofynnodd iw ddisgyblion gan ddweud wrthynt, Pwy y mae pobl yn dweud ydw i? Ond atebodd y rhain, Ioan Fedyddiwr, ac eraill Elias, ac eraill un or proffwydi. Ac meddai ef wrthynt, Ond chwi, pwy yr ydych chwin dweud ydwyf fi? Ac yn ateb meddai Pedr wrtho, Ti ywr Crist. Ac feu ceryddodd hwy fel na ddywedent wrth neb amdano.

Ac dechreuodd ddysgu iddynt fod yn rhaid i Fab y Dyn ddioddef

llawer, a chael ei wrthod gan yr henuriaid ar prif offeiriaid ar ysgrifenyddion, a chael ei ladd, ac ar ôl tri diwrnod atgyfodi. Ac yn agored yr oedd yn llefarur gair. Ac wedi ei gymryd or neilltu, dechreuodd Pedr ei geryddu. Ond wedi troi a gweld ei ddisgyblion, fe geryddodd Pedr gan ddweud, Dos ar fy ôl, Satan, oherwydd nid wyt tin meddwl am bethau Duw, ond am bethau dynion.

Ac wedi galwr dorf gydai ddisgyblion dywedodd wrthynt, Pwy bynnag sydd eisiau fy nilyn i, gadawed iddo wadu ei hun a chodi ei groes, am dilyn i. Oherwydd pwy bynnag a fyn achub ei enaid, fei cyll, ond pwy bynnag a gyll ei enaid ei hun er fy mwyn i ac er mwyn yr efengyl, hwn ai achub. Oherwydd pa les i ddyn os ennill ef y byd cyfan, ond colli ei enaid ei hun? Neu beth a rydd dyn yn gyfnewid am ei enaid? Oherwydd pwy bynnag a fydd yn cywilyddio ohonof fi am geiriau yn y genhedlaeth odinebgar a phechadurus hon, bydd Mab y Dyn hefyd yn cywilyddio ohono ef pan ddaw yng ngogoniant ei Dad gydar negeswyr sanctaidd.

9

Ac yr oedd yn dweud wrthynt, yn wir rwyn dweud i chwi fod rhai or rhai syn sefyll yma, na fyddant yn blasu marwolaeth hyd nes y gwelant deyrnas Duw wedi dod mewn nerth.

Ac wedi chwe diwrnod cymerodd Iesu Pedr ac Iago ac Ioan a daeth â hwy i fynydd uchel ar eu pennau eu hunain, ac fei

gweddnewidiwyd ou blaen, Ac aeth ei ddillad yn disgleirio, yn wyn iawn fel eira, fel na all pannwr ar y ddaear eu gwynnu felly. Ac ymddangosodd iddynt Elias gyda Moses, ac yr oeddent yn siarad âr Iesu. Ac mewn ateb dywedodd Pedr wrth yr Iesu, Rabbi, da yw i ni fod yma, a gadewch i ni wneud tri phabell, un i ti ac un i Moses ac un i Elias. nid oedd yn gwybod beth iw ddweud, oherwydd roeddent wedi dychryn Ac fe ddigwyddodd fod cwmwl yn cysgodi arnynt hwy, ac fe ddaeth llais or cwmwl yn dweud, Hwn yw fy Mab, yr Anwylyd; gwrandewch arno ef. Ac yn sydyn, wrth edrych ou cwmpas, ni welsant neb mwyach, ond yr Iesu yn unig gyda hwy. Wrth iddynt ddisgyn or mynydd, gorchmynnodd iddynt na ddywedent wrth neb yr hyn a welsant, oni bai pan gyfodo Mab y Dyn or meirw. Ac fe ddaliwyd y gair ganddynt, gan drafod ymysg eu hunain beth yw codi or meirw. Ac yr oeddent yn ei holi ef gan ddweud, Pam y maer ysgrifenyddion yn dweud bod rhaid i Elias ddod yn gyntaf? Ond atebodd ac meddai wrthynt, Elias yn wir, gan ddod yn gyntaf, yn adfer pob peth, a sut mae wedi ei ysgrifennu am Fab y Dyn y bydd yn dioddef llawer ac yn cael ei ddirmygu? Ond dywedaf i chwi fod Elias hefyd wedi dod, a gwnaethant iddo gymaint ag yr oeddent yn dymuno, fel y mae wedi ei ysgrifennu amdano.

Ac wedi dod at y disgyblion, gwelodd dyrfa fawr ou cwmpas, ac ysgrifenyddion yn dadlau â hwy. Ac yn syth, wedi ir holl dorf ei weld, cawsant eu synnu, ac wrth redeg ato cyfarchsant ef. Ac gofynnodd ir ysgrifenyddion, Beth ydych chin dadlau ymhlith eich hunain? Ac atebodd un or dorf a dywedodd, Athro, deuthum âm mab atat ti, sydd â ysbryd mud. Ac ym mhle

bynnag y bydd yn gafael ynddo, maen ei daflu i lawr, ac maen ewynu ac yn rhincian ei ddannedd, ac maen gwywo, a dywedais wrth dy ddisgyblion fel y gallent ei fwrw allan, ac ni allent. Ond atebodd ef ac meddai wrtho, O genhedlaeth anffyddlon, hyd pa bryd y byddaf gyda chwi? Hyd pa bryd y goddefaf chwi? Dewch ag ef ataf fi. A daethant ag ef ato. Ac ar ei weld ef, yn syth cyfystwythodd yr ysbryd ef, a syrthiodd ar y ddaear gan rolio ac ewynu. Ac gofynnodd iw dad, Faint o amser yw ers i hyn ddigwydd iddo? A dywedodd yntau, O blentyndod. Ac yn aml taflodd ef i mewn i dân ac i mewn i ddyfroedd, fel yi dinistrio, ond os gelli di rywbeth, helpa ni gan dosturio wrthym. Ond dywedodd Iesu wrtho, Os wyt tin gallu credu, mae pob peth yn bosibl ir un syn credu. Ac yn syth, wedi gweiddi, dywedodd tad y plentyn gyda dagrau, Rwyn credu, Arglwydd; helpa fy anghrediniaeth. Ond pan welodd Iesu fod tyrfa yn rhedeg ynghyd, ceryddodd yr ysbryd aflan gan ddweud wrtho, Yr ysbryd mud a byddar, yr wyf fi yn gorchymyn i ti, dos allan ohono ac na ddoi i mewn iddo mwyach. Ac wedi gweiddi ai ddirdynnu lawer, aeth allan, a daeth fel un marw, fel bod llawer yn dweud ei fod wedi marw. Ond gafaelodd Iesu yn ei law ai godi, a chododd yntau. Ac wedi iddo fynd i mewn i dŷ, roedd ei ddisgyblion yn ei holin breifat, Pam na allem ni ei fwrw allan? Ac meddai wrthynt, Ni all y rhyw hwn fynd allan mewn unrhyw fodd oni bai trwy weddi ac ympryd.

Ac wedi mynd allan o yno, roeddent yn teithio trwy Galilea, ac nid oedd yn dymuno i neb wybod, Roedd yn dysgu ei ddisgyblion ac yn dweud wrthynt fod Mab y Dyn yn cael ei

fradychu i ddwylo dynion, a byddant yn ei ladd, ac wedi iddo gael ei ladd ar y trydydd dydd bydd yn codi. Ond nid oeddent yn deall y gair, ac roeddent yn ofni ei holi ef.

A daeth i Capernaum, ac wedi iddo fod yn y tŷ gofynnodd iddynt, Beth oeddech chin ei drafod ymhlith eich gilydd ar y ffordd? Ond yr oeddent hwy yn dawel, oherwydd yr oeddent wedi trafod âi gilydd ar y ffordd pwy oedd fwyaf. Ac wedi eistedd i lawr, galwodd y deuddeg a dweud wrthynt, Os yw rhywun yn dymuno bod yn gyntaf, bydd yn olaf o bawb ac yn was i bawb. Ac wedi cymryd plentyn, gosododd ef yn eu canol hwy, ac wedi ei gofleidio, dywedodd wrthynt Pwy bynnag syn derbyn un or plant hyn yn fy enw i, maen fy nerbyn i, a phwy bynnag syn fy nerbyn i, nid myfin unig y maen ei dderbyn, ond yr un am hanfonodd i. Atebodd Ioan iddo gan ddweud, Athro, gwelsom rywun yn bwrw allan gythreuliaid yn dy enw di, un nad ywn ein dilyn ni, ac fei gwaharddasom ef, oherwydd nad ywn ein dilyn ni. Ond dywedodd Iesu, Peidiwch âi rwystro ef, oherwydd nid oes neb a wna wyrth yn fy enw i ac a fydd yn gallu siarad yn ddrwg amdanaf yn fuan wedyn. Oherwydd pwy nad yw yn eich erbyn chi, y mae och plaid chi. Oherwydd pwy bynnag a rydd i chi gwpan o ddŵr yn fy enw i, am eich bod yn eiddo i Grist, yn wir rwyn dweud wrthych, ni chyll ei wobr.

Ac pwy bynnag syn peri i un or rhai bach hyn syn credu ynof fi faglu, gwell fyddai iddo pe bai maen melin wedi ei osod am ei wddf ac yntau wedi ei daflu ir môr. Ac os bydd dy law yn peri i ti bechu, tor hi i ffwrdd; gwell yw i ti fynd i mewn ir bywyd yn

anafiedig, na chael dwy law a mynd i ffwrdd i gehenna, ir tân na ellir ei ddiffodd lle nad yw eu pryf yn marw ac nad ywr tân yn cael ei ddiffodd Ac os bydd dy droed yn peri iti faglu, tor ef i ffwrdd; gwell yw iti fynd i mewn ir bywyd yn gloff, na chael dy daflu â dwy droed i gehenna, ir tân diffodd. lle nad yw eu pryf yn marw ac nad ywr tân yn cael ei ddiffodd Ac os yw dy lygad yn peri i ti faglu, bwrw ef allan; gwell yw i ti fynd i mewn i deyrnas Dduw ag un llygad, na chael dau lygad a mynd i gehenna y tân. lle nad yw eu pryf yn marw ac nad ywr tân yn cael ei ddiffodd Oherwydd bydd pawb yn cael ei hallt â thân, a bydd pob aberth yn cael ei hallt â halen. Maer halen yn dda, ond os bydd yr halen yn colli ei halltrwydd, â beth y byddwch yn ei halltu? Byddwch â halen ynoch eich hunain a byddwch mewn heddwch âch gilydd.

10

Ac o yno, wedi codi, daw i ffiniau Jwdea trwyr ardal y tu hwnt ir Iorddonen, ac mae tyrfaoedd yn ymgynnull ato eto, ac fel yr oedd wedi arfer, yr oedd yn eu dysgu hwy eto. Ac wedi ir Phariseaid nesáu, roeddent yn gofyn iddo a ywn caniataol i ddyn ysgaru ei wraig, gan ei brofi ef. Ond atebodd ac meddai wrthynt, Beth a orchmynnodd Moses i chwi? Ond dywedasant hwy, Caniataodd Moses ysgrifennu llyfr ysgariad ac ysgaru. Ac atebodd Iesu a dywedodd wrthynt, Oherwydd caledwch eich calonnau yr ysgrifennodd ef y gorchymyn hwn i chwi, Ond o ddechraur greadigaeth, gwryw a benyw y gwnaeth Duw hwy.

Oherwydd hyn bydd dyn yn gadael ei dad ai fam, ac yn cael ei uno âi wraig, a bydd y ddau yn un cnawd. Felly nid ydynt mwyach yn ddau, ond yn un cnawd. Yr hyn y mae Duw wedi ei uno, na ad i ddyn ei wahanu. Ac yn y tŷ eto roedd y disgyblion yn ei holi ef ynghylch hyn. Ac meddai wrthynt, pwy bynnag syn ysgaru ei wraig ac yn priodi un arall, y maen godineb yn ei herbyn, Ac os bydd dynes, wedi ysgaru ei gŵr, yn priodi un arall, y maen godinebu.

Ac yr oeddent yn dod â phlant ato ef, fel y cyffyrddai â hwy, ond yr oedd y disgyblion yn ceryddur rhai oedd yn dod â hwy. Ond pan welodd Iesu hyn, fe ddigiodd ac meddai wrthynt, Gadewch ir plant ddod ataf fi, a pheidiwch âu rhwystro, oherwydd i rai fel hyn y mae teyrnas Dduw. Yn wir, rwyn dweud wrthych, pwy bynnag nad ywn derbyn deyrnas Dduw fel plentyn, ni chaiff fynd i mewn iddi. Ac wedi eu cofleidio, bendithiodd hwy gan osod ei ddwylo arnynt.

Ac wrth iddo fynd allan ir ffordd, rhedodd un ato a phenlinio oi flaen, a gofynnodd iddo, Athro da, beth a wnaf i fel y caf etifeddu bywyd tragwyddol? Ond dywedodd Iesu wrtho, Pam yr wyt tin fy ngalw in dda? Nid oes neb yn dda ond un, sef Duw. Rwyt tin gwybod y gorchmynion: na odineba, na lofruddia, na ladrata, na ddwg dystiolaeth gau, na thwylla, anrhydedda dy dad ath fam. Ond atebodd ac meddai wrtho, Athro, yr holl bethau hyn rwyf wedi eu cadw om hieuenctid. Ond edrychodd Iesu arno ai garu, a dywedodd wrtho, Un peth sydd yn brin arnat ti. Os wyt ti am fod yn berffaith, dos, gwerthu cymaint ag

sydd gennyf ti a rho ir tlodion, a byddin cael trysor yn y nefoedd, a thyrd, dilyn fi, gan godi dy groes. Ond aeth ymaith yn drist oherwydd y gair, yn galaru, oherwydd yr oedd ganddo lawer o eiddo.

Ac wedi edrych oi gwmpas, dywed Iesu wrth ei ddisgyblion, Mor anodd y bydd ir rhai sydd âr arian fynd i mewn i deyrnas Duw! Ond roedd y disgyblion yn synnu at ei eiriau. Ond atebodd Iesu eto gan ddweud wrthynt, Blant, mor anodd yw hi ir rhai syn ymddiried mewn cyfoeth fynd i mewn i deyrnas Duw. Maen haws i gamel fynd trwy dwll nodwydd na i gyfoethog fynd i mewn i deyrnas Duw. Ond roeddent yn synnun eithafol gan ddweud wrthynt eu hunain, A phwy all gael ei achub? Wedi edrych arnynt hwy, dywed Iesu, Gyda dynion maen amhosibl, ond nid gyda Duw, oherwydd mae pob peth yn bosibl gyda Duw. Dechreuodd Pedr ddweud wrtho, Wele, rydyn ni wedi gadael popeth ac wedi dy ddilyn di. Atebodd Iesu a dywedodd, Yn wir rwyn dweud wrthych, nid oes neb sydd wedi gadael tŷ neu frodyr neu chwiorydd neu dad neu fam neu wraig neu blant neu gaeau er fy mwyn i ac er mwyn yr efengyl, os na chaiff ganwaith yn awr yn yr amser hwn dai a brodyr a chwiorydd a thad a mam a phlant a meysydd gydag erledigaethau, ac yn yr oes sydd i ddod fywyd tragwyddol. Ond bydd llawer syn gyntaf yn olaf, ar olaf yn gyntaf.

Roeddent ar y ffordd yn mynd i fyny i Jerwsalem, ac roedd Iesu yn mynd ou blaenau, ac roeddent yn rhyfeddu, ac wrth ddilyn roeddent yn ofni. Ac wedi cymryd y deuddeg eto, dechreuodd

ddweud wrthynt y pethau oedd ar fin digwydd iddo. oherwydd wele, rydym yn mynd i fyny i Jerwsalem a bydd Mab y Dyn yn cael ei draddodi ir prif offeiriaid ac ysgrifenyddion, a byddant yn ei gondemnio i farwolaeth ac yn ei draddodi ir cenhedloedd, A byddant yn ei watwar ac yn ei fflangellu ac yn poeri arno ac yn ei ladd, ac ar y trydydd dydd bydd yn codi.

Ac mae Iago ac Ioan, meibion Sebedeus, yn agosáu ato ef gan ddweud, Athro, rydym yn dymuno i ti wneud i ni beth bynnag y gofynnwn. Ond dywedodd wrthynt, Beth yr ydych chi am i mi ei wneud i chi? Ond dywedasant wrtho ef, Rho i ni fel y gallom ni, un ar dy ddeheulaw a un ar dy aswy, eistedd yn dy ogoniant. Ond dywedodd Iesu wrthynt, Nid ydych yn gwybod beth yr ydych yn ei ofyn. A allwch yfed y cwpan yr wyf fi yn ei yfed, a derbyn y bedydd yr wyf fi yn cael fy medyddio ag ef? A hwy a ddywedasant wrtho, gallwn. Ond dywedodd Iesu wrthynt, y cwpan yn wir yr wyf fi yn ei yfed, fei yfwch, ar bedydd yr wyf fi yn cael fy medyddio ag ef, fech bedyddir. Ond nid yw eistedd ar fy neheulaw ac ar fy aswy yn eiddo iw roi, ond ir rhai y mae wedi ei baratoi ar eu cyfer.

Ac wedi ir deg glywed, dechreuasant ddigio ynghylch Iago ac Ioan. Ond galwodd Iesu hwy ato a dweud wrthynt, Rydych chin gwybod bod y rhai syn ymddangos yn llywodraethwyr y cenhedloedd yn arglwyddiaethu arnynt, au gwŷr mawr yn arfer awdurdod drostynt, Nid felly y bydd yn eich plith chwi, ond pwy bynnag a fyn fod yn fawr yn eich plith chwi, bydd yn was i chwi ac pwy bynnag och plith sydd am fod yn gyntaf, bydd yn

gaethwas i bawb Ac oherwydd daeth Mab y Dyn nid i gael ei wasanaethu, ond i wasanaethu, ac i roi ei enaid yn bridwerth yn lle llawer.

Ac maent yn dod i Jericho. Ac wrth iddo ef fynd allan o Jericho gydai ddisgyblion a thorf sylweddol, roedd mab Timaeus, sef Bartimaeus y dall, yn eistedd wrth ymyl y ffordd yn cardota. Ac wedi clywed mai Iesu o Nasareth ydoedd, dechreuodd weiddi a dweud, Fab Dafydd, Iesu, trugarha wrthyf fi. Ac roedd llawer yn ei geryddu fel y dylai fod yn dawel, ond roedd ef yn gweiddi allan yn llawer mwy, Fab Dafydd, trugarha wrthyf fi. Ac wedi sefyll, dywedodd Iesu, Galwch ef, ac maent yn galwr dyn dall gan ddweud wrtho, Cymer galon, cod, maen dy alw di. Ond wedi bwrw ymaith ei wisg a chodi, daeth at Iesu. Ac mewn ateb dywed Iesu wrtho, Beth wyt ti eisiau i mi ei wneud? Ond dywedodd y dyn dall wrtho, Rabboni, fel y gallaf weld eto. A dywedodd Iesu wrtho, Dos, mae dy ffydd wedi dy achub di. Ac yn syth cafodd ei olwg yn ôl, ac roedd yn dilyn Iesu ar y ffordd.

11

Ac pan oeddent yn nesáu at Jerwsalem, at Bethsffage a Bethania ger mynydd yr Olewydd, anfonodd ddau oi ddisgyblion Ac meddai wrthynt, Ewch ir pentref sydd gyferbyn â chwi, ac yn syth wrth fynd i mewn iddo fe gewch hyd i ebol wedi ei rwymo, un nad oes neb o ddynion wedi eistedd arno; datodwch ef a dewch ag ef. Ac os dywed rhywun wrthych chi, Pam yr ydych

chin gwneud hyn? dywedwch fod gan yr Arglwydd ei angen, ac y bydd yn ei anfon yn ôl yma ar unwaith. Aethon nhw i ffwrdd ac fe wnaethon nhw ddod o hyd ir ebol wedii rwymo wrth y drws tu allan ar y stryd, ac maen nhwn ei ddatod. ac roedd rhai or rhai oedd yn sefyll yno yn dweud wrthynt, Beth ydych chin ei wneud yn datod yr ebol? Ond dywedasant wrthynt fel y gorchmynnodd Iesu, a gadawsant iddynt fynd. A daethant âr ebol at Iesu, a thaflasant eu dillad arno, ac eisteddodd arno. Ond taenasant llawer eu dillad ar y ffordd, ac yr oedd eraill yn torri canghennau deiliog or coed ac yn eu taenu ar y ffordd. Ac yr oedd y rhai oedd yn mynd o flaen ar rhai oedd yn dilyn yn gweiddi gan ddweud, Hosanna, bendigedig ywr un syn dod yn enwr Arglwydd. Bendigedig ywr deyrnas syn dod yn enwr Arglwydd, ein tad Dafydd; hosanna yn y goruchaf.

Ac aeth Iesu i mewn i Jerwsalem ac ir deml, ac wedi edrych o gwmpas ar bopeth, gan fod yr awr eisoes yn hwyr, aeth allan i Fethania gydar deuddeg.

Ar dydd nesaf, wedi iddynt fynd allan o Bethania, roedd yn newynog. A gweld coeden ffigys o bell â dail arni, daeth i weld a fyddain dod o hyd i rywbeth arni, ac wedi dod ati ni ddaeth o hyd i ddim ond dail, oherwydd nid oedd yn amser ffigys. Ac yn ateb dywedodd wrthi, Byth mwy oth ir oes na fwytaed neb ffrwyth. Ac roedd ei ddisgyblion yn clywed.

Ac maent yn dod eto i Jerwsalem, ac wedi mynd i mewn ir deml, dechreuodd Iesu fwrw allan y rhai oedd yn gwerthu ar rhai

oedd yn prynu yn y deml, a dymchwelodd fyrddaur cyfnewidwyr arian a seddir rhai oedd yn gwerthur colomennod. Ac nid oedd yn caniatáu i neb gario llestr trwyr deml, Ac yr oedd yn dysgu gan ddweud wrthynt, Onid ywn ysgrifenedig y gelwir fy nhŷ i yn dŷ gweddi ir holl genhedloedd? Ond yr ydych chwi wedi ei wneud yn ogof lladron.

Ac fe glywodd yr ysgrifenyddion ar Phariseaid ar prif offeiriaid, ac yr oeddent yn ceisio sut iw ddinistrio ef, oherwydd yr oeddent yn ei ofni ef, gan fod yr holl dorf yn synnu at ei ddysgeidiaeth ef. Ac pan ddaeth yn hwyr, aeth allan or ddinas.

Ac wrth fynd heibio yn y bore, gwelsant y ffigysbren wedi gwywo or gwreiddiau. Ac wrth gofio, dywed Pedr wrtho, Rabbi, edrych, maer ffigysbren a felltithiaist wedi gwywo. Ac yn ateb dywedodd Iesu wrthynt, Byddwch â ffydd yn Nuw. Yn wir, oherwydd rwyn dweud i chwi y bydd pwy bynnag a ddywedo wrth y mynydd hwn, Coder di a bwrier di ir môr, ac nad ywn amau yn ei galon, ond yn credu bod yr hyn y maen ei ddweud yn digwydd, yn cael yr hyn bynnag a ddywedo. Oherwydd hyn, rwyn dweud wrthych chi, popeth a ofynnwch amdano wrth weddïo, credwch eich bod yn ei dderbyn, a bydd yn eiddo i chi. Ac pan fyddwch yn sefyll yn gweddïo, maddeuwch os oes gennych rywbeth yn erbyn rhywun, fel y bydd eich Tad sydd yn y nefoedd hefyd yn maddau i chwi eich camweddau. Os nad ydych chin maddau, ni fydd eich Tad chwaith yn maddau eich tramgwyddau chi.

Ac maent yn dod eto i Jerwsalem, ac yn y deml tra oedd ef yn cerdded, daeth y prif offeiriaid ar ysgrifenyddion ar henuriaid ato. Ac maent yn dweud wrtho, Yn pa awdurdod yr wyt tin gwneud y pethau hyn? Neu pwy a roddodd i ti yr awdurdod hwn fel y gwnei dir pethau hyn? Ond atebodd Iesu a dywedodd wrthynt, Gofynnaf innau un gair i chwi, ac atebwch fi, a dywedaf i chwi trwy ba awdurdod yr wyf yn gwneud y pethau hyn. Y bedydd Ioan or nefoedd oedd, neu o ddynion? Atebwch i mi. Ac roeddent yn rhesymu ymysg eu hunain gan ddweud, Os dywedwn ni, O'r nefoedd, bydd yn dweud, Pam felly na chredasoch chi iddo? Ond gadewch inni ddweud, O ddynion? Roeddent yn ofnir bobl, oherwydd roedd pawb yn ystyried Ioan yn broffwyd. Ac yn ateb maent yn dweud wrth Iesu, Nid ydym yn gwybod. Ar Iesu, yn ateb, maen dweud wrthynt hwy, Nac ychwaith fi, nid wyf yn dweud i chwi ym mha awdurdod yr wyf yn gwneud y pethau hyn.

12

A dechreuodd ddweud wrthynt mewn damhegion, Plannodd dyn winllan a gosododd ffens oi chwmpas a chloddiodd wasg win ac adeiladodd dŵr, ai rhentu i ffermwyr ac aeth i ffwrdd. Ac anfonodd gaethwas at y ffermwyr ar yr amser priodol, er mwyn iddo dderbyn gan y ffermwyr o ffrwyth y winllan. Ac wedi ei gymryd, fei curo ai anfon ymaith yn waglaw. Ac eto anfonodd atynt gaethwas arall, ac wedi llabyddio hwnnw, clwyfasant ef yn ei ben ac anfon ef ymaith wedi ei ddiystyru. Ac eto anfonodd un

arall, a lladdasan nhw hwnnw, a llawer o rai eraill, gan guro rhai ohonyn nhw a lladd eraill. Felly o hyd, gan fod ganddo un mab, ei anwylyd, anfonodd ef yn olaf atynt gan ddweud, Byddant yn parchu fy mab. Ond dywedodd y ffermwyr hynny, wedi iddynt ei weld yn dod, wrth ei gilydd, Hwn ywr etifedd; dewch, gadewch i ni ei ladd, a bydd yr etifeddiaeth yn eiddo i ni. Ac wedi ei gymryd, fei lladdasan ai daflu allan tu allan ir winllan. Beth felly a wna arglwydd y winllan? Fe ddaw ac fe ddistrywiar ffermwyr hyn, ac fe rydd y winllan i eraill. Oni ddarllenasom chwi yr ysgrif hon, y garreg a wrthodwyd gan yr adeiladwyr, hon a ddaeth yn ben y gornel, Gan yr Arglwydd y daeth hon, ac y mae yn rhyfeddol yn ein golwg.

Ac yr oeddent yn ceisio gafael ynddo, ond ofnasant y dyrfa, oherwydd gwyddent ei fod wedi dweud y ddameg tuag atynt. Ac wedi ei adael ef, aethant i ffwrdd.

Ac maent yn anfon rhai or Phariseaid ac or Herodiaid ato ef er mwyn ei ddal ef â gair. Ond daeth y rhai hyn ac meddent wrtho, Athro, gwyddom dy fod yn ddyn gwir ac nad oes ots gennyt am neb, oherwydd nid wyt yn edrych ar wyneb dynion, ond ar wirionedd yr wyt yn dysgu ffordd Duw. Dywed wrthym felly, a ywn gyfreithlon rhoi treth i Gesar ai peidio? A ddylem roi ai peidio? Ond gan wybod eu rhagrith hwy, dywedodd wrthynt, Pam yr ydych chin fy mhrofi i? Dewch â denarius i mi fel y gallaf ei weld. A dyma hwyn dod ag ef. Ac meddai wrthynt, Delw pwy ar arysgrif hon? A dywedasant hwy, Cesar. Ac atebodd Iesu a dywedodd wrthynt, Rhowch yn ôl bethau Cesar i Gesar a

phethau Duw i Dduw, ac fe ryfeddasant ato.

Ac mae Sadwceaid yn dod ato ef, y rhai syn dweud nad oes atgyfodiad, ac roeddent yn ei holi gan ddweud, Athro, ysgrifennodd Moses i ni, os bydd brawd rhywun yn marw ac yn gadael gwraig, ac nid ywn gadael plant, fod ei frawd i gymryd ei wraig ac i godi had iddo. Felly roedd saith o frodyr. A chymerodd y cyntaf wraig, ac wrth farw ni adawodd had. A chymerodd yr ail hi, a bu farw, ac ni adawodd yntau chwaith had. Ar trydydd yn yr un modd. Ac fe gymerodd y saith hi, ac ni adawsant had. Yn olaf o bawb bu farwr wraig hefyd. Yn yr atgyfodiad felly, pan gyfodant, gwraig pwy o honynt fydd hi? Oherwydd cafodd y saith hi yn wraig. Ac atebodd Iesu a dywedodd wrthynt, Onid oherwydd hyn yr ydych yn camgymeryd, gan nad ydych yn gwybod yr ysgrifau nac ychwaith nerth Duw? Pan fyddant yn codi or meirw, nid ydynt yn priodi nac yn cael eu priodi, ond maent fel negeswyr yn y nefoedd. Ond ynghylch y meirw, eu bod yn cael eu codi, onid ydych wedi darllen yn llyfr Moses, yn rhan y berth, sut y dywedodd Duw wrtho gan ddweud, myfi yw Duw Abraham a Duw Isaac a Duw Jacob? Nid Duw y meirw yw ef, ond Duw y rhai byw, felly rydych chin fawr eich camgymeriad.

Ac wedi i un or ysgrifenyddion nesáu, wedi clywed hwy yn dadlau, gan weld ei fod wedi ateb yn dda iddynt, gofynnodd iddo, Pa un ywr gorchymyn cyntaf or cwbl? Ond atebodd Iesu ef, Y gorchymyn cyntaf or cwbl yw, gwrando, Israel, yr Arglwydd ein Duw, un Arglwydd yw, A cheri yr Arglwydd dy Dduw di oth holl galon ac oth holl enaid ac oth holl feddwl ac oth holl gryfder.

Dymar gorchymyn cyntaf. Ac maer ail yn debyg i hon: byddi din caru dy gymydog fel ti dy hun. Nid oes gorchymyn arall yn fwy nar rhain. Ac meddair ysgrifennydd wrtho, Da, athro, yn wir y dywedaist fod un yn bod ac nad oes un arall heblaw ef, ac i garu ef or holl galon ac or holl ddeall ac or holl enaid ac or holl nerth, ac i garu y cymydog fel ei hun, yn fwy yw nar holl boethoffrymau ac aberthau. Ac wedi i Iesu weld ei fod wedi ateb yn ddoeth, dywedodd wrtho, Nid wyt yn bell o deyrnas Dduw, ac nid oedd neb yn meiddio ei holi ef mwyach.

Ac wrth ateb, roedd Iesu yn dweud wrth ddysgu yn y deml, Sut maer ysgrifenyddion yn dweud bod y Crist yn fab i Ddafydd? Oherwydd dywedodd Dafydd ei hun yn yr Ysbryd Glân, Maer Arglwydd yn dweud im Arglwydd i, eistedd ar fy neheulaw nes imi osod dy elynion yn droedfainc ith draed. Ei hun felly mae Dafydd yn ei alw ef yn Arglwydd, ac o ble mae ef yn fab iddo? Ac roedd y dorf fawr yn gwrando arnon llawen.

Ac yr oedd yn dweud wrthynt yn ei ddysgeidiaeth, Gwyliwch rhag yr ysgrifenyddion syn dymuno cerdded mewn gwisgoedd ac yn dymuno cyfarchion yn y marchnadoedd. ar prif seddau yn y cynulliadau ar prif leoedd yn y gwleddoedd Y rhai syn llyncu tair gweddwon ac yn gweddïo gweddïau hir dan esgus, bydd y rhain yn derbyn barn fwy.

Ac wedi i Iesu eistedd gyferbyn âr drysorfa, yr oedd yn gwylio sut yr oedd y dorf yn taflu arian pres i mewn ir drysorfa. Ac roedd llawer o gyfoethogion yn rhoi llawer, a daeth un weddw

dlawd a rhoi dau ddarn arian bach, sef cwadrans. Ac wedi galw ei ddisgyblion ato dywedodd wrthynt, Yn wir rwyn dweud i chwi fod y weddw dlawd hon wedi rhoi mwy na phawb or rhai syn rhoi ir drysorfa, Oherwydd pawb a daflodd allan ou helaethrwydd, ond hon a daflodd allan oi thlodi bopeth a oedd ganddi, ei holl fywyd.

13

Ac wrth iddo fynd allan or deml, dywed un oi ddisgyblion wrtho, Athro, edrych pa fath gerrig a pha fath adeiladau. Ac atebodd Iesu a dywedodd wrtho, A weli di yr adeiladau mawrion hyn? Ni adewir yma garreg ar garreg na chaiff ei bwrw i lawr. Ac wrth iddo eistedd ar Fynydd yr Olewydd gyferbyn âr deml, roedd Pedr ac Iago ac Ioan ac Andreas yn ei holi ar wahân, Dywed wrthym ni pryd y bydd y pethau hyn, a beth fydd yr arwydd pan fydd yr holl bethau hyn ar fin cael eu cyflawni? Ond atebodd Iesu a dechreuodd ddweud wrthynt, Gwyliwch rhag i rywun eich arwain ar gyfeiliorn. Oherwydd bydd llawer yn dod yn fy enw i yn dweud mai fi ydw i, a byddant yn arwain llawer ar gyfeiliorn. Pan glywch chi am ryfeloedd a sôn am ryfeloedd, peidiwch â chael eich cynhyrfu, oherwydd maen rhaid i hyn ddigwydd, ond nid dymar diwedd eto. Canys cyfyd cenedl yn erbyn cenedl a theyrnas yn erbyn teyrnas, a bydd daeargrynfeydd mewn lleoedd, a bydd newynnau a chythrwfl. Dechreuadau poenau esgor ywr rhain. Ond gwyliwch eich hunain. Oherwydd byddant yn eich traddodi i gynghorau ac yn

eu cynulliadau hwy cewch eich curo, a byddwch yn sefyll gerbron llywodraethwyr a brenhinoedd om hachos i, yn dystiolaeth iddynt. Ac i bob y cenhedloedd, maen angenrheidiol ir newyddion da gael ei gyhoeddi yn gyntaf. Pan fyddant yn eich arwain ich traddodi, peidiwch â bod yn bryderus ymlaen llaw beth iw ddweud, na pharatoi, ond beth bynnag a roddir i chi yn yr awr honno, dywedwch hynny, oherwydd nid chi syn siarad, ond yr Ysbryd Glân. Bydd brawd yn bradychu brawd i farwolaeth, a thad yn bradychu plentyn, a bydd plant yn codi yn erbyn rhieni au rhoi hwy i farwolaeth. A byddwch yn cael eich casáu gan bawb oherwydd fy enw, ond yr hwn a ddyfalbarhaodd hyd y diwedd, hwnnw a achubir.

Pan welwch y ffieidd-dra anghyfannedd a ddywedwyd gan y proffwyd Daniël yn sefyll lle na ddylai - dealled yr hwn syn darllen - yna ffoched y rhai sydd yn Jwdea ir mynyddoedd. Ond peidied yr hwn sydd ar y to â dod i lawr ir tŷ, ac na ddeled i mewn i godi rhywbeth oi dŷ, Ac na throed yr hwn sydd yn y maes yn ôl i godi ei wisg. Gwae ir rhai syn feichiog ac ir rhai syn rhoi sugn yn y dyddiau hynny. Gweddïwch, fodd bynnag, fel na ddaw eich ffoi yn y gaeaf. Oherwydd bydd y dyddiau hynny yn orthrymder, fel na fu ei fath o ddechraur greadigaeth a greodd Duw hyd yn awr ac ni fydd byth. Ac os na fyddair Arglwydd wedi byrhaur dyddiau, ni fyddai pob cnawd wedi ei achub, ond oherwydd y rhai etholedig a ddewisodd ef, byrhaod ef y dyddiau. Ac yna os dywed rhywun wrthych chi, Wele yma y Crist, neu Wele ef yno, peidiwch â chredu. Canys bydd gau-gristiaid a gau-broffwydi yn codi, a byddant yn rhoi arwyddion

a rhyfeddodau er mwyn arwain ar gyfeiliorn, os yn bosibl, hyd yn oed yr etholedigion. Ond chi, gwelwch: wele, rwyf wedi rhagddweud popeth i chi. Ond yn y dyddiau hynny, ar ôl y gorthrymder hwnnw, bydd yr haul yn cael ei dywyllu, ac ni fydd y lleuad yn rhoi ei goleuni, A bydd y sêr yn cwympo or nef, a bydd y galluoedd sydd yn y nefoedd yn cael eu hysgwyd. Ac yna byddant yn gweld Mab y Dyn yn dod mewn cymylau gyda nerth mawr a gogoniant. Ac yna bydd yn anfon ei negeswyr ac yn casglu ynghyd ei etholedigion or pedwar gwynt, o ben y ddaear hyd ben y nefoedd.

Ond or ffigysbren dysgwch y ddameg. Pan fydd ei gangen eisoes yn dod yn dyner ac yn bwrw allan y dail, rydych yn gwybod bod yr haf yn agos, Felly hefyd chi, pan welwch chir pethau hyn yn digwydd, gwybyddwch ei fod yn agos wrth y drysau. yn wir rwyn dweud wrthych na fydd y genhedlaeth hon yn pasio ymaith hyd nes y bydd yr holl bethau hyn yn digwydd Bydd y nefoedd ar ddaear yn darfod, ond ni fydd fy ngeiriau i yn darfod.

Ond ynghylch y dydd hwnnw neur awr honno, nid oes neb yn gwybod, nar negeswyr yn y nefoedd, nar Mab, ond y Tad. Gwyliwch, byddwch yn wyliadwrus a gweddïwch, oherwydd nid ydych yn gwybod pryd y maer amser. Fel dyn ar daith i ffwrdd, gan adael ei dŷ, a rhoir awdurdod iw gaethweision, ac i bob un ei waith, a gorchymynodd ir porthor fel y dylai wylio. Gwyliwch felly, oherwydd nid ydych yn gwybod pryd y daw arglwydd y tŷ, yn hwyr neu am hanner nos neu ar gân y ceiliog neu yn y bore,

Rhag iddo ddod yn sydyn ach cael chin cysgu. Yr hyn a ddywedaf i chwi, a ddywedaf i bawb: byddwch yn wyliadwrus.

14

Roedd y Pasg ar bara croyw ymhen deuddydd. Ac roedd y prif offeiriaid ar ysgrifenyddion yn ceisio sut iw ddal ef trwy dwyll ai ladd. Roeddent yn dweud, Nid yn ystod y wyl, rhag ofn y bydd terfysg ymhlith y bobl.

Ac tra oedd ef yn Bethania yn nhŷ Simon y gwahanglwyf, wrth iddo orwedd daeth gwraig â ffiol alabaster o ennaint nard pur, drud iawn, ac wedi torrir ffiol alabaster fei tywalltodd ar ei ben. Ond yr oedd rhai yn ddig wrthynt eu hunain gan ddweud, I ba beth y bur gwastraff hwn or ennaint? Oherwydd gallair eli hwn fod wedi ei werthu am dros dri chant o ddenarii ai roi ir tlodion, ac roeddent yn ei cheryddu hi. Ond dywedodd Iesu, Gadewch lonydd iddi, pam yr ydych chin achosi trafferth iddi? Mae hi wedi gwneud gwaith da i mi. Oherwydd bob amser mae gennych y tlodion gyda chwi, a phryd bynnag y dymunwch gallwch wneud daioni iddynt, ond nid oes gennych fi bob amser. Yr hyn oedd ganddi hon a wnaeth; rhagwelodd eneinio fy nghorff ar gyfer y claddedigaeth. Yn wir rwyn dweud wrthych, lle bynnag y cyhoeddir y newyddion da hwn yn y byd cyfan, bydd yr hyn a wnaeth hon yn cael ei ddweud er cof amdani.

Ac aeth Jwdah Iscariot, un or deuddeg, at y prif offeiriaid er

mwyn ei fradychu iddynt. Ond wedi iddynt glywed, llawenhasant, ac addawsant roi darnau arian iddo, a cheisiodd sut y gallai ei draddodin gyfleus.

Ac ar y dydd cyntaf or bara croyw, pan oeddent yn aberthur pasg, dywedodd ei ddisgyblion wrtho, Ble rwyt ti eisiau i ni fynd i baratoi er mwyn i ti fwytar pasg? Ac anfona ddau oi ddisgyblion ac fe ddywed wrthynt, Ewch ir ddinas, ac fe fydd dyn yn cario jar o ddŵr yn cyfarfod â chwi; dilynwch ef. Ac lle bynnag y bydd yn mynd i mewn, dywedwch wrth feistr y tŷ fod yr athro yn gofyn, lle mae fy llety i lle gallaf fwytar pasg gyda fy nisgyblion? Ac fe fydd ef yn dangos i chi ystafell uchaf fawr wedii dodrefnu yn barod; yno paratowch i ni. Ac aeth ei ddisgyblion allan a daethant ir ddinas, a chawsant fel y dywedodd wrthynt, a pharatowyd y Pasg ganddynt. Ac wedi iddi nosi, daw gydar deuddeg, Ac wrth iddynt orwedd ac wrth iddynt fwyta, dywedodd Iesu, Yn wir, dywedaf i chwi fod un ohonoch yn mynd im bradychu fi, yr un syn bwyta gyda mi. Ond dechreuasant hwy ofidio a dweud wrtho fesul un, Nid myfi, siŵr? ac un arall, Nid myfi, siŵr? Ond atebodd ac meddai wrthynt, Un or deuddeg, yr un syn trochi gyda mi yn y bowlen. Y mae Mab y Dyn yn wir yn mynd fel y mae wedi ei ysgrifennu amdano, ond gwae ir dyn hwnnw y mae Mab y Dyn yn cael ei fradychu trwyddo; byddain well iddo pe na bair dyn hwnnw wedi ei eni. Ac wrth iddynt fwyta, cymerodd Iesu fara, a wedi ei fendithio, fei torrodd ai roi iddynt, a dywedodd, Cymerwch, bwytewch, hwn yw fy nghorff i. Ac wedi cymryd y cwpan, wedi rhoi diolch, rhoddodd ef iddynt, ac yfasant ohono i gyd. Ac

meddai wrthynt, Hwn yw fy ngwaed i, gwaed y cyfamod newydd, syn cael ei dywallt allan dros lawer. Amen, rwyn dweud wrthych na fyddaf mwyach yn yfed o ffrwyth y winwydden hyd y dydd hwnnw pan fyddaf yn ei yfed yn newydd yn nheyrnas Duw.

Ac wedi canu emyn, aethant allan i Fynydd yr Olewydd. Ac meddai Iesu wrthynt, Byddwch i gyd yn syrthio i ffwrdd ohonof fi yn y nos hon, oherwydd maen ysgrifenedig, Tarawaf y bugail a bydd y defaid yn cael eu gwasgaru. Ond ar ôl imi gael fy nghodi, mi af och blaen chi i Galilea. Ond dywedodd Pedr wrtho, Ac os bydd pawb yn cael eu tramgwyddo, ond nid fi. Ac meddai Iesu wrtho, Yn wir, rwyn dweud wrthyt ti y byddi di heddiw, yn y nos hon, cyn ir ceiliog ganu ddwywaith, yn fy ngwadu i dair gwaith. Ond dywedodd Pedr yn fwy taer fyth, Os bydd rhaid i mi farw gyda thi, ni fyddaf yn dy wadu di. Ac yr oedd pawb yn dweud yr un peth.

Ac maent yn dod i le or enw Gethsemane, ac maen dweud wrth ei ddisgyblion, Eisteddwch yma nes i mi weddïo. Ac fe gymerodd Pedr ac Iago ac Ioan gydag ef ei hun, a dechreuodd fod yn ofidus iawn ac yn drallodus. Ac meddai wrthynt, Mae fy enaid yn drist iawn hyd at farwolaeth; arhoswch yma a gwyliwch. Ac wedi mynd ymlaen ychydig, syrthiodd ar ei wyneb ar y ddaear, ac roedd yn gweddïo y byddai, os oedd yn bosibl, yr awr yn pasio oddi wrtho. Ac yr oedd yn dweud, Abba, y Tad, mae pob peth yn bosibl i ti; cariar cwpan hwn oddi wrthyf fi, ond nid yr hyn yr wyf fi yn ei ddymuno, ond yr hyn yr wyt ti. Ac fe ddaw ac fe

ganfu hwy yn cysgu, ac fe ddywed wrth Pedr, Simon, a wyt tin cysgu? Oni allech wylio un awr? Byddwch yn wyliadwrus a gweddïwch, fel na fyddwch yn mynd i mewn i demtasiwn; maer ysbryd yn wir yn barod, ond maer cnawd yn wan. Ac eto, wedi mynd i ffwrdd, gweddïodd gan ddweud yr un gair. Ac wedi dychwelyd cafodd hwy eto yn cysgu, oherwydd yr oedd eu llygaid yn cael eu llethu, ac ni wyddent beth iw ateb. Ac maen dod y trydydd tro ac maen dweud wrthynt, A ydych chin cysgu o hyd ac yn gorffwys? Maen rhy hwyr. Daeth yr awr. Wele, mae Mab y Dyn yn cael ei fradychu i ddwylor pechaduriaid. Codwch, gadewch i ni fynd; wele, y maer un syn fy nhradodi wedi dod yn agos.

Ac yn syth, tra oedd ef yn dal i siarad, daeth Jwda yr Iscariot, un or deuddeg, a chydag ef dyrfa fawr gyda chleddfyau a ffyn, wedi eu hanfon gan y prif offeiriaid ar ysgrifenyddion ar henuriaid. Roedd yr un a oedd yn ei fradychu wedi rhoi arwydd iddynt, gan ddweud, Pwy bynnag y byddaf yn ei gusanu, ef yw hwnnw; daliwch ef ac ewch ag ef ymaith yn ddiogel. Ac wedi dod, yn syth wedi nesáu ato, dywedodd, Henffych, rabbi, ac fei cusanodd. Ond gosododd y rheini eu dwylo arno ai ddal. Ond trawodd un or rhai oedd yn sefyll gerllaw, wedi tynnu ei gleddyf, gaethwas yr archoffeiriad a thorri ei glust i ffwrdd. Ac atebodd Iesu a dywedodd wrthynt, Fel at leidr yr aethoch allan gyda chleddyfau a ffyn im dal i? Bob dydd roeddwn gyda chi yn y deml yn dysgu, ac ni ddaliwyd fi gennych. Ond fel y cyflawnir yr ysgrythurau. Ac wedi ei adael, ffodd pawb. Ac dilynodd un dyn ifanc ef, wedi ei wisgo â lliain ar gorff noeth, a daliodd y dynion ifanc ef. Ond

ef, wedi gadael y lliain, ffodd yn noeth oddi wrthynt.

Ac arweinasant Iesu i ffwrdd at yr archoffeiriad, a daeth yr holl archoffeiriaid ar henuriaid ar ysgrifenyddion ynghyd ato ef. Ac dilynodd Pedr ef o bell hyd mewn i lys yr archoffeiriad, ac yr oedd yn eistedd gydar cynorthwywyr ac yn cynhesu wrth y golau. Ond yr oedd y prif offeiriaid ar holl gyngor yn ceisio tystiolaeth yn erbyn Iesu er mwyn ei roi ef i farwolaeth, ac nid oeddent yn ei chael. Oherwydd roedd llawer yn dwyn tystiolaeth ffug yn ei erbyn, ac nid oedd y tystolaethaun gyfartal. Ac roedd rhai wedi codi yn dwyn tystiolaeth ffug yn ei erbyn, gan ddweud Oherwydd clywsom ni ef yn dweud, Dinistraf fi y deml hwn a wnaed â llaw, ac mewn tri diwrnod adeiladaf un arall heb ei wneud â llaw. Ac nid hyd yn oed felly yr oedd eu tystiolaeth yn gyfartal. Ac wedi codi, aeth yr archoffeiriad ir canol a gofynnodd i Iesu gan ddweud, Oni wyt tin ateb dim? Beth maer rhain yn ei dystio yn dy erbyn? Ond yr oedd ef yn dawel ac ni atebodd ddim. Eto yr oedd yr archoffeiriad yn ei holi ac yn dweud wrtho, Ai ti ywr Crist, Mab yr Un Bendigedig? Ond dywedodd Iesu, Myfi ydwyf, a byddwch yn gweld Mab y Dyn yn eistedd ar ddeheulaw y Gallu ac yn dod ar gymylaur nefoedd. Ond rhwygodd yr archoffeiriad ei ddillad a dweud, Pa angen sydd arnom eto am dystion? Clywsoch yn sicr y cabledd, beth syn ymddangos i chwi? Ond condemniodd pawb ef i fod yn euog o farwolaeth. Ac dechreuodd rhai boeri arno a gorchuddio ei wyneb ai ddyrnodi a dweud wrtho, Proffwyda i ni pwy ywr un ath drawodd di. Ac fei trawodd y cynorthwywyr ef â dyrnodiau.

Ac wrth i Pedr fod islaw yn y cwrt, daw un o forynion yr archoffeiriad, Ac wedi gweld Pedr yn cynhesu ei hun, edrychodd arno a dweud, Roeddet ti hefyd gyda Iesu o Nasareth. Ond gwadodd gan ddweud, Nid wyf yn gwybod nac yn deall beth yr wyt tin ei ddweud. Ac aeth allan ir cyntedd, a chanodd y ceiliog. Ac wedi ir forwyn ei weld ef eto, dechreuodd ddweud wrth y rhai oedd yn sefyll o gwmpas fod hwn yn un ohonynt. Ond yr oedd efe eto yn gwadu. Ac ar ôl ychydig, yr oedd y rhai oedd yn sefyll gerllaw eto yn dweud wrth Pedr, Yn wir, un ohonynt wyt ti, oherwydd Galilead wyt ti, ac y mae dy leferydd yn debyg. Ond dechreuodd felltithio a thyngu nad oedd yn adnabod y dyn hwn yr ydych yn ei ddweud. Ac or ail waith canodd y ceiliog. Ac fe gofiodd Pedr y gair a ddywedodd Iesu wrtho, Cyn ir ceiliog ganu ddwywaith, byddin fy ngwadu deirgwaith, ac wedi hynny wylodd.

15

Ac yn syth yn y bore, wedi ir prif offeiriaid gynnal cyngor gydar henuriaid ar ysgrifenyddion ar holl gyngor, wedi rhwymo Iesu, fei cludwyd i ffwrdd ai draddodi i Pilat. Ac gofynnodd Peilat iddo, Ai ti yw brenin yr Iddewon? Ond atebodd ef a dywedodd wrtho, Ti syn dweud. Ac roedd y prif offeiriaid yn ei gyhuddo ef o lawer, ond ni atebodd ef ddim. Ond gofynnodd Pilat iddo eto gan ddweud, Onid wyt tin ateb dim? Gwêl faint y maent yn tystio yn dy erbyn. Ond ni atebodd Iesu ddim byd mwyach, fel bod Pilat yn rhyfeddu. Yn ôl yr ŵyl, roedd yn rhyddhau iddynt

un carcharor, yr hwn yr oeddent yn gofyn amdano. Roedd y dyn a elwid yn Barabbas wedi ei rwymo gydar cyd-wrthryfwyr, y rhai oedd wedi cyflawni llofruddiaeth yn y gwrthryfel. Ac wedi gweiddi allan, dechreuodd y dorf ofyn fel y gwnâi bob amser iddynt. Ond atebodd Pilat iddynt gan ddweud, A ydych chi eisiau i mi ryddhau i chi frenin yr Iddewon? Roedd yn gwybod bod yr archoffeiriaid wedi ei draddodi trwy genfigen. Ond cynhyrfodd y prif offeiriaid y dorf fel y byddain rhyddhau Barabbas iddynt yn hytrach. Ond atebodd Pilat eto a dywedodd wrthynt, Beth felly yr ydych chi eisiau i mi ei wneud âr hwn yr ydych chin ei alwn frenin yr Iddewon? Ond gweiddasant eto, Croeshoelia ef! Ond yr oedd Pilat yn dweud wrthynt, Beth ddrwg y gwnaeth ef? Ond gweiddasant yn fwy eithafol, Croeshoelia ef. Ond yr oedd Pilat yn dymuno gwneud digon ir dyrfa, felly rhyddhaodd Barabbas iddynt, a thraddododd Iesu, wedi ei fflangellu, fel y croeshoeliwyd ef.

Ond arweiniodd y milwyr ef i mewn ir llys, sef y praetorium, ac fe alwasant ynghyd yr holl gatrawd. Ac maent yn ei wisgo mewn porffor ac yn gosod arno goron ddrain wedi ei phlethu Ac dechreuasant ei gyfarch ef. Henffych well, Frenin yr Iddewon, Ac roeddent yn taro ei ben â brwyn ac yn poeri arno, ac wrth osod eu gliniau roeddent yn penlinio oi flaen. Ac pan wnaethant watwar arno, tynnasant y porffor oddi arno a gwisgo amdano ei ddillad ei hun, ac aethant ag ef allan er mwyn ei groeshoelio.

Ac maent yn gorfodi rhyw un oedd yn mynd heibio, Simon o Cyrene, oedd yn dod or cae, tad Alecsander a Rwffws, i godi ei

groes.

Ac maent yn dwyn ef i le Golgotha, yr hwn sydd, wedi ei gyfieithu, yn lle penglog. Ac roeddent yn rhoi iddo i yfed win wedi ei gymysgu â myrr, ond ni chymerodd ef. Ac wedi ei groeshoelio ef, maent yn rhannu ei ddillad, gan fwrw coelbren arnynt i weld pwy a gymer beth. Yr oedd hin naw or gloch y bore ac fe groeshoeliasant ef. Ac yr oedd arysgrif ei gyhuddiad wedi ei hysgrifennu, Brenin yr Iddewon.

Ac gydag ef maent yn croeshoelio dau leidr, un ar y dde ac un ar y chwith iddo. Ac fe gyflawnwyd yr ysgrythur a ddywedai, ac fei cyfrifwyd gydar rhai di-gyfraith. Ac yr oedd y rhai oedd yn mynd heibio yn cablu arno ef gan ysgwyd eu pennau ac yn dweud, ha, yr hwn syn dinistrior deml ac yn ei hadeiladu mewn tri diwrnod Achub dy hun a dod i lawr or groes. Yn yr un modd, roedd y prif offeiriaid yn gwawdio at ei gilydd gydar ysgrifenyddion gan ddweud, Achubodd eraill, ond ni all achub ei hun. Y Crist, brenin Israel, gadewch iddo ddod i lawr nawr or groes, fel y gallwn weld a chredu ynddo. Ac yr oedd y rhai a groeshoeliwyd gydag ef yn ei waradwyddo.

Ond wedi ir awr chweched ddigwydd, daeth tywyllwch ar y tir i gyd hyd yr awr nawfed. Ac yn yr awr nawfed gwaeddodd Iesu â llais mawr gan ddweud, Eloi Eloi, lama sabachthani? yr hyn sydd yn cael ei gyfieithu, Fy Nuw i, fy Nuw i, pam yr wyt ti wedi fy ngadael i?

Ac roedd rhai or rhai oedd yn sefyll gerllaw, wedi clywed, yn dweud, Edrychwch, maen galw ar Elias. Rhedodd un ac wedi llenwi sbwng â finegr, ai osod ar gansen, rhoddodd ef iddo iw yfed gan ddweud, Gadewch i ni weld a ddaw Elias iw dynnu i lawr. Ond gadawodd Iesu lef fawr a bu farw. Ac fe rwygodd llen y deml yn ddau or top ir gwaelod. Ond pan welodd y canwriad a safai gyferbyn ag ef iddo felly weiddi ac anadlu ei anadl olaf, dywedodd, Yn wir, roedd y dyn hwn yn fab i Dduw. Roedd hefyd wragedd o bell yn gwylio, ac yn eu plith roedd Mair Magdalen a Mair, mam Iago y lleiaf a Joses, a Salome. y rhai a phan oedd yn Galilea oeddent yn ei ddilyn ac yn gweinyddu iddo, a llawer eraill a oedd wedi dod i fyny gydag ef i Jerwsalem.

Ac eisoes, gan fod yr hwyr wedi dod, oherwydd mai diwrnod paratoad ydoedd, sef y dydd cyn y Saboth, Daeth Joseff o Arimathea, aelod urddasol or cyngor, a oedd yntau ei hun yn disgwyl am deyrnas Duw, ac wedi beiddio aeth i mewn at Pilat a gofynnodd am gorff Iesu. Ond rhyfeddodd Pilat a oedd eisoes wedi marw, ac wedi galwr canwriad, gofynnodd iddo a oedd wedi marw ers amser maith, Ac wedi gwybod gan y canwriad, rhoddodd y corff i Joseff. Ac wedi prynu lliain ac wedi ei ddwyn i lawr, amwisgodd ef yn y lliain ac fe osododd ef mewn bedd a oedd wedi ei dorri o graig, ac fe rholiodd garreg ar ddrws y bedd. Ond roedd Mair Magdalen a Mair, mam Joses, yn gwylio ller oedd yn cael ei osod.

16

Ac wedi ir Saboth fynd heibio, prynodd Mair Magdalen a Mair wraig Iago a Salome sbeisiau er mwyn mynd iw eneinio ef. Ac yn fore iawn ar y dydd cyntaf or wythnos, maent yn dod at y bedd wedi ir haul godi. ac roeddent yn dweud wrth eu hunain, Pwy a fydd yn rholior garreg i ffwrdd i ni o ddrws y bedd? Ac wedi edrych i fyny, gwelsant fod y garreg wedii threiglo i ffwrdd, oherwydd roedd yn fawr iawn. Ac wedi mynd i mewn ir bedd, gwelsant ddyn ifanc yn eistedd ar y dde, wedi ei wisgo mewn gwisg wen, a synnwyd hwyn fawr. Ond dywed wrthynt, Peidiwch â dychryn, yr ydych yn ceisio Iesu y Nasaread a groeshoeliwyd; mae wedi ei gyfodi, nid yw yma. Edrychwch ar y lle lle rhoddwyd ef. Ond ewch a dywedwch iw ddisgyblion ef ac i Pedr ei fod yn mynd och blaen chi i Galilea; yno fe welwch ef, fel y dywedodd wrthych. Ac wedi mynd allan, ffoesant or bedd, oherwydd yr oedd cryndod a dychryn arnynt, ac ni ddywedasant ddim wrth neb, oherwydd yr oeddent yn ofni.

Wedi codi yn y bore ar y saboth cyntaf, ymddangosodd yn gyntaf i Mair Magdalene, yr hon yr oedd wedi bwrw allan saith cythraul ohoni. Aeth honno ac adrodd ir rhai a fu gydag ef, oedd yn galaru ac yn wylo. Ac wedi ir rheini glywed ei fod yn fyw ac iddo gael ei weld ganddi hi, gwrthodon nhw gredu. Ond ar ôl y pethau hyn, ymddangosodd mewn ffurf wahanol i ddau ohonynt oedd yn cerdded, wrth iddynt fynd ir maes. Ac aeth y rheini i ffwrdd ac adrodd wrth y gweddill, ond ni chredasant hwy chwaith. Yn ddiweddarach ymddangosodd ir un ar ddeg wrth iddynt orwedd wrth y bwrdd, a cheryddodd eu hanghrediniaeth a chaledwch eu calonnau, oherwydd nad oeddent wedi credur

rhai oedd wedi ei weld wedi ei gyfodi. Ac meddai wrthynt, Ewch ir holl fyd a phregethwch yr efengyl ir holl greadigaeth. Yr hwn a gredo ac a fedyddir, fe achubir ef; ond yr hwn ni chredo, fei condemnier. Ond bydd yr arwyddion hyn yn dilyn y rhai sydd wedi credu: yn fy enw i byddant yn bwrw allan gythreuliaid, byddant yn siarad â thafodau newydd, Byddant yn codi seirff, ac hyd yn oed os yfant rywbeth marwol, ni fydd yn eu niweidio, byddant yn gosod dwylo ar gleifion, a byddant yn gwella.

Yr Arglwydd yn wir felly, ar ôl siarad â hwy, fei cymerwyd i fyny ir nefoedd ac eisteddodd ar ddeheulaw Duw. Y rheini, wedi mynd allan, a gyhoeddasant ym mhobman, gydar Arglwydd yn cydweithio ac yn cadarnhaur gair trwyr arwyddion au dilynai. Amen.

Numeri

1

A llefarodd yr Arglwydd at Moses yn anialwch Sinai, ym mhabell y dystiolaeth, ar y cyntaf or ail fis, yn yr ail flwyddyn wedi iddynt ddod allan o dir yr Aifft, gan ddweud, Cymerwch ddechreuad holl gynulleidfa Israel yn ôl tylwyth, yn ôl tai eu tadau, yn ôl rhif ou henwau, yn ôl eu pennau, Pob gwryw o ugain mlwydd oed a throsodd, pob un syn mynd allan mewn llu Israel, rhifwch hwy gydau llu, ti ac Aaron rhifwch hwy. A bydd gyda chi bob un yn ôl ei lwyth, pob un or rheolwyr; yn ôl tai eu tadau y byddant.

A dymar enwaur dynion a fydd yn sefyll gyda chwi, o Reuben, Elisur fab Sediur, O Simeon, Salamiel fab Sourisadai. O Jwda, Naason fab Aminadab. O Issachar, Nathanael fab Sogar, O Sebwlon, Eliab fab Helon; o feibion Joseff, o Effraim, Elishama fab Ammihud, o Fanasseh, Gamaliel fab Pedahzur. O Feniamin, Abidan fab Gideoni. Or Dan, Ahiezer mab Ammishaddai. Or Asher, Phagaiel, mab Echran. Or Gad, Elisaph fab Raguel. O

Naphtali, Achire fab Ainan. Dyma ddynodedigion y gynulleidfa, llywodraethwyr y llwythau yn ôl eu teuluoedd, capteiniaid y miloedd yn Israel.

A chymerodd Moses ac Aaron y dynion hyn a alwyd wrth eu henwau. Ac fe gasglasant yr holl gynulleidfa ar y cyntaf or ail fis or ail flwyddyn, ac feu cofrestrwyd yn ôl eu cenedlaethau, yn ôl eu teuluoedd, yn ôl rhif eu henwau, o ugain mlwydd oed ac i fyny, pob gwryw yn ôl eu pen. Yn y modd y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses, ac feu rhifwyd yn anialwch Sinai.

Ac roedd meibion Reuben, cyntafanedig Israel, yn ôl eu perthynas, yn ôl eu llwythau, yn ôl tai eu tadau, yn ôl rhif eu henwau, yn ôl eu pennau, pob gwryw o ugain mlwydd oed ac i fyny, pawb a allai fynd allan gydar fyddin, Rifrifiad hwy o lwyth Reuben oedd chwe a deugain mil a phum cant. I feibion Simeon yn ôl eu perthynas, yn ôl eu llwythau, yn ôl tai eu tadau, yn ôl rhif eu henwau, yn ôl eu pennau, pob gwryw o ugain mlwydd oed a throsodd, pawb a oedd yn mynd allan yn y fyddin, Cyfrifiad hwy o lwyth Simeon oedd naw a hanner cant o filoedd a thri chant.

I feibion Jwda yn ôl eu perthynas, yn ôl eu llwythau, yn ôl tai eu tadau, yn ôl rhif eu henwau, fesul pen, pob gwryw o ugain mlwydd oed a throsodd, pob un a oedd yn mynd allan yn y fyddin, Cyfrifiad hwy o lwyth Jwda oedd pedwar a saith deg mil a chwe chant.

I feibion Issachar yn ôl eu teuluoedd, yn ôl eu llwythau, yn ôl tai eu tadau, yn ôl rhif eu henwau, yn ôl eu pennau, pob gwryw o ugain mlwydd oed a throsodd, pawb a oedd yn mynd allan gydar fyddin, Cyfrifiad hwy o lwyth Issachar oedd pedwar ar ddeg a deugain mil a phedwar cant. I feibion Sabulon yn ôl eu perthynas gwaed, yn ôl eu llwythau, yn ôl tai eu tadau, yn ôl rhif eu henwau, yn ôl pen, pob gwryw o ugain mlwydd oed a throsodd, pob un a oedd yn mynd allan gydar fyddin, Cyfrifiad hwy o lwyth Sabulon oedd saith a hanner cant o filoedd a phedwar cant.

I feibion Joseff, meibion Effraim, yn ôl eu perthynas gwaed, yn ôl eu llwythau, yn ôl tai eu tadau, yn ôl rhif eu henwau, yn ôl eu pennau, pob gwryw o ugain mlwydd oed a throsodd, pob un a allai fynd allan ir fyddin, Y cyfrifiad ohonynt o lwyth Effraim, deugain mil a phum cant. I feibion Manasse yn ôl eu tylwyth, yn ôl eu llwythau, yn ôl tai eu tadau, yn ôl rhif eu henwau, yn ôl pen, pob gwryw, o ugain mlwydd oed a throsodd, pawb a âi allan gydar fyddin, Y cyfrifiad ohonynt o lwyth Manasse oedd dau a deugain mil a dau gant. I feibion Benjamin yn ôl eu perthynas, yn ôl eu llwythau, yn ôl tai eu tadau, yn ôl rhif eu henwau, fesul pen, pob gwryw o ugain mlwydd oed a throsodd, pawb a oedd yn mynd allan yn y fyddin, Cyfrifiad hwy o lwyth Benjamin oedd pum mil ar ddeg ar hugain a phedwar cant. I feibion Gad yn ôl eu perthynas, yn ôl eu llwythau, yn ôl tai eu tadau, yn ôl rhif eu henwau, fesul pen, pob gwryw o ugain mlwydd oed a throsodd, pob un a oedd yn mynd allan yn y fyddin, Y cyfrifiad ohonynt, o lwyth Gad, pum mil a deugain,

chwe chant a hanner cant.

I feibion Dan yn ôl eu perthynas waed, yn ôl eu llwythau, yn ôl tai eu tadau, yn ôl rhif eu henwau, yn ôl pen, pob gwryw o ugain mlwydd oed a throsodd, pob un a oedd yn mynd allan gydar fyddin, Cyfrifiad hwy o lwyth Dan, dau a thrigain mil a saith cant. I feibion Asher yn ôl eu tylwyth, yn ôl eu llwythau, yn ôl tai eu tadau, yn ôl rhif eu henwau, fesul pen, pob gwryw o ugain mlwydd oed a throsodd, pawb a oedd yn mynd allan yn y fyddin, Rhifiad hwy o lwyth Asher oedd un a deugain mil a phum cant.

I feibion Naphtali yn ôl eu tylwyth, yn ôl eu llwythau, yn ôl tai eu tadau, yn ôl rhif eu henwau, yn ôl pen, pob gwryw o ugain mlwydd oed a throsodd, pob un a oedd yn mynd allan yn y fyddin, Cyfrifiad hwy o lwyth Naphtali oedd tri mil ar ddeg a phedwar cant ar hugain.

Dymar cyfrifiad a ymwelodd Moses ac Aaron a thywysogion Israel ag ef, deuddeg o wŷr, un gŵr yn ôl un llwyth, yn ôl llwyth tai teuluoedd oeddent. Ac fe ddigwyddodd fod holl rifiad meibion Israel gydau lluoedd o ugain mlwydd oed ac i fyny, pob un a oedd yn mynd allan i ryfela yn Israel chwe chant mil a thri mil phum cant hanner cant

Ond ni rifwyd y Lefiaid o lwyth eu teulu ymhlith meibion Israel. A siaradodd yr Arglwydd wrth Moses, gan ddweud, Gwêl, ni chymeri gyfrifiad o lwyth Lefi, ac ni chymeri eu rhif yng

nghanol meibion Israel. Ac ti, gosod y Lefiaid ar babell y dystiolaeth, ac ar ei holl lestri, ac ar bopeth sydd ynddi. Hwy fydd yn carior babell ai holl lestri, a hwy fydd yn gwasanaethu ynddi, ac o amgylch y babell byddant yn gwersyllu. Ac wrth godir babell, bydd y Lefiaid yn ei datgymalu, ac wrth osod y babell, byddant yn ei chodi, ar dieithryn syn nesáu, bydded iddo farw. Ac bydd meibion Israel yn gwersyllu, pob gŵr yn ei drefn ei hun, a phob gŵr yn ôl ei arweinyddiaeth ei hun, gydau nerth. Ond boed ir Lefiaid wersylla gyferbyn o amgylch pabell y dystiolaeth, ac ni fydd pechod ymhlith meibion Israel. A bydd y Lefiaid eu hunain yn cadw gwyliadwriaeth pabell y dystiolaeth. Ac fe wnaeth meibion Israel yn ôl pob peth a orchmynnodd yr Arglwydd i Moses ac Aaron; felly y gwnaethant.

2

A siaradodd yr Arglwydd â Moses ac Aaron, gan ddweud, Boed i bob dyn wersylla yn ôl ei drefn, yn ôl baneri, yn ôl tai eu tadau; boed i feibion Israel wersylla gyferbyn, o amgylch pabell y dystiolaeth bydd meibion Israel yn gwersylla. Ar rhai syn gwersyllu gyntaf tuar dwyrain, trefn gwersyll Jwda gydau nerth, a rheolwr meibion Jwda, Naason fab Aminadab. Ei nerth, y rhai a archwilwyd, oedd pedwar a deg a thrigain o filoedd a chwe chant. Ac y rhain gwersyllu nesaf at lwyth Issachar, a rheolwr meibion Issachar, Nathanael fab Sogar. Ei rym ef, y rhai a arolygwyd, oedd pedwar a hanner cant o filoedd a phedwar cant. Ac y rhain gwersyllu nesaf at lwyth Sabulon, a rheolwr

meibion Sabulon, Eliab fab Helon. Ei rym ef, y rhai archwiliedig, saith a hanner cant o filoedd a phedwar cant. Pob un or rhai a archwilwyd o wersyll Jwda, cant wyth deg mil a chwe mil a phedwar cant, gydau nerth hwy, yn gyntaf y byddant yn cychwyn. Llengoedd gwersyll Reuben, tuar de oedd eu grym hwy, a rheolwr meibion Reuben oedd Elisur fab Sediur. Ei rym ef, y rhai a arolygwyd, oedd chwe mil a deugain a phum cant. Ac y rhain gwersyllu nesaf ato oedd llwyth Simeon, a rheolwr meibion Simeon oedd Salamiel fab Sourisadai. Ei rym ef, y rhai a arolygwyd, naw a hanner cant o filoedd a thri chant. Ar rhai syn gwersyllu nesaf ato ef, llwyth Gad, a rheolwr meibion Gad, Elisaph fab Raguel. Ei rym ef, y rhai a arolygwyd, oedd pum mil ar ddeugain a chwe chant hanner cant. Pawb a archwilwyd o wersyll Reuben, cant hanner cant ac un o filoedd a phedwar cant hanner cant, gydau nerth, yn ail byddant yn cychwyn.

Ac fe gymerir i ffwrdd babell y dystiolaeth, a gwersyll y Lefiaid yng nghanol y gwersylloedd; fel y byddant yn gwersyllu, felly y byddant yn cychwyn allan, pob un yn dal at ei arweinyddiaeth. Trefn gwersyll Effraim wrth y môr gydau nerth, a rheolwr meibion Effraim, Elisama fab Amihudd. Ei rym ef, y rhai a arolygwyd, oedd deugain mil a phum cant.

Ac y rhai oedd yn gwersyllu nesaf at llwyth Manasse, a rheolwr meibion Manasse, Gamaliel fab Phadassur. Ei rym ef, y rhai a arolygwyd, dau a deugain mil a dau cant. Ar rhai syn gwersyllu wrth ymyl llwyth Benjamin, a rheolwr meibion Benjamin, sef Abidan fab Gideoni. Ei rym ef, y rhai a arolygwyd, oedd pum mil

ar ddeg ar hugain a phedwar cant. Pob un or rhai archwiledig o wersyll Effraim, cant mil ac wyth mil a chant, gydau lluoedd yn drydydd byddant yn cychwyn.

Trefn gwersyll Dan tuar gogledd gydau nerth, a rheolwr meibion Dan, Ahiezer fab Ammishaddai. Ei rym ef, y rhai a arolygwyd, oedd dwy fil a thrigain mil a saith cant. Ar rhai syn gwersyllu nesaf ato ef yw llwyth Asher, a rheolwr meibion Asher yw Phagiel fab Echran. Ei rym ef, y rhai a arolygwyd, un a deugain mil a phum cant. Ac y rhai oedd yn gwersyllu nesaf at lwyth Naphtali, a rheolwr meibion Naphtali, Ahira fab Enan. Ei rym ef, y rhai a arolygwyd, tri a hanner cant o filoedd a phedwar cant. Pob un or rhai a arolygwyd o wersyll Dan, cant hanner cant a saith o filoedd a chwe chant, byddant yn cychwyn yn olaf yn ôl eu trefn.

Dyma rifiad meibion Israel yn ôl tai eu tadau, yr holl rifiad or gwersylloedd gydau lluoedd, chwe chant mil a thair mil pum cant pum deg. Ond ni rifwyd y Lefiaid yn eu plith, fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses. Ac fe wnaeth meibion Israel y cyfan a orchmynnodd yr Arglwydd i Moses, felly gwersyllasant yn ôl eu trefn, ac felly yr ymadawsant bob un wrth ei gilydd yn ôl eu llwythau, yn ôl tai eu tadau.

3

Ac dyma genedlaethau Aaron a Moses, yn y dydd y llefarodd yr

Arglwydd wrth Moses ar fynydd Sinai. Ac y rhain yw enwau meibion Aaron: y cyntafanedig Nadab, ac Abiud, Eleazar, ac Ithamar. Dyma enwau meibion Aaron, yr offeiriaid a eneiniedig, y rhai y cysegrwyd eu dwylo i offeirio. Ac bu farw Nadab ac Abiud gerbron yr Arglwydd, wrth iddynt offrymu tân estron gerbron yr Arglwydd, yn anialwch Sinai, ac nid oedd ganddynt blant, ac offeiriadodd Eleasar ac Ithamar gydag Aaron eu tad.

Ac llefarodd yr Arglwydd wrth Moses, gan ddweud, Cymer lwyth Lefi, a gosod hwy o flaen Aaron yr offeiriad, a byddant yn gweinidogaethu iddo, Ac fe gadwant wyliadwriaethau ei, a gwyliadwriaethau meibion Israel o flaen pabell y dystiolaeth, i weithio gweithiaur babell. Ac fe gadwant holl lestri pabell y dystiolaeth, a gwyliadwriaeth meibion Israel yn ôl holl weithiaur babell. Ac fe roddir Lefiaid i Aaron, ac iw feibion ef yr offeiriaid; rhodd ywr rhain a roddwyd i mi o blith meibion Israel. Ac Aaron ai feibion byddi di yn eu penodi ar babell y dystiolaeth, a byddant hwy yn cadw eu hoffeiriadaeth, a phopeth yn ôl yr allor, a thu mewn ir llen, ar dieithryn syn cyffwrdd, bydd farw. Ac llefarodd yr Arglwydd wrth Moses, gan ddweud, Ac wele, yr wyf fi wedi cymryd y Lefiaid o ganol meibion Israel yn lle pob cyntafanedig syn agor y groth o blith meibion Israel; pridwerth iddynt hwy fyddant, a bydd y Lefiaid yn eiddo i mi. I mi y perthyn pob cyntafanedig, oherwydd yn y dydd y trawais bob cyntafanedig yn nhir yr Aifft, cysegrais i mi bob cyntafanedig yn Israel, o ddyn hyd anifail, i mi y byddant hwy, myfi ywr Arglwydd.

Ac fe siaradodd yr Arglwydd â Moses yn anialwch Sinai, gan ddweud, Cyfrifwch feibion Lefi yn ôl teuluoedd eu tadau, yn ôl eu llwythau, pob gwryw o fis oed a throsodd. Ac ymwelodd Moses ac Aaron â hwy trwy lais yr Arglwydd, yn y modd y gorchmynnodd yr Arglwydd iddynt.

Ac yr oedd y rhain yn feibion Lefi yn ôl eu henwau: Gershon, Kohath, a Merari. Ac y rhain yw enwau meibion Gedson yn ôl eu llwythau, Lobeni a Semei. Ac meibion Kohath yn ôl eu clannau, Amram ac Izhar, Hebron ac Uzziel. A meibion Merari yn ôl eu llwythau, Mooli a Mushi; y rhain yw llwythaur Lefiaid yn ôl tai eu tadau. I Gershon roedd pobl y Lobeni, a phobl y Shimei; y rhain oedd pobl Gershon. Y cyfrifiad ohonynt yn ôl rhif pob gwryw o fis oed a thu hwnt, eu cyfrifiad hwy, oedd saith mil a phum cant. Ac bydd meibion Gershon yn gwersyllu y tu ôl ir babell wrth y môr. Ac rheolwr tŷ teulu pobl Gershon oedd Elisaph fab Dael. Ac roedd gwyliadwriaeth meibion Gershon yn y babell y dystiolaeth: y babell ar gorchudd, ar gorchudd ar ddrws y babell y dystiolaeth, a llennir llys, a llen porth y llys sydd ar y babell, a gweddillion ei holl weithiau.

I Kohath: pobl Amram, un; pobl Izhar, un; pobl Hebron, un; pobl Uzziel, un. Y rhain yw pobloedd Kohath, yn ôl rhif. Pob gwryw o fis oed a throsodd, wyth mil chwe chant, yn gwarchod gwyliadwriaethaur pethau sanctaidd. Bydd llwythau meibion Kohath yn gwersyllu ar ochr y babell tuar De. Ac Elisaphan fab Ussiel oedd pennaeth tŷ teuluoedd llwythau Cohath.

Au gwyliadwriaeth hwy ywr arch, ar bwrdd, ar canhwyllbren, ar allorau, a llestrir cysegr y maent yn gweinidogaethu ynddynt, ar gorchudd, au holl waith. Ac Eleasar fab Aaron yr offeiriad oedd y rheolwr ar reolwyr y Lefiaid, wedi ei benodi i warchod gwarcheidwaid y pethau sanctaidd. I Merari, pobl y Mooli a phobl y Mousi; y rhain yw pobloedd Merari. Y cyfrifiad ohonynt yn ôl rhif, pob gwryw o fis oed ac yn hŷn, chwe mil a hanner cant. A rheolwr tŷ tadau pobl Merari, Suriel fab Abihail, o ochraur babell byddant yn gwersyllu tuar gogledd. Cyfrifiad gwarchodaeth meibion Merari: penaethaur babell, ai barrau, ai pileri, ai sylfeini, au holl lestri, au gwaith ar pilerir cwrt o amgylch, au seiliau hwy, ar pegiau, au rhaffau hwy.

Y rhai syn gwersyllu gyferbyn â phabell y dystiolaeth or dwyrain, sef Moses ac Aaron ai feibion, yn gwarchod gwyliadwriaeth y cysegr ar ran meibion Israel, ar dieithryn syn cyffwrdd, bydd farw. Holl gyfrifiad y Lefiaid, y rhai yr ymwelodd Moses ac Aaron â hwy trwy lais yr Arglwydd yn ôl eu llwythau, pob gwryw o fis oed ac yn hŷn, dau ddeg dwy fil.

A dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, gan ddweud, Archwilia bob cyntafanedig gwryw ymhlith meibion Israel o fis oed ac yn hŷn, a chymer y rhif yn ôl enw. Ac fe gymeri dir Lefiaid i mi, myfi yr Arglwydd, yn ller holl gyntafanedig o feibion Israel, a dar Lefiaid yn ller holl gyntafanedig ymhlith da meibion Israel. Ac ymwelodd Moses yn y modd y gorchmynnodd yr Arglwydd bob cyntafanedig ymhlith meibion Israel. Ac roedd holl y cyntafanedig gwrywaidd yn ôl rhif wrth enw o fis oed ac i fyny

or cyfrifiad ohonynt, dau ar hugain mil a thri a saith deg a dau gant. Ac llefarodd yr Arglwydd wrth Moses, gan ddweud, Cymer y Lefiaid yn ller holl gyntaf-anedig o feibion Israel, a dar Lefiaid yn lle eu da hwy, a bydd y Lefiaid yn eiddo i mi, myfi ywr Arglwydd. Ac y pridwerth o dri a deg a thri ugain a dau cant, y rhai oedd yn rhagori ar y Lefiaid, o blith cyntafanedig meibion Israel, Ac fe gymeri bum sicl y pen, yn ôl y didrachma sanctaidd; ugain obol sydd ir sicl. A byddi di yn rhoi yr arian i Aaron ac iw feibion ef, yn bridwerth y rhai syn rhagori yn eu plith. Ac cymerodd Moses yr arian pridwerth y rhai a oedd yn ormodol tuag at brynedigaeth y Lefiaid. O blith y cyntafanedig meibion Israel cymerodd yr arian, mil tri chant chwe deg pump o siclau, yn ôl y sicl sanctaidd. A rhoddodd Moses bridwerth y rhai gormodol i Aaron ac iw feibion, trwy lais yr Arglwydd, yn y modd y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses.

4

Ac llefarodd yr Arglwydd wrth Moses ac Aaron, gan ddweud, Cymer gyfanswm meibion Kohath o blith meibion Levi, yn ôl eu llwythau, yn ôl tai eu tadau, O ugain a phump o flynyddoedd ac i fyny hyd at hanner cant o flynyddoedd, pob un syn mynd i mewn i weinidogaethu, i wneud yr holl weithiau ym mhabell y dystiolaeth.

Ac y rhain yw gweithiau meibion Kohath ym mhabell y dystiolaeth, sanctaidd y pethau sanctaidd. Ac fe fydd Aaron ai

feibion yn mynd i mewn pan fydd y gwersyll yn symud, a byddant yn tynnu i lawr y llen syn cysgodi, ac yn gorchuddio â hi arch y dystiolaeth, A byddant yn gosod gorchydd o groen glas arno, a byddant yn taenu gwisg las gyfan drosti or uchod, a byddant yn gwthior polion trwyddi.

Ac ar y bwrdd rhagosodedig byddant yn gosod arno wisg hollborffor, ar dysglau, ar thuserau, ar cwpanau, ar llestri diodoffrwm y maen tywallt diodoffrwm ynddynt, ar torethau a fydd arni yn barhaus. Ac byddant yn gosod arni wisg ysgarlad, a byddant yn ei gorchuddio â gorchudd lledr hyasinth, a byddant yn rhoir polion trwyddi. Ac fe gymerant wisg las, ac fe orchuddiont y canhwyllbren syn rhoi golau, ai lampau hi, ai gefeiliau hi, ai llestri arllwys hi, a holl lestrir olew y maent yn gweinidogaethu ynddynt. A byddant yn ei rhoi hi, ai holl lestri, mewn gorchudd lledr glas, a byddant yn ei gosod ar fframiau cario. Ac ar yr allor aur byddant yn gorchuddio dilledyn glas, a byddant yn ei orchuddio â gorchudd lledr glas, a byddant yn gosod ei pholion trwyddo.

Ac fe gymerant holl lestrir weinidogaeth y maent yn gweinidogaethu â hwy yn y lleoedd sanctaidd, au rhoi mewn dilledyn glas, au gorchuddio â gorchudd lledr glas, au gosod ar bolion. A bydd ef yn gosod y gorchudd ar yr allor, a byddant yn ei orchuddio â gwisg hollborffor. A byddant yn gosod arno yr holl lestri y maent yn gweinidogaethu arnynt ag ef, ar padellau tân, ar bachau cig, ar powlenni, ar gorchudd, a holl lestrir allor, a byddant yn taenu arno orchudd o ledr glas, a byddant yn rhoi

trwyddo ei bolion, a byddant yn cymryd dilledyn porffor, a byddant yn gorchuddior ddysgl ai sylfaen, a byddant yn ei roi mewn gorchudd o ledr glas, a byddant yn ei osod ar bolion. A bydd Aaron ai feibion yn cwblhau gorchuddior pethau sanctaidd a holl lestrir pethau sanctaidd wrth godir gwersyll, ac ar ôl hyn bydd meibion Kohath yn mynd i mewn iw codi, ond ni fyddant yn cyffwrdd âr pethau sanctaidd, rhag iddynt farw. Dyma beth fydd meibion Kohath yn ei gario ym mhabell y dystiolaeth.

Goruchwyliwr Eleasar fab Aaron yr offeiriad, olewr goleuni, ac arogldarth y cyfansoddiad, ac aberth bob dydd, ac olewr eneiniad, arolygiad holl babell, a chymaint ag sydd ynddi yn y cysegr, yn yr holl weithredoedd.

A siaradodd yr Arglwydd â Moses ac Aaron, gan ddweud, Peidiwch â dinistrio pobl llwyth Kohath o ganol y Lefiaid. Gwnewch hyn iddynt, a byddant fyw ac ni fyddant farw, wrth iddynt nesáu at sanctaidd y sanctaidd. Bydded i Aaron ai feibion nesáu, a byddant yn penodi pob un ohonynt yn ôl ei swydd. ac ni ddônt i mewn i weld y pethau sanctaidd yn sydyn, a byddant farw.

Ac llefarodd yr Arglwydd wrth Moses, gan ddweud, Cymer gyfrifiad o feibion Gershon, ar rhain yn ôl teuluoedd eu tadau, yn ôl eu llwythau, O bump ar hugain mlwydd oed ac i fyny hyd at hanner cant mlwydd oed, archwilia hwy, pob un syn mynd i mewn i wasanaethu, i wneud ei waith ym mhabell y dystiolaeth.

Dyma weinidogaeth pobl Gershon, i weinidogi ac i gario. Ac fe fydd yn codi crwyn y babell, a phabell y dystiolaeth, ai gorchudd, ar gorchudd glas sydd arni oddi uchod, a gorchudd drws pabell y dystiolaeth, a llennir llys, cymaint ag sydd ar babell y dystiolaeth, ar gweddill, a holl lestrir weinidogaeth y maent yn gweinidogi â hwy, byddant yn eu gwneud. Yn ôl genau Aaron ai feibion y bydd gweinidogaeth meibion Gershon yn ôl eu holl weinidogaethau ac yn ôl eu holl weithiau, ac fe oruchwyliech hwy wrth enw yr holl fara ganddynt. Dyma weinidogaeth meibion Gershon ym mhabell y dystiolaeth, au gwyliaeth hwy yn llaw Ithamar fab Aaron yr offeiriad.

Rhifwch feibion Merari yn ôl eu llwythau, yn ôl tai eu tadau, O bump ar hugain oed ac i fyny hyd at hanner cant oed, rhifwch hwy, pob un syn mynd i mewn i wasanaethu yng ngwaith pabell y dystiolaeth. A dyma orchmynion y rhai syn eu codi ganddynt yn ôl eu holl weithiau yn y babell y dystiolaeth: penaethaur babell, ar barrau, ai phileri, ai sylfeini, ar gorchudd, au sylfeini hwy, au pileri hwy, a gorchudd drws y babell, a philerir cwrt o amgylch, au seiliau, a philerir llen ym mhorth y cwrt, au seiliau, au pegiau, au rhaffau, au holl lestri, au holl bethau ar gyfer gweinidogaeth; yn ôl enwau rhifwch hwy, ar holl lestri o warcheidwaeth y rhai syn cael eu codi ganddynt. Dyma weinidogaeth pobl feibion Merari yn eu holl weithiau yn nabell y dystiolaeth dan law Ithamar fab Aaron yr offeiriad.

Ac ymwelodd Moses ac Aaron a llywodraethwyr Israel â meibion Kohath yn ôl eu llwythau, yn ôl tai eu tadau O bump ar

hugain oed a throsodd hyd at hanner cant oed, pawb syn mynd i mewn i wasanaethu ac i weithio ym mhabell y dystiolaeth. A digwyddodd y cyfrifiad ohonynt yn ôl eu llwythau, dwy fil saith gant hanner cant. Dyma gyfrifiad pobl Kohath, pob un syn gweinidogaethu ym mhabell y dystiolaeth, fel yr ymwelodd Moses ac Aaron trwy lais yr Arglwydd, trwy law Moses.

Ac fe gyfrifwyd meibion Gershon yn ôl eu llwythau, yn ôl tai eu tadau, O bump ar hugain oed ac i fyny hyd hanner cant oed, pob un syn mynd i mewn i wasanaethu ac i wneud y gwaith ym mhabell y dystiolaeth. Ac digwyddodd eu cyfrifiad hwy, yn ôl eu llwythau hwy, yn ôl tai eu tadau hwy, dwy fil chwe cant tri deg. Dyma gyfrifiad pobl meibion Gershon, pob un oedd yn gweinidogaethu ym mhabell y dystiolaeth, y rhai yr ymwelodd Moses ac Aaron â hwy trwy lais yr Arglwydd, trwy law Moses.

Cawsant eu rhifo hefyd bobl meibion Merari yn ôl eu llwythau, yn ôl tai eu tadau, O bump ar hugain mlwydd oed ac i fyny hyd hanner cant mlwydd oed, pob un syn mynd i mewn i wasanaethu yng ngweithiau pabell y dystiolaeth. Ac fe ddaeth y cyfrifiad ohonynt yn ôl eu llwythau, yn ôl tai eu tadau, yn dri mil a dau gant. Dyma gyfrifiad pobl meibion Merari, y rhai yr ymwelodd Moses ac Aaron â hwy trwy lais yr Arglwydd, trwy law Moses. Pawb a archwilwyd, y rhai yr ymwelodd Moses ac Aaron a rheolwyr Israel âr Lefiaid, yn ôl llwythau ac yn ôl tai eu tadau, O bump mlwydd ar hugain oed ac i fyny hyd at hanner cant mlwydd oed, pob un syn mynd i mewn at y gwaith or gweithiau, ar gweithiau syn cael eu cario ym mhabell y

dystiolaeth. Ac fe ddaeth y rhai a rifwyd yn wyth mil pump cant wyth deg. Trwy lais yr Arglwydd ymwelodd ef â hwy trwy law Moses, dyn wrth ddyn yn ôl eu gweithiau, ac yn ôl yr hyn y maent hwyn ei godi, ac feu rhifwyd, yn y modd y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses.

5

Ac llefarodd yr Arglwydd wrth Moses, gan ddweud, Gorchymyn i feibion Israel, a gadewch iddynt anfon allan or gwersyll bawb syn wahanglwyfus, a phawb â gollyngiad, a phawb syn aflan ar enaid. O wryw hyd at fenyw, anfonwch allan tu allan ir gwersyll, ac ni fyddant yn halogi eu gwersylloedd ller wyf yn trigo ynddynt. Ac felly y gwnaeth meibion Israel, ac anfonasant hwy allan or gwersyll, fel y llefarodd yr Arglwydd wrth Moses, felly y gwnaeth meibion Israel.

Ac llefarodd yr Arglwydd wrth Moses, gan ddweud, Llefara wrth feibion Israel, gan ddweud: gŵr neu fenyw, pwy bynnag a wna unrhyw un or holl bechodau dynol, ac wedi esgeuluso yn esgeuluso ac a drosedda, yr enaid hwnnw, Bydd yn cyffesur pechod a wnaeth, a bydd yn ad-dalur drosedd, y cyfanswm, ar pumed ran ohono a fydd yn ychwanegu ato, a bydd yn ad-dalu ir un y troseddodd yn ei erbyn. Os ond nid yw ir dyn yr dialydd, fel y i roi yn ôl iddo yr tramgwydd tuag ato, yr tramgwydd syn cael ei roi yn ôl ir Arglwydd, ir offeiriad y bydd, ac eithrio hwrdd y cymod, trwy yr hwn y bydd yn gwneud cymod drosto amdano.

Ac bydd pob blaenffrwyth yn ôl yr holl bethau sanctaidd ymhlith meibion Israel, cymaint ag y byddant yn eu cyflwyno ir Arglwydd, yn eiddo ir offeiriad. Ac eiddo pob un fydd ei bethau cysegredig, ac unrhyw ddyn a roddai ir offeiriad, iddo ef y bydd.

Ac fe siaradodd yr Arglwydd wrth Moses, gan ddweud, Llefara wrth feibion Israel, a dywed wrthynt, os bydd gwraig unrhyw ddyn yn troseddu ac yn ei ddiystyru trwy ei anwybyddu, ac os bydd rhywun yn gorwedd gyda hi yn wely had, ac os bydd yn dianc o lygaid ei gŵr, ac os bydd yn cuddio, a hithau wedi ei halogi, a thyst nid oedd gyda hi, a hithau heb ei dal ac os daw arno ysbryd cenfigen, ac y bydd yn genfigennus oi wraig, a honno wedi ei halogi, neu os daw arno ysbryd cenfigen, ac y bydd yn genfigennus oi wraig, a honno heb fod wedi ei halogi, A bydd y dyn yn arwain ei wraig at yr offeiriad, a bydd yn dwyn yr rhodd amdani, sef y degfed ran o effa o flawd haidd; ni fydd yn tywallt olew arno, ac ni fydd yn gosod thus arno, oherwydd aberth cenfigen ydyw, aberth coffa, yn dwyn pechod i gof.

Ac fe ddawr offeiriad â hi, ac fei gosod hi o flaen yr Arglwydd. A bydd yr offeiriad yn cymryd ddŵr glân byw mewn llestr pridd, ac or ddaear sydd ar lawr pabell y dystiolaeth, a bydd yr offeiriad, wedi cymryd, yn bwrw i mewn ir dŵr. A bydd yr offeiriad yn gosod y wraig o flaen yr Arglwydd, ac yn datguddio pen y wraig, ac yn rhoi ar ei dwylo hi aberth y coffa, aberth y cenfigen, ond yn llaw yr offeiriad bydd dŵr y cerydd melltithiol hwn. Ac bydd yr offeiriad yn ei rhoi hi dan lw, ac bydd yn dweud wrth y wraig, os nad yw rhywun wedi cysgu gyda thi, os nad wyt

wedi troseddu i gael dy halogi gan dy ŵr dy hun, bydd yn ddieuog or dŵr cerydd melltithiol hwn. Os ond ti wedi troseddu gan fod yn briod, neu wedi cael dy halogi, a rhoddodd rhywun ei wely ynot ti, ac eithrio dy ŵr, Ac bydd yr offeiriad yn rhoir wraig dan lw y melltithion hyn, a bydd yr offeiriad yn dweud wrth y wraig, rhodded yr Arglwydd di yn felltith ac yn llw yng nghanol dy bobl, pan fydd yr Arglwydd yn rhoi dy glun wedi syrthio i ffwrdd, ath fol wedi chwyddo. A bydd y dŵr melltithiol hwn yn mynd i mewn ith fol i chwyddor bol, ac i beri ith glun syrthio ymaith, a bydd y ddynes yn dweud, bydded, bydded.

Ac fe ysgrifennar offeiriad y mellithion hyn mewn llyfr, ac feu dilea yn nŵr y dŵr chwerw o felltithio. A bydd yn rhoi ir wraig yfed y dŵr cerydd melltithiol, a bydd y dŵr melltithiol y cerydd yn mynd i mewn iddi.

Ac fe gymer yr offeiriad o law y wraig aberth y cenfigen, ac fe osodir yr aberth gerbron yr Arglwydd, ac fe ddaw â hi at yr allor. Ac bydd yr offeiriad yn cymryd y coffa ohoni or aberthau, ac yn ei gynnig i fyny ar yr allor, ac ar ôl hyn bydd yn rhoir dŵr ir wraig iw yfed. Ac bydd, os yw hi wedi ei halogi ac os bydd yn dianc sylw ei gŵr, a bydd y dŵr ceryddol melltithiedig yn mynd i mewn iddi, a bydd ei bol yn chwyddo, a bydd ei chlun yn syrthio, a bydd y fenyw yn fellith iw phobl hi. Os nad ywr wraig wedi ei halogi, ac yn bur yw, yna bydd yn ddieuog a bydd yn cenhedlu had. Dyma gyfraith y cenfigen, pan fydd y wraig briod yn troseddu ac yn cael ei halogi. Neu ddyn, os daw arno ysbryd cenfigen ac y bydd yn genfigennus oi wraig, ac y saif ei wraig

gerbron yr Arglwydd, a gwnar offeiriad iddi yr holl gyfraith hon, A bydd y dyn yn ddieuog o bechod, a bydd y ddynes honno yn derbyn ei phechod hi.

6

Ac siaradodd yr Arglwydd â Moses, gan ddweud, Siarada â meibion Israel, A byddi yn dweud wrthynt hwy, dyn neu ddynes, pwy bynnag a fyddain addon fawr addewid i gysegru purdeb ir Arglwydd, Rhag gwin a diod gadarn fei purir, ac ni fydd yn yfed finegr o win na finegr o ddiod gadarn, ac ni fydd yn yfed dim a gynhyrchir o rawnwin, ac ni fydd yn bwyta grawnwin ffres na rhesinen yr holl ddyddiau ei adduned. o bob peth a ddaw or winwydden, gwin o grwyn grawnwin hyd at hedyn grawnwin, ni fydd yn bwyta trwy holl ddyddiaur puro Ni ddaw rasel ar ei ben hyd oni chyflawnir y dyddiau y gweddïodd ef ir Arglwydd, bydd yn sanctaidd gan feithrin gwallt blew ei ben yr holl ddyddiau yr addewid ir Arglwydd ni fydd yn mynd i mewn at unrhyw enaid sydd wedi marw, at dad nac at fam, ac ar frawd ac ar chwaer, ni chaiff ei halogi arnynt hwy wedi iddynt farw, oherwydd mae adduned Duw arno ar ei ben

Ym mhob dydd ei addewid bydd yn sanctaidd ir Arglwydd. Os bydd rhywun yn marw arno ef yn sydyn, ar unwaith bydd pen ei adduned yn cael ei halogi, a bydd yn eillio ei ben pa ddydd bynnag y caiff ei lanhau; ar y seithfed dydd bydd yn cael ei eillio. Ac ar y dydd wythfed bydd yn dod â dau durtur, neu ddau gyw

colomen, at yr offeiriad, at ddrws pabell y dystiolaeth.

A bydd yr offeiriad yn gwneud un ynghylch pechod, ac un yn boethoffrwm, a bydd yr offeiriad yn gwneud cymod drosto ynghylch yr hyn a bechodd ynghylch yr enaid, a bydd yn cysegru ei ben yn y dydd hwnnw, yr hwn a gysegrwyd ir Arglwydd, ddyddiaur adduned, A bydd ef yn dod ag oen blwydd oed ar gyfer trosedd, a bydd y dyddiau blaenorol yn afresymol, oherwydd cafodd pen ei addewid ei halogi.

Ac hwn ywr gyfraith or un sydd wedi gweddïo: ar ba ddydd bynnag y bydd yn cyflawni dyddiau ei addewid, bydd ef ei hun yn dod ag offrwm at ddrysau pabell y dystiolaeth. Ac fe fydd yn dod âi rodd ir Arglwydd: oen blwydd oed di-nam, un i boethoffrwm, ac oen benyw flwydd oed, un ddi-nam i aberth dros bechod, ac un hwrdd di-nam i aberth hedd, a basged o fara croyw o flawd mân, torthau wedi eu cymysgu ag olew, a theisennau gwastad croyw wedi eu heneinio ag olew, au haberth, au hoffrwm diod. A bydd yr offeiriad yn dod ag ef gerbron yr Arglwydd, a bydd yn gwneud yr aberth dros ei bechod ai boethoffrwm. Ac fe wnaiff yr hwrdd yn aberth iachawdwriaeth ir Arglwydd ar fasged y bara croyw, ac fe wnaiff yr offeiriad ei aberth ef ai ddiodoffrwm ef. Ac bydd yr un sydd wedi addunedu yn eillio ei ben wrth ddrysau pabell y dystiolaeth, ac bydd yn gosod y gwallt ar y tân sydd dan yr aberth iachawdwriaeth.

A bydd yr offeiriad yn cymryd y fraich wedii berwi or hwrdd, a

bara croyw or fasged, a theisen groyw, a bydd yn eu gosod ar ddwylor un sydd wedi gwneud adduned ar ôl iddo eillio ei adduned. Ac fe ddaw â hwy yr offeiriad yn offrwm gerbron yr Arglwydd; sanctaidd fydd ir offeiriad ar y fron or offrwm, ac ar y fraich or offrwm, ac ar ôl hyn bydd yr un sydd wedi addo yn yfed gwin. Dyma gyfraith yr hwn a addunedodd, pwy bynnag a addunedo ir Arglwydd ei rodd ir Arglwydd ynghylch yr adduned, ar wahân ir hyn a ddarganfyddo ei law, yn ôl nerth ei adduned, yr hon bynnag a addunedo yn ôl cyfraith purdeb.

Ac llefarodd yr Arglwydd wrth Moses, gan ddweud, Llefara at Aaron ac at ei feibion, gan ddweud, felly y bendithiwch feibion Israel, gan ddweud wrthynt hwy Bendithied yr Arglwydd di, ath warchod. Disgleiried yr Arglwydd ei wyneb arnat, a thrugarhau wrthyt. Codied yr Arglwydd ei wyneb arnat ti, a rhodded i ti heddwch. Ac fe osodant fy enw ar feibion Israel, a myfi yr Arglwydd au bendithiaf hwy.

7

Ac fe ddigwyddodd ar y dydd y gorffennodd Moses godir babell, ac fe eineiodd hi, ac fei cysegrwyd hi, ai holl lestri, ar allor, ai holl lestri ef, ac fe eineiodd nhw, ac fei cysegrwyd nhw. Ac fe ddaeth llywodraethwyr Israel â rhoddion, deuddeg o lywodraethwyr tai eu tadau, y rhain oedd lywodraethwyr y llwythau, y rhain oedd y rhai a safai dros yr arolygiad. Ac fe ddaethant âu rhodd o flaen yr Arglwydd, chwe wagen

orchuddedig, a deuddeg ych, wagen gan bob dau arweinydd, a llo gan bob un, ac fe ddaethant â hwy o flaen y babell. Ac meddair Arglwydd wrth Moses, gan ddweud, Cymer oddi wrthynt, a byddant ar gyfer gweithiau gweinidogaethol pabell y dystiolaeth, a rhoi di hwy ir Lefiaid, i bob un yn ôl ei weinidogaeth. Ac wedi i Moses gymryd y wageni ar ychen, rhoddodd hwy ir Lefiaid. Ac rhoddodd y ddwy wagen ar pedwar ych i feibion Gershon yn ôl eu gwasanaethau hwy. Ac rhoddodd y pedair wagen ar wyth ychen i feibion Merari yn ôl eu gwasanaethau, trwy Ithamar fab Aaron yr offeiriad. Ac i feibion Caath ni roddodd, oherwydd bod ganddynt bethau gweinidogaeth y cysegr, ar ysgwyddau y byddant yn eu cario.

Ac fe ddaeth y llywodraethwyr â rhoddion i gysegriad yr allor, yn y dydd yr eneiniodd ef hi, ac fe ddaeth y llywodraethwyr âu rhoddion gerbron yr allor. Ac meddair Arglwydd wrth Moses, un rheolwr yn ôl dydd, rheolwr yn ôl dydd, byddant yn cyflwyno eu rhoddion i gysegriad yr allor.

Ac yr oedd yr un a oedd yn cynnig ei rodd ar y dydd cyntaf, Nahshon fab Aminadab, tywysog llwyth Jwda. Ac fe ddaeth âi rodd, un bowlen arian, cant a deg ar hugain o bwysau, un bowlen arian o saith deg sicl yn ôl y sicl sanctaidd, y ddwy yn llawn o flawd mân wedi ei gymysgu ag olew yn aberth. Thuser un o ddeg o aur, yn llawn arogl-darth. Llo un o wartheg, hwrdd un, oen un blwydd oed yn offrwm poeth, ac un afr or geifr ynghylch pechod Ac yn aberth iachawdwriaeth dwy dreisod, pump hyrddod, pump bwch gafr, pump oen benyw blwydd oed;

hwn oedd rhodd Naason fab Aminadab.

Ar yr ail ddydd daeth Nathanael fab Sogar, rheolwr llwyth Issachar. Ac fe ddaeth âi rodd ei hun, un bowlen arian, cant a deg ar hugain o bwysau, un bowlen arian o saith deg sicl yn ôl y sicl sanctaidd, y ddwy yn llawn o flawd mân wedii gymysgu ag olew yn aberth. Thuser un o ddeg o aur, yn llawn arogl-darth. Llo un o ychen, hwrdd un, oen blwydd oed yn offrwm poeth, ac un afr or geifr ynghylch pechod Ac yn aberth iachawdwriaeth dwy heffer, pump hyrdd, pump bwch gafr, pump oen benyw blwydd oed; hwn oedd rhodd Nathanael fab Sogar.

Ar y trydydd dydd, rheolwr meibion Sabulon, Eliab fab Hailon. Ei rodd ef, un bowlen arian, cant a deg ar hugain o bwysau, un bowlen arian o saith deg sicl yn ôl y sicl sanctaidd, y ddau yn llawn o flawd mân wedi ei gymysgu ag olew ar gyfer aberth Thuser un o ddeg o aur, yn llawn arogl-darth. Llo un o wartheg, hwrdd un, oen un blwydd oed yn offrwm poeth, ac un afr or geifr ynghylch pechod Ac yn aberth iachawdwriaeth dwy heffer, pump hyrdd, pump bwch gafr, pump oen benyw blwydd oed, hwn oedd rhodd Eliab fab Helon.

Ar y dydd pedwerydd, pennaeth meibion Reuben, Elisur fab Sediur. Ei rodd ef, un bowlen arian, cant a deg ar hugain o bwysau, un bowlen arian o saith deg sicl yn ôl y sicl sanctaidd, y ddau yn llawn o flawd mân wedi ei gymysgu ag olew ar gyfer aberth Thuser un o ddeg o aur, yn llawn arogl-darth. Llo un o wartheg, hwrdd un, oen un blwydd oed yn offrwm poeth, ac un

afr or geifr ynghylch pechod Ac yn aberth hedd dwy heffer, pump o hyrddod, pump o fychod gafr, pump o ŵyn benyw blwydd oed; hwn oedd rhodd Elisur fab Sediwr.

Ar y pumed dydd, rheolwr meibion Simeon, Salamiel fab Sourisadai. Ei rodd ef, un bowlen arian, cant tri deg ei phwysau, un bowlen arian o saith deg sicl yn ôl y sicl sanctaidd, y ddwy yn llawn o flawd mân wedi ei gymysgu ag olew yn offrwm. Un thuserfa o ddeg o aur, yn llawn arogl-darth. Un llo o wartheg, un hwrdd, un oen blwydd oed yn offrwm poeth. ac un gafr o blith y geifr yn aberth dros bechod. Ac yn aberth iachawdwriaeth dwy heffer, pump hyrdd, pump bwch gafr, pump oen benyw blwydd oed, dyma rodd Salamiel fab Sourisadai.

Ar y chweched dydd, rheolwr meibion Gad, Eliasaph fab Raguel. Ei rodd ef, un bowlen arian, cant a deg ar hugain o bwysau, un bowlen arian o saith deg sicl yn ôl y sicl sanctaidd, y ddau yn llawn o flawd mân wedii gymysgu ag olew ar gyfer aberth. Un thuser o ddeg sicl o aur, yn llawn o thus. Un llo o wartheg, un hwrdd, un oen blwydd oed yn offrwm poeth. ac un gafr o blith y geifr dros bechod. Ac yn aberth hedd dwy heffer, pump hwrdd, pump bwch gafr, pump oen benyw blwydd oed; hwn oedd rhodd Elisaph fab Raguel.

Ar y seithfed dydd, rheolwr meibion Effraim, Elisama fab Ammihud. Ei rodd ef, un bowlen arian, cant a deg ar hugain o bwysau, un bowlen arian o saith deg sicl yn ôl y sicl sanctaidd, y ddau yn llawn o flawd mân wedii gymysgu ag olew ar gyfer

aberth. Un thuser o ddeg o aur, yn llawn o thus. Un llo o wartheg, un hwrdd, un oen blwydd oed yn offrwm poeth. ac un gafr o blith y geifr yn aberth dros bechod. Ac yn aberth hedd dwy heffer, pump o hyrddod, pump o fychod gafr, pump o ŵyn benyw blwydd oed, hwn oedd rhodd Elisama fab Amihudd.

Ar y dydd wythfed, rheolwr meibion Manasse, Gamaliel fab Phadassur. Ei rodd ef, un bowlen arian, cant a deg ar hugain o bwysau, un bowlen arian o saith deg sicl yn ôl y sicl sanctaidd, y ddau yn llawn o flawd mân wedii gymysgu ag olew ar gyfer aberth. Un thuser o ddeg o aur, yn llawn o thus. Un llo o wartheg, un hwrdd, un oen blwydd oed yn offrwm poeth. ac un bwch gafr or geifr ynghylch pechod, Ac yn aberth hedd dwy heffer, pump o hyrddod, pump o fychod gafr, pump o ŵyn benyw blwydd oed; hwn oedd rhodd Gamaliel fab Phadassur.

Ar y nawfed dydd, rheolwr meibion Benjamin oedd Abidan fab Gadeoni. Ei rodd ef, un bowlen arian, cant a deg ar hugain o bwysau, un bowlen arian o saith deg sicl yn ôl y sicl sanctaidd, y ddau yn llawn o flawd mân wedii gymysgu ag olew ar gyfer aberth, Un thuserfa o ddeg o aur, yn llawn o thus. Un llo o wartheg, un hwrdd, un oen blwydd oed yn offrwm poeth. ac un gafr o blith y geifr dros bechod. Ac yn aberth hedd dwy heffer, pump hwrdd, pump bwch gafr, pump oen benyw blwydd oed; hwn oedd rhodd Abidan fab Gideoni.

Ar y dydd degfed, rheolwr meibion Dan, Ahiezer fab Ammishaddai. Ei rodd ef, un bowlen arian, cant a deg ar hugain

o bwysau, un bowlen arian o saith deg sicl yn ôl y sicl sanctaidd, y ddau yn llawn o flawd mân wedii gymysgu ag olew ar gyfer aberth. Un thuser o ddeg o aur, yn llawn o thus. Un llo o wartheg, un hwrdd, un oen blwydd oed yn offrwm poeth. ac un gafr o blith y geifr ar gyfer pechod. Ac yn aberth hedd dwy heffer, pump hwrdd, pump bwch gafr, pump oen benyw blwydd oed, hwn oedd rhodd Ahieser fab Ammisaddai.

Ar yr unfed dydd ar ddeg, rheolwr meibion Asher oedd Phagiel fab Echran. Ei rodd ef, un bowlen arian, cant a deg ar hugain o bwysau, un bowlen arian o saith deg sicl yn ôl y sicl sanctaidd, y ddwy yn llawn o flawd mân wedii gymysgu ag olew ar gyfer aberth. Un thuser o ddeg o aur, yn llawn o thus. Un llo o wartheg, un hwrdd, un oen blwydd oed yn offrwm poeth, ac un gafr o blith y geifr dros bechod. Ac yn aberth iachawdwriaeth dwy heffer, pump o hyrddod, pump o eifr gwrywaidd, pump o ŵyn benywaidd blwydd oed, dyma rodd Phagiel fab Echran.

Ar y deuddegfed dydd, rheolwr meibion Naphtali, Achire fab Ainan. Ei rodd ef, un bowlen arian, cant a deg ar hugain o bwysau, un bowlen arian o saith deg sicl yn ôl y sicl sanctaidd, y ddwy yn llawn o flawd mân wedii gymysgu ag olew ar gyfer aberth. Un thuser o ddeg o aur, yn llawn o thus. Un llo o wartheg, un hwrdd, un oen blwydd oed yn offrwm poeth. ac un gafr o blith y geifr yn aberth dros bechod. Ac yn aberth hedd dwy dreisod, pump hyrddod, pump bwch gafr, pump oen benyw blwydd oed. Hwn oedd rhodd Achire fab Ainan.

Dyma gysegriad yr allor ar y dydd yr eneiniodd ef, gan dywysogion meibion Israel: dysglau arian deuddeg, powlenni arian deuddeg, thuserwyr aur deuddeg. Cant tri deg o siclau oedd y ddysgl, yr un, a saith deg o siclau oedd y ffiol, yr un, holl arian y llestri oedd dwy fil pedwar cant o siclau, yn ôl y sicl sanctaidd. Deuddeg thuser aur yn llawn o thus, holl aur y thuseri, cant ac ugain o aur. Yr holl ychen ar gyfer y poethoffrwm, deuddeg llo, deuddeg hwrdd, deuddeg oen blwydd oed, au haberthau hwy, au diodoffrymau hwy, a deuddeg bwch gafr ynghylch pechod. Yr holl wartheg ar gyfer aberth iachawdwriaeth, heiffers pedwar ar hugain, hyrddod trigain, geifr gwrywaidd trigain blwydd oed, ŵyn benywaidd trigain blwydd oed di-nam; dyma gysegriad yr allor, ar ôl llenwi ei ddwylo ac ar ôl ei eneinio.

Wrth i Moses fynd i mewn i babell y dystiolaeth i siarad ag ef, clywodd lais yr Arglwydd yn siarad ato or uchod or drugareddfa, sydd ar arch y dystiolaeth, rhwng y ddau cerwb, ac yr oedd yn siarad ag ef.

8

Ac fe siaradodd yr Arglwydd â Moses, gan ddweud, Siarada ag Aaron, A byddin dweud wrtho, pan fyddin gosod y lampau, or ochr, tuag at wyneb y canhwyllbren y bydd y saith lamp yn rhoi golau. Ac felly y gwnaeth Aaron, or un rhan gyferbyn âr canhwyllbren gosododd ei lampau, fel y gorchymynodd yr

Arglwydd i Moses, Ac hon oedd adeiladwaith y canhwyllbren, yn solet, o aur, ei goesyn ai lili, yn solet i gyd, yn ôl y ffurf a ddangosodd yr Arglwydd i Moses, felly y gwnaeth y canhwyllbren.

Ac fe lefarodd yr Arglwydd wrth Moses gan ddweud, Cymer y Lefiaid o ganol meibion Israel, a phura hwy. Ac felly byddi din gwneud iddynt eu puro, byddi din taenellu arnynt ddŵr puro, a bydd rasel yn dod ar eu holl gorff, a byddant yn golchi eu dillad, a byddant yn lân.

Ac fe gymerant un llo or gwartheg, a gyda hwn aberth o flawd mân wedi ei gymysgu ag olew, a byddin cymryd llo blwydd oed or gwartheg yn aberth dros bechod. Ac fe ddoi âr Lefiaid o flaen pabell y dystiolaeth, ac fe gasgli holl gynulliad meibion Israel, A byddi din dod âr Lefiaid gerbron yr Arglwydd, a bydd meibion Israel yn gosod eu dwylo ar y Lefiaid. Ac fe fydd Aaron yn neilltuor Lefiaid yn offrwm gerbron yr Arglwydd oddi wrth feibion Israel, a byddant hwy er mwyn gweithio gweithiaur Arglwydd. Ond bydd y Lefiaid yn gosod eu dwylo ar bennaur lloi, a byddin gwneud yr un yn aberth dros bechod, ar un yn boethoffrwm ir Arglwydd, i wneud iawn drostynt hwy.

A byddin gosod y Lefiaid o flaen yr Arglwydd, ac o flaen Aaron, ac o flaen ei feibion ef, a byddin eu rhoi hwyn offrwm o flaen yr Arglwydd, Ac fe wahani y Lefiaid o ganol meibion Israel, ac fe fyddant i mi. Ac ar ôl hyn bydd y Lefiaid yn mynd i mewn i weithio gweithiau pabell y dystiolaeth, a byddin eu glanhau

hwy, a byddin eu cyflwyno hwy gerbron yr Arglwydd. Oherwydd rhodd wedi eu rhoi ywr rhain i mi o blith meibion Israel, yn ller rhai syn agor pob croth, y cyntafanedig i gyd o feibion Israel; yr wyf wedi eu cymryd hwy i mi. Oherwydd i mi y mae pob cyntafanedig ymhlith meibion Israel, o ddynion hyd at anifeiliaid; ar y diwrnod y trawais bob cyntafanedig yng ngwlad yr Aifft, cysegrais hwy i mi, Ac fe gymerasant y Lefiaid yn lle pob cyntafanedig ymhlith meibion Israel. Ac rhoddais y Lefiaid yn ôl yn offrwm wedi eu rhoi i Aaron ac iw feibion o blith meibion Israel, i weithio gweithiau meibion Israel ym mhabell y dystiolaeth, ac i wneud iawn dros feibion Israel, ac ni fydd ymhlith meibion Israel neb yn agosáu at y pethau sanctaidd.

Ac fe wnaeth Moses ac Aaron a holl gynulleidfa meibion Israel ir Lefiaid fel y gorchymynodd yr Arglwydd i Moses ynghylch y Lefiaid; felly y gwnaeth meibion Israel iddynt. Ac fe burodd y Lefiaid eu hunain, ac fe olchon nhw eu dillad, a rhoddodd Aaron hwy yn offrymu o flaen yr Arglwydd, a gwnaeth Aaron iawn drostynt iw puro hwy. Ac wedi hyn aeth y Lefiaid i mewn i weinidogaethu eu gweinidogaeth yn nabell y dystiolaeth gerbron Aaron ac gerbron ei feibion ef, fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses ynghylch y Lefiaid; felly y gwnaethant iddynt.

Ac llefarodd yr Arglwydd wrth Moses, gan ddweud, Dyma ywr hyn ynghylch y Lefiaid: o bump ar hugain mlwydd oed a throsodd, byddant yn mynd i mewn i weithredu ym mhabell y dystiolaeth. Ac o hanner cant mlwydd oed bydd yn ymadael or weinidogaeth, ac ni fydd yn gweithio mwyach. Ac fe weinidoga

ei frawd ym mhabell y dystiolaeth i gadw gwyliadwriaeth, ond ni wna waith, felly y gwnei di ir Lefiaid yn eu gwyliadwriaeth.

9

Ac fe lefarodd yr Arglwydd wrth Moses yn anialwch Sinai yn yr ail flwyddyn, ar ôl iddynt ddod allan o wlad yr Aifft, yn y mis cyntaf, gan ddweud, Dywedais, A gadewch i feibion Israel wneud y Pasg yn ôl ei amser penodedig. Ar y pedwerydd dydd ar ddeg or mis cyntaf tuar hwyr, byddin ei wneud yn ôl yr amseroedd, yn ôl ei gyfraith, ac yn ôl ei ddehongliad byddin ei wneud. A llefarodd Moses wrth feibion Israel i wneud y Pasg ar y pedwerydd dydd ar ddeg or mis yn anialwch Sinai. Fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses, felly y gwnaeth meibion Israel.

Ac fe ddaeth y dynion a oedd yn aflan ar enaid dyn, ac nid oeddent yn gallu gwneud y Pasg yn y dydd hwnnw, ac fe ddaethant gerbron Moses ac Aaron yn y dydd hwnnw, Ac meddair dynion hynny wrtho ef, Yr ydym nin aflan oherwydd enaid dyn; a ddylem ni felly fethu â chyflwynor rhodd ir Arglwydd yn ei amser penodedig ymhlith meibion Israel? A dywedodd Moses wrthynt, Sefwch yma, a byddaf yn clywed beth y bydd yr Arglwydd yn ei orchymyn amdanoch chi. A llefarodd yr Arglwydd wrth Moses, gan ddweud, Llefara wrth feibion Israel, gan ddweud, unrhyw ddyn y bydd yn aflan oherwydd enaid dyn, neu sydd ar daith bell oddi wrthych, neu yn eich

cenedlaethau chwi, a bydd yn gwneud y Pasg ir Arglwydd yn yr ail fis ar y pedwerydd dydd ar ddeg, Tuag at yr hwyr y gwnânt ef, ar fara croyw a llysiau chwerw y bwytânt ef. Ni adawant ddim ohono tan y bore, ac ni thorrant asgwrn ohono; yn ôl cyfraith y Pasg y gwnânt ef. Ac os bydd dyn yn lân, ac nid yw ar daith bell, ac eton methu â chadwr Pasg, yna bydd yr enaid hwnnw yn cael ei dorri i ffwrdd oi bobl, oherwydd ni chyflwynodd rodd ir Arglwydd yn ei amser priodol; bydd y dyn hwnnw yn dwyn ei bechod. Os ond daw estron atoch chi yn eich tir chi, a gwneud y Pasg ir Arglwydd, yn ôl cyfraith y Pasg, ac yn ôl ei drefniant ef, bydd un gyfraith i chi ac ir estron ac i frodor y tir.

Ac ar y dydd y safodd y babell, gorchuddiodd y cwmwl y babell, tŷr dystiolaeth, ac yn yr hwyr yr oedd ar y babell fel ffurf o dân hyd y bore. Felly y bun barhaus: y cwmwl oedd yn ei gorchuddio liw dydd, a ffurf tân liw nos. Ac pan gododd y cwmwl or babell, wedi hyn ymadawodd meibion Israel, ac yn y lle lle safodd y cwmwl, yno y gwersyllodd meibion Israel. Trwy orchymyn yr Arglwydd bydd meibion Israel yn gwersyllu, a thrwy orchymyn yr Arglwydd byddant yn ymadael; yr holl ddyddiau y maer cwmwl yn cysgodi ar y babell, bydd meibion Israel yn gwersyllu. Ac pan dynnir y cwmwl ar y babell am ddyddiau lawer, bydd meibion Israel yn cadw gwyliadwriaeth Duw, ac ni fyddant yn symud. Ac fe fydd, pan fydd y cwmwl yn gorchuddior babell am nifer o ddyddiau, trwy lais yr Arglwydd y byddant yn gwersyllu, a thrwy orchymyn yr Arglwydd y byddant yn ymadael. A bydd, pan ddawr cwmwl or hwyr hyd y bore, ac y bydd y cwmwl yn

codi yn y bore, yna byddant yn cychwyn, ddydd neu nos. Mis dyddiaur cwmwl yn cynyddu gan gysgodi arni, bydd meibion Israel yn gwersyllu, ac ni fyddant yn ymadael. Oherwydd trwy orchymyn yr Arglwydd y byddant yn ymadael; cadwasant wyliaeth yr Arglwydd trwy orchymyn yr Arglwydd yn llaw Moses.

10

A llefarodd yr Arglwydd at Moses, gan ddweud, Gwna i ti dy hun ddau utgorn o arian, Byddin gwneud utgyrn curedig, a byddant i ti i alwr gynulleidfa ynghyd ac i godir gwersylloedd. Ac fe fyddi din chwythu ynddynt, a bydd yr holl gynulleidfan ymgynnull wrth ddrws pabell y dystiolaeth Os ond mewn un y seiniant yr utgorn, daw atat ti holl reolwyr ac arweinwyr Israel. A byddwch yn seinio arwydd trwmped, a bydd y rhai syn gwersyllu, y rhai sydd wedi gwersyllu ir dwyrain, yn cychwyn. Ac fe fyddwch yn seinior ail arwydd, ac fe fydd y gwersylloedd syn gwersylla yn y De yn cychwyn, ac fe fyddwch yn seinior trydydd arwydd, ac fe fydd y gwersylloedd syn gwersylla wrth y môr yn cychwyn, ac fe fyddwch yn seinior pedwerydd arwydd, ac fe fydd y gwersylloedd syn gwersylla tuar Gogledd yn cychwyn; gydag arwydd y byddant yn seinio wrth iddynt gychwyn. Ac pan fyddwch yn casglur gynulleidfa, byddwch yn seinior utgorn, ond nid gydag arwydd. A bydd meibion Aaron yr offeiriaid yn seinior utgyrn, a bydd hyn yn ddeddf dragwyddol i chwi ar hyd eich cenedlaethau. Os ewch allan i ryfel yn eich tir yn erbyn y

gwrthwynebwyr sydd wedi gwrthwynebu chi, a byddwch yn seinior trwmpedau, a byddwch yn cael eich cofio gerbron yr Arglwydd, a byddwch yn cael eich achub rhag eich gelynion. Ac yn nyddiau eich llawenydd, ac yn eich gwyliau, ac yn eich lleuadau newydd, byddwch yn seinior utgyrn ar y poethoffrymau, ac ar aberthau eich iachawdwriaeth, a bydd i chwi yn goffadwriaeth gerbron eich Duw; myfi ywr Arglwydd eich Duw.

Ac fe ddigwyddodd yn yr ail flwyddyn, yn yr ail fis, ar yr ugeinfed dydd or mis, ir cwmwl godi o babell y dystiolaeth. A chododd meibion Israel gydau darpariaethau yn anialwch Sinai, a safodd y cwmwl yn anialwch Paran. Ac fe godasant yn gyntaf trwy lais yr Arglwydd yn llaw Moses.

Ac fe gododd trefn gwersyll meibion Jwda yn gyntaf gydau nerth, ac ar eu nerth hwy, Nahshon fab Aminadab. ac ar bŵer llwyth meibion Issachar, Nathanael fab Sogar. ac ar bŵer llwyth meibion Sabulon, Eliab fab Helon. A byddant yn tynnu i lawr y babell, a bydd meibion Gershon a meibion Merari, syn carior babell, yn cychwyn.

Ac fe gododd trefn gwersyll Reuben gydau llu, ac ar eu llu hwy, Elisur fab Sediur. Ac ar bŵer llwyth meibion Simeon, Salamiel fab Sourisadai. Ac ar nerth llwyth meibion Gad, Elisaph fab Raguel. Ac bydd meibion Kohath yn cychwyn allan yn carior pethau sanctaidd, a byddant yn codir babell nes iddynt gyrraedd. A bydd trefn gwersyll Effraim yn cychwyn gydau llu,

ac ar eu llu hwy, Elisama fab Amihudd.

Ac ar bŵer llwyth meibion Manasse, Gamaliel fab Phadassur. Ac ar nerth llwyth meibion Benjamin, Abidan fab Gideoni. Ac fe fydd trefn gwersyll meibion Dan yn gosod allan yn olaf or holl wersylloedd, gydau nerth, ac ar eu nerth hwy, Achiezer fab Ammishaddai. Ac ar nerth llwyth meibion Aser, Phagiel fab Echran. Ac ar nerth llwyth meibion Naphtali, Ahira fab Enan. Dyma luoedd meibion Israel, ac fe godasant gydau nerth.

Ac meddai Moses wrth Hobab fab Raguel y Midianiad, tad-yng-nghyfraith Moses, Rydym nin ymadael ir lle y dywedodd yr Arglwydd, Hwn a roddaf i chwi. Tyrd gyda ni, a gwnawn yn dda i ti, oherwydd llefarodd yr Arglwydd bethau da ynghylch Israel. Ac meddai wrtho, Ni af i, ond im gwlad fy hun, ac at fy nghenhedlaeth fy hun. Ac meddai, Paid ân gadael ni, oherwydd buost gyda ni yn yr anialwch, a byddi yn ein plith yn henuriad. A bydd, os ewch gyda ni, y bydd y pethau da hynny, cymaint ag y bydd yr Arglwydd yn gwneud daioni i ni, a gwnawn dda i chi.

Ac fe gododd hwy allan o fynydd yr Arglwydd daith tri diwrnod, ac aeth arch cyfamod yr Arglwydd ou blaen hwy daith tri diwrnod i chwilio iddynt le i orffwys. Ac fe ddigwyddodd wrth godir arch, a dywedodd Moses, Deffro, O Arglwydd, a gwasgarer dy elynion, ffoed pawb syn dy gasáu di. Ac yn y gorffwys dywedodd, Dychwel, O Arglwydd, at filoedd o fyrddau Israel. Ac daeth y cwmwl yn cysgodi arnynt yn ystod y dydd, wrth iddynt godi or gwersyll.

11

Ac yr oedd y bobl yn grwgnach pethau drwg o flaen yr Arglwydd, a chlywodd yr Arglwydd, a digiodd mewn dicter, a chyneuwyd tân ynddynt gan yr Arglwydd, ac ysodd ran or gwersyll. Ac fe waeddodd y bobl at Moses, a gweddïodd Moses at yr Arglwydd, a pheidiodd y tân. Galwyd enwr lle hwnnw yn Gonflagrasiwn, oherwydd cyneuwyd tân ynddynt gan yr Arglwydd. Ac fe ddymunasant y cymysgion oedd yn eu plith ddymuniad, ac wedi eistedd wylodd meibion Israel hefyd, ac a ddywedasant, Pwy a fydd yn ein bwydo ni â chig? Cofiasom am y pysgod a fwytaem yn yr Aifft am ddim, ar ciwcymerau, ar melonau, ar cennin, ar winwns, ar garlleg. Ond nawr mae ein henaid yn hollol sych, nid oes dim byd ond y manna in llygaid. Ond roedd y manna fel had coriander, ai ffurf fel ffurf grisial. Ac yr oedd y bobl yn teithio trwodd, ac yn casglu, ac yn ei falu yn y felin, ac yn ei rwbio yn y morter, ac yn ei ferwi yn y pot, ac yn ei wneud yn deisennau, ac yr oedd y pleser ohono fel blas teisen o olew. Ac pan ddeuair gwlith i lawr ar y gwersyll yn y nos, byddair manna yn disgyn arno.

Ac fe glywodd Moses hwyn wylo yn ôl eu llwythau, pob un wrth ei ddrws ei hun, a digiodd yr Arglwydd yn llidiog iawn, ac yng ngolwg Moses yr oedd yn ddrwg. Ac meddai Moses wrth yr Arglwydd, pam yr wyt ti wedi cam-drin dy was, a pham nad wyf wedi cael ffafr oth flaen di, i osod ysgogiad y bobl hyn arnaf fi? Nid fi a gymerodd yr holl bobl hyn yn y groth, neu a fi au ganed

hwy? Pam yr wyt tin dweud wrthyf, Cymer ef ith fynwes, fel y mae mamaeth yn codir un syn sugno, ir tir a dyngeist iw tadau? O ble i mi gig iw roi ir holl bobl hyn? oherwydd maent yn wylo arnaf, gan ddweud, rho i ni gig, fel y gallwn ni fwyta. Ni fyddaf yn gallu dwyn y bobl hyn ar fy mhen fy hun, oherwydd maer gair hwn yn rhy drwm i mi. Os felly yr wyt tin gwneud i mi, lladd fi â dinistrio, os wyf wedi cael trugaredd gennytt ti, fel na welaf fy ngorthrymder.

A dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Casgl i mi saith deg o ddynion o henuriaid Israel, y rhai yr wyt ti dy hun yn eu hadnabod, oherwydd y rhain yw henuriaid y bobl ac ysgrifenyddion yn yr un modd, a byddin dod â hwy at babell y dystiolaeth, a byddant yn sefyll yno gyda thi. Ac fe ddisgynaf, a siaradaf yno gyda thi, a thynnaf or ysbryd sydd arnat ti, ai osod arnynt hwy, a byddant yn cynorthwyo gyda thi â baich y bobl, ac ni fyddi di dy hun yn unig yn ei ddwyn. Ac ir bobl byddi din dweud, cysegrwch eich hunain erbyn yfory, a byddwch yn bwyta cig, oherwydd wyloch chi o flaen yr Arglwydd, gan ddweud, pwy fydd yn ein bwydo ni â chig; oherwydd roedd yn dda i ni yn yr Aifft, a bydd yr Arglwydd yn rhoi i chi gig iw fwyta, a byddwch yn bwyta cig. Nid am un diwrnod y byddwch yn bwyta, nid am ddau, nid am bum diwrnod, nid am ddeg diwrnod, nid am ugain diwrnod, Hyd fis o ddyddiau y byddwch yn bwyta, hyd nes y daw allan och ffroenau, a bydd i chwi yn gyfog, oherwydd gwrthryfelasoch yn erbyn yr Arglwydd, yr hwn sydd yn eich plith, ac wylasoch oi flaen, gan ddweud, Pam i ni fynd allan or Aifft? Ac meddai Moses, Chwe chant mil o filwyr

traed ywr bobl, yr wyf fi yn eu plith, a dywedaist ti, Rhoddaf gig iddynt iw fwyta, a bwytânt am fis o ddyddiau, A fydd defaid a gwartheg yn cael eu lladd iddynt, a fydd hynnyn ddigon iddynt? Neu a fydd holl bysgod y môr yn cael eu casglu iddynt, a fydd hynnyn ddigon iddynt? Ac meddair Arglwydd wrth Moses, Oni fydd llaw yr Arglwydd yn ddigon? Yn awr fe gei di wybod a fydd fy ngair i yn dy oddiweddyd di ai peidio.

Ac aeth Moses allan, a siaradodd âr bobl eiriaur Arglwydd, a chasglodd saith deg o ddynion o henuriaid y bobl, au gosododd o amgylch y babell. Ac aeth yr Arglwydd i lawr mewn cwmwl, a llefarodd tuag ato ef, a chymerodd i ffwrdd or ysbryd oedd arno ef, ai osod ar y saith deg o ddynion, yr henuriaid. A phan orffwysodd yr ysbryd arnynt hwy, proffwydasant, ac ni wnaethant ychwanegu eto. Ac fe adawyd dau ddyn yn y gwersyll, enwr un oedd Eldad, ac enwr ail oedd Medad, a gorffwysodd ysbryd arnynt, ac yr oeddent hwy ymhlith y rhai cofrestredig, ac ni ddaethant at y babell, a phroffwydasant yn y gwersyll. Ac wedi rhedeg ato, adroddodd y dyn ifanc i Moses, a dywedodd, Mae Eldad a Medad yn proffwydo yn y gwersyll. Ac atebodd Josua fab Nun, a oedd yn sefyll wrth Moses, y dewisedig, a dywedodd, Farglwydd Moses, atal hwy. Ac meddai Moses wrtho, A wyt tin genfigennus drosof fi? A phwy a roddai i holl bobl yr Arglwydd fod yn broffwydi, pan roddor Arglwydd ei ysbryd arnynt? Ac aeth Moses i ffwrdd ir gwersyll, ef ei hun a henuriaid Israel.

Ac aeth ysbryd allan o blith yr Arglwydd, a dug soflieir ar draws

or môr, au gosod ar y gwersyll ffordd dydd or fan hon, a ffordd dydd or fan hon, o amgylch y gwersyll, tua dau gufydd or ddaear. Ac wedi codi, casglodd y bobl soflieir drwyr dydd cyfan, a thrwyr nos gyfan, a thrwyr dydd cyfan wedyn. Yr un a gasglodd leiaf, casglodd ddeg mesur, ac feu hoersant o amgylch y gwersyll iw cadw. Roedd y cig eto yn eu dannedd cyn methu, a digiodd yr Arglwydd wrth y bobl, a thrawodd yr Arglwydd y bobl ag ergyd fawr iawn. Ac fe alwyd enwr lle hwnnw Feddaur Chwant, oherwydd yno y claddwyd y bobl a chwantodd. O Feddau Chwantau symudodd y bobl i Aseroth, a bur bobl yn Aseroth.

12

Ac llefarodd Miriam ac Aaron yn erbyn Moses, oherwydd y wraig Ethiopiaidd a gymerodd Moses, oherwydd iddo gymryd gwraig Ethiopiaidd. Ac meddent, Onid trwy Moses yn unig y maer Arglwydd wedi siarad? Onid yw wedi siarad â ni hefyd? A chlywodd yr Arglwydd. Ac roedd y dyn Moses yn addfwyn iawn o blith yr holl bobl oedd ar y ddaear. Ac meddair Arglwydd yn syth wrth Moses ac Aaron a Miriam, Dewch allan, chich tri, i babell y dystiolaeth. Ac aeth y tri allan i babell y dystiolaeth, a daeth yr Arglwydd i lawr mewn colofn o gwmwl, a safodd wrth ddrws pabell y dystiolaeth, a galwyd Aaron a Miriam, ac aeth y ddau allan. Ac meddai wrthynt, Gwrandewch ar fy ngeiriau: os bydd proffwyd yn eich plith ir Arglwydd, mewn gweledigaeth y caf fy adnabod iddo, ac mewn cwsg y siaradaf ag ef. Nid felly fy

ngwas Moses; y maen ffyddlon yn fy nhŷ i gyd. Wyneb yn wyneb y siaradaf ag ef, mewn ffurf, ac nid trwy ddamhegion, ac fe welodd ogoniant yr Arglwydd, a pham na ofnasoch chi siarad yn erbyn fy ngwas i, Moses? Ac aeth llid digofaint yr Arglwydd arnynt, ac aeth ymaith. Ac ymadawodd y cwmwl or babell, ac wele roedd Miriam yn wahanglyf fel eira, ac edrychodd Aaron ar Miriam, ac wele roedd hin wahanglyf. Ac meddai Aaron wrth Moses, Ymbilaf, farglwydd, paid â gosod pechod arnom, oherwydd gwnaethom yn anwybodus, gan ein bod wedi pechu. Paid â dod yn gyfartal â marwolaeth, fel erthyliad yn dod allan o groth mam, ac yn difa hanner ei chnawd. Ac gwaeddodd Moses at yr Arglwydd, gan ddweud, O Dduw, erfyniaf arnat, iachâ hi. Ac meddair Arglwydd wrth Moses, Pe bai ei thad yn poeri yn ei hwyneb, oni fyddai hin cywilyddio am saith diwrnod? Caed hi ei chau allan or gwersyll am saith diwrnod, ac wedi hynny bydd hin dychwelyd.

Ac fe wahanwyd Miriam y tu allan ir gwersyll am saith diwrnod, ac ni symudodd y bobl hyd nes y purwyd Miriam.

Ac ar ôl hyn symudodd y bobl o Aseroth, a gwersyllasant yn anialwch Pharan.

13

Llefarodd yr Arglwydd wrth Moses gan ddweud, Anfon i ti dy hun ddynion, Ac gadewch iddynt ysbïor tir y Canaaneaid, yr

hwn yr wyf fin ei roi i feibion Israel yn feddiant; anfonwch hwy, un dyn yn ôl llwyth, yn ôl clannau eu teuluoedd, pob un yn arweinydd ohonynt.

Ac anfonodd Moses hwy allan o anialwch Paran trwy lais yr Arglwydd; pob un or rhain oedd yn ddynion ac yn arweinwyr meibion Israel. Ac y rhain yw eu henwau hwy, o lwyth Reuben, Samuel fab Zaccur. Or llwyth Simeon, Saphat fab Souri. Or llwyth Jwda, Caleb mab Jeffunne. Or llwyth Issachar, Igal mab Joseff. Or llwyth Effraim, Hoshea fab Nun. O lwyth Benjamin, Palti fab Raphu. O lwyth Sabulon, Gaddiel fab Sudi. O lwyth Joseff o feibion Manasse, Gaddi fab Susi. Or llwyth Dan, Ammiel fab Gemalli. Or llwyth Asher, Sathour fab Mihangel. O lwyth Naphtali, Nabi fab Sabi. Or llwyth Gad, Goudiel fab Macchi. Dyma enwaur dynion a anfonodd Moses i ysbïor tir, ac enwodd Moses Hoshea fab Nun yn Josua.

Ac anfonodd Moses nhw i ysbïor tir Canaan, a dywedodd wrthynt, Ewch i fyny trwyr anialwch hwn, ac fe ewch i fyny ir mynydd, A byddwch yn gweld y tir beth ydyw, ar bobl syn preswylio arno, a ydynt yn gryf neun wan, a ydynt yn ychydig neun lluosog. Ac pa fath o dir yw hwnnw y maer rhain yn trigo ynddo, ai da ydyw ai drwg, a pha fath o ddinasoedd y maer rhain yn byw ynddynt, ai mewn lleoedd caerog ai mewn lleoedd digaer. A pha fath o dir ydyw, ai brasterog ai diffrwyth, a oes coed ynddo ai peidio, ac wedi dyfalbarhau cymerwch o ffrwythaur tir. Ar dyddiau oedd ddyddiaur gwanwyn, rhagarweinwyr y grawnwin.

Ac wedi mynd i fyny, archwilion nhwr tir o anialwch Sin hyd at Rehob, wrth fynd i mewn i Hamath. Ac aethant i fyny trwyr anialwch, ac aethant ymaith hyd at Hebron, ac yno roedd Ahiman, a Sheshai, a Talmai, cenedlaethau Anak, ac adeiladwyd Hebron saith mlynedd cyn Tanis yn yr Aifft. Ac fe ddaethant hyd at ddyffryn y clwstwr grawnwin, ac fe ysbïasant hi allan, ac fe dorrasant oddi yno gangen a chlwstwr o rawnwin un arno, ac fei codasant ar bolion, ac or pomgranadau, ac or ffigys. Ac fe enwasant y lle hwnnw Ceunant y Sypyn Grawnwin, oherwydd y sypyn a dorrasant oddi yno feibion Israel. Ac fe droisant yn ôl oddi yno ar ôl archwilior tir am ddeugain diwrnod.

Ac wedi mynd, daethant at Moses ac Aaron ac at holl gynulleidfa meibion Israel i anialwch Paran yn Cades, ac atebsant air iddynt hwy ac ir holl gynulleidfa, a dangosasant ffrwyth y tir, Ac fe adroddwyd ganddynt iddo, ac fe ddywedasant, Daethom ir tir yr anfonaist ti ni iddo, tir yn llifo â llaeth a mêl, a dyma ei ffrwyth. Ond oherwydd bod y genedl syn preswylio arni yn feiddgar, a dinasoedd cadarn wedi eu muriau yn fawr iawn, a gwelsom genhedlaeth Anak yno. Ac mae Amalec yn preswylio yn y tir tuar De, ar Hethiaid, ar Hifiaid, ar Jebusiaid, ar Amoriaid yn preswylio yn y wlad fynyddig, ar Canaaneaid yn preswylio ger y môr, ac wrth afon Iorddonen. Ac fe dawelodd Caleb y bobl tuag at Moses, a dywedodd wrtho, Na, ond gan fynd i fyny fe awn i fyny, ac fe etifeddwn hi, oherwydd rydym yn ddigon cryf iw trechu hwy. Ac meddair dynion a aeth i fyny gydag ef, Nid ydym yn mynd i fyny, oherwydd ni allwn fynd i fyny at y genedl, gan ei bod yn gryfach na ni. Ac fe ddaethant â syndod am y ddaear

yr oeddent wedi ei hysbïo at feibion Israel, gan ddweud, Y ddaear yr aethom drwyddi iw hysbïo, tir syn difar rhai syn preswylio arni yw, ar holl bobl a welsom ynddi oedd dynion o faint mawr. Ac yno gwelsom y cewri, ac roeddem ou blaen hwy fel locustiaid, ond felly hefyd yr oeddem ou blaen hwy.

14

Ac wedi codi ei llais, rhoddodd yr holl gynulleidfa ochenaid, ac wylodd y bobl drwyr nos honno. Ac roedd holl feibion Israel yn grwgnach yn erbyn Moses ac Aaron, a dywedodd yr holl gynulleidfa wrthynt, O na fyddem wedi marw yn nhir yr Aifft, neu yn yr anialwch hwn, pe byddem wedi marw, a pham maer Arglwydd yn ein harwain ni ir tir hwn i syrthio mewn rhyfel? Bydd ein gwragedd an plant yn ysbail, felly nawr maen well troi yn ôl ir Aifft. Ac meddai un wrth y llall, Gadewch inni benodi arweinydd, a dychwelyd ir Aifft. Ac syrthiodd Moses ac Aaron ar eu hwynebau o flaen holl gynulliad meibion Israel.

Ond Joshua fab Nun, a Caleb fab Jephunneh, or rhai a ysbïodd y tir, a rwygodd eu dillad A dywedasant hwy wrth holl gynulliad meibion Israel, gan ddweud, Y tir yr ydym wedi ei archwilio, maen dda iawn iawn. Os ywr Arglwydd yn ein dewis ni, bydd yn dod â ni i mewn ir tir hwn ac yn ei roi i ni, tir sydd yn llifo â llaeth a mêl. Ond peidiwch â bod yn wrthryfelwyr rhag yr Arglwydd, ac nid ofnwch bobl y ddaear, oherwydd maent yn fwyd i chwi; mae eu hamser wedi cilio oddi wrthynt, ar

Arglwydd sydd gyda ni, peidiwch ag ofni hwynt.

Ac meddair holl gynulleidfa eu llabyddio hwy â cherrig, ac ymddangosodd gogoniant yr Arglwydd yn y cwmwl ar babell y dystiolaeth i holl feibion Israel. Ac meddair Arglwydd wrth Moses, hyd pa bryd y bydd y bobl hyn yn fy nghythruddo i; ac am ba hyd na fyddant yn credu ynof fi ar sail yr holl arwyddion a wneuthum yn eu plith; Feu trawaf â marwolaeth, ac feu dinistriaf, ac fe wnaf di a thŷ dy dad yn genedl fawr, a llawer mwy na hyn. Ac meddai Moses wrth yr Arglwydd, a bydd yr Aifft yn clywed, oherwydd dygaist ti âth gryfder y bobl hyn allan ohonynt. Ond hefyd mae pawb syn preswylio ar y ddaear hon wedi clywed, oherwydd ti ywr Arglwydd ymhlith y bobl hyn, yr hwn a welir wyneb yn wyneb, O Arglwydd, ac y mae dy gwmwl di yn sefyll arnynt, ac mewn colofn o gwmwl yr wyt tin mynd ou blaen yn ystod y dydd, ac mewn colofn o dân yn ystod y nos. Ac fe wnei di ddinistrior bobl hyn fel un dyn, ac fe ddywed y cenhedloedd a glywodd dy enw gan ddweud, Oherwydd na allair Arglwydd ddod âr bobl hyn i mewn ir tir a dyngodd iddynt, feu lladdodd hwy yn yr anialwch. A nawr dyrchafed dy nerth di, Arglwydd, yn y modd y dywedaist, gan ddweud, Maer Arglwydd yn amyneddgar, ac yn helaeth mewn trugaredd, ac yn wir, yn cymryd ymaith anghyfreithlondeb ac anghyfiawnder a phecod, ond trwy lanhad ni fydd yn glanhaur euog, gan dalun ôl bechodau tadau ar blant hyd y drydedd ar bedwaredd genhedlaeth. Maddaur pechod ir bobl hyn yn ôl dy drugaredd fawr, yn union fel y buost yn raslon iddynt or Aifft hyd yn awr.

A dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Yr wyf yn raslon tuag atynt yn ôl dy air di. Ond rwyn byw i, ac yn fyw y mae fy enw i, a bydd gogoniant yr Arglwydd yn llenwir holl ddaear. Oherwydd bod yr holl ddynion a welodd fy ngogoniant, ar arwyddion a wneuthum yn yr Aifft ac yn yr anialwch, wedi fy mhrofi y degfed tro, ac heb wrando ar fy llais Yn wir ni fyddant yn gweld y tir a dyngais iw tadau, ond y plant sydd gyda mi yma, cymaint ag nad ydynt yn gwybod da na drwg, pob un iau dibrofiad, ir rhain rhoddaf y tir, ond pawb am cynhyrfodd ni fyddant yn ei gweld. Ond fy ngwas Caleb, oherwydd bod ysbryd arall ynddo ef, a dilynodd fi, fe ddygaf ef i mewn ir tir yr aeth yno, a bydd ei had ef yn ei etifeddu. Maer Amaleciad ar Canaaneaid yn preswylio yn y dyffryn; yfory, trowch yn ôl ac ymadewch ir anialwch ar y ffordd ir Môr Coch.

Ac meddair Arglwydd wrth Moses ac Aaron, gan ddweud, Hyd pa bryd y gynulleidfa ddrygionus hon? Rwyf wedi clywed grwgnach meibion Israel y maent hwy eu hunain yn ei wneud om blaen i, yr hyn a grwgnachon amdanoch chi. Dywedais wrthynt, rwyn fyw, medd yr Arglwydd, yn wir yn y modd yr ydych wedi siarad yn fy nghlustiau i, felly y gwnaf i chwi. Yn yr anialwch hwn bydd eich cyrff yn syrthio, ach holl arolygiad, ach rhai a rifwyd o ugain mlwydd oed a throsodd, cymaint ag a rwgnachasant yn fy erbyn. Os byddwch chin mynd i mewn ir tir yr estynais fy llaw arno ich preswylio chi arno, ond Caleb fab Jephunneh, a Joshua fab Nun. Ac y plant y dywedasoch y byddent yn ysbail, fe ddof â hwy i mewn ir tir, a byddant yn etifeddur tir yr ydych chwi wedi troi cefn arno. Ac bydd eich

cyrff yn syrthio yn yr anialwch hwn. Ond bydd eich meibion yn crwydro yn yr anialwch am ddeugain mlynedd, ac fe ddygant eich puteindra chwi, hyd nes y bydd eich cyrff wedi eu hysu yn yr anialwch, Yn ôl rhif y dyddiau yr ysbïwyd gennych y tir, sef deugain diwrnod, diwrnod am flwyddyn, fe ddygwch eich pechodau am ddeugain mlynedd, a byddwch yn gwybod dicter fy llid. Myfi yr Arglwydd a lefarodd, yn wir felly y gwnaf ir gynulleidfa ddrwg hon, sydd wedi ymgynnull yn ferbyn, yn yr anialwch hwn cânt eu difa, ac yno byddant farw.

Ac fe wnaeth y dynion a anfonodd Moses i ysbïor tir, ar ôl cyrraedd, rwnach yn ei herbyn wrth y gynulleidfa gan ddwyn allan eiriau drwg am y tir, Ac bu farwr dynion a oedd wedi siarad yn ddrwg am y ddaear yn y pla o flaen yr Arglwydd. Ac fe oroesodd Josua fab Nun a Chaleb fab Jephunneh o blith y dynion hynny a aeth i ysbïor tir. Ac fe lefarodd Moses y geiriau hyn wrth holl feibion Israel, ac fe alarodd y bobl yn fawr iawn.

Ac wedi codin gynnar yn y bore aethant i fyny i gopar mynydd, gan ddweud, Wele, dyma ni, fe awn i fyny ir lle a ddywedodd yr Arglwydd, oherwydd yr ydym wedi pechu. Ac meddai Moses, Pam yr ydych chin troseddu gair yr Arglwydd? Ni fydd hyn yn llwyddiannus i chi. Peidiwch â mynd i fyny, oherwydd nid ywr Arglwydd gyda chwi, a byddwch yn syrthio o flaen eich gelynion. Oherwydd bod yr Amalec ar Canaanead yno och blaen chi, a byddwch yn syrthio trwyr cleddyf, am eich bod wedi troi i ffwrdd gan anufuddhau ir Arglwydd, ac ni fydd yr Arglwydd gyda chi. Ac wedi gorfodi, aethant i fyny ar gopar mynydd, ond

ni symudwyd arch cyfamod yr Arglwydd a Moses or gwersyll. Ac aeth i lawr yr Amaleciad ar Canaaneaid a oedd yn preswylio yn y mynydd hwnnw, a throisant hwy yn ôl, au taro hwy hyd at Horma, ac aethant yn ôl ir gwersyll.

15

Ac meddair Arglwydd wrth Moses, gan ddweud, Llefara wrth feibion Israel, A dywedi di wrthynt, pan ewch i mewn i dir eich preswylio, yr wyf fin ei roi i chwi Ac fe wnewch boethoffrymau ir Arglwydd, poethoffrwm cyfan neu aberth, i fawrygu adduned, neu yn ôl ewyllys wirfoddol, neu yn eich gwyliau, i wneud arogl persawrus ir Arglwydd, os yn wir or gwartheg neu or defaid. Ac fe ddawr un syn cyflwyno ei rodd ir Arglwydd ag aberth o flawd mân, degfed ran or effah wedii gymysgu mewn olew, sef y bedwaredd ran or hin. A gwin yn ddiod-offrwm, sef y pedwerydd ran or hin, a wnewch ar y poeth-offrwm, neu ar yr aberth, ir oen unigol; fe wnewch gymaint, yn offrwm arogl persawrus ir Arglwydd. Ar gyfer yr hwrdd, pan fyddwch yn ei wneud yn boethoffrwm neun aberth, byddwch yn gwneud aberth o flawd main, dau ddegfed wedii gymysgu ag olew, sef y trydydd rhan or hin, Ac byddwch yn cyflwyno gwin yn offrwm diod, y trydydd rhan or hin, yn arogl peraidd ir Arglwydd.

Os gwnewch chi or ychen yn boethoffrwm neun aberth i gyflawni adduned, neun aberth hedd ir Arglwydd, Ac fe ddaw ef â aberth o flawd mân ar gyfer y llo, tri degfed wediu cymysgu ag

olew, hanner yr hin. Ac gwin i mewn i ddiod-offrwm, hanner yr hin, yn offrwm arogl persawrus ir Arglwydd.

Felly y gwnei di ir un llo, neu ir un hwrdd, neu ir un oen or defaid neu or geifr, Yn ôl eu rhif, os gwnewch chi hyn, felly y gwnewch chi i bob un, yn ôl eu rhif.

Bydd pob un brodorol yn gwneud felly i gyflwyno offrymau or fath yn arogl persawrus ir Arglwydd. Os bydd estron yn ymuno â chwi yn eich tir, neu pwy bynnag a ddaw yn eich plith yn eich cenedlaethau, ac a wna offrwm yn arogl persawrus ir Arglwydd, yn yr un modd ag yr ydych chwi yn gwneud, felly y gwnar gynulleidfa ir Arglwydd.

Bydd un Gyfraith i chi ac ir ymdeithwyr syn glynu wrthych, cyfraith dragwyddol ich cenedlaethau, fel chi, felly bydd yr ymdeithiwr gerbron yr Arglwydd. Bydd un Gyfraith ac un ordinhad i chi ac ir dieithryn syn preswylio yn eich plith.

A siaradodd yr Arglwydd â Moses, gan ddweud, Llefara wrth feibion Israel, a dywed wrthynt, pan fyddwch yn mynd i mewn ir tir yr wyf fi yn eich dwyn chi yno, A bydd, pan fyddwch yn bwyta o farar tir, y byddwch yn neilltuo offrwm yn gyfraniad ir Arglwydd, blaenffrwyth eich toes. Byddwch yn gosod bara ar wahân yn offrwm, fel offrwm or llawr dyrnu; felly y byddwch yn ei osod ar wahân. Ffrwyth cyntaf eich toes, a byddwch yn rhoi offrwm ir Arglwydd trwy eich cenedlaethau.

Pan fyddwch yn troseddu ac yn peidio â gwneud yr holl orchmynion hyn, y rhai a lefarodd yr Arglwydd wrth Moses Fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i chi trwy law Moses, or dydd y gorchmynnodd yr Arglwydd i chi ac ymhellach ich cenedlaethau chi, A bydd, os digwydd yn anfwriadol o lygaid y gynulleidfa, yna bydd yr holl gynulleidfa yn gwneud un llo o ychen di-nam yn boethoffrwm yn arogl persawr ir Arglwydd, ac aberth hwn ai ddiodoffrwm yn ôl y drefn, ac un myn o geifr ynghylch pechod. A bydd yr offeiriad yn gwneud iawn dros holl gynulleidfa meibion Israel, a bydd yn cael ei faddau iddynt, oherwydd anfwriadol ydyw, ac hwy a ddaethant âu rhodd yn offrymu ir Arglwydd ynghylch eu pechod gerbron yr Arglwydd, ynghylch eu pechodau anfwriadol. A bydd yn cael ei faddau i holl gynulliad meibion Israel, ac ir dieithryn syn preswylio gyda chi, oherwydd roedd yn anfwriadol ir holl bobl.

Os bydd un enaid yn pechun anfwriadol, bydd ef yn dod â gafr flwydd oed ynghylch pechod. A bydd yr offeiriad yn gwneud iawn dros yr enaid a bechodd yn anfwriadol, ac a bechodd yn anfwriadol gerbron yr Arglwydd, i wneud iawn drosto. Ir brodorol ymhlith meibion Israel, ac ir dieithryn syn preswylio yn eu plith, bydd un gyfraith iddynt, pwy bynnag a wna rywbeth yn anfwriadol.

Ac enaid pa un a wna â llaw falchder o blith y brodorion neu o blith y proselytiaid, y Duw hwn a llidia; dinistriwyd yr enaid hwnnw o blith ei phobl. Oherwydd iddo ddiystyru gair yr Arglwydd, ac iddo chwalu ei orchmynion ef, dinistrir yn llwyr yr

enaid honno, y mae ei phechod ynddi.

Ac yr oedd meibion Israel yn yr anialwch, a daethant o hyd i ddyn yn casglu coed ar ddydd y Saboth. Ac fe ddaethant ag ef, y rhai ai canfuasant yn casglu coed ar ddydd y Saboth, at Moses ac Aaron, ac at holl gynulliad meibion Israel. Ac fei rhoddwyd ef mewn carchar, oherwydd nid oeddent wedi penderfynu beth iw wneud ag ef. Ac siaradodd yr Arglwydd wrth Moses, gan ddweud: marwolaeth, bydded ir dyn gael ei roi i farwolaeth, llabyddiwch ef â cherrig, yr holl gynulleidfa. Ac fe ddygasant ef allan, yr holl gynulleidfa, y tu allan ir gwersyll, ac fe labyddiodd yr holl gynulleidfa ef â cherrig y tu allan ir gwersyll, fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses.

Ac meddair Arglwydd wrth Moses, gan ddweud, Llefara wrth feibion Israel, a dywed wrthynt, a gadewch iddynt wneud iddynt eu hunain ffinges ar esgyll eu dillad ar hyd eu cenedlaethau, a byddwch yn gosod ar ffinges y corneli edau las. A bydd i chwi yn y ffrynj, a byddwch yn eu gweld, a byddwch yn cofio holl orchmynion yr Arglwydd, a byddwch yn eu gwneud, ac ni fyddwch yn cael eich troi ar ôl eich meddyliau ac ar ôl y llygaid yr ydych yn puteinio ar eu hôl, fel y byddech yn cofio ac yn gwneud fy holl orchmynion i. A byddwch yn sanctaidd ich Duw. Myfi ywr Arglwydd eich Duw chwi ach arweiniodd allan o dir yr Aifft, i fod yn Dduw i chwi, myfi ywr Arglwydd eich Duw chwi.

16

Ac llefarodd Core fab Isaar, fab Caath, fab Lefi, a Dathan ac Abeiron feibion Eliab, ac Aun fab Phaleth, fab Reuben, Ac fe godasant gerbron Moses, a dynion o feibion Israel, hanner cant a dau gant, arweinwyr y gynulleidfa, rhai a alwyd ir cyngor, a dynion enwog. Cawsant eu dwyn ynghyd yn erbyn Moses ac Aaron, ac fe ddywedasant, Gadewch lonydd i chwi, oherwydd maer holl gynulleidfa i gyd yn sanctaidd, ac maer Arglwydd yn eu plith, a pham yr ydych yn codi yn erbyn cynulleidfar Arglwydd? Ac wedi i Moses glywed, syrthiodd ar ei wyneb. Ac fe siaradodd â Cora ac âi holl gynulleidfa, gan ddweud, Mae Duw wedi ymweld ac wedi adnabod y rhai syn eiddo iddo ar rhai sanctaidd, ac mae wedi dwyn yn agos atoi hun, ar rhai a ddewisodd iddoi hun, mae wedi eu dwyn yn agos atoi hun. Gwnewch hyn, cymerwch i chi eich hunain thusera, Cora ai holl gynulleidfa, A rhowch arnynt hwy dân, a rhowch arnynt hwy arogldarth gerbron yr Arglwydd yfory, a bydd y dyn y maer Arglwydd wedi ei ddewis, hwn yn sanctaidd. Bydded hyn yn ddigon i chwi, feibion Lefi. Ac meddai Moses wrth Korah, gwrandewch arnaf, feibion Levi. Onid yw hyn yn fach i chwi, oherwydd gwahanaodd Duw Israel chwi o gynulleidfa Israel, a daeth â chwi atoi hun i weinidogaethu gweinidogaethau pabell yr Arglwydd, ac i sefyll o flaen y babell i wasanaethu iddynt hwy? Ac fe enillodd ti drosodd ath holl frodyr, meibion Lefi, gyda thi, ac yr ydych yn ceisio gwasanaethu fel offeiriaid hefyd? Felly ti ath holl gynulleidfa sydd wedi ymgynnull at Dduw, a phwy yw Aaron, eich bod chin grwgnach yn ei erbyn?

Ac anfonodd Moses i alw Dathan ac Abiram, meibion Eliab, ac

meddent, Nid ydym yn mynd i fyny. Onid bach yw hyn, dy fod wedi ein dwyn i fyny i dir yn llifo â llaeth a mêl, in lladd yn yr anialwch, dy fod yn rheoli drosom? Ai rheolwr wyt ti, ac a ddygaist ti ni i mewn i dir yn llifo â llaeth a mêl, ac a roddaist i ni etifeddiaeth maes a gwinllannoedd? A fyddet tin tyllu allan lygaid y dynion hynny? Nid ydym yn mynd i fyny. Ac roedd Moses wedi ei dristáu yn fawr iawn, ac meddai wrth yr Arglwydd, Paid ag ystyried eu haberth hwy; nid wyf wedi cymryd peth dymunol gan yr un ohonynt, ac nid wyf wedi gwneud cam ag un ohonynt. Ac meddai Moses wrth Korah, sancteiddia dy gynulleidfa, a byddwch yn barod o flaen yr Arglwydd, ti ac Aaron a hwythau, yfory, A chymerwch bob un ei thuserfa ei hun, a gosodwch arnynt thus, a dygwch gerbron yr Arglwydd bob un ei thuserfa ei hun, hanner cant a dau gant o thuserfeydd, a thi ac Aaron bob un ei thuserfa ei hun.

Ac fe gymerodd pob un ei thuserfa, a rhoddasant dân arnynt, a thaflasant arogldarth arnynt, a safasant wrth ddrysau pabell y dystiolaeth Moses ac Aaron. Ac casglodd Cora ei holl gynulleidfa yn eu herbyn wrth ddrws pabell y dystiolaeth, ac ymddangosodd gogoniant yr Arglwydd ir holl gynulleidfa. A llefarodd yr Arglwydd wrth Moses ac Aaron, gan ddweud, Gwahanwch eich hunain o ganol y gynulleidfa hon, a byddaf yn eu difa hwy ar unwaith. Ac fe syrthiasant ar eu hwynebau, ac fe ddywedasant, O Dduw, Dduw yr ysbrydoedd ac o bob cnawd, os un dyn a bechodd, a ddaw llid yr Arglwydd ar yr holl gynulleidfa? A llefarodd yr Arglwydd wrth Moses gan ddweud, Llefara wrth y gynulleidfa, gan ddweud: ymadewch o gwmpas

cynulleidfa Cora.

Ac cododd Moses, ac aeth tuag at Dathan ac Abiram, ac aeth holl henuriaid Israel gydag ef. Ac fe lefarodd at y gynulleidfa, gan ddweud, ymwahanwch oddi wrth bebyll y dynion caled hyn, a pheidiwch â chyffwrdd â dim or hyn sydd ganddynt, rhag i chwi ddarfod gyda hwy yn eu holl bechod. Ac ymadawsant o amgylch pabell Cora, ac aeth Dathan ac Abiram allan, a safasant wrth ddrysau eu pebyll hwy, au gwragedd hwy, au plant hwy, au pac hwy.

Ac meddai Moses, Yn hyn byddwch yn gwybod bod yr Arglwydd wedi fy anfon i wneud yr holl weithredoedd hyn, oherwydd nid ohonof fi fy hun. Os bydd y rhain yn marw yn ôl marwolaeth pob dyn, os bydd eu harchwiliad yn ôl archwiliad pob dyn, nid ywr Arglwydd wedi fy anfon i. Ond neu mewn gweledigaeth bydd yr Arglwydd yn dangos, ac wedi ir ddaear agor ei genau bydd yn llyncu hwy i lawr, au tai, au pebyll, a phopeth sydd ganddynt, a byddant yn mynd i lawr yn fyw i annwn, a byddwch yn gwybod, oherwydd gwnaeth y dynion hyn wylltior Arglwydd.

Fel yr oedd wedi peidio â siarad yr holl eiriau hyn, rhwygwyd y ddaear oddi tanynt. Ac agorwyd y ddaear, a llyncodd hwy, au tai, ar holl ddynion oedd gyda Cora, au hanifeiliaid. Ac aethant i lawr hwy, a chymaint ag oedd eiddo iddynt yn fyw i annwn, a gorchuddiodd y ddaear hwy, ac aethant ar goll o ganol y gynulleidfa. Ac ffodd holl Israel oedd ou cwmpas oddi wrth eu llais, gan ddweud, rhag ir ddaear ein llyncu ni byth. Ac aeth tân

allan oddi wrth yr Arglwydd, ac ysodd y dau gant a hanner cant o ddynion oedd yn offrymur arogl-darth.

17

Ac meddair Arglwydd wrth Moses, Ac at Eleasar fab Aaron yr offeiriad, codwch y thusarau pres o ganol y rhai a losgwyd, ar tân estron hwn ei wasgaru yno, oherwydd cysegrwyd thusaraur pechaduriaid hyn yn eu heneidiau. Ac gwna nhwn blatiau curedig yn orchudd ir allor, oherwydd cawsant eu cyflwyno gerbron yr Arglwydd ac feu sancteiddiwyd, ac aethant yn arwydd i feibion Israel. Ac cymerodd Eleasar, mab Aaron yr offeiriad, y thusarau pres, cymaint ag a ddygasant y rhai a losgwyd, ac ychwanegasant hwy yn orchudd ir allor, Cofadwriaeth i feibion Israel, fel na ddêl neb dieithr, yr hwn nid yw o had Aaron, i roi arogldarth gerbron yr Arglwydd, ac na fydd fel Cora ai gynulliad, fel y llefarodd yr Arglwydd trwy law Moses wrtho.

Ac fe rwgnachasant feibion Israel y diwrnod wedyn yn erbyn Moses ac Aaron, gan ddweud, Chwi sydd wedi lladd pobl yr Arglwydd. Ac fe ddigwyddodd wrth ir gynulleidfa ymgynnull yn erbyn Moses ac Aaron, a rhuthrasant at babell y dystiolaeth, a gorchuddiodd y cwmwl hi, ac ymddangosodd gogoniant yr Arglwydd. Ac aeth Moses ac Aaron i mewn o flaen pabell y dystiolaeth. A llefarodd yr Arglwydd wrth Moses ac Aaron, gan ddweud, Ymadewch o ganol y gynulleidfa hon, a byddaf yn eu

difa ar unwaith, a syrthiasant ar eu hwynebau. Ac meddai Moses wrth Aaron, Cymer y thuserfa, a gosod arni dân or allor, a bwrw arni arogldarth, a dos yn gyflym ir gwersyll, a gwna iawn drostynt, oherwydd aeth llid allan o wyneb yr Arglwydd; mae wedi dechrau difar bobl. Ac fe gymerodd Aaron yn union fel y llefarodd Moses wrtho, ac fe redodd i mewn ir gynulleidfa, ac eisoes roedd y pla wedi dechrau ymysg y bobl, ac fe osododd yr arogldarth ac fe wnaeth iawn dros y bobl. Ac fe safodd rhwng y meirw ar byw, ac fe beidiodd y pla. Ac fe ddaeth y meirw yn y pla yn bedair mil ar ddeg a saith gant, ar wahân ir meirw oherwydd Cora. Ac fe ddychwelydd Aaron at Moses wrth ddrws pabell y dystiolaeth, ac fe beidiodd y pla.

A siaradodd yr Arglwydd â Moses, gan ddweud, Llefara wrth feibion Israel, a chymer ganddynt wialen, gwialen yn ôl tai tadau gan yr holl dywysogion ohonynt, yn ôl tai tadau ohonynt, deuddeg gwialen, ac ysgrifenna enw pob un ar ei wialen. Ac ysgrifenna enw Aaron ar wialen Lefi, oherwydd bydd un wialen yn ôl llwyth tŷ eu tadau yn cael ei rhoi ganddynt. A byddin eu gosod yn y babell dystiolaeth, gyferbyn âr dystiolaeth, lle y byddaf yn ymddangos i ti yno. A bydd y dyn y byddaf yn ei ddewis, ei wialen ef yn blaguro, a byddaf yn dileu oddi wrthyf grwgnach meibion Israel, yr hyn y maent hwy eu hunain yn grwgnach arnoch chwi.

Ac llefarodd Moses wrth feibion Israel, a rhoddodd pob un ou rheolwyr iddo wialen, i bob rheolwr un wialen yn ôl rheolwr, yn ôl tai eu tadau, deuddeg gwialen, ac roedd gwialen Aaron yn eu

canol rhwng eu gwiail. Ac fe osododd Moses y gwiail o flaen yr Arglwydd ym mhabell y dystiolaeth. Ac ar y dydd nesaf aeth Moses ac Aaron i mewn i babell y dystiolaeth, ac wele roedd gwialen Aaron o dŷ Levi wedi egino, ac wedi dwyn allan eginyn, ac wedi blodeuo â blodau, ac wedi cynhyrchu cnau. A daeth Moses âr holl ffyn allan o wyneb yr Arglwydd at holl feibion Israel, a gwelsant, a chymerodd pob un ei ffon.

A dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Rho i gadw wialen Aaron o flaen y tystolaethau er cadwraeth, yn arwydd i feibion y rhai anufudd, a phoed iw grwgnach hwy beidio oddi wrthyf fi, ac ni fyddant farw. Ac fe wnaeth Moses ac Aaron fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses, felly y gwnaethant. A dywedodd meibion Israel wrth Moses gan ddweud, Wele, rydym yn cael ein difa, rydym wedi darfod, rydym yn cael ein dinistrio. A yw pob un syn cyffwrdd â thabernacl yr Arglwydd yn marw, hyd nes y byddwn ni i gyd yn marw?

18

Ac meddair Arglwydd wrth Aaron, gan ddweud, ti ath feibion a thŷ dy dad a gymerwch bechodaur pethau sanctaidd, a thi ath feibion a gymerwch bechodau eich offeiriadaeth. Ath frodyr, llwyth Lefi, pobl dy dad, dod â hwyn agos atat dy hun, a byddant yn ymuno â thi, a byddant yn gweinidogaethu i ti, a thi ath feibion gyda thi gyferbyn â phabell y dystiolaeth. Ac fe gadwant dy wylwyr, a gwylwyr y babell. Ond ni ddônt at y llestri

sanctaidd, nac at yr allor, ac ni fydd y rhain na chwithau farw. Ac feu hychwanegir atat, a byddant yn cadw gwarcheidwaid pabell y dystiolaeth, yn ôl holl wasanaethaur babell, ac ni ddawr dieithryn atat ti. Ac fe gadwch wyliadwriaeth y pethau sanctaidd, a gwyliadwriaeth yr allor, ac ni fydd llid ymhlith meibion Israel. Ac rwyf i wedi cymryd eich brodyr y Lefiaid o blith meibion Israel yn rhodd a roddwyd ir Arglwydd, i wasanaethu gwasanaethau pabell y dystiolaeth. A byddi di ath feibion gyda thi yn cadw eich offeiriadaeth yn ôl pob modd yr allor ar tu mewn ir llen, a byddwch yn gwasanaethu gwasanaethau rhodd eich offeiriadaeth, ar dieithryn syn agosáu, bydd yn marw.

A llefarodd yr Arglwydd wrth Aaron, ac wele fi wedi rhoi i chwi gadwraeth y blaenffrwythau or holl bethau a gysegrwyd i mi gan feibion Israel; i ti rhoddais hwy yn wobr, ac ith feibion gyda thi yn ddeddf dragwyddol. Ac bydded hyn i chwi or pethau sanctaidd wedi eu sancteiddio or offrymau, ou holl roddion hwy, ac ou holl aberthau hwy, ac ou holl gamwedd hwy, ac ou holl bechodau hwy, cymaint ag y maent yn rhoi yn ôl i mi or holl bethau sanctaidd, i ti y bydd ac ith feibion. Yn y sanctaidd or pethau sanctaidd y byddwch yn eu bwyta; pob gwryw a fydd yn eu bwyta, ti ath feibion; sanctaidd y bydd i ti.

A bydd hwn i chi o flaenffrwythau eu rhoddion hwy, or holl offrymau meibion Israel; i ti rwyf wedi eu rhoi hwy ac ith feibion ac ith ferched gyda thi, yn ddeddf dragwyddol; pob un glân yn dy dŷ fydd yn eu bwyta hwy.

Pob blaenffrwyth olew, a phob blaenffrwyth gwin a grawn, cymaint ag y byddant yn eu rhoi ir Arglwydd, yr wyf wedi eu rhoi i ti. Y ffrwythau cyntaf i gyd, cymaint ag sydd yn eu tir hwy, cymaint ag y dygant ir Arglwydd, i ti y byddant. Pob un glân yn dy dŷ a fwyta hwy.

Bydd pob peth ymroddedig ymhlith meibion Israel yn eiddo i ti. Ac eiddo ti fydd pob un syn agor y groth o bob cnawd, cymaint ag y maent yn eu cyflwyno ir Arglwydd, o ddyn hyd anifail, ond â phridwerth y prynir yn ôl y cyntafanedig o blith y dynion, a byddin prynu yn ôl y cyntafanedig o blith yr anifeiliaid aflan. Ar brynedigaeth ohono, o fis oed, ywr prisiad o bum sicl, yn ôl y sicl sanctaidd; ugain obol ydynt. Ac eithrio lloi cyntafanedig a defaid cyntafanedig a geifr cyntafanedig, ni ddylet eu prynun ôl; maent yn sanctaidd, a byddin tywallt eu gwaed ar yr allor, a byddin offrymur braster yn offrwm yn arogl peraidd ir Arglwydd.

A bydd y cig i ti, fel y frest or offrwm ton, ac fel y fraich dde, i ti y bydd. Pob offrwm or pethau sanctaidd, cymaint ag y mae meibion Israel yn eu neilltuo ir Arglwydd, rwyf wedi ei roi i ti ac ith feibion ac ith ferched gyda thi, yn ddeddf dragwyddol; cyfamod halen tragwyddol ydyw gerbron yr Arglwydd, i ti ac ith had ar dy ôl.

A llefarodd yr Arglwydd wrth Aaron, Yn eu tir hwy ni etifeddi di, ac ni fydd rhan i ti ynddynt hwy, oherwydd myfi yw dy ran di ath etifeddiaeth di yng nghanol meibion Israel.

Ac i feibion Lefi, wele, rwyf wedi rhoi pob degfed ran yn Israel yn etifeddiaeth yn lle eu gweinidogaethau, cymaint ag y maent yn gweinidogaethu yn mhabell y dystiolaeth. Ac ni ddaw meibion Israel eto at babell y dystiolaeth i ddwyn pechod marwol. A bydd y Lefiad ei hun yn gweinidogi gweinidogaeth pabell y dystiolaeth, a hwy a gymerant eu pechodau, yn ddeddf dragwyddol iw cenedlaethau hwy, ac yng nghanol meibion Israel ni etifeddant etifeddiaeth. Oherwydd y degymau o feibion Israel, cymaint ag y byddant yn eu neilltuo ir Arglwydd yn offrwm, rwyf wedi eu rhoi ir Lefiaid yn etifeddiaeth; oherwydd hyn rwyf wedi dweud wrthynt, ymysg meibion Israel ni fyddant yn etifeddu etifeddiaeth.

A llefarodd yr Arglwydd wrth Moses, gan ddweud, Ac ir Lefiaid byddin siarad, a byddin dweud wrthynt, os byddwch yn cymryd oddi wrth feibion Israel y ddegfed ran a roddais i chwi ganddynt yn etifeddiaeth, yna byddwch chwin neilltuo ohoni offrwm ir Arglwydd, degfed ran or ddegfed ran. A bydd eich cyfraniadau yn cael eu cyfrif i chi fel ŷd or llawr dyrnu, ac fel offrwm or winwryf. Felly byddwch yn gosod or neilltu nhw, a chwithau, or holl offrymau ir Arglwydd, och holl ddegymau, cymaint ag y byddwch yn eu derbyn gan feibion Israel, a byddwch yn rhoi ohonynt offrwm ir Arglwydd, i Aaron yr offeiriad. Och holl roddion byddwch yn neilltuo offrwm ir Arglwydd, sef y rhan gysegredig och holl flaenffrwythau. A byddi din dweud wrthyn nhw, pan fyddwch chin cymryd ymaith y blaenffrwyth ohono, a bydd yn cael ei gyfrif ir Lefiaid fel cynnyrch or llawr dyrnu, ac fel cynnyrch or winwryf. Ac fe fwytewch ef ym mhob lle, chwi

ach cartrefi, oherwydd eich tâl yw hwn yn lle eich gwasanaethau chwi ym mhabell y dystiolaeth. Ac ni chewch bechod drwyddo, oherwydd y cymerwch ymaith y blaenffrwyth ohono, ac ni halogwch bethau sanctaidd meibion Israel, fel na fyddwch farw.

19

A llefarodd yr Arglwydd wrth Moses ac Aaron, gan ddweud, Dymar gwahaniaeth or gyfraith, cymaint ag a orchmynnodd yr Arglwydd, gan ddweud, llefara wrth feibion Israel, a gadewch iddynt gymryd atat ti anner goch ddi-fai, yr hon nid oes ganddi ynddi fai, ac yr hon ni roddwyd arni iau. A byddi yn ei rhoi hi i Eleazar yr offeiriad, a byddant yn ei harwain hi y tu allan ir gwersyll i le glân, a byddant yn ei lladd hi oi flaen ef. A bydd Eleasar yn cymryd oi gwaed hi, a bydd yn taenellu gyferbyn â wyneb pabell y dystiolaeth oi gwaed hi saith gwaith. Ac fe fyddant hwy yn ei llosgi hi oi flaen ef, ar croen ar cig ohoni ar gwaed ohoni gydar tom ohoni a losgir. Ac fe gymer yr offeiriad bren cedrwydd ac isop ac ysgarlad, a byddant yn eu bwrw i ganol llosgir anner.

Ac fe olchar offeiriad ei ddillad, ac fe ymolcha ei gorff â dŵr, ac ar ôl hyn fe ddaw i mewn ir gwersyll, a bydd yr offeiriad yn aflan hyd yr hwyr. Ar sawl syn ei llosgi hi, golchith ei ddillad ac ymolchith ei gorff, a bydd yn aflan hyd yr hwyr. Ac bydd dyn glân yn casglu lludwr heffer, ac yn ei osod y tu allan ir gwersyll

mewn lle glân, a bydd i gynulleidfa meibion Israel ar gyfer ei gadw, dŵr taenellu yw, purdeb ydyw. Ac y sawl syn casglu lludw yr anner, bydd yn golchi ei ddillad, a bydd yn aflan hyd yr hwyr, a bydd i feibion Israel ac ir dieithriaid syn preswylio gyda hwy yn ddeddf dragwyddol.

Y sawl syn cyffwrdd âr marw o bob enaid dyn, bydd yn aflan am saith diwrnod. Bydd hwn yn cael ei buro ar y trydydd dydd ac ar y seithfed dydd, a bydd yn lân, ond os na chaiff ei buro ar y trydydd dydd ac ar y seithfed dydd, ni fydd yn lân. Pob un syn cyffwrdd âr marw o enaid dyn, os bydd farw ac nid ywn cael ei buro, mae wedi halogi pabell yr Arglwydd; bydd yr enaid honno yn cael ei ddinistrio o Israel, oherwydd nid oedd dŵr taenellu wedi ei daenellu arno ef; aflan yw, mae ei aflendid eto ynddo ef. Ac hwn ywr gyfraith: os bydd dyn yn marw mewn tŷ, bydd pob un syn mynd i mewn ir tŷ, a chymaint ag sydd yn y tŷ, yn aflan am saith diwrnod. Ac mae pob llestr agored nad oes rhwymyn wedi ei rwymo arno yn aflan. Ac bydd pob un a gyffyrddo ar wyneb y maes â dyn wedi ei ladd neu â chorff marw neu ag asgwrn dynol neu â bedd, yn aflan am saith diwrnod.

Ac fe gymerant ir aflan o ludwr aberth llosgi or purdeb, ac fe dywalltant arno ddŵr byw i lestr. A bydd yn cymryd isop, a bydd dyn glân yn ei drochi yn y dŵr, a bydd yn taenellu ar y tŷ, ac ar y llestri, ac ar yr eneidiau, cynifer ag a fyddant yno, ac ar yr un a gyffyrddodd âr asgwrn dynol, neu âr clwyfedig, neu âr marw, neu âr bedd. Ac bydd y glân yn taenellu ar yr aflan yn y trydydd dydd ac yn y seithfed dydd, a bydd yn cael ei buro yn y seithfed

dydd, a bydd yn golchi ei ddillad, a bydd yn ymolchi â dŵr, a bydd yn aflan hyd yr hwyr. Ac os bydd dyn yn cael ei halogi, ac nid ywn cael ei buro, bydd yr enaid hwnnw yn cael ei ddinistrio allan o ganol y gynulleidfa, oherwydd iddo halogi pethau sanctaidd yr Arglwydd, gan nad yw dŵr taenellu wedi ei daenellu arno ef; aflan yw. A bydd i chwi yn ddeddf dragwyddol, ar un syn taenellu dŵr puro, bydd yn golchi ei ddillad, ar un syn cyffwrdd â dŵr y puro, bydd yn aflan hyd yr hwyr. A phopeth y bydd yr aflan yn ei gyffwrdd, aflan fydd, ar enaid syn cyffwrdd, aflan fydd hyd yr hwyr.

20

Ac fe ddaeth meibion Israel, yr holl gynulleidfa, i anialwch Sin yn y mis cyntaf, ac arhosodd y bobl yng Nghades, a bu farw Miriam yno, a chladdwyd hi yno. Ac nid oedd dŵr ir gynulleidfa, ac ymgasglasant yn erbyn Moses ac Aaron. Ac fe gwynodd y bobl wrth Moses, gan ddweud, O na byddem wedi marw yn ninistr ein brodyr gerbron yr Arglwydd. A pham y daethoch chi â chynulleidfar Arglwydd ir anialwch hwn in lladd ni an da? Ac pam hyn? Fe ddaethoch chi â ni i fyny or Aifft, i ddod ir lle drwg hwn, lle nad ywn cael ei hau, nac oes ffigys, nac oes gwinwydd, na phomgranadau, nac oes dŵr iw yfed.

A daeth Moses ac Aaron o wyneb y gynulleidfa at ddrws pabell y dystiolaeth, a syrthiasant ar eu hwynebau, ac ymddangosodd gogoniant yr Arglwydd iddynt. Ac llefarodd yr Arglwydd wrth

Moses, gan ddweud, Cymer dy wialen, a galwr gynulleidfa ynghyd, ti ac Aaron dy frawd, a siaradwch âr graig ou blaen, a bydd yn rhoi ei dyfroedd, a byddwch yn dwyn dŵr allan iddynt or graig, a byddwch yn rhoi diod ir gynulleidfa ac iw da. A chymerodd Moses y wialen o flaen yr Arglwydd, fel y gorchmynnodd yr Arglwydd. Ac fe gynnullodd Moses ac Aaron y gynulleidfa gyferbyn âr graig, ac meddai wrthynt, Gwrandewch arnaf fi, y rhai anufudd, a ddygwn ni allan i chwi ddŵr or graig hon? Ac wedi codi ei law, tarodd Moses y graig âr wialen ddwywaith, ac aeth dŵr mawr allan, ac yfodd y gynulleidfa au da hwy. Ac meddair Arglwydd wrth Moses ac Aaron, Oherwydd na chredasoch im sancteiddio o flaen meibion Israel, o achos hyn ni ddygwch chwi y gynulleidfa hon i mewn ir tir a roddais iddynt. Hwn yw dŵr Anghydfod, oherwydd y cafodd meibion Israel eu cablu gerbron yr Arglwydd, a chysegrwyd efe ynddynt hwy.

Ac anfonodd Moses negeswyr o Kadesh at frenin Edom, gan ddweud, fel hyn y mae dy frawd Israel yn dweud, tin gwybod am yr holl lafur a ddaeth in rhan ni. Ac aeth ein tadau i lawr ir Aifft, ac arhosom yn yr Aifft ddyddiau lawer, a cham-driniodd yr Eifftiaid ni an tadau. Ac fe waeddasom at yr Arglwydd, a chlywodd yr Arglwydd ein llais, ac wedi anfon angel, arweiniodd ni allan or Aifft, ac yn awr yr ydym yng Nghades, dinas ar gyrion dy derfynau. Byddwn yn pasio trwy dy dir, ni fyddwn yn mynd trwy gaeau, nac trwy winllannoedd, nac yn yfed dŵr oth bydew, ar y ffordd frenhinol y byddwn yn mynd, ni fyddwn yn troi ir dde nac ir chwith, hyd nes y byddwn wedi

pasio trwy dy ffiniau. Ac meddai Edom wrtho, Ni chei fynd trwof fi, ac os gwnei, af allan mewn rhyfel ith gyfarfod. Ac meddai meibion Israel wrtho ef, Wrth y mynydd y byddwn yn mynd heibio. Os yfwn i am da oth ddŵr di, rhoddaf dâl i ti, ond nid ywr peth yn ddim. Wrth y mynydd y byddwn yn mynd heibio. Ond dywedodd, Ni chei di fynd trwodd trwy fy nhiriogaeth i, ac aeth Edom allan iw gyfarfod gyda thyrfa fawr ac â llaw gref. Ac nid oedd Edom yn fodlon rhoi i Israel fynd trwy ei ffiniau, a throdd Israel or neilltu oddi wrtho. Ac aethant allan o Kadesh, a daeth meibion Israel, yr holl gynulleidfa, i fynydd Hor.

Ac meddair Arglwydd wrth Moses ac Aaron yn Hor y mynydd ar ffiniau gwlad Edom, gan ddweud, Gadewch i Aaron gael ei ychwanegu at ei bobl, oherwydd ni fyddwch yn mynd i mewn ir tir a roddais i feibion Israel, oherwydd fe wnaethoch fy nghythruddo wrth ddŵr y difenwi. Cymer Aaron, ac Eleasar ei fab, a dod â hwy i fyny i fynydd Hor, o flaen yr holl gynulleidfa, Ac tynna oddi ar Aaron ei wisg, a gwisga Eleasar ei fab, ac Aaron, wedi ei ychwanegu, bydded iddo farw yno. Ac fe wnaeth Moses fel y gorchmynnodd yr Arglwydd iddo, ac fe ddug ef i fyny i fynydd Hor, o flaen yr holl gynulleidfa, Ac fe ddiosgod Aaron oi wisgoedd, ac fe wisgodd nhw ar Eleazar ei fab, a bu farw Aaron ar gopar mynydd, a daeth Moses ac Eleazar i lawr or mynydd. Ac fe welodd yr holl gynulleidfa fod Aaron wedi marw, ac wylodd holl dŷ Israel am Aaron am ddeg diwrnod ar hugain.

21

Ac fe glywodd y brenin Canaaneaidd Arad, yr hwn oedd yn preswylio yn yr anialwch, fod Israel wedi dod ar hyd ffordd Atharein, ac fe ymladdodd yn erbyn Israel, ac fe gymerodd rai ohonynt yn gaeth. Ac gweddïodd Israel addewid ir Arglwydd, ac meddai, Os traddodi i mi y bobl hyn dan fy llaw, byddaf yn eu dinistrion llwyr hwy au dinasoedd. A chlywodd yr Arglwydd lais Israel, a thraddododd y Canaanead dan eu rheolaeth hwy, a chysegrwyd ef ai ddinasoedd, a galwasant enwr lle hwnnw yn Felltith.

Ac wedi ymadael o Hor y mynydd ar y ffordd tuar Môr Coch, aethant o amgylch tir Edom, a daeth y bobl yn ddigalon ar y daith. Ac fe siaradodd y bobl yn erbyn Duw ac yn erbyn Moses, gan ddweud, Pam hyn? A ddaethost â ni allan or Aifft in lladd yn yr anialwch? Oherwydd nid oes bara, na dŵr, ac mae ein henaid wedi ffieiddio at y bara diwerth hwn. Ac anfonodd yr Arglwydd y seirff marwol at y bobl, a brathasant y bobl, a bu farw llawer o bobl meibion Israel. Ac wedi ir bobl gyrraedd at Moses, roeddent yn dweud, Rydym wedi pechu, oherwydd gwnaethom siarad yn erbyn yr Arglwydd, ac yn dy erbyn di; gweddia felly at yr Arglwydd, a bydded iddo gymryd y sarff oddi wrthym. Ac fe weddïodd Moses at yr Arglwydd ynghylch y bobl, a dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Gwna i ti dy hun sarff, a gosod ef ar arwydd, a bydd, os bydd sarff yn brathu dyn, pob un sydd wedi cael ei frathu, wrth ei weld, yn byw. Ac fe wnaeth Moses sarff bres, ai gosod ar arwydd, ac fe ddigwyddodd pan frathai sarff ddyn, ac yr edrychai ar y sarff bres, ei fod yn byw.

Ac ymadawodd meibion Israel, a gwersyllasant yn Oboth. Ac wedi codi o Oboth, gwersyllon nhw yn Achalga or tu hwnt yn yr anialwch, sydd gyferbyn â Moab, tua chyfeiriad y dwyrain. Ac o yno ymadawsant, ac fe wersyllasant yng ngheunant Sared. Ac o yno, wedi ymadael, gwersyllasant y tu hwnt i Arnon yn yr anialwch, yr hwn syn ymestyn allan o ffiniaur Amoriaid, oherwydd mae Arnon yn ffiniau Moab, rhwng Moab a rhwng yr Amoriad. Oherwydd hyn y dywedir mewn llyfr, Rhyfel yr Arglwydd a losgwyd Zahab, a ffrydiau Arnon. Ac fe benododd y ffrydiau i sefydlu Er, ac fe ychwanegir at ffiniau Moab.

Ac o yno y ffynnon; hon ywr ffynnon y dywedodd yr Arglwydd wrth Moses, Casgl y bobl, a rhoddaf iddynt ddŵr iw yfed. Yna canodd Israel y gân hon ar y ffynnon: Dechreuwch iddo, ffynnon, Cloddiodd rheolwyr ef, naddasant frenhinoedd y cenhedloedd ef yn eu teyrnas wrth iddynt reoli. Ac or ffynnon i Manthanaein, ac o Manthanaein i Naaliel, ac o Naaliel i Bamoth, ac o Bamoth i Ianin, sydd yn y paith Moab, o gorun y graig nadd, syn edrych tuag at wyneb yr anialwch.

Ac anfonodd Moses henuriaid at Sihon, brenin yr Amoriaid, gyda geiriau heddychlon, gan ddweud Byddwn yn pasio trwy dy dir, byddwn yn mynd ar y ffordd, ni fyddwn yn troi or neilltu nac i gae nac i winllan, Ni yfwn ddŵr oth ffynnon, awn ar y ffordd frenhinol, hyd nes y pasiwn dy ffiniau. Ac ni roddodd Sihon i Israel fynd heibio trwy ei ffiniau, a chasglodd Sihon ei holl bobl, ac aeth allan i frwydro yn erbyn Israel ir anialwch, a daeth i Jahaz, a threfnodd i frwydro yn erbyn Israel. Ac fe

darodd Israel ef â llafn y cleddyf, ac fe gymerodd feddiant ar ei dir, o Arnon hyd Jabbok, hyd at feibion Ammon, oherwydd Jazer yw ffiniau meibion Ammon. Ac fe gymerodd Israel yr holl ddinasoedd hyn, ac fe breswylodd Israel yn yr holl ddinasoedd yr Amoriaid, yn Hesbon, ac yn yr holl rai oedd yn ffinio â hon. Oherwydd Hesbon, dinas Sihon brenin yr Amoriaid yw hi, a hwn a frwydrodd yn erbyn brenin Moab or blaen, ac fe gymeron holl ei dir ef o Aroer hyd at Arnon. Oherwydd hyn bydd y rhai syn siarad mewn posau yn dweud, dewch i Hesbon, fel y caiff dinas Sihon ei hadeiladu ai pharatoi Oherwydd aeth tân allan o Hesbon, fflam o ddinas Sihon, a difodd hyd at Moab, a llyncodd golofnau Arnon. Gwae i ti, Moab! Darfu pobl Chemosh; rhoddwyd eu meibion iw cadw, au merched yn gaethion i frenin yr Amoriaid, Sihon. Ac fe ddarfydd eu had hwy, Hesbon hyd at Daibon, ac fe gyneuwyd y gwragedd dân ymhellach eto ar Moab.

Preswylodd Israel yn holl ddinasoedd yr Amoriaid. Ac anfonodd Moses i ysbïo Jazer, a chipiodd hwy hi ai phentrefi, a bwriodd allan yr Amoriaid a oedd yn preswylio yno. Ac wedi dychwelyd, aethant i fyny ar y ffordd i Basan, ac aeth Og brenin Basan allan i gyfarfod â hwy, ai holl bobl i ryfel yn Edrei. Ac meddair Arglwydd wrth Moses, Paid ag ofni ef, oherwydd ith ddwylo di yr wyf wedi ei draddodi ef, ai holl bobl, ai holl dir, a byddi din gwneud iddo fel y gwneaist ti i Sihon brenin yr Amoriaid, a breswyliod yn Hesbon. A thrawodd ef ai feibion ai holl bobl, hyd nes nad adawyd goroeswyr iddo, ac etifeddasant ei dir.

22

Ac wedi ymadael, gwersyllodd meibion Israel ir gorllewin o Moab wrth yr Iorddonen gyferbyn â Jericho. Ac wedi gweld Balak fab Sepphor bopeth a wnaeth Israel ir Amoriaid, Ac ofnodd Moab y bobl yn fawr iawn oherwydd eu bod yn lluosog, a theimlodd Moab ffieidd-dod rhag wyneb meibion Israel. Ac meddai Moab wrth gyngor henuriaid Midian, Nawr bydd y gynulleidfa hon yn llyfu popeth on cwmpas ni, fel y maer llo yn llyfur gwyrddni or maes, a Balak fab Sippor oedd brenin Moab yn yr amser hwnnw. Ac anfonodd genhadon at Balaam fab Beor i Pethor, yr hwn sydd ar yr afon yn nhir meibion ei bobl, i alw ef, gan ddweud, wele mae pobl wedi dod allan or Aifft, ac wele maent wedi gorchuddio wyneb y ddaear, ac mae hwn yn eistedd yn glynu wrthyf fi. Ac yn awr tyrd yma a melltithia i mi y bobl hyn, oherwydd mae hwn yn gryf na ni, os gallwn ni eu taro hwy, a bwriaf hwy allan or tir, oherwydd gwn y rhai os bendithia di hwy, maent yn fendithiedig, ar rhai a felltithia di hwy, maent wedi eu melltithio. Ac aeth cyngor henuriaid Moab, a chyngor henuriaid Midian, ar dewiniaeth yn eu dwylo, a daethant at Balaam, a dywedasan wrtho eiriau Balak. Ac meddai wrthynt, Arhoswch yma dros nos, ac atebaf i chwi y pethau y bydd yr Arglwydd yn eu llefaru wrthyf, ac arhosodd tywysogion Moab gyda Balaam.

A daeth Duw at Balaam, a dywedodd wrtho, Beth ywr dynion hyn sydd gyda ti? Ac meddai Balaam wrth Dduw, Anfonodd

Balak fab Sepphor, brenin Moab, hwy ataf fi, gan ddweud, Wele, mae pobl wedi dod allan or Aifft, ac maent wedi gorchuddio wyneb y ddaear, ac mae hwn yn eistedd yn ymyl i mi, ac yn awr tyrd i felltithio ef i mi, os felly y gallaf ei daro ef, ai fwrw ef allan or ddaear. Ac meddai Duw wrth Balaam, Nid ei di gyda hwy, ac nid wyt i felltithior bobl, oherwydd y mae wedii fendithio. Ac wedi codi yn y bore, dywedodd Balaam wrth dywysogion Balak, Ewch yn ôl at eich arglwydd, nid yw Duw yn caniatáu i mi fynd gyda chi. Ac wedi codi, daeth llywodraethwyr Moab at Balak, a dywedasant, Nid yw Balaam yn dymuno dod gyda ni.

Ac ychwanegodd Balak eto i anfon tywysogion mwy niferus, a mwy anrhydeddus nar rhain. Ac aethant at Balaam, ac meddant wrtho, Fel hyn y dywed Balac fab Sippor: Erfyniaf arnat na phetrusa ddod ataf. Yn anrhydeddus yth anrhydeddaf di, a pha beth bynnag a ddywedi di fei gwnaf i ti, a thyrd, melltithia i mi y bobl hyn. Ac atebodd Balaam, ac meddai wrth dywysogion Balak, Pe rhoddai Balak i mi ei dŷ yn llawn o arian ac aur, ni allaf droseddu gair yr Arglwydd Dduw, i wneud peth bach neu fawr yn fy meddwl. Ac yn awr arhoswch yma chwithau y nos hon, a byddaf yn gwybod beth a ychwaneg yr Arglwydd iw ddweud wrthyf. A daeth Duw at Balaam yn y nos, a dywedodd wrtho, os ywr dynion hyn wedi dod ith alw di, cod a dilyn hwy, ond y gair a lefaraf wrthyt ti, hwn a wnei di.

Ac wedi i Balaam godi yn y bore, cyfrwyodd ei asyn, ac aeth gyda thywysogion Moab. Ac roedd Duw yn ddig mewn dicter oherwydd aeth ef ei hun, ac cododd negesydd Duw i

wrthwynebu ef, ac roedd ef ei hun wedi marchogaeth ar ei asyn, ac roedd ei ddau was gydag ef. Ac wedi ir asyn weld angel Duw yn sefyll yn ei herbyn yn y ffordd, ar cleddyf wedii dynnu yn ei law, trodd yr asyn or ffordd ac aeth i mewn ir gwastatir, a thrawodd ef yr asyn âi wialen iw chyfeirio yn ôl ir ffordd.

Ac safodd angel Duw yn rhychaur winllan, gyda ffens or naill du a ffens or llall, Ac wedi ir asen weld angel Duw, gwasgodd ei hun yn erbyn y wal a gwasgu troed Balaam yn erbyn y wal, ac ychwanegodd eto iw tharo.

Ac ychwanegodd angel Duw, ac wedi mynd safodd mewn lle cul lle nad oedd modd troi ir dde nac ir chwith. Ac wedi ir asyn weld angel Duw, eisteddodd i lawr o dan Balaam, a digiodd Balaam, a thrawodd yr asyn âr wialen. Ac agorodd Duw enaur asen, a dywedodd wrth Balaam, Beth a wneuthum i ti, fel yr wyt wedi fy nharo y trydydd tro hwn? Ac meddai Balaam wrth yr asyn, Oherwydd rwyt ti wedi gwawdio fi, a phe bai gen i gleddyf yn fy llaw, byddwn eisoes wedi dy drywanu di. Ac maer asyn yn dweud wrth Balaam, Onid fi yw dy asyn di yr wyt ti wedi marchogaeth arni o dy ieuenctid hyd heddiw? A wneuthum i erioed edrych i lawr arnat ti fel hyn? Ac meddai yntau, Naddo. Datguddiodd Duw lygaid Balaam, ac maen gweld negesydd yr Arglwydd yn sefyll yn ei wrthwynebu yn y ffordd, ar cleddyf wedi ei dynnu yn ei law, ac wedi plygu ymgrymodd ar ei wyneb. A dywedodd cennad Duw wrtho, Pam y trawiaist dy asyn dair gwaith? Wele, deuthum allan yn dy erbyn, oherwydd nid yw dy ffordd yn dderbyniol om blaen, ac wedi ir asyn fy ngweld, trodd

or neilltu oddi wrthyf dair gwaith. Ac os na bai wedi troi or neilltu, felly yn awr byddwn wedi dy ladd di yn wir, ond byddwn wedi achub honno. Ac meddai Balaam wrth angel yr Arglwydd, Rwyf wedi pechu, oherwydd ni wyddwn fod ti wedi sefyll yn ferbyn ar y ffordd im cyfarfod, ac yn awr os nad ywn dy fodloni, mi drof yn ôl. Ac meddai angel Duw wrth Balaam, Dos gydar dynion, ond yr unig air a ddywedaf wrthyt, hwn y byddin ei gadw iw lefaru. Ac aeth Balaam gyda thywysogion Balac.

Ac wedi i Balak glywed bod Balaam wedi dod, aeth allan iw gyfarfod, i ddinas Moab, sydd ar ffiniau Arnon, sydd o ran y ffiniau. A dywedodd Balak wrth Balaam, Oni anfonais atat ith alw di? Pam na ddaethost ataf fi? Yn wir, oni allaf dy anrhydeddu di? Ac meddai Balaam wrth Balak, Wele, rwyf wedi dod atat yn awr. A fyddaf yn gallu dweud rhywbeth? Y gair y bydd Duw yn ei roi yn fy ngenau, hwnnw a lefaraf. Ac aeth Balaam gyda Balak, a daethant i ddinasoedd yr ardaloedd allanol. Ac aberthodd Balak ddefaid a lloi, ac anfonodd at Balaam ac at y tywysogion oedd gydag ef. Ac fe ddigwyddodd yn y bore, ac wedi i Balak gymryd Balaam, dug ef i fyny ar golofn Baal, a dangosodd iddo or fan honno ran or bobl.

23

Ac meddai Balaam wrth Balak, Adeilada i mi yma saith allor, a pharatoa i mi yma saith llo, a saith hwrdd. Ac fe wnaeth Balac yn y modd y dywedodd Balaam wrtho, ac offrymodd lo a hwrdd

ar yr allor. Ac meddai Balaam wrth Balak, Saf wrth dy aberthau, ac af i weld a ymddengys Duw i mi mewn cyfarfyddiad, a pha air bynnag a ddengys i mi, cyhoeddaf i ti. A safodd Balak wrth ei aberthau. Ac aeth Balaam i holi Duw, ac aeth yn syth, ac ymddangosodd Duw i Balaam, a dywedodd Balaam wrtho, Paratois y saith allor, ac offrymais lo a hwrdd ar yr allor. Ac fe daflod Duw air yng ngenau Balaam, ac meddai, wedi troi at Balak, Fel hyn y siaredi. Ac fe droes tuag ato, ac yr oedd ef yn sefyll ar ei aberthau llosgi, ac yr oedd holl dywysogion Moab gydag ef, a daeth ysbryd Duw arno. Ac wedi cymryd ei ddameg, dywedodd: O Fesopotamia anfonodd Balac brenin Moab amdanaf or mynyddoedd or dwyrain, gan ddweud, Tyrd, melltithia Jacob i mi, a thyrd, melltithia Israel i mi. Beth a felltithiaf yr hwn nad ywr Arglwydd yn ei fellitho? Neu beth a felltithiaf yr hwn nad yw Duw yn ei fellitho? Oherwydd o gopaon y mynyddoedd y gwelaf ef, ac or bryniau y sylwaf arno, wele bobl a breswyla ar ei phen ei hun, ac ni chyfrifir hi ymhlith y cenhedloedd. Pwy sydd wedi perffeithio had Jacob, a phwy a fydd yn rhifo llwythau Israel? Bydded im henaid farw ymhlith eneidiaur cyfiawn, a bydded im had fod fel eu had hwy.

Ac meddai Balak wrth Balaam, Beth wyt ti wedi ei wneud i mi? I fellithio fy ngelynion y gelwais di, ac wele, rwyt ti wedi bendithio bendith. Ac meddai Balaam wrth Balak, Onid popeth a fydd Duw yn ei roi yn fy ngenau i, hyn a gadwaf iw siarad? Ac meddai Balak wrtho, Tyrd eto gyda mi i le arall or hwn ni weli di mohono oddi yno, ond rhan yn unig ohono a weli, ond ni weli di bawb, a melltithia ef i mi oddi yno.

Ac fei derbyniodd ef i dŵr gwylior maes ar ben y copa nadd, ac adeiladodd yno saith allor, ac offrymodd lo a hwrdd ar yr allor. Ac meddai Balaam wrth Balak, Saf wrth dy aberthau, ond af fi i holi Duw. Ac fe gyfarfu Duw â Balaam, a rhoi gair yn ei enau, a dywedodd, Dychwel at Balak, a llefarar pethau hyn. Ac fe drodd tuag ato ef, ac yr oedd ef yn sefyll ar ei offrwm poeth cyfan, ar holl dywysogion Moab gydag ef, a dywedodd Balac wrtho, Beth a lefarodd yr Arglwydd? Ac wedi cymryd ei ddameg i fyny, dywedodd, Cod, Balak, a gwrando, rho glust, dyst, fab Sepphor. Nid fel dyn y mae Duw i ddweud celwydd, nac fel mab dyn i gael ei fygwth. A yw ef ei hun wedi dweud, ac nid ywn gwneud? A ywn siarad, ac nid ywn aros ato? Wele, rwyf wedi ymgymryd i fendithio, bendithiaf, ac ni throf yn ôl. Ni fydd llafur yn Jacob, ac ni welir poen yn Israel; yr Arglwydd ei Dduw gydag ef, pethau gogoneddus tywysogion ynddo. Duw ai harweiniodd ef allan or Aifft, fel gogoniant uncorn iddo. Nid oes dewiniaeth yn Jacob, na phroffwydoliaeth yn Israel; yn ei amser dywedir wrth Jacob, ac wrth Israel, beth a gyflawna Duw. Wele bobl fel cenau yn codi, ac fel llew yn ymfalchïo; ni bydd yn cysgu hyd nes iddo fwyta ysglyfaeth, ac yfed gwaed y clwyfedig.

Ac meddai Balak wrth Balaam, Paid âi felltithio ef â mellithion, a phaid âi fendithio ef chwaith. Ac gan ateb dywedodd Balaam wrth Balak, Oni siaradais i â thi, gan ddweud, Y gair y bydd Duw yn ei siarad, hyn a wnaf? Ac meddai Balac wrth Balaam, Tyrd, feth gymeraf di i le arall, os bydd yn plesio Duw, a melltithia ef i mi oddi yno. Ac fe gymerodd Balak Balaam ar ben Peor, yr hwn syn ymestyn ir anialwch. A dywedodd Balaam wrth Balak,

Adeilada i mi yma saith allor, a pharatoa i mi yma saith llo a saith hwrdd. Ac fe wnaeth Balak yn union fel y dywedodd Balaam wrtho, ac offrymodd lo ac hwrdd ar yr allor.

24

Ac wedi i Balaam weld ei bod yn dda gerbron yr Arglwydd fendithio Israel, ni aeth yn ôl ei arfer i gyfarfod âr argoelion, a throdd ei wyneb tuar anialwch. Ac wedi codi ei lygaid, gwelodd Balaam Israel wedi gwersyllu yn ôl llwythau, a daeth ysbryd Duw arno. Ac wedi cymryd ei ddameg, dywedodd, medd Balaam fab Beor, medd y dyn syn gweld yn wir, Maen dweud, gan glywed geiriau cryf, pwy bynnag a welodd weledigaeth Duw mewn cwsg, ai lygaid wedi eu dadorchuddio. Mor hardd yw dy gartrefi, Jacob, dy bebyll, Israel Fel dyffrynnoedd yn cysgodi, a fel gerddi ar afon, a fel pebyll a gododd yr Arglwydd, a fel cedrwydd wrth ddyfroedd. Bydd dyn yn mynd allan oi had, a bydd yn rheoli cenhedloedd lawer, a bydd teyrnas Gog yn cael ei dyrchafu, a bydd ei deyrnas yn cynyddu. Arweiniodd Duw ef allan or Aifft, fel gogoniant uncorn iddo; bydd yn difa cenhedloedd ei elynion, a bydd yn sugno mêr eu hesgyrn, ac âi saethau bydd yn saethu ei elyn drwodd. Wedi gorwedd i lawr, gorffwysodd fel llew ac fel cenau; pwy ai cyfyd ef? Y rhai syn dy fendithio di, bendithir hwy, ar rhai syn dy felltithio di, mellithir hwy.

Ac yr oedd Balak yn ddig wrth Balaam, a tharodd ei ddwylo

ynghyd, a dywedodd Balak wrth Balaam, i felltithio fy ngelyn y gelwais di, ac wele, gan fendithio yr wyt wedi bendithio y trydydd tro hwn. Nawr felly, ffo ith le dy hun, dywedais y byddwn yn dy anrhydeddu di, ac yn awr maer Arglwydd wedi dy amddifadu di or gogoniant. Ac meddai Balaam wrth Balak, Onid wrth dy negeswyr di hefyd, y rhai a anfonaist ataf fi, y lleferais, gan ddweud, Os rhoi Balak i mi ei dŷ yn llawn o arian ac aur, ni allaf droseddu gair yr Arglwydd i wneud da neu ddrwg om pen fy hun; beth bynnag y dywed Duw, hynny a ddywedaf. Ac yn awr wele, rwyf yn mynd yn ôl im lle fy hun, tyrd, fe gynghoraf i ti beth fydd y bobl hyn yn ei wneud ith bobl di ar ddiwedd y dyddiau.

Ac wedi cymryd ei ddameg i fyny, dywedodd,

Dywed Balaam fab Beor, dywed y dyn syn gwir yn gweld, yn clywed geiriau Duw, yn gwybod gwybodaeth gan y Goruchaf, ac wedi gweld gweledigaeth Duw mewn cwsg, wedi datguddio ei lygaid. Dangoswn iddo ef, ond nid nawr; bendithiaf, ac nid ywn agosáu. Bydd seren yn codi o Jacob, bydd dyn yn codi o Israel, a bydd yn chwalu arweinwyr Moab, a bydd yn ysbeilio holl feibion Seth. A bydd Edom yn etifeddiaeth, a bydd Esau ei elyn yn etifeddiaeth, ac Israel a wnaeth mewn cryfder. A bydd yn codi o Jacob, a bydd yn dinistrior un syn cael ei achub or ddinas. Ac wedi gweld Amalek, a chymryd ei ddameg, dywedodd, Dechraur cenhedloedd yw Amalek, ond bydd eu had yn darfod. Ac wedi gweld y Cenead, ac wedi cymryd ei ddameg, dywedodd, Cryf yw dy breswylfod, ac os gosodi dy nyth ar graig, Ac os daw

nyth cyfrwystra i Beor, bydd yr Assyriaid yn dy gaethiwo di. Ac wedi gweld Og, ac wedi cymryd ei ddameg, dywedodd, O! O! Pwy fydd byw pan osodo Duw y pethau hyn? A bydd yn mynd allan o lawr Citiaid, a byddant yn cam-drin Assyria, a byddant yn cam-drin yr Hebreaid, a hwy eu hunain yn unfrydol a ddarfyddant. Ac wedi codi aeth Balaam i ffwrdd, gan droi yn ôl iw le ei hun, ac aeth Balak i ffwrdd at ei le yntau.

25

A arhosodd Israel yn Shittim, a halogwyd y bobl i buteinio gyda merched Moab. Ac feu galwasant hwy i mewn i aberthau eu heilunod, a bwytaodd y bobl ou haberthau hwy, ac addolasant iw heilunod hwy Ac fe gwblhawyd Israel ir Baal-peor, a digiodd yr Arglwydd mewn llid wrth Israel. Ac meddair Arglwydd wrth Moses, Cymer holl arweinwyr y bobl, a gwna enghraifft ohonynt ir Arglwydd gyferbyn âr haul, a bydd llid digofaint yr Arglwydd yn troi yn ôl oddi wrth Israel. Ac meddai Moses wrth lwythau Israel, Laddwch bob un ei berthynas ei hun a gafodd ei gysegru i Baal-peor. Ac wele, daeth dyn o feibion Israel a dwyn ei frawd at y wraig Fidianes o flaen Moses ac o flaen holl gynulleidfa meibion Israel, ond roeddent hwy yn wylo wrth ddrws pabell y dystiolaeth. Ac wedi gweld hyn, cododd Phinehas fab Eleazar, mab Aaron yr offeiriad, o ganol y gynulleidfa, a chymerodd waywffon yn ei law, Aeth i mewn ar ôl y dyn Israelaidd ir ffwrnais, a thrywanodd y ddau, y dyn Israelaidd ar ddynes trwy ei chroth, a pheidiodd y pla oddi wrth feibion Israel. Ac roedd y

meirw yn y pla yn bedair mil ar hugain.

A llefarodd yr Arglwydd wrth Moses, gan ddweud, Phinehas fab Eleazar fab Aaron yr offeiriad a beidiodd fy llid oddi wrth feibion Israel, wrth eiddigeddu fy eiddigedd ynddynt hwy, ac ni ddinistrio fi feibion Israel yn fy eiddigedd. Felly dywedais, Wele, yr wyf fin rhoi iddo gyfamod heddwch, A bydd iddo ef ac iw had ar ei ôl gyfamod offeiriadaeth dragwyddol, oherwydd iddo fod yn selog dros ei Dduw, a gwneud iawn dros feibion Israel. Ond enwr dyn o Israel a gafodd ei daro, yr hwn a drawodd gydar wraig Midianaidd, oedd Zambri, mab Salmon, pennaeth tŷ teulu Simeon. Ac enwr wraig Fidianitig a drawyd oedd Chasbi, merch Sur, rheolwr cenedl Ommoth, o dŷ teuluoedd Midian.

Ac llefarodd yr Arglwydd at Moses, gan ddweud, Llefara at feibion Israel, gan ddweud, Byddwch yn elyniaethus ir Midianiaid a thrawch hwy. oherwydd maent hwy eu hunain yn elyniaethus i chwi mewn twyll, cymaint ag y maent yn eich twyllo trwy Peor, ac trwy Chasbi, merch tywysog Midian, eu chwaer hwy, yr hon a gafodd ei tharo yn nydd yr ergyd trwy Peor.

26

Ac wedir ergyd, llefarodd yr Arglwydd wrth Moses ac Eleazar yr offeiriad, gan ddweud Cymer gyfrifiad o holl gynulleidfa meibion Israel o ugain mlwydd oed a throsodd yn ôl eu

teuluoedd tadol, pob un syn mynd allan i ryfela yn Israel.

A siaradodd Moses ac Eleazar yr offeiriad yn Araboth Moab ar yr Iorddonen gyferbyn â Jericho, gan ddweud, O ugain mlwydd oed a throsodd, yn y modd y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses, a meibion Israel a aeth allan or Aifft. Reuben oedd cyntafanedig Israel, a meibion Reuben oedd Enoch, a phobl Enoch; i Pallu, pobl Pallu. I Asron, pobl yr Asronei; i Charmi, pobl Charmi. Dyma bobloedd Reuben, a bu eu cyfrifiad dri a deugain mil a saith gant a deg ar hugain.

A meibion Pallu oedd Eliab. Ac meibion Eliab oedd Namuel, a Dathan, ac Abiram; y rhain oedd y rhai galwedig or gynulleidfa, y rhain ydynt y rhai a gododd yn erbyn Moses ac Aaron yng nghynulleidfa Corah, yn y gwrthryfel yn erbyn yr Arglwydd. Ac wedi ir ddaear agor ei genau, llyncodd hwy a Cora yn marwolaeth ei gynulleidfa ef, pan ysodd y tân y hanner cant ar dau gant, a daethant yn arwydd. Ond ni fu farw meibion Korah.

Ac meibion Simeon, pobl meibion Simeon, i Namuel, pobl y Namueliaid, i Jamin, pobl y Jaminiaid, i Jachin, pobl y Jachiniaid, Ir Zara, pobl y Zarai; ir Saul, pobl y Sauli. Dyma bobloedd Simeon ou cyfrifiad hwy, dau ar hugain o filoedd a dau gant.

Meibion Jwda oedd Er ac Onan, a bu farw Er ac Onan yng ngwlad Canaan. Ac fe ddaeth meibion Jwda yn ôl eu llwythau: i Seilo, pobl y Seloniaid; i Phares, pobl y Pharesiaid; i Sara, pobl y Saraiaid. Ac fe ddaeth meibion Phares: i Hesron, pobl yr

Asroniaid; i Iamun, pobl yr Iamuniaid. Dyma bobloedd Jwda yn ôl eu harchwiliad hwy, chwech a saith deg mil a phum cant.

Ac meibion Issachar yn ôl eu llwythau hwy: i Tola, pobl y Tolaïaid; i Phua, pobl y Punïaid, I Iasoub, pobl yr Iasoubiaid; i Samram, pobl y Samramiaid. Dyma bobloedd Issachar ou cyfrifiad hwy, pedwar a thrigain mil a phedwar cant.

Meibion Sebwlon yn ôl eu llwythau: i Sered, llwyth y Serediaid; i Allon, llwyth yr Alloniaid; i Allel, llwyth yr Alleliaid. Dyma bobloedd Zebulun ou cyfrifiad hwy, trigain mil a phum cant.

Meibion Gad yn ôl eu llwythau: i Saphon, llwyth y Saphoniaid; i Haggi, llwyth yr Haggiaid; i Shuni, llwyth y Shuniaid, Ir Azene, pobl yr Azene; ir Addi, pobl yr Addi. Ir Arod, pobl yr Aroadi; ir Ariel, pobl yr Arieli. Dyma lwythau meibion Gad ou cyfrifiad hwy, pedwar deg a phedair mil a phum cant.

Meibion Asher yn ôl eu llwythau: i Jamin, llwyth y Jaminiaid; i Jesou, llwyth y Jesouiaid; i Baria, llwyth y Bariaiaid. I Kober, pobl y Koberi; i Melchiel, pobl y Melchieli. Ac enw merch Aser oedd Sara. Dyma bobloedd Asher ou cyfrifiad, tri a deugain mil a phedwar cant.

Meibion Joseff yn ôl eu llwythau, Manasse ac Effraim.

Meibion Manasseh. I Machir, pobl y Machiraid, a Machir a

genhedlodd Gilead; i Gilead, pobl y Gileadiad. Ac dyma feibion Gilead: Achiezer, pobl yr Achiezeriaid; i Cheleg, pobl y Chelegiaid. Ir Esriel, pobl yr Esrieli; ir Shechem, pobl y Sychemi. I Symaer, pobl y Symaeri, ac i Opher, pobl yr Opheri. Ac i Salpaad, mab Hepher, ni ddaeth iddo feibion, ond merched, a dyma enwau merched Salpaad: Mala, Noua, Egla, Melcha, a Thersa. Dyma bobloedd Manasse ou cyfrifiad hwy: dwy fil a hanner cant a saith cant.

Ac dyma feibion Effraim: i Suthala, pobl y Southalaidd; i Tanach, pobl y Tanachaidd. Rhain oedd meibion Suthala; i Eden, pobl yr Edeni. Dyma lwythau Effraim ou cyfrifiad hwy, dau a deg ar hugain o filoedd a phum cant; dyma lwythau meibion Joseff yn ôl eu llwythau.

Meibion Benjamin yn ôl eu llwythau: i Bale, llwyth y Baliaid; i Asuber, llwyth yr Asuberiaid; i Iachiran, llwyth yr Iachianiaid.

Ir Sophan, pobl Sophanes. A meibion Bale oedd Adar a Noeman; i Adar, pobl yr Adari, ac i Noeman, pobl y Noemani. Dyma feibion Benjamin yn ôl eu llwythau, ou cyfrifiad hwy: pump ar ddeg ar hugain o filoedd a phum cant.

Ac meibion Dan yn ôl eu llwythau, i Shuham, pobl y Shuhamiaid, y rhain oedd llwythau Dan yn ôl eu llwythau. Holl lwythau Samei yn ôl eu harolygiad, pedwar a chwe deg mil a phedwar cant.

Meibion Naphtali yn ôl eu llwythau: i Asiel, llwyth yr Asieliaid; i Guni, llwyth y Guniaid. I Jeser, pobl y Jeseri; i Sellem, pobl y Sellemi. Dyma bobloedd Naphtali ou cyfrifiad hwy, deugain mil a thri chant.

Dyma gyfrifiad meibion Israel: chwe chant mil ac un fil a saith gant tri deg.

A llefarodd yr Arglwydd wrth Moses gan ddweud, Ir rhain y rhennir y tir, iw etifeddu yn ôl nifer yr enwau. Ir rhai mwy byddwch yn cynyddur etifeddiaeth, ac ir rhai llai byddwch yn lleihau eu hetifeddiaeth, i bob un, fel y cawsant eu rhifo, rhoddir eu hetifeddiaeth. Trwy etifeddiaethau bydd y tir yn cael ei rannu ir enwau; yn ôl llwythau eu tadau byddant yn etifeddu. Or coelbren fe ranni yr etifeddiaeth rhyngddynt, rhwng y llawer ar ychydig.

A meibion Lefi yn ôl eu llwythau: i Gedson, pobl y Gedsoniaid; i Caath, pobl y Caathiaid; i Merari, pobl y Merariaid. Dyma bobloedd meibion Levi: pobl y Lobeni, pobl yr Hebroni, pobl y Korah, a phobl y Mushi; a Kohath a genhedlodd Amram. Ond enw ei wraig oedd Iochebed, merch Lefi, a esgorodd y rhain i Lefi yn yr Aifft, ac a esgorodd i Amram Aaron a Moses, a Miriam eu chwaer. Ac i Aaron y ganwyd Nadab, ac Abihu, ac Eleazar, ac Ithamar. A bu farw Nadab ac Abiud wrth iddynt gynnig tân estron gerbron yr Arglwydd yn anialwch Sinai. Ac fe ddaethant ou cyfrifiad hwy i dri ar hugain o filoedd, pob gwryw o fis oed ac i fyny, oherwydd ni chawsant eu cyfrif ymhlith meibion Israel,

gan nad oedd etifeddiaeth yn cael ei rhoi iddynt ymhlith meibion Israel.

A dymar cyfrifiad gan Moses ac Eleazar yr offeiriad, a ymwelodd â meibion Israel yn Araboth Moab, ar yr Iorddonen gyferbyn â Jericho. Ac yn y rhain nid oedd dyn or rhai a arolygwyd gan Moses ac Aaron, pan archwilion nhw feibion Israel yn anialwch Sinai. Oherwydd dywedodd yr Arglwydd wrthynt y byddent farw yn yr anialwch, ac ni adawyd yr un ohonynt, ac eithrio Caleb fab Jephunneh, a Joshua fab Nun.

27

Ac wedi nesáu merched Salpaad fab Opher, mab Galaad, mab Machir, o bobl Manasseh, o feibion Joseff, a dyma eu henwau: Maala, a Noua, a Egla, a Melcha, a Thersa, ac yn sefyll o flaen Moses, ac o flaen Eleasar yr offeiriad, ac o flaen yr arweinwyr, ac o flaen yr holl gynulleidfa wrth ddrws pabell y dystiolaeth, gan ddweud, Buodd ein tad farw yn yr anialwch, ac nid oedd ef ei hun yng nghanol y gynulleidfa a ymgynullodd gerbron yr Arglwydd yng nghynulleidfa Cora, oherwydd trwy ei bechod ef y bu farw, ac ni chafodd feibion. Na foed i enw ein tad gael ei ddileu o ganol ei bobl, oherwydd nid oes ganddo fab. Rhowch i ni feddiant yng nghanol brodyr ein tad. A daeth Moses âu barn hwy gerbron yr Arglwydd.

Ac llefarodd yr Arglwydd wrth Moses, Dywed, Yn gywir y mae

merched Salpaad wedi siarad. Byddin rhoi iddynt rodd o feddiant etifeddiaeth yng nghanol brodyr eu tad, a byddin trosglwyddo etifeddiaeth eu tad iddynt. Ac fe siaredi â meibion Israel, gan ddweud, os bydd dyn yn marw, ac nid oes ganddo fab, byddwch yn trosglwyddo ei etifeddiaeth iw ferch, Os nad oes ganddo ferch, rhowch yr etifeddiaeth iw frawd. Os nad oes ganddo frodyr, rhoddwch yr etifeddiaeth i frawd ei dad. Os nad ydynt frodyr ei dad, rhoddwch yr etifeddiaeth ir perthynas agosaf iddo oi lwyth, i etifeddu ei eiddo, a bydd hyn i feibion Israel yn ordinhad barn, fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses.

Ac meddair Arglwydd wrth Moses, Dos i fyny ir mynydd sydd y tu hwnt ir Iorddonen, mynydd Nebo hwn, a gwêl y tir Canaan, yr wyf fin ei roi i feibion Israel yn feddiant. Ac fe weli di hi, ac fe ychwanegir di at dy bobl, ti hefyd, fel yr ychwanegwyd Aaron dy frawd ym mynydd Hor. Oherwydd fe droesoch chi or neilltu fy ngair i yn anialwch Sin, pan oedd y gynulleidfa yn gwrthwynebu, im sancteiddio i, ni wnaethoch chi fy sancteiddio i wrth y dŵr ou blaen hwy; hwn yw dŵr y gwrthddadl yn Cades yn anialwch Sin. Ac meddai Moses wrth yr Arglwydd, Bydded ir Arglwydd, Duw yr ysbrydion a phob cnawd, benodi dyn dros y gynulleidfa hon, pwy bynnag a fydd yn mynd allan ou blaen, a phwy bynnag a fydd yn dod i mewn ou blaen, a phwy bynnag a fydd yn eu harwain allan, a phwy bynnag a fydd yn dod â hwy i mewn, ac ni fydd cynulleidfar Arglwydd fel defaid heb fugail. Ac fe siaradodd yr Arglwydd â Moses, gan ddweud, Cymer atat dy hun Josua fab Nun, dyn sydd ag ysbryd ynddo, a gosod dy

ddwylo arno, A byddi yn ei osod ef o flaen Eleasar yr offeiriad, a byddin gorchymyn iddo ef o flaen yr holl gynulleidfa, a byddin gorchymyn amdano ef ou blaen hwy. Ac fe roi di oth ogoniant arno ef, fel y byddai meibion Israel yn ufuddhau iddo ef. Ac fe fydd yn sefyll gerbron Eleasar yr offeiriad, ac fe fyddant yn gofyn iddo farn y dangos gerbron yr Arglwydd; ar ei air ef fe fyddant yn mynd allan, ac ar ei air ef fe fyddant yn mynd i mewn, ef a meibion Israel yn unfrydol, ar holl gynulleidfa.

A gwnaeth Moses fel y gorchmynnodd yr Arglwydd iddo, ac wedi cymryd Joshua, fei sefydlodd ef o flaen Eleazar yr offeiriad, ac o flaen yr holl gynulleidfa, Ac fe osododd ei ddwylo arno, ac fei sefydlodd yn union fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses.

28

A llefarodd yr Arglwydd wrth Moses gan ddweud, Gorchymyn i feibion Israel, a byddin dweud wrthynt: Fy rhoddion, fy rhoddion, fy offrymau i arogl persawrus, cadwch iw cyflwyno i mi yn fy ngwyliau. A byddi yn dweud wrthynt, dymar offrymau y byddwch yn eu dod â ir Arglwydd, ŵyn blwydd oed dihafal, dau y dydd yn boethoffrwm yn barhaus. Byddi din gwneud yr oen cyntaf yn y bore, a byddi din gwneud yr ail oen gydar nos.

A byddin gwneud y degfed ran or ephah o flawd mân yn aberth wedii gymysgu mewn olew, sef y pedwerydd ran or hin. Poethoffrwm parhaus, yr un a wnaed ar fynydd Sinai yn arogl

peraidd ir Arglwydd. Ai ddiod-offrwm ef, y pedwerydd rhan or hin ir oen, yr un, yn y cysegr fe dywallt ddiod-offrwm o ddiod gref ir Arglwydd. A byddin gwneud yr ail oen gydar hwyr, yn ôl ei aberth ac yn ôl ei ddiod-offrwm, byddwch yn ei wneud yn arogl persawrus ir Arglwydd. Ac ar ddydd y Saboth byddwch yn cyflwyno dau oen blwydd oed dihafal, a dau ddegfed o flawd mân wedi ei gymysgu mewn olew yn aberth ac yn ddiod-offrwm, Poethoffrwm y sabothau yn y sabothau ar y poethoffrwm parhaus, ai ddiodoffrwm.

Ac yn y lleuadau newydd byddwch yn cyflwyno poethoffrwm ir Arglwydd, dau lo o ychen, ac un hwrdd, saith oen blwydd oed heb nam, Tri degfed o flawd mân wedii gymysgu mewn olew ir llo, ac ir hwrdd ddau ddegfed o flawd mân wedii gymysgu mewn olew, Degfed ran o flawd main wedi ei gymysgu mewn olew ir un oen, aberth yn arogl peraidd, offrwm ir Arglwydd. Y diodoffrwm eu hwynt, yr hanner or hin, a fydd ir llo yr un, ar trydydd or hin a fydd ir hwrdd yr un. Ar pedwerydd or hin a fydd ir oen yr un o win, hwn ywr poethoffrwm fis o fis i fisoedd y flwyddyn.

Ac un myn gafr o blith y geifr ynghylch pechod ir Arglwydd; ar yr offrwm poeth cyfan parhaus y gwneir ef, ai ddiod-offrwm.

Ac yn y mis cyntaf ar y pedwerydd dydd ar ddeg or mis, y Pasg ir Arglwydd. Ac ar y pymthegfed dydd or mis hwn bydd gwyl, am saith diwrnod byddwch yn bwyta bara croyw. A bydd y dydd cyntaf yn cael ei alwn sanctaidd i chwi, ni wnewch unrhyw

waith caethwasaidd. Ac fe ddygwch chi boethoffrymau yn offrwm ir Arglwydd, dau lo or gwartheg, un hwrdd, saith oen blwydd oed; byddant yn ddi-nam i chi. Ac aberth hwy o flawd mân wedi ei gymysgu mewn olew, tri degfed ir llo, ac dau ddegfed ir hwrdd. Ddegfed ddegfed y byddin ei wneud ir oen, yr un, ir saith ŵyn. Ac un gafr or geifr ynghylch pechod, i wneud iawn drosoch chi Ac eithrior offrwm poeth parhaus y bore, yr hwn yw offrwm poeth parhaus. Fel hyn y byddwch yn gwneud bob dydd am y saith diwrnod, yn rhodd ac yn offrwm i arogl persawrus ir Arglwydd; ar yr poethoffrwm parhaus y byddin gwneud ei ddiodoffrwm. Ac bydd y seithfed dydd yn cael ei alwn sanctaidd i chwi, ni wnewch unrhyw waith caethiwus ynddi.

Ac ar ddydd y cnwd newydd, pan fyddwch yn cyflwyno aberth newydd ir Arglwydd ar Ŵyl yr Wythnosau, bydd yn gynulliad sanctaidd i chwi, ni wnewch unrhyw waith llafurus. Ac fe ddygwch boethoffrymau yn arogl peraidd ir Arglwydd: dau lo or gwartheg, un hwrdd, saith oen blwydd oed yn ddi-fai. Eu haberth hwy o flawd mân wedi ei gymysgu mewn olew, tri degfed ir llo, a dau ddegfed ir hwrdd. Degfed ran ir un oen, ir saith oen, A gafr un allan o geifr ynghylch pechod, i wneud iawn drosoch, ac eithrior poethoffrwm parhaus, ac fe wnewch eu haberth i mi, byddant yn ddi-nam i chwi, au diodoffrymau.

29

Ac yn y seithfed mis, ar y cyntaf or mis, bydd yn alwad sanctaidd

i chwi, ni wnewch unrhyw waith caethiwus, bydd yn ddydd arwyddocâd i chwi. A byddwch yn gwneud poethoffrymau yn arogl persawrus ir Arglwydd: un llo or ychen, un hwrdd, saith oen blwydd oed difefl. Eu haberth hwy o flawd mân wedi ei gymysgu mewn olew, tri degfed ir llo, a dau ddegfed ir hwrdd. Degfed ran ir un oen, ir saith oen, Ac un gafr or geifr ynghylch pechod, i wneud iawn drosoch chi Ac eithrio poethoffrymaur lleuad newydd, au haberthau, au diodoffrymau, ar poethoffrwm parhaus, au haberthau au diodoffrymau yn ôl eu dehongliad hwy yn arogl persawrus ir Arglwydd.

Ac ar y degfed or mis hwn bydd yn alwad sanctaidd i chwi, ac fe ddaostyngwch eich eneidiau, ac ni wnewch unrhyw waith. Ac fe ddygwch boeth-offrymau yn arogl persawrus ir Arglwydd, offrymau ir Arglwydd: un llo or gwartheg, un hwrdd, saith oen blwydd oed; byddant yn ddi-nam i chi. Eu haberth hwy o flawd mân wedi ei gymysgu mewn olew, tri degfed ir llo, a dau ddegfed ir hwrdd, Degfed degfed ir un oen, ar gyfer y saith oen, Ac un myn o geifr ynghylch pechod, i wneud iawn drosoch, ac eithrior un ynghylch y pechod or iawn, ar poethoffrwm parhaus, ei aberth, ai ddiodoffrwm yn ôl y drefn yn arogl peraidd, yn offrwm ir Arglwydd.

Ac ar y bymthegfed dydd or seithfed mis hwn, bydd yn alwad sanctaidd i chwi; ni wnewch unrhyw waith caethiwus, a byddwch yn dathlur ŵyl hon ir Arglwydd am saith diwrnod. Ac fe ddygwch aberthau llosgi yn offrwm yn arogl persawrus ir Arglwydd, ar y dydd cyntaf dri llo ar ddeg or gwartheg, dau

hwrdd, un deg pedwar o ŵyn blwydd oed, byddant yn ddi-nam. Eu haberthau o flawd mân wedii gymysgu mewn olew, tri degfed ir llo yr un, ar gyfer y tri ar ddeg o loi, a dau ddegfed ir hwrdd yr un, ar gyfer y ddau hwrdd, Degfed ar ddegfed ir un oen, ar gyfer y pedwar oen ar ddeg, Ac un myn gafr o blith y geifr ynghylch pechod, ac eithrior poethoffrwm parhaus, eu haberthau hwy au diodoffrymau hwy.

Ac ar yr ail ddydd deuddeg o loi, dau hyrdd, pedwar ar ddeg o ŵyn blwydd oed di-nam. Eu haberth hwy au diodoffrwm hwy ir lloi ac ir hyrddod ac ir ŵyn yn ôl eu rhif hwy, yn ôl eu dehongliad hwy. ac un myn gafr o geifr ynghylch pechod, heblawr poethoffrwm parhaus, eu haberthau au diodoffrymau hwy

Ar y trydydd dydd un ar ddeg o loi, dau hyrdd, pedwar ar ddeg o ŵyn blwydd oed di-nam. Eu haberth au diod-offrwm ir lloi ac ir hyrddod ac ir ŵyn yn ôl eu rhif, yn ôl eu dehongliad. Ac un myn gafr o blith y geifr ynghylch pechod, ac eithrior poethoffrwm parhaus, eu haberthau hwy au diodoffrymau hwy.

Ar y dydd pedwerydd: deg llo, dau hyrdd, pedwar ar ddeg o ŵyn blwydd oed di-fai. Eu haberthau au diodoffrymau ir lloi ac ir hyrddod ac ir ŵyn yn ôl eu rhif, yn ôl eu dehongliad. Ac un myn gafr o blith y geifr ynghylch pechod, ac eithrior poethoffrwm parhaus, eu haberthau hwy au diodoffrymau hwy.

Ar y pumed dydd, naw llo, dau hwrdd, pedwar ar ddeg o ŵyn

blwydd oed di-nam. Eu haberthau au diodoffrymau ir lloi ac ir hyrddod ac ir ŵyn yn ôl eu rhif, yn ôl eu dehongliad. Ac un gafr o blith y geifr ynghylch pechod, heblaw yr offrwm poeth parhaus, eu haberthau hwy au diodoffrymau hwy.

Ar y chweched dydd wyth llo, dau hwrdd, pedwar ar ddeg o ŵyn blwydd oed di-nam. Eu haberthau au diodoffrymau ir lloi ac ir hyrddod ac ir ŵyn yn ôl eu rhif, yn ôl eu dehongliad. Ac un myn gafr o blith y geifr ynghylch pechod, ac eithrior poethoffrwm parhaus, eu haberthau hwy au diodoffrymau hwy.

Ar y dydd seithfed, saith llo, dau hwrdd, pedwar ar ddeg o ŵyn blwydd oed di-fai. Eu haberthau au diodoffrymau ir lloi ac ir hyrddod ac ir ŵyn yn ôl eu rhif, yn ôl eu dehongliad. Ac un myn gafr o blith y geifr ynghylch pechod, ac eithrior poethoffrwm parhaus, eu haberthau hwy au diodoffrymau hwy. Ac ar yr wythfed dydd bydd cynulliad cau i chi; ni wnewch unrhyw waith caethiwus ynddo. A byddwch yn dod â phoethoffrymau yn arogl persawrus yn offrymau ir Arglwydd: un llo, un hwrdd, saith oen blwydd oed heb fefl. Eu haberthau au diodoffrymau ir llo ac ir hwrdd ac ir ŵyn yn ôl eu rhif, yn ôl eu trefniant. Ac un myn gafr o blith y geifr ynghylch pechod, ac eithrior poethoffrwm parhaus, eu haberthau hwy au diodoffrymau hwy.

Byddwch yn gwneud y pethau hyn ir Arglwydd yn eich gwyliau, ac eithrio eich gweddïau, ach offrymau gwirfoddol, ach poethoffrymau, ach aberthau, ach diodoffrymau, ach offrymau iachawdwriaeth.

30

Ac llefarodd Moses wrth feibion Israel yn ôl pob peth a orchmynnodd yr Arglwydd i Moses. Ac fe lefarodd Moses wrth reolwyr llwythau meibion Israel, gan ddweud, Dymar gair a orchmynnodd yr Arglwydd. Dyn pwy bynnag a adduneda adduned ir Arglwydd, neu a dyngo llw, neu a rwymo ei hun â rhwymiad ynghylch ei enaid, ni fydd yn halogi ei air, bydd yn gwneud popeth a ddaw allan oi enau. Os bydd menyw yn addunedu adduned ir Arglwydd, neun rhwymo rhwymedigaeth yn nhŷ ei thad yn ei hieuenctid Ac os bydd ei thad yn clywed ei gweddïau ai rhwymedigaethau, y rhai a osododd yn erbyn ei henaid, ac os bydd ei thad yn tewi amdani, yna bydd ei holl weddïau ai holl rwymedigaethau, y rhai a osododd yn erbyn ei henaid, yn aros gyda hi. Os ond gwrthod a wna ei thad hi, pa ddydd bynnag y clyw ef ei holl weddïau ai rhwymedigaethau, y rhai a rwymodd yn erbyn ei henaid, ni safant, ac fei glanhar Arglwydd hi, oherwydd gwrthododd ei thad.

Os ond, wedi dod yn wraig i ddyn, ar gweddïau arni yn ôl gwahaniaeth ei gwefusau, y rhai a benododd yn erbyn ei henaid Ac os clyw ei gŵr ac os taw wrthi ar ba ddydd bynnag y clyw, yna bydd ei holl weddïau ai rhwymedigaethau, y rhai a osododd yn erbyn ei henaid, yn sefyll. Os ond yn gwrthod y mae ei gŵr yn gwrthod ar ba ddydd bynnag y clyw, ni fydd pob un oi gweddïau hi, ai rhwymedigaethau hi y mae hi wedi eu gosod yn erbyn ei henaid hi, yn aros, oherwydd gwrthododd y gŵr oddi

wrthi hi, a bydd yr Arglwydd yn ei glanhau hi.

Ac adduned gweddw ac un a fwriwyd allan, cymaint ag y bydd hin ei addunedu yn erbyn ei henaid ei hun, byddant yn aros gyda hi. Os ond yn nhŷ ei gŵr y mae ei haddewid hi, neur penderfyniad yn erbyn ei henaid hi gyda llw, Ac os clyw ei gŵr hi, a thewi wrthi, ac nid gwrthod iddi, yna bydd pob ei gweddïau hi yn sefyll, a phob ei rhwymedigaethau hi y rhai a osododd yn erbyn ei henaid hi, yn sefyll yn ei herbyn hi. Os ond, wedi tynnu i ffwrdd, y maen tynnu i ffwrdd y gŵr ei hi pa ddydd bynnag y maen clywed, pob peth cymaint os y maen mynd allan oi gwefusau hi yn ôl ei gweddïau hi, ac yn ôl y rhwymedigaethau yn ôl ei henaid hi, ni fydd yn aros iddi hi, y gŵr ei hi a dynnodd i ffwrdd, ac yr Arglwydd a fydd yn ei glanhau hi. Pob gweddi a phob llw o rwymiad i niweidio enaid, ei gŵr a sefydla hyn iddi, ai gŵr ai diddyma Os ond, gan fod yn dawel, y bydd yn aros yn dawel y diwrnod hwn o ddydd i ddydd, yna bydd yn sefydlu iddi ei holl weddïau hi, ar rhwymedigaethau sydd arni; bydd yn eu sefydlu iddi, oherwydd bun dawel y diwrnod hwnnw pan glywodd. Os ond, wedi cael gwared, maen cael gwared y gŵr hi ar ôl y dydd y clywodd, yna bydd yn cymryd ei bechod. Dymar deddfau hyn, cymaint ag a orchmynnodd yr Arglwydd i Moses, rhwng gŵr ai wraig, a rhwng tad a merch yn ei hieuenctid yn nhŷ ei thad.

31

A siaradodd yr Arglwydd â Moses, gan ddweud, Dial ddialedd meibion Israel ar y Midianiaid, ac wedyn feth ychwanegir at dy bobl. Ac siaradodd Moses âr bobl, gan ddweud, Arfogwch ddynion och plith, a threfnwch hwy mewn trefn frwydr o flaen yr Arglwydd yn erbyn Midian, i dalu dialedd yr Arglwydd i Midian. Mil o bob llwyth, mil o bob llwyth, o holl lwythau meibion Israel, anfonwch i frwydro. Ac fe rifasant allan o filoedd Israel fil o bob llwyth, deuddeg mil wedi eu harfogi ar gyfer brwydr. Ac anfonodd Moses hwy, fil o bob llwyth, mil o bob llwyth gydau llu, a Phinehas fab Eleazar fab Aaron yr offeiriad, ar llestri sanctaidd, ar utgyrn arwyddion yn eu dwylo.

A thynnasant i fyny mewn brwydr yn erbyn Midian, fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses, a lladdasan bob gwryw. Ac fe laddwyd brenhinoedd Midian gydau rhai clwyfedig, ac Evi, a Rekem, a Zur, a Hur, a Reba, pump brenin Midian, ac fe laddwyd Balaam fab Beor âr cleddyf gydau rhai clwyfedig, Ac ysbeiliwyd gwragedd Midian, au pac, au da, au holl eiddo, ac ysbeiliwyd eu nerth. Ac fe losgasant eu holl ddinasoedd yn eu hanheddau, au ffermydd, â thân. Ac fe gymerasant yr holl ysglyfaeth, ar holl ysbail o ddyn hyd at anifail. Ac hwy a ddygasant tuag at Moses ac tuag at Eleasar yr offeiriad, ac tuag at holl feibion Israel, y gaethglud, ar ysbail, ar anrhaith ir gwersyll yn Araboth Moab, yr hon sydd ar yr Iorddonen gyferbyn â Jericho. Ac aeth Moses ac Eleazar yr offeiriad a holl arweinwyr y gynulleidfa allan iw cyfarfod y tu allan ir gwersyll. Ac fe ddigiodd Moses wrth arolygwyr y llu, capteiniaid y miloedd a chapteiniaid y cannoedd a oedd yn dod or frwydr. Ac meddai Moses wrthynt,

Paham yr ydych wedi arbed pob benyw? Oherwydd y rhain oedd i feibion Israel yn ôl gair Balaam iw troi i ffwrdd ac i anwybyddu gair yr Arglwydd, o achos Peor, a daeth y pla yn y gynulleidfa yr Arglwydd. Ac yn awr lladdwch bob gwrywaidd yn yr holl ysbail, a phob gwraig sydd wedi adnabod gwely gwryw, lladdwch. Ac arbedwch yn fyw yr holl ferched nad ydynt yn adnabod gwely gyda gwryw. Ac fe wersyllwch chi y tu allan ir gwersyll am saith diwrnod, pob un sydd wedi lladd ac syn cyffwrdd âr lladdedig fei purfir ar y trydydd dydd, ac ar y seithfed dydd chi ach caethgludion. Ac pob gorchudd a phob llestr o ledr, a phob gwaith o groen gafr, a phob llestr pren, byddwch yn eu puro.

A dywedodd Eleasar yr offeiriad wrth ddynion y llu a oedd yn dod o linell y frwydr, Dyma ordinhad y gyfraith a orchmynnodd yr Arglwydd i Moses. Ac eithrior aur ar arian ar efydd ar haearn ar plwm ar tun, Pob peth a fydd yn mynd trwy dân, a bydd yn cael ei lanhau, ond gyda dŵr y purdeb y bydd yn cael ei buro, a phob peth na fydd yn mynd trwy dân, bydd yn mynd trwy ddŵr. Ac golchwch y dillad ar y seithfed dydd, a byddwch yn lân, ac ar ôl hyn byddwch yn mynd i mewn ir gwersyll.

A llefarodd yr Arglwydd wrth Moses, gan ddweud, Cymer gyfanswm yr ysbail or gaethglud, o ddyn hyd at anifail, ti ac Eleasar yr offeiriad a llywodraethwyr teuluoedd y gynulleidfa. Ac fe ddylech chi rannur ysbail rhwng y rhyfelwyr a aeth allan ir frwydr, a rhwng yr holl gynulleidfa. Ac fe neilltuir derfyn ir Arglwydd oddi wrth y dynion, y rhyfelwyr a aeth allan ir frwydr,

un enaid o bob pum cant, or dynion, ac or da, ac or ychen, ac or defaid, ac or asynnod, ac or hanner ohonynt fe gymerch. Ac fe roi i Eleasar yr offeiriad flaenffrwyth yr Arglwydd. Ac o hanner meibion Israel fe gymeri un o bob hanner cant or dynion, ac or ychen, ac or defaid, ac or asynnod, ac or holl anifeiliaid, ac fe roi nhw ir Lefiaid syn cadwr gwyliadwriaethau ym mhabell yr Arglwydd.

Ac fe wnaeth Moses ac Eleazar yr offeiriad, fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses. Ac fe ddigwyddodd fod gweddill yr ysbail a gymerodd y dynion, y rhyfelwyr, or defaid, yn chwe chant a saith deg a phum mil, Ac ychen, dwy a saith deg mil, Ac asynnod, un a thrigain mil, Ac eneidiau o blith y merched na wyddent wely dyn, pob enaid, dwy ar ddeg ar hugain o filoedd. Ac fe ddigwyddodd fod yr hanner, sef y rhan or rhai a aeth allan ir rhyfel, o ran rhif y defaid, yn dri chant a deg ar hugain o filoedd a saith mil a phum cant. Ac fe ddigwyddodd mair doll ir Arglwydd or defaid oedd chwe chant saith deg pump, Ac ychen, chwe deg tri o filoedd, ar diwedd ir Arglwydd, dau a saith deg, Ac asynnod, tri deg mil a phum cant, ar diwedd ir Arglwydd, un a thrigain, Ac eneidiau dynion, un deg chwech o filoedd, au treth ir Arglwydd, dau ar ddeg ar hugain o eneidiau.

A rhoddodd Moses yr offrwm terfynol ir Arglwydd, offrwm Duw, i Eleasar yr offeiriad, fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses. o hanner rhan meibion Israel, y rhai y rhannodd Moses oddi wrth y rhyfelwyr Ac fe ddaeth yr hanner or gynulleidfa or defaid yn dri chant a deg ar hugain o filoedd a saith mil a phum

cant, Ac ychen, tri deg chwech o filoedd, Asynnod, tri deg mil a phum cant, Ac eneidiau dynion, un deg chwech mil. Ac fe gymerodd Moses o hanner dogn meibion Israel yr un o bob hanner cant, or dynion ac or da, au rhoi ir Lefiaid oedd yn cadw gwyliadwriaeth pabell yr Arglwydd, yn y modd y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses.

Ac fe ddaeth at Moses yr holl rai a benodwyd dros yr adrannau o fil or lluoedd, y capteiniaid miloedd ar capteiniaid cannoedd, Ac dywedasant tuag at Moses, Mae dy weision di wedi derbyn cyfanswm y dynion, y rhyfelwyr oedd gyda ni, ac nid yw un ohonynt ar goll. Ac rydym wedi cyflwynor rhodd ir Arglwydd, pob dyn yr hyn a ganfu: llestri aur, breichledau, migwrn, modrwyau, breichledau a mwclis, i wneud iawn drosom gerbron yr Arglwydd. A chymerodd Moses ac Eleasar yr offeiriad yr aur oddi wrthynt, pob llestr wedi ei weithio. Ac yr oedd yr holl aur yr offrwm a gymerwyd ir Arglwydd yn un deg chwech o filoedd a saith gant a hanner cant o siclau gan y capteiniaid miloedd a chan y capteiniaid cannoedd. Ac fe ysbeiliod y dynion, y rhyfelwyr, bob un iddoi hun. Ac cymerodd Moses ac Eleazar yr offeiriad yr aur oddi wrth gapteiniaid y miloedd ac oddi wrth gapteiniaid y cannoedd, a dug ef hwy i mewn i babell y dystiolaeth yn gofadwriaeth i feibion Israel gerbron yr Arglwydd.

32

Ac roedd gan feibion Reuben a meibion Gad luoedd o dda, lluoedd mawr iawn, a gwelsant dir Jazer a thir Gilead, ac roedd y lle yn lle ar gyfer da byw. Ac wedi nesáu, dywedodd meibion Reuben a meibion Gad wrth Moses ac wrth Eleazar yr offeiriad ac wrth reolwyr y gynulleidfa, gan ddweud, Ataroth, a Daibon, a Jazer, a Nimrah, a Heshbon, ac Elealeh, a Sebama, a Nebo, a Baian, y tir a roddodd yr Arglwydd o flaen meibion Israel, tir bugail da byw yw, ac ith weision da byw sydd yn bodoli. Ac meddent, os cawsom ffafr oth flaen, rhodder y tir hwn ith weision yn feddiant, ac nac achosa inni groesir Iorddonen.

Ac meddai Moses wrth feibion Gad ac wrth feibion Reuben, A yw eich brodyr yn mynd ir rhyfel, ac ydych chin eistedd yma? Ac pam yr ydych chin gwyrdröi meddyliau meibion Israel rhag croesi ir tir y maer Arglwydd yn ei roi iddynt? Onid felly y gwnaeth eich tadau, pan anfonais hwy o Cades-barne i archwilior tir? Ac aethant i fyny geunant y grawnswp, ac arsyllasant y tir, ac fe droisant ymaith galon meibion Israel, fel na fyddent yn mynd i mewn ir tir a roddodd yr Arglwydd iddynt. Ac fe ddigiodd yr Arglwydd yn ei lid y dydd hwnnw, a thyngodd, gan ddweud, A wêl y dynion hyn a aeth i fyny or Aifft o ugain mlwydd oed a throsodd, y rhai syn gwybod y da ar drwg, y tir a dyngais i Abraham ac Isaac a Jacob? Oherwydd ni ddilynasant ar fy ôl.

Ac eithrio Caleb fab Jephunneh, yr un a wahanwyd, a Joshua fab Nun, oherwydd dilynasant ar ôl yr Arglwydd. Ac fe ddigiodd yr Arglwydd mewn llid ar Israel, a gwasgarodd hwy yn yr anialwch

am ddeugain mlynedd, hyd nes ir holl genhedlaeth a wnaeth ddrygioni gerbron yr Arglwydd gael ei difa. Wele, yr ydych wedi codi yn lle eich tadau, yn ddinistir o ddynion pechaduriaid, i ychwanegu eto at ddigofaint llidiog yr Arglwydd ar Israel. Oherwydd y byddwch yn troi yn ôl oddi wrtho i ychwanegu eto at ei adael ef yn yr anialwch, a byddwch yn gweithredun anghyfreithlon yn erbyn yr holl gynulleidfa hon.

Ac aethant ato ef, ac meddent, Adeiladwn ffermydd defaid yma in hanifeiliaid, a dinasoedd in pac. Ac fe fyddwn ni ein hunain wedi ein harfogi yn warchodlu o flaen meibion Israel, hyd nes y byddwn yn eu harwain hwy iw lle eu hunain, a bydd ein bagiau yn preswylio mewn dinasoedd caerog oherwydd y rhai syn preswylior tir. Nid ydym yn troi yn ôl in tai nes y bydd meibion Israel wedi eu rhannu, pob un iw etifeddiaeth ei hun. Ac nid ydym mwyach yn etifeddu gyda hwy or tu hwnt ir Iorddonen a thu hwnt, oherwydd yr ydym wedi derbyn ein coelbrenni yn y tu hwnt ir Iorddonen yn y dwyrain.

Ac meddai Moses wrthynt, os gwnewch yn ôl y gair hwn, os byddwch yn eich arfogi gerbron yr Arglwydd i ryfel, ac fe â pob dyn arfog ohonoch heibio ir Iorddonen o flaen yr Arglwydd, nes y bydd ei elyn yn cael ei ddinistrio oi flaen, Ac wedi ir tir gael ei darostwng gerbron yr Arglwydd, ac ar ôl hyn byddwch yn dychwelyd, a byddwch yn ddieuog gerbron yr Arglwydd ac o flaen Israel, a bydd y tir hwn yn eiddo i chwi yn feddiant gerbron yr Arglwydd. Os ond na wnewch chwi felly, byddwch yn pechu gerbron yr Arglwydd, a byddwch yn gwybod eich pechod

pan ddawr drygau arnoch chwi. A byddwch yn adeiladu i chi eich hunain ddinasoedd ar gyfer eich bagiau, a ffermydd ich gwartheg, a byddwch yn gwneud yr hyn syn dod allan och genau.

Ac meddai meibion Reuben a meibion Gad wrth Moses, gan ddweud, bydd dy weision yn gwneud fel y mae ein Harglwydd yn gorchymyn. Bydd ein bagiau, ein gwragedd an holl dda yn ninasoedd Gilead. Ond bydd dy weision i gyd yn pasio drosodd wedi eu harfogi ac wedi eu trefnu o flaen yr Arglwydd ir rhyfel, yn y modd y maer arglwydd yn dweud.

Ac cyfansoddodd Moses iddynt Eleasar yr offeiriad, a Josua fab Nun, ac arweinwyr teuluoedd llwythau Israel. Ac meddai Moses wrthynt, Os bydd meibion Reuben a meibion Gad yn croesir Iorddonen gyda chwi, pob un wedi ei arfogi i ryfel gerbron yr Arglwydd, ac os byddwch yn darostwng y tir och blaen, yna rhowch iddynt dir Gilead yn feddiant. Os nad ydynt yn croesi drosodd yn arfog gyda chwi ir rhyfel gerbron yr Arglwydd, yna byddwch yn dwyn ar draws eu pac, au gwragedd, au da och blaen i dir Canaan, a byddant yn etifeddu ynghyd â chwi yn nhir Canaan. Ac atebodd meibion Reuben a meibion Gad gan ddweud, Cymaint â maer Arglwydd yn ei ddweud wrth y gweision, felly y gwnawn ni. Byddwn yn croesi wedi ein harfogi o flaen yr Arglwydd i dir Canaan, a byddwch yn rhoir feddiant i ni y tu hwnt ir Iorddonen.

Ac rhoddodd Moses iddynt hwy, i feibion Gad, ac i feibion

Reuben, ac i hanner llwyth Manasseh fab Joseph, deyrnas Sihon brenin yr Amoriaid, a theyrnas Og brenin Bashan, y tir ar dinasoedd gydau terfynau, dinasoedd y tir o amgylch. Ac adeiladodd meibion Gad Daibon, ac Ataroth, ac Aroer, ac ar Sophar, ac ar Jazer, a chodasant hwy, ar Namram, ar Baitharan, dinasoedd cadarn, a ffermydd defaid. Ac adeiladodd meibion Reuben Heshbon, ac Elealeh, ac Kiriathaim, ar Beelmeon, wedi eu hamgylchynu, ar Sebama, ac enwasant yn ôl eu henwau eu hunain enwaur dinasoedd a adeiladasant. Ac aeth mab Machir fab Manasseh i Gilead, a chymerodd hi, a dinistriodd yr Amoriad oedd yn preswylio ynddi. A rhoddodd Moses Gilead i Machir fab Manasse, a phreswylodd yno. Ac aeth Jair fab Manasseh, a chymerodd eu ffermydd hwy, au galw hwy yn ffermydd Jair. Ac aeth Nabau, a chymerodd Kohath ai phentrefi, au galw yn Naboth oi enw ef.

33

A dyma gamau meibion Israel, fel yr aethant allan o dir yr Aifft gydau nerth yn llaw Moses ac Aaron. Ac ysgrifennodd Moses eu hymadawiadau, au camau, trwy air yr Arglwydd, a dyma gamau eu taith. Gadawsant o Rameses yn y mis cyntaf, ar y pymthegfed dydd or mis cyntaf, y dydd ar ôl y pasg aeth meibion Israel allan â llaw uchel gerbron yr holl Eifftiaid. Ac roedd yr Eifftiaid yn claddu ou plith yr holl feirw y rhai a drawodd yr Arglwydd, pob cyntafanedig yn nhir yr Aifft, ac ar eu duwiau hwy gwnaeth yr Arglwydd ddialedd. Ac wedi ymadael o Rameses, gwersyllodd

meibion Israel yn Succoth. Ac wedi ymadael o Succoth, gwersyllasant yn Buthan, sef rhan or anialwch. Ac ymadawsant o Buthan, a gwersyllasant ar enau Eiroth, yr hwn sydd gyferbyn â Beelsephon, a gwersyllasant gyferbyn â Magdolou. Ac aethant i ffwrdd gyferbyn ag Eiroth, a chroesasant ganol y môr ir anialwch, ac aethant daith tri diwrnod trwyr anialwch hwy eu hunain, a gwersyllasant ym Mhikriais. Ac aethant ymaith or Dyfroedd Chwerw, a daethant i Elim, ac yn Elim roedd deuddeg ffynnon ddŵr, a deg a thrigain o goed palmwydd, a gwersyllasant yno wrth y dŵr. Ac aethant ymaith o Elim, a gwersyllasant wrth y Môr Coch. Ac aethant ymaith or Môr Coch, a gwersyllasant yn anialwch Sin.

Ac ymadawsant or anialwch Sin, a gwersyllasant yn Rephaka. Ac gadawsant o Rephaka, a gwersyllasant yn Ailous. Ac ymadawsant o Ailous, a gwersyllasant yn Raphidin, ac nid oedd yno ddŵr ir bobl iw yfed. Ac aethant ymaith o Raphidin, a gwersyllasant yn anialwch Sinai. Ac aethant ymaith o anialwch Sinai, a gwersyllasant ym meddaur chwant. Ac aethant ymaith o feddaur chwant, a gwersyllasant yn Aseroth. A gadawsant o Aseroth, a gwersyllasant yn Rathamah.

Ac aethant ymaith o Rathamah, a gwersyllasant yn Remmon Phares. Ac aethant allan o Remmon Phares, a gwersyllasant yn Lebona. Ac ymadawsant o Lebona, a gwersyllasant yn Ressan. Ac aethant ymaith o Ressan, a gwersyllasant yn Makellath. Ac aethant allan o Makellath, ac fe wersyllasant yn Saphar. Ac ymadawsant o Saphar, ac fe wersyllasant yn Charadath. Ac

aethant ymaith o Charadath, a gwersyllasant yn Maceloth. A gadawsant o Maceloth, a gwersyllasant yn Catath. A gadawsant o Kataath, a gwersyllasant yn Tarath. Ac aethant allan o Tarath, a gwersyllasant yn Mathekka. Ac aethant ymaith o Mathekka, a gwersyllasant yn Selmona. Ac gadawsant o Selmona, a gwersyllasant yn Masuruth. Ac aethant allan o Masouruth, a gwersyllasant yn Banaia. Ac ymadawsant o Fanaia, a gwersyllasant ym mynydd Gadgad.

Ac ymadawsant o fynydd Gadgad, a gwersyllasant yn Etebatha. Ac aethant allan o Etebatha, a gwersyllasant yn Ebrona. Ac aethant ymaith o Ebronah, a gwersyllasant yn Esion-geber. Ac ymadawsant o Esion-gaber, a gwersyllasant yn anialwch Sin; ac ymadawsant o anialwch Sin, a gwersyllasant yn anialwch Paran: hon yw Cades. Ac ymadawsant o Cades, a gwersyllasant ym mynydd Hor yn ymyl tir Edom.

Ac aeth Aaron yr offeiriad i fyny trwy orchymyn yr Arglwydd, a bu farw yno yn y deugeinfedfed flwyddyn o ymadawiad meibion Israel o dir yr Aifft, yn y pumed mis, ar y dydd cyntaf or mis. Ac roedd Aaron yn dri ac ugain a chant o flynyddoedd oed pan fu farw ym mynydd Hor. Ac wedi clywed y brenin Canaaneaidd Arad, ac yr oedd hwn yn preswylio yn nhir Canaan, pan oedd meibion Israel yn mynd i mewn, Ac aethant ymaith o Hor y mynydd, a gwersyllasant yn Selmona. Ac ymadawsant o Selmona, ac fe wersyllasant yn Phinon. Ac aethant allan o Phinon, ac fe wersyllasant yn Oboth.

Ac aethant allan o Oboth, ac fe wersyllasant yn Ai, yn y tu hwnt ar ffiniau Moab. Ac ymadawsant o Ai, a gwersyllasant yn Nibon-gad. Ac ymadawsant o Daibon Gad, a gwersyllasant yn Gelmon Deblathaim. Ac gadawsant o Gelmon Deblathaim, a gwersyllasant ar fynyddoedd Abarim, gyferbyn â Nabau. Ac ymadawsant o fynyddoedd Abarim, a gwersyllasant ar orllewin Moab, ar yr Iorddonen gyferbyn â Jericho. Ac fe wersyllasant wrth yr Iorddonen rhwng Aesimoth hyd at Belsa sydd ir gorllewin o Moab.

Ac fe siaradodd yr Arglwydd gyda Moses yng ngorllewin Moab ger yr Iorddonen gyferbyn â Jericho, gan ddweud, Llefara wrth feibion Israel, a dywed wrthynt, chwi syn croesir Iorddonen i dir Canaan. Ac fe fyddwch yn dinistrior holl drigolion yn y tir o flaen eich wyneb, ac fe fyddwch yn tynnu eu gwylfeydd, ac fe fyddwch yn dinistrio eu holl eilunod tawdd, ac fe fyddwch yn tynnu eu holl golofnau. A byddwch yn dinistrior holl drigolion y tir, a byddwch yn preswylio ynddi, oherwydd i chi yr wyf wedi rhoi eu tir hwy yn etifeddiaeth. A byddwch yn etifeddu eu tir hwy trwy goelbren yn ôl eich llwythau, ir mwy byddwch yn cynyddu eu meddiant hwy, ac ir llai byddwch yn lleihau eu meddiant hwy, ir hyn y bydd ei enw yn mynd allan, yno y bydd ef, yn ôl llwythau eich tadau byddwch yn etifeddu. Os ond nid ydych yn dinistrior trigolion ar y tir och blaen, yna bydd y rhai a adewch ohonynt yn ddrain yn eich llygaid ac yn saethau yn eich ochrau, a byddant yn elynion i chwi ar y tir yr ydych yn preswylio arno A bydd fel y penderfynais iw gwneud hwy, fech gwnaf chwi.

34

A llefarodd yr Arglwydd wrth Moses, gan ddweud, Gorchymyn i feibion Israel, a dywedi wrthynt hwy, chwi syn mynd i mewn i dir Canaan, hon fydd i chwi yn etifeddiaeth, tir Canaan gydai ffiniau. A bydd i chwi yr ochr tuar De o anialwch Sin hyd at gyffiniau Edom, a bydd i chwi y ffiniau tuar de o ran y Môr Halen or dwyrain. Ac bydd y ffiniau yn eich amgylchynu chi or De tuag at esgynfa Acrabin, ac fe fydd yn mynd heibio Ennac, a bydd ei allanfa tuar De i Gades Barne, ac fe fydd yn mynd allan i anheddiad Arad, ac fe fydd yn mynd heibio Asemona. Ac bydd yn cylchynur ffiniau o Asemona i lifddwr yr Aifft, a bydd yr allfa yn y môr. A ffiniaur môr fydd i chwi y Môr Mawr a fydd yn ffinio; hwn fydd i chwi ffiniaur môr.

Ac fe fydd hwn i chwi yn ffiniau tuar gogledd; or môr mawr fe fesurwch i chwi eich hunain wrth y mynydd, y mynydd. Ac or mynydd byddwch yn mesur y mynydd iddynt wrth fynd i mewn i Hamath, a bydd ei allanfa yn ffiniau Saradak. A bydd y ffiniaun mynd allan o Dephrona, a bydd ei allfa yn Arsenain, hwn fydd eich ffiniau or Gogledd. Ac fe fydd y ffiniaun disgyn o Sephephamar i Bela or dwyrain at y ffynhonnau, ac fe fydd y ffiniaun disgyn o Bela ar gefn Môr Chinnereth or dwyrain. A bydd y ffiniaun disgyn o Sephamar i Bela or dwyrain at y ffynhonnau, a bydd y ffiniaun disgyn o Bela ar gefn Môr Chenereth or dwyrain. A bydd y ffiniaun disgyn at yr Iorddonen, ar allanfa fydd y Môr Hallt; hon fydd i chwi y tir ai ffiniau o

amgylch.

Ac fe orchmynnodd Moses i feibion Israel gan ddweud, Dymar tir y byddwch yn ei etifeddu trwy goelbren, yn y modd y gorchmynnodd yr Arglwydd ei roi ir naw llwyth ac i hanner llwyth Manasseh. Oherwydd cymerodd llwyth meibion Reuben, a llwyth meibion Gad yn ôl tai eu tadau, a hanner llwyth Manasseh, eu coelbrenni. Cymerodd dwy lwyth a hanner lwyth eu coelbrenni tu hwnt ir Iorddonen gyferbyn â Jericho or De tuar dwyrain.

A llefarodd yr Arglwydd wrth Moses, gan ddweud, Dyma enwaur dynion a fydd yn etifeddur tir i chi, Eleasar yr offeiriad a Josua fab Nun. Ac fe gymerwch un rheolwr o bob llwyth i etifeddur tir i chwi.

Ac y rhain yw enwaur dynion, o lwyth Jwda, Caleb fab Jeffwne. O lwyth Simeon, Salamiel fab Semiud. O lwyth Benjamin, Eldad mab Chaslon, Or llwyth Dan, y rheolwr Bakchir fab Egli. O feibion Joseff, o lwyth meibion Manasse, y rheolwr Aniel fab Souphi. O lwyth meibion Effraim, y rheolwr Camuel fab Sabathan. Or llwyth Sabulon, y rheolwr Elisaffan fab Pharnach. O lwyth meibion Issachar, y rheolwr oedd Phaltiel fab Uzzah. O lwyth meibion Asher, y rheolwr Achior fab Salami. O lwyth Naphtali, y rheolwr Phadael fab Iamioud.

Ir rhain y gorchmynnodd yr Arglwydd rannu i feibion Israel yn nhir Canaan.

35

Ac llefarodd yr Arglwydd wrth Moses ar wastadeddau Moab ger yr Iorddonen gyferbyn â Jericho, gan ddweud, Gorchymyn i feibion Israel, a byddant yn rhoi ir Lefiaid o rannau eu hetifeddiaeth ddinasoedd i breswylio ynddynt, a byddant yn rhoi ir Lefiaid faestrefir dinasoedd ou cwmpas. A bydd y dinasoedd iddynt i breswylio ynddynt, a bydd eu caeadau iw gwartheg, ac iw holl anifeiliaid pedwar troed. Ar tiroedd cyfagos or dinasoedd a roddwch ir Lefiaid, o fur y ddinas ac allan ddwy fil o gufyddau o gwmpas. A byddwch yn mesur y tu allan ir ddinas yr ochr tuar dwyrain ddwy fil o gufeydd, ar ochr tuar De ddwy fil o gufeydd, ar ochr tuar môr ddwy fil o gufeydd, ar ochr tuar Gogledd ddwy fil o gufeydd, a bydd y ddinas yng nghanol hyn i chwi, a ffiniaur dinasoedd. Ac fe rowch y dinasoedd ir Lefiaid, sef y chwe dinas noddfa y byddwch yn eu rhoi er mwyn ir llofrudd ffoi yno, ac yn ychwanegol at y rhain ddeugain a dwy o ddinasoedd. Yr holl ddinasoedd a rowch ir Lefiaid fydd deugain ac wyth o ddinasoedd, gydau maestrefi. Ac y dinasoedd a roddwch o feddiant meibion Israel, or rhai sydd â llawer, llawer, ac or rhai llai, lai, pob un yn ôl ei etifeddiaeth a etifeddant, y rhoddant or dinasoedd ir Lefiaid.

Ac llefarodd yr Arglwydd wrth Moses, gan ddweud, Llefara wrth feibion Israel, a dywed wrthynt, chwi syn croesir Iorddonen i dir Canaan. Ac fe fyddwch yn gosod ar wahân i chi iddynt hwy ddinasoedd; bydd llochesau i chi ir llofrudd ffoi yno, pob un

sydd wedi taro enaid yn anfwriadol. A bydd y dinasoedd i chwi yn llochesau rhag dialydd y gwaed, ac ni fydd y llofrudd farw hyd nes y saif gerbron y gynulleidfa i farn. Ac y dinasoedd a rowch, sef y chwe dinasoedd, fyddant yn llochesau i chwi. Rhoddwch y tair dinas y tu hwnt ir Iorddonen, a rhoddwch y tair dinas yn nhir Canaan.

Bydd noddfa i feibion Israel, ac ir dieithryn, ac ir preswyliwr sydd yn eich plith; bydd y dinasoedd hyn yn noddfa i ffoi yno i bawb a drawodd enaid yn anfwriadol.

Os â llestr haearn y trawyd ef, ac y bu farw, llofrudd yw; rhodder y llofrudd i farwolaeth. Ond os â charreg yn ei law, y gall rhywun farw ohoni, y taro ef, ac y maen marw, llofrudd yw ef; rhodder y llofrudd i farwolaeth. Os ond â llestr pren oi law y gall ef farw ohono y taro ef, ac y marw ef, llofrudd yw; â marwolaeth rhodder y llofrudd i farwolaeth.

Y dialydd gwaed, bydd hwn yn lladd y llofrudd; pan fydd yn cyfarfod ag ef, bydd hwn yn ei ladd ef. Os ond trwy elyniaeth y gwthia ef, a bwrw arno bob llestr o gynllwyn, ac y marw, Neu oherwydd llid trawodd ef âr llaw, ac y marw, rhodder i farwolaeth y sawl a drawodd, llofrudd yw, rhodder y llofrudd i farwolaeth, bydd dialydd y gwaed yn lladd y llofrudd pan gyfarfyddo ag ef.

Os ond yn sydyn, nid trwy elyniaeth y gwthiodd ef, neu y bwriodd arno unrhyw lestr, nid o gynllwyn, neu â phob carreg y

bydd marw ynddo, heb wybod, ac a syrthio arno, ac a fydd farw, ond nid oedd ef yn elyn iddo, ac nid oedd yn ceisio gwneud drwg iddo A bydd y gynulleidfa yn barnu rhwng yr un a drawodd ac rhwng dialydd y gwaed, yn ôl y barnedigaethau hyn. Ac fe wared y gynulleidfa y lladdwr or dialydd gwaed, a bydd y gynulleidfa yn ei adfer ef i ddinas ei noddfa lle ffodd, a bydd yn preswylio yno hyd oni fydd farw yr offeiriad mawr yr hwn a eninasant ef âr olew sanctaidd.

Os bydd y llofrudd yn mynd allan o ffiniaur ddinas y ffodd yno iddi, ac os dawr dialydd gwaed o hyd iddo y tu allan i ffiniau ei ddinas noddfa, ac os bydd y dialydd gwaed yn llofruddior llofrudd, nid ywn euog. Yn y ddinas noddfa gadewch iddo breswylio hyd nes y bydd yr offeiriad mawr yn marw, ac ar ôl ir offeiriad mawr farw, bydd y llofrudd yn dychwelyd i dir ei feddiant.

Ac fe fydd y rhain i chi yn ordinhad barn ar gyfer eich cenedlaethau yn eich holl breswylfeydd. Pob un sydd wedi taro enaid, ar sail tystion byddin llofruddior llofrudd, ac ni fydd un tyst yn tystio yn erbyn enaid i farw. Ac ni chymerwch bridwerth am enaid gan y llofrudd syn euog ac iw ladd, oherwydd rhaid iddo gael ei roi i farwolaeth. Ni chewch chi bridwerth i ffoi i ddinas y llochesau, i breswylio eto ar y ddaear, hyd oni fydd yr offeiriad mawr farw. Ac ni fyddwch yn llofruddior tir yr ydych yn preswylio ynddo, oherwydd maer gwaed hwn yn llofruddior tir, ac ni fydd y tir yn cael ei gymod or gwaed a dywalltwyd arno, ond ar waed yr hwn syn ei dywallt. Ac ni fyddwch yn halogir tir

yr ydych yn trigo arno, ller wyf fi yn preswylio yn eich plith, oherwydd myfi ywr Arglwydd syn preswylio yng nghanol meibion Israel.

36

Ac daeth rheolwyr llwyth meibion Gilead fab Machir fab Manasseh o lwyth meibion Joseph, a llefasant gerbron Moses, a gerbron Eleazar yr offeiriad, a gerbron rheolwyr tai tadau meibion Israel, Ac meddent, Gorchymynodd yr Arglwydd in harglwydd roi tir yr etifeddiaeth trwy goelbren i feibion Israel, a gorchymynodd yr Arglwydd in harglwydd roi etifeddiaeth Salpaad ein brawd iw ferched ef. Ac os byddant yn wragedd i un o lwythau meibion Israel, yna tynnir eu coelbren hwy ymaith o feddiant ein tadau, ac ychwanegir at etifeddiaeth y llwyth y byddant yn wragedd iddynt, ac o goelbren ein hetifeddiaeth ni tynnir ymaith. Os ond dawr rhyddhad o feibion Israel, bydd eu hetifeddiaeth yn cael ei hychwanegu at etifeddiaeth y llwyth y byddant yn wragedd iddynt, ac o etifeddiaeth llwyth ein teulu ni bydd eu hetifeddiaeth yn cael ei thynnu ymaith.

Ac gorchmynnodd Moses feibion Israel trwy orchymyn yr Arglwydd, gan ddweud, Felly y mae llwyth meibion Joseph yn dweud. Dymar gair a orchmynnodd yr Arglwydd i ferched Salpaad, gan ddweud, lle nad ywn plesio ou blaen hwy, byddant yn wragedd, ond o blith pobl eu tad hwy y byddant yn wragedd. Ac ni fydd etifeddiaeth meibion Israel yn cael ei throsglwyddo o

lwth i lwth, oherwydd bydd meibion Israel yn glynu bob un wrth etifeddiaeth llwyth teulu ei dad. Ac bydd pob merch syn etifeddu etifeddiaeth o lwythau meibion Israel yn wraig i un o bobl llwyth ei thad, fel y bydd meibion Israel bob un yn etifeddu ei etifeddiaeth dadol. Ac ni throsglwyddir y rhan o lwyth i lwyth arall, ond bydd pob un yn glynu wrth ei etifeddiaeth ei hun, meibion Israel.

Yn yr un modd ag y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses, felly y gwnaeth merched Salpaad. Ac aeth Thersa ac Egla ac Melcha ac Noua ac Malaa, merched Salpaad, iw cefndryd, O blith pobl Manasseh, meibion Joseff, daethant yn wragedd, a daeth eu hetifeddiaeth ar lwyth pobl eu tad. Dymar gorchmynion ar ordinhad ar barnedigaethau a orchmynnodd yr Arglwydd trwy law Moses yng ngorllewin Moab ger yr Iorddonen gyferbyn â Jericho.

Efengyl Ioan

1

Yn y dechreuad yr oedd y Gair, ac yr oedd y Gair gyda Duw, ac yr oedd y Gair yn Dduw. Roedd hwn yn y dechreuad gyda Duw. Daeth pob peth i fod trwyddo ef, a hebddo ef ni ddaeth yr un peth a ddaeth i fod. Ynddo ef yr oedd bywyd, ar bywyd oedd goleuni dynion. Ac y maer golau yn disgleirio yn y tywyllwch, ac ni orchfygodd y tywyllwch mohono.

Daeth dyn wedi ei anfon gan Dduw, ai enw oedd Ioan, Daeth hwn i dystiolaeth, er mwyn iddo dystiolaethu am y goleuni, fel y gallai pawb gredu trwyddo ef. Nid hwnnw oedd y goleuni, ond er mwyn iddo dystiolaethu am y goleuni. Roedd y golau gwir, syn goleuo pob dyn syn dod ir byd. Yr oedd yn y byd, a daeth y byd i fodolaeth trwyddo ef, ac ni adnabur byd ef. Daeth iw eiddo ei hun, ac ni dderbyniodd ei bobl ei hun ef. Ond i gymaint ag ai derbyniodd ef, rhoddodd iddynt awdurdod i ddod yn blant Duw, sef ir rhai syn credu yn ei enw ef, y rhai na chawsant eu geni o waedoedd, nac o ewyllys y cnawd, nac o ewyllys dyn, ond o

Dduw. Ac fe ddaeth y Gair yn gnawd ac fe breswylodd yn ein plith, ac fe welsom ei ogoniant ef, gogoniant fel un unig-anedig oddi wrth y Tad, yn llawn gras a gwirionedd. Mae Ioan yn tystiolaethu amdano ac wedi gweiddi gan ddweud, Hwn oedd yr hwn y dywedais amdano, Y sawl syn dod ar fy ôl i sydd wedi dod om blaen i, oherwydd yr oedd ef om blaen i. Ac oi lawnder ef y derbyniasom ni i gyd, a gras yn lle gras, Oherwydd rhoddwyd y gyfraith trwy Moses, ond daeth gras a gwirionedd trwy Iesu Grist. Ni welodd neb Dduw erioed; yr unig anedig Fab, yr hwn sydd ym mynwes y Tad, hwnnw ai hesboniodd.

Ac hon yw tystiolaeth Ioan, pan anfonodd yr Iddewon o Jerwsalem offeiriaid a Lefiaid iw holi ef, Pwy wyt ti? A chyfaddefodd, ac ni wadodd, a chyfaddefodd nad myfi ywr Crist. Ac fe ofynnasant iddo, Beth felly? Ai Elias wyt ti? Ac meddai, Nid wyf. Air proffwyd wyt ti? Ac atebodd, Na. Dywedasom felly wrtho, Pwy wyt ti? fel y gallwn roi ateb ir rhai an hanfonodd ni, beth rwyt tin ei ddweud amdanat dy hun? Dywedodd ef, Myfi yw llais un yn galw yn yr anialwch, Gwnewch yn syth ffordd yr Arglwydd, fel y dywedodd y proffwyd Eseia.

Ac yr oedd y rhai a anfonwyd o blith y Phariseaid, Ac a ofynnasant iddo ac a ddywedasant wrtho, Beth felly yr wyt ti yn bedyddio, os nad wyt ti y Crist na Elias nar proffwyd? Atebodd Ioan iddynt gan ddweud, Yr wyf fin bedyddio mewn dŵr, ond yn eich canol chwi y maen sefyll yr hwn nad ydych chwin ei adnabod. Ef ei hun ywr un syn dod ar fy ôl i, sydd wedi dod om blaen i, nad wyf fin deilwng i ddatod strap ei sandalau ef.

Digwyddodd y pethau hyn yn Bethania tu hwnt ir Iorddonen, lle roedd Ioan yn bedyddio.

Trannoeth gwêl Ioan Iesu yn dod tuag ato ac meddai, Wele oen Duw syn codi pechod y byd. Hwn yw yr un y dywedais amdano, Ar fy ôl i y daw gŵr sydd wedi dod om blaen i, oherwydd yr oedd ef om blaen i. Ac nid oeddwn in ei adnabod ef, ond er mwyn iddo gael ei ddatguddio i Israel, dyna pam y deuthum i yn bedyddio yn y dŵr. Ac tystiolaethodd Ioan gan ddweud, Yr wyf wedi gweld yr Ysbryd yn disgyn fel colomen or nefoedd, ac arhosodd arno ef. Ac nid oeddwn i yn ei adnabod ef, ond yr hwn am hanfonodd i fedyddio mewn dŵr, hwnnw a ddywedodd wrthyf fi, Ar bwy bynnag y gweli di yr Ysbryd yn disgyn ac yn aros arno ef, hwn ywr un syn bedyddio yn yr Ysbryd Glân. Ac yr wyf fi wedi gweld ac wedi tystiolaethu mai hwn yw Mab Duw.

Y dydd nesaf eto safodd Ioan a dau oi ddisgyblion, Ac wedi edrych ar Iesu yn cerdded, dywed, Wele Oen Duw. Ac fe glywodd y ddau ddisgybl ef yn siarad, ac fe ddilynodd hwy Iesu. Ond wedi troi a gweld eu bod hwyn dilyn, dywed Iesu wrthynt Beth yr ydych chin ei geisio? Ond dywedasant wrtho, Rabbi (syn cael ei gyfieithun Athro), bler wyt tin aros? Dywed wrthynt, Dewch a gweld. Daethant felly a gweld ller oedd yn aros, ac arosasant gydag ef y diwrnod hwnnw; yr oedd hi tuar awr ddegfed. Roedd Andreas, brawd Simon Pedr, yn un or ddau a oedd wedi clywed gan Ioan ac wedi ei ddilyn. Mae hwn yn darganfod yn gyntaf ei frawd ei hun, Simon, ac maen dweud wrtho, Rydym wedi darganfod y Meseia, yr hwn sydd yn cael ei gyfieithu yn Grist. Ac

arweiniodd ef o at Iesu. Wedi edrych arno, dywedodd Iesu, Ti yw Simon fab Iona; ti a elwir Ceffas, yr hwn a gyfiethir Pedr.

Y diwrnod nesaf roedd Iesu yn dymuno mynd allan i Galilea, ac maen dod o hyd i Philip ac yn dweud wrtho, Dilyn fi. Ond roedd Philip o Bethsaida, o ddinas Andrew a Pedr. Mae Philip yn dod o hyd i Nathanael ac maen dweud wrtho, Yr hwn a ysgrifennodd Moses yn y gyfraith ar proffwydi amdano, rydym wedi dod o hyd iddo, sef Iesu fab Joseff o Nasareth. A dywedodd Nathanael wrtho, A all rhywbeth da fod o Nasareth? Dywed Philip wrtho, Tyrd a gwêl. Gwelodd Iesu Nathanael yn dod tuag ato ac meddai amdano, Wele, Israeliad go iawn, yn yr hwn nid oes twyll. Dywed Nathanael wrtho, O ble rwyt tin fy adnabod i? Atebodd Iesu a dywedodd wrtho, Cyn i Philip dy alw di, pan oeddit dan y ffigysbren, fe welais i di. Atebodd Nathanael a dywedodd wrtho, Rabbi, ti yw Mab Duw, ti yw Brenin Israel. Atebodd Iesu a dywedodd wrtho, Oherwydd imi ddweud wrthyt, Gwelais di o dan y ffigysbren, yr wyt tin credu? Byddin gweld pethau mwy nar rhain. A dywed wrtho, Yn wir, yn wir, rwyn dweud wrthych, o hyn ymlaen fe welwch y nefoedd wedii hagor, ac angylion Duw yn esgyn ac yn disgyn ar Fab y Dyn.

2

Ac ar y trydydd dydd digwyddodd priodas yng Nghana Galilea, ac yr oedd mam Iesu yno, Galwyd Iesu ai ddisgyblion hefyd ir briodas. Ac wedi ir gwin redeg yn brin, dywed mam Iesu wrtho

ef, Nid oes ganddynt win. Mae Iesu yn dweud hyn wrthi, Beth sydd i mi a thi, wraig? Nid yw fy awr i wedi dod eto. Mae ei fam yn dweud wrth y gweision, Beth bynnag y maen ei ddweud wrthych, gwnewch ef. Yr oedd yno chwech jar carreg yn sefyll yn ôl defod puror Iddewon, yn dal rhwng dau neu dri mesur yr un. Dywed Iesu wrthynt, Llenwch y jariau dŵr â dŵr, a llenwyd hwy hyd at y top. Ac meddai wrthynt, Tynnwch nawr a dygwch at y prif weinydd. A daethant ag ef. Fel y blasodd meistr y wledd y dŵr a oedd wedi dod yn win, ac nid oedd yn gwybod o ble yr oedd, ond yr oedd y gweision a oedd wedi tynnur dŵr yn gwybod, galwodd meistr y wledd y priodfab. Ac meddai wrtho, Mae pob dyn yn gosod y gwin da yn gyntaf, ac yna pan fyddant yn feddw, y gwin llai da; ond rwyt ti wedi cadwr gwin da hyd yn awr. Gwnaeth Iesu hyn yn ddechreuad yr arwyddion yng Nghana Galilea ac amlygodd ei ogoniant, a chredodd ei ddisgyblion ynddo.

Ar ôl hyn aeth ef i lawr i Capernaum, ef ai fam ai frodyr ai ddisgyblion, ac yno arhoson nhw ond ychydig ddyddiau.

Ac yr oedd y Pasg yr Iddewon yn agos, ac aeth Iesu i fyny i Jerwsalem. A chafodd yn y deml y rhai oedd yn gwerthu ychen a defaid a cholomennod, ar cyfnewidwyr arian yn eistedd. Ac wedi gwneud chwip o gortynau, fe fwriodd bawb allan or deml, y defaid ar ychen, ac fe dywalltiodd ddarnau arian y cyfnewidwyr arian, a throir byrddau drosodd, Ac ir rhai oedd yn gwerthur colomennod dywedodd, Codwch y pethau hyn o yma, peidiwch â gwneud tŷ fy Nhad yn dŷ masnachu. Cofiodd y

disgyblion fod yn ysgrifenedig, Bydd sêl dy dŷ yn fy nifa i. Atebodd yr Iddewon felly a dywedodd wrtho, Pa arwydd wyt tin ei ddangos i ni am dy fod yn gwneud y pethau hyn? Atebodd Iesu a dywedodd wrthynt, Dinistriwch y deml hon, ac mewn tri diwrnod fei codaf hi. Dywedodd yr Iddewon felly, Deugain a chwe blynedd y cafodd y deml hon ei hadeiladu, a byddi di yn ei chodi mewn tri diwrnod? Ond yr oedd hwnnw yn sôn am deml ei gorff. Pan gafodd ei godi or meirw, felly, cofiodd ei ddisgyblion iddo ddweud hyn, a chredasant yr ysgrythur ar gair a lefarodd Iesu.

Fel yr oedd yn Jerwsalem yn ystod y Pasg yn yr ŵyl, credodd llawer yn ei enw, gan weld yr arwyddion a wnaeth. Ond nid oedd Iesu ei hun yn ymddiried ei hun iddynt oherwydd ei fod ef yn adnabod pawb, ac oherwydd nad oedd ganddo angen i rywun dystiolaethu am y dyn, oherwydd ef ei hun a wyddai beth oedd yn y dyn.

3

Yr oedd dyn o blith y Phariseaid, Nicodemus oedd ei enw, yn llywodraethwr yr Iddewon. Daeth hwn ato ef liw nos a dywedodd wrtho, Rabbi, gwyddom dy fod wedi dod oddi wrth Dduw yn athro, oherwydd ni all neb wneud yr arwyddion hyn yr wyt ti yn eu gwneud, oni bai fod Duw gydag ef. Atebodd Iesu a dywedodd wrtho, Yn wir, yn wir, rwyn dweud wrthyt, os na chaiff rhywun ei eni or uchod, ni all weld teyrnas Duw. Mae

Nicodemus yn dweud wrtho ef, Sut mae dyn yn gallu cael ei eni yn hen ddyn? Nid ywn gallu mynd i mewn i fol ei fam yr ail waith a chael ei eni? Atebodd Iesu, Yn wir, yn wir, rwyn dweud wrthyt ti, os nad yw rhywun yn cael ei eni o ddŵr ac Ysbryd, ni all fynd i mewn i deyrnas Duw. Yr hyn a anwyd or cnawd yn gnawd yw, ar hyn a anwyd or Ysbryd yn ysbryd yw. Paid â rhyfeddu oherwydd dywedais wrthyt ti fod rhaid i chi gael eich geni or uchod. Maer ysbryd yn chwythu lle maen dymuno, ac rwyt tin clywed ei lais, ond nid wyt tin gwybod o ble maen dod nac i ble maen mynd; felly mae pob un sydd wedi ei eni or Ysbryd. Atebodd Nicodemus a dywedodd wrtho, Sut y gall y pethau hyn ddigwydd? Atebodd Iesu a dywedodd wrtho, Ti ywr athro Israel a dwyt ti ddim yn gwybod y pethau hyn? Yn wir, yn wir, rwyn dweud wrthyt oherwydd yr hyn a wyddom yr ydym yn ei lefaru, ac yr hyn a welsom yr ydym yn tystio iddo, ac nid ydych yn derbyn ein tystiolaeth ni. Os dywedais y pethau daearol wrthych a nid ydych yn credu, sut y credwch chi os dywedaf y pethau nefol wrthych? Ac nid oes neb wedi esgyn ir nefoedd, os nad yr hwn a ddaeth i lawr or nefoedd, Mab y Dyn, yr hwn sydd yn y nefoedd. Ac fel y cododd Moses y sarff yn yr anialwch, felly maen rhaid codi Mab y Dyn, fel na chollo pob un syn credu ynddo, ond y caiff fywyd tragwyddol Oherwydd felly y carodd Duw y byd, fel yr rhoddodd ei unig-anedig Fab, fel na ddarfyddo pob un syn credu ynddo ef, ond iddo gael bywyd tragwyddol. Oherwydd nid anfonodd Duw ei Fab ir byd i farnur byd, ond fel y cair byd ei achub trwyddo ef. Y sawl syn credu ynddo ef ni chaiff ei farnu, ond y sawl nad ywn credu eisoes wedi ei farnu, oherwydd nid yw wedi credu yn enwr unig-

anedig Fab Duw. Dyma ywr farn, oherwydd bod y goleuni wedi dod ir byd, a charodd y dynion y tywyllwch yn hytrach nar goleuni, oherwydd yr oedd eu gweithredoedd hwy yn ddrwg. Oherwydd mae pob un syn gwneud pethau di-werth yn casáur goleuni ac nid ywn dod at y goleuni, rhag iw weithredoedd gael eu datguddio. Ond y sawl syn gwneud y gwirionedd, daw at y goleuni, fel y datgelir ei weithiau, oherwydd yn Nuw y maent wedi eu llunio.

Ar ôl hyn daeth Iesu ai ddisgyblion i dir Jwdea, ac yno bun aros gyda hwy ac yn bedyddio. Roedd Ioan hefyd yn bedyddio yn Ainon ger Salim, oherwydd roedd llawer o ddyfroedd yno, ac roeddent yn dod ac yn cael eu bedyddio, Oherwydd nid oedd Ioan eto wedi cael ei daflu ir carchar. Felly bu ymchwiliad rhwng disgyblion Ioan ac Iddew ynghylch puredigaeth. A daethant at Ioan a dweud wrtho, Rabbi, yr hwn oedd gyda thi y tu hwnt ir Iorddonen, yr hwn y tystiolaethaist ti iddo, wele, mae hwn yn bedyddio a phawb yn dod ato. Atebodd Ioan a dywedodd, Ni all dyn dderbyn dim, os nad yw wedii roi iddo or nef. Chi eich hunain syn tystio i mi fy mod i wedi dweud, Nid fi ywr Crist, ond fy mod wedi fy anfon oi flaen ef. Yr hwn sydd âr briodasferch ywr priodfa, ond cyfaill y priodfab, yr hwn syn sefyll ac yn gwrando arno, maen llawenhau â llawenydd oherwydd llais y priodfab. Felly maer llawenydd hwn, fy llawenydd i, wedi ei gyflawni. Maen rhaid iddo ef gynyddu, ond i mi leihau. Maer un syn dod or uchod yn uwch na phawb. Maer un syn perthyn ir ddaear yn perthyn ir ddaear ac yn siarad am y ddaear; maer un syn dod or nefoedd yn uwch na phawb. Ar hyn

y mae wedi ei weld ai glywed, y mae hwn yn tystio iddo, ac nid oes neb yn derbyn ei dystiolaeth ef. Maer un sydd wedi derbyn ei dystiolaeth wedi selio bod Duw yn wir. Oherwydd maer hwn a anfonodd Duw yn llefaru geiriau Duw, gan nad yw Duw yn rhoir Ysbryd o fesur. Maer tad yn carur mab ac mae wedi rhoi pob peth yn ei law. Maer sawl syn credu yn y Mab yn cael bywyd tragwyddol, ond y sawl syn anufuddhau ir Mab ni fydd yn gweld bywyd, ond mae llid Duw yn aros arno ef.

4

Fel y gwybur Arglwydd felly fod y Phariseaid wedi clywed bod Iesu yn gwneud mwy o ddisgyblion ac yn bedyddio na Ioan Er nad oedd Iesu ei hun yn bedyddio, ond ei ddisgyblion ef Gadawodd Jwdea ac aeth i Galilea. Roedd yn angenrheidiol iddo basio trwy Samaria. Maen dod felly i ddinas yn Samaria a elwir yn Sychar, yn agos ir lle a roddodd Jacob i Joseff ei fab, Roedd ffynnon Jacob yno. Felly roedd Iesu, wedi blino or daith, yn eistedd wrth y ffynnon; roedd hi tuar chweched awr. Daw gwraig o Samaria i dynnu dŵr. Dywed Iesu wrthi, Rho i mi i yfed. Oherwydd roedd ei ddisgyblion wedi mynd i ffwrdd ir ddinas er mwyn prynu bwyd. Maer wraig Samariad felly yn dweud wrtho ef, Sut yr wyt ti, syn Iddew, yn gofyn i mi am ddiod, gan fy mod yn wraig Samariad? Oherwydd nid ywr Iddewon yn cymysgu âr Samariaid. Atebodd Iesu a dywedodd hyn, Os gwyddost rodd rhad Duw, a phwy ywr un syn dweud wrthyt ti, Rho i mi yfed, ti fyddet wedi gofyn iddo ef, a byddai ef

wedi rhoi i ti ddŵr byw. Dywed y ddynes wrtho, Arglwydd, nid oes gennych chwi fwced, ac maer ffynnon yn ddwfn; o ble felly y mae gennych chwi y dŵr byw? Nid wyt ti yn fwy nan tad ni Jacob, a roddodd i ni y ffynnon, ac a yfodd ef ei hun ohoni, ai feibion ef, ai dda ef? Atebodd Iesu a dywedodd wrthi: Pob un syn yfed or dŵr hwn, bydd yn sychedig eto. Pwy bynnag a yf or dŵr a roddaf iddo ef, ni bydd syched arno byth, ond bydd y dŵr a roddaf iddo yn dod yn ffynnon o ddŵr yn tarddu i fywyd tragwyddol ynddo. Dywed y ddynes wrtho, Arglwydd, rho i mi y dŵr hwn, fel na byddaf yn sychedig ac na ddof yma i dynnu. Dywed Iesu wrthi, Dos, galw dy ŵr a thyrd yma. Atebodd y ddynes a dywedodd, Nid oes gennyf ŵr. Dywed yr Iesu wrthi, Yn dda y dywedaist ti, oherwydd nid oes gennyf ŵr, Oherwydd pum gŵr a gefaist, ac yn awr yr hwn sydd gennyt nid yw dy ŵr; hyn yn wir yr wyt wedi dweud. Dywed y wraig wrtho, Arglwydd, gwelaf dy fod yn broffwyd. Addolodd ein tadau ar y mynydd hwn, ac rydych chin dweud mai yn Jerwsalem maer lle lle maen rhaid addoli. Dywed Iesu wrthi, Wraig, cred fi oherwydd daw awr pan na fyddwch yn addolir Tad na ar y mynydd hwn nac yn Jerwsalem. Rydych chin addolir hyn nad ydych chin ei wybod, rydym nin addolir hyn yr ydym nin ei wybod, oherwydd maer iachawdwriaeth or Iddewon. Ond mae awr yn dod, ac yn awr y mae, pan fydd y gwir addolwyr yn addolir Tad mewn ysbryd a gwirionedd, oherwydd y maer Tad yn ceisior fath rai syn ei addoli ef. Ysbryd yw Duw, ac maen rhaid ir rhai syn ei addoli ef ei addoli mewn ysbryd ac mewn gwirionedd. Dywed y ddynes wrtho, Rwyn gwybod bod y Meseia yn dod, yr un a elwir yn Grist; pan ddaw hwnnw, bydd yn cyhoeddi pob peth i ni. Dywed

Iesu hyn wrthi, Myfi ywr un syn siarad â thi. Ac ar hyn daeth ei ddisgyblion, a rhyfeddasant ei fod yn siarad â gwraig, ond ni ddywedodd neb, serch hynny, Beth yr wyt tin ei geisio? neu Pam yr wyt tin siarad â hi? Gadawodd y ddynes ei jar dŵr felly, ac aeth i ffwrdd ir ddinas, a dywed wrth y bobl, Dewch i weld dyn a ddywedodd wrthyf bopeth a wneuthum; ai hwn ywr Crist? Aethon nhw allan felly or ddinas ac roedden nhwn dod ato ef.

Yn y cyfamser, roedd y disgyblion yn gofyn iddo gan ddweud, Rabbi, bwyta. Ond dywedodd wrthynt, Mae gennyf i fwyd iw fwyta nad ydych chin ei wybod. Felly roedd y disgyblion yn dweud wrth ei gilydd, Oni ddaeth rhywun â bwyd iddo iw fwyta? Dywed Iesu wrthynt, Fy mwyd i yw gwneud ewyllys yr un am hanfonodd a chwblhau ei waith. Onid ydych chin dweud bod pedwar mis eto ac yna maer cynhaeaf yn dod? Wele, rwyn dweud wrthych chi, codwch eich llygaid ac edrychwch ar y tiroedd, oherwydd maent yn wyn yn barod iw cynaeafu eisoes. Ac maer un syn medi yn derbyn gwobr ac yn casglu ffrwyth i fywyd tragwyddol, fel bod yr un syn hau ar un syn medi yn llawenhau gydai gilydd. Oherwydd yn hyn y maer gair yn wir, fod un yn hau ac un arall yn medi. Anfonais i chi i fedir hyn nad ydych chi wedi llafurio, eraill sydd wedi llafurio, ac yr ydych chi wedi mynd i mewn iw llafur hwy. Or ddinas honno credodd llawer or Samariaid ynddo trwy air y ddynes, a oedd yn tystio, Dywedodd wrthyf bopeth a wneuthum i. Felly pan ddaeth y Samariaid ato, gofynnasant iddo aros gyda hwy, ac arhosodd yno ddau ddiwrnod. ac credodd llawer mwy oherwydd ei air ef Ir wraig roeddent yn dweud, Nid trwy dy leferydd di yn unig yr

ydym yn credu mwyach, oherwydd rydym ni ein hunain wedi clywed, ac rydym yn gwybod mai hwn yn wir yw Gwaredwr y byd, y Crist.

Ond ar ôl y ddau ddiwrnod aeth allan oddi yno ac aeth i ffwrdd i Galilea. Oherwydd tystiolodd Iesu ei hun nad oes gan broffwyd anrhydedd yn ei famwlad ei hun. Pan ddaeth felly i Galilea, derbyniodd y Galileaid ef, gan iddynt weld popeth a wnaeth yn Jerwsalem yn yr ŵyl, oherwydd roeddent hwythau wedi mynd ir ŵyl.

Daeth Iesu felly eto i Gana Galilea, lle y gwnaeth y dŵr yn win. Ac yr oedd rhyw swyddog brenhinol, yr oedd ei fab yn sâl yng Nghapernaum, Ar ôl clywed bod Iesu wedi dod o Jwdea i Galilea, aeth hwn ato ac roedd yn erfyn arno iddo ddod i lawr ac iachau ei fab, oherwydd roedd ar fin marw. Dywedodd Iesu wrtho felly, Os na welwch chi arwyddion a rhyfeddodau, ni chredwch chi. Maer swyddog brenhinol yn dweud wrtho, Arglwydd, dos i lawr cyn im plentyn farw. Dywed Iesu wrtho, Dos, mae dy fab yn byw. A chredodd y dyn y gair a ddywedodd Iesu wrtho, ac aeth. Eisoes ond ei ddisgyn, cyfarfu ei gaethweision iddo ac adroddwyd, gan ddweud bod y gwas dy yn fyw. Gofynnodd felly ganddynt yr awr pryd y cafodd wellhad. A dywedasant wrtho, Ddoe am yr awr seithfed gadawodd y twymyn ef. Gwybyddodd y tad felly mai yn yr awr honno, yn yr hon y dywedodd Iesu wrtho fod ei fab yn fyw, a chredodd ef ai dŷ cyfan. Gwnaeth Iesu yr ail arwydd hwn eto ar ôl dod o Jwdea i Galilea.

5

Ar ôl hyn roedd gŵyl yr Iddewon, ac aeth Iesu i fyny i Jerwsalem. Mae ym Jerwsalem ar y pwll defaid bwll, yr un a elwir yn Hebraeg yn Bethesda, sydd â phum colofnfa. Yn y rhain yr oedd yn gorwedd lliaws mawr or cleifion, y deillion, y cloffion, y crinion, yn disgwyl symudiad y dŵr. Oherwydd roedd cennad yn disgyn ir pwll o bryd iw gilydd, ac roedd y dŵr yn cael ei gynhyrfu; fellyr cyntaf i fynd i mewn ar ôl ir dŵr gael ei gynhyrfu, deuain iach o ba glefyd bynnag yr oedd yn dioddef ohono. Roedd dyn yno a oedd wedi bod yn ei wendid am ddeunaw mlynedd ar hugain. Wedi gweld hwn yn gorwedd, a gwybod bod amser maith ganddo eisoes, dywed Iesu wrtho, A wyt ti eisiau dod yn iach? Atebodd y dyn gwan iddo, Arglwydd, nid oes gennyf ddyn, fel pan for dŵr yn cael ei aflonyddu, y bydd yn fy mwrw i ir pwll, ond tra rwyn dod, mae un arall yn mynd i lawr om blaen i. Dywed Iesu wrtho, Cod, cymer dy fat, a cherdda. Ac yn syth daeth y dyn yn iach, a chododd ei fat ac roedd yn cerdded. Ond Saboth oedd y diwrnod hwnnw. Roedd yr Iddewon felly yn dweud wrth yr un a oedd wedi cael ei iachau, Saboth yw, nid ywn gyfreithlon i ti godir mat. Atebodd iddynt, Yr un am gwnaeth yn iach, hwnnw a ddywedodd wrthyf, Cod dy fat a cherdda. Gofynasant felly iddo, Pwy ywr dyn a ddywedodd wrthyt ti, Cod dy fat a cherdda? Ond nid oedd yr un a iachawyd yn gwybod pwy ydoedd, oherwydd roedd Iesu wedi sleifio i ffwrdd gan fod torf yn y lle. Ar ôl hyn mae Iesu yn ei ddarganfod yn y deml ac meddai wrtho, wele rwyt wedi dod yn

iach, paid â phechu mwyach, rhag i rywbeth gwaeth ddigwydd i ti. Aeth y dyn i ffwrdd ac adroddodd ir Iddewon mai Iesu oedd yr un ai gwnaeth ef yn iach.

Ac oherwydd hyn yr oedd yr Iddewon yn erlid Iesu ac yn ceisio ei ladd, oherwydd iddo wneud y pethau hyn ar y Saboth. Ond atebodd Iesu iddynt, Y mae fy Nhad hyd yn awr yn gweithio, ac yr wyf finnau yn gweithio. Oherwydd hyn felly, yn fwy fyth roedd yr Iddewon yn ceisio ei ladd ef, oherwydd nid yn unig yr oedd yn torrir Saboth, ond hefyd yr oedd yn galw Duw yn Dad iddoi hun, gan wneud ei hun yn gyfartal â Duw.

Atebodd Iesu felly ac a ddywedodd wrthynt, Yn wir, yn wir, rwyn dweud wrthych, ni all y Mab wneud dim oi hun ei hun, os nad ywn gweld y Tad yn ei wneud; oherwydd pa bethau bynnag y mae hwnnwn eu gwneud, y maer Mab hefyd yn eu gwneud yn yr un modd. Oherwydd maer tad yn carur mab ac yn dangos iddo bopeth y mae ef yn ei wneud, ac fe fydd yn dangos iddo weithiau mwy nar rhain, fel y byddwch chin rhyfeddu. Oherwydd yn union fel y maer tad yn codir meirw ac yn rhoi bywyd, felly hefyd y maer mab yn rhoi bywyd i bwy bynnag y maen dymuno. Nid ywr Tad yn barnu neb, ond mae wedi rhoir farn gyfan ir Mab, fel bod pawb yn anrhydeddur Mab fel y maent yn anrhydeddur Tad. Yr un nad ywn anrhydeddur Mab nid ywn anrhydeddur Tad ai hanfonodd ef. Yn wir, yn wir, rwyn dweud wrthych fod yr hwn syn clywed fy ngair i ac yn credu yn yr hwn am hanfonodd i yn meddu ar fywyd tragwyddol, ac nid ywn dod i farn, ond y mae wedi pasio o farwolaeth i fywyd. Yn

wir, yn wir, rwyn dweud wrthych y daw awr, ac yn awr y mae, pan fydd y meirw yn clywed llais Mab Duw, a bydd y rhai sydd wedi clywed yn byw, Oherwydd yn union fel y maer tad yn meddu ar fywyd ynddoi hun, felly y rhoddodd hefyd ir mab fywyd iw feddu ynddoi hun, ac rhoddodd awdurdod iddo i wneud barn, oherwydd ei fod yn fab dyn. Peidiwch â rhyfeddu at hyn, oherwydd daw awr pan fydd pawb sydd yn y beddau yn clywed ei lais, Ac fe ddaw allan y rhai sydd wedi gwneud y pethau da i atgyfodiad bywyd, ond y rhai sydd wedi gwneud y pethau diwerth i atgyfodiad barnedigaeth.

Ni allaf i wneud dim ohonof fy hun. Fel yr wyf yn clywed, yr wyf yn barnu, ac y mae fy marn i yn gyfiawn, oherwydd nid wyf yn ceisio fy ewyllys fy hun, ond ewyllys y Tad am hanfonodd. Os wyf i yn tystiolaethu amdanaf fy hun, nid yw fy nhystiolaeth yn wir. Mae un arall syn tystio amdanaf, a gwn fod y dystiolaeth y maen ei rhoi amdanaf yn wir. Rydych chi wedi anfon at Ioan, ac mae ef wedi tystio ir gwirionedd. Ond nid wyf yn derbyn tystiolaeth oddi wrth ddyn, ond dywedaf y pethau hyn er mwyn i chi gael eich achub. Hwnnw oedd y lamp a oedd yn llosgi ac yn disgleirio, ond roeddech chin dymuno llawenhau am awr yn ei olau ef. Ond yr wyf i yn cael y dystiolaeth fwy nar un Ioan, oherwydd y gweithiau a roddodd y Tad i mi fel yu cwblhaf, y gweithiau hynny yr wyf i yn eu gwneud, maent yn tystiolaethu amdanaf fod y Tad wedi fy anfon. Ar Tad a anfonodd fi, mae ef ei hun wedi tystio amdanaf fi. Nid ydych chwi wedi clywed ei lais ef erioed, ac nid ydych chwi wedi gweld ei ffurf ef, ac nid oes gennych ei air yn aros ynoch, oherwydd yr hwn a anfonodd

hwnnw, nid ydych yn credu ynddo. Rydych chin archwilior ysgrifau oherwydd eich bod chin meddwl bod gennych fywyd tragwyddol ynddynt, ar rheini ywr rhai syn tystio amdanaf fi, ac nid ydych chin dymuno dod ataf fi er mwyn i chi gael bywyd Nid wyf yn derbyn gogoniant oddi wrth ddynion Ond rwyn eich adnabod chi, nad oes gennych gariad Duw ynoch chi eich hunain. Rwyf wedi dod yn enw fy nhad, ac nid ydych yn fy nerbyn; os daw un arall yn ei enw ei hun, hwnnw y byddwch yn ei dderbyn. Sut rydych chin gallu credu, gan dderbyn gogoniant oddi wrth eich gilydd, ar gogoniant sydd oddi wrth yr unig Dduw nid ydych chin ei geisio? Peidiwch â meddwl fy mod in mynd ich cyhuddo chi at y Tad; Moses sydd yn eich cyhuddo chi, yr hwn yr ydych chi wedi gobeithio ynddo. Os oeddech chin credu Moses, byddech chin credu ynof fi, oherwydd amdanaf fi yr ysgrifennodd hwnnw. Os nad ydych yn credu yn ei ysgrifau ef, sut y credwch chi yn fy ngeiriau i?

6

Ar ôl hyn aeth Iesu i ffwrdd dros fôr Galilea, sef Môr Tiberias Ac roedd tyrfa fawr yn ei ddilyn, oherwydd eu bod yn gweld ei arwyddion a wnaeth ar y cleifion. Aeth Iesu i fyny ir mynydd, ac yno roedd yn eistedd gydai ddisgyblion. Roedd yn agos y Pasg, sef gŵyl yr Iddewon. Felly, wedi i Iesu godi ei lygaid a gweld bod tyrfa fawr yn dod ato, dywed wrth Philip, O ble y dylem brynu torchau fel y gall y rhain fwyta? Ond dywedodd hyn iw brofi ef, oherwydd gwyddai ef ei hun beth yr oedd ar fin ei wneud.

Atebodd Philip iddo, Nid yw torthau dau gant denarius yn ddigon iddynt fel y gall pob un ohonynt gymryd ychydig. Dywed un oi ddisgyblion wrtho, Andreas, brawd Simon Pedr, Mae un plentyn yma, sydd ganddo bum torth haidd a dau bysgodyn, ond beth ywr rhain i gymaint? Dywedodd Iesu, Gwnewch ir bobl eistedd i lawr. Yr oedd glaswellt mawr yn y lle. Felly eisteddodd y dynion, tua phum mil o ran rhif. Cymerodd Iesu y torthau, ac wedi rhoi diolch, dosbarthodd ir disgyblion, ar disgyblion ir rhai oedd yn gorwedd; yn yr un modd hefyd or pysgod, cymaint ag yr oeddent yn dymuno. Fel yr oeddent wedi eu llenwi, dywed wrth ei ddisgyblion, Casglwch y darnau sydd dros ben, fel na ddylai dim ddarfod. Felly casglasant ac fe lenwasant deuddeg basged o ddarnau or pum torth haidd a oedd wedi gweddill gan y rhai oedd wedi bwyta. Felly yr oedd y bobl, wedi iddynt weld yr arwydd a wnaeth Iesu, yn dweud mai hwn yn wir ywr proffwyd syn dod ir byd. Iesu felly, gan wybod eu bod yn bwriadu dod ai gipio fel ei wneud yn frenin, ciliodd eto ir mynydd ar ei ben ei hun.

Pan ddaeth yn hwyr, aeth ei ddisgyblion i lawr at y môr, Ac wedi mynd i mewn ir llong, roeddent yn dod dros y môr i Capernaum. Ac roedd tywyllwch eisoes wedi dod, ac nid oedd Iesu wedi dod atynt. Cyffrôwyd y môr gan wynt mawr yn chwythu. Wedi iddynt rwyfo felly tua phump ar hugain neu ddeg ar hugain o stadau, gwelsant Iesu yn cerdded ar y môr ac yn dod yn agos at y cwch, ac ofnasant. Ond dywed wrthynt, Myfi wyf; peidiwch ag ofni. Roeddent yn fodlon felly ei gymryd ef i mewn ir cwch, ac yn syth daeth y cwch at y tir yr oeddent yn mynd iddo.

Y diwrnod nesaf gwelodd y dorf a oedd yn sefyll y tu hwnt ir môr nad oedd cwch bach arall yno ond yr un hwnnw yr aeth y disgyblion iddo, a bod Iesu heb fynd i mewn ir cwch bach gydai ddisgyblion, ond bod ei ddisgyblion yn unig wedi mynd i ffwrdd Ond daeth cychod o Tiberias yn agos ir lle lle bwytasant y bara ar ôl ir Arglwydd roi diolch, Pan welodd y dyrfa, felly, nad oedd Iesu yno, nai ddisgyblion chwaith, aethant hwythau ir llongau a daethant i Gapernaum yn ceisio Iesu. Ac wedi ei gael ef tu hwnt ir môr, dywedasant wrtho, Rabbi, pryd y daethoch chi yma? Atebodd Iesu iddynt ac meddai, Yn wir, yn wir, rwyn dweud wrthych, rydych yn fy ngheisio i, nid oherwydd i chwi weld arwyddion, ond oherwydd i chwi fwyta or torthau a chael eich digoni. Gweithiwch nid am y bwyd syn darfod, ond am y bwyd syn aros i fywyd tragwyddol, yr hwn y bydd Mab y Dyn yn ei roi i chi, oherwydd hwn y maer Tad, sef Duw, wedi ei selio. Dywedasant felly wrtho ef, Beth a wnawn fel y gweithiwn weithiau Duw? Atebodd Iesu a dywedodd wrthynt, Hwn yw gwaith Duw, fel y credwch yn yr hwn a anfonodd efe.

Dywedasant felly wrtho, Pa arwydd felly rwyt tin ei wneud fel y gwelwn ac y credwn iti? Beth wyt tin ei weithio? Bwytaodd ein tadaur manna yn yr anialwch, fel y mae wedi ei ysgrifennu, rhoddodd fara or nefoedd iddynt iw fwyta. Felly dywedodd Iesu wrthynt, Yn wir, yn wir, rwyn dweud wrthych, nid Moses a roddodd i chwi y bara or nef, ond y mae fy Nhad yn rhoi i chwi y bara gwir or nef. Oherwydd bara Duw ywr un syn disgyn or nefoedd ac yn rhoi bywyd ir byd. Dywedasant felly wrtho ef, Arglwydd, rho i ni y bara hwn bob amser. Dywedodd Iesu

wrthynt, Myfi wyf barar bywyd; yr hwn syn dod ataf fi ni fydd byth yn newynu, ar hwn syn credu ynof fi ni fydd byth yn sychedu.

Ond dywedais wrthych chi eich bod wedi fy ngweld i ac eto nid ydych yn credu. Popeth y maer Tad yn ei roi i mi a ddaw ataf fi, ac ni fyddaf yn bwrw allan yr hwn syn dod ataf fi. Oherwydd rwyf wedi dod i lawr or nef, nid i wneud fy ewyllys i, ond ewyllys yr hwn am hanfonodd i. Dyma yw ewyllys y Tad am hanfonodd i, fel na chollaf ddim or cyfan a roddodd i mi, ond y codaf ef yn y dydd olaf. Dyma yw ewyllys yr hwn am hanfonodd i, fel bod pob un syn gweld y Mab ac yn credu ynddo yn cael bywyd tragwyddol, a byddaf fi yn ei gyfodi ef ar y dydd olaf. Roedd yr Iddewon felly yn grwgnach amdano oherwydd iddo ddweud, Myfi wyf y bara a ddisgynodd or nefoedd, Ac roeddent yn dweud, Onid hwn yw Iesu fab Joseff, yr hwn rydym nin gwybod ei dad ai fam? Sut felly mae hwn yn dweud ei fod wedi dod i lawr or nefoedd? Atebodd Iesu felly a dywedodd wrthynt, Peidiwch â grwgnach gydach gilydd. Ni all neb ddod ataf fi oni bai bod y tad am hanfonodd yn ei dynnu ef, a byddaf fi yn ei godi ef ar y dydd olaf. Mae wedi ei ysgrifennu yn y proffwydi, a bydd pawb wedi eu dysgu gan Dduw. Pob un syn clywed gan y Tad ac wedi dysgu yn dod ataf fi, Nid oherwydd bod rhywun wedi gweld y Tad, os nad yr hwn sydd o Dduw; hwn sydd wedi gweld y Tad. Yn wir, yn wir, rwyn dweud wrthych, maer sawl syn credu ynof fi yn meddu ar fywyd tragwyddol. Fi yw barar bywyd. Bwytaodd eich tadaur manna yn yr anialwch a buont farw Hwn ywr bara syn dod i lawr or nefoedd, fel y gall rhywun

fwyta ohono ac nid marw. Fi ydw ir bara byw sydd wedi disgyn or nefoedd. Os bydd rhywun yn bwyta or bara hwn, bydd yn byw ir oes. Ar bara yr wyf in ei roi yw fy nghnawd i, yr hwn yr wyf in ei roi dros fywyd y byd. Roedd yr Iddewon felly yn ymladd âi gilydd gan ddweud, Sut mae hwn yn gallu rhoi ei gnawd i ni iw fwyta? Dywedodd Iesu felly wrthynt, Yn wir, yn wir, rwyn dweud wrthych, os na fwytewch gnawd Mab y Dyn ac yfed ei waed, nid oes gennych fywyd ynoch eich hunain. Y sawl syn bwyta fy nghnawd ac yn yfed fy ngwaed sydd â bywyd tragwyddol, a byddaf yn ei godi ef yn y dydd olaf. Oherwydd y mae fy nghnawd i yn wirioneddol yn fwyd, ac y mae fy ngwaed i yn wirioneddol yn ddiod. Yr hwn syn bwyta fy nghig ac yn yfed fy ngwaed syn aros ynof fi, a minnau ynddo ef. Fel yr anfonodd y Tad byw fi ac yr wyf fin byw trwyr Tad, felly hefyd yr hwn syn fy mwyta i, bydd yntaun byw trwof fi. Hwn ywr bara a ddaeth i lawr or nef, nid fel y bwytaodd eich tadaur manna ac y buont farw; y sawl syn bwytar bara hwn a fydd byw ir oes. Dywedodd y pethau hyn yn y gynulleidfa wrth ddysgu yng Nghapernaum.

Felly dywedodd llawer oi ddisgyblion, ar ôl clywed, Caled ywr gair hwn; pwy syn gallu ei glywed? Ond gwybod Iesu ynddo ei hun fod ei ddisgyblion yn grwgnach am hyn, dywedodd wrthynt, A yw hyn yn peri i chi faglu? os felly y gwelwch fab y dyn yn esgyn i ller oedd or blaen? Yr ysbryd syn gwneud yn fyw; nid ywr cnawd o fudd dim. Y geiriau yr wyf yn eu llefaru i chwi, ysbryd ydynt a bywyd ydynt. Ond mae rhai ohonoch chi nad ydynt yn credu. Oherwydd gwyddai Iesu or dechreuad pwy oedd y rhai nad oeddent yn credu a phwy oedd yr un a fyddain

ei fradychu ef. Ac meddai, Oherwydd hyn yr wyf wedi dweud i chwi nad oes neb yn gallu dod ataf fi, os nad yw wedi ei roi iddo gan fy Nhad. O hyn llawer oi ddisgyblion a aethant yn ôl ac nid oeddent mwyach yn cerdded gydag ef. Felly dywedodd Iesu wrth y deuddeg, Onid ydych chi hefyd eisiau mynd? Atebodd Simon Pedr felly iddo, Arglwydd, at bwy yr awn ni? Mae gennych chi eiriau bywyd tragwyddol, Ac rydym ni wedi credu ac wedi gwybod mai ti ywr Crist, Mab y Duw byw. Atebodd Iesu iddynt, Onid myfi a ddewisodd y deuddeg ohonoch? Ac eto mae un ohonoch yn ddiafol. Roedd yn sôn am Jwda fab Simon Iscariot, oherwydd roedd hwn yn mynd iw fradychu, er ei fod yn un or deuddeg.

7

Ac yr oedd Iesu yn cerdded yn Galilea ar ôl hyn, oherwydd nid oedd yn fodlon cerdded yn Jwdea, gan fod yr Iddewon yn ceisio ei ladd. Roedd gŵyl y pebyll yr Iddewon yn agos. Dywedodd ei frodyr felly wrtho, Dos oddi yma ac ymaith i Jwdea, fel y gall dy ddisgyblion hefyd weld y gweithiau yr wyt tin eu gwneud, Nid oes neb, oherwydd, yn gwneud rhywbeth yn gyfrinachol ac yn ceisio bod yn agored ei hun. Os wyt tin gwneud y pethau hyn, dangos dy hun ir byd. Oherwydd nid oedd ei frodyr ychwaith yn credu ynddo. Dywed Iesu felly wrthynt, Nid yw fy amser i wedi dod eto, ond mae eich amser chi bob amser yn barod. Ni all y byd eich casáu chi, ond maen fy nghasáu i, oherwydd yr wyf fin tystio amdano fod ei weithredoedd ef yn ddrwg. Ewch chi i fyny

ir ŵyl hon; nid wyf fi eton mynd i fyny ir ŵyl hon, oherwydd nid yw fy amser i eto wedi ei gyflawni. Ond wedi dweud y pethau hyn wrthynt, arhosodd yn Galilea. Fel yr aeth ei frodyr i fyny, yna aeth yntau hefyd i fyny ir ŵyl, nid yn agored, ond fel mewn dirgel. Felly roedd yr Iddewon yn ceisio amdano yn yr ŵyl ac yn dweud, Ble mae hwnnw? Ac roedd llawer o rwgnach amdano yn y tyrfaoedd. Roedd rhai yn dweud ei fod yn dda, ond roedd eraill yn dweud, Nage, ond maen camarwain y dorf. Nid oedd neb, fodd bynnag, yn siarad yn agored amdano oherwydd ofn yr Iddewon.

Eisoes, ar ŵyl yn ei chanol, aeth Iesu i fyny ir deml ac roedd yn dysgu. Ac roedd yr Iddewon yn rhyfeddu gan ddweud, Sut mae hwn yn gwybod llythrennau heb fod wedi dysgu? Atebodd Iesu iddynt felly a dywedodd, Nid fy nysgeidiaeth i yw hon, ond eiddor hwn am hanfonodd i, Os bydd rhywun yn dymuno gwneud ei ewyllys ef, bydd yn gwybod ynghylch y ddysgeidiaeth, a yw hi o Dduw neu a wyf fi yn siarad om hun. Yr hwn syn siarad oi hun ei hun syn ceisio ei ogoniant ei hun, ond yr hwn syn ceisio gogoniant yr un ai hanfonodd, hwn syn wir, ac nid oes anghyfiawnder ynddo. Onid yw Moses wedi rhoir gyfraith i chi? ac nid oes neb ohonoch yn cadwr gyfraith. Pam rydych chin ceisio fy lladd? Atebodd y dorf a dywedodd, Mae cythraul gennyt ti; pwy syn ceisio dy ladd di? Atebodd Iesu a dywedodd wrthynt, Un gwaith a wneuthum, ac y mae pawb yn rhyfeddu oherwydd hyn. Mae Moses wedi rhoir enwaediad i chi, nid oherwydd ei fod o Moses, ond or tadau, ac ar y Saboth rydych chin enwaedu dyn. Os mae dyn yn derbyn enwaediad ar

y Saboth fel na chaiff cyfraith Moses ei thorri, a ydych chin ddig wrthyf fi oherwydd imi wneud dyn cyfan yn iach ar y Saboth Peidiwch â barnu yn ôl yr olwg, ond barnwch y farn gyfiawn. Roedd rhai o drigolion Jerwsalem felly yn dweud, Onid hwn ywr un y maent yn ceisio ei ladd? Ac wele, maen siarad yn rhydd, ac nid ydynt yn dweud dim wrtho. A ydynt wedi gwybod yn wir, y llywodraethwyr, mai hwn ywr Crist yn wir? Ond rydym yn gwybod o ble mae hwn yn dod, ond pan ddawr Crist, nid oes neb yn gwybod o ble maen dod. Gwaeddodd Iesu felly yn y deml wrth ddysgu gan ddweud, Yr ydych yn fy adnabod i, ac yn gwybod o ble yr wyf yn dod, ac nid wyf wedi dod ohonof fy hun, ond maer un am hanfonodd yn wir, yr hwn nad ydych chwi yn ei adnabod, Rwyn ei adnabod ef, oherwydd yr wyf oddi wrtho ac fem hanfonodd. Roeddent felly yn ceisio ei ddal, ac ni osododd neb law arno, oherwydd nid oedd ei awr ef wedi dod eto. Ond credodd llawer or dyrfa ynddo ac roeddent yn dweud, Pan ddawr Crist, a wnaiff ef fwy o arwyddion nar rhain y mae hwn wedi eu gwneud? Clywodd y Phariseaid fod y dorf yn grwgnach amdano ynghylch y pethau hyn, ac anfonodd y Phariseaid ar prif offeiriaid weision iw ddal. Felly dywedodd Iesu, Rwyn dal gyda chi am ychydig amser eto, ac yna rwyn mynd at yr un am hanfonodd i. Byddwch yn fy ngheisio ac ni ddowch o hyd i mi, ac ller wyf fi, ni allwch chwi ddod. Felly dywedodd yr Iddewon wrth ei gilydd, I ble mae hwn yn bwriadu mynd, fel na fyddwn nin dod o hyd iddo? Ai i wasgariad y Groegiaid maen bwriadu mynd a dysgur Groegiaid? Beth ywr gair hwn a ddywedodd, byddwch yn fy ngheisio a ni fyddwch yn fy nghanfod, ac yn y lle yr wyf fi, ni allwch chwi ddod?

Yn y dydd olaf mawr yr ŵyl safodd Iesu a gwaeddodd gan ddweud, os oes rhywun yn sychedu, doed ataf fi ac yfed. Y sawl syn credu ynof fi, fel y dywedodd yr Ysgrythur, bydd afonydd o ddŵr byw yn llifo oi fewn. Ond dywedodd hyn ynghylch yr Ysbryd yr oedd y rhai oedd yn credu ynddo ef ar fin ei dderbyn, oherwydd nid oedd yr Ysbryd Glân eto, gan nad oedd Iesu wedi ei ogoneddu eto. Felly roedd llawer or dyrfa, ar ôl clywed y gair, yn dweud, Hwn ywr proffwyd yn wir, Roedd eraill yn dweud, Hwn ywr Crist, roedd eraill yn dweud, Onid o Galilea y maer Crist yn dod? Onid ywr ysgrythur wedi dweud bod y Crist yn dod o had Dafydd ac o Fethlehem, y pentref ller oedd Dafydd? Felly daeth rhaniad yn y dorf oi achos ef. Roedd rhai ohonynt yn dymuno ei ddal, ond ni osododd neb ddwylo arno. Daeth y cynorthwywyr felly at y prif offeiriaid ar Phariseaid, a dywedodd y rheini wrthynt, Pam na ddaethoch ag ef? Atebodd y cynorthwywyr, Ni lefarodd dyn erioed fel y maer dyn hwn yn llefaru. Atebodd y Phariseaid felly iddynt, Onid ydych chwithau hefyd wedi eich arwain ar gyfeiliorn? Oni chredodd rhywun or rheolwyr ynddo ef neu or Phariseaid? ond maer dorf hon nad ywn adnabod y gyfraith dan fellith Mae Nicodemus yn dywed wrthynt, yr hwn a ddaeth ato ef liw nos, gan fod yn un ohonynt, Nid yw ein cyfraith ni yn barnur dyn, os na chlyw oddi wrtho ef yn gyntaf ac yn gwybod beth y maen ei wneud? Atebodd hwy a dywedodd wrtho, Onid wyt ti hefyd o Galilea? Ymchwilia a gwêl nad oes proffwyd wedi codi o Galilea. Ac aeth pob un i ffwrdd iw dŷ ei hun.

8

Aeth Iesu i fynydd yr olewydd. Ond yn y wawr daeth eto ir deml, a daeth yr holl bobl ato, ac wedi eistedd bun eu dysgu. Maer ysgrifenyddion ar Phariseaid yn arwain gwraig sydd wedi ei dal mewn godineb, ac wedi ei gosod hi yn y canol. Maent yn dweud wrtho, Athro, maer ddynes hon wedi cael ei dal ar y weithred yn godinebu. Ac yn ein cyfraith ni, gorchmynnodd Moses labyddior cyfryw rai. Ti felly, beth yr wyt tin ei ddweud? Dywedasant hyn gan ei brofi ef, fel y gallent gael cyhuddiad yn ei erbyn. Ond plygodd Iesu i lawr ac ysgrifennodd âi fys ar y ddaear. Fel yr oeddent yn parhau iw holi, cododd ar ei draed a dywedodd wrthynt, Yr un di-bechod yn eich plith, bwried ef garreg gyntaf ati hi. Ac eto, gan blygu i lawr, ysgrifennodd ar y ddaear. Ond y rhai a glywodd aethant allan fesul un, gan ddechrau gydar henuriaid, a gadawyd Iesu ar wraig yn y canol. Wedi edrych i fyny, dywedodd Iesu wrthi, Wraig, ble maen nhw? A gondemniodd neb ti? A dywedodd hi, Neb, Arglwydd. A dywedodd Iesu, Nac wyf finnau yn dy gondemnio di; dos, ac o hyn ymlaen paid â phechu mwyach.

Eto felly llefarodd Iesu wrthynt gan ddweud, Myfi wyf oleunir byd; ni fydd yr hwn syn fy nghanlyn i yn cerdded yn y tywyllwch, ond bydd ganddo oleunir bywyd. Dywedodd y Phariseaid felly wrtho ef, Ti yn tystiolaethu amdanat dy hun; nid yw dy dystiolaeth di yn wir. Atebodd Iesu a dywedodd wrthynt, Hyd yn oed os wyf fi yn tystiolaethu amdanaf fy hun, gwir yw fy

nhystiolaeth, oherwydd gwn o ble y deuthum ac i ble yr wyf yn mynd, ond nid ydych chwi yn gwybod o ble yr wyf yn dod nac i ble yr wyf yn mynd. Rydych chin barnu yn ôl y cnawd, nid wyf fin barnu neb. Ac os barnaf i, mae fy marn i yn wir, oherwydd nid wyf ar fy mhen fy hun, ond fi ar Tad am hanfonodd. Ac yn eich cyfraith chi maen ysgrifenedig fod tystiolaeth dau ddyn yn wir. Rwyf fi yr un syn tystiolaethu amdanaf fy hun, ac maer Tad am hanfonodd yn tystiolaethu amdanaf fi. Roeddent yn dweud felly wrtho ef, Ble mae dy dad? Atebodd Iesu, Nid ydych yn fy adnabod i nac yn adnabod fy nhad; pe baech yn fy adnabod i, byddech hefyd yn adnabod fy nhad. Y geiriau hyn a lefarodd Iesu yn y trysordy, gan ddysgu yn y deml, ac ni chipiodd neb ef, oherwydd nid oedd ei awr ef wedi dod eto.

Dywedodd Iesu eto wrthynt felly, Rwyn mynd i ffwrdd a byddwch yn fy ngheisio i, a byddwch farw yn eich pechod; lle rwyn mynd, ni allwch chwi ddod. Felly roedd yr Iddewon yn dweud, Nid ywn mynd iw ladd ei hun, siawns, oherwydd maen dweud, Ller wyf fin mynd, ni allwch chi ddod? Ac meddai wrthynt, Chwi or pethau isod ydych, myfi or pethau uchod wyf; chwi or byd hwn ydych, myfi nid wyf or byd hwn. Dywedais felly wrthych y byddwch farw yn eich pechodau, oherwydd os na chredwch mai myfi ydwyf, byddwch farw yn eich pechodau. Felly roeddent yn dweud wrtho, Pwy wyt ti? Ac meddai Iesu wrthynt, Y dechreuad, yr hyn yr wyf yn ei ddweud wrthych. Mae gennyf lawer iw ddweud ai farnu amdanoch, ond y maer hwn am hanfonodd yn wir, a minnaur hyn a glywais ganddo ef, y pethau hyn yr wyf yn eu dweud wrth y byd. Ni wyddent hwy ei

fod yn sôn wrthynt am y Tad. Dywedodd Iesu felly wrthynt, Pan godwch chi Fab y Dyn, yna byddwch yn gwybod mai fi ydw i, ac nad wyf yn gwneud dim ohonof fy hun, ond fel y dysgodd fy Nhad fi, yr wyf yn llefarur pethau hyn. Ac maer un a anfonodd fi gyda fi, nid ywr Tad wedi fy ngadael ar fy mhen fy hun, oherwydd rwyf bob amser yn gwneud y pethau syn plesio iddo. Tra oedd ef yn siarad y pethau hyn, credodd llawer ynddo ef.

Felly yr oedd Iesu yn dweud wrth yr Iddewon oedd wedi credu ynddo, Os byddwch chin aros yn fy ngair i, yn wir ddisgyblon i mi ydych chi. A byddwch yn gwybod y gwirionedd, a bydd y gwirionedd yn eich rhyddhau chi. Atebasant iddo, Had Abraham ydym ni ac nid ydym erioed wedi bod yn gaethweision i neb; sut yr wyt tin dweud y byddwch yn dod yn rhydd? Atebodd yr Iesu iddynt, Yn wir, yn wir, rwyn dweud i chwi fod pawb syn gwneud y pechod yn gaethwas ir pechod. Ond nid ywr caethwas yn aros yn y tŷ am byth; maer mab yn aros am byth. Os felly y maer Mab yn eich rhyddhau chi, byddwch yn wirioneddol rydd. Rwyn gwybod eich bod chin had Abraham, ond yr ydych yn ceisio fy lladd i, oherwydd nid yw fy ngair in cael lle ynoch chi. Rwyn siarad yr hyn a welais gan fy nhad, ac felly rydych chin gwneud yr hyn a welsoch gan eich tad chi. Atebodd hwy a dywed wrtho, Abraham yw ein tad ni. Dywed Iesu wrthynt, Pe baech yn blant i Abraham, byddech yn gwneud gweithredoedd Abraham. Ond nawr rydych chin ceisio fy lladd i, ddyn a siaradodd y gwirionedd wrthych chi, yr hyn a glywais gan Dduw; ni wnaeth Abraham hyn. Rydych chin gwneud gweithiau eich tad. Dywedasom felly wrtho, Nid ydym ni wedin geni o buteindra;

mae gennym un tad, sef Duw. Dywedodd Iesu felly wrthynt, Pe bai Duw yn dad i chwi, byddech yn fy ngharu i, oherwydd deuthum allan o Dduw ac yr wyf wedi dod; nid om hun y deuthum, ond anfonodd hwnnw fi. Pam nad ydych chin deall fy lleferydd i? Oherwydd na allwch chi glywed fy ngair i. Rydych chi or tad, sef y diafol, ac rydych chin ewyllysio gwneud dyheadau eich tad. Roedd hwnnwn llofrudd or dechreuad ac nid ywn sefyll yn y gwirionedd, oherwydd nid oes gwirionedd ynddo. Pan fydd yn llefaru celwydd, maen llefaru oi eiddo ei hun, oherwydd celwyddgi yw ef ai dad. Ond oherwydd fy mod yn dweud y gwirionedd, nid ydych yn fy nghredu. Pwy ohonoch chi syn fy nghyhuddo i o bechod? Os wyf yn dweud y gwirionedd, pam nad ydych chin credu ynof fi? Y sawl sydd o Dduw syn clywed geiriau Duw; oherwydd hyn nid ydych chin clywed, oherwydd nid ydych o Dduw. Atebodd yr Iddewon felly a dywed wrtho, Onid da yr ydym nin dweud mai Samariad wyt ti ac mae cythraul gennyt? Atebodd Iesu, Nid oes gennyf gythraul, ond yr wyf yn anrhydeddu fy Nhad, ac yr ydych chwi yn fy amharchu i. Ond nid wyf fi yn ceisio fy ngogoniant; mae un syn ceisio ac yn barnu. Yn wir, yn wir, rwyn dweud wrthych, os bydd rhywun yn cadw fy ngair i, ni fydd yn gweld marwolaeth byth bythoedd. Dywedodd yr Iddewon felly wrtho, Nawr rydym yn gwybod bod cythraul gennyt ti. Bu farw Abraham ar proffwydi, a thi yn dweud, Os bydd rhywun yn cadw fy ngair i, ni fydd yn blasu marwolaeth byth? Nid wyt ti yn fwy nan tad ni Abraham, a fu farw? A bu farwr proffwydi hefyd. Pwy wyt ti yn ei wneud ohonot dy hun? Atebodd Iesu, Os wyf fin gogoneddu fy hun, nid yw fy ngogoniant i yn ddim; fy Nhad fi

syn fy ngogoneddu i, yr hwn yr ydych chin dweud mai eich Duw chi ydyw, Ac nid ydych wedi ei adnabod ef, ond yr wyf fi yn ei adnabod ef. Ac os dywedaf nad wyf yn ei adnabod ef, byddaf yn debyg i chwi yn gelwyddgi, ond yr wyf yn ei adnabod ef ac yr wyf yn cadw ei air ef. Gorfoleddodd Abraham, eich tad, fel y gwelai fy nydd i, a gwelodd a llawenhaodd. Felly dywedodd yr Iddewon wrtho ef, Nid wyt eton hanner cant oed, ac yr wyt ti wedi gweld Abraham? Dywedodd Iesu wrthynt, Yn wir, yn wir, rwyn dweud wrthych, cyn i Abraham fod, yr wyf fi. Codasant felly gerrig er mwyn eu taflu ato ef. Ond cuddiod Iesu ei hun, ac aeth allan or deml gan fynd trwy eu canol hwy, ac felly yr aeth heibio.

9

Ac wrth fynd heibio, gwelodd ddyn dall oi enedigaeth. Ac gofynnodd ei ddisgyblion iddo gan ddweud, Rabbi, pwy bechodd, hwn neu ei rieni, fel y ganwyd ef yn ddall? Atebodd Iesu, Nid hwn a bechodd nac ychwaith ei rieni, ond fel y datguddid gweithiau Duw ynddo ef. Rhaid i mi weithio gweithiaur un am hanfonodd tra maen ddydd; dawr nos pan na all neb weithio. Pan wyf yn y byd, golaur byd wyf fi. Wedi dweud hyn, poerodd ar y llawr a gwneud clai or poer, ac eneinior clai ar lygaid y dyn dall. Ac meddai wrtho, Dos a golcha yn y pwll Siloam, syn cael ei gyfieithu fel wedi ei anfon. Aeth ymaith felly a golchodd, a daeth yn gweld.

Felly roedd y cymdogion ar rhai oedd yn ei weld or blaen, oherwydd ei fod yn ddall, yn dweud, Onid hwn ywr un oedd yn eistedd ac yn cardota? Roedd eraill yn dweud mai hwn ydoedd, ond roedd eraill yn dweud ei fod yn debyg iddo. Roedd hwnnwn dweud, Myfi ydwyf. Roeddent yn dweud felly wrtho ef, Sut agorwyd dy lygaid? Atebodd hwnnw ac meddai, Dyn or enw Iesu a wnaeth glai ac a eneiniodd fy llygaid ac a ddywedodd wrthyf, Dos i bwll Siloam ac ymolch. Felly, ar ôl mynd ac ymolchi, derbyniais fy ngolwg. Dywedais felly wrtho ef, Ble mae hwnnw? Meddai, Nid wyf yn gwybod.

Maent yn ei arwain at y Phariseaid, yr un a fu unwaith yn ddall. Roedd yn Saboth pan wnaeth Iesu y clai ac agor ei lygaid. Felly eto roedd y Phariseaid yn ei holi sut y cafodd ei olwg yn ôl. Ond dywedodd wrthynt, Gosododd glai ar fy llygaid, ac ymolchais, ac rwyn gweld. Felly roedd rhai or Phariseaid yn dweud, Nid ywr dyn hwn o Dduw, oherwydd nid ywn cadwr Saboth. Roedd eraill yn dweud, Sut mae dyn pechadurus yn gallu gwneud arwyddion or fath? Ac roedd rhaniad yn eu plith. Maent yn dweud wrth y dall eto, Beth wyt tin ei ddweud amdano, oherwydd iddo agor dy lygaid? Ond dywedodd, Proffwyd yw. Nid credodd yr Iddewon, felly, amdano ef ei fod yn ddall ac iddo adennill ei olwg, hyd nes iddynt alw rhieni yr un a adennillodd ei olwg Ac fe ofynnasant iddynt gan ddweud, Hwn yw eich mab chi, yr hwn yr ydych yn dweud ei fod wedi ei enin ddall? Sut felly y maen gweld nawr? Atebodd ei rieni iddynt hwy a dywed, Gwyddom mai hwn yw ein mab ni ac iddo gael ei eni yn ddall, Sut maen gweld nawr, ni wyddom, neu pwy a agorodd ei lygaid, ni wyddom; mae ganddo

oedran, gofynnwch iddo ef, bydd ef yn siarad drostoi hun. Dywedodd ei rieni hyn oherwydd eu bod yn ofnir Iddewon, oherwydd roedd yr Iddewon eisoes wedi cytuno y byddai unrhyw un a gyfaddefai ef yn Grist yn cael ei alltudio or synagog. Oherwydd hyn dywedodd ei rieni, Mae ganddo oedran; gofynnwch iddo ef. Galwasant felly or ail y dyn a oedd yn ddall, a dywedasant wrtho, Rho ogoniant i Dduw; rydym nin gwybod bod y dyn hwn yn bechadur. Atebodd hwnnw felly a dywedodd, Os pechadur yw, ni wn; un peth a wn, fy mod yn ddall gynt ac yn awr yn gweld. Dywedais wrtho eto, Beth wnaeth e i ti? Sut agorodd e dy lygaid? Atebodd iddynt, Dywedais i chi eisoes, ac ni chlywsoch. Pam ydych chi eisiau clywed eto? Onid ydych chi hefyd eisiau dod yn ddisgyblion iddo ef? Cabeiriasant ef ac meddent, ti yw disgybl hwnnw, ond ni yw disgyblion Moses. Rydym nin gwybod bod Duw wedi siarad â Moses, ond nid ydym yn gwybod o ble mae hwn. Atebodd y dyn a dywedodd wrthynt, Yn hyn y maen rhyfeddol, oherwydd nid ydych chwi yn gwybod o ble y mae, ac eto agorodd fy llygaid. Rydym yn gwybod, fodd bynnag, nad yw Duw yn gwrando ar bechaduriaid, ond os yw rhywun yn ofni Duw ac yn gwneud ei ewyllys ef, maen gwrando ar hwn. Erioed ni chlywyd bod rhywun wedi agor llygaid dyn dall a aned yn ddall. Os nad oedd hwn oddi wrth Dduw, ni allai wneud dim. Atebodd hwy a dywedodd wrtho, Mewn pechodau y cefaist dy eni yn gyfan gron, a thithau yn ein dysgu ni? A bwriasant ef allan. Clywodd Iesu eu bod wedi ei fwrw ef allan, ac wedi dod o hyd iddo dywedodd wrtho, A wyt tin credu yn Mab Duw? Atebodd hwnnw a dywedodd, A phwy yw, Arglwydd, fel y credaf ynddo ef? Dywedodd Iesu wrtho, Rwyt ti wedi ei

weld, ar un syn siarad â thi yw hwnnw. Dywedodd yntau, Rwyn credu, Arglwydd, ac addolodd iddo. A dywedodd Iesu, I farn y deuthum i ir byd hwn, fel y bydd y rhai nad ydynt yn gweld yn gweld, ar rhai syn gweld yn dod yn ddall. Ac fe glywodd rhai or Phariseaid oedd gydag ef y pethau hyn, a dywedasant wrtho, Onid ydym ninnau hefyd yn ddall? Dywedodd Iesu wrthynt, Pe baech chin ddall, ni fyddai gennych bechod, ond yn awr rydych chin dweud Rydyn nin gweld, felly mae eich pechod chin aros.

10

Yn wir, yn wir, rwyn dweud wrthych, yr un nad ywn mynd i mewn trwyr drws i fuarth y defaid, ond yn dringo i mewn o rywle arall, lleidr ac ysbeilwr yw hwnnw. Ond y sawl syn mynd i mewn trwyr drws yw bugail y defaid. I hwn maer porthor yn agor, ac maer defaid yn clywed ei lais ef, ac maen galw ei ddefaid ei hun wrth eu henwau ac yn eu harwain allan. Ac pan ddaw âi ddefaid ei hun allan, maen mynd ou blaen hwy, ac maer defaid yn ei ganlyn ef, oherwydd eu bod yn adnabod ei lais ef I estron, fodd bynnag, ni fyddant yn dilyn, ond byddant yn ffoi oddi wrtho, oherwydd nid ydynt yn adnabod llais yr estroniaid. Dywedodd Iesu y ddihareb hon wrthynt, ond ni ddeallasant beth oedd yr hyn yr oedd yn ei ddweud wrthynt. Dywedodd Iesu eto wrthynt felly, Yn wir, yn wir, rwyn dweud wrthych mai fi yw drws y defaid. Mae pawb a ddaeth om blaen yn lladron ac yn ysbeilwyr, ond ni chlywsant y defaid mohonynt. Myfi ywr drws; trwof fi, os bydd rhywun yn mynd i mewn, bydd yn cael ei

achub, a bydd yn mynd i mewn ac yn mynd allan, ac fe fydd yn dod o hyd i borfa. Nid ywr lleidr yn dod ond er mwyn iddo ddwyn a lladd a dinistrio; deuthum i er mwyn iddynt gael bywyd ai gael yn helaeth. Rwyn fugail da. Maer bugail da yn gosod ei enaid dros y defaid. Maer gweithiwr cyflogedig, nad ywn fugail, ac nad ei ddefaid ei hun ydynt, yn gweld y blaidd yn dod ac yn gadael y defaid ac yn ffoi, ar blaidd yn eu cipio ac yn gwasgarur defaid. Ond maer gweithiwr cyflogedig yn ffoi, oherwydd gweithiwr cyflogedig yw ac nid ywn poeni dim ganddo am y defaid. Fi ywr bugail da, ac rwyn adnabod fy rhai i ac yn cael fy adnabod gan fy rhai i, Fel y maer Tad yn fy adnabod i, ac yr wyf finnau yn adnabod y Tad, ac yr wyf yn gosod fy enaid dros y defaid. Ac mae gennyf ddefaid eraill, nad ydynt or gorlan hon, a rhaid i mi ddod âr rheini hefyd, a byddant yn clywed fy llais, a bydd un praidd ac un bugail. Oherwydd hyn maer tad yn fy ngharu i, oherwydd fy mod in gosod fy enaid i lawr, er mwyn imi ei chymryd eto. Nid oes neb yn ei chymryd hi oddi wrthyf fi, ond yr wyf fi yn ei gosod hi om hunain, mae gennyf awdurdod iw gosod hi, ac mae gennyf awdurdod iw chymryd hi eto, y gorchymyn hon a gefais gan fy Nhad. Felly digwyddodd rhwyg eto ymhlith yr Iddewon oherwydd y geiriau hyn. Roedd llawer ohonynt yn dweud, Mae ganddo gythraul ac maen wallgof, pam rydych chin gwrando arno? Roedd eraill yn dweud, Nid ywr geiriau hyn yn eiddo i ddyn sydd wedi ei feddiannu gan gythraul. A all cythraul agor llygaid y deillion?

Digwyddodd y cysegriad yn Jerwsalem, ac roedd yn aeaf. Ac yr

oedd Iesu yn cerdded yn y deml ym mhorth Solomon. Amgylchynodd yr Iddewon ef felly ac yr oeddent yn dweud wrtho, Hyd pa bryd yr wyt tin cymryd ein henaid ni? Os ti ywr Crist, dywed wrthym ni yn agored. Atebodd Iesu iddynt, Dywedais i chi, ac nid ydych yn credu. Y gweithiau yr wyf yn eu gwneud yn enw fy Nhad, y maer rhain yn tystiolaethu amdanaf fi. ond nid ydych chin credu, oherwydd nid ydych om defaid i, fel y dywedais wrthych. Mae fy nefaid yn clywed fy llais, ac rwyn eu hadnabod hwy, ac maent yn fy nilyn i Ac yr wyf fin rhoi bywyd tragwyddol iddynt hwy, ac ni chollant byth, ac ni chipia neb hwy om llaw i. Mae fy nhad, a roddodd i mi, yn fwy na phawb, ac ni all neb gipio dim o law fy nhad. Fi ar Tad yn un ydym. Cariodd yr Iddewon gerrig eto, felly, er mwyn ei labyddio ef. Atebodd Iesu iddynt, Llawer o weithredoedd da a ddangosodd i chwi oddi wrth fy Nhad; am ba un ohonynt o waith yr ydych yn fy llabyddio? Atebodd yr Iddewon iddo gan ddweud, Nid ydym yn dy labyddio di am waith da, ond am gabledd, ac oherwydd dy fod ti, yn ddyn, yn gwneud dy hun yn Dduw. Atebodd Iesu iddynt, Onid ywn ysgrifenedig yn eich cyfraith chi, Dywedais i, duwiau ydych chi? Os galwodd ef y rheini yn dduwiau, y rhai y daeth gair Duw atynt, ac ni ellir diddymur Ysgrythur, yr hwn y sancteiddiodd y Tad ac a anfonodd ir byd, a ydych chin dweud ei fod yn cableddio, oherwydd imi ddweud, mab Duw wyf fi? Os nad wyf yn gwneud gweithiau fy nhad, peidiwch â chredu imi Os wyf yn gwneud, hyd yn oed os nad ydych yn credu i mi, credwch y gweithredoedd, fel y byddwch yn gwybod ac yn credu bod y Tad ynof fi a minnau ynddo ef. Roeddent felly yn ceisio eto ei afael,

ac aeth allan ou llaw.

Ac aeth i ffwrdd eto y tu hwnt ir Iorddonen, ir lle ller oedd Ioan yn bedyddio gyntaf, ac arhosodd yno. Ac aeth llawer ato ef ac yr oeddent yn dweud, Yn wir, ni wnaeth Ioan yr un arwydd, ond yr oedd popeth a ddywedodd Ioan amdano ef yn wir. a chredodd llawer yno ynddo ef

11

Roedd rhywun yn sâl, Lasarus o Bethania, o bentref Mair a Martha ei chwaer. Mair oedd yr hon a eneiniodd yr Arglwydd ag eli ac a sychodd ei draed âi gwallt, yr hon yr oedd ei brawd Lasarus yn sâl. Anfonodd y chwiorydd felly ato yn dweud, Arglwydd, wele, y maer un yr wyt yn ei garu yn sâl. Wedi clywed hyn, dywedodd Iesu, Nid ywr gwendid hwn tuag at farwolaeth, ond dros ogoniant Duw, fel y gogoneddir Mab Duw trwyddo. Roedd Iesu yn caru Martha ai chwaer a Lasarus. Felly pan glywodd ei fod yn sâl, yna yn wir arhosodd yn y lle yr oedd ynddo am ddau ddiwrnod, Yna, ar ôl hyn, dywed wrth y disgyblion, Gadewch i ni fynd i Jwdea eto. Dywed y disgyblion wrtho, Rabbi, nawr roedd yr Iddewon yn ceisio dy labyddio di, ac rwyt tin mynd yno eto? Atebodd Iesu, Onid deuddeg awr sydd ir dydd? Os bydd rhywun yn cerdded yn y dydd, nid ywn baglu, oherwydd y maen gweld golaur byd hwn, Ond os bydd rhywun yn cerdded yn y nos, maen baglu, oherwydd nad ywr goleuni ynddo ef. Dywedodd y pethau hyn, ac ar ôl hyn dywed wrthynt,

Mae Lasarus ein cyfaill wedi syrthio i gysgu, ond rwyf yn mynd er mwyn ei ddeffro. Dywedodd ei ddisgyblion felly, Arglwydd, os yw wedi syrthio i gysgu, bydd yn cael ei achub. Roedd Iesu wedi dweud am ei farwolaeth, ond roedd y rheini wedi tybio ei fod yn sôn am gwsg. Yna felly dywedodd Iesu wrthynt yn blaen, Bu farw Lasarus, Ac rwyn llawenhau och achos chi, fel y credwch, oherwydd nad oeddwn i yno, ond gadewch i ni fynd ato ef. Felly dywedodd Tomos, a elwir Didymus, wrth y cyd-ddisgyblion, Gadewch i ni fynd ninnau hefyd, fel y gallwn farw gydag ef.

Felly, wedi dod, canfu Iesu ei fod eisoes wedi bod yn y bedd am bedwar diwrnod. Roedd Bethania yn agos i Jerwsalem, tua phymtheg stadiwm i ffwrdd, Ac roedd llawer or Iddewon wedi dod at Martha a Mair iw cysuro ynghylch eu brawd. Felly Martha, pan glywodd fod Iesu yn dod, aeth iw gyfarfod, ond roedd Mair yn eistedd yn y tŷ. Dywedodd Martha felly wrth Iesu, Arglwydd, pe buaset ti yma, ni fyddai fy mrawd wedi marw. Ond hyd yn oed nawr, gwn y bydd Duw yn rhoi i ti beth bynnag y gofynni ef gan Dduw. Dywed Iesu wrthi, Bydd dy frawd yn codi. Dywed Martha wrtho, Gwn y bydd yn codi yn yr atgyfodiad ar y dydd olaf. Dywedodd Iesu wrthi, Myfi ywr atgyfodiad ar bywyd. Yr hwn syn credu ynof fi, hyd yn oed os bydd yn marw, bydd yn byw, a phob un syn byw ac yn credu ynof fi ni fydd byth farw hyd byth. A wyt tin credu hyn? Maen dweud wrtho, Ie, Arglwydd, rwyf wedi credu mai ti ywr Crist, Mab Duw, yr hwn syn dod ir byd. Wedi dweud hyn, aeth i ffwrdd a galwodd ar ei chwaer Mair yn gyfrinachol, gan ddweud, Maer athro yma ac maen dy alw di. Honno, fel y clywodd, yn codin gyflym ac yn

dod ato ef. Nid oedd Iesu wedi dod ir pentref eto, ond roedd yn y lle lle cyfarfu Martha ag ef. Fellyr Iddewon oedd gyda hi yn y tŷ ac yn ei chysuro hi, wedi gweld Mair yn codin gyflym ac yn mynd allan, fei dilynasant gan ddweud ei bod yn mynd ir bedd i wylo yno. Felly pan ddaeth Mair ir lle yr oedd Iesu, wedi ei weld ef syrthiodd wrth ei draed gan ddweud wrtho, Arglwydd, pe baet ti yma, ni fyddai fy mrawd wedi marw. Iesu felly, pan welodd hin wylo ar Iddewon oedd wedi dod ynghyd â hi yn wylo, ceryddodd yn llym yn ei ysbryd a chythruddodd ei hun, A dywedodd, Ble rydych chi wedi ei osod ef? Maent yn dweud wrtho, Arglwydd, tyrd a gweld. Wylodd Iesu. Felly roedd yr Iddewon yn dweud, Wele sut roedd yn ei garu ef! Ond dywedodd rhai ohonynt, Oni allai hwn, yr un a agorodd lygaid y dyn dall, wneud yn siŵr na fyddai hwn hefyd wedi marw? Felly daeth Iesu, eto wedi ei gynhyrfun ddwfn ynddoi hun, at y bedd. Roedd yn ogof, ac roedd carreg yn gorwedd arno. Dywed Iesu, Codwch y garreg. Dywed Martha, chwaer yr un a fu farw, wrtho, Arglwydd, maen drewi eisoes, oherwydd maen bedwerydd dydd. Meddai Iesu wrthi, Oni ddywedais wrthyt, os credi, y gweli ogoniant Duw? Codasant felly y garreg ller oedd y marw yn gorwedd. Ond cododd Iesu ei lygaid i fyny a dywedodd, Dad, diolchaf i ti oherwydd y clywsoch fi. Ond gwyddwn i fod ti bob amser yn fy nghlywed i, ond oherwydd y dyrfa oedd yn sefyll o gwmpas dywedais hyn, er mwyn iddyn nhw gredu mai ti am hanfonodd i. Ac wedi dweud y pethau hyn, gwaeddodd â llais mawr, Lasarus, tyrd allan yma. Ac aeth allan y marw wedi ei rwymo ar y traed ac ar y dwylo â chadachau, ac yr oedd ei wyneb wedi ei lapio â chadach. Dywed Iesu wrthynt, Datodwch

ef a gadewch iddo fynd.

Felly credodd llawer or Iddewon a ddaethant at Mair ac a welsant yr hyn a wnaeth Iesu ynddo ef. Ond aeth rhai ohonynt at y Phariseaid a dweud wrthynt beth a wnaeth Iesu. Felly casglodd y prif offeiriaid ar Phariseaid gyngor ac roeddent yn dweud, Beth a wnawn ni, oherwydd maer dyn hwn yn gwneud llawer o arwyddion? Os gadawn ni ef felly, bydd pawb yn credu ynddo ef, a bydd y Rhufeiniaid yn dod ac yn cymryd ein lle an cenedl. Ond un ohonynt, Caiaffas, gan fod yn archoffeiriad y flwyddyn honno, a ddywedodd wrthynt, Nid ydych chwi yn gwybod dim, Nac ydych chin ystyried ei bod yn fuddiol i ni fel y bydd un dyn yn marw dros y bobl, ac na fydd y genedl gyfan yn darfod. Ond ni ddywedodd hyn oi hun, ond gan ei fod yn archoffeiriad y flwyddyn honno proffwydodd fod Iesu yn mynd i farw dros y genedl ac nid dros y genedl yn unig, ond er mwyn casglu ynghyd hefyd blant Duw y gwasgaredig yn un Or dydd hwnnw ymlaen, felly, cymerasant gyngor gydai gilydd er mwyn ei ladd ef. Felly nid oedd Iesu mwyach yn cerdded yn rhydd ymhlith yr Iddewon, ond aeth i ffwrdd oddi yno ir wlad yn agos at yr anialwch, i ddinas a elwir Effraim, ac yno bun aros gydai ddisgyblion. Roedd y Pasg yr Iddewon yn agos, ac aeth llawer i fyny i Jerwsalem or wlad cyn y Pasg er mwyn iddynt buro eu hunain. Roeddent yn ceisio Iesu felly ac yn dweud gydai gilydd wrth sefyll yn y deml, Beth syn ymddangos i chi? A ddaw ef ddim ir ŵyl? Roedd yr archoffeiriaid ar Phariseaid wedi rhoi gorchymyn y dylai unrhyw un a wyddai ller oedd ef ei ddatgelu, fel y gallent ei ddal.

12

Felly daeth Iesu chwe diwrnod cyn y Pasg i Fethania, ller oedd Lasarus y marw, yr hwn a gododd or meirw. Gwnaethon nhw ginio iddo yno felly, ac roedd Martha yn gweini, ond roedd Lazarus yn un or rhai oedd yn gorwedd wrth fwrdd gydag ef. Felly Mair, wedi cymryd pwys o eli nard pur costus, eineinio draed Iesu a sychu âi gwallt ei draed ef, a llanwyd y tŷ ag arogl yr eli. Felly dywed un oi ddisgyblion, Jwda fab Simon Iscariot, yr hwn oedd ar fin ei fradychu, Pam na werthwyd yr eli hwn am dri chant denarius ai roi ir tlodion? Dywedodd hyn, nid oherwydd bod y tlodion yn bryder iddo, ond oherwydd ei fod yn lleidr, ac roedd ganddor gist arian ac roedd yn cario ymaith y pethau a roddwyd i mewn. Dywedodd Iesu felly, Gad lonydd iddi, mae hi wedi cadw hwn ar gyfer dydd fy nghladdu i. Y tlodion, oherwydd bob amser y mae gennych gyda chwi eu hunain, ond fi, nid bob amser y mae gennych. Gwybu felly dyrfa fawr or Iddewon ei fod ef yno, a daethant nid oherwydd Iesu yn unig, ond er mwyn gweld Lasarus hefyd, yr hwn a gododd ef or meirw. Cynlluniodd y prif offeiriaid, fodd bynnag, fel y gallent ladd Lazarus hefyd. oherwydd bod llawer or Iddewon trwyddo ef yn mynd ac yn credu yn Iesu.

Y diwrnod nesaf, y dorf fawr a ddaeth ir ŵyl, wedi clywed bod Iesu yn dod i Jerwsalem, Cymerodd nhw ganghennaur coed palmwydd ac aethant allan iw gyfarfod, ac roeddent yn gweiddi, Hosanna! Bendigedig ywr un syn dod yn enwr Arglwydd, brenin

Israel. Ond wedi darganfod asyn ifanc, eisteddodd Iesu arno, fel y mae wedi ei ysgrifennu Paid ag ofni, ferch Seion; wele, mae dy frenin yn dod yn eistedd ar ebol asen.

Ni wyddai ei ddisgyblion y pethau hyn ar y cyntaf, ond pan gafodd Iesu ei ogoneddu, yna fe gofion nhw fod y pethau hyn wedi eu hysgrifennu amdano, ac iddyn nhw wneud y pethau hyn iddo. Tystiolaethodd felly y dorf a oedd gydag ef pan alwodd Lazarus allan or bedd ai godi ef or meirw. Oherwydd hyn cyfarfur dyrfa ag ef, oherwydd clywsant iddo wneud yr arwydd hwn. Felly dywedodd y Phariseaid wrth eu hunain, Rydych chin gweld nad ydych chin elwa dim? Wele, maer byd wedi mynd ar ei ôl ef.

Roedd rhai Groegiaid ymhlith y rhai oedd yn mynd i fyny er mwyn addoli yn yr ŵyl. Daeth y rhain felly at Philip o Bethsaida yng Ngalilea, ac yr oeddent yn gofyn iddo gan ddweud, Arglwydd, rydym yn dymuno gweld Iesu. Daw Philip ac maen dweud wrth Andreas, ac wedyn mae Andreas a Philip yn dweud wrth Iesu, Ond atebodd Iesu iddynt gan ddweud, Daeth yr awr fel y caiff Mab y Dyn ei ogoneddu. Yn wir, yn wir, rwyn dweud wrthych, os na fydd y gronyn sengl or grawn sydd wedi syrthio ir ddaear yn marw, bydd ef yn unig yn aros; ond os bydd yn marw, bydd yn dwyn llawer o ffrwyth. Y sawl syn caru ei enaid ei hun a fydd yn ei golli, ar sawl syn casáu ei enaid ei hun yn y byd hwn, a fydd yn ei gadw i fywyd tragwyddol. Os bydd rhywun yn fy ngwasanaethu i, gadewch iddo fy nilyn i, a lle rydw i, yno hefyd bydd fy ngwas i, ac os bydd rhywun yn fy

ngwasanaethu i, bydd y Tad yn ei anrhydeddu ef. Nawr mae fy enaid wedi ei aflonyddu, a beth a ddywedaf? Dad, achub fi rhag yr awr hon. Ond oherwydd hyn y deuthum ir awr hon. Dad, gogonedda dy enw. Daeth llais felly or nef, ac fei gogoneddais ac fei gogoneddaf eto. Felly roedd y dyrfa a oedd yn sefyll ac a glywodd yn dweud bod taranau wedi bod, ond roedd eraill yn dweud bod negesydd wedi siarad ag ef. Atebodd Iesu a dywedodd, Nid om hachos i y daeth y llais hwn, ond och achos chi. Nawr yw barnedigaeth y byd hwn, nawr bydd rheolwr y byd hwn yn cael ei fwrw allan. Ac os caf fy nghodi i fyny or ddaear, tynnaf bawb ataf fy hun. Ond dywedai hyn gan arwyddo pa farwolaeth yr oedd ar fin marw. Atebodd y dorf iddo, Clywsom ni or gyfraith fod y Crist yn aros am byth, a sut rwyt tin dweud bod rhaid i Fab y Dyn gael ei ddyrchafu? Pwy ywr Mab y Dyn hwn? Dywedodd Iesu felly wrthynt, Maer goleuni gyda chi am ychydig amser eto, cerddwch tra mae gennych y goleuni, rhag ir tywyllwch eich goddiweddyd, ac nid ywr sawl syn cerdded yn y tywyllwch yn gwybod i ble maen mynd. Tra bo gennych y goleuni, credwch yn y goleuni, fel y byddwch yn feibion goleuni. Llefarodd Iesu y pethau hyn, ac wedi mynd i ffwrdd cuddiodd ei hun oddi wrthynt.

Er iddo wneud cymaint o arwyddion ou blaen, nid oeddent yn credu ynddo fel y gallai gair y proffwyd Eseia gael ei gyflawni, yr hwn a ddywedodd, Arglwydd, pwy a gredodd ein neges ni? ac i bwy y datguddiwyd braich yr Arglwydd? Oherwydd hyn nid oeddent yn gallu credu, oherwydd dywedodd Eseia eto, Mae wedi dallu eu llygaid ac wedi caledu eu calon, fel na welant âr

llygaid ac na ddeallant âr galon ac na thrônt, ac iachâf hwy.

Dywedodd Eseia y pethau hyn pan welodd ei ogoniant a llefaru amdano. Serch hynny, fodd bynnag, credai llawer or rheolwyr ynddo ef, ond oherwydd y Phariseaid nid oeddent yn cyfaddef hynny, rhag iddynt gael eu bwrw allan or gynulleidfa. Oherwydd carodd hwy ogoniant dynion yn fwy na gogoniant Duw.

Ond gwaeddodd Iesu a dywedodd, Nid ywr un syn credu ynof fi yn credu ynof fi, ond yn yr un am hanfonodd i, ac maer un syn fy ngweld i yn gweld yr Un am hanfonodd i. Rwyf fin olau wedi dod ir byd, fel na fydd pob un syn credu ynof yn aros yn y tywyllwch. Ac os bydd rhywun yn clywed fy ngeiriau ac yn peidio â chredu, nid wyf fi yn ei farnu ef, oherwydd ni ddeuthum i farnur byd, ond i achub y byd. Yr un syn fy ngwrthod i ac nad ywn derbyn fy ngeiriau i, mae ganddor un syn ei farnu ef; y gair a lefarais i, bydd hwnnwn ei farnu ef yn y dydd olaf, oherwydd nid siaradais om hun i, ond y Tad am hanfonodd, ef ei hun a roddodd orchymyn i mi beth iw ddweud a beth iw lefaru Ac rwyn gwybod bod ei orchymyn ef yn fywyd tragwyddol. Yr hyn felly rwyn ei lefaru, fel y maer Tad wedi dweud wrthyf, felly rwyn llefaru.

13

Cyn gŵyl y Pasg, gan wybod Iesu fod ei awr wedi dod iddo

ymadael or byd hwn at y Tad, wedi caru ei rai ei hun oedd yn y byd, carodd hwy hyd y diwedd. Ac wedi i swper ddod, ar diafol eisoes wedi rhoi ym meddwl Jwda fab Simon Iscariot y dylai ei fradychu, Gan wybod yr Iesu fod y Tad wedi rhoi pob peth yn ei ddwylo ef, ac oherwydd o Dduw y daeth allan ac at Dduw maen mynd, Maen codi or swper ac yn gosod y dillad or neilltu, ac wedi cymryd tywel, gwnaeth wregys ohono amdanoi hun. Yna taflodd ddŵr ir basn, a dechreuodd olchi traed y disgyblion au sychu âr lliain yr oedd wedii wregysedig ag ef. Maen dod felly at Simon Pedr, ac mae hwnnwn dweud wrtho, Arglwydd, a wyt tin golchi fy nhraed i? Atebodd Iesu a dywedodd wrtho, Yr hyn yr wyf fin ei wneud, nid wyt tin ei wybod yn awr, ond fe fyddin ei wybod ar ôl hyn. Dywed Pedr wrtho, ni ddylet byth olchi fy nhraed i hyd byth. Atebodd Iesu wrtho, os na olchaf di, nid oes gennyt ran gyda mi. Dywed Simon Pedr wrtho, Arglwydd, nid fy nhraed yn unig, ond hefyd fy nwylo am pen. Dywed Iesu wrtho, nid oes angen ir un sydd wedi ymolchi olchi ond y traed, ond y maen lân i gyd, ac yr ydych chwi yn lân, ond nid pawb. Gwyddai oherwydd pwy oedd yn ei fradychu ef; dyna pam y dywedodd, Nid ydych oll yn lân.

Pan felly y golchodd eu traed ac y cymerodd ei ddillad, wedi gorwedd yn ôl eto dywedodd wrthynt, a wyddoch beth yr wyf wedi ei wneud i chwi? Rydych chin fy ngalw in Athro ac yn Arglwydd, ac yn iawn yr ydych yn dweud, oherwydd felly yr wyf. Os felly y golchais i eich traed chi, yr Arglwydd ar Athro, yna dylech chwithau olchi traed eich gilydd. Oherwydd rwyf wedi rhoi enghraifft i chi, fel y gwnewch chwithau fel y

gwneuthum i chi. Yn wir, yn wir, rwyn dweud wrthych, nid yw caethwas yn fwy nai arglwydd, ac nid yw apostol yn fwy nar un ai hanfonodd. Os ydych chin gwybod y pethau hyn, gwyn eich byd ydych chi os gwnewch chi nhw. Nid am bawb ohonoch chi yr wyf yn siarad, rwyn gwybod pwy a ddewisodd fi, ond er mwyn ir ysgrythur gael ei chyflawni, yr un syn bwyta bara gyda mi a gododd ei sawdl yn ferbyn. O hyn ymlaen rwyn dweud wrthych cyn iddo ddigwydd, fel pan ddigwydd y credwch mai myfi ydwyf. Yn wir, yn wir, rwyn dweud wrthych, y sawl syn derbyn unrhyw un a anfonaf fi, maen fy nerbyn i; ond y sawl syn fy nerbyn i, maen derbyn yr un am hanfonodd i.

Ar ôl dweud y pethau hyn, cafodd Iesu ei aflonyddu yn ei ysbryd, a thystiodd ac meddai, Yn wir, yn wir, rwyn dweud i chwi fod un ohonoch yn mynd im bradychu. Roedd y disgyblion felly yn edrych ar ei gilydd, mewn penbleth ynghylch pwy roedd yn sôn amdano. Yr oedd un oi ddisgyblion yn gorwedd ym mynwes Iesu, yr hwn yr oedd Iesu yn ei garu. Mae Simon Pedr fellyn gogwyddo ato i ymholi pwy fyddair un y maen sôn amdano. Gan syrthio ar fynwes yr Iesu, mae hwnnw yn dweud wrtho, Arglwydd, pwy ydyw? Ateba Iesu, Hwnnw ywr un y rhoddaf iddo y tamaid ar ôl ei drochi. Ac wedi trochir tamaid, rhoddodd ef i Jwda fab Simon Iscariot. Ac wedir tamaid, yna aeth Satan i mewn iddo ef. Felly dywedodd Iesu wrtho, Yr hyn yr wyt tin ei wneud, gwnan gyflymach. Ond ni wyddai neb or rhai oedd yn gorwedd wrth y bwrdd pam y dywedodd hyn wrtho. Oherwydd roedd rhai yn meddwl, gan fod Jwda yn cadwr gist arian, fod Iesu yn dweud wrtho, Prynar pethau sydd eu hangen

arnom ar gyfer yr ŵyl, neu i roi rhywbeth ir tlodion. Wedi cymryd y tamaid felly, aeth hwnnw allan ar unwaith, ac yr oedd yn nos.

Pan aeth allan felly, dywed Iesu, Nawr y gogoneddwyd Mab y Dyn, a gogoneddwyd Duw ynddo ef. Os cafodd Duw ei ogoneddu ynddo ef, bydd Duw hefyd yn ei ogoneddu ynddoi hun, ac yn syth bydd yn ei ogoneddu. Blant bach, rwyf gyda chi ychydig eto. Byddwch yn fy ceisio, ac fel y dywedais wrth yr Iddewon nad ydych chin gallu dod i ble rwyf in mynd, rwyf yn dweud wrthych chi nawr hefyd. Rwyn rhoi gorchymyn newydd i chi, fel eich bod yn caru eich gilydd, fel y carais i chi, fel eich bod chithau hefyd yn caru eich gilydd. Yn hyn bydd pawb yn gwybod eich bod yn ddisgyblion i mi, os oes gennych gariad at eich gilydd. Dywed Simon Pedr wrtho, Arglwydd, i bler wyt tin mynd? Atebodd Iesu iddo, Ller wyf in mynd, ni elli di fy nilyn i nawr, ond yn ddiweddarach fe fyddi din fy nilyn i. Mae Pedr yn dweud wrtho, Arglwydd, pam na allaf dy ddilyn di yn awr? Byddaf yn rhoi fy enaid dros dy enaid di. Atebodd Iesu iddo, A osodi di dy enaid dros fi? Yn wir, yn wir, dywedaf i ti, ni chân y ceiliog nes y gwedi di fi deirgwaith.

14

Peidiwch â gadael ich calon gael ei chythruddo; credwch yn Nuw, a chredwch ynof fi. Yn nhŷ fy Nhad mae llawer o drigfannau; pe na bai, byddwn wedi dweud wrthych. Rwyf yn

mynd i baratoi lle i chi. Ac os af a pharatoi lle i chwi, dof eto ach cymryd chwi ataf fy hun, fel bod ller wyf fi, y byddwch chwithau hefyd. Ac yr ydych yn gwybod lle yr wyf yn mynd, ac yr ydych yn gwybod y ffordd. Dywed Tomos wrtho, Arglwydd, nid ydym yn gwybod i ble yr wyt tin mynd, a sut y gallwn ni wybod y ffordd? Dywed Iesu wrtho, Myfi wyf y ffordd ar gwirionedd ar bywyd; nid yw neb yn dod at y Tad os nad trwy fi. Pe baech chi wedi fy adnabod i, byddech chi wedi adnabod fy Nhad hefyd. Ac o hyn ymlaen rydych chin ei adnabod ef ac rydych chi wedi ei weld ef. Dywed Philip wrtho, Arglwydd, dangos i ni y Tad, ac mae hynnyn ddigon i ni. Dywed Iesu wrtho, Rydw i gyda chi ers cymaint o amser, ac nid wyt ti wedi fy adnabod i, Philip? Y sawl sydd wedi fy ngweld i sydd wedi gweld y Tad, a sut yr wyt tin dweud, Dangos i ni y Tad? Oni chreди di fy mod i yn y Tad ar Tad ynof fi? Y geiriau yr wyf yn eu llefaru wrthych, nid wyf yn eu llefaru ohonof fy hun, ond y Tad syn aros ynof fi, ef syn gwneud y gweithiau. Credwch fi fy mod i yn y Tad ar Tad ynof fi; os nad ydych, credwch fi o achos y gweithiau hyn eu hunain. Yn wir, yn wir, rwyn dweud wrthych chi, y sawl syn credu ynof fi, bydd yn gwneud y gweithredoedd yr wyf fin eu gwneud, a bydd yn gwneud rhai mwy nar rhain, oherwydd rwyn mynd at fy Nhad. Ac beth bynnag a ofynnwch yn fy enw i, hyn a wnaf, fel y gogonedder y Tad yn y Mab. Os gofynnwch rywbeth yn fy enw i, fe wnaf ef.

Os ydych chin fy ngharu i, cadwch fy ngorchmynion i. ac fe ofynnaf ir Tad ac fe rydd eiriolwr arall i chwi, fel y bydd yn aros gyda chwi hyd byth, Ysbryd y gwirionedd, na all y byd ei

dderbyn, oherwydd nid ywn ei weld nac yn ei adnabod; ond yr ydych chwi yn ei adnabod, oherwydd y maen aros gyda chwi ac y bydd ynoch chwi. Ni adawaf chin amddifaid; dof atoch chi. Eto ychydig a bydd y byd yn fy ngweld i ddim mwy, ond byddwch chi yn fy ngweld i, oherwydd rwyn byw ac fe fyddwch chithau yn byw. Yn y dydd hwnnw byddwch chin gwybod fy mod i yn fy Nhad, ach bod chi ynof fi, am bod i ynoch chi. Yr un sydd âm gorchmynion i ac yn eu cadw, hwnnw ywr un syn fy ngharu i; ar un syn fy ngharu i a garir gan fy Nhad, a byddaf yn ei garu ef ac yn dangos fy hun iddo. Dywed Jwdas wrtho, nid yr Iscariot, Arglwydd, beth sydd wedi digwydd fel dy fod ti ar fin dy ddatguddio dy hun i ni ac nid ir byd? Atebodd Iesu a dywedodd wrtho, Os bydd rhywun yn fy ngharu i, bydd yn cadw fy ngair, a bydd fy Nhad yn ei garu ef, ac fe ddown ato ef ac fe wnawn drigfan gydag ef. Nid ywr hwn nad ywn fy ngharu i yn cadw fy ngeiriau i, ac nid ywr gair yr ydych yn ei glywed yn eiddo i mi, ond eiddor Tad am hanfonodd i.

Rwyf wedi dweud y pethau hyn wrthych tran aros gyda chi Ond y Cysurwr, yr Ysbryd Glân y bydd y Tad yn ei anfon yn fy enw i, bydd hwnnw yn eich dysgu chi bopeth ac yn eich atgoffa chi am bopeth a ddywedais wrthych chi. Heddwch rwyn ei adael i chi, fy heddwch rwyn ei roi i chi; nid fel y maer byd yn rhoi yr wyf fin rhoi i chi. Peidied eich calon â chael ei chyffroi nac ofni. Clywsoch chi fy mod i wedi dweud wrthych chi, Yr wyf yn mynd ac yn dod atoch chi. Pe baech chi yn fy ngharu i, byddech chi wedi llawenhau oherwydd dywedais i, Yr wyf yn mynd at y Tad, oherwydd maer Tad yn fwy na mi. Ac yn awr rwyf wedi dweud

wrthych cyn iddo ddigwydd, fel pan fydd yn digwydd y byddwch yn credu. Ni siaradaf lawer mwyach gyda chwi, oherwydd daw tywysog y byd hwn, ac nid oes ganddo ddim ynof fi. Ond er mwyn ir byd wybod fy mod yn carur Tad, ac fel y gorchmynnodd y Tad i mi, felly yr wyf yn gwneud. Codwch, awn oddi yma.

15

Rwyf fi ywr winwydden wir, a fy nhad ywr ffermwr. Pob cangen ynof fi nad ywn dwyn ffrwyth, maen ei gymryd ymaith, a phob un syn dwyn ffrwyth, maen ei lanhau, fel y dwyn fwy o ffrwyth. Rydych chi eisoes yn lân oherwydd y gair a lefarais wrthych. Arhoswch ynof fi, a minnau ynoch chwi. Fel nad ywr gangen yn gallu dwyn ffrwyth ohoni ei hun, os nad ywn aros yn y winwydden, felly nid ydych chwithau chwaith, os nad ydych yn aros ynof fi. Myfi ywr winwydden, chwi ywr canghennau. Yr hwn syn aros ynof fi a minnau ynddo ef, hwn syn dwyn ffrwyth llawer, oherwydd hebof fi ni allwch wneud dim. Os nad yw rhywun yn aros ynof fi, cafodd ei daflu allan fel y gangen a chafodd ei sychu, ac maent yn eu casglu ac yn eu taflu ir tân, ac maen cael ei losgi. Os arhoswch ynof fi a bod fy ngeiriau yn aros ynoch chi, beth bynnag a ewyllysiwch, gofynnwch, a bydd i chi. Yn hyn y gogoneddwyd fy Nhad, fel y dygoch lawer o ffrwyth, a byddwch yn ddisgyblion i mi. Fel y carodd y Tad fi, felly yr wyf fi wedi eich caru chi; arhoswch yn fy nghariad i. Os cadwch chi fy ngorchmynion i, fe arhoswch chi yn fy nghariad i, fel yr wyf fi

wedi cadw gorchmynion fy Nhad ac yn aros yn ei gariad ef. Rwyf wedi llefarur pethau hyn i chi fel y bydd fy llawenydd i yn aros ynoch chi ac y bydd eich llawenydd chi yn cael ei gyflawni. Dyma fy ngorchymyn i, fel eich bod yn caru eich gilydd fel y cerais i chwi. Nid oes gan neb gariad mwy na hyn, fel y gosodo rhywun ei enaid dros ei gyfeillion. Rydych chin ffrindiau i mi, os gwnewch chi bopeth yr wyf in ei orchymyn i chi. Nid wyf mwyach yn eich galw chin gaethweision, oherwydd nid ywr caethwas yn gwybod beth y mae ei arglwydd yn ei wneud, ond rwyf wedi eich galw chin gyfeillion, oherwydd rwyf wedi gwneud yn hysbys i chi bopeth a glywais gan fy nhad. Nid chi am dewisodd i, ond fi ach dewisodd chi, a gosodais chi fel yr ewch a dwyn ffrwyth, ac y pery eich ffrwyth, fel y rhoddo efe i chi beth bynnag a ofynnoch ir Tad yn fy enw i. Rwyn gorchymyn y pethau hyn i chi, fel y byddwch yn caru eich gilydd.

Os maer byd yn eich casáu chi, gwybyddwch ei fod wedi fy nghasáu i yn gyntaf na chi. Pe baech chi or byd, byddair byd yn caru ei eiddo ei hun, ond oherwydd nad ydych chi or byd, ond fy mod i wedi eich dewis chi or byd, oherwydd hyn maer byd yn eich casáu chi. Cofiwch y gair a ddywedais i wrthych, nid yw caethwas yn fwy nai arglwydd. Os erlynasant fi, byddant yn eich erlid chithau; os cadwasant fy ngair i, byddant yn cadw eich un chwithau. Ond byddant yn gwneud yr holl bethau hyn i chi oherwydd fy enw, oherwydd nid ydynt yn adnabod yr un am hanfonodd i. Os na ddeuthum a llefaru wrthynt, ni fyddai pechod ganddynt, ond yn awr nid oes ganddynt esgus ynghylch eu pechod. Y sawl syn fy nghasáu i syn casáu fy nhad hefyd. Os

na wneuthum y gweithiau nid gwneuthum yn eu plith hwy yr hyn nad oes neb arall wedi ei wneud, ni fyddai pechod ganddynt, ond yn awr maent wedi gweld ac wedi casáu fi am Tad. Ond er mwyn cyflawnir gair a ysgrifennwyd yn eu cyfraith hwy, iddynt fy nghasáu yn rhad ac am ddim. Pan ddaw y Cysurwr, yr hwn yr wyf i yn ei anfon atoch oddi wrth y Tad, sef Ysbryd y gwirionedd, yr hwn syn dod allan oddi wrth y Tad, bydd hwnnw yn tystio amdanaf i. Ac rydych chithau hefyd yn tystio, oherwydd yr ydych gyda mi or dechreuad.

16

Rwyf wedi dweud y pethau hyn wrthych fel na chewch eich tramgwyddo. Byddant yn eich gwneud yn alltudiaid, ond mae awr yn dod fel y bydd pob un syn eich lladd yn tybio ei fod yn cyflwyno gwasanaeth i Dduw. Ac fe wnânt hyn, oherwydd ni adnabuont y Tad na minnau. Ond rwyf wedi llefarur pethau hyn i chi fel y gallech, pan ddawr awr, eu cofio oherwydd i mi eu dweud wrthych. Ond ni ddywedais y pethau hyn wrthych or dechrau, oherwydd yr oeddwn gyda chwi. Ond yn awr rwyn mynd at yr un am hanfonodd, ac nid oes neb ohonoch yn gofyn i mi i bler wyt tin mynd Ond oherwydd fy mod i wedi llefarur pethau hyn wrthych chi, mae galar wedi llenwi eich calon. Ond rwyn dweud y gwirionedd wrthych, maen fuddiol i chi fy mod in mynd i ffwrdd. Oherwydd os na fyddaf fin mynd i ffwrdd, ni ddawr Cysurwr atoch chi, ond os af fi, fe anfonaf ef atoch chi, Ac wedi iddo ddod, bydd hwnnwn ceryddur byd ynghylch pechod

ac ynghylch cyfiawnder ac ynghylch barn. Ynglŷn â pechod yn wir, oherwydd nid ydynt yn credu ynof fi, Ynghylch cyfiawnder, oherwydd yr wyf yn mynd at fy nhad ac nid ydych yn fy ngweld i mwyach. Am farn, oherwydd bod rheolwr y byd hwn wedi ei farnu. Dal llawer sydd gennyf iw ddweud wrthych, ond ni allwch ei ddwyn ar hyn o bryd. Pan ddaw hwnnw, yr Ysbryd y gwirionedd, bydd yn eich arwain ir holl wirionedd, oherwydd ni fydd yn siarad ohonoi hun, ond bydd yn siarad cymaint ag y bydd yn ei glywed, a bydd yn cyhoeddi i chi y pethau sydd i ddod. Bydd hwnnw yn fy ngogoneddu i, oherwydd bydd yn cymryd or hyn sydd gennyf fi ac yn ei gyhoeddi i chi. Mae popeth sydd gan y Tad yn eiddo i mi, oherwydd hyn dywedais y bydd yn cymryd or eiddo i mi ac yn ei gyhoeddi i chwi. Ychydig ac ni welwch chi fi, ac eto ychydig a byddwch yn fy ngweld i, oherwydd yr wyf yn mynd at y Tad. Dywedodd rhai oi ddisgyblion felly wrth ei gilydd, Beth yw hyn y maen ei ddweud wrthym, Ychydig ac ni welwch fi, ac eto ychydig ac fe welwch fi, ac Oherwydd yr wyf yn mynd at y Tad? Roeddent yn dweud felly, Beth yw hyn y maen ei ddweud, yr ychydig? Nid ydym yn gwybod beth y maen ei ddweud. Gwybu felly Iesu eu bod yn dymuno ei holi, a dywedodd wrthynt, Ynghylch hyn yr ydych yn ymholi gydach gilydd oherwydd dywedais, Ychydig ac ni welwch fi, ac eto ychydig a byddwch yn fy ngweld i? Yn wir, yn wir, rwyn dweud wrthych y byddwch yn wylo ac yn galaru, ond bydd y byd yn llawenhau; byddwch chwi yn gofidio, ond bydd eich gofid yn troin llawenydd. Y ddynes, pan fon esgor, mae ganddi boen, oherwydd daeth ei hawr hi; ond pan fo wedi genir plentyn, nid ywn cofio mwyach y gorthrymder oherwydd y

llawenydd fod dyn wedi ei eni ir byd. Ac felly chi, yn wir, sydd â galar nawr, ond fe welaf chi eto ac fe fydd eich calon yn llawenhau, ac ni fydd neb yn cymryd eich llawenydd oddi wrthych. Ac yn y dydd hwnnw ni ofynnwch chi ddim i mi, yn wir, yn wir, dywedaf i chi y bydd y Tad yn rhoi i chi gymaint bynnag a ofynnwch yn fy enw i. Hyd yn awr nid ydych wedi gofyn am ddim byd yn fy enw i, gofynnwch a byddwch yn derbyn, fel y bo eich llawenydd wedi ei gyflawni. Y pethau hyn mewn diarhebion yr wyf wedi siarad wrthych, ond daw awr pan na fyddaf mwyach yn siarad wrthych mewn diarhebion, ond â rhyddid lleferydd byddaf yn cyhoeddi i chi am y Tad. Yn y dydd hwnnw byddwch yn gofyn yn fy enw i, ac nid wyf yn dweud wrthych y byddaf fin gofyn ir Tad amdanoch chi, Oherwydd maer Tad ei hun yn eich caru chi, am eich bod chi wedi fy ngharu i, ac wedi credu fy mod i wedi dod allan oddi wrth Dduw. Euthum allan oddi wrth y Tad ac rwyf wedi dod ir byd; eto rwyn gadael y byd ac yn mynd at y Tad. Dywed ei ddisgyblion wrtho, Wele, yn awr yr wyt yn llefarun rhydd, ac nid wyt yn dweud unrhyw ddihareb. Nawr rydym yn gwybod dy fod yn gwybod pob peth ac nad oes angen i ti fod rhywun yn dy holi di. Yn hyn rydym yn credu dy fod wedi dod allan oddi wrth Dduw. Atebodd Iesu iddynt, A ydych chin credu nawr? Wele, y mae awr yn dod, ac yn awr y mae wedi dod, fel ych gwasgerir bob un iw bethau ei hun ac ym gadewch fi yn unig, ac nid wyf yn unig, oherwydd y maer Tad gyda mi. Rwyf wedi dweud y pethau hyn wrthych fel y cewch heddwch ynof fi. Yn y byd byddwch yn cael gorthrymder, ond cymerwch galon, rwyf fi wedi gorchfygur byd.

17

Y pethau hyn a lefarodd Iesu, a chododd ei lygaid ir nefoedd a dywedodd, Dad, y maer awr wedi dod, gogonedda dy Fab, fel y bydd dy Fab hefyd yn dy ogoneddu di, Fel y rhoddaist iddo awdurdod dros bob cnawd, fel y rhoddo fywyd tragwyddol iddynt hwy, pob un a roddaist iddo. Dyma ywr bywyd tragwyddol, iddynt hwy dy adnabod di, yr unig wir Dduw, ar hwn a anfonaist, Iesu Grist. Feth gogoneddais i ar y ddaear; cwblheais y gwaith yr wyt ti wedi ei roi i mi iw wneud. Ac yn awr gogonedda fi, Dad, gyda thi dy hun âr gogoniant a oedd gennyf cyn ir byd fod gyda thi. Datgelais dy enw ir bobl a roddaist i mi or byd. Yr oeddent yn eiddo i ti ac feu rhoddaist i mi, ac y maent wedi cadw dy air. Nawr maent wedi deall bod popeth a roddaist ti i mi yn dod oddi wrthyt ti, Oherwydd yr wyf wedi rhoi iddynt hwy y geiriau yr wyt ti wedi eu rhoi i mi, a hwythau au derbyniodd, ac a wyddent yn wirioneddol fy mod i wedi dod allan oddi wrthyt ti, ac a gredodd mai tydi am hanfonodd i. Rwyn gofyn amdanynt hwy, nid wyf yn gofyn am y byd, ond am y rhai yr wyt ti wedi eu rhoi i mi, oherwydd eiddo ti ydynt hwy, Ac mae fy rhai i gyd yn eiddo i ti, ath rai di yn eiddo i mi, ac rwyf wedi fy ngogoneddu ynddynt hwy. Ac nid wyf mwyach yn y byd, ac y maer rhain yn y byd, ac yr wyf fin dod atat ti. Dad sanctaidd, cadw hwy yn dy enw dy hun yr hwn a roddaist i mi, fel y bônt yn un fel yr ydym ni. Pan oeddwn i gyda hwy yn y byd, roeddwn in eu cadw hwy yn dy enw di; y rhai a roddaist ti i mi, feu cedwais, ac ni chollodd neb ohonynt ond

mab y dinistr, fel y cyflawnid yr ysgrythur. Ond yn awr yr wyf yn dod atat ti, ac yr wyf yn llefaru y pethau hyn yn y byd fel y byddo ganddynt fy llawenydd i wedi ei gyflawni ynddynt hwy. Rwyf i wedi rhoi iddynt dy air di, ac fe gasodd y byd hwy, oherwydd nid ydynt or byd, fel nad wyf i or byd. Nid wyf yn gofyn i ti eu cymryd hwy allan or byd, ond i ti eu cadw hwy rhag y drwg. Nid ydynt or byd, fel nad wyf fi or byd. Cysegra hwy yn dy wirionedd; dy air di yw gwirionedd. Fel yr anfonaist ti fi ir byd, felly yr anfonais innau hwy ir byd. Ac er eu mwyn hwy yr wyf fi yn sancteiddio fy hun, fel y byddant hwythau wedi eu sancteiddio mewn gwirionedd. Nid am y rhain yn unig yr wyf yn gofyn, ond hefyd am y rhai syn credu ynof fi trwy eu gair hwy, fel bod pawb yn un, fel yr wyt ti, Dad, ynof fi a minnau ynot ti, fel y byddant hwythau hefyd yn un ynom ni, fel y byddor byd yn credu mai ti am hanfonodd i Ac yr wyf i wedi rhoi iddynt hwy y gogoniant yr wyt ti wedi ei roi i mi, fel y bônt hwy yn un fel yr ydym ni yn un, Fi ynddyn nhw a thi ynof fi, fel y bônt wedi eu perffeithio yn un, a fel y bydd y byd yn gwybod dy fod ti wedi fy anfon i ac wedi eu caru nhw fel yr wyt ti wedi fy ngharu i. Dad, y rhai yr wyt ti wedi eu rhoi i mi, rwyn dymuno iddynt fod gyda mi lle rydw i, fel y gallant weld fy ngogoniant i a roddaist ti i mi, oherwydd carodd ti fi cyn sylfaen y byd. Dad cyfiawn, ac ni adnabur byd di, ond adnabûm i di, ac adnabur rhain dy fod ti wedi fy anfon, Ac yr wyf wedi gwneud dy enw yn hysbys iddynt ac fei gwnaf yn hysbys, fel y bor cariad yr wyt ti wedi fy ngharu ag ef ynddynt hwy, a minnau ynddynt hwy.

18

Ar ôl dweud y pethau hyn aeth Iesu allan gydai ddisgyblion tu hwnt i ffrwd Cedron, ller oedd gardd, ac aeth ef ai ddisgyblion i mewn iddi. Roedd Jwda, yr un ai traddodai, hefyd yn gwybod y lle, oherwydd yn aml yr oedd Iesu wedi ymgynnull yno gydai ddisgyblion. Felly daeth Jwda yno, wedi cymryd y garfan a chynorthwywyr oddi wrth y prif offeiriaid ar Phariseaid, gyda ffaglau a lampau ac arfau. Felly Iesu, gan wybod y cwbl oedd yn dod arno, aeth allan a dywedodd wrthynt, Pwy yr ydych chin ei geisio? Atebodd hwy iddo ef, Iesu y Nasaread. Dywed Iesu wrthynt, Fi ydwyf. Ond yr oedd Jwda hefyd, yr hwn oedd yn ei draddodi ef, yn sefyll gyda hwy. Felly pan ddywedodd wrthynt Myfi wyf, aethant yn ôl a syrthiasant ir llawr. Eto felly gofynnodd iddynt, Pwy yr ydych chin ei geisio? Ond dywedasant, Iesu o Nasareth. Atebodd Iesu, Dywedais wrthych mai fi ydwyf. Felly os mai fi yr ydych yn ei geisio, gadewch ir rhain fynd. fel y gallai gael ei gyflawnir gair a ddywedodd, Y rhai a roddaist i mi, ni chollais yr un ohonynt. Felly tynnod Simon Pedr, oedd â chleddyf, ef, a tharo caethwas yr archoffeiriad a thorri ei glust dde; ac enwr caethwas oedd Malchus. Felly dywedodd Iesu wrth Pedr, Bwrwr cleddyf ir wain. Oni yfaf y cwpan y maer Tad wedi ei roi i mi?

Felly fe wnaeth y garfan ar comander a chynorthwywyr yr Iddewon ddal Iesu ai rwymo. Ac arweinasant ef i ffwrdd at Anna yn gyntaf, oherwydd ef oedd tad yng nghyfraith Caiaffas, a oedd

yn archoffeiriad y flwyddyn honno. Ond Caiaffas oedd yr un a gynghorir Iddewon ei bod yn fuddiol i un dyn ddarfod dros y bobl. Roedd Simon Pedr ar disgybl arall yn dilyn Iesu. Roedd y disgybl hwnnw yn adnabyddus ir archoffeiriad, ac aeth i mewn gyda Iesu i lys yr archoffeiriad, Ond yr oedd Pedr yn sefyll wrth y drws tu allan. Aeth allan felly y disgybl arall, a oedd yn adnabyddus ir archoffeiriad, a dywedodd wrth y drysores, ac arweiniodd Pedr i mewn. Maer ferch ifanc oedd yn drws-geidwad felly yn dweud wrth Pedr, Onid wyt ti hefyd yn un o ddisgyblion y dyn hwn? Mae hwnnwn dweud, Nac ydw. Roedd y caethweision ar cynorthwywyr yn sefyll, wedi gwneud tân golosg, oherwydd roedd yn oer, ac roeddent yn cynhesu eu hunain, ac roedd Pedr gyda hwy yn sefyll ac yn cynhesu ei hun. Felly gofynnodd yr archoffeiriad i Iesu am ei ddisgyblion ac am ei ddysgeidiaeth. Atebodd Iesu iddo, Rwyf fi wedi llefaru yn agored ir byd; rwyf fi bob amser wedi dysgu yn y gynulleidfa ac yn y deml, lle maer Iddewon bob amser yn dod ynghyd, ac yn gyfrinach ni lleferais i ddim byd. Pam wyt tin fy holi i? Gofynna ir rhai sydd wedi clywed beth ddywedais wrthynt; edrychwch, maer rhain yn gwybod yr hyn a ddywedais i. Ond wedi iddo ddweud y pethau hyn, rhoddodd un or gweision oedd yn sefyll gerllaw ergyd i Iesu, gan ddweud, A wyt tin ateb yr archoffeiriad fel hyn? Atebodd Iesu iddo, Os siaradais yn ddrwg, tystia am y drwg; ond os yn dda, pam yr wyt tin fy nharo i? Anfonodd Annas ef wedi ei rwymo at Caiaffas yr archoffeiriad. Roedd Simon Pedr yn sefyll ac yn cynhesu ei hun. Dywedasant felly wrtho, Onid wyt tithau hefyd yn un oi ddisgyblion ef? Gwadodd hwnnw felly a dywedodd, Nid wyf fi. Dywed un o gaethweision

yr archoffeiriad, oedd yn berthynas ir un y torrodd Pedr ei glust i ffwrdd, Onid fi ath welodd di yn yr ardd gydag ef? Felly gwadodd Pedr eto, ac ar unwaith canodd ceiliog.

Maent yn arwain Iesu, felly, o dŷ Caiaffas ir praetorium, ac yr oedd yn fore, ac ni aethant hwy eu hunain i mewn ir praetorium, rhag iddynt gael eu halogi, ond er mwyn iddynt fwytar pasg. Aeth allan felly Peilat atynt ac meddai, Pa gyhuddiad yr ydych yn ei ddwyn yn erbyn y dyn hwn? Atebodd hwy a dywed wrtho, Pe na bai hwn yn ddrwgweithredwr, ni fyddem wedi ei draddodi i ti. Dywedodd Pilat felly wrthynt, Cymerwch ef eich hunain ai farnu yn ôl eich cyfraith. Dywedodd yr Iddewon felly wrtho, Nid ywn gyfreithlon i ni ladd neb, fel y cyflawnid gair Iesu a ddywedodd, gan arwyddo pa farwolaeth yr oedd ar fin marw Aeth felly i mewn ir praetorium eto, Pilat, a galwodd ar Iesu a dywedodd wrtho, Ai ti yw brenin yr Iddewon? Atebodd Iesu iddo, A wyt tin dweud hyn oth hun, neu a ddywedodd eraill wrthyt ti amdanaf fi? Atebodd Pilat, Nid Iddew ydwyf i? Dy genedl di ar prif offeiriaid ath draddododd di i mi. Beth a wneist ti? Atebodd Iesu, Nid yw fy nheyrnas i or byd hwn. Pe bai fy nheyrnas i or byd hwn, byddai fy ngweision i wedi brwydro fel na chawn fy nhraddodi ir Iddewon. Ond yn awr nid yw fy nheyrnas i or fan hon. Dywedodd Pilat wrtho felly, Felly brenin wyt ti? Atebodd Iesu, Ti syn dweud fy mod in frenin. I hyn ym ganwyd ac i hyn y deuthum ir byd, er mwyn tystiolaethu ir gwirionedd. Pob un syn perthyn ir gwirionedd syn clywed fy llais. Dywed Peilat wrtho, Beth yw gwirionedd? Ac wedi dweud hyn, aeth allan eto at yr Iddewon a dywed wrthynt, Nid wyf yn

canfod unrhyw achos ynddo. Mae arfer gennych i mi ryddhau un i chi yn y Pasg; a ydych chi felly yn dymuno i mi ryddhau Brenin yr Iddewon i chi? Gwaeddasant felly eto i gyd gan ddweud, Nid hwn, ond Barabbas. Ac roedd Barabbas yn lleidr.

19

Yna felly cymerodd Pilat Iesu ai fflangellu. Ac gosododd y milwyr goron o ddrain, wedi ei phlethu, ar ei ben, a rhoi gwisg borffor amdano. Ac roeddent yn dweud, Henffych well, y brenin or Iddewon, ac roeddent yn rhoi ergydion iddo. Aeth Peilat allan eto y tu allan felly ac meddai wrthynt, Wele, rwyn dod ag ef allan i chwi, fel y gwybyddoch nad wyf yn darganfod unrhyw achos ynddo ef. Aeth allan felly yr Iesu tu allan yn gwisgor goron ddraennog ar wisg borffor Ac meddai wrthynt, Wele y dyn. Pan welodd y prif offeiriaid ar swyddogion ef felly, gwaedasant gan ddweud, Croeshoeliwch ef! Croeshoeliwch ef! Meddai Peilat wrthynt, Cymerwch ef chwi eich hunain ai groeshoelio, oherwydd nid wyf fin cael achos ynddo. Atebodd yr Iddewon iddo, Mae gennym gyfraith, ac yn ôl ein cyfraith dylai farw, oherwydd gwnaeth ei hun yn fab i Dduw. Pan glywodd Pilat y gair hwn felly, ofnodd yn fwy Ac aeth i mewn ir praetorium eto a dywedodd wrth Iesu, O ble wyt ti? Ond ni roddodd Iesu ateb iddo. Dywed Pilat felly wrtho, Nid wyt tin siarad â mi? Oni wyddost fod gen i awdurdod ith groeshoelio di ac awdurdod ith ryddhau di? Atebodd Iesu, Ni fyddai gennyf ti unrhyw awdurdod yn fy erbyn, oni bai ei fod wedi ei roi i ti or

uchod; oherwydd hyn mae gan yr un syn fy nhraddodi i ti bechod mwy. O hyn ymlaen ceisiodd Pilat ei ryddhau ef, ond yr Iddewon oeddent yn gweiddi gan ddweud, os rhyddhei di hwn, nid wyt yn gyfaill i Gesar. Pob un syn gwneud ei hun yn frenin syn gwrthwynebu Cesar. Felly Pilat, wedi clywed y gair hwn, arweiniodd Iesu allan, ac eisteddodd ar y llwyfan mewn lle a elwir Lithostroton, ond yn Hebraeg, Gabbatha. Roedd yn baratoad y Pasg, ac yr awr oedd tuar chweched, a dywed wrth yr Iddewon, Wele eich brenin. Ond gweiddasant hwy, Cod ef i fyny! Cod ef i fyny! Croeshoeliwch ef! Dywed Pilat wrthynt, A groeshoelia i eich brenin chi? Atebodd y prif offeiriaid, Nid oes gennym frenin ond Cesar. Yna felly fei traddododd ef iddynt fel y câi ei groeshoelio.

Derbyniodd hwy Iesu ai arwain, ac yn cario ei groes aeth allan ir lle a elwir ller benglog, yr hwn a elwir yn Hebraeg Golgota lle y croeshoeliwyd ef, a dau eraill gydag ef or naill du ar llall, ond Iesu yn y canol. Ysgrifennodd Pilat deitl hefyd ai osod ar y groes, ac yr oedd wedi ei ysgrifennu, Iesu o Nasareth, Brenin yr Iddewon. Felly darllenodd llawer or Iddewon y teitl hwn, oherwydd roedd y lle lle croeshoeliwyd Iesu yn agos ir ddinas, ac roedd wedi ei ysgrifennu yn Hebraeg, yn Roeg ac yn Lladin. Roedd prif offeiriaid yr Iddewon felly yn dweud wrth Peilat, Paid ag ysgrifennu, Brenin yr Iddewon, ond yn hytrach mai hwnnw a ddywedodd, Rwyn frenin yr Iddewon. Atebodd Pilat, Yr hyn rwyf wedi ei ysgrifennu, rwyf wedi ei ysgrifennu.

Y milwyr felly, pan groeshoeliasant Iesu, cymerodd ei ddillad a

gwnaethant bedwar rhan, rhan i bob milwr, ar dwnig; ond yr oedd y twnig yn ddi-wn, wedi ei wehyddu or uchod trwyr cyfan. Dywedasant felly wrth ei gilydd, Na rhwygwn ef, ond bwriwn goelbrennau amdano i weld pwy fydd ei berchennog, fel y cyflawnid yr ysgrythur syn dweud, Rhannasant fy nillad rhyngddynt eu hunain, ac ar fy ngwisg bwriasant goelbren.

Felly gwnaeth y milwyr y pethau hyn yn wir. Ond roedd mam Iesu a chwaer ei fam, Mair gwraig Clopas a Mair Magdalen, yn sefyll wrth y groes. Iesu, felly, gan weld y fam ar disgybl yn sefyll gerllaw yr hwn roedd yn ei garu, maen dweud wrth ei fam, Fenyw, wele dy fab. Yna dywed wrth y disgybl, wele dy fam. Ac or awr honno cymerodd y disgybl hi iw gartref ei hun. Ar ôl hyn, gan wybod yr Iesu fod pob peth eisoes wedi ei gyflawni, er mwyn cyflawnir ysgrythur, dywed, Yr wyf yn sychedu. Felly roedd llestr yn gorwedd yn llawn finegr, ond wedi llenwi sbwng â finegr ai osod o amgylch isop, fe ddaethant ag ef at ei enau. Pan gymerodd Iesur finegr felly, dywedodd, Mae wedi ei gyflawni, ac wedi gwyro ei ben, traddododd yr ysbryd.

Felly gofynnodd yr Iddewon i Peilat, fel na fyddair cyrff yn aros ar y groes yn ystod y saboth, gan mai dydd paratoad ydoedd, oherwydd roedd dydd y saboth hwnnw yn ddydd mawr, i dorri eu coesau au cymryd i ffwrdd. Daeth y milwyr felly, a thorasant goesaur cyntaf ar llall a groeshoeliwyd gydag ef, Ond pan ddaethant at Iesu, pan welsant ei fod eisoes wedi marw, ni thorasant ei goesau. Ond trywanodd un or milwyr ei ochr â gwaywffon, ac ar unwaith daeth gwaed a dŵr allan. Ac maer un

sydd wedi gweld wedi tystiolaethu, ac y mae ei dystiolaeth ef yn wir, ac y mae hwnnwn gwybod ei fod yn dweud y gwir, fel y credwch chwithau hefyd. Digwyddodd hyn er mwyn ir ysgrythur gael ei chyflawni: ni chaiff asgwrn ohono ei dorri. Ac eto mae ysgrythur arall yn dweud, Byddant yn edrych ar yr hwn a drywanasant.

Ar ôl hyn gofynnodd Joseff o Arimathea i Beilat, a oedd yn ddisgybl i Iesu, ond wedi ei guddio oherwydd ofn yr Iddewon, fel y gallai gymryd corff Iesu, a chaniataodd Peilat. Daeth felly a chododd gorff Iesu. Daeth Nicodemus hefyd, yr hwn a ddaeth at Iesu y nos y tro cyntaf, yn dwyn cymysgedd o fyrr ac alöes tua chan pwys. Felly cymerodd nhw gorff Iesu ai rwymo mewn llieiniau gydar perlysiau, fel syn arfer gan yr Iddewon wrth gladdu. Roedd yn y lle lle cafodd ei groeshoelio ardd, ac yn yr ardd roedd bedd newydd, lle nad oedd neb eto wedi ei osod, Yno, felly, oherwydd paratoad yr Iddewon, gan fod y bedd yn agos, gosodwyd Iesu.

20

Ar yr un or sabothau daw Mair Magdalen yn y bore, a thywyllwch yn dal i fod, ir bedd, a gwêl y garreg wedi ei chodi or bedd. Mae hin rhedeg felly ac yn dod at Simon Pedr ac at y disgybl arall yr oedd Iesu yn ei garu, ac yn dweud wrthynt, Maent wedi cymryd yr Arglwydd or bedd, ac nid ydym yn gwybod lle maent wedi ei osod. Aeth allan felly Pedr ar disgybl

arall ac roeddent yn dod ir bedd. Roedd y ddau yn rhedeg gydai gilydd, ond rhedodd y disgybl arall yn gyflymach na Pedr a daeth yn gyntaf at y bedd. Ac wedi plygu i lawr, maen gweld y llieiniau llin yn gorwedd, ond ni aeth i mewn. Mae Simon Pedr felly yn dod yn ei ddilyn ef, ac aeth i mewn ir bedd ac maen gweld y llieiniau yn gorwedd, ar lliain wyneb, a oedd ar ei ben, nid yn gorwedd gydar llieiniau llin, ond ar wahân wedi ei rolio i fyny mewn un lle. Yna felly aeth i mewn hefyd y disgybl arall a ddaeth gyntaf at y bedd, a gwelodd a chredodd. Oherwydd nid oeddent eto yn gwybod yr ysgrythur bod rhaid iddo godi or meirw. Aeth y disgyblion i ffwrdd eto at eu hunain, felly. Ond safai Mair tu allan wrth y bedd yn wylo. Fel yr oedd yn wylo felly, plygodd i lawr i mewn ir bedd a gweld dau angel mewn dillad gwyn yn eistedd, un wrth y pen ac un wrth y traed, ller oedd corff Iesu yn gorwedd. Ac meddair rheini wrthi, Fenyw, pam yr wyt tin wylo? Meddai wrthynt, Oherwydd fe gymerasant fy Arglwydd i, ac nid wyf yn gwybod ble y rhoddasant ef. Ac wedi dweud y pethau hyn, trodd yn ôl, a gwêl Iesu yn sefyll, ac ni wyddai mai Iesu ydoedd. Dywed Iesu wrthi, Wraig, pam yr wyt yn wylo? Pwy yr wyt tin ei geisio? Gan dybio mair garddwr ydoedd, dywed wrtho, Arglwydd, os ti sydd wedi ei gymryd ef, dywed wrthyf ble y rhoddaist ti ef, a minnau ai codaf ef. Dywed Iesu wrthi, Mair. Gan droi, dywed hithau wrtho, Rabboni, syn golygu Athro. Dywed Iesu wrthi, Paid â chyffwrdd â mi, oherwydd nid wyf eto wedi esgyn at fy Nhad, ond dos at fy mrodyr a dywed wrthynt, Yr wyf yn esgyn at fy Nhad i ach Tad chwi, ac at fy Nuw i ach Duw chwi. Daw Mair Magdalen gan adrodd ir disgyblion ei bod wedi gweld yr Arglwydd, ac iddo

ddweud y pethau hyn wrthi.

Felly gydar nos y dydd hwnnw, y cyntaf or sabothau, ar drysau wedi eu cau ller oedd y disgyblion wedi ymgynnull oherwydd ofn yr Iddewon, daeth Iesu a sefyll yn y canol, ac meddai wrthynt, Heddwch i chwi. Ac wedi dweud hyn, dangosodd iddynt ei ddwylo ai ochr. Felly llawenhaodd y disgyblion wrth weld yr Arglwydd. Dywedodd Iesu felly wrthynt eto, Heddwch i chwi. Fel y maer Tad wedi fy anfon i, felly yr wyf finnau yn eich anfon chwi. Ac wedi dweud hyn, anadlodd arnynt ac meddai wrthynt, Derbyniwch yr Ysbryd Glân, Os byddwch yn maddau pechodau rhai, maent yn cael eu maddau iddynt; os byddwch yn dal pechodau rhai, maent wedi cael eu dal.

Ond nid oedd Thomas, un or deuddeg, a elwir Didymus, gyda hwy pan ddaeth Iesu. Roedd y disgyblion eraill felly yn dweud wrtho ef, Rydym wedi gweld yr Arglwydd. Ond dywedodd yntau wrthynt hwy, Os na welaf yn ei ddwylo ôl yr hoelion, a rhoi fy mys yn ôl yr hoelion, a rhoi fy llaw yn ei ystlys, ni chredaf. Ac wedi wyth diwrnod eto roeddent tu mewn, ei ddisgyblion ef a Thomas gyda hwy. Daeth Iesu, ar drysau wedi eu cau, a safodd yn y canol a dywedodd, Heddwch i chwi. Yna dywed wrth Tomos, Tyrd âth fys yma a gwêl fy nwylo, a thyrd âth law a bwrw hi i mewn im hochr, a phaid â bod yn anffyddlon, ond bydd yn ffyddlon. Ac atebodd Thomas a dywedodd wrtho, fy Arglwydd am Duw. Dywed Iesu wrtho, Oherwydd dy fod wedi fy ngweld i, rwyt ti wedi credu; gwyn eu byd y rhai nad ydynt wedi gweld ac eto wedi credu.

Llawer o arwyddion eraill yn wir a wnaeth Iesu o flaen ei ddisgyblion, nad ydynt wedi eu hysgrifennu yn y llyfr hwn Maer rhain wedi eu hysgrifennu er mwyn i chi gredu mai Iesu ywr Crist, Mab Duw, ac er mwyn i chi, wrth gredu, gael bywyd yn ei enw ef.

21

Ar ôl hyn datguddiodd Iesu ei hun eto ir disgyblion ar Fôr Tiberias, a datguddiodd fel hyn. Roedd Simon Pedr, a Thomas a elwid Didymus, a Nathanael o Gana yn Galilea, a meibion Sebedeus, a dau arall oi ddisgyblion gydai gilydd. Dywed Simon Pedr wrthynt, Rwyn mynd i bysgota. Dywedant wrtho, Rydym ninnaun dod gyda thi. Aethant allan a mynd i mewn ir cwch ar unwaith, ac yn y nos honno ni ddalasant ddim byd. Ond pan oedd y bore eisoes wedi dod, safodd Iesu ar y traeth, ond nid oedd y disgyblion yn gwybod mai Iesu ydoedd. Medd Iesu felly wrthynt, blant, a oes gennych rywfaint o bysgod? Atebsant ef, Nac oes. Ond dywedodd wrthynt, Bwriwch y rhwyd i ochr dde y cwch, a byddwch yn dod o hyd. Bwriasant felly, ac nid oeddent yn gallu ei lusgo mwyach oherwydd y lliaws o bysgod. Dywed y disgybl hwnnw, yr hwn yr oedd Iesu yn ei garu, wrth Pedr, felly, Yr Arglwydd yw. Felly Simon Pedr, wedi clywed mair Arglwydd ydoedd, gwregysod y wisg allanol amdano, oherwydd yr oedd yn noeth, a thaflodd ei hun ir môr. Ond daeth y disgyblion eraill yn y cwch, oherwydd nid oeddent ymhell or tir, ond tua dau gan cufydd, gan lusgor rhwyd o bysgod. Felly pan laniodd nhw ar y

tir, gwelsant dân golosg yn gorwedd a physgodyn wedi ei osod arno a bara. Dywed Iesu wrthynt, Dewch â pheth or pysgod yr ydych wedi eu dal yn awr. Aeth Simon Pedr i fyny a thynnur rhwyd ar y ddaear, yn llawn o bysgod mawr, cant pum deg tri, ac er cymaint oeddent, ni rhwygwyd y rhwyd. Dywed Iesu wrthyn nhw, Dewch i fwyta brecwast. Ond ni feiddiodd neb or disgyblion ei holi ef, Pwy wyt ti?, gan wybod mair Arglwydd ydoedd. Daw Iesu felly a chymryd y bara ai roi iddynt, ar pysgodyn yn yr un modd. Dymar trydydd tro eisoes yr ymddangosodd Iesu iw ddisgyblion ar ôl iddo godi or meirw.

Pan oeddent wedi brecwesta felly, dywed Iesu wrth Simon Pedr, Simon fab Iona, a wyt tin fy ngharu i yn fwy nar rhain? Dywed wrtho, Ie, Arglwydd, rwyt tin gwybod fy mod in dy garu di. Dywed wrtho, Bwyda fy ŵyn i. Maen dweud wrtho eto yr eildro, Simon fab Iona, a wyt tin fy ngharu i? Maen dweud wrtho, ie, Arglwydd, rwyt tin gwybod fy mod in dy garu di. Maen dweud wrtho, bugeiliad fy nefaid i. Dywed wrtho y trydydd tro, Simon fab Jona, a wyt ti yn fy ngharu i? Tristaodd Pedr oherwydd dywedodd wrtho y trydydd tro, A wyt ti yn fy ngharu i? ac meddai wrtho, Arglwydd, ti syn gwybod popeth, ti syn gwybod fy mod i yn dy garu di. Dywed Iesu wrtho, Portha fy nefaid i. Yn wir, yn wir, rwyn dweud wrthyt ti, pan oeddet yn iau, roeddet yn gwregysu dy hun ac yn cerdded ller oeddet yn dymuno, ond pan fyddin tyfun hen, byddin estyn allan dy ddwylo, a bydd un arall yn dy wregysu ac yn dy ddwyn i le nad wyt tin ei ddymuno. Ond dywedodd hyn i arwyddo pa farwolaeth y byddain gogoneddu Duw. Ac wedi dweud hyn, dywed wrtho, Dilyn fi. Ond wedi troi,

mae Pedr yn gweld y disgybl yr oedd Iesu yn ei garu yn dilyn, yr hwn a orweddodd yn y swper ar ei frest ac a ddywedodd, Arglwydd, pwy ywr un syn dy fradychu di? Wedi gweld hwn, dywed Pedr wrth Iesu, Arglwydd, beth am hwn? Mae Iesu yn dweud wrtho, Os wyf i eisiau iddo aros hyd nes y dof i, beth yw hynny i ti? Dilyn di fi. Aeth y gair hwn allan felly ymhlith y brodyr fod y disgybl hwnnw ddim yn marw, ond ni ddywedodd Iesu wrtho ef nad oedd yn marw, ond os mynnaf i iddo aros hyd nes y dof i, beth yw hynny i ti?

Hwn ywr disgybl syn tystiolaethu am y pethau hyn ac a ysgrifennodd y pethau hyn, ac rydym yn gwybod bod ei dystiolaeth ef yn wir. Mae ond hefyd lawer o bethau eraill a wnaeth Iesu, pe baent yn cael eu hysgrifennu bob un, nid wyf yn meddwl y gallair byd ei hun gynnwys y llyfrau a ysgrifennid. Amen.

Deuteronomium

1

Dymar geiriau a lefarodd Moses i Israel gyfan y tu hwnt ir Iorddonen yn yr anialwch tuar gorllewin yn agos at y Môr Coch rhwng Paran, Tophel, Lobon, Awlon, a Chatachronsea. Un dydd ar ddeg o Horeb ywr daith ar fynydd Seir hyd at Kadesh Barnea. A digwyddodd yn y deugeinfedfed flwyddyn, yn yr unfed mis ar ddeg, ar ddiwrnod cyntaf y mis, llefarodd Moses at holl feibion Israel yn ôl y cyfan a orchmynnodd yr Arglwydd iddo amdanynt, ar ôl y taro Sihon brenin yr Amoriaid a fun byw yn Heshbon, ac Og brenin Bashan a fun byw yn Ashtaroth ac yn Edrei, Yn y tu hwnt ir Iorddonen yn nhir Moab, dechreuodd Moses egluror gyfraith hon, gan ddweud, Siaradodd yr Arglwydd ein Duw ni â ni yn Horeb, gan ddweud, Boed yn ddigon i chi breswylio yn y mynydd hwn. Trowch yn ôl ac ymadewch chwi, ac ewch i mewn i fynydd yr Amoriaid, ac at yr holl gymdogion Arabah, ir mynydd ar gwastatir, ac at y De, ac arfordir tir y Canaaneaid, ac Antilibanon hyd at yr afon fawr, afon Ewffrates. Gwelwch, mae wedi rhoir tir och blaen, ewch i mewn a chymerwch feddiant or

tir a dyngais ich tadau, Abraham, ac Isaac, ac Jacob, iw roi iddynt ac iw had gyda hwy.

A dywedais wrthych yn yr amser hwnnw, gan ddweud, ni fyddaf yn gallu eich dwyn ar fy mhen fy hun. Maer Arglwydd eich Duw wedi eich lluosogi chi, ac wele yr ydych heddiw fel sêr y nefoedd o ran eu lliaws. Yr Arglwydd Dduw eich tadau a ychwanegu atoch fel yr ydych fil gwaith, ac ach bendithio chwi fel y llefarodd wrthych. Sut y gallaf fi ar fy mhen fy hun ddwyn eich llafur chi ach baich chi ach anghydfodau chi? Rhowch ich hunain ddynion doeth a gwybodus a deallus ich llwythau, a gosodaf arweinwyr arnoch. Ac ateboch chi fi, a dywedoch chi, Da ywr gair a lefaroch iw wneud. Ac fe gymerais och plith ddynion doeth a gwybodus a deallus, a phenodais hwy i arwain drosoch fel capteiniaid miloedd, a chapteiniaid cannoedd, a chapteiniaid hanner cannoedd, a chapteiniaid degau, a swyddogion ich barnwyr. Ac fe orchymynais ich barnwyr yn yr amser hwnnw, gan ddweud, gwrandewch rhwng eich brodyr, a barnwch yn gyfiawn rhwng dyn a brawd ac estron iddo. Ni fyddi din adnabod wyneb mewn barn; yn ôl y bach ac yn ôl y mawr y byddi din barnu. Ni fyddi din dangos ffafriaeth wyneb dyn, oherwydd barn Duw yw hi. Ar gair, os bydd yn galed arnoch chi, dewch ag ef ataf fi, a byddaf fin ei glywed. Ac fe orchmynnais i chwi yn yr amser hwnnw yr holl eiriau y byddwch yn eu gwneud.

Ac wedi ymadael o Horeb, aethom trwyr holl anialwch mawr ac ofnadwy hwnnw a weloch chi, ar ffordd mynydd yr Amoriaid,

fel y gorchmynnodd yr Arglwydd ein Duw i ni, ac aethom hyd at Cades-barnea. Ac fe ddywedais i wrthych chi, rydych chi wedi dod hyd at fynydd yr Amoriaid, yr hwn y maer Arglwydd ein Duw yn ei roi i chi. Gwelwch, y maer Arglwydd eich Duw wedi traddodi i chi o flaen eich wyneb y tir; ewch i fyny a chymerwch feddiant fel y dywedodd Arglwydd Duw eich tadau wrthych, peidiwch ag ofni, ac na fyddwch ofnus. A daethoch chwi ataf fi i gyd, a dywedoch, Anfonwn ddynion on blaen ni, ac ysbiasant hwy i ni y tir, a datganasant hwy i ni ateb ynghylch y ffordd trwy yr hon yr awn i fyny ynddi, ar dinasoedd y byddwn yn mynd i mewn iddynt. Ac fe blesiodd om blaen y gair, ac fe gymerais och plith ddeuddeg o ddynion, un dyn o bob llwyth. Ac wedi troi yn ôl, aethant i fyny ir mynydd, a daethant hyd at ddyffryn y sypyn grawnwin, ac ysbïasant arno. Ac fe gymeron nhw yn eu dwylo o ffrwyth y tir, ac fe ddaethant ag ef atoch chi, ac roeddent yn dweud, Da ywr tir y maer Arglwydd ein Duw yn ei roi i ni.

Ac nid oeddech yn fodlon mynd i fyny, ond fe wnaethoch anufuddhau i air yr Arglwydd ein Duw. Ac fe wnaethoch chwi rwgnach yn eich pebyll, ac fe ddwedasoch, Oherwydd bod yr Arglwydd yn ein casáu ni, fen harweiniodd ni allan o dir yr Aifft in traddodi ni i ddwylor Amoriaid, in dinistrio ni. I ble yr ydym nin mynd i fyny? Ond trodd eich brodyr eich calon chi i ffwrdd, gan ddweud, Cenedl fawr a niferus a mwy pwerus na ni, a dinasoedd mawr ac wedi eu hamgáu hyd at y nefoedd, ond hefyd feibion cewri a welsom yno. A dywedais wrthych chi, peidiwch â dychryn, ac na ofnwch rhagddynt. Yr Arglwydd eich Duw syn mynd och blaen, bydd ef ei hun yn ymladd gyda hwy

gyda chwi yn ôl y cwbl a wnaeth i chwi yn nhir yr Aifft, ac yn yr anialwch hwn a weloch, ar ffordd mynydd yr Amoriaid, fel y cynhaliodd yr Arglwydd chwi Dy Dduw di, fel y bydd dyn yn cynnal ei fab, ar hyd yr holl ffordd yr aethoch nes i chi ddod ir lle hwn.

Ac yn y gair hwn ni chredasoch yn yr Arglwydd ein Duw, yr hwn syn mynd och blaen yn gyntaf yn y ffordd i ddewis lle i chi, gan eich arwain mewn tân liw nos, gan ddangos i chi y ffordd yr ydych yn mynd arni, ac mewn cwmwl liw dydd.

Ac fe glywodd yr Arglwydd lais eich geiriau, ac wedi ei ddigio fe dyngodd, gan ddweud, Os gwêl rhywun or dynion hyn y tir da hwn a dyngais iw tadau, ac eithrio Caleb fab Jephunneh, hwn a wêl hi, ac i hwn y rhoddaf y tir y gosododd ei droed arno, ac iw feibion ef, oherwydd iddo lynu wrth yr Arglwydd. Ac yr oedd yr Arglwydd yn ddig wrthyf fi och achos chi, gan ddweud, Nac wyt, ni fyddi dithau ychwaith yn mynd i mewn yno. Josua fab Nun syn sefyll wrthyt ti, hwn a â i mewn yno; cryfha ef, oherwydd ef a rydd hin etifeddiaeth i Israel. Ac fe fydd pob plentyn ifanc nad ywn gwybod heddiw rhwng da a drwg yn mynd i mewn yno, ac fe roddaf hi iddynt hwy, a byddant hwy eu hunain yn ei hetifeddu hi. Ac fe wnaethoch chi droi yn ôl a gwersyllu yn yr anialwch, ar y ffordd at y Môr Coch.

Ac fe ateboch chi, ac fe ddywedoch chi, rydym wedi pechu gerbron yr Arglwydd ein Duw, byddwn nin mynd i fyny ac yn rhyfela yn ôl popeth a orchmynnodd yr Arglwydd ein Duw i ni,

ac wedi i bob un gymryd ei arfau rhyfel, ac wedi ymgynnull, ewch i fyny ir mynydd. A dywedodd yr Arglwydd wrthyf, dywedais wrthynt, nid ewch i fyny ac nid ymladwch, oherwydd nid wyf gyda chwi, ac ni chewch eich dryllio o flaen eich gelynion. Ac fe siaradais i â chwi, ac ni wrandawsoch arnaf, ac fe droseddasoch air yr Arglwydd, ac wedi gweithredun dreisgar fe aethoch i fyny ir mynydd. Ac aeth yr Amoriad a oedd yn preswylio yn y mynydd hwnnw allan ich cyfarfod chwi, ac fech erlidiasant chwi fel y byddair gwenyn yn gwneud, ac fech clwyfasant chwi o Seir hyd at Horma. Ac wedi eistedd i lawr wylochwi o flaen yr Arglwydd ein Duw, ac ni chlywodd yr Arglwydd eich llais, ac ni roddodd sylw i chwi.

Ac eisteddoch yn Cades ddyddiau lawer, cymaint ag erioed o ddyddiau y buoch yn eistedd.

2

Ac wedi troi yn ôl, aethom i mewn ir anialwch, ffordd y Môr Coch, yn y modd y llefarodd yr Arglwydd wrthyf fi, ac amgylchasom fynydd Seir ddyddiau lawer. Ac meddair Arglwydd wrthyf, Bydded yn ddigon i chwi gylchynur mynydd hwn; trowch, felly, tuar Gogledd Ac ir bobl gorchymyn, gan ddweud, rydych chi yn mynd trwodd trwy ffiniau eich brodyr, meibion Esau, y rhai syn preswylio yn Seir, a byddant yn eich ofni chi, a byddant yn eich parchu chi yn fawr iawn. Peidiwch ag ymgysylltu â hwy mewn rhyfel, oherwydd ni roddaf i chwi

ddim ou tir hwy, na throedfedd hyd yn oed, gan fy mod trwy etifeddiaeth wedi rhoi mynydd Seir i feibion Esau. Prynwch fwyd ag arian ganddynt ai fwyta, a chymerwch ddŵr wrth y mesur ganddynt ag arian ac yfwch. Oherwydd bendithiodd yr Arglwydd ein Duw di ym mhob gwaith dy ddwylo, sylwa sut yr aethost trwyr anialwch mawr ac ofnadwy hwnnw, wele ddeugain mlynedd bur Arglwydd dy Dduw gyda thi, ni fuost eisiau dim.

Ac aethom heibio in brodyr, feibion Esau, a oedd yn preswylio yn Seir, wrth y ffordd yr Arabah o Ailon ac o Esion-geber, ac wedi troi aethom heibio ar hyd ffordd anialwch Moab. Ac meddair Arglwydd wrthyf fi, Peidiwch â bod yn elyniaethus tuag at y Moabiaid, a pheidiwch ag ymuno â hwy mewn rhyfel, oherwydd ni roddaf i chwi ddim ou tir hwy trwy goelbren, oherwydd i feibion Lot yr wyf wedi rhoi Aroer iw etifeddu. Roedd yr Ommin blaenorol wedi ymsetydlu arni, cenedl fawr a niferus a chryf, yn union fel yr Anakim. Bydd Rephaim yn cael eu cyfrif, ar rhain hefyd, yn union fel yr Anakim, ac maer Moabiaid yn eu galwn Emim. Ac yn Seir arhosodd yr Horead gynt, a meibion Esau au dinistriodd hwy, ac au gyrrodd hwy ou blaen. Ac ymsefydlodd yn eu lle hwy, yn yr un modd ag y gwnaeth Israel â thir ei etifeddiaeth, yr hwn a roddodd yr Arglwydd iddynt hwy. Nawr felly codwch ac ymadewch, a thramwywch drwy geunant Zaret.

Ac yr oedd y dyddiau y teithiasom o Cades Barne hyd nes pasiasom geunant Saret yn dri deg ac wyth o flynyddoedd, hyd

nes syrthiodd pob cenhedlaeth o ddynion rhyfelwyr yn marw or gwersyll, oherwydd tyngodd yr Arglwydd Duw hwy. Ac yr oedd llaw Duw arnynt iw difa o ganol y gwersyll nes iddynt ddarfod.

Ac fe ddigwyddodd pan syrthiodd yr holl ddynion, y rhyfelwyr, yn marw o ganol y bobl, a llefarodd Yr Arglwydd tuag ataf, gan ddweud, Byddin pasio trwyr ffiniau heddiw Moab yr Aroer, A byddwch yn dod yn agos at feibion Ammon, peidiwch â bod yn elyniaethus tuag atynt, ac na ymgysylltwch â hwy mewn rhyfel, oherwydd ni roddaf o dir meibion Ammon i ti yn etifeddiaeth, gan fy mod wedi ei rhoi i feibion Lot yn etifeddiaeth. Bydd yn cael ei chyfrif yn Dir Rephaim, oherwydd arni hi y trigair Rephaim gynt, ac maer Ammoniaid yn eu galw hwyn Zamzummim. Cenedl fawr a niferus a chryfach na chi, yn union fel yr Enakeim, a dinistriodd yr Arglwydd hwy ou blaen, ac etifeddasant ac ymgartrefasant yn eu lle hyd y dydd hwn. Yn union fel y gwnaethant i feibion Esau oedd yn preswylio yn Seir, y modd y dinistrasant y Horaid ou blaen, ac y etifeddasant hwy, ac y sefydlasant yn eu lle hyd y dydd hwn. Ac yr Euaioi a oedd yn preswylio yn Asedoth hyd at Gaza, ar Cappadociaid a ddaeth allan o Cappadocia, au dinistriodd hwy, ac a ymsefydlodd yn eu lle.

Nawr felly codwch a chychwynnwch, a chroeswch chwi geunant Arnon. Wele, rwyf wedi rhoi ich dwylo Sihon brenin Hesbon yr Amoriad ai dir. Dechreuwch etifeddu, ymgysylltwch ag ef mewn rhyfel yn y dydd hwn. Dechreua roi dy gryndod ath ofn ar wyneb holl genhedloedd sydd dan y nef, y rhai a glywant dy

enw a gânt eu cythryblu, ac a gânt boenau oth wyneb.

Ac anfonais genhadon o anialwch Cedemoth at Sihon brenin Hesbon gyda geiriau heddychlon, gan ddweud, Mi fyddaf yn mynd trwy dy dir, ar y ffordd mi fyddaf yn mynd, ni fyddaf yn troi ir dde nac ir chwith. Bwyd am arian fe werthi di i mi, a bwytaf, a dŵr am arian fe werthi di i mi, ac yfaf, ond oherwydd y pasaf drwodd ar droed. Fel y gwnaeth i mi feibion Esau syn preswylio yn Seir, ar Moabiaid syn preswylio yn Aroer, hyd nes imi basior Iorddonen ir tir y maer Arglwydd ein Duw yn ei roi i ni. Ac nid oedd Sihon brenin Heshbon yn fodlon i ni basio trwyddo, oherwydd caledodd yr Arglwydd ein Duw ei ysbryd, a chryfhaodd ei galon, fel y byddain cael ei draddodi ith ddwylo fel yn y dydd hwn.

Ac meddair Arglwydd wrthyf, Wele, rwyf wedi dechrau traddodi o flaen dy wyneb Sihon brenin Heshbon yr Amoriad, ai dir, a dechrau etifeddu ei dir. Ac aeth Sihon brenin Heshbon allan in cyfarfod ni, ef ei hun ai holl bobl, i ryfel yn Jahaz. Ac fe draddododd yr Arglwydd ein Duw ef on blaen ni, ac fe darasom ni ef ai feibion ai holl bobl. Ac fe gipiom ei holl ddinasoedd yn yr amser hwnnw, ac fe ddinistrion llwyr bob dinas yn ei thro, au gwragedd au plant; ni adawom neb yn fyw. Ac eithrior gwartheg, fe wnaethom eu hysbeilio, a chymryd ysbail y dinasoedd O Aroer, yr hon sydd wrth ymyl gwefus llifddwr Arnon, ar ddinas yr hon sydd yn y dyffryn, a hyd at fynydd Gilead, ni fu dinas a ddihangasai rhagom. Y cyfan a draddododd yr Arglwydd ein Duw in dwylo. Ond yn agos at feibion Ammon

ni nesaom at yr holl leoedd syn ymuno â chenllif Jabbok, ar dinasoedd sydd yn y wlad fynyddig, fel y gorchmynnodd yr Arglwydd ein Duw i ni.

3

Ac wedi troi yn ôl, aethom i fyny y ffordd i Basan, ac aeth Og brenin Basan allan in cyfarfod ni, ef ei hun ai holl bobl, i ryfel yn Edraim. Ac meddair Arglwydd wrthyf, Paid ag ofni ef, oherwydd ith ddwylo di yr wyf wedi ei roi ef, ai holl bobl, ai holl dir, a byddin gwneud iddo fel y gwneaist i Sihon brenin yr Amoriaid, a breswyliasai yn Hesbon. Ac fe draddododd yr Arglwydd ein Duw ef in dwylo ni, ac Og brenin Bashan, ai holl bobl, ac fe drawasom ef, hyd oni adawsom had iddo.

Ac fe gymerasom ni yr holl ddinasoedd ei yn yr amser hwnnw, nid oedd dinas na chymerasom ni oddi wrthynt, trigain o ddinasoedd, holl ardaloedd amgylchynol Argob, brenin Og yn Bashan, Pob dinas gaerog, muriau uchel, pyrth a barrau, ac eithrio dinasoedd y Pheresiaid oedd yn lluosog iawn. Fe wnaethom ni eu dinistrion llwyr, yn union fel y gwnaethom ni i Sihon brenin Heshbon, a fe wnaethom ni ddinistrion llwyr bob dinas yn ei thro, ar gwragedd, ar plant, Ac yr holl anifeiliaid, ar ysbail or dinasoedd, fe wnaethom eu hysbeilio i ni ein hunain.

Ac fe gymerodd ni yn yr amser hwnnw y tir o ddwylo dau frenin yr Amoriaid, y rhai oeddent tu hwnt ir Iorddonen o ffrwd Arnon

hyd at Hermon Maer Coed Palmwydd yn galwr Hermon yn Sanior, ac enwodd yr Amoriad ef yn Sanir. Holl ddinasoedd Misor, a holl Gilead, a holl Basan hyd at Elcha ac Edraim, dinasoedd teyrnas Og yn Basan, Oherwydd ac eithrio Og brenin Bashan a adawyd or Rephaim, wele ei wely ef, gwely haearn, wele hwn ym mhen meibion Ammon, naw cubit oedd ei hyd, a phedwar cubit oedd ei led, yn ôl cubit dyn. Ac etifeddasom y tir hwnnw yn yr amser hwnnw o Aroer, yr hon sydd wrth ymyl ffrwd Arnon, a hanner mynydd Gilead, a rhoddais ei ddinasoedd i Reuben ac i Gad. Ac y gweddill o Gilead, ar holl Bashan, teyrnas Og, rhoddais i hanner llwyth Manasseh, ar holl gylch Argob, yr holl Bashan honno, fe gyfrifir yn dir Rephaim. Ac fe gymerodd Jair fab Manasseh holl ranbarth amgylchynol Argob hyd at ffiniau Gargasi a Machathi, a galwodd hwy ar ei enw ei hun, sef Bashan Thauoth Jaeir, hyd y dydd hwn. Ac i Machir rhoddais Gilead. Ac i Reuben ac i Gad rwyf wedi rhoi o Gilead hyd at ffrwd Arnon, canol y ffrwd yn ffin, ac hyd at Jabbok, y ffrwd yn ffin i feibion Ammon. Ar Arabah ar Iorddonen yn ffin o Mahanareth, a hyd at fôr Arabah, môr yr halen dan Asedoth y Phasga tuar dwyrain.

Ac fe orchymynnais i chi yn yr amser hwnnw, gan ddweud, Maer Arglwydd eich Duw wedi rhoi i chi y tir hwn yn etifeddiaeth; wedi eich arfogi eich hunain, ewch o flaen eich brodyr, meibion Israel, pob un galluog. Ond eich gwragedd ach plant ach da, gwn fod gennych lawer o dda, gadewch iddynt breswylio yn eich dinasoedd a roddais i chwi, hyd nes y pery yr Arglwydd Duw eich brodyr, yn union fel chwithau, a bydd y

rhain hefyd yn etifeddur tir y maer Arglwydd ein Duw yn ei roi iddynt y tu hwnt ir Iorddonen, a byddwch yn dychwelyd bob un iw etifeddiaeth a roddais i chwi.

Ac i Josua gorchymynais yn yr amser hwnnw, gan ddweud, mae eich llygaid chi wedi gweld y cyfan, cymaint ag a wnaeth yr Arglwydd ein Duw ni ir ddau frenin hyn, felly y gwna yr Arglwydd ein Duw ni ir holl deyrnasoedd yr wyt ti yn croesi atynt yno. Nid ofnwch chi ohonynt, oherwydd yr Arglwydd ein Duw ei hun a ymladdith drosoch chi.

Ac ymbiliais ar yr Arglwydd yn yr amser hwnnw, gan ddweud, Arglwydd Dduw, ti a ddechreuaist ddangos ith was dy nerth di, ath bŵer di, ar llaw gref, ar fraich uchel, oherwydd pwy yw Duw yn y nef neu ar y ddaear, a wnaiff fel y gwnaethost ti, ac yn ôl dy nerth di? Wedi croesi felly, fe welaf y tir da hwn syn bod tu hwnt ir Iorddonen, y mynydd da hwn ar Antilibanon.

Ac anwybyddodd yr Arglwydd fi och achos chi, ac ni wrandawodd arnaf, a dywedodd yr Arglwydd wrthyf, Bydded hynnyn ddigon i ti; paid ag ychwanegu eto i lefarur gair hwn. Dos i fyny ar ben copar un nadd, ac wedi edrych i fyny âth lygaid tuag at y môr ar Gogledd ar De ar dwyrain, gwêl âth lygaid, oherwydd ni chroesi di yr Iorddonen hwn. Ac gorchymyn Josua ai gryfhau ai annog, oherwydd hwn a groesa o flaen wyneb y bobl hon, a hwn a rydd iddynt yn etifeddiaeth yr holl dir a welaist. Ac eisteddsom i lawr mewn dyffryn yn agos at dŷ Peor.

4

Ac yn awr Israel, gwrandewch ar yr ordinhad ar barnedigaethau, cymaint ag yr wyf yn eu dysgu i chi heddiw iw gwneud, fel y byddwch fyw, ac y cewch eich lluosogi, ac wedi mynd i mewn y cewch etifeddur tir y mae Arglwydd Dduw eich tadau yn ei roi i chi. Nid ychwanegwch at y gair yr wyf yn ei orchymyn i chi, ac nid tynnwch ymaith oddi wrtho; cadwch orchmynion yr Arglwydd ein Duw, cymaint ag yr wyf yn eu gorchymyn i chi heddiw. Mae eich llygaid wedi gweld y cyfan a wnaeth yr Arglwydd ein Duw i Baal-peor, oherwydd pob dyn a aeth ar ôl Baal-peor, fei dinistriodd yr Arglwydd eich Duw ef och plith. Ond chwi syn glynu wrth yr Arglwydd eich Duw, yr ydych oll yn fyw heddiw.

Gwelwch, rwyf wedi dangos i chi ordinhad a barnedigaethau fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i mi eu gwneud felly yn y tir yr ydych yn mynd i mewn iddo iw etifeddu. Ac fe gadwch ac fe wnewch, oherwydd hon yw eich doethineb chwi ach dealltwriaeth o flaen yr holl genhedloedd, cynifer ag a glywant yr holl ddeddfau hyn, ac fe ddywedant, wele bobl ddoeth a gwybodus ywr genedl fawr hon. Oherwydd pa genedl fawr sydd â Duw yn nesáu atynt fel yr Arglwydd ein Duw ni ym mhob peth pan alwn arno ef? Ac pa fath genedl fawr sydd â deddfau a barnedigaethau cyfiawn yn ôl yr holl gyfraith hon, yr wyf fin ei rhoi och blaen heddiw?

Tala sylw i ti dy hun, a gwarchod dy enaid yn fawr iawn, paid ag anghofior holl eiriau y mae dy lygaid wedi eu gweld, a phaid â gadael iddynt ymadael oth galon holl ddyddiau dy fywyd, a byddin dysgu dy feibion a meibion dy feibion, y diwrnod y safaist gerbron Arglwydd ein Duw yn Horeb yn nydd y cynulliad, pan ddywedodd Yr Arglwydd tuag ataf fi, casgla ataf fi y bobl, a gadewch iddynt glywed fy ngeiriau, fel y dysgant im hofni yr holl ddyddiau y maent hwyn byw ar y ddaear, ac fe ddysgant eu meibion. A chi ddaethoch yn agos a safodd chi wrth y mynydd, ar mynydd oedd yn llosgi â thân hyd at y nef, tywyllwch, gwyll, corwynt. A llefarodd yr Arglwydd atoch o ganol y tân â llais geiriau, yr hwn a glywsoch, ac ni welsoch unrhyw debygrwydd, ond y llais yn unig, Ac adroddodd i chwi ei gyfamod ef, a orchmynnodd i chwi ei wneud, y deg gair, ac ysgrifennodd hwy ar ddwy lech garreg.

Ac i mi gorchmynnodd yr Arglwydd yn yr amser hwnnw, i ddysgu i chi ddeddfau a barnedigaethau, i chi eu gwneud ar y ddaear yr ydych yn mynd i mewn iddi yno iw hetifeddu. Ac fe gadwch yn fawr iawn eich eneidiau, oherwydd ni welsoch unrhyw debygrwydd yn y dydd y llefarodd yr Arglwydd wrthych yn Horeb ar y mynydd o ganol y tân. Peidiwch â gweithredun anghyfreithlon a gwneud i chi eich hunain ddelw gerfluniedig, unrhyw ddelw debyg i wryw neu fenyw, tebygrwydd pob anifail syn bod ar y ddaear, tebygrwydd pob aderyn adenog syn hedfan dan y nef, Tebygrwydd pob ymlusgiad syn ymlusgo ar y ddaear, tebygrwydd pob pysgodyn sydd yn y dyfroedd o dan y ddaear. Ac na fyddi, wedi edrych i

fyny ir nefoedd ac wedi gweld yr haul ar lleuad ar sêr, a holl fyd y nefoedd, wedi dy gamarwain i addoli iddynt hwy ac i wasanaethu iddynt hwy, y rhai a neilltuwyd gan yr Arglwydd dy Dduw ir holl genhedloedd sydd dan y nefoedd. Ond chi a gymerodd Duw, ac arweiniodd efe chi allan o dir yr Aifft, or ffwrnais haearn, or Aifft, i fod iddon bobl etifeddiaeth, fel yn y dydd hwn.

Ac roedd yr Arglwydd Dduw wedi digio wrthyf ynghylch y pethau a ddywedwyd gennych chi, ac fe dyngodd na chawn groesir Iorddonen hwn, ac na chawn fynd i mewn ir tir y maer Arglwydd dy Dduw yn ei roi i ti yn etifeddiaeth. Oherwydd rwyf fi yn marw yn y tir hwn, ac nid wyf yn croesir Iorddonen hon, ond rydych chwi yn croesi drosodd, ac fe etifeddwch chir tir da hwn. Talwch sylw, peidiwch ag anghofio cyfamod yr Arglwydd ein Duw, yr hwn a wnaeth gyda chwi, a pheidiwch â gweithredun anghyfreithlon, a pheidiwch â gwneud i chwi eich hunain ddelw gerfedig na thebygrwydd or holl bethau a orchmynnodd yr Arglwydd dy Dduw i ti. Oherwydd maer Arglwydd dy Dduw yn dân ysol, yn Dduw eiddigeddus.

Os genhedli feibion a meibion dy feibion, ac oedi ar y ddaear, a gweithredun anghyfreithlon, a gwneud delw gerfedig yn debygrwydd i bob peth, a gwneud y drwg gerbron yr Arglwydd Duw eich chi iw ddigio ef, rwyn tystio i chi heddiw y nefoedd ar ddaear, y byddwch yn darfod â dinistr or tir yr ydych yn croesir Iorddonen iw etifeddu yno, ni fyddwch yn byw yn hir ddyddiau arni, ond yn hytrach byddwch yn cael eich dinistrion llwyr. A

bydd yr Arglwydd yn eich gwasgaru ymhlith yr holl genhedloedd, a byddwch yn cael eich gadael yn ychydig o ran rhif ymhlith yr holl genhedloedd y bydd yr Arglwydd yn eich dwyn iddynt. A byddwch yn gwasanaethu yno dduwiau eraill, gweithiau dwylo dynion, pren a cherrig, na welant, ac na chlywant, ac na fwytânt, ac na aroglant. A byddwch yn ceisio yno yr Arglwydd eich Duw, a byddwch yn ei ddarganfod pan fyddwch yn ei geisio och holl galon, ac och holl enaid yn eich gorthrymder, Ac fe ddawr holl eiriau hyn o hyd i ti yn nyddiau olaf, ac fe droi di at yr Arglwydd dy Dduw, ac fe wrandewi di ar ei lais ef, Oherwydd Duw tosturiol ywr Arglwydd dy Dduw, ni fydd yn dy adael di, ac ni fydd yn dy ddinistrio di, ni fydd yn anghofior cyfamod âth dadau, a dyngodd yr Arglwydd iddynt.

Gofynnwch am y dyddiau blaenorol a ddigwyddodd och blaen chi or dydd y creodd Duw ddyn ar y ddaear, ac o un pen y nefoedd hyd ben arall y nefoedd, a oes wedi digwydd yn ôl y gair mawr hwn, a oes wedi clywed y fath beth, a oes cenedl wedi clywed llais Duw byw yn siarad o ganol y tân, fel yr wyt ti wedi clywed ac wyt ti wedi byw, Os profodd Duw, wedi mynd i mewn, gymryd iddoi hun genedl o ganol cenedl mewn prawf, ac mewn arwyddion, ac mewn rhyfeddodau, ac mewn rhyfel, ac mewn llaw gref, ac mewn braich uchel, ac mewn gweledigaethau mawr, yn ôl pob cymaint ag a wnaeth yr Arglwydd ein Duw yn yr Aifft oth flaen di yn gweld, fel y gallet ti wybod mair Arglwydd dy Dduw hwn yw Duw, ac nid oes un arall heblaw ef. Or nefoedd daeth ei lais yn glywadwy ith ddysgu di, ac ar y ddaear dangosodd i ti ei dân mawr, a chlywais ei eiriau o ganol y

tân.

Oherwydd iddo garu dy dadau, a dewisodd eu had hwy ar eu hôl, sef chwi, ac arweiniodd ef ei hun di allan yn ei gryfder mawr or Aifft, i ddinistrio cenhedloedd mawr a chryfach na thi oth flaen, i ddod â thi i mewn i roi i ti eu tir hwy yn etifeddiaeth, fel sydd gennyt heddiw.

A byddin gwybod heddiw, a byddin troin ôl âr meddwl, mair Arglwydd dy Dduw di ywr Duw hwn yn y nef uchod ac ar y ddaear isod, ac nid oes neb arall ond ef. A chadwch ei orchmynion ai ddeddfau, cymaint ag yr wyf yn eu gorchymyn i ti heddiw, fel y dawn dda i ti ac ith feibion ar dy ôl, fel y byddwch hir-oes ar y ddaear yr hon y maer Arglwydd dy Dduw yn ei rhoi i ti ar hyd yr holl ddyddiau. Yna neilltuwyd gan Moses dair dinas tu hwnt ir Iorddonen o gyfeiriad y dwyrain haul, I ffoi yno y llofrudd a fyddain llofruddior cymydog heb wybod, a hwn heb ei gasáu ef cyn ddoe ar trydydd dydd, a bydd yn ffoi am loches i un or dinasoedd hyn, a bydd yn byw. Bosor yn yr anialwch yn y tir gwastad i Reuben, a Ramoth yn Gilead i Gad, a Gaulon yn Bashan i Manasseh.

Dymar gyfraith a osododd Moses gerbron meibion Israel. Dymar tystiolaethau, ar ordinhad, ar barnedigaethau, a lefarodd Moses wrth feibion Israel, ar ôl iddynt ddod allan o wlad yr Aifft, yn y tu hwnt ir Iorddonen, yn y ceunant, yn agos at dŷ Peor, yn nhir Sihon brenin yr Amoriaid, a breswyliod yn Hesbon, yr hwn a drawodd Moses a meibion Israel, wedi iddynt ddod allan o dir yr

Aifft. Ac etifeddasant ei dir, a thir Og brenin Bashan, dau frenin yr Amoriaid, a oeddent y tu hwnt ir Iorddonen tua chyfeiriad y dwyrain o Aroer, yr hon sydd ar lan cenllif Arnon, ac ar fynydd Sihon, yr hwn yw Hermon yr holl Arabah y tu hwnt ir Iorddonen tuar dwyrain o dan Asedoth y Naddiedig.

5

Ac galwodd Moses holl Israel, a dywedodd wrthynt, gwrando Israel ar y deddfau ar barnedigaethau yr wyf yn eu llefaru yn eich clustiau heddiw, a dysgwch hwy, a chadwch iw gwneud. Gwnaeth Arglwydd eich Duw gyfamod â chi yn Horeb. Nid gydach tadau y gwnaeth yr Arglwydd y cyfamod hwn, ond gyda chi, chi sydd yma i gyd yn fyw heddiw. Wyneb yn wyneb y llefarodd yr Arglwydd wrthych ar y mynydd o ganol y tân. A minnau a sefais rhwng yr Arglwydd a chwi yn yr amser hwnnw i gyhoeddi i chwi eiriaur Arglwydd, oherwydd yr oeddech wedi ofni rhag wyneb y tân, ac ni aethoch i fyny ir mynydd, gan ddweud Fi ywr Arglwydd dy Dduw, yr hwn ath arweiniodd allan o wlad yr Aifft, o dŷ caethiwed.

Ni fydd gen ti dduwiau eraill om blaen i.

Ni wnei i ti dy hun ddelw, nac unrhyw debygrwydd o ddim sydd yn y nef uchod, nac o ddim sydd ar y ddaear isod, nac o ddim sydd yn y dyfroedd o dan y ddaear. Ni ddylet ymgrymu iddynt hwy, ac ni ddylet mou gwasanaethu hwy, oherwydd myfi wyf yr

Arglwydd dy Dduw, Duw eiddigeddus, yn talu yn ôl bechodau tadau ar blant hyd y drydedd ar bedwaredd genhedlaeth ir rhai syn fy nghasáu i, ac yn gwneud trugaredd i filoedd ir rhai syn fy ngharu i, ac ir rhai syn cadw fy ngorchmynion i. Ni chymeri enwr Arglwydd dy Dduw ar ofer, oherwydd ni fydd yr Arglwydd dy Dduw yn puror un syn cymryd ei enw ar ofer.

Gwarchod ddydd y Saboth iw sancteiddio, fel y gorchmynnodd yr Arglwydd dy Dduw i ti. Am chwe diwrnod gweithia a byddin gwneud dy holl waith, Ond ar y dydd seithfed, sabothau ir Arglwydd dy Dduw, ni fyddi din gwneud ynddi hi unrhyw waith, ti ath fab ath ferch, dy was ath forwyn, dy ych ath anifail baich, ath holl anifeiliaid, ar estron syn preswylio gyda thi, fel y bydd dy was yn gorffwys, ath forwyn, ath anifail baich, yn union fel ti. A byddi din cofio dy fod tin was tŷ yn nhir yr Aifft, ac arweiniodd yr Arglwydd dy Dduw di allan oddi yno â llaw gref ac â braich uchel; oherwydd hyn gorchmynnodd yr Arglwydd dy Dduw i ti gadw dydd y Sabothau ai sancteiddio. Anrhydedda dy dad ath fam, yn y modd y gorchmynnodd yr Arglwydd dy Dduw i ti, fel y bon dda i ti, ac fel y byddin hir-hoedlog ar y ddaear y maer Arglwydd dy Dduw yn ei rhoi i ti. Paid â llofruddio. Paid â chyflawni godineb. Ni lladrati. Ni ddygi dystiolaeth gau yn erbyn dy gymydog. Nid wyt ti i ddymuno gwraig dy gymydog, nid wyt ti i ddymuno tŷ dy gymydog, nac ei gae, nac ei was, nac ei morwyn, nac ei ych, nac ei anifail baich, nac ei holl anifeiliaid, nac yr holl bethau syn perthyn ith gymydog.

Y geiriau hyn a lefarodd yr Arglwydd at eich holl gynulliad ar y

mynydd o ganol y tân, tywyllwch, gwyll, storm, llais mawr, ac ni ychwanegodd, ac ysgrifennodd hwy ar ddwy lech garreg, ac feu rhoddodd i mi. Ac fe ddigwyddodd pan glywsoch chi y llais o ganol y tân, ar mynydd yn llosgi â thân, fe ddaethoch chi ataf fi i gyd, penaethiaid eich llwythau, ach cyngor o henuriaid, Ac yr oeddech yn dweud, wele dangosodd yr Arglwydd ein Duw i ni ei ogoniant, ac clywsom ei lais o ganol y tân; yn y dydd hwn gwelsom y bydd Duw yn siarad at ddyn, ac y bydd yn byw. Ac yn awr peidied â marw, oherwydd bydd y tân mawr hwn yn ein hysu ni, os ychwanegwn ni glywed llais yr Arglwydd ein Duw eto, a byddwn yn marw. Pwy, oherwydd pa gnawd sydd wedi clywed llais y Duw byw yn siarad o ganol y tân, fel ni, ac a fydd byw? Tyrd ti yn agos, a chlyw bopeth y bydd yr Arglwydd ein Duw yn ei ddweud, a byddi di yn siarad wrthym ni bopeth y bydd yr Arglwydd ein Duw yn ei siarad wrthyt ti, a byddwn yn clywed, a byddwn yn gwneud.

Ac fe glywodd yr Arglwydd lais eich geiriau yn siarad wrthyf fi, ac fe ddywedodd yr Arglwydd wrthyf fi, clywais lais geiriaur bobl hyn gymaint ag a lefarodd wrthyt ti, yn gywir y cyfan gymaint ag a lefarodd. Pwy a rydd iddynt galon felly ynddynt, fel y ofnant fi ac y cadwant fy holl orchmynion bob dydd, fel y bon dda iddynt ac iw meibion trwyr oesoedd? Ewch, dywedais wrthynt, trowch yn ôl chi ich tai, Ond ti, saf yma gyda mi, a byddaf yn siarad â thi am y gorchmynion ar deddfau ar barnedigaethau y byddi din eu dysgu iddynt hwy, a gadewch iddynt eu gwneud felly yn y tir yr wyf fin ei roi iddynt hwy yn etifeddiaeth. A byddwch yn cadw i wneud yn y modd y

gorchmynnodd yr Arglwydd eich Duw i chwi; ni fyddwch yn troi or neilltu ir dde nac ir chwith. Yn ôl yr holl ffordd y gorchmynnodd yr Arglwydd dy Dduw i ti gerdded ynddi, fel y rhydd orffwys i ti, ac y bydd yn dda i ti, ac y byddwch fyw yn hir ar y ddaear yr ydych yn ei hetifeddu.

6

A dymar gorchmynion ar deddfau ar barnedigaethau a orchmynnodd yr Arglwydd ein Duw eu dysgu i chwi iw gwneud felly yn y tir yr ydych chwi yn mynd i mewn yno iw etifeddu. Er mwyn i chwi ofnir Arglwydd eich Duw, cadw ei holl ddeddfau ai orchmynion, y rhai yr wyf fi yn eu gorchymyn i ti heddiw, ti ath feibion a meibion dy feibion, holl ddyddiau dy fywyd, er mwyn i chwi fyw yn hir.

A chlyw, Israel, a gwarchod i wneud, fel y bon dda i ti, ac fel y lluosogwch yn fawr iawn, yn union fel y llefarodd yr Arglwydd Dduw dy dadau i roi i ti dir yn llifo â llaeth a mêl, A dymar deddfau ar barnedigaethau, cymaint ag a orchmynnodd yr Arglwydd i feibion Israel yn yr anialwch, wedi iddynt fynd allan o dir yr Aifft. Gwrando, Israel, yr Arglwydd ein Duw ni, un Arglwydd yw. Ac fe geri di yr Arglwydd dy Dduw oth holl feddwl, ac oth holl enaid, ac oth holl nerth. A bydd y geiriau hyn, cymaint ag yr wyf fi yn eu gorchymyn i ti heddiw, yn dy galon, ac yn dy enaid. A byddi yn eu dysgu ith feibion, a byddi yn siarad amdanynt wrth eistedd yn y tŷ, a wrth gerdded ar y

ffordd, a wrth orwedd, a wrth godi. Ac feu rhwymi ar dy law yn arwydd, a byddant yn ddi-siglo o flaen dy lygaid. A byddwch yn eu hysgrifennu ar byst drws eich tai ac ar eich pyrth.

A bydd pan ddawr Arglwydd dy Dduw â thi i mewn ir tir a dyngodd ith dadau, i Abraham, ac i Isaac, ac i Jacob, iw roi i ti, ddinasoedd mawr a da nas adeiladaist, tai llawn o bob peth da nas llenwaist ti, pydewau wedi eu naddu nas naddaist ti, gwinllannoedd a llwyni olewydd nas planaist ti, ac wedi i ti fwyta ac wedi i ti gael dy ddigoni, cymera ofal rhag iti anghofio or Arglwydd dy Dduw ath ddug allan o dir yr Aifft, o dŷ caethiwed. Ofna yr Arglwydd dy Dduw, gwasanaethu iddo ef yn unig, glynu wrtho ef, a thyngu ar ei enw ef.

Peidiwch â mynd ar ôl duwiau eraill o blith duwiaur cenhedloedd sydd och cwmpas, oherwydd Duw eiddigeddus ywr Arglwydd dy Dduw yn dy ganol di, rhag ir Arglwydd dy Dduw ddigio mewn llid yn dy erbyn di, ath ddinistrio di oddi ar wyneb y ddaear.

Nid profi yr Arglwydd dy Dduw, yn y modd y profasoch ef yn y prawf. Gan gadw byddin cadw orchmynion yr Arglwydd dy Dduw, y tystiolaethau ar ordinhad, cymaint ag a orchmynnodd i ti. Ac fe wnei di yr hyn syn blesio ac yr hyn syn dda gerbron yr Arglwydd dy Dduw, fel y byddon dda i ti, ac y doi di ac y etifeddi di y tir da a dyngodd yr Arglwydd ith dadau, i yrru allan dy holl elynion oth flaen, fel y llefarodd yr Arglwydd.

A bydd pan ofynno dy fab i ti yfory, gan ddweud, Beth ywr tystiolaethau, ar ordinhad ar barnedigaethau, a orchmynnodd yr Arglwydd ein Duw i ni? Ac fe ddywedi wrth dy fab, Gweision oeddem ni i Pharo yng ngwlad yr Aifft, ac arweiniodd yr Arglwydd ni allan oddi yno â llaw gref ac â braich uchel. Ac rhoddodd yr Arglwydd arwyddion a rhyfeddodau mawr a drwg yn yr Aifft ar Pharo ac ar ei dŷ on blaen ni, Ac arweiniodd ni allan oddi yno i roi i ni y tir hwn, yr hwn a dyngodd ei roi in tadau. Ac fe orchmynnodd yr Arglwydd i ni wneud yr holl ddeddfau hyn, ofnir Arglwydd ein Duw, fel y bon dda i ni bob dydd, fel y byddwn fyw fel heddiw hefyd. Ac bydd trugaredd i ni, os cadwn i wneud yr holl orchmynion hyn gerbron yr Arglwydd ein Duw, fel y gorchmynnodd i ni.

7

Os y dygir di gan yr Arglwydd dy Dduw i mewn ir tir yr wyt yn mynd yno iw etifeddu, ac y gyrrir cenhedloedd mawr oth flaen, yr Hethiaid ar Girgasiaid ar Amoriaid ar Canaaneaid ar Perisiaid ar Hifiaid ar Jebusiaid, saith cenedl lawer a chryfach na chwi Ac fe fydd yr Arglwydd dy Dduw yn eu bradychu hwy ith ddwylo di, a byddin eu taro hwy, â dinistr feu dileï hwy, ni fyddin gwneud cyfamod â hwy, ac ni ddangosir trugaredd atynt hwy. Ac nid ydych chwaith i briodi â hwy; ni roddwch eich merch iw fab ef, ac ni chymerwch ei ferch ef ich mab chwi. Oherwydd bydd yn troi dy fab i ffwrdd oddi wrthyf fi, a bydd yn gwasanaethu duwiau eraill, a bydd yr Arglwydd yn digio mewn llid yn eich

erbyn chwi, a bydd yn dy ddinistrio di yn gyflym. Ond felly y gwnewch iddynt: yr allorau eu byddwch yn dymchwel, ar colofnau eu byddwch yn dryllio, ar llwyni eu byddwch yn torri i lawr, a delwau cerfedig eu duwiau byddwch yn llosgi â thân. Oherwydd pobl sanctaidd wyt ti ir Arglwydd dy Dduw, ac fe ddewisodd yr Arglwydd dy Dduw di i fod iddon bobl drysor ymhlith yr holl genhedloedd sydd ar wyneb y ddaear.

Nid oherwydd eich bod yn niferus ymhlith yr holl genhedloedd y dewisodd yr Arglwydd chi, ac y dewisodd yr Arglwydd chi, oherwydd yr ydych ychydig ymhlith yr holl genhedloedd. Ond oherwydd ir Arglwydd eich caru chi, ac i gadwr llw a dyngodd ich tadau, yr arweiniodd yr Arglwydd chi allan â llaw gref, a phrynodd yr Arglwydd chi yn ôl o dŷ caethiwed, o law Pharo brenin yr Aifft. Ac fe fyddin gwybod, oherwydd yr Arglwydd dy Dduw, hwn yw Duw, Duw ffyddlon, syn cadw cyfamod a thrugaredd ir rhai syn ei garu ef ac ir rhai syn cadw ei orchmynion ef i fil o genedlaethau, Ac yn talun ôl ir rhai syn casáu yn ôl eu hwyneb iw dinistrio hwy, ac ni fydd yn oedi ir rhai syn casáu, yn ôl eu hwyneb bydd yn talun ôl iddynt.

A chedwi y gorchmynion, ar ordinhad, ar barnedigaethau hyn, cymaint ag yr wyf yn eu gorchymyn i ti heddiw iw gwneud. Ac fe fydd pan y byddwch yn clywed y deddfau hyn, ac yn eu cadw ac yn eu gwneud, y bydd yr Arglwydd dy Dduw yn gwarchod i ti y cyfamod ar trugaredd a dyngodd ich tadau. Ac fe fydd yn dy garu di, ac yn dy fendithio di, ac yn dy amlhau di, ac yn bendithio epil dy groth, a ffrwyth dy ddaear, dy ŷd, ath win, ath

olew, buchesi dy ychen, a phreiddiau dy ddefaid ar y ddaear a dyngodd yr Arglwydd ith dadau ei rhoi i ti. Bendithiol fyddi di ymhlith yr holl genhedloedd, ni fydd yn eich plith un amhlantadwy na diffrwyth, ac yn dy dda byw. A bydd yr Arglwydd dy Dduw yn tynnu oddi wrthyt bob salwch, a holl glefydau drwg yr Aifft, y rhai a welaist, a chymaint ag a adwaenaist, ni fydd yn eu gosod arnat ti, ond fe fydd yn eu gosod hwy ar bawb syn dy gasáu di.

Ac fe fwytei di holl ysbail y cenhedloedd y maer Arglwydd dy Dduw yn ei roi i ti, ni fydd dy lygad yn arbed arnynt, ac ni ddylech wasanaethu eu duwiau hwy, oherwydd magl yw hyn i ti.

Os dywedi di yn dy feddwl dy hun, Maer genedl hon yn fwy na fi, sut y gallaf eu difa? Paid ag ofni hwy, yn sicr cofia gymaint a wnaeth yr Arglwydd dy Dduw i Pharo ac ir holl Eifftiaid, Y treialon mawr a welodd dy lygaid, yr arwyddion ar rhyfeddodau mawr hynny, y llaw gref ar fraich uchel, fel y dug yr Arglwydd dy Dduw di allan, felly y gwnar Arglwydd eich Duw ir holl genhedloedd yr wyt ti yn eu hofni ou blaen. Ac bydd yr Arglwydd dy Dduw yn anfon y cacwn yn eu herbyn, nes y bydd y rhai sydd ar ôl ar rhai syn cuddio rhagot wedi eu dinistrio Ni fyddi di yn cael dy daro ou blaen hwy, oherwydd maer Arglwydd dy Dduw gyda thi, Duw mawr a chadarn. Ac bydd yr Arglwydd dy Dduw yn difar cenhedloedd hyn oth flaen yn raddol bach; ni fyddin gallu eu difa hwy yn gyflym, rhag ir tir ddod yn anghyfannedd, ac ir bwystfilod gwyllt amlhau arnat ti.

A bydd yr Arglwydd dy Dduw yn eu bradychu hwy ith ddwylo di, a byddin eu dinistrio â dinistr mawr, hyd nes y byddi wedi eu difan llwyr, Ac fe fydd yn traddodi eu brenhinoedd ich dwylo chwi, a byddwch yn dinistrio eu henw or lle hwnnw; ni fydd neb yn gwrthsefyll yn dy erbyn di, hyd nes y byddwch yn eu dinistrion llwyr.

Byddwch yn llosgi delwau cerfedig eu duwiau â thân; peidiwch â dymuno arian, na chymryd aur oddi arnynt i chi eich hun, rhag i chi faglu trwyddo, oherwydd ffieidd-dra ir Arglwydd eich Duw yw hyn. Ac ni ddoi â ffieidd-dra i mewn ith dŷ, a byddin fellith fel hyn, â ffieidd-dra byddin ffieiddio, ac â ffieidd-dra byddin ei ffieiddio, oherwydd mellith ydyw.

8

Yr holl orchmynion yr wyf i yn eu gorchymyn i chwi heddiw, cadwch hwy iw gwneud, fel y byddwch fyw ac yn amlhau, ac y deloch i mewn ac etifeddur tir a dyngodd yr Arglwydd eich Duw ich tadau. Ac fe goffi di yr holl ffordd a arweiniodd yr Arglwydd dy Dduw di yn yr anialwch, fel y gallai dy ddarostwng di ath brofi di, ac adnabod yr hyn sydd yn dy galon di, a gedwi di ei orchmynion ai peidio. Ac feth gostiodd ef, ac fe achosodd newyn i ti, ac feth borthodd âr manna, na wyddai dy dadau amdano, er mwyn datgan i ti nad ar fara yn unig y bydd dyn yn byw, ond ar bob gair syn dod allan trwy enau Duw y bydd dyn yn byw. Ni heneiddiodd dy ddillad arnat, ni dreuliwyd dy sandalau arnat,

ni galedodd dy draed, wele ddeugain mlynedd.

A byddin gwybod yn dy galon, oherwydd fel y mae dyn yn disgyblu ei fab, felly y bydd yr Arglwydd dy Dduw yn dy ddisgyblu di. A byddi din cadw gorchmynion yr Arglwydd dy Dduw i rodio yn ei ffyrdd ef, ac iw ofni ef.

Oherwydd bydd yr Arglwydd dy Dduw yn dod â thi i dir da a helaeth, lle mae ffrydiau dyfroedd a ffynhonnaur dyfnderoedd yn tarddu trwyr gwastadeddau a thrwyr mynyddoedd, Tir o wenith a haidd, gwinwydd, coed ffigys, pomgranadau, tir o goed olewydd, olew a mêl, Tir lle na fyddin bwyta dy fara gyda tlodi, ac na fyddi mewn angen o ddim arni; tir y mae ei cherrig yn haearn, ac oi mynyddoedd fe gloddii efydd.

A byddin bwyta ac yn cael dy ddigoni, a byddin bendithior Arglwydd dy Dduw ar y ddaear dda y mae ef wedi ei rhoi i ti. Cymera ofal rhag iti anghofior Arglwydd dy Dduw, a pheidio â chadw ei orchmynion ef, ai farnedigaethau ai ddeddfau ef, y rhai yr wyf fi yn eu gorchymyn i ti heddiw Nid ar ôl bwyta a chael dy lenwi, ac ar ôl adeiladu tai da a phreswylio ynddynt, ath wartheg ath ddefaid wedi eu lluosogi i ti, arian ac aur wedi eu lluosogi i ti, a phopeth a fydd i ti wedi ei luosogi i ti, dy godi yn dy galon, ac anghofior Arglwydd dy Dduw, a ddaeth â thi allan o dir yr Aifft, allan o dŷ caethiwed, yr hwn ath arweiniodd trwyr anialwch mawr ac ofnadwy honno, ller oedd neidr yn brathu, a sgorpion, a syched, lle nad oedd dŵr, yr hwn a ddug allan i ti or graig serth ffynnon ddŵr or un ath borthodd di âr

manna yn yr anialwch, yr hwn ni wyddost ti amdano, ac ni wyddai dy dadau amdano, er mwyn dy ddarostwng di, ath brofi di, ac i wneud yn dda i ti ar y diwedd yn nyddiau dy oes. Paid â dweud yn dy galon, fy nghryfder i, a gallu fy llaw i, a greodd i mi y nerth mawr hwn. Ac fe goffi di yr Arglwydd dy Dduw, oherwydd ef syn rhoi cryfder i ti i wneud nerth, ac er mwyn iddo sefydlu ei gyfamod a dyngodd yr Arglwydd ith dadau, fel heddiw.

Ac os byddwch yn llwyr anghofior Arglwydd eich Duw, ac yn mynd ar ôl duwiau eraill, ac yn eu gwasanaethu, ac yn ymgrymu iddynt, tystiaf i chwi heddiw y nefoedd ar ddaear y byddwch yn sicr ddarfod. Fel y maer Arglwydd eich Duw yn dinistrior holl genhedloedd eraill och blaen, felly y byddwch chwithaun darfod, oherwydd na wrandawsoch ar lais yr Arglwydd eich Duw.

9

Gwrando, Israel, rwyt tin croesir Iorddonen heddiw i fynd i mewn i etifeddu cenhedloedd mawrion a chryfach na chi, dinasoedd mawrion a chaeror hyd at y nefoedd. pobl fawr a niferus a thal, meibion Anac, y rhai yr wyt tin eu hadnabod, ac yr wyt ti wedi clywed, pwy a saif yn wyneb meibion Anac? A byddin gwybod heddiw, oherwydd yr Arglwydd dy Dduw, hwn a fydd yn mynd o flaen dy wyneb di, tân yn difa yw; hwn a ddinistria hwy, a hwn au troi hwy oth wyneb di, ac au dinistria

hwy yn gyflym, yn union fel y dywedodd yr Arglwydd wrthyt. Paid â dweud yn dy galon pan fydd yr Arglwydd dy Dduw yn dinistrior cenhedloedd hyn oth flaen, gan ddweud, oherwydd fy nghyfiawnder y daeth yr Arglwydd â mi i etifeddur tir da hwn. Nid trwy dy gyfiawnder di, nac trwy sancteiddrwydd dy galon di yr wyt tin mynd i mewn i etifeddu eu tir nhw, ond oherwydd annuwioldeb y cenhedloedd hyn y bydd yr Arglwydd yn eu dinistrio nhw oth flaen di, ac er mwyn sefydlur cyfamod a dyngodd yr Arglwydd in tadau ni, i Abraham ac i Isaac ac i Jacob.

A byddin gwybod heddiw nad trwy dy gyfiawnderau di y maer Arglwydd dy Dduw yn rhoi i tir tir da hwn iw etifeddu, oherwydd pobl gyndynwrthig wyt ti. Cofia, paid ag anghofio cymaint y digiaist yr Arglwydd dy Dduw yn yr anialwch, or dydd y daethost allan or Aifft, a daethost ir lle hwn; buoch yn anufuddhau ir Arglwydd.

Ac yn Horeb fe wnaethoch ddigior Arglwydd, a digiodd yr Arglwydd wrthych ich dinistrio, Wrth imi esgyn ir mynydd i gymryd y tabledi carreg, tabledir cyfamod a wnaeth yr Arglwydd gyda chwi, arhosais ar y mynydd ddeugain diwrnod a deugain noson, heb fwyta bara nac yfed dŵr. Ac rhoddodd yr Arglwydd i mi y ddwy lechen garreg wedi eu hysgrifennu â bys Duw, ac arnynt yr oedd wedi ysgrifennur holl eiriau a lefarodd yr Arglwydd atoch ar y mynydd ar ddydd y cynulliad Ac fe ddigwyddodd trwy ddeugain diwrnod a thrwy ddeugain noson y rhoddodd yr Arglwydd i mi y ddwy lechen garreg, llechir

cyfamod. Ac meddair Arglwydd wrthyf, Cod, dos i lawr yn gyflym oddi yma, oherwydd mae dy bobl, y rhai a arweiniaist allan o wlad yr Aifft, wedi gweithredun anghyfreithlon; maent wedi tramwyon gyflym or ffordd a orchmynnais iddynt, ac maent wedi gwneud iddynt eu hunain ddelw dawdd.

Ac meddair Arglwydd wrthyf, gan ddweud, rwyf wedi siarad â thi unwaith a dwywaith, gan ddweud, rwyf wedi gweld y bobl hyn, ac wele, pobl ystyfnig ydynt, Ac yn awr caniatâ i mi eu dinistrio hwy, a byddaf yn dileu eu henw o dan y nef, a byddaf yn dy wneud di yn genedl fawr a chryf, a llawer mwy na hyn. A wedi troi yn ôl, es i lawr or mynydd, ar mynydd yn llosgi â thân hyd at y nefoedd, ar ddwy lechen or tystiolaethau ar fy nwy law. Ac wedi gweld eich bod wedi pechu gerbron yr Arglwydd eich Duw, ac wedi gwneud i chwi eich hunain ddelw dawdd, ac wedi troseddu oddi wrth y ffordd a orchmynnodd yr Arglwydd i chwi ei gwneud, Ac wedi cymryd gafael ar y ddwy lechen, taflais hwy om dwy law, au drylliais och blaen. Ac ymbiliais gerbron yr Arglwydd yr ail waith yn union fel or blaen, ddeugain diwrnod a deugain noson; bara ni fwytais ac dŵr ni yfais, ynghylch eich holl bechodau chwi a bechoch wrth wneud y drwg gerbron yr Arglwydd Dduw iw ddigio ef. Ac yr wyf yn ofnus oherwydd y dicter ar llid, oherwydd ir Arglwydd gael ei gythruddo yn eich erbyn ich dinistrio, ond gwrandawodd yr Arglwydd arnaf yr adeg honno hefyd. Ac ar Aaron y digiodd iw ddinistrio ef, ac addunedais dros Aaron yn yr amser hwnnw. Ac eich pechod a wnaethoch, y llo, cymerais ef ai losgi yn y tân, ai falu gan ei ddryllion fawr iawn nes iddo ddod yn fân, a daeth fel llwch, a

thaflais y llwch ir ffrwd oedd yn disgyn or mynydd.

Ac yn y llosgi, ac yn y prawf, ac yn y beddaur chwant, yr oeddech wedi cynhyrfur Arglwydd. Ac pan anfonodd yr Arglwydd chwi allan o Cades Barnea, gan ddweud, Ewch i fyny ac etifeddwch y tir yr wyf yn ei roi i chwi, fe wrthodasoch air yr Arglwydd eich Duw, ac ni chredasoch iddo ef, ac ni wrandawsoch ar ei lais ef. Buoch yn anufuddhau ir Arglwydd or dydd y daethoch iw adnabod. Ac ymbiliais gerbron yr Arglwydd am ddeugain diwrnod a deugain noson, cymaint ag yr ymbiliais, oherwydd roedd yr Arglwydd wedi dweud y byddain eich dinistrio chwi. Ac fe weddïais at Dduw, ac fe ddywedais, Arglwydd, frenin y duwiau, paid â dinistrion llwyr dy bobl ath ran, a brynaist yn ôl, y rhai a arweiniaist allan o dir yr Aifft trwy dy nerth mawr, a thrwy dy law gref, a thrwy dy fraich uchel. Cofia Abraham ac Isaac a Jacob, dy weision, y rhai y tyngaist iddynt yn ôl dy hun, na edrych ar galedwch y bobl hyn, au hannuwioldebau, ac ar eu pechodau. Rhag i drigolion y wlad o ble y daethost â ni allan oddi yno ddweud, oherwydd na allair Arglwydd eu dwyn i mewn ir tir a addawodd iddynt, ac oherwydd ei fod yn eu casáu, feu harweiniodd allan ir anialwch iw lladd. Ac y rhain yw dy bobl ath etifeddiaeth, y rhai a ddygaist allan o dir yr Aifft yn dy nerth mawr, ac yn dy law gref, ac yn dy fraich uchel.

10

Yn yr amser hwnnw dywedodd yr Arglwydd wrthyf, Nadda i ti dy hun ddwy lech garreg yn union fel y rhai cyntaf, a dos i fyny ataf ir mynydd, a byddin gwneud i ti dy hun arch bren. Ac ysgrifenni ar y tablau y geiriau a oedd yn y tablau cyntaf a dorraist, a rho hwy yn yr arch. Ac fe wneuthum arch o goed anllygredig, ac fe naddais y tablau cerrig fel y rhai cyntaf, ac fe esgynais ir mynydd ar ddwy dalen ar fy nwylo. Ac ysgrifennodd ef ar y llachau yn ôl yr ysgrifen gyntaf y deg gair, y rhai a lefarodd yr Arglwydd atoch chwi ar y mynydd o ganol y tân, a rhoddodd yr Arglwydd hwy i mi. Ac wedi troi yn ôl es i lawr or mynydd, a rhoddais y llachau yn yr arch a wneuthum, ac yr oeddent yno, fel y gorchymynodd yr Arglwydd i mi. Ac ymadawodd meibion Israel o Beeroth meibion Jakan i Moserah, yno bu farw Aaron, a chladdwyd ef yno, a gwasanaethodd Eleazar ei fab fel offeiriad yn ei le. O yna aethant i Gadgad, ac o Gadgad i Etebatha, tir ffrydiau dyfroedd.

Yn yr amser hwnnw dosbarthodd yr Arglwydd lwyth Lefi, i gario arch cyfamod yr Arglwydd, i sefyll o flaen yr Arglwydd, i weinidogaethu ac i weddïo ar ei enw ef hyd y dydd hwn. Trwy hyn nid oes ir Lefiaid gyfran na rhan ymhlith eu brodyr, yr Arglwydd ei hun yw ei ran ef, fel y dywedodd wrtho. Ac fe sefais i yn y mynydd ddeugain diwrnod a deugain noson. A gwrandawodd yr Arglwydd arnaf fi yn yr amser hwn hefyd, ac nid oedd yr Arglwydd yn fodlon eich dinistrio chwi. Ac meddair Arglwydd wrthyf, Dos, cychwyn o flaen y bobl hyn, a gad iddynt fynd i mewn a meddiannur tir a dyngais iw tadau ei roi iddynt.

Ac yn awr, Israel, beth y maer Arglwydd dy Dduw yn ei ofyn gennytt ti, ond ofnir Arglwydd dy Dduw, a rhodio yn ei holl ffyrdd ef, ai garu ef, a gwasanaethur Arglwydd dy Dduw oth holl galon, ac oth holl enaid, cadw gorchmynion yr Arglwydd dy Dduw, ai ddeddfau, cymaint ag yr wyf yn eu gorchymyn i ti heddiw, fel y bon dda i ti. Wele, eiddor Arglwydd dy Dduw ywr nef a nef y nefoedd, y ddaear a phopeth sydd ynddi. Ond dewisodd yr Arglwydd eich tadau iw caru hwy, a dewisodd eu had ar eu hôl hwy, sef chwi, o blith yr holl genhedloedd, fel y mae heddiw. Ac fe enwaedwch galedwch eich calon, ac ni chaledwch eich gwddf. Oherwydd yr Arglwydd eich Duw chi, hwn yw Duw y duwiau, ac Arglwydd yr arglwyddi, y Duw mawr, a chryf, ac ofnadwy, yr hwn nid ywn dangos ffafriaeth, ac nid ywn derbyn rhodd, yn gwneud barn ir dieithriyn ar amddifad ar weddw, ac yn carur dieithriyn i roi iddo fara a dillad. Ac fe garwch yr estron, oherwydd estronion oeddech yng ngwlad yr Aifft.

Ofna yr Arglwydd dy Dduw, a gwasanaethu ef, a glynu wrtho ef, a thyngu wrth ei enw ef. Hwn yw dy ymffrost, a hwn yw dy Dduw, yr hwn a wnaeth i ti y pethau mawr a gogoneddus hyn, a welodd dy lygaid. Mewn saith deg o eneidiau aeth dy dadau i lawr ir Aifft, ond yn awr gwnaeth yr Arglwydd dy Dduw di yn fel sêr y nefoedd o ran lliaws.

11

Ac fe geri di yr Arglwydd dy Dduw, a chadw ei warchodfeydd, ai ddeddfau, ai orchmynion, ai farnedigaethau yr holl ddyddiau. Ac fe fyddwch yn gwybod heddiw, oherwydd nid eich plant chwi, cymaint ag nad ydynt yn gwybod nac a welsant addysg yr Arglwydd eich Duw chwi, ai bethau mawr ef, ai law gref, ai fraich uchel, ar arwyddion ei, ar rhyfeddodau ei, a gymaint ag a wnaeth yng nghanol yr Aifft i Pharo frenin yr Aifft, ac iw holl dir ef a chymaint a wnaeth i nerth yr Eifftiaid, au cerbydau, au ceffylau, au nerth, fel y gorlifodd dŵr y Môr Coch dros eu hwynebau wrth iddynt eich erlid chi or tu ôl, a dinistriodd yr Arglwydd hwy hyd heddiw a chymaint a wnaeth ef i ni yn yr anialwch hyd nes y daethoch ir lle hwn, a chynifer a wnaeth i Dathan ac Abiram, meibion Eliab fab Reuben, y rhai y agorodd y ddaear ei genau au llyncu hwy, au tai, au pebyll, au holl sylwedd oedd gyda hwy yng nghanol holl Israel, Oherwydd mae eich llygaid wedi gweld holl weithredoedd mawr yr Arglwydd, cymaint ag a wnaeth yn eich plith heddiw.

Ac fe gadwch chi yr holl orchmynion ei, gymaint ag yr wyf fi yn eu gorchymyn i ti heddiw, fel y byddwch fyw, ac y byddwch yn lluosogi, ac wedi mynd i mewn y byddwch yn etifeddur tir yr ydych chin croesir Iorddonen yno iw etifeddu Fel y byddwch yn byw yn hir ar y ddaear y tyngodd yr Arglwydd ich tadau ei rhoi iddynt hwy ac iw had hwy gyda hwy, gwlad yn llifo â llaeth a mêl. Oherwydd maer tir yr wyt yn mynd i mewn iddo yno iw etifeddu, nid yw fel tir yr Aifft, o ble y daethoch allan oddi yno, pan fyddant yn haur had ac yn ei ddyfrhau âu traed, fel gardd lysiau. Ond y tir yr wyt yn mynd i mewn iddo iw etifeddu, tir

mynyddig a gwastad ydyw, ac fe yfith ddŵr o law y nef. Tir y maer Arglwydd dy Dduw yn ei oruchwylio yn barhaus, y mae llygaid yr Arglwydd dy Dduw arni o ddechraur flwyddyn hyd ddiwedd y flwyddyn.

Os yn wir y clywch chi yr holl orchmynion yr wyf fi yn eu gorchymyn i ti heddiw, i garur Arglwydd dy Dduw ac iw wasanaethu ef oth holl galon ac oth holl enaid A bydd yn rhoi glaw ith tir yn ôl y tymor, y cynnar ar hwyr, a byddin dod âth yd i mewn, ath win, ath olew, a bydd yn rhoi porthiant yn dy feysydd ith dda, a bwytei ac a lenwir, Tala sylw i ti dy hun rhag ith galon dyfun dew, a chwithau droi or neilltu, a gwasanaethu duwiau eraill, au haddoli hwy. ac yn ddig â llid yr Arglwydd arnoch chwi, a bydd yn cau y nefoedd, ac ni fydd glaw, ar tir ni fydd yn rhoi ei ffrwyth, a byddwch yn darfod yn gyflym or tir da yr hwn a roddodd yr Arglwydd i chwi.

Ac fe fwriwch y geiriau hyn i mewn ich calon ac i mewn ich enaid, ac fe rymwch hwy yn arwydd ar eich llaw, a bydd yn ddiysgog o flaen eich llygaid, Ac fe ddysgwch chi hwy ich plant siarad ynddynt wrth i chi eistedd yn eich tŷ, ac wrth i chi fynd ar eich ffordd, ac wrth i chi gysgu, ac wrth i chi godi. A byddwch yn eu hysgrifennu ar byst drysau eich tai, ac ar eich pyrth, fel y byddwch yn byw yn hir, a dyddiau eich meibion ar y ddaear a dyngodd yr Arglwydd ich tadau ei rhoi iddynt, fel dyddiaur nefoedd ar y ddaear. Ac fe fydd, os clywch chin ofalus yr holl orchmynion hyn yr wyf fin eu gorchymyn i ti heddiw iw gwneud, i garur Arglwydd ein Duw ni, ac i rodio yn ei holl

ffyrdd ef, ac i lynu wrtho ef, Ac fe fwrwr Arglwydd allan yr holl genhedloedd hyn och blaen, ac fe etifeddwch genhedloedd mwy a chryfach na chwi. Pob lle y bydd ôl eich troed yn ei sathru, bydd yn eiddo i chwi, or anialwch ac Antilibanus, ac o afon Melas, afon Ewffrates, a hyd at y môr yn y gorllewin, bydd eich terfynau. Ni fydd neb yn sefyll yn eich erbyn, a bydd yr Arglwydd eich Duw yn gosod eich ofn ach dychryn ar wyneb yr holl ddaear y byddwch yn sathru arni, yn y modd y llefarodd wrthych.

Wele, rwyn rhoi och blaen heddiw y fendith ar felltith, Y fendith, os clywch orchmynion yr Arglwydd eich Duw, cymaint ag yr wyf yn eu gorchymyn i chwi heddiw, ar felltith, os na chlywch orchmynion yr Arglwydd eich Duw, cymaint ag yr wyf fi yn eu gorchymyn i chwi heddiw, a chwi gael eich arwain ar gyfeiliorn or ffordd yr hon a orchmynnais i chwi, gan fynd i wasanaethu duwiau eraill, y rhai nad ydych yn eu hadnabod. A bydd pan ddawr Arglwydd dy Dduw â thi i mewn ir tir yr wyt yn croesi yno iw etifeddu, y byddin rhoi bendith ar fynydd Gerisim, ar felltith ar fynydd Ebal. Onid ywr rhain tu hwnt ir Iorddonen, ar hyd ffordd y gorllewin lle maer haul yn machlud, yng ngwlad Canaan, lle maer trigolion yn byw ir gorllewin yn ymyl Golgol, ger y dderwen uchel? Oherwydd yr ydych chwi yn croesir Iorddonen, gan fynd i mewn i etifeddur tir y maer Arglwydd ein Duw yn ei roi i chwi yn etifeddiaeth ar hyd yr holl ddyddiau, a byddwch yn preswylio ynddi.

Ac fe gadwch i wneud ei holl orchmynion, ar barnedigaethau

hyn, cymaint ag yr wyf yn rhoi och blaen heddiw.

12

Ac y rhain ywr gorchmynion ar barnedigaethau y byddwch yn eu cadw iw gwneud yn y tir y mae Arglwydd Dduw eich tadau yn ei roi i chi yn etifeddiaeth, yr holl ddyddiau y byddwch yn byw ar y ddaear. Â dinistr byddwch yn dinistrior holl leoedd lle gwasanaethon nhw yno iw duwiau, y rhai yr ydych chin eu hetifeddu, ar y mynyddoedd uchel, ac ar y bryniau, ac o dan bob coeden ddeiliog, A byddwch yn dinistrio eu hallorau hwy, a byddwch yn dryllio eu colofnau hwy, a byddwch yn torri i lawr eu llwyni hwy, a byddwch yn llosgi â thân ddelwau cerfiedig eu duwiau hwy, a byddwch yn dinistrio eu henw hwy or lle hwnnw. Ni wnewch chi felly ir Arglwydd eich Duw. Ond ir lle y bydd yr Arglwydd dy Dduw yn ei ddewis yn un och dinasoedd i enwi ei enw yno ac i gael ei alw arno, a byddwch yn ceisio ac yn dod yno. Ac fe ddygwch yno eich poethoffrymau, ach aberthau, ach blaenffrwythau, ach gweddïau, ach offrymau gwirfoddol, ach cytundebau, cyntafanedig eich ychen ach defaid. A byddwch yn bwyta yno o flaen Arglwydd eich Duw, a byddwch yn llawenhau ynghylch popeth y byddwch yn rhoi eich llaw arno, chi ach cartrefi, fel y maer Arglwydd eich Duw wedi eich bendithio chi.

Ni wnewch chi bopeth a wnawn ni yma heddiw, pob un yr hyn syn gymeradwy yn ei olwg Oherwydd nid ydych wedi dod hyd

yn awr ir gorffwys ac ir etifeddiaeth y maer Arglwydd eich Duw yn ei rhoi i chwi. Ac fe fyddwch yn croesir Iorddonen, ac fe fyddwch yn preswylio ar y ddaear y maer Arglwydd ein Duw yn ei rhoi yn etifeddiaeth i chwi, ac fe fydd yn rhoi gorffwys i chwi rhag eich holl elynion och cwmpas, ac fe fyddwch yn preswylio mewn diogelwch. A bydd y lle y bydd yr Arglwydd dy Dduw yn ei ddewis iw enw gael ei alw yno, yno y byddwch yn dwyn yr holl bethau yr wyf yn eu gorchymyn i chwi heddiw, eich poethoffrymau, ach aberthau, ach degymau, a blaenffwythau eich dwylo, a phob rhodd etholedig och rhoddion, pa rai bynnag y byddwch yn eu haddo ir Arglwydd eich Duw. Ac fe fyddwch yn llawenhau o flaen Arglwydd eich Duw, chi ach meibion, ach merched, ach gweision, ach morynion, ar Lefiad sydd ar eich pyrth, oherwydd nid oes iddo ef ran na choelbren gyda chi. Tala sylw i ti dy hun, rhag iti ddwyn i fyny dy offrymau poeth ym mhob lle y gweli di. Ond ir lle y bydd yr Arglwydd dy Dduw yn ei ddewis yn un oth lwythau, yno y dygwch eich poethoffrymau, ac yno y gwnei bopeth a orchmynnaf i ti heddiw. Ond yn ôl dy holl awydd byddi din aberthu, a byddi din bwyta cig yn ôl bendith yr Arglwydd dy Dduw, a roddodd i ti ym mhob dinas; bydd yr aflan ar glân yn ei fwyta gydai gilydd, fel gafrewig neu garw. Ond peidiwch â bwytar gwaed, tywalltewch ef ar y ddaear fel dŵr.

Ni fyddi din gallu bwyta yn dy ddinasoedd y degfed ran oth rawn, ath win, ath olew, y cyntaf-anedig oth ychen ath ddefaid, ar holl weddïau y byddin eu haddo, ath gytundebau, a ffrwyth cyntaf dy ddwylo. Ond bwyti ef o flaen yr Arglwydd dy Dduw yn y lle y bydd yr Arglwydd dy Dduw yn ei ddewis, ti ath fab, ath

ferch, dy was, ath forwyn, ar dieithryn sydd yn dy ddinasoedd, a llawenhau o flaen yr Arglwydd dy Dduw ar bopeth y rhoi dy law arno.

Talu sylw i ti dy hun: paid â gadael y Lefiad gydol yr amser yr wyt tin byw ar y ddaear.

Os bydd yr Arglwydd dy Dduw yn ehangu dy ffiniau, yn union fel y llefarodd wrthyt, a byddin dweud, Bwytaf gig, os bydd dy enaid yn dymuno bwyta cig, yna bwyta gig yn ôl holl ddymuniad dy enaid. Os yw dy le yn bell, y byddair Arglwydd dy Dduw yn ei ddewis yno iw enw gael ei alw yno, yna aberthu oth ychen ac oth ddefaid y bydd Duw yn eu rhoi i ti, yn y modd y gorchymynais i ti, a bwyta yn dy ddinasoedd yn ôl awydd dy enaid. Fel y bwytëir y gafrewig ar carw, felly y bwytei di ef; bydd yr aflan yn dy blith ar glân fel ei gilydd yn bwyta. Tala sylwn gryf i beidio â bwyta gwaed, oherwydd gwaed yw ei enaid; ni fwytir yr enaid gydar cig. Ni fyddwch yn ei fwyta; byddwch yn ei dywallt ar y ddaear fel dŵr. Nid ei fwyti, fel y bon dda i ti ac ith feibion ar dy ôl, os gwnei di yr hyn syn dda a chymeradwy gerbron yr Arglwydd dy Dduw. Ond dy bethau sanctaidd, os dônt i ti, a chymryd dy weddi, byddin dod ir lle y bydd yr Arglwydd dy Dduw yn dewis iw enw gael ei alw yno. A byddin gwneud dy boethoffrymau, byddin offrymur cig ar allor yr Arglwydd dy Dduw, ond byddin tywallt gwaed dy aberthau at waelod allor yr Arglwydd dy Dduw, a byddin bwytar cig. Cadw a gwrando, a byddi din gwneud pob un or geiriau yr wyf fin eu gorchymyn i ti, fel y bydd yn dda i ti ac ith feibion trwyr

oesoedd, os byddi din gwneud yr hyn syn blesio ac yn dda gerbron yr Arglwydd dy Dduw.

Os bydd yr Arglwydd dy Dduw yn dinistrior cenhedloedd y byddin mynd yno i etifeddu eu tir oth flaen, ac y byddin cymryd meddiant ohono, ac yn preswylio yn eu tir hwy, Tala sylw i ti dy hun; paid â cheisio dilyn ar eu hôl hwy ar ôl iddynt gael eu dinistrion llwyr oth flaen, gan ddweud, Sut maer cenhedloedd hyn yn gwneud iw duwiau? Gwnaf finnau yr un modd. Ni wnei di felly ith Dduw dy hun, oherwydd y pethau ffiaidd yr Arglwydd a gasodd ef, gwnaethant hwy iw duwiau hwy, gan iddynt losgi eu meibion au merched mewn tân iw duwiau hwy.

13

Pob gair yr wyf i yn ei orchymyn i chwi heddiw, cadwch hwn iw wneud; na ychwanegwch ato, ac na thynnwch ddim ohono.

Os ond cyfyd ynot broffwyd neu freuddwydiwr breuddwyd, ac y rhydd i ti arwydd neu rhyfeddod, ac os dawr arwydd neur rhyfeddod y siaradodd amdano atat ti, gan ddweud, gadewch i ni fynd a gwasanaethu duwiau eraill nad ydych chin eu hadnabod, Ni chlywch eiriaur proffwyd hwnnw nar breuddwydiwr y freuddwyd honno, oherwydd y maer Arglwydd eich Duw yn eich profi chwi, i wybod a ydych yn caru eich Duw och holl galon, ac och holl enaid. Ewch ar ôl yr Arglwydd eich Duw, ac ofnwch ef, a gwrandewch ar ei lais ef, ac ymlynwch

wrtho ef. A bydd y proffwyd hwnnw neur breuddwydiwr hwnnw farw, oherwydd llefarodd ith dwyllo di oddi wrth yr Arglwydd dy Dduw ath ddug di allan o dir yr Aifft, ath brynodd di or gaethiwed, ith yrru di oddi ar y ffordd yr a orchmynnodd yr Arglwydd dy Dduw i ti gerdded ynddi, a byddin dileur drwg och plith.

Os ond dylai dy frawd o dy dad neu o dy fam dy annog di, neu dy fab, neu dy ferch, neu dy wraig sydd yn dy fynwes, neu ffrind cyfartal âth enaid, yn gyfrinachol gan ddweud, gadewch i ni fynd a gwasanaethu duwiau eraill, y rhai na adnabyddaist ti nath dadau, oddi wrth dduwiaur cenhedloedd sydd och cwmpas, y rhai syn agos atat neur rhai sydd ymhell oddi wrthyt, o ben y ddaear hyd ben y ddaear, Ni chydsyni ag ef, ac ni wrandewi arno, ac ni arbeda dy lygad arno, ni chwennychi arno, ac ni chuddii ef. Cyhoeddi, byddi yn cyhoeddi amdano ef, a bydd dy ddwylo di arno ef yn gyntaf iw ladd ef, a dwylor holl bobl ar y diwedd. Ac fei llabyddiant ef â cherrig, a bydd farw, oherwydd ceisiodd dy droi di i ffwrdd oddi wrth yr Arglwydd dy Dduw, yr hwn ath ddug allan o dir yr Aifft, o dŷ caethiwed. Ac bydd Israel gyfan, ar ôl clywed, yn ofni, ac ni fydd yn gwneud eto y peth drwg hwn yn eich plith.

Os ond y clywi yn un oth ddinasoedd, y rhai y maer Arglwydd dy Dduw yn eu rhoi i ti i breswylio ynddynt, yn dweud Aeth allan ddynion anghyfreithlon och plith chi, a throisant i ffwrdd bawb y rhai oedd yn preswylio yn eu tir, gan ddweud, Awn a gwasanaethwn dduwiau eraill, y rhai nad oeddech chin eu

hadnabod. ac tensiwn a chwestiynau, a byddi din chwilion ddwys iawn, ac wele, yn wir ac yn glir y gair, maer ffieidd-dra hwn wedi digwydd yn eich plith Gan ddileu byddi din dinistrio pawb syn trigo yn y tir hwnnw â chleddyf, trwy felltith byddwch chin ei chysegru hi, a phopeth sydd ynddi. Ac fe gasgli di holl ysbail ohoni iw llwybrau, ac fe losgi dir ddinas â thân, ai holl ysbail gydar holl bobl gerbron yr Arglwydd dy Dduw, a bydd yn anghyfannedd am byth, ni chaiff ei hailadeiladu eto. Ac ni fydd dim or peth cysegredig yn glynu yn dy law, fel y bydd yr Arglwydd yn troi i ffwrdd o ddig ei lid, ac y bydd yn rhoi trugaredd i ti, ac y bydd yn trugarháu wrthyt, ac y bydd yn dy luosogi, yn y modd y tyngodd ith dadau, os gwrandewi ar lais yr Arglwydd dy Dduw, i gadw ei orchmynion ef, cymaint ag yr wyf fi yn eu gorchymyn i ti heddiw, i wneud y da ar peth cymeradwy gerbron yr Arglwydd dy Dduw.

14

Meibion ydych ir Arglwydd eich Duw; ni ddylech osod moelder rhwng eich llygaid dros farw. Oherwydd pobl sanctaidd wyt ti ir Arglwydd dy Dduw, a dewisodd yr Arglwydd dy Dduw di i fod yn bobl iddo ef yn drysor o blith holl genhedloedd sydd ar wyneb y ddaear. Ni ddylech fwyta unrhyw ffieidd-dra. Dymar anifeiliaid y byddwch yn eu bwyta: llo o ychen, ac oen o ddefaid, a myn o geifr, carw, a gasél, a phygarg, orycs, a jiraff. Pob anifail syn rhannur carn, ac yn hollti dau garn, ac yn codi cil ymhlith y da, y rhain y cewch eu bwyta. Ac ni fyddwch yn bwytar rhain or

rhai syn cnoi cil, ac or rhai syn rhannur carnau ac yn hollti crafangau: y camel, y troedflewog ar dassie, oherwydd maent yn cnoi cil ond nid ydynt yn rhannur garn. Maer rhain yn aflan i chwi. Ac y mochyn, oherwydd ei fod yn rhannur carn hwn, ac yn hollti holltaur carn, ond nid yw hwn yn cnoi cil, aflan yw hwn i chwi; ou cig hwy ni fwytewch, ac âu celain hwy ni chyffyrddwch.

Ac fe fwytewch y rhain o blith popeth sydd yn y dŵr, popeth sydd ag esgyll a chên ynddynt, feu bwytewch. Ac pob un nad oes ganddynt esgyll a chên, ni ddylech eu bwyta; maent yn aflan i chwi. Bwytewch bob aderyn glân. Ac ni fyddwch yn bwytar rhain ohonynt: yr eryr, ar gryffin, ar gwalch y môr, ar fwltur, ar barcud, ar rhai tebyg iddo, ac aderyn y to, a thylluan, a gwylan, ac crëyr, ac alarch, ac ibis, ar morfran, ar hebog, ar rhai tebyg iddo, ar copog, ar gigfran nos, ar pelican, ar chwtiwr, ar rhai tebyg iddo, ar iâr ddŵr borffor, ar ystlum. Mae pob peth ymlusgol ymhlith yr adar yn aflan i chi; peidiwch â bwyta ohonynt. Bwytewch bob aderyn glân. Pob carcas ni fwytewch; ir preswyliwr sydd yn eich dinasoedd fe roddir, a bwyta, neu fe werthwch ir estron, oherwydd pobl sanctaidd ydych ir Arglwydd eich Duw. Ni ferwch oen yn llaeth ei fam.

Byddin degymru pob cynnyrch oth had, sef cynnyrch dy faes, flwyddyn ar ôl blwyddyn. A bwytai ef yn y lle os dewisar Arglwydd dy Dduw iw enw gael ei alw yno, dygwch y degymau oth ŷd, ac oth win, ac oth olew, y cyntafanedig oth wartheg, ac oth ddefaid, fel y dysgi ofnir Arglwydd dy Dduw yr holl

ddyddiau. Os ond yn bell y dawr ffordd oddi wrthyt, ac nid wyt yn gallu eu cynnig, oherwydd bod yn bell oddi wrthyt y lle y dewiso yr Arglwydd dy Dduw iw enw gael ei alw yno, oherwydd y bydd yr Arglwydd dy Dduw yn dy fendithio, A byddi din eu gwerthu am arian, a byddi din cymryd yr arian yn dy ddwylo, a byddi din mynd ir lle y bydd yr Arglwydd dy Dduw yn ei ddewis. A byddi din rhoi arian ar bopeth y mae dy enaid yn ei ddymuno, ar ychen neu ar ddefaid, neu ar win neu ar ddiod gref, neu ar ddiod gref, neu ar bopeth y mae dy enaid yn ei ddymuno, a byddi din bwyta yno o flaen Arglwydd dy Dduw, a byddi din llawenhau, ti ath dŷ, ar Lefiad sydd yn dy ddinasoedd, oherwydd nad oes iddo ran na choelbren gyda thi.

Ar ôl tair blynedd byddin dwyn allan bob degwm oth gynnyrch, yn y flwyddyn honno byddin ei osod yn dy ddinasoedd. Ac fe ddawr Lefiad, oherwydd nad oes iddo ran nac etifeddiaeth gyda thi, ar estron ar amddifad ar weddw sydd yn dy ddinasoedd, ac fe fwytânt ac fe lenwir hwy, fel y bendithio di yr Arglwydd dy Dduw yn yr holl weithredoedd pa rai bynnag a wnei.

15

Trwy saith mlynedd byddin gwneud rhyddhad. Ac felly y gorchymyn or rhyddhad: byddin gollwng pob dyled bersonol y mae dy gymydog yn ddyledus i ti, ac ni fyddin hawlio gan dy frawd, oherwydd mae rhyddhad wedi ei alw ir Arglwydd dy Dduw. Yr estron a fynni gymaint ag sydd i ti ganddo, ond ith

frawd y gwnei faddeuant oth ddyled. Oherwydd ni fydd ynot ti un yn eisiau, oherwydd gan fendithio bydd yr Arglwydd dy Dduw yn dy fendithio di yn y tir y maer Arglwydd dy Dduw yn ei roi i ti yn etifeddiaeth i ti ei etifeddu.

Os gwrandewch yn astud ar lais yr Arglwydd eich Duw i gadw a gwneud yr holl orchmynion hyn yr wyf fi yn eu gorchymyn i ti heddiw oherwydd y maer Arglwydd dy Dduw wedi dy fendithio di yn y modd y llefarodd wrthyt, a byddin benthyca i genhedloedd lawer, ond ni fyddi din benthyg, a byddin rheoli cenhedloedd lawer, ond ni fyddant hwyn dy reoli di.

Os daw yn dy blith un anghenus oth frodyr yn un oth ddinasoedd yn y tir y maer Arglwydd dy Dduw yn ei roi i ti, ni chaledu dy galon, ac ni chau dy law rhag dy frawd sydd mewn angen. Gan agor, fe agori dy ddwylo iddo, ac fe fenthyci fenthyciad iddo gymaint ag sydd ei angen arno, oherwydd y mae mewn angen. Cymera ofal rhag i air cudd ddod yn anghyfreithlondeb yn dy galon, yn dweud, Maer flwyddyn seithfed, blwyddyn y rhyddhad, yn agosáu, a bydd dy lygad yn ddrwg tuag at dy frawd sydd mewn angen, ac ni roi di iddo, a bydd yn gweiddi allan yn dy erbyn at yr Arglwydd, a bydd yn bechod mawr ynot ti. Yn rhoi byddi din rhoi iddo ef, a benthyciad byddi din benthyca iddo ef gymaint ag y mae ef ei angen, fel y mae ef mewn angen, ac ni fyddi din drist yn dy galon wrth i ti roi iddo ef, oherwydd trwyr gair hwn bydd yr Arglwydd dy Dduw yn dy fendithio di yn dy holl weithredoedd ac ym mhopeth lle byddi din gosod dy law. Oherwydd na fydd yr

anghenus yn methu oth dir di, trwy hyn yr wyf fi yn dy orchymyn di i wneud y gair hwn, gan ddweud: gan agor byddi din agor dy ddwylo ith frawd di, ir tlawd ac ir un mewn angen sydd ar dy dir di.

Os gwerthir dy frawd yr Hebrewr neur Hebrewig i ti, bydd yn dy wasanaethu am chwe blynedd, ac yn y seithfed flwyddyn byddin ei anfon ymaith yn rhydd oddi wrthyt. Pan fyddin ei ryddhau ef oddi wrthyt, ni fyddin ei anfon ef ymaith yn waglaw. Darpariaeth, fe fyddin ei gyflenwi ef oth ddefaid, ac oth rawn, ac oth win; fel y bendithiodd yr Arglwydd dy Dduw di, fe fyddin rhoi iddo.

A byddi din cofio dy fod tin was yn nhir yr Aifft, a phrynodd yr Arglwydd dy Dduw din ôl o yno; oherwydd hyn yr wyf fin dy orchymyn di i wneud y gair hwn. Ond os dywed wrthyt ti, Nid af allan oddi wrthyt ti, oherwydd mae wedi dy garu di ath dŷ, oherwydd maen dda iddo gyda thi. Ac fe gymeri dir ebill, ac fe drywani di ei glust tuag at y drws, ac fe fydd i ti yn was am yr oes, ac ith forwyn fe wnei di yn yr un modd. Ni fydd yn galed oth flaen pan fyddant hwy yn cael eu hanfon ymaith yn rhydd oddi wrthyt, oherwydd gweithiodd i ti am chwe blynedd am gyflog blynyddol y gweithiwr cyflogedig, a bydd yr Arglwydd dy Dduw yn dy fendithio ym mhob peth a wnei.

Pob cyntaf-anedig a gaiff ei eni ymhlith dy wartheg ac ymhlith dy ddefaid, y gwrywod, byddin eu cysegru ir Arglwydd dy Dduw; ni fyddin gweithio âth llo cyntaf-anedig, ac ni fyddin

cneifio cyntaf-anedig dy ddefaid. Gerbron yr Arglwydd y bwytei di ef flwyddyn ar ôl blwyddyn yn y lle y dewiso yr Arglwydd dy Dduw ef, ti ath dŷ. Os ond bod ynddo nam, yn gloff neun ddall, nam drwg, ni aberthi ef ir Arglwydd dy Dduw.

Yn dy ddinasoedd byddin ei fwyta, yr aflan ar glân yr un modd yn ei fwyta fel gafrewig neu garw. Ond ni fwytewch waed; tywalltewch ef ar y ddaear fel dŵr.

16

Gwylia fis yr ifanc, a byddin gwneud y Pasg ir Arglwydd dy Dduw, oherwydd ym mis yr ifanc yr aethost allan or Aifft liw nos. Ac fe aberthwch y Pasg ir Arglwydd eich Duw, ddefaid ac ychen, yn y lle y bydd yr Arglwydd eich Duw yn ei ddewis iw enw gael ei alw yno. Nid ydych i fwyta lefain arno, am saith diwrnod bwytewch fara croyw arno, bara gorthrymder, oherwydd mewn brys y daethoch allan or Aifft, er mwyn i chwi gofio dydd eich ymadawiad o dir yr Aifft holl ddyddiau eich bywyd. Ni welir lefain i ti yn dy holl ffiniau am saith diwrnod, ac ni chysgir dim or cigau a aberthir gennyf gydar hwyr ar y dydd cyntaf tan y bore. Ni fyddin gallu aberthur pasg yn un oth ddinasoedd y maer Arglwydd dy Dduw yn eu rhoi i ti, ond ir lle y byddair Arglwydd dy Dduw yn ei ddewis iw enw gael ei alw yno, yr aberthir pasg gydar hwyr tua machlud haul, yn yr amser yr aethost allan or Aifft. A byddi yn berwi ac yn rhostio ac yn bwyta yn y lle y bydd yr Arglwydd dy Dduw yn ei ddewis, a

byddi yn troi yn ôl yn y bore, a byddi yn dod ith dai. Am chwe diwrnod bwytei di fara croyw, ac ar y seithfed dydd bydd cynulliad cau yn ŵyl ir Arglwydd dy Dduw; ni wnei di ynddi unrhyw waith, ond cymaint ag a wneir i enaid.

Byddi din cyfrif saith wythnos i ti dy hun; or adeg y byddi din dechrau rhoir cryman ar y cynhaeaf, byddi din dechrau cyfrif saith wythnos. A byddin gwneud gŵyl wythnosau ir Arglwydd dy Dduw, yn ôl fel y mae dy law yn gryf, cymaint ag y bydd yr Arglwydd dy Dduw yn ei roi.

A byddi yn llawenhau o flaen yr Arglwydd dy Dduw, ti ath fab, ath ferch, dy was, ath forwyn, ar Lefiad, ar alltud, ar amddifad, ar weddw syn bod yn eich plith, yn y lle os bydd yr Arglwydd dy Dduw yn ei ddewis, i gael ei alw ei enw yno.

Ac fe gofii di dy fod wedi bod yn was tŷ yng ngwlad yr Aifft, a byddin cadw ac yn gwneud y gorchmynion hyn. Byddin gwneud Gŵyl y Pebyll i ti dy hun am saith diwrnod wrth iti gasglu oth lawr dyrnu ac oth winwryf. Ac fe fyddi di yn llawenhau yn dy ŵyl, ti ath fab, ath ferch, dy was, ath forwyn, ar Lefiad, ar dieithriyn, ar amddifad, ar weddw sydd yn dy ddinasoedd. Saith diwrnod byddin dathlu ir Arglwydd dy Dduw yn y lle y bydd yr Arglwydd dy Dduw yn ei ddewis iddo, os bydd yr Arglwydd dy Dduw yn dy fendithio yn dy holl gynnyrch, ac yn holl waith dy ddwylo, a byddin llawenhau.

Dair gwaith y flwyddyn bydd pob gwryw oth eiddo yn

ymddangos gerbron yr Arglwydd dy Dduw yn y lle y bydd yr Arglwydd yn ei ddewis, yn ŵyl y bara croyw, ac yn ŵyl yr wythnosau, ac yn ŵyl y pebyll; ni fyddin ymddangos gerbron yr Arglwydd dy Dduw yn waglaw. Pob un yn ôl nerth eich dwylo, yn ôl bendith yr Arglwydd eich Duw a roddodd i chi.

Barnwyr a swyddogion a wnei di i ti dy hun yn dy ddinasoedd, y rhai y maer Arglwydd dy Dduw yn eu rhoi i ti yn ôl llwythau, a byddant yn barnur bobl â barn gyfiawn. Nid ydynt yn troi or neilltu farn, ac ni fyddant yn derbyn rhodd, oherwydd mae rhoddion yn dallu llygaid y doeth, ac yn dileu geiriaur cyfiawn. Yn gyfiawn yr erlidiwch y cyfiawn, fel y byddwch fyw, ac wedi mynd i mewn etifeddur tir y maer Arglwydd eich Duw yn ei roi i chwi.

Ni fyddin plannu llwyn i ti dy hun, unrhyw goeden wrth ymyl allor dy Dduw; ni fyddin gwneud hyn i ti dy hun. Ni osodi di i ti dy hun golofn, yr hon a gasaodd yr Arglwydd dy Dduw.

17

Nid aberthu yr wyt ir Arglwydd dy Dduw lo na dafad y mae ynddo nam, unrhyw beth drwg, oherwydd ffieidd-dra ir Arglwydd dy Dduw yw hynny.

Os ond y ceir yn un oth ddinasoedd, y rhai y maer Arglwydd dy Dduw yn eu rhoi i ti, ddyn neu ddynes a wnar drwg yng ngolwg

yr Arglwydd dy Dduw, i droseddu ei gyfamod ef, ac wedi dod, gwasanaethant dduwiau eraill, ac addolant iddynt, yr haul, neur lleuad, neu unrhyw un o lur nefoedd, yr hyn ni orchmynnodd i ti ac os adroddir i ti ac yr ymchwili yn ddyfal iawn, ac wele yn wir y maer gair wedi dod, y maer ffieidd-dra hwn wedi digwydd yn Israel, A byddi yn dwyn allan y dyn hwnnw, neur wraig honno, a byddwch yn eu llabyddio â cherrig, a byddant farw. Ar dystiolaeth dau dyst neu dri o dystion bydd farw; ni fydd y sawl syn marw yn marw ar dystiolaeth un tyst. A bydd llawr tystion arno ef yn gyntaf iw roi i farwolaeth, a llawr bobl ar y diwedd, a byddin dileur drwg och plith.

Os bydd yn amhosibl i ti farnu rhwng gwaed a gwaed, a rhwng barn a barn, a rhwng cyffyrddiad a chyffyrddiad, a rhwng gwrthddadl a gwrthddadl, materion barn yn eich dinasoedd, yna cod a dos i fyny ir lle y bydd yr Arglwydd dy Dduw yn ei ddewis yno, ac fe ei di at yr offeiriaid y Lefiaid, ac at y barnwr a fydd yn y dyddiau hynny, ac wedi iddynt ymchwilio byddant yn cyhoeddi i ti y farn. A byddin gwneud yn ôl y peth y byddant hwy yn ei gyhoeddi i ti or lle y bydd yr Arglwydd dy Dduw yn ei ddewis, a byddin gofalu gwneud popeth a fydd yn cael ei ddeddfu i ti. Yn ôl y gyfraith ac yn ôl y farn y byddant yn ei dweud wrthyt, byddin gwneud; ni fyddin troi or gair y byddant yn ei gyhoeddi i ti, ir dde nac ir chwith.

Ar dyn a wna mewn trahauster, fel nad ywn ufuddhau ir offeiriad syn sefyll i weinidogaethu ar enw Arglwydd dy Dduw, neu ir barnwr a fydd yn y dyddiau hynny, a bydd y dyn hwnnw

farw, ac fe ddilëi y drwg o Israel. A bydd yr holl bobl, wedi clywed, yn ofni, ac ni fyddant yn gweithredun annuwiol mwyach.

Os ei di i mewn ir tir y maer Arglwydd dy Dduw yn ei roi i ti, ai etifeddu, a phreswylio arno, a dweud, Gosodaf arnaf fy hun lywodraethwr, fel y cenhedloedd eraill sydd om hamgylch, Yn benodi fe wnei di osod arnat dy hun lywodraethwr, yr hwn y byddair Arglwydd y Duw yn ei ddewis ef, o blith dy frodyr fe wnei di osod arnat dy hun lywodraethwr; ni fyddi di yn gallu gosod arnat dy hun ddyn estron, oherwydd nid dy frawd di yw. Oherwydd ni fydd yn amlhau ceffylau iddoi hun, ac ni fydd yn troir bobl yn ôl ir Aifft, fel na fydd yn amlhau ceffylau iddoi hun, ond dywedodd yr Arglwydd, ni fyddwch yn parhau i droi yn ôl ar y ffordd hon eto. Ac ni fydd yn amlhau gwragedd iddoi hun, rhag iw galon gael ei throi ymaith, ac ni fydd yn amlhau arian ac aur iddoi hun yn ormodol.

Ac pan fydd ef yn eistedd ar ei orsedd, bydd yn ysgrifennu iddo ef ei hun y deuteronomium hwn mewn llyfr gan yr offeiriaid or Lefiaid. a bydd gydag ef, a bydd yn darllen ynddo bob dyddiau ei fywyd, fel y dysgo ofnir Arglwydd dy Dduw, a chadwr holl orchmynion hyn, a gwneud y deddfau hyn fel na chaiff ei galon ei chodi uwchlaw ei frodyr, fel na throsedda or gorchmynion ir dde neu ir chwith, fel y bydd yn ymestyn ei ddyddiau ar ei deyrnasiad, ef ei hun ai feibion ymhlith meibion Israel.

18

Ni fydd ir offeiriaid y Lefiaid, holl llwyth Lefi, ddogn na choelbren gydag Israel; offrymaur Arglwydd yw eu cyfran hwy, a byddant yn eu bwyta. Cyfran, fodd bynnag, ni fydd iddynt ymhlith eu brodyr, yr Arglwydd ei hun yw ei gyfran ef, fel y dywedodd wrtho. Ac hon ywr farn or offeiriaid, y rhai oddi wrth y bobl, oddi wrth y rhai syn aberthu yr aberthau: os llo, neu os dafad, yna byddin rhoi yr ysgwydd ir offeiriad, ar gernau, ar stumog. A blaenffwythau dy ŷd, ath win, ath olew, a blaenffwythau cneifion dy ddefaid, feu rhoi di iddo ef. Oherwydd ef a ddewisodd yr Arglwydd o bob un oth lwythau di, i sefyll o flaen yr Arglwydd Dduw, i wasanaethu ac i fendithio yn ei enw ef, ef ai feibion ymhlith meibion Israel.

Os dawr Lefiad o un or dinasoedd o blith holl feibion Israel, lle mae ef ei hun yn preswylio, yn ôl fel y dymuna ei enaid, ir lle y bydd ef yn ei ddewis Bydd yn gweinidogaethu yn enwr Arglwydd ei Dduw, yn union fel ei holl frodyr y Lefiaid syn sefyll yno o flaen yr Arglwydd dy Dduw. Bydd yn bwyta cyfran sydd wedi ei rhannu, ac eithrior gwerthiant yn ôl y teulu. Os ond ei di i mewn ir tir y maer Arglwydd dy Dduw yn ei roi i ti, ni ddysgi wneud yn ôl â ffieidd-drar cenhedloedd hynny.

Ni chei di yn dy blith un syn puro ei fab ai ferch trwy dân, un syn dewino, un syn dehongli argoelion, ac un syn ymarfer adaryddiaeth, na swynwr. yn canu swyn, cyfryngwr, a

dehonglydd arwyddion, yn ymgynghori âr meirwon. Maen ffieidd-dra ir Arglwydd dy Dduw di bob un syn gwneud y pethau hyn, oherwydd o achos y ffieidd-dra hyn y bydd yr Arglwydd yn eu dinistrio hwy oth flaen di. Perffaith fyddi di o flaen yr Arglwydd dy Dduw. Oherwydd y cenhedloedd hyn, y rhai yr wyt ti yn eu dadfeiddiannu, byddant yn gwrando ar arwyddion a daroganau, ond i ti nid felly y rhoddodd yr Arglwydd dy Dduw.

Bydd yr Arglwydd dy Dduw yn codi i ti Broffwyd o blith dy frodyr fel fi; arno ef y byddwch yn gwrando Yn ôl pob peth a ofynaist oddi wrth yr Arglwydd dy Dduw yn Horeb ar ddydd y cynulliad, gan ddweud, Ni fyddwn yn ychwanegu i glywed llais yr Arglwydd dy Dduw, ac ni welwn y tân mawr hwn eto, rhag inni farw. Ac meddair Arglwydd wrthyf, Yn gywir y maent wedi llefaru popeth a ddywedasan wrthyt. Byddaf yn codi Proffwyd iddynt o blith eu brodyr, yn union fel ti, a byddaf yn rhoi fy ngeiriau yn ei enau, a bydd yn siarad wrthynt yn ôl popeth a orchmynnaf iddo. Ac y dyn na fydd yn gwrando ar gymaint ag y bydd y proffwyd hwnnw yn ei lefaru yn fy enw i, fe ddialaff arno ef. Ond y proffwyd a weithredon annuwiol i lefaru gair ar fy enw i, gair na orchmynnais iddo ei lefaru, a phwy bynnag a lefaro yn enw duwiau eraill, bydd y proffwyd hwnnw farw. Os ond dywedi yn dy galon, sut y byddwn nin gwybod y gair na siaradodd yr Arglwydd? Cymaint ag os llefarar proffwyd hwnnw yn enwr Arglwydd, ac nid ywn dod i fod, ac nid ywn digwydd, dymar gair na lefarodd yr Arglwydd, mewn annuwioldeb y llefarodd y proffwyd hwnnw, nid ofnwch ef.

19

Os dinistria yr Arglwydd dy Dduw y cenhedloedd y mae Duw yn rhoi i ti y tir, ac etifeddwch hwy, a phreswyliwch yn eu dinasoedd hwy ac yn eu tai hwy, Tri dinas y gwahani di i ti dy hun yng nghanol dy dir, yr hwn y maer Arglwydd dy Dduw yn ei roi i ti. Ystyria y ffordd i ti, a rhannu ffiniau dy dir yn dri rhan, yr hwn y maer Arglwydd dy Dduw yn ei ddosbarthu i ti, a bydd yn lloches i bob llofrudd. Hwn ond fydd y gorchymyn ynghylch y llofrudd a ffo yno, ac a fydd fyw: pwy bynnag a daro ei gymydog heb wybod, ac nid oedd yn ei gasáu ef cyn ddoe a thrennydd. Ac os bydd rhywun yn mynd gydai gymydog ir goedwig i gasglu coed, ac yn llithro ei law gydar fwyell wrth dorrir pren, ar haearn yn cwympo or pren ac yn taror cymydog, ac yntaun marw, bydd hwn yn ffoi am loches i un or dinasoedd hyn, a bydd yn byw. Fel na fydd dialydd y gwaed yn erlid ar ôl y llofrudd, oherwydd bod ei galon wedi ei gwresogi, ac yn ei oddiweddyd, os ywr ffordd yn hirach, ac yn taro ei enaid, ac i hwn nid oes barn marwolaeth, oherwydd nid oedd yn ei gasáu cyn ddoe, nac cyn y trydydd dydd. Oherwydd hyn yr wyf fin gorchymyn i ti y gair hwn, gan ddweud, byddin neilltuo tri dinas i ti dy hun.

Os ond y bydd yr Arglwydd dy Dduw yn ehangu dy ffiniau, yn y modd y tyngodd ith dadau, ac y bydd yr Arglwydd yn rhoi i ti yr holl dir a ddywedodd ei roi ith dadau, Os gweli di wneud yr holl orchmynion hyn yr wyf fin eu gorchymyn i ti heddiw, i garur Arglwydd dy Dduw, i gerdded yn ei holl ffyrdd bob dydd, byddi

din ychwanegu i ti dy hun dair dinas arall at y tair hyn. Ac ni thywelltir gwaed dieuog yn y tir y maer Arglwydd dy Dduw yn ei roi i ti yn etifeddiaeth, ac ni fyddin euog o waed.

Os daw dyn yn dy blith syn casáu ei gymydog, ac yn cynllwyn yn ei erbyn, ac yn codi yn ei erbyn, ac yn taro ei enaid, ac yn marw, ac yn ffoi i un or dinasoedd hyn, Ac anfonant gyngor henuriaid ei ddinas, a chymrant ef oddi yno, a thraddodant ef i ddwylo dialwyr y gwaed, a bydd farw. Ni fydd dy lygad yn arbed arno, a byddin glanhaur gwaed diniwed o Israel, a bydd yn dda i ti.

Ni symudi ffiniau dy gymydog, a osododd dy dadau yn yr etifeddiaeth yr wyt wedi ei hetifeddu yn y tir y maer Arglwydd dy Dduw yn ei roi i ti trwy goelbren. Ni fydd un tyst yn aros i dystiolaethu yn erbyn dyn yn ôl pob anghyfiawnder, ac yn ôl pob pechod, ac yn ôl pob pechod y maen ei bechu. Ar enau dau dyst, ac ar enau tri thyst, y sefir pob gair. Os bydd tyst anghyfiawn yn sefyll yn erbyn dyn, gan gyhuddo ei annuwioldeb. Ac fe saif y ddau ddyn y mae ganddynt yr anghydfod, gerbron yr Arglwydd, ac gerbron yr offeiriaid, ac gerbron y barnwyr a fydd yn y dyddiau hynny, A dylair barnwyr archwilion fanwl gywir, ac wele, tyst anghyfiawn a roddodd dystiolaeth anghyfiawn, safodd yn erbyn ei frawd, Ac fe wnewch chi iddo ef yn y modd y gweithredodd yn ddrygionus i wneud yn erbyn ei frawd, ac fe ddileuch chi y drwg och plith. Ac bydd y gweddill, wedi clywed, yn ofni, ac ni fyddant yn ychwanegu eto i wneud yn ôl y gair drwg hwn yn eich plith. Ni fydd dy lygad yn arbed arno ef, enaid yn lle enaid, llygad yn lle llygad, dant yn lle

dant, llaw yn lle llaw, troed yn lle troed.

20

Os ei di allan i ryfel yn erbyn dy elynion, a gweli di farch a marchog a phobl fwy na thi, paid ag ofni oddi wrthynt, oherwydd maer Arglwydd dy Dduw gyda thi, yr hwn ath ddug i fyny o dir yr Aifft. Ac fe fydd pan nesai di at y rhyfel, ac wedi nesáu bydd yr offeiriad yn siarad âr bobl, Ac fe ddywed wrthynt, Gwrandewch, Israel, yr ydych chwi yn mynd heddiw i ryfel yn erbyn eich gelynion. Na ad ich calon wanhau, peidiwch ag ofni, na chewch eich chwalu, na throwch ou blaen. Oherwydd yr Arglwydd eich Duw syn mynd och blaen gyda chwi, i ymladd ochr yn ochr â chwi yn erbyn eich gelynion, ich achub chwi.

Ac fe siarad yr ysgrifenyddion âr bobl, gan ddweud, pwy ywr dyn sydd wedi adeiladu tŷ newydd, ac nid yw wedi ei gysegru? Gadewch iddo fynd a dychwelyd iw dŷ, rhag iddo farw yn y rhyfel, a dyn arall yn ei gysegru. A phwy ywr dyn a blannodd winllan ac na lawenhaodd ohoni? Aed ac aed yn ôl iw dŷ, rhag iddo farw yn y rhyfel, ac y bydd dyn arall yn llawenhau ohoni. A phwy ywr dyn sydd wedi dyweddïo gwraig, ac nid yw wedi ei chymryd? Aed ac aed yn ôl iw dŷ, rhag iddo farw yn y rhyfel, a dyn arall a gymer hi. Ac bydd yr ysgrifenyddion yn parhau i siarad at y bobl, ac fe ddywedant, Pwy ywr dyn syn ofnus ac yn llwfr ei galon? Aed ac dychweled iw dŷ ei hun, rhag iddo lwfrhau calon ei frawd, yn union fel ei galon ef ei hun. A bydd,

pan beidior ysgrifenyddion â siarad at y bobl, y byddant yn penodi llywodraethwyr y fyddin i arwain y bobl.

Os ond nesai di at ddinas i ryfela yn eu herbyn, galw arnynt mewn heddwch. Os atebant yn heddychlon i ti, ac os agorant i ti, bydd yr holl bobl a ddarganfuwyd ynddi yn deyrngedwyr ac yn ddeiliaid i ti. Os nad ydynt yn ufuddhau i ti, ac yn gwneud rhyfel yn dy erbyn, byddin ei gwarchae hi, hyd nes y bydd yr Arglwydd dy Dduw yn ei thraddodi hi ith ddwylo di, ac fe fyddi din taro pob gwryw ohoni â chleddyf, Ond ac eithrior gwragedd ar pac, ar holl dda, a phopeth a fydd yn y ddinas, ar holl ysbail, fei hysbeilii i ti dy hun, a bwyta holl ysbail dy elynion, y rhai y maer Arglwydd dy Dduw yn eu rhoi i ti. Felly y gwnei di ir holl ddinasoedd syn bell iawn oddi wrthyt, nid o ddinasoedd y cenhedloedd hyn, or rhai y maer Arglwydd dy Dduw yn ei roi i ti i etifeddu eu tir hwy. Ni chadwch yn fyw bob peth syn anadlu, ond yn hytrach trwy felltith byddwch yn eu cysegru i ddinistrio, y Hethiad, ar Amoriad, ar Canaaniad, ar Perisiad, ar Hefiad, ar Jebusiad, ar Girgasiad, yn y modd a orchmynnodd yr Arglwydd dy Dduw i ti. fel na ddysgant hwy i chwi wneud yr holl ffieidd-dra a wnaethant iw duwiau hwy, ac y pechoch chwi gerbron yr Arglwydd eich Duw.

Os gwarchei di ar ddinas un am ddyddiau lawer i ryfela yn ei herbyn er ei chipio, ni ddinistri di ei choed hi, i osod haearn arnynt, ond ohono ef bwyti, ond ef ni thorri di i lawr, ai nid dyn ywr pren sydd yn y maes, i fynd oth flaen di i mewn ir gwarchglawdd? Ond y pren yr wyt tin gwybod nad ywn dwyn

ffrwyth, hwn fei dinistri ac fei torri i lawr, ac fe adeiledi waith gwarchae yn erbyn y ddinas syn rhyfela yn dy erbyn, hyd nes yr ilddir hi.

21

Os ond y caiff ei ganfod un clwyfedig yn y tir y maer Arglwydd dy Dduw yn ei roi i ti iw etifeddu, wedi syrthio yn y paith, ac nid ydynt yn gwybod pwy ai trawodd, Bydd dy gyngor o henuriaid ath farnwyr yn mynd allan, a byddant yn mesur at y dinasoedd sydd o gwmpas y dyn a laddwyd. A bydd y ddinas syn gyfagos ir dyn clwyfedig, a bydd cyngor henuriaid y ddinas honno yn cymryd heffer or gwartheg, un nad yw wedi ei gweithio, ac un nad yw wedi tynnu iau, Ac bydd cyngor henuriaid y ddinas honno yn dwyn heffer i lawr i geunant garw, nad yw wedi ei weithio nac yn cael ei hau, a byddant yn torri gwddf yr heffer yn y ceunant. A bydd yr offeiriaid y Lefiaid yn dod, oherwydd dewisodd yr Arglwydd Dduw hwy i sefyll oi flaen, ac i fendithio yn ei enw ef, a thrwy eu genau hwy y bydd pob anghydfod, a phob cyffyrddiad. Ac ymdolcha holl gyngor henuriaid y ddinas honno, y rhai syn agosáu at y dyn clwyfedig, eu dwylo ar ben yr anner y torrwyd ei gwddf yn y dyffryn, Ac wrth ateb, byddant yn dweud, Ni thywalltod ein dwylo ni y gwaed hwn, ac nid yw ein llygaid ni wedi gweld. Bydd raslon ith bobl Israel, y rhai a waredaist, O Arglwydd, fel na ddaw gwaed dieuog yn dy bobl Israel, a bydd y gwaed yn cael ei gymod iddynt hwy. Ond byddi din dileur gwaed dieuog och plith chi eich hunain, os gwnei dir

da ar cymeradwy gerbron yr Arglwydd dy Dduw.

Os wyt wedi mynd allan i ryfel yn erbyn dy elynion, a rhoddor Arglwydd dy Dduw hwy ith ddwylo, ac yr ysbeiliwch eu hysglyfaeth ac os gweli yn yr ysbail wraig brydferth ei ffurf, ac os chwennychi hi, ac os cymeri hi i ti dy hun yn wraig, Ac fe ddoi di â hi i mewn ith dŷ, ac fe eillii di ei phen hi, ac fe dorrwi di ei hewinedd hi, A byddin tynnur dillad caethiwed oddi arni, a bydd yn eistedd yn dy dŷ, a bydd hin wylo am ei thad ai mam am fis o ddyddiau, ac ar ôl hyn byddin mynd ati hi ac yn byw gyda hi, a bydd hin wraig i ti.

Ac os na fyddin ei dymuno, byddin ei hanfon ymaith yn rhydd, ac ni chaiff ei gwerthu am arian, ni fyddin ei diystyru, oherwydd fei darostyngaist.

Os bydd gan ddyn ddwy wraig, un ohonynt yn anwyledig ac un ohonynt yn gasedig, ac os bydd yr anwyledig ar gasedig yn esgor iddo, ac os daw mab cyntafanedig ir gasedig Ac ar y dydd y bydd ef yn rhannu ei eiddo fel etifeddiaeth iw feibion, ni fydd yn gallu rhoi hawliaur cyntaf-anedig i fab yr anwylyd, gan anwybyddu mab y casäedig, sef y cyntaf-anedig, Ond rhaid iddo gydnabod y mab cyntafanedig or un a gasëir, a rhoi iddo ddwbl o bopeth a gafodd, oherwydd hwn yw dechrau ei blant, ac i hwn y mae hawliaur cyntafanedig yn perthyn. Os oes gan rywun fab anufudd a gwrthryfelgar nad ywn ufuddhau i lais ei dad a llais ei fam, ac maent yn ei ddisgyblu, ac nid ywn gwrando arnynt, Ac wedi iw dad ai fam afael ynddo, byddant yn ei ddwyn allan at

gyngor henuriaid ei ddinas, ac at borth y lle, Ac fe ddywedant wrth ddynion eu dinas, Mae ein mab ni yn anufuddhau ac yn cynhyrfu, nid ywn gwrando ar ein llais ni, maen ffugiwr arian ac yn feddwyn. A bydd dynion ei ddinas yn ei labyddio ef â meini, a bydd ef farw, a byddwch yn diddymur drwg och plith, a bydd y gweddill, wedi clywed, yn ofni.

Os y daw mewn rhywun bechod syn haeddu barn marwolaeth, ac y bydd ef farw, ac y crogwch ef ar bren, Ni fydd ei gorff yn cysgu ar y pren, ond â chladdedigaeth byddwch yn ei gladdu yn y diwrnod hwnnw, oherwydd melltithiedig gan Dduw yw pob un syn hongian ar bren, ac ni fyddwch yn halogir tir y maer Arglwydd dy Dduw yn ei roi i ti yn etifeddiaeth.

22

Paid â gweld llo dy frawd, neu ei ddafad, yn crwydro ar y ffordd, au hesgeuluso. Byddi din eu troi nhw yn ôl at dy frawd, a byddi din eu rhoi nhw yn ôl iddo. Os nad yw dy frawd yn dod yn agos atat ti, nac yn ei adnabod ef, byddi din ei gasglu ef i mewn ith dŷ, a bydd gyda thi hyd nes y bydd dy frawd yn ceisio amdanynt hwy, a byddi din eu rhoi yn ôl iddo ef. Felly y gwnei âi asyn ef, ac felly y gwnei âi wisg ef, ac felly y gwnei yn ôl pob colled dy frawd, cymaint ag a gollir ganddo ef, ac y cei di, ni elli anwybyddu. Ni weli di asyn dy frawd neu ei lo ef wedi syrthio ar y ffordd, paid ag anwybyddu nhw, yn sicr fe godi di hwy gydag ef.

Ni fydd llestri dyn ar wraig, ac ni wisgir gan ddyn wisg gwraig, oherwydd ffieidd-dra ir Arglwydd dy Dduw yw pawb syn gwneud y pethau hyn. Os byddin cyfarfod â nyth adar o flaen dy wyneb ar y ffordd neu ar unrhyw goeden, neu ar y ddaear, yn cynnwys cywion neu wyau, ar fam yn deor ar y cywion neu ar yr wyau, ni chymerir fam gydar plant. Byddin gyrrur fam i ffwrdd, ond cymerir plant i ti dy hun, fel y bydd yn dda i ti ac y byddin hir dy ddyddiau.

Os adeiladwch dŷ newydd, a byddwch yn gwneud canllawiau ich to, ac ni fyddwch yn gwneud llofruddiaeth yn eich tŷ os syrth yr un syn syrthio ohono. Nid wyt i hau dy winllan â hadau gwahanol, rhag ir cynnyrch gael ei sancteiddio, ar had yr wyt tin ei hau gyda chynnyrch dy winllan. Ni ddylech aredig gyda llo ac asyn gydai gilydd. Ni wisgi di ddefnydd ffug, gwlân a llin gydai gilydd. Byddi din gwneud rhai troellog i ti dy hun ar bedwar ymyl dy ddillad, y rhai y byddi din eu gwisgo.

Os bydd rhywun yn cymryd gwraig ac yn byw gyda hi, ac yn ei chasáu, ac os bydd ef yn gosod arni eiriau esgusodol, ac yn dwyn enw drwg arni, ac yn dweud, Cymerais y wraig hon, ac wedi nesáu ati ni chanfûm ei gwyryfdod, Ac wedi i dad y plentyn ar fam gymryd, byddant yn dwyn allan wyryfdod y plentyn at gyngor yr henuriaid wrth y porth. Ac fe ddywed tad y plentyn wrth y cyngor o henuriaid, fy merch hon rwyf wedi rhoi ir dyn hwn yn wraig, ac wedi ei chasáu hi Nawr mae hwn yn gosod eiriau esgusodol arni, gan ddweud, nid wyf wedi dod o hyd i wyryfdod dy ferch, a dyma wyryfdod fy merch i. A byddant yn

taenur dilledyn allan o flaen cyngor henuriaid y ddinas. Bydd cyngor yr henuriaid or ddinas honno yn cymryd y dyn hwnnw, a byddant yn ei addysgu. A byddant yn ei ddirwyo gant o siclau, a rhoddir hwy i dad y ferch ifanc, oherwydd daeth ag enw drwg ar forwyn o Israel, a hi fydd ei wraig, ac ni all ei hanfon ymaith yr holl amser.

Os ond ar wirionedd y dawr gair hwn, ac na chafwyd morwyndod ir ferch ifanc Ac fe ddygant allan y ferch ifanc at ddrysau tŷ ei thad, a byddant yn ei llabyddio â cherrig, a bydd farw, oherwydd iddi wneud ffolineb ymhlith meibion Israel, gan buteinio tŷ ei thad, a byddin symud y drwg och plith.

Os caiff dyn ei ganfod yn cysgu gyda gwraig briod i ddyn, byddwch yn lladd y ddau, y dyn syn cysgu gydar wraig, ar wraig, a byddin dileur drwg o Israel. Os ond bydd morwyn wedi ei dyweddïo i ddyn, ac os bydd dyn yn ei chanfod hi yn y ddinas ac yn gorwedd gyda hi Byddwch yn dwyn y ddau allan at borth eu dinas, a byddant yn cael eu llabyddio â cherrig, a byddant farw, y ferch ifanc, oherwydd ni waeddodd yn y ddinas, ar dyn, oherwydd iddo ddarostwng gwraig ei gymydog, a byddwch yn dileur drwg och plith. Os ond mewn maes y darganfydda dyn y forwyn ddyweddi, a gorfodi a gorwedd gyda hi, byddwch ladd yr un syn gorwedd gyda hi yn unig. Ac ir ferch ifanc nid oes pechod marwolaeth, fel pe bai dyn yn codi yn erbyn ei gymydog ac yn llofruddio ei enaid, felly y mater hwn. Oherwydd yn y maes y cafodd hi ei darganfod, gwnaeth y ferch ifanc ddyweddiedig weiddi, ac nid oedd neb iw helpu hi.

Os bydd rhywun yn cael hyd ir forwyn, yr hon nad yw wedi ei dyweddïo, ac wedi ei gorfodi, yn gorwedd gyda hi, ac yn cael ei ganfod, Bydd y dyn a gysgodd gyda hi yn rhoi i dad y ferch ifanc hanner cant didrachma o arian, a bydd hin wraig iddo, oherwydd iddo ei darostwng hi, ni fydd yn gallu ei hanfon i ffwrdd yr holl amser.

23

Ni chymer dyn wraig ei dad, ac ni ddatguddia orchudd ei dad.

Ni chaiff neb sydd wedi ei ysbaddu, na neb sydd wedi ei ddisbaddu, fynd i mewn i gynulliad yr Arglwydd. Ni ddaw mab putain i mewn i gynulliad yr Arglwydd.

Ni ddaw Ammoniad a Moabiad i mewn i gynulliad yr Arglwydd, a hyd y ddegfed genhedlaeth ni ddaw i mewn i gynulliad yr Arglwydd, a hyd yn oes oesoedd. Oherwydd na wnaethant gyfarfod â chwi gyda bara a dŵr ar y ffordd, pan oeddech yn mynd allan or Aifft, ac oherwydd iddynt hurio Balaam fab Beor o Fesopotamia ich melltithio chi. Ac nid oedd yr Arglwydd dy Dduw yn fodlon gwrando ar Balaam, a throdd yr Arglwydd dy Dduw y melltithion yn fendith, oherwydd yr oedd yr Arglwydd dy Dduw yn dy garu di. Ni fyddin cyfarch pethau heddychlon iddynt na phethau buddiol iddynt ar hyd dy holl ddyddiau hyd byth. Paid â ffieiddia Idumead, oherwydd dy frawd yw; paid â ffieiddia Eifftiad, oherwydd ymdeithydd oeddit yn ei dir ef. Os

genir meibion iddynt, yn y drydedd genhedlaeth byddant yn mynd i mewn i gynulliad yr Arglwydd.

Os byddi din mynd allan i wersyllu yn erbyn dy elynion, yna cadw dy hun rhag pob gair drwg. Os bydd ynot ti ddyn nad ywn lân oherwydd gollyngiad yn ystod y nos, yna bydd yn mynd allan or gwersyll, ac ni fydd yn mynd i mewn ir gwersyll. Ac yn yr hwyr bydd yn ymolchi ei gorff â dŵr, ac wedi ir haul fachlud bydd yn mynd i mewn ir gwersyll. A bydd lle i ti y tu allan ir gwersyll, ac fe ei di yno allan. Ac bydd peg i ti ar dy wregys, a bydd pan eisteddi i lawr tu allan, y byddin cloddio ynddo, ac wedi dod â hynny byddin cuddio dy noethni. Oherwydd maer Arglwydd dy Dduw yn rhodio o gwmpas yn dy wersyll ith achub di ac i draddodi dy elyn o flaen dy wyneb, a bydd dy wersyll yn sanctaidd, ac ni welir ynot anweddusrwydd peth, a bydd yn troi ymaith oddi wrthyt.

Ni fyddi di yn traddodi gwas iw arglwydd, sydd wedi cael ei gysylltu â thi gan ei arglwydd. Gyda thi bydd yn preswylio, yn eich plith bydd yn preswylio lle bynnag y bon dda ganddo, ni fyddin ei orthrymu. Ni fydd putain o blith merched Israel, ac ni fydd un syn puteinio ei hun o blith meibion Israel, ni fydd un syn cyflwyno o blith merched Israel, ac ni fydd un syn cael ei gyflwyno o blith meibion Israel. Ni ddoi â chyflog putain, na chyfnewid ci, i dŷr Arglwydd dy Dduw at unrhyw adduned, oherwydd maer ddau yn ffieidd-dra ir Arglwydd dy Dduw.

Nid wyt i fenthyca ar log ith frawd: llog arian, a llog bwydydd, a

llog unrhyw beth a fenthyci. Ir estron byddi din codi llog, ond ith frawd ni fyddi din codi llog, fel y gall yr Arglwydd dy Dduw dy fendithio di yn dy holl weithredoedd ar y ddaear yr wyt tin mynd i mewn yno iw hetifeddu.

Os byddin addo adduned ir Arglwydd dy Dduw, paid ag oedi iw thalun ôl, oherwydd yn sicr bydd yr Arglwydd dy Dduw yn ei cheisio gennytt ti, a bydd yn bechod ynot ti. Os nad wyt yn dymuno gweddïo, nid oes pechod ynot. Yr hyn syn dod allan trwy dy wefusau, cadw di, a gwna di yn y modd yr addunedaist ir Arglwydd dy Dduw yn rhodd, yr hyn a lefaru di âth enau.

Os ei di i mewn i gynhaeaf dy gymydog, a chasglu tywysennau yn dy ddwylo, ni ddoi roi cryman ar gynhaeaf dy gymydog. Os ond yr wyt tin mynd i mewn i winllan dy gymydog, bwyta rawnwin, cymaint ag enaid dy i gael ei fodloni, ond nid wyt tin rhoi i lestr.

24

Os bydd rhywun yn cymryd gwraig, ac yn byw gyda hi, a bydd, os na chaiff hi ffafr yn ei olwg, oherwydd iddo ganfod ynddi rywbeth anweddus, ac y bydd yn ysgrifennu iddi lyfr ysgariad, ac yn ei roi yn ei dwylo hi, ac yn ei hanfon hi allan oi dŷ ef, ac wedi iddi fynd ymaith y dawn wraig i ddyn arall Ac os bydd y dyn olaf yn ei chasáu hi, ac yn ysgrifennu llyfr ysgariad iddi, ac yn ei roi yn ei dwylo, ac yn ei hanfon ymaith oi dŷ, ac os bydd y

dyn olaf yn marw, yr hwn ai cymerodd yn wraig iddoi hun, Ni fydd y dyn cyntaf ai hanfonodd hi i ffwrdd yn gallu, ar ôl dychwelyd, ei chymryd hin wraig iddoi hun, wedi iddi gael ei halogi, oherwydd ffieidd-dra yw gerbron yr Arglwydd dy Dduw, ac ni halogwch y tir y maer Arglwydd dy Dduw yn ei roi i ti yn etifeddiaeth.

Os bydd rhywun yn cymryd gwraig yn ddiweddar, ni fydd yn mynd allan i ryfel, ac ni fydd dim peth yn cael ei osod arno; bydd yn ddiniwed yn ei dŷ am un flwyddyn i lawenhau ei wraig a gymerodd.

Ni chymeri faen melin fel gwystl, na maen melin uchaf, oherwydd mae hwn yn cymryd enaid yn wystl. Os ceir dyn yn dwyn enaid o blith ei frodyr o feibion Israel, ac wedi ei orthrymu yn ei werthu, bydd y lleidr hwnnw farw, a byddin dileur drwg och plith. Tala sylw i ti dy hun yn achos haint y gwahanglwyf; cadwn ofalus iawn i wneud yn ôl yr holl gyfraith y bydd yr offeiriaid, y Lefiaid, yn ei chyhoeddi i chwi, fel y gorchmynnais i chwi; cadwch iw gwneud. Cofia gymaint ag a wnaeth yr Arglwydd dy Dduw i Miriam ar y ffordd, wrth i chwi ddod allan or Aifft.

Os oes dyled gan dy gymydog, dyled o unrhyw fath, ni ei di i mewn iw dŷ i gymryd ei ernes. Y tu allan byddi din sefyll, a bydd y dyn y mae dy fenthyciad yn perthyn iddo yn dod âr ystlys allan atat ti. Ond os bydd y dyn yn dlawd, ni fyddi din gorwedd yn ei wystl ef. Trwy ad-daliad byddin dychwelyd ei wystl cyn

machlud haul, a bydd yn cysgu yn ei wisg, a bydd yn dy fendithio, a bydd hyn yn drugaredd i ti gerbron yr Arglwydd dy Dduw. Nid gwnei di gam â chyflog tlodion ac anghenus oth frodyr, neu or proselytiaid sydd yn dy ddinasoedd di. Ar yr un dydd byddi din rhoi yn ôl ei gyflog, ni fydd yr haul yn machlud arno, oherwydd tlawd yw, ac ynddo ef y mae ei obaith, a bydd yn llefain allan yn dy erbyn tuag at yr Arglwydd, a bydd yn bechod ynot ti. Ni fydd tadau yn marw dros eu plant, ac ni fydd y meibion yn marw dros eu tadau, bydd pob un yn marw yn ei bechod ei hun. Ni wyt i wyro barn ymdeithydd ac amddifad a gweddw Ni fyddi yn cymryd dilledyn gweddw yn ystlys, a byddi yn cofio oherwydd gwas oeddit yn nhir yr Aifft, a gwaredu di yr Arglwydd dy Dduw o yno; oherwydd hyn yr wyf fi yn dy orchymyn di i wneud y gair hwn.

Os byddin medi cynhaeaf yn dy faes, ac yn anghofio ysgub yn dy faes, paid â dychwelyd iw gymryd; ir dieithryn ac ir amddifad ac ir weddw y bydd, fel y bendithio di yr Arglwydd dy Dduw yn holl weithiau dy ddwylo. Os byddi di yn loffa olewydd, ni ddychweli di yn ôl i gasglu yr hyn sydd ar dy ôl di; ir dieithriyn ac ir amddifad ac ir weddw y bydd, a byddi di yn cofio oherwydd gwas oeddet ti yn nhir yr Aifft; oherwydd hyn yr wyf fi yn dy orchymyn di i wneud y gair hwn. Os cynaeafi dy winllan, ni chynaeafi-gleisio eto mohoni; yr hyn sydd ar dy ôl, ir dieithryn ac ir amddifad ac ir weddw y bydd. Ac fe gofii di mai gwas oeddet yn nhir yr Aifft; oherwydd hyn yr wyf fi yn dy orchymyn i wneud y peth hwn.

25

Os daw anghydfod rhwng dynion, a hwyn dod i farn, ac yn barnu, ac yn cyfiawnhaur cyfiawn, ac yn condemnior annuwiol Ac fe fydd, os ywr annuwiol yn deilwng o ergydion, yn ei ollwng ef i lawr gerbron y barnwyr, ac fe chwipiant ef ou blaen yn ôl ei annuwioldeb. Ac mewn rhif deugain byddant yn ei fflangellu, ni fyddant yn ychwanegu; ond os ychwanegi di fflangellu dros yr ergydion hyn yn fwy, bydd dy frawd yn cael ei anrhydeddu oth flaen. Peidiwch â rhwymo genau ych syn dyrnu.

Os bydd brodyr yn preswylio gydai gilydd, ac yn marw un ohonynt, ond nid oedd ganddo had, ni fydd gwraig y marw i ddyn nad ywn perthyn, bydd brawd ei gŵr yn mynd i mewn ati hi, ac yn ei chymryd yn wraig iddoi hun, a bydd yn byw gyda hi. A bydd y plentyn a enir yn cael ei sefydlu o enwr ymadawedig, ac ni fydd ei enw yn cael ei ddileu o Israel.

Os nad ywr dyn yn dymuno cymryd gwraig ei frawd, yna bydd y wraig yn mynd i fyny at y porth at gyngor yr henuriaid, a bydd yn dweud, nid yw brawd fy ngŵr yn dymuno codi enw ei frawd yn Israel, nid oedd brawd fy ngŵr yn fodlon. A bydd cyngor henuriaid ei ddinas yn ei alw, a byddant yn dweud wrtho, ac wedi sefyll bydd yn dweud, nid wyf yn dymuno ei chymryd, Ac wrth nesáu gwraig ei frawd o flaen cyngor yr henuriaid, bydd hin tynnu ei esgid ef, yr un oddi ar ei droed ef, a bydd hin poeri yn ei wyneb ef, ac wedi ateb bydd hin dweud, Felly y byddant yn

gwneud ir dyn nad ywn adeiladu tŷ ei frawd yn Israel. Ac fe elwir ei enw yn Israel, tŷ yr un a ddatododd y sandalau.

Os ond ymladd dynion gydai gilydd, dyn gydai frawd, a daw gwraig un ohonynt i achub ei gŵr o law yr un syn ei daro, ac wedi estyn allan ei llaw yn gafael yn ei geilliau, Byddin torri i ffwrdd y llaw; ni fydd dy lygad yn arbed arni.

Ni fydd gen ti yn dy fag wahanol bwysau, mawr a bach. Ni fydd yn dy dŷ fesur a mesur, un mawr ac un bach. Bydd pwysau gwir a chyfiawn i ti, a bydd mesur gwir a chyfiawn i ti, fel y byddin hir-hoedlog ar y ddaear y maer Arglwydd dy Dduw yn ei rhoi i ti yn etifeddiaeth. Oherwydd mae pob un syn gwneud y pethau hyn yn ffiaidd ir Arglwydd dy Dduw, pob un syn gwneud anghyfiawnder.

Cofia gymaint ag a wnaeth Amalec i ti ar y ffordd, wrth i ti ddod allan o wlad yr Aifft, sut y gwrthsafodd i ti ar y ffordd, a tharo dy ôl-warchod, y rhai blinedig oedd ar dy ôl di, a thithaun llwglyd ac yn flinedig, ac ni ofnodd Dduw. A bydd, pan roddor Arglwydd dy Dduw orffwys i ti oth holl elynion oth amgylch yn y tir y maer Arglwydd dy Dduw yn ei roi i ti iw etifeddu, fe ddilëi di enw Amalec o dan y nef, ac nac anghofio.

26

A bydd, os ei di i mewn ir tir y maer Arglwydd dy Dduw yn ei roi

i ti iw etifeddu, ac y cymeri feddiant arno, ac y preswyliedi arno, ac fe gymeri o flaenffrwyth ffrwythau dy ddaear, yr hon y maer Arglwydd dy Dduw yn ei rhoi i ti, ac fei byddin ei roi mewn basged, ac fe ei di ir lle y bydd yr Arglwydd dy Dduw yn ei ddewis iw enw gael ei alw yno. Ac fe ddoi at yr offeiriad a fydd yn y dyddiau hynny, ac fe ddywedi wrtho ef, Cyhoeddaf heddiw ir Arglwydd fy Nuw fy mod wedi dod i mewn ir tir y tyngodd yr Arglwydd in tadau ei roi i ni. A bydd yr offeiriad yn cymryd y fasged oth ddwylo, a bydd yn ei gosod gerbron allor yr Arglwydd dy Dduw. Ac gan ateb bydd yn dweud gerbron Arglwydd dy Dduw, Collodd fy nhad Syria, ac aeth i lawr ir Aifft, ac arhosodd yno mewn rhif bychan, ac yno daeth yn genedl fawr ac yn lliaws mawr. Ac fe gam-driniodd yr Eifftiaid ni, ac fen darostyngodd ni, ac fe osodwyd arnom waith caled. A gweddasom at yr Arglwydd ein Duw, a chlywodd yr Arglwydd ein llais, a gwelodd ein darostyngiad, an llafur, an gorthrymder. Ac arweiniodd yr Arglwydd ni allan or Aifft ei hun yn ei nerth mawr, ac â llaw gref, ac â braich uchel, ac â gweledigaethau mawr, ac ag arwyddion, ac â rhyfeddodau. A daeth â ni ir lle hwn, a rhoddodd i nir tir hwn, tir yn llifo â llaeth a mêl. Ac yn awr wele rwyf wedi dod â ffrwyth cyntaf y cynnyrch or ddaear, yr hon a roddaist i mi, Arglwydd, ddaear yn llifo â llaeth a mêl, a byddin ei osod gerbron yr Arglwydd dy Dduw, a byddin addoli gerbron yr Arglwydd dy Dduw. A byddi di yn llawenhau yn yr holl bethau da y rhoddodd yr Arglwydd dy Dduw i ti, ath dŷ di, ar Lefiad, ar dieithryn sydd ynot ti.

Os wyt ti yn gorffen degymru pob degfed ran oth gynnyrch yn y

drydedd flwyddyn, yr ail ddegfed ran, byddi din ei rhoi ir Lefiad ac ir dieithryn ac ir amddifad ac ir weddw, a byddant yn bwyta yn dy ddinasoedd, a byddant yn llawenhau.

Ac fe ddywedi di o flaen Arglwydd dy Dduw, rwyf wedi tynnur pethau sanctaidd om tŷ, ac fe roddais nhw ir Lefiad ac ir dieithryn ac ir amddifad ac ir weddw, yn ôl dy holl orchmynion a orchmynaist i mi; nid wyf wedi troseddu dy orchymyn, ac nid wyf wedi anghofio. Ac nid bwytais ohonynt yn fy mhoen, nid cymrais ffrwyth ohonynt i bethau aflan, nid rhoddais ohonynt ir meirw, ufuddhais i lais yr Arglwydd ein Duw, gwneuthum fel y gorchmynnaist i mi. Edrych i lawr oth dŷ sanctaidd or nef, a bendithia dy bobl Israel, ar tir a roddaist iddynt, fel y tyngaist in tadau, i roi inni dir yn llifo â llaeth a mêl.

Yn y dydd hwn gorchymynodd yr Arglwydd dy Dduw i ti wneud yr holl ddeddfau ar barnedigaethau, a byddwch yn eu cadw au gwneud och holl galon, ac och holl enaid. Rwyt ti wedi dewis Duw heddiw i fod yn Dduw i ti, ac i gerdded yn ei holl ffyrdd ef, ac i gadwr ordinhad ar barnedigaethau, ac i ufuddhau iw lais. Ac maer Arglwydd wedi dy ddewis di heddiw i fod yn bobl arbennig iddo, fel y dywedodd, i gadw ei orchmynion, ac i fod yn uwch nar holl genhedloedd, fel y gwnaeth ef di yn enwog ac yn destun ymffrost ac yn ogoneddus, i fod yn bobl sanctaidd ir Arglwydd dy Dduw, fel y llefarodd.

27

A gorchmynnodd Moses a chyngor henuriaid Israel, gan ddweud, cadwch yr holl orchmynion hyn, cymaint ag yr wyf fi yn eu gorchymyn i chwi heddiw. A bydd ar y dydd y byddwch yn croesir Iorddonen i mewn ir tir y maer Arglwydd dy Dduw yn ei roi i ti, y byddin gosod i ti dy hun gerrig mawr, a byddin eu plastro â phlaster. Ac ysgrifenni di ar y cerrig hyn holl eiriaur gyfraith hon, fel y byddwch yn croesir Iorddonen, pan fyddwch yn mynd i mewn ir tir y maer Arglwydd Dduw dy dadau yn ei roi i ti, tir yn llifo â llaeth a mêl, yn y modd y dywedodd yr Arglwydd Dduw dy dadau wrthyt ti. A bydd, pan fyddwch yn croesi yr Iorddonen, y byddwch yn gosod y cerrig hyn, y rhai yr wyf yn eu gorchymyn i ti heddiw, ar fynydd Ebal, a byddi yn eu plastro â phlaster. Ac fe adeiladi yno allor ir Arglwydd dy Dduw, allor o gerrig; ni osodi arno haearn. Cerrig cyfan a adeiladi allor ir Arglwydd dy Dduw, ac a offrymu arno boethoffrymau ir Arglwydd dy Dduw. A byddin aberthu yno aberth iachawdwriaeth, a byddin bwyta, a byddin cael dy lenwi, a byddin llawenhau gerbron yr Arglwydd dy Dduw. Ac fe ysgrifenni ar y cerrig yr holl gyfraith hon yn glir iawn.

A llefarodd Moses ac offeiriaid y Lefiaid wrth Israel gyfan, gan ddweud, bydd ddistaw a gwrando Israel, yn y dydd hwn rwyt ti wedi dod yn bobl ir Arglwydd dy Dduw. ac fe glywi di lais yr Arglwydd dy Dduw, ac fe wnei di ei holl orchmynion ai ddeddfau, cymaint ag yr wyf fi yn eu gorchymyn i ti heddiw.

Ac fe orchmynnodd Moses ir bobl yn y dydd hwnnw, gan ddweud, Bydd y rhain yn sefyll i fendithior bobl ar fynydd

Gerisim ar ôl croesir Iorddonen: Simeon, Lefi, Jwda, Issachar, Joseff a Benjamin. A bydd y rhain yn sefyll ar y felltith ym mynydd Ebal: Reuben, Gad, ac Asher, Zebulun, Dan, ac Naphtali.

Ac wrth ateb bydd y Lefiaid yn dweud i Israel gyfan â llais mawr Melltithiedig ywr dyn a wneiff ddelw gerfedig a thoddedig, ffieidd-dra ir Arglwydd, gwaith dwylo crefftwyr, ac ai gosod mewn lle dirgel; a bydd yr holl bobl yn ateb ac yn dweud, Amen. Melltithiedig yr un syn amharchu ei dad neu ei fam, a bydd yr holl bobl yn dweud, Amen. Melltithiedig ywr un syn symud ffiniau ei gymydog, a bydd yr holl bobl yn dweud, Amen. Melltithiedig yr un syn camarwain y dall ar y ffordd, a dywed yr holl bobl, Amen. Melltithiedig y sawl a fyddain gwyro barn estron ac amddifad a gweddw, a bydd yr holl bobl yn dweud, Amen. Melltithiedig y sawl syn cysgu gyda gwraig ei dad, oherwydd mae wedi datguddio gorchudd ei dad, a bydd yr holl bobl yn dweud, Bydded. Melltithiedig ywr un syn cysgu gyda phob anifail, a bydd yr holl bobl yn dweud, boed felly. Melltithiedig y sawl syn cysgu gyda chwaer oi dad neu oi fam. A dywed yr holl bobl, Amen. Melltithiedig y sawl syn cysgu gydai briodferch, a dywed yr holl bobl, bydded. Melltithiedig y sawl syn cysgu gyda chwaer ei wraig, a dywed yr holl bobl, bydded. Melltithiedig y sawl syn taro ei gymydog trwy dwyll, a bydd yr holl bobl yn dweud, Bydded. Melltithiedig y sawl a gymer roddion i daro enaid gwaed diniwed, ac fe ddywed holl y bobl, bydded. Melltithiedig yw pob dyn nad ywn aros ym mhob geiriaur gyfraith hon iw gwneud, a bydd yr holl bobl yn dweud, bydded.

28

Ac fe fydd os gwrandewi di yn ofalus ar lais yr Arglwydd dy Dduw, i gadw ac i wneud yr holl orchmynion hyn yr wyf fi yn eu gorchymyn i ti heddiw, ac fe rydd yr Arglwydd dy Dduw di yn uwch na holl genhedloedd y ddaear, ac fe ddaw arnat ti yr holl fendithion hyn, ac feth gânt di, os byddi din gwrando ar lais yr Arglwydd dy Dduw Byddwch yn fendigedig yn y ddinas, a byddwch yn fendigedig yn y maes. Bendithiedig epil dy groth, a chynnyrch dy ddaear, a buchesi dy ychen, a phreiddiau dy ddefaid. Bendithiedig fydd dy storfeydd, ath weddillion. Bendithiol fyddi di wrth fynd i mewn, a bendithiol fyddi di wrth fynd allan.

Bydd yr Arglwydd dy Dduw yn rhoi dy elynion sydd wedi gwrthwynebu i ti wedi eu torri o flaen dy wyneb. Mewn un ffordd byddant yn mynd allan tuag atat ti, ac mewn saith ffordd byddant yn ffoi oth wyneb. Bydd yr Arglwydd yn anfon arnat y fendith yn dy ystordai, ac ar bopeth y byddin rhoi dy law arno, ar y tir y maer Arglwydd dy Dduw yn ei roi i ti. Bydd yr Arglwydd yn dy godi di iw hun yn bobl sanctaidd, yn y modd y tyngodd ith dadau, os gwrandewi di ar lais yr Arglwydd dy Dduw, ac os cerddi di yn ei holl ffyrdd ef, A bydd holl genhedloedd y ddaear yn dy weld di, oherwydd bod enwr Arglwydd wedi ei alw arnat ti, a byddant yn dy ofni di. A bydd yr Arglwydd dy Dduw yn dy amlhau di mewn pethau da yn nisgynyddion dy groth, ac ar ddisgynyddion dy dda, ac ar

gynnyrch dy dir, ar y tir yr hwn y tyngodd yr Arglwydd ith dadau ei roi i ti.

Agorodd yr Arglwydd i ti ei drysor da, y nefoedd, i roi glaw ith dir ar ei bryd, i fendithio holl weithiau dy ddwylo, a byddin benthyca i genhedloedd lawer, ond ti ni fyddin benthyg. A byddin llywodraethu ar genhedloedd lawer, ond hwy ni fyddant yn llywodraethu arnat ti. Bydd yr Arglwydd dy Dduw yn dy sefydlu di yn ben ac nid yn gynffon, a byddi wedyn ar y brig ac ni fyddi oddi tano, os gwrandewi ar lais yr Arglwydd dy Dduw, popeth yr wyf fi yn ei orchymyn i ti heddiw iw gadw. Ni throseddi o bob un or gorchymynion yr wyf i yn eu gorchymyn i ti heddiw, ir dde nac ir chwith, i fynd ar ôl duwiau eraill iw gwasanaethu hwy.

Ac os na wrandewi di ar lais yr Arglwydd dy Dduw, i gadw ei holl orchmynion ef, y rhai yr wyf fi yn eu gorchymyn i ti heddiw, yna daw arnat ti yr holl felltithion hyn, a byddant yn dy oddiweddyd di. Melltithiedig fyddi di yn y ddinas, a melltithiedig fyddi di yn y maes. Melltithiedig fydd dy storfeydd, ath weddillion. Melltithiedig epil dy groth a chynnyrch dy ddaear, buchesi dy ychen a phreiddiau dy ddefaid, Melltithiedig fyddi di wrth fynd i mewn, a melltithiedig fyddi di wrth fynd allan.

Bydd yr Arglwydd yn anfon arnat y diffyg ar darfodiad ar difa ar bopeth y byddin gosod dy law arno, hyd nes y dinistra ef di, a hyd nes y collo ef di yn gyflym oherwydd dy arferion drwg, oherwydd imi dy adael fi. Bydd yr Arglwydd yn peri ir

marwolaeth lynu wrthyt ti, nes iddo dy ddifa di yn llwyr or tir yr wyt ti yn mynd yno iw etifeddu. Bydd yr Arglwydd yn dy daro di â drysni, twymyn, cryndod, llid, malltod a gwelwedd, a byddant yn dy erlid nes iddynt dy ddinistrio. A bydd i ti y nef sydd uwchben dy ben yn efydd, ar ddaear sydd oddi tanat yn haearn. Boed ir Arglwydd dy Dduw roi glaw dy dir yn llwch, a llwch or nefoedd a ddaw i lawr, nes iddo dy ddinistrio di, a nes iddo dy ddifetha di yn gyflym. Rhodded yr Arglwydd di i daro o flaen y gelynion; mewn un ffordd yr ei di allan tuag atynt, ac mewn saith ffordd ffoi di ou blaen, a byddi yn wasgariad ymhlith holl deyrnasoedd y ddaear. A bydd eich meirw yn fwyd i adar y nefoedd ac i fwystfilod y ddaear, ac ni fydd neb iw dychryn ymaith. Bydd yr Arglwydd yn dy daro â dolur Eifftaidd yn y sedd, a chrachen wyllt, a chosi, fel na alli di gael dy iachau. Bydd yr Arglwydd yn dy daro di â gwallgofrwydd, a dallineb, ac â dryswch meddwl. Ac fe fyddi din ymbalfalu ganol dydd, fel rhywun dall yn ymbalfalu yn y tywyllwch, ac ni fyddin llwyddo yn dy ffyrdd, a byddi wedyn yn cael dy gam-drin ac yn cael dy ysbeilio bob dydd, ac ni fydd neb yn helpu.

Byddin cymryd gwraig, a bydd dyn arall yn ei chael hi; byddin adeiladu tŷ, ac ni fyddin byw ynddo; byddin plannu gwinllan, ac ni fyddin ei chynaeafu. Bydd dy lo wedi ei ladd oth flaen, ac ni fwytei ohono, bydd dy asyn wedi ei gipio oddi wrthyt, ac ni chaiff ei ddychwelyd i ti, bydd dy ddefaid wedi eu rhoi ith elynion, Ac ni fydd i tir un syn cynorthwyo. Bydd dy feibion ath ferched wedi eu rhoi i genedl arall, a bydd dy lygaid yn edrych gan ballu tuag atynt; ni fydd dy law yn gallu. Bydd cenedl nad

wyt tin ei hadnabod yn bwyta cynnyrch dy dir ath holl lafur, a byddin cael dy gam-drin ath ddryllio bob dydd. A byddin wallgof oherwydd gweledigaethau dy lygaid a weli.

Bydd yr Arglwydd yn dy daro â chornwyd drwg ar y gliniau ac ar y coesau, fel na elli di gael dy iachau o wadn dy draed hyd gopa dy ben.

Boed ir Arglwydd dy arwain i ffwrdd di ath lywodraethwyr y byddin eu penodi drosot dy hun, at genedl nad wyt ti nath dadau yn ei hadnabod, a byddin gwasanaethu yno dduwiau eraill o bren ac o garreg. A byddi ynon bos ac yn ddameg ac yn stori ymhlith yr holl genhedloedd y bydd yr Arglwydd yn dy arwain iddynt.

Byddin cludo hadau lawer ir maes, ond ychydig a ddoi â mewn, oherwydd bydd y locust yn eu difa. Gwinllan a blanni ac a weithio, ond gwin ni fyddin ei yfed nac yn llawenhau ohono, oherwydd bydd y pryf genwair yn ei difa. Bydd coed olewydd gennyf ti yn dy holl ffiniau, ac ni eneini ag olew, oherwydd bydd dy goeden olewydd yn methu. Byddin cenhedlu meibion a merched, ond ni fyddant yn aros, oherwydd byddant yn mynd i ffwrdd mewn caethiwed. Bydd y malltod yn difa eich holl goed a chynnyrch eich tir. Bydd y tramor sydd ynot ti yn codi yn uwch ac yn uwch, ond byddi din disgyn yn is ac yn is. Bydd hwn yn benthyca i ti, ond ni fyddi di yn benthyca iddo ef, bydd ef yn ben, ond byddi di yn gynffon.

Ac fe ddaw arnat ti yr holl felltithion hyn, ac feth ymlid, ac feth goddiweddant, hyd onith ddinistriai, ac hyd onith gollo, oherwydd na wrandawaist ar lais yr Arglwydd dy Dduw, i gadw ei orchmynion ef, ar deddfau a orchmynnodd i ti. Ac fe fydd ynot arwyddion, a rhyfeddodau yn dy had hyd yr oes. yn lle nad gwasanaethaist yr Arglwydd dy Dduw mewn llawenydd ac â meddwl da, oherwydd digonedd pob peth.

A byddi yn gwasanaethu dy elynion, y rhai y bydd yr Arglwydd yn eu hanfon arnat, mewn newyn, ac mewn syched, ac mewn noethni, ac mewn methiant pob peth, a byddi yn rhoi iau haearn ar dy wddf, hyd nes y bydd ef yn dy ddinistrio di. Bydd yr Arglwydd yn dod â chenedl arnat ti o bell o eithaf y ddaear fel ymosodiad eryr, cenedl na chlywi ei llais. Cenedl ddigywilydd o ran wyneb, na fydd yn parchu wyneb hen ddyn, ac ni fydd yn tosturio wrth yr ifanc. Ac fe fydd yn difa epil dy dda byw, a chynnyrch dy dir, fel na fydd yn gadael i ti ŷd, gwin, olew, buchesi dy ychen, a phreiddiau dy ddefaid, nes y bydd yn dy ddinistrio di. Ac feth ddinistria yn dy ddinasoedd, hyd oni ddymchwelir y muriau uchel ar rhai cadarn, y rhai yr wyt wedi ymddiried ynddynt, yn dy holl dir, ac feth orthrymith yn dy ddinasoedd, y rhai a roddodd i ti. A byddin bwyta epil dy groth, gig dy feibion ath ferched, gymaint ag a roddodd i ti, yn dy gyfyngder ac yn dy orthrymder y bydd dy elyn yn ei roi arnat.

Y tyner sydd ynot ti ar moethus dros ben, bydd yn cenfigennu âi lygad at ei frawd, ac at y wraig sydd ym mynwes ei, ac at y plant syn weddill, pa rai bynnag a adewir. iddo ef, fel na roi i un

ohonynt o gig ei blant ef, yr hwn a fwytao ef oherwydd na adewir iddo ef ddim yn dy gyfyngder di ac yn dy orthrymder di, yr hwn y gorthrymant dy elynion di ti yn dy holl ddinasoedd di.

Ar dyner yn eich plith ar foethus, yr hon ni chymerodd ei throed brawf o gerdded ar y ddaear oherwydd y moethusrwydd ac oherwydd y tynerwch, bydd yn cenfigennu âi llygad yn erbyn ei gŵr yn ei mynwes, ac yn erbyn ei mab ai merch ar brych a ddaw allan trwy ei chluniau, ar plentyn y bydd hin ei esgor, oherwydd bydd yn eu difa oherwydd diffyg pob peth yn gyfrinachol yn dy gyfyngder, ac yn dy orthrymder, pan fydd dy elyn yn dy orthrymu yn dy ddinasoedd. Os na wrandewi di i wneud holl eiriaur gyfraith hon, y rhai sydd wedi eu hysgrifennu yn y llyfr hwn, i ofnir enw anrhydeddus a rhyfeddol hwn, yr ARGLWYDD dy DDUW. Ac fe wnaiff yr Arglwydd wahaniaethu dy blagau di, ac ergydion dy had di, yn blagau mawr a rhyfeddol, ac yn afiechydon drwg a pharhaol. A bydd yn dychwelyd pob poen ddrwg yr Aifft yr oeddit yn ei hosgoi ou blaen hwy, a byddant yn glynu wrthyt ti. Ac fe ddawr Arglwydd â phob clefyd, a phob ergyd nad yw wedi ei hysgrifennu, a phob un sydd wedi ei hysgrifennu yn llyfr y gyfraith hon, arnat ti, nes iddo dy ddinistrio di. A byddwch yn cael eich gadael yn nifer bach, yn lle eich bod fel sêr y nefoedd yn eu lluosogrwydd, oherwydd na wrandawsoch ar lais yr Arglwydd eich Duw.

Ac fel y llawenhaodd yr Arglwydd arnoch i wneud daioni i chi ac ich amlhau, felly bydd yr Arglwydd yn llawenhau arnoch ich dinistrio, a byddwch yn cael eich cipio ymaith yn gyflym or tir

yr ydych yn mynd yno iw etifeddu. Ac fe wasgarar Arglwydd dy Dduw di i holl genhedloedd y ddaear, or naill ben ir llall, ac yno byddin gwasanaethu duwiau eraill, pren a charreg, nad oeddet ti nath dadau wedi credu ynddynt. Ond hyd yn oed yn y cenhedloedd hynny ni fydd yn rhoi gorffwys i ti, ac ni fydd sefyll i wadn dy droed, a bydd yr Arglwydd yn rhoi i ti yno galon arall syn anufuddhau, a llygaid syn methu, ac enaid syn nychu. A bydd dy fywyd yn hongian o flaen dy lygaid, a byddin ofni ddydd a nos, ac ni fyddin credu yn dy fywyd. Yn y bore byddwch yn dweud, Sut y gallai ddod yn hwyr? ac yn yr hwyr byddwch yn dweud, Sut y gallai ddod yn fore? oherwydd yr ofn yn eich calon a fyddwch yn ei ofni, ac oherwydd y gweledigaethau a welwch âch llygaid. Ac fe fydd yr Arglwydd yn troi ti yn ôl ir Aifft mewn llongau, ar y ffordd yr dywedais i, ni fyddi di yn ei gweld hi eto, ac fe fyddwch chi yn cael eich gwerthu yno ich gelynion yn weision ac yn forynion, ac ni fydd neb yn prynu.

Dyma eiriaur cyfamod a orchmynnodd yr Arglwydd i Moses ei sefydlu gyda meibion Israel yng ngwlad Moab, ar wahân ir cyfamod a wnaeth gyda hwy yn Horeb.

29

Ac galwodd Moses holl feibion Israel, a dywedodd wrthynt, Rydych chi wedi gweld popeth a wnaeth yr Arglwydd yng ngwlad yr Aifft och blaen chi i Pharo ac iw weision ef, ac iw holl wlad ef, y treialon mawrion a welodd dy lygaid, yr arwyddion ar

rhyfeddodau mawrion hynny. Ac nid rhoddodd yr Arglwydd Dduw i chwi galon i wybod, a llygaid i weld, a chlustiau i glywed hyd y dydd hwn. Ac arweiniodd chwi ddeugain mlynedd yn yr anialwch; ni heneiddiodd eich dillad, ac ni threuliwyd eich sandalau och traed. Ni fwytasoch fara, ac ni yfasoch win na diod gref, er mwyn i chi wybod mai myfi ywr Arglwydd eich Duw. A daethoch hyd at y lle hwn, ac aeth allan Sihon brenin Hesbon, ac Og brenin Basan i gyfarfod â ni mewn rhyfel. Ac fe tarasom ni hwy, a chymerosom eu tir, a rhoddais ef yn etifeddiaeth i Reuben, ac i Gad, ac i hanner llwyth Manasse. A chadwch i wneud holl eiriaur cyfamod hwn, fel y deallwch bopeth a wnewch.

Yr ydych chwi i gyd yn sefyll heddiw o flaen yr Arglwydd eich Duw, penaethiaid eich llwythau, ach cyngor o henuriaid, ach barnwyr, ach swyddogion, pob dyn o Israel. eich gwragedd, ach epil ar estron sydd yng nghanol eich gwersyll, och torrwr coed hyd at eich cludwr dŵr i basio yn nghyfamod yr Arglwydd eich Duw, ac yn ei felltithion ef, cymaint ag y maer Arglwydd dy Dduw yn ei drefnu tuag atat ti heddiw fel y bydd ef yn dy sefydlu di iddon bobl, ac ef ei hun fydd dy Dduw di, yn y modd y dywedodd wrthyt, ac yn y modd y tyngodd ith dadau, Abraham ac Isaac a Jacob. Ac nid gyda chi yn unig yr wyf in sefydlur cyfamod hwn ar felltith hon, ond hefyd ir rhai sydd yma gyda chwi heddiw gerbron yr Arglwydd eich Duw, ac ir rhai nad ydynt gyda chwi yma heddiw.

Oherwydd rydych chin gwybod sut y buom yn byw yng ngwlad

yr Aifft, fel y buom yn mynd trwy ganol y cenhedloedd y daethoch chi heibio iddynt. Ac ewch i weld eu ffieidd-dra au heilunod, pren a charreg, arian ac aur, sydd ganddynt. Nid oes neb yn eich plith, ddyn na menyw na theulu na llwyth, y mae ei feddwl wedi troi oddi wrth yr Arglwydd eich Duw, wedi mynd i wasanaethu duwiaur cenhedloedd hynny, nid oes neb yn eich plith yn wreiddyn syn tyfu i fyny mewn bustl a chwerwder, Ac fe fydd, os bydd yn clywed geiriaur felltith hon, ac yn dweud o fewn ei galon, Bydded sanctaidd i mi, oherwydd yng nghrwydr fy nghalon yr af, fel na ddinistriar pechadur y dieuog, Ni fydd Duw yn dymuno bod yn drugarog iddo, ond yna bydd llid yr Arglwydd ai sêl yn cael eu cynnau yn y dyn hwnnw, a bydd holl felltigion y cyfamod hon, sydd wedi eu hysgrifennu yn y llyfr hwn, yn glynu wrtho, a bydd yr Arglwydd yn dileu ei enw o dan y nef. Ac fe fydd yr Arglwydd yn ei osod ar wahân ef i ddrygau o blith holl feibion Israel, yn ôl holl fellithion y cyfamod sydd wedi eu hysgrifennu yn llyfr y gyfraith hon.

A bydd y genhedlaeth arall, eich meibion chi a fydd yn codi ar eich ôl chi, ar dieithryn a ddaw o wlad bell, yn dweud, a byddant yn gweld ergydion y ddaear honno ai chleifydau, a anfonodd yr Arglwydd arni Brwmstan a halen wediu llosgi, ni heuir ei thir i gyd, ac ni fydd yn egino, ac ni fydd dim gwyrddni yn tyfu arni. Yn union fel y dymchwelwyd Sodom a Gomorra, Adma a Seboim, a ddymchwelwyd gan yr Arglwydd mewn dicter a llid, Ac fe ddywed yr holl genhedloedd, Pam y gwnaeth yr Arglwydd fel hyn ir tir hwn? Beth yw llid y digofaint mawr hwn? Ac fe ddywedant, oherwydd iddynt adael cyfamod Arglwydd Duw eu

tadau, yr hwn a wnaeth gydau tadau, pan arweiniodd ef hwy allan o dir yr Aifft, Ac wedi mynd, gwasanaethon nhw dduwiau eraill, y rhai nad oedden nhwn eu hadnabod, ac nid dosbarthodd ef iddyn nhw, Ac fe ddigiodd yr Arglwydd mewn llid ar y tir hwnnw i ddod âr holl felltithion sydd wedi eu hysgrifennu yn llyfr y gyfraith hon arno. A feu symudodd hwy yr Arglwydd ou tir eu hunain mewn dicter a llid a gwylltineb mawr iawn, a feu bwriodd allan hwy i dir arall fel heddiw.

Y pethau cudd ir Arglwydd ein Duw, ond y pethau amlwg i ni ac in plant am byth, i wneud holl eiriaur gyfraith hon. Y pethau cudd ir Arglwydd ein Duw, ond yr amlwg i ni ac in plant hyd yn oes, i wneud holl eiriaur gyfraith hon.

30

A bydd fel y dônt arnat ti yr holl eiriau hyn, y fendith ar felltith a roddais o flaen dy wyneb di; a derbynni ith galon di yn yr holl genhedloedd, lle bynnag y gwasgarar Arglwydd di yno, a byddin troi yn ôl at yr Arglwydd dy Dduw, a byddin gwrando ar ei lais yn ôl popeth yr wyf in ei orchymyn i ti heddiw, oth holl galon ac oth holl enaid ac fe iachâr Arglwydd dy bechodau, ac fe drugarha wrthyt, ac eto fe gasgla di or holl genhedloedd lle y gwasgarodd yr Arglwydd di yno. Os bydd dy wasgariad o ben y nefoedd hyd ben y nefoedd, o yno bydd yr Arglwydd dy Dduw yn dy gasglu di, ac o yno bydd yr Arglwydd dy Dduw yn dy gymryd di. A bydd dy Dduw yn dod â thi oddi yno ir tir a

etifeddodd dy dadau, a byddin ei etifeddu, a bydd yn gwneud yn dda i ti, ac yn dy wneud yn fwy niferus nath dadau. A bydd yr Arglwydd yn glanhau dy galon yn drylwyr, a chalon dy had, i garur Arglwydd dy Dduw oth holl galon ac oth holl enaid, fel y byddi fyw.

A bydd yr Arglwydd dy Dduw yn rhoir mellithion hyn ar dy elynion, ac ar y rhai syn dy gasáu di, y rhai ath erlidiasant. Ac fe droi di yn ôl ac fe wrandewi di ar lais yr Arglwydd dy Dduw, ac fe wnei di ei orchmynion ef, cymaint ag yr wyf i yn eu gorchymyn i ti heddiw. Ac fe fydd yr Arglwydd dy Dduw yn dy fendithio ym mhob gwaith o waith dy ddwylo, yn nisgynyddion dy groth, ac yn nisgynyddion dy dda, ac yng nghynnyrch dy dir, oherwydd bydd yr Arglwydd dy Dduw yn dychwelyd i lawenhau arnat ti mewn pethau da, fel y llawenhaodd ar dy dadau, Os gwrandewi di ar lais yr Arglwydd dy Dduw, i gadw ei orchmynion ef, ai ddeddfau ef, ai farnedigaethau ef sydd wedi eu hysgrifennu yn llyfr y gyfraith hon, os troi di at yr Arglwydd dy Dduw oth holl galon, ac oth holl enaid. Oherwydd nid ywr gorchymyn hwn yr wyf yn ei orchymyn i ti heddiw yn rhy anodd, ac nid ywn bell oddi wrthyt. Nid yw yn y nef uchod, gan ddweud, Pwy a esgyn i ni ir nef, ac a gymer ef i ni, ac wedi ei glywed fei gwnawn? Nid yw tu hwnt ir môr ychwaith, gan ddweud, Pwy a groesith i ni ir tu hwnt ir môr, ac a gymerith hi i ni, ac ai gwna yn glywadwy i ni, ac a wnawn ni hi? Maer gair yn agos iawn atat yn dy enau, ac yn dy galon, ac yn dy ddwylo iw wneud.

Wele, rwyf wedi gosod oth flaen heddiw fywyd a marwolaeth, daioni a drygioni. Os gwrandewi di ar orchmynion yr Arglwydd dy Dduw, yr wyf fi yn eu gorchymyn i ti heddiw, i garur Arglwydd dy Dduw, i rodio yn ei holl ffyrdd ef, ac i gadw ei ddeddfau ef, ai farnedigaethau ef, yna byddwch fyw, a byddwch luosog, a bendithiar Arglwydd dy Dduw di yn yr holl dir yr wyt yn mynd iddo yno iw etifeddu. Ac os bydd dy galon yn troi ymaith, ac na wrandewi di, ac wedi dy gamarwain yr addoli dduwiau eraill a gwasanaethu iddynt, Rwyn cyhoeddi i ti heddiw y byddwch yn darfod mewn dinistr, ac ni fyddwch yn hir eich dyddiau ar y ddaear yr ydych yn croesir Iorddonen iw hetifeddu.

Rwyn tystio i chi heddiw y nefoedd ar ddaear, y bywyd ar marwolaeth rwyf wedi eu rhoi o flaen eich wyneb, y fendith ar felltith. Dewisar bywyd, fel y byddi din byw, ti ath had. I garur Arglwydd dy Dduw di, i wrando ar ei lais ef, ac i lynu wrtho ef, oherwydd hyn yw dy fywyd di a hyd dy ddyddiau di, i breswylio ar y ddaear yr hon a dyngodd yr Arglwydd ith dadau di Abraham ac Isaac ac Jacob iw rhoi iddynt hwy.

31

Ac fe orffennodd Moses siarad yr holl eiriau hyn wrth holl feibion Israel. Ac meddai wrthynt, Cant ac ugain mlwydd oed wyf fi heddiw, ni allaf mwyach fynd i mewn a mynd allan, ond dywedodd yr Arglwydd wrthyf, Ni chroesi di yr Iorddonen hwn.

Yr Arglwydd dy Dduw syn mynd oth flaen, ef a ddinistriar cenhedloedd hyn oth flaen, a byddin eu hetifeddu hwy, a Josua syn mynd oth flaen, fel y llefarodd yr Arglwydd. A bydd yr Arglwydd dy Dduw yn gwneud iddynt fel y gwnaeth i Sihon ac Og, dau frenin yr Amoriaid, a oedd tu hwnt ir Iorddonen, ac iw tir hwy, fel y dinistriodd hwy yn llwyr. Ac fe draddododd yr Arglwydd hwy i chi, ac fe wnewch iddynt fel y gorchmynnais i chi. Bydd ddewr a bydd gryf, paid ag ofni, na bydd llwfr, na chael dy ddychryn ou blaen hwy, oherwydd yr Arglwydd dy Dduw syn mynd oth flaen gyda chwi yn eich plith; ni fydd yn dy adael di, ac ni fydd yn dy gefnu arnat. Ac galwodd Moses Josua, a dywedodd wrtho o flaen holl Israel, Bydd ddewr a bydd gryf, oherwydd ti fyddin mynd o flaen y bobl hyn ir tir a dyngodd yr Arglwydd ith dadau ei roi iddynt, a thi fydd yn ei roin etifeddiaeth iddynt. Ac ni fydd yr Arglwydd syn teithio gyda thi yn dy ollwng di, ac ni fydd yn dy adael di, paid ag ofni, na bod yn llwfr.

Ac ysgrifennodd Moses eiriaur gyfraith hon mewn llyfr, ai roi ir offeiriaid, meibion Lefi, a oedd yn cario arch cyfamod yr Arglwydd, ac i henuriaid meibion Israel.

Ac gorchmynnodd Moses iddynt yn y dydd hwnnw, gan ddweud, Ar ôl saith mlynedd, yn amser blwyddyn y rhyddhad, yn ŵyl y pebyll, Yn y daith pan ddaw Israel gyfan i ymddangos gerbron yr Arglwydd eich Duw, yn y lle y bydd yr Arglwydd yn ei ddewis, byddwch yn darllen y gyfraith hon gerbron Israel gyfan iw clustiau hwy Wedi ymgynnull y bobl, y dynion ar gwragedd ar

epil ar estron sydd yn eich dinasoedd, fel y clywant ac y dysgant ofnir Arglwydd eich Duw, a byddant yn clywed i wneud holl eiriaur gyfraith hon. A bydd eu meibion nad ydynt yn gwybod yn clywed, ac yn dysgu i ofnir Arglwydd dy Dduw bob dydd tra byddant yn byw ar y tir yr ydych yn croesir Iorddonen yno iw etifeddu.

Ac meddair Arglwydd wrth Moses, Wele, y mae dyddiau dy farwolaeth wedi nesáu; galw Josua, a safwch wrth ddrysau pabell y dystiolaeth, ac fe orchmynnaf iddo. Ac aeth Moses a Josua i mewn i babell y dystiolaeth, a safasant wrth ddrysau pabell y dystiolaeth. Ac fe ddaeth yr Arglwydd i lawr mewn cwmwl, a safodd wrth ddrysau pabell y dystiolaeth, a safodd colofn y cwmwl wrth ddrysau pabell y dystiolaeth. Ac meddair Arglwydd wrth Moses, Wele, byddi din cysgu gydath dadau, ac wedi hynny bydd y bobl hwn yn puteinio ar ôl duwiau estron y tir y maen mynd iddo, a byddant yn fy ngadael i, ac yn torri fy nghyfamod a wneuthum â hwy. Ac fe fyddaf yn ddig mewn llid tuag atynt yn y dydd hwnnw, ac fe adawaf hwy, ac fe drowaf fy wyneb oddi wrthynt, a bydd yn fwyd, ac fe gânt lawer o ddrygau a gorthrymderau, ac fe ddywed yn y dydd hwnnw, oherwydd nad ywr Arglwydd fy Nuw gyda mi, y maer drygau hyn wedi dod arnaf. Ond byddaf fin troi fy wyneb i ffwrdd oddi wrthynt yn y dydd hwnnw, oherwydd yr holl ddrygioni a wnaethant, gan iddynt droi at dduwiau estron.

Ac yn awr ysgrifennwch eiriaur gân hon, a dysgwch hi i feibion Israel, a rhowch hi yn eu genau, fel y bydd y gân hon yn dyst i

mi yn eu herbyn ymhlith meibion Israel. Oherwydd byddaf yn dod â nhw i mewn ir tir da, a dyngais iw tadau ei roi iddynt, tir yn llifo â llaeth a mêl, a byddant yn bwyta, ac wedi eu llenwi byddant yn cael eu bodloni, a byddant yn troi at dduwiau estron, a byddant yn eu gwasanaethu, a byddant yn fy nghythruddo, a byddant yn chwalu fy nghyfamod. Ac fe fydd y gân hon yn cael ei gosod yn eu herbyn yn tyst, oherwydd ni fydd yn cael ei anghofio ou genau hwy, nac o enau eu had hwy, oherwydd gwn i am eu drygioni hwy, cymaint y maent yn ei wneud yma heddiw, cyn imi eu dwyn hwy i mewn ir tir da, a dyngais iw tadau hwy.

Ac ysgrifennodd Moses y gân hon yn y dydd hwnnw, ac fe ddysgodd hi i feibion Israel. Ac fe orchmynnodd Josua, ac fe ddywedodd, Bydd ddewr a bydd gryf, oherwydd ti fydd yn dwyn meibion Israel i mewn ir tir a dyngodd yr Arglwydd iddynt, ac fe fydd ef gyda thi.

Pan orffennodd Moses ysgrifennu holl eiriaur gyfraith hon mewn llyfr hyd y diwedd, Ac fe orchmynnodd ir Lefiaid oedd yn cario arch cyfamod yr Arglwydd, gan ddweud Wedi cymryd llyfr y gyfraith hon, byddwch yn ei osod wrth ochr arch cyfamod yr Arglwydd eich Duw, a bydd ynon dystiolaeth i chwi. Oherwydd rwyn gwybod am dy wrthryfel di, ac am dy wddf caled di, gan fy mod in dal yn fyw gyda chwi heddiw, roeddech chin gwrthryfelgar tuag at Dduw, faint mwy felly ar ôl fy marwolaeth i? Casglwch ataf fi eich arweinwyr llwythol, ach henuriaid, ach barnwyr, ach ysgrifenyddion, fel y siaradaf iw clustiau hwy yr

holl eiriau hyn, a thystiolaf iddynt y nef ar ddaear. Gwn oherwydd, ar ôl fy marwolaeth, y byddwch yn gweithredun anghyfreithlon, a byddwch yn troi or ffordd a orchymynais i chwi, a bydd y drygau yn cyfarfod â chwi yn nyddiau olaf, oherwydd byddwch yn gwneud y drwg gerbron yr Arglwydd, iw ddigio ef trwy weithiau eich dwylo.

Ac fe siaradodd Moses yng nghlustiaur holl gynulliad eiriaur gân hon hyd y diwedd.

32

Talu sylw, nef, a byddaf yn siarad, a boed ir ddaear glywed geiriau om genau. Disgwylier fel glaw fy nywediad, a disgynned fel gwlith fy ngeiriau, fel cawod ar laswellt, a fel eira ar borfa. Oherwydd i mi alw ar enwr Arglwydd, rhowch fawredd in Duw ni. Duw, gwir yw ei weithiau ef, ai holl ffyrdd yn farnedigaethau, Duw ffyddlon, ac nid oes anghyfiawnder, cyfiawn a sanctaidd ywr Arglwydd. Pechodd plant beius yn ei erbyn, cenhedlaeth gam a gwyrdroadig. A hyn yr ydych yn ei dalun ôl ir Arglwydd? Pobl ffôl ac nid doeth felly? Onid ef, hwn, eich tad, ach prynodd chi ac ach gwnaeth chi ac ach lluniodd chi? Cofiwch ddyddiaur oesoedd, deallwch flynyddoedd y cenedlaethau. Gofynnwch ich tad a bydd yn cyhoeddi i chi; gofynnwch ich henuriaid a byddant yn dweud wrthych.

Pan rannodd y Goruchaf y cenhedloedd, fel y gwasgarodd

feibion Adda, gosododd ffiniaur cenhedloedd yn ôl rhif negeswyr Duw. A daeth ei bobl yn rhan ir Arglwydd, sef Jacob; Israel oedd llinyn mesur ei etifeddiaeth. Cynhaliodd ef yn yr anialwch, yn sychedu gwres llosgi mewn tir heb ddŵr; amgylchodd ef ai ddisgybliodd, ai warchododd fel cannwyll llygad. Fel eryr yn gorchuddio ei nyth, ac ar ei gywion yr hiraethodd, wedi lledaenu ei adenydd derbyniodd hwy, a chymerodd hwy i fyny ar ei gefn. Yr Arglwydd yn unig au harweiniodd hwy, nid oedd gyda hwy dduw estron. Dug ef hwy i fyny ar gryfder y ddaear, bwydodd ef hwy â chynnyrch meysydd, sugnasant fêl or graig, ac olew or graig galed. Menyn ychen, a llaeth defaid, gyda braster ŵyn a hyrddod, meibion teirw a geifr, gyda braster arennau gwenith, a gwaed y rawnwin - yfodd win. Ac bwytaodd Jacob ac fei llenwyd, a chiciodd yr anwylyd i ffwrdd, tyfodd yn frâs, daeth yn dew, ehangwyd ef, a gadawodd y Duw ai gwnaeth, a throdd i ffwrdd oddi wrth Dduw ei achubwr.

Fem cythruddwyd ganddynt â phethau estron, am chwerwi âu ffieidd-dra hwy. Aberthon nhw i gythreuliad, ac nid i Dduw, i dduwiau nad oeddent yn eu hadnabod, rhai newydd diweddar sydd wedi dod, nad oedd eu tadau yn eu hadnabod. Gadawaist Dduw ath genhedlodd, ac anghofiast Dduw ath fagodd.

Ac fe welodd yr Arglwydd, ac fe eiddigedodd, ac fei cynhyrfwyd trwy ddicter ei feibion ai ferched. Ac meddai, Byddaf yn troi fy wyneb oddi wrthynt, a byddaf yn dangos beth fydd iddynt yn y dyddiau olaf, oherwydd cenhedlaeth wyrgam ydynt, meibion

nad oes ffydd ynddynt.

Hwy eu hunain am gwnaeth yn genfigennus ar yr hyn nad ywn Dduw, am cythruddo âu heilunod, a minnau au gwnaf hwy yn genfigennus ar yr hyn nad ywn genedl; ar genedl ffôl y digaf hwy. Oherwydd bod tân wedi ei gynnau om llid i, fe losgir hyd at Annwn isod, fe ysar tir ai chynnyrch, fe wenfflama sylfeinir mynyddoedd. Byddaf yn casglu drygau arnynt hwy, a byddaf yn gwario fy saethau yn ymladd yn eu herbyn. Yn gwywio gan newyn a thrwy fwyd adar, a thetan anwelladwy; byddaf yn anfon dannedd bwystfilod gwyllt yn eu herbyn, gyda digofaint y rhai syn llusgo ar y ddaear. Or tu allan bydd cleddyf yn eu hamddifadu o blant, ac or ystordai ofn; y gŵr ifanc gydar forwyn, y plentyn yn sugno gydar hen ŵr. Dywedais, Byddaf yn eu gwasgaru, a byddaf yn peri iw cofadwriaeth ddiflannu o blith dynion. Os nid trwy ddigofaint gelynion, rhag iddynt ymestyn amser hir, rhag ir gwrthwynebwyr ymosod gydai gilydd, rhag iddynt ddweud, ein llaw uchel ni, ac nid yr Arglwydd, a wnaeth hyn i gyd.

Cenedl sydd wedi colli cyngor ydyw, ac nid oes ynddynt wybodaeth. Ni feddylion nhw ddeall; gadewch iddyn nhw dderbyn y pethau hyn yn yr amser sydd i ddod. Sut y bydd un yn erlid mil, a dau yn symud degau o filoedd, os nad yw Duw wedi eu gwerthu hwy, ac yr Arglwydd wedi eu traddodi hwy? Oherwydd nid yw eu duwiau hwy fel ein Duw ni, ond mae ein gelynion yn ffôl. Oherwydd o winwydden Sodom y mae eu gwinwydden hwy, au cangen hwy o Gomorra; eu grawnwin hwy

yn rawnwin bustl, cwlwm o chwerder iddynt. Llid dreigiau yw eu gwin hwy, a llid aspiau anwelladwy. Onid ywr rhain wedi eu casglu gennyf fi, ac wedi eu selio yn fy nhrysorfeydd? Yn nydd dialedd byddaf yn ad-dalu, pan fydd eu troed yn llithro, oherwydd mae dydd eu dinistr yn agos iddynt, ac y maer pethau parod yn bresennol i chwi. Oherwydd bydd yr Arglwydd yn barnu ei bobl, ac ar ei gaethweision bydd ef yn cael ei gysuro, canys gwelodd hwy wedi eu gwanhau, ac wedi pallu trwy orthrwm, ac wedi eu disbyddu. Ac meddair Arglwydd, lle mae eu duwiau, y rhai yr oeddent wedi ymddiried ynddynt, Y rhai yr oeddech yn bwyta braster eu haberthau, ac yn yfed gwin eu diodoffrymau; gadewch iddynt godi ach helpu, a gadewch iddynt fod yn amddiffynwyr i chi. Gwelwch, gwelwch mai myfi ydwyf, ac nid oes Duw ond myfi, myfi a laddaf, ac a wnaf fyw, trawaf, a myfi a iachâf, ac nid oes neb a wared om dwylo i. Oherwydd codaf fy llaw ir nefoedd, ac fe dyngaf ar fy llaw dde, ac fe ddywedaf: Rwyn byw hyd byth, Oherwydd byddaf yn miniogi fy nghleddyf fel mellten, a bydd fy llaw yn gafael mewn barn, a byddaf yn talu cosb ir gelynion, ac ir rhai syn fy nghasáu byddaf yn talun ôl. Byddaf yn meddwi fy saethau â gwaed, a bydd fy nghleddyf yn bwyta cig o waed y clwyfedig ac o gaethiwed, o ben arweinwyr gelynion.

Llawenhewch nefoedd gydag ef, ac addoled iddo holl negeswyr Duw, llawenhewch genhedloedd gydai bobl, a chryfhaed iddo holl feibion Duw, oherwydd dialir gwaed ei feibion, a bydd yn dial ac yn talu cosb ir gelynion, ac ir rhai syn casáu bydd yn talu, a bydd yr Arglwydd yn glanhau tir ei bobl.

Ac ysgrifennodd Moses y gân hon yn y dydd hwnnw, a dysgodd hi i feibion Israel, ac aeth Moses i mewn, a llefarodd holl eiriaur gyfraith hon yng nghlustiaur bobl, ef a Josua fab Nun. A chwblhaodd Moses siarad â phob Israel. Ac meddai wrthynt, Rhowch sylw yn eich calon ir holl eiriau hyn yr wyf fi yn eu tystio i chwi heddiw, y rhai yr ydych iw gorchymyn ich meibion, i gadw ac i wneud holl eiriaur gyfraith hon. Oherwydd nid gair gwag yw hwn i chwi, oherwydd hon yw eich bywyd chwi, ac oherwydd y gair hwn byddwch yn byw yn hir ar y ddaear yr ydych chwi yn croesir Iorddonen i mewn iddi yno iw hetifeddu. Ac fe siaradodd yr Arglwydd wrth Moses ar y dydd hwn, gan ddweud, Dos i fyny i fynydd Abarim, mynydd Nabau sydd yn nhir Moab gyferbyn â Jericho, a gwêl dir Canaan, yr wyf fin ei roi i feibion Israel, A bydd farw ar y mynydd yr wyt tin dringo iddo yno, a bydd din ymuno âth bobl, yn yr un modd ag y bu farw Aaron dy frawd ar fynydd Hor, ac fe ymunodd âi bobl ef. Oherwydd fe wnaethoch chi anufuddhau im gair ymhlith meibion Israel wrth ddyfroedd gwrthdaro Cades yn anialwch Sin, oherwydd ni wnaethoch chi fy sancteiddio ymhlith meibion Israel. Gyferbyn fe weli dir tir, ond yno ni ei di i mewn.

33

Ac hon ywr fendith a fendithiodd Moses, dyn Duw, feibion Israel cyn ei farwolaeth. Ac meddai, Y maer Arglwydd wedi dod o Sinai, ac wedi ymddangos i ni o Seir, ac wedi brysio o fynydd Paran, gyda myrddau Cades, ar ei ddeheulaw angylion gydag ef.

Ac fe arbedodd ei bobl, a phob un or rhai wedi eu sancteiddio gan dy ddwylo, ar rhain sydd dan dy awdurdod di, ac fe dderbyniodd oi eiriau ef Cyfraith a orchmynnodd Moses i ni, yn etifeddiaeth i gynulliadau Jacob. Ac fe fydd yn yr anwylyd yn rheolwr, pan gaiff rheolwyr pobloedd eu casglu ynghyd gyda llwythau Israel. Bydded Reuben fyw, ac na fydded farw, a bydded yn lluosog mewn rhif.

Ac hon yw Jwda, gwrando Arglwydd ar lais Jwda, ac iw bobl ef y delet ti, ei ddwylo ef syn gwahaniaethu iddo, a byddi din gynorthwywr iddo rhag y gelynion.

Ac ir Lefi dywedodd, Rhowch i Lefi ei arwyddion clir, ai wirionedd ir dyn sanctaidd, yr hwn y profasant ef yn y prawf, y cablasant ef ar ddyfroedd gwrthdaro, Yr hwn a ddywedodd wrth y tad ar fam, Nid wyf wedi dy weld di, ac ni adnabu ei frodyr, ac fe wadodd ei feibion, cadwodd dy eiriau di, ac fe gadwodd dy gyfamod di. Byddant yn datgan dy ordinhad i Jacob, ath gyfraith i Israel; byddant yn gosod thus yn dy lid yn barhaus ar dy allor. Bendithia, Arglwydd, ei nerth ef, a derbyn weithiau ei ddwylo, dryllia lwynaur gelynion sydd wedi codi yn ei erbyn, ac na chyfoded y rhai syn ei gasáu. Ac i Benjamin dywedodd, Anwylyd gan yr Arglwydd, bydd yn preswylion hyderus, ac y mae Duw yn cysgodi arno bob dydd, ac rhwng ei ysgwyddau y rhoddodd orffwys.

Ac i Joseff dywedodd, o fendith yr Arglwydd ei dir ef, o dymhoraur nefoedd, a gwlith, ac o ffynhonnaur dyfnderoedd

oddi isod, ac yn ôl tymor cynhyrchion troeon yr haul, ac o gyfuniadaur misoedd, o gopâu mynyddoedd y dechreuad, ac o gopâu bryniau tragwyddol Ac yn ôl awr llenwir ddaear, ar pethau derbyniol ir un a ymddangosodd yn y berth, deuant ar ben Joseff, ac ar gorun yr un a ogoneddwyd ymhlith ei frodyr. Harddwch tarw cyntafanedig yw ei harddwch ef, cyrn uncorn yw ei gyrn ef, â hwy bydd yn cornio cenhedloedd gydai gilydd, hyd at ben y ddaear, y rhain yw degau o filoedd Effraim, ar rhain yw miloedd Manasse. Ac i Zebulun dywedodd, Llawenha, Zebulun, yn dy ymadawiad, ac Issachar yn ei bebyll. Bydd cenhedloedd yn dinistrio, a byddwch yn galw yno, a byddwch yn aberthu yno aberth cyfiawnder, oherwydd bydd cyfoeth y môr yn eich meithrin chi, a masnach yr arfordir syn preswylio.

Ac i Gad dywedodd, Bendigedig ywr un syn ehangu Gad; fel llew y gorffwysodd, wedi ysigo braich a thywysog. A gwelodd ei flaenffrwyth, oherwydd yno y rhannwyd tir llywodraethwyr a gasglwyd ynghyd ag arweinwyr pobloedd; cyfiawnder a wnaeth yr Arglwydd, ai farn gydag Israel.

Ac i Ddan dywedodd, Cenau llew yw Dan, a bydd yn llamu allan o Bashan. Ac i Naphtali dywedodd, Naphtali yn llawn o bethau derbyniol, a llanwer ef â bendith oddi wrth yr Arglwydd; bydd yn etifeddur môr ar De. Ac i Asher dywedodd, Bendithedig o blant yw Asher, a bydd yn dderbyniol iw frodyr, bydd yn trochi ei droed mewn olew. Haearn ac efydd fydd ei sandalau, ac fel dy ddyddiau, fydd dy gryfder.

Nid oes fel Duw yr anwylyd, syn camu ar y nefoedd yn gynorthwywr i ti, ar Un mawreddog y ffurfafen. Ac fe orchuddia dechreuad Duw di, a than gryfder breichiau tragwyddol, ac fe fwria allan elyn oth wyneb, gan ddweud, Bydded i ti ddarfod. Ac bydd Israel yn preswylio yn ymddiried, yn unig ar ddaear Jacob, ar ŷd a gwin, a bydd y nefoedd i ti yn gymylog â gwlith. Gwynfydedig wyt ti Israel, pwy sydd debyg i ti, bobl syn cael ei hachub gan yr Arglwydd? Bydd dy gynorthwywr yn dy amddiffyn, a chleddyf dy falchder, a bydd dy elynion yn dweud celwydd wrthyt ti, a byddi din sathru ar eu gyddfau hwy.

34

Ac aeth Moses i fyny o Araboth Moab ar fynydd Nabau, ar gopa Phasga, sydd ar wyneb Jericho, a dangosodd yr Arglwydd iddo yr holl dir Gilead hyd at Dan, a holl dir Naffthali, a holl dir Effraim a Manasse, a holl dir Jwda hyd at y môr eithaf ar anialwch, a rhanbarthau amgylchynol Jericho, dinas y coed palmwydd, hyd at Zoar. Ac meddair Arglwydd wrth Moses, Dymar tir a dyngais i Abraham ac Isaac ac Jacob, gan ddweud, I'th had di y rhoddaf hi, ac yr wyf wedi ei ddangos ith lygaid, ond yno ni ei di i mewn.

A bu farw Moses, gwas yr Arglwydd, yn nhir Moab trwy air yr Arglwydd. Ac fei claddwyd yn Ai ger tŷ Peor, ac ni welodd neb ei fedd hyd y dydd hwn. Roedd Moses yn gant ac ugain mlwydd oed pan fu farw, nid oedd ei lygaid wedi pylu, ac nid oedd ei

grwbanod wedi dirywio.

Ac wylodd meibion Israel am Moses yn Araboth Moab ar yr Iorddonen gyferbyn â Jericho am ddeg diwrnod ar hugain, a chwblhawyd dyddiau galar ac wylofain Moses. Ac fe lanwyd Josua fab Nun ag ysbryd dealltwriaeth, oherwydd roedd Moses wedi gosod ei ddwylo arno ef, a gwrandawodd meibion Israel arno ef, a gwnaethant fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses.

Ac ni chododd eto broffwyd yn Israel fel Moses, yr hwn a adnabu yr Arglwydd ef wyneb yn wyneb yn yr holl arwyddion a rhyfeddodau y anfonodd yr Arglwydd ef iw gwneud yng ngwlad yr Aifft i Pharo, ac iw weision ef, ac iw holl wlad ef, y rhyfeddodau mawrion, ar llaw gref, a wnaeth Moses gerbron holl Israel.

Llythyr Ioan

1

Yr hyn oedd or dechreuad, yr hyn a glywsom, yr hyn a welsom ân llygaid ein hunain, yr hyn yr edrychwyd arno ac y cyffyrddodd ein dwylo ag ef, ynghylch gair y bywyd, Ac fe ddatguddiwyd y bywyd, ac rydym wedi gweld ac yn tystio ac yn cyhoeddi i chi y bywyd tragwyddol, yr hwn oedd gydar Tad ac a ddatguddiwyd i ni, Yr hyn rydym ni wedi ei weld ar hyn rydym ni wedi ei glywed, rydym yn ei gyhoeddi i chi, fel y gallwch chi hefyd gael perthynas gyda ni, ac mae ein perthynas ni gydar Tad a gydai Fab ef, Iesu Grist. Ac rydym yn ysgrifennur pethau hyn i chi, fel bod ein llawenydd ni wedi ei gyflawnin llawn.

Ac hon ywr neges yr ydym wedi ei chlywed oddi wrtho ac yn ei chyhoeddi i chwi, fod Duw yn oleuni, ac nid oes dim tywyllwch ynddo. Os dywedwn fod gennym berthynas ag ef ac eton cerdded yn y tywyllwch, rydym yn dweud celwydd ac nid ydym yn gwneud y gwirionedd. Ond os ydym yn rhodio yn y goleuni, fel y mae ef ei hun yn y goleuni, mae gennym berthynas ân

gilydd, ac y mae gwaed Iesu Grist ei Fab yn ein glanhau ni oddi wrth bob pechod. Os dywedwn nad oes gennym bechod, yr ydym yn twyllo ein hunain ac nid ywr gwirionedd ynom. Os cyfaddefwn ein pechodau, y mae ef yn ffyddlon ac yn gyfiawn, fel y maddeuo i ni ein pechodau ac y glanha ef ni oddi wrth bob anghyfiawnder. Os dywedwn nad ydym wedi pechu, rydym yn ei wneud ef yn gelwyddgi, ac nid yw ei air yn ynom ni.

2

Fy mhlant bach, ysgrifennaf y rhain atoch fel na byddwch yn pechu, ac os bydd rhywun yn pechu, mae gennym eiriolwr gydar Tad, Iesu Grist y cyfiawn, Ac ef ei hun yw iawn ynghylch ein pechodau ni, nid ynghylch ein rhai ni yn unig, ond hefyd ynghylch y byd cyfan. Ac yn hyn rydym yn gwybod ein bod wedi ei adnabod ef, os ydym yn cadw ei orchmynion. Y sawl syn dweud, Rwyf wedi ei adnabod ef, ac nid ywn cadw ei orchmynion, celwyddgi yw, ac nid ywr gwirionedd ynddo. Ond pwy bynnag syn cadw ei air ef, yn wir yn hwn y mae cariad Duw wedi ei berffeithio. Yn hyn rydym yn gwybod ein bod ynddo ef. Y sawl syn dweud ei fod yn aros ynddo, dylai gerdded fel y cerddodd hwnnw ei hun.

Frodyr, nid gorchymyn newydd yr wyf yn ei ysgrifennu i chi, ond gorchymyn hynafol a oedd gennych or dechreuad; y gorchymyn hynafol ywr gair a glywsoch or dechreuad. Eto, yr wyf yn ysgrifennu gorchymyn newydd i chwi, yr hwn sydd yn

wir ynddo ef ac ynoch chwi, oherwydd bod y tywyllwch yn mynd heibio a bod y goleuni gwir eisoes yn disgleirio. Maer un syn dweud ei fod yn y golau, ac yn casáu ei frawd, yn y tywyllwch hyd yn awr. Maer un syn caru ei frawd yn aros yn y goleuni, ac nid oes maen tramgwydd ynddo, Ond y maer hwn syn casáu ei frawd yn y tywyllwch, ac yn y tywyllwch y maen cerdded, ac nid ywn gwybod i ble y maen mynd, oherwydd y maer tywyllwch wedi dallu ei lygaid.

Ysgrifaf atoch chi, blant bach, oherwydd mae eich pechodau wedi eu maddau i chi trwy ei enw ef. Rwyn ysgrifennu atoch chi, dadau, oherwydd rydych chi wedi adnabod yr un or dechreuad. Rwyn ysgrifennu atoch chi, ddynion ifanc, oherwydd rydych chi wedi gorchfygur un drwg. Ysgrifennais i chi, blant, oherwydd rydych chi wedi adnabod y Tad. Ysgrifennais i chi, dadau, oherwydd rydych chi wedi adnabod yr un or dechreuad. Ysgrifennais i chi, ddynion ifanc, oherwydd rydych chin gryf ac y mae gair Duw yn aros ynoch chi, ac rydych chi wedi gorchfygur un drygionus.

Peidiwch â charur byd nar pethau sydd yn y byd. Os yw rhywun yn carur byd, nid yw cariad y Tad ynddo ef, oherwydd nid yw pob peth sydd yn y byd, chwant y cnawd a chwant y llygaid ac ymffrost bywyd, or Tad, ond or byd y mae. Ac y maer byd yn mynd heibio, ar chwant sydd ynddo, ond y maer hwn syn gwneud ewyllys Duw yn aros hyd byth.

Blant, yr awr olaf yw hi, ac fel y clywsoch fod y gwrth-Grist yn

dod, ac yn awr mae llawer o wrth-Gristion wedi dod, o hyn gwyddom mair awr olaf yw hi. On plith ni yr aethant allan, ond nid oeddent on plith ni, oherwydd pe baent on plith ni, byddent wedi aros gyda ni, ond er mwyn iddynt gael eu datguddio nad ydynt oll on plith ni. Ac yr ydych chwi yn cael eneiniad or Un Sanctaidd, ac yr ydych yn gwybod pob peth. Nid ysgrifennais atoch oherwydd nad ydych yn gwybod y gwirionedd, ond oherwydd eich bod yn ei wybod, ac oherwydd nad yw pob celwydd or gwirionedd. Pwy ywr celwyddgi os nad yr un syn gwadu bod Iesu nid ywr Crist? Hwn ywr gwrthgrist, yr un syn gwadur Tad ar Mab. Pob un syn gwadu y Mab nid ywn cael y Tad chwaith. Chi felly, yr hyn a glywsoch or dechrau, gadewch iddo aros ynoch chi. Os ywr hyn a glywsoch or dechrau yn aros ynoch chi, yna byddwch chwithau hefyd yn aros yn y Mab ac yn y Tad. Ac hon ywr addewid a addawodd ef i ni, sef y bywyd tragwyddol. Ysgrifennais y pethau hyn atoch ynghylch y rhai syn eich twyllo. Ac chi, y maer eneinio a dderbyniwyd gennych oddi wrtho ef yn aros ynoch chi, ac nid oes gennych angen i rywun eich dysgu chi, ond fel y maer un eneinio yn eich dysgu chi ynghylch pob peth, ac y maen wir ac nid ywn anwiredd, ac fel y dysgodd chi, byddwch yn aros ynddo ef. Ac yn awr, blant bach, arhoswch ynddo ef, fel pan gaiff ei ddatguddio y cawn hyder ac na chywilyddiwn oddi wrtho yn ei bresenoldeb. Os gwyddoch ei fod yn gyfiawn, gwybyddwch fod pob un syn gwneud cyfiawnder wedi ei eni ohono ef.

3

Gwelwch pa fath o gariad y maer Tad wedi ei roi i ni, fel y cawn ein galwn blant i Dduw. Oherwydd hyn nid ywr byd yn eich adnabod chi, oherwydd ni adnabu ef. Anwylyd, yn awr plant Duw ydym ni, ac nid yw eto wedi ei ddatguddio beth fyddwn ni, ond gwyddom os caiff ei ddatguddio, y byddwn nin debyg iddo ef, oherwydd fe welwn ni ef fel y mae. Ac y mae pob un syn cadwr gobaith hon ynddo yn puro ei hun, fel y mae efe yn bur.

Pob un syn gwneud pechod syn gwneud anghyfreithlondeb hefyd, a phechod yw anghyfreithlondeb. Ac rydych chin gwybod fod hwnnw wedi ei ddatguddio er mwyn cymryd ein pechodau ni i ffwrdd, ac nid oes pechod ynddo ef. Pob un syn aros ynddo ef nid ywn pechu, pob un syn pechu nid yw wedi ei weld ef nac wedi ei adnabod ef. Blant bach, na adawed neb eich twyllo chi, y sawl syn gwneud cyfiawnder sydd gyfiawn, fel y mae hwnnwn gyfiawn, Maer un syn gwneud y pechod or diafol, oherwydd or dechreuad y maer diafol yn pechu. I hyn yr ymddangosodd Mab Duw, fel y gallai ddinistrio gweithiaur diafol. Pob un sydd wedi ei eni o Dduw nid ywn gwneud pechod, oherwydd mae ei had ef yn aros ynddo, ac ni all bechu, oherwydd mae wedi ei eni o Dduw. Yn hyn y mae plant Duw a phlant y diafol yn amlwg. Pob un nad ywn gwneud cyfiawnder nid yw o Dduw, ar un nad ywn caru ei frawd. Oherwydd hon ywr neges a glywsoch or dechreuad, fel y dylem garu ein gilydd. Nid fel Cain oedd or un drwg a lladdodd ei frawd, ac er mwyn beth y lladdodd ef? Oherwydd bod ei weithredoedd ef yn ddrwg, ond rhai ei frawd ef yn gyfiawn. Peidiwch â rhyfeddu, fy mrodyr, os ywr byd yn eich casáu chi. Rydyn nin gwybod ein bod ni wedi pasio or

marwolaeth ir bywyd, oherwydd rydyn nin carur brodyr; y sawl nad ywn caru ei frawd yn aros yn y marwolaeth. Mae pob un syn casáu ei frawd yn llofrudd, ac yr ydych yn gwybod nad oes gan unrhyw lofrudd fywyd tragwyddol yn aros ynddoi hun. Yn hyn rydym wedi adnabod y cariad, oherwydd gosododd hwnnw ei enaid dros ein rhan ni, a dylem ninnau osod ein heneidiau dros y brodyr. Ond pwy bynnag sydd â bywyd y byd ac syn gweld ei frawd mewn angen ac yn cau ei galon oddi wrtho, sut mae cariad Duw yn aros ynddo ef? Blant bach fy, peidiwn â charu mewn gair nac âr tafod, ond mewn gweithred a gwirionedd. Ac yn hyn rydym yn gwybod ein bod or gwirionedd, ac oi flaen ef byddwn yn argyhoeddi ein calonnau. oherwydd os yw ein calon yn ein condemio ni, mae Duw yn fwy nan calon ni ac yn gwybod pob peth. Anwylyd, os nad yw ein calon yn ein condemnio, mae gennym hyfdra tuag at Dduw, ac beth bynnag a ofynnwn, rydym yn ei dderbyn oddi wrtho, oherwydd ein bod yn cadw ei orchmynion ac yn gwneud y pethau syn ddymunol oi flaen Ac hon yw ei orchymyn ef, fel y credwn yn enw ei Fab ef, Iesu Grist, ac y carem ein gilydd fel y rhoddodd orchymyn. Ac y sawl syn cadw ei orchmynion ef, y maen aros ynddo ef, ac yntau ynddo ef. Ac yn hyn yr ydym yn gwybod ei fod yn aros ynom ni, or Ysbryd a roddodd ef i ni.

4

Anwyliaid, peidiwch â chredu pob ysbryd, ond profwch yr ysbrydoedd a ydynt o Dduw, oherwydd mae llawer o ffug

broffwydi wedi mynd allan ir byd. Yn hyn rydych yn adnabod ysbryd Duw: pob ysbryd syn cyffesu fod Iesu Grist wedi dod yn y cnawd, o Dduw y mae Ac nid yw pob ysbryd nad ywn cyfaddef fod Iesu Grist wedi dod yn y cnawd o Dduw, a hwn yw ysbryd y Gwrthgrist yr ydych wedi clywed ei fod yn dod, ac y mae eisoes yn y byd yn awr. Rydych chi o Dduw, blant bach, ac rydych chi wedi gorchfygu hwy, oherwydd maer un sydd ynoch chi yn fwy nar un sydd yn y byd. Maent hwy eu hunain or byd, oherwydd hyn or byd y maent yn siarad ac y maer byd yn gwrando arnynt. Yr ydym ni o Dduw, maer un syn adnabod Duw yn gwrando arnom ni. Pwy nad yw o Dduw nid ywn gwrando arnom ni. O hyn yr ydym yn adnabod ysbryd y gwirionedd ac ysbryd y cyfeiliorn.

Anwylyd, gadewch i ni garu ein gilydd, oherwydd maer cariad o Dduw, a phob un syn caru wedi ei eni o Dduw ac yn adnabod Duw. Nid adnabur un nad ywn caru Dduw, oherwydd cariad yw Duw. Yn hyn amlygwyd cariad Duw ynom ni, oherwydd anfonodd Duw ei Fab ef, yr unig-anedig, ir byd, fel y byddem fyw trwyddo ef. Yn hyn y maer cariad, nid oherwydd i ni garu Duw, ond oherwydd iddo ef ein caru ni ac anfon ei Fab yn gymod dros ein pechodau. Anwylyd, os felly y carodd Duw ni, dylem ninnau garu ein gilydd. Nid oes neb erioed wedi gweld Duw; os ydym yn caru ein gilydd, mae Duw yn aros ynom ac mae ei gariad ef wedi ei berffeithio ynom. Yn hyn rydym yn gwybod ein bod yn aros ynddo ef ac yntau ynom ni, oherwydd mae ef wedi rhoi oi Ysbryd i ni. Ac yr ydym ni wedi gweld ac yn tystio bod y Tad wedi anfon y Mab yn Waredwr y byd. Pwy

bynnag a gyfaddeffo fod Iesu yn Fab Duw, y mae Duw yn aros ynddo ef, ac yntau yn Nuw. Ac rydym ni wedi adnabod ac wedi credu yn y cariad sydd gan Dduw tuag atom ni. Cariad yw Duw, ar sawl syn aros yn y cariad syn aros yn Nuw, a Duw ynddo ef. Yn hyn maer cariad wedi ei berffeithio gyda ni, fel y gallwn gael hyfdra yn nydd y farn, oherwydd fel y mae hwnnw, felly yr ydym ninnau yn y byd hwn. Nid yw ofn yn y cariad, ond maer cariad perffaith yn bwrw allan yr ofn, oherwydd mae ofn yn cynnwys cosb, ond nid ywr sawl syn ofni wedi ei berffeithio yn y cariad. Rydym nin ei garu ef, oherwydd fen gyntaf an carodd ni. Os dywed rhywun ei fod yn caru Duw, ac yn casáu ei frawd, celwyddgi yw, oherwydd y sawl nad ywn caru ei frawd y mae wedi ei weld, sut y gall garu Duw nad yw wedi ei weld? Ac mae gennym y gorchymyn hwn ganddo ef, fel bod yr hwn syn caru Duw yn caru hefyd ei frawd.

5

Mae pob un syn credu bod Iesu yn y Crist wedi ei eni o Dduw, a phob un syn carur hwn ai cenhedlodd yn caru hefyd yr hwn a anwyd ohono. Yn hyn rydym yn gwybod ein bod yn caru plant Duw, pan fyddwn yn caru Duw ac yn cadw ei orchmynion. Oherwydd hon yw cariad Duw, fel ein bod nin cadw ei orchmynion ef, ac nid yw ei orchmynion ef yn drwm Oherwydd mae pob un sydd wedi ei eni o Dduw yn trechur byd, a hon ywr fuddugoliaeth sydd wedi trechur byd, sef ein ffydd ni. Pwy ywr un syn gorchfygur byd os nad yr un syn credu bod Iesu yn Fab

Duw? Hwn ywr un a ddaeth trwy ddŵr a gwaed, Iesu Grist, nid yn y dŵr yn unig, ond yn y dŵr ar gwaed, ar Ysbryd ywr un syn tystiolaethu, oherwydd yr Ysbryd ywr gwirionedd. oherwydd tri sydd yn tystiolaethu yn y nef, sef y Tad, y Gair ar Ysbryd Glân, ar tri hyn sydd yn un, a thri sydd yn tystiolaethu ar y ddaear Maer Ysbryd ar dŵr ar gwaed, ar tri yn un. Os ydym yn derbyn tystiolaeth dynion, mae tystiolaeth Duw yn fwy, oherwydd hon yw tystiolaeth Duw yr hon y mae ef wedi ei thystio ynghylch ei Fab. Maer sawl syn credu yn Mab Duw yn meddu ar y dystiolaeth ynddo ef ei hun, ond maer sawl nad ywn credu yn Nuw wedi ei wneud ef yn gelwyddgi, oherwydd nid yw wedi credu yn y dystiolaeth y mae Duw wedi ei thystio ynghylch ei Fab. Ac hon ywr dystiolaeth, oherwydd rhoddodd Duw fywyd tragwyddol i ni, ac y maer bywyd hwn yn ei Fab ef. Y sawl sydd âr Mab sydd âr bywyd; y sawl nad ywn cael Mab Duw nid oes ganddor bywyd.

Ysgrifennais y pethau hyn atoch chi syn credu yn enw Mab Duw, fel y gallwch wybod bod gennych fywyd tragwyddol, ac fel y gallwch gredu yn enw Mab Duw. A dyma ywr hyder sydd gennym tuag ato, oherwydd os gofynnwn unrhyw beth yn ôl ei ewyllys ef, maen gwrando arnom. Ac os gwyddom ei fod yn ein clywed, beth bynnag a ofynnwn, gwyddom fod gennym y ceisiadau a ofynnwyd gennym oddi wrtho. Os bydd rhywun yn gweld ei frawd yn pechu pechod nad yw tuag at farwolaeth, bydd yn gofyn, a bydd yn rhoi iddo fywyd, ir rhai syn pechu nad yw tuag at farwolaeth. Mae pechod tuag at farwolaeth, nid am honno yr wyf yn dweud fel y gofynno. Mae pob anghyfiawnder

yn bechod, ac mae pechod nad yw tuag at farwolaeth. Rydym yn gwybod bod pob un sydd wedi ei eni o Dduw ddim yn pechu, ond maer un sydd wedi ei eni o Dduw yn ei gadw ei hun, ac nid ywr un drwg yn cyffwrdd ag ef. Rydym yn gwybod ein bod o Dduw, a bod y byd cyfan yn gorwedd yn y drwg. Gwyddom, fodd bynnag, fod Mab Duw wedi dod ac wedi rhoi i ni ddeall fel y gallwn adnabod yr Un gwir, ac yr ydym yn yr Un gwir, yn ei Fab ef, Iesu Grist. Hwn ywr gwir Dduw a bywyd tragwyddol.

Blant bach, gwarchodwch eich hunain rhag yr eilunod. Amen.

Josua

1

Ac wedi marwolaeth Moses, dywedodd yr Arglwydd wrth Joshua fab Nun, cynorthwyydd Moses, gan ddweud, Mae Moses fy nghynorthwyydd wedi marw. Nawr felly, wedi codi, croesar Iorddonen, ti ar holl bobl hyn, ir tir yr wyf fin ei roi iddyn nhw. Pob lle y sathrwch arno â gwadn eich traed, fei rhoddaf i chwi, yn y modd yr wyf wedi dweud wrth Moses, Yr anialwch ar Gwrth-Libanus, hyd at yr afon fawr, afon Ewffrates, a hyd at y môr eithaf, o orllewin yr haul, fydd eich ffiniau. Ni fydd dyn yn sefyll yn dy erbyn holl ddyddiau dy fywyd, ac fel yr oeddwn gyda Moses, felly y byddaf gyda thi, ac ni adawaf di nac edrychaf heibio i ti. Bydd gryf a dewr, oherwydd ti fydd yn rhannu ir bobl hyn y tir a dyngais ith dadau ei roi iddynt. Bydd gryf felly a bydd ddewr, i gadw ac i wneud fel y gorchmynnodd Moses fy ngwas i ti, ac ni throi di oddi wrthynt ir dde nac ir chwith, fel y llwyddi ym mhob peth a wnei. Ac ni fydd llyfr y gyfraith hon yn ymadael oth enau, a byddin myfyrio ynddi ddydd a nos, fel y byddin gwybod gwneud popeth sydd ysgrifenedig, yna byddin llwyddo,

a byddin llwyddo yn dy ffyrdd, ac yna byddin deall. Wele, yr wyf wedi gorchymyn i ti, bydd gryf a bydd ddewr, paid â bod yn ofnus, ac na ofna, oherwydd maer Arglwydd dy Dduw gyda thi ym mhob man yr ei di. Ac fe orchmynnodd Josua i ysgrifenyddion y bobl, gan ddweud, Ewch i mewn i ganol gwersyll y bobl, a gorchmynnwch ir bobl, gan ddweud, Paratowch ddarpariaethau, oherwydd ymhen tri diwrnod byddwch yn croesir Iorddonen hwn, i fynd i mewn i feddiannur tir y maer Arglwydd Dduw eich tadau yn ei roi i chi.

Ac i Reuben, ac i Gad, ac i hanner llwyth Manasseh, dywedodd Josua, Cofiwch y gair a orchmynnodd i chi Moses gwas yr Arglwydd, gan ddweud, Maer Arglwydd eich Duw wedi rhoi gorffwys i chi, ac wedi rhoi i chi y tir hwn. Boed ich gwragedd ach plant ach da breswylio yn y tir a roddodd i chwi, ond byddwch chwi yn croesi yn arfog o flaen eich brodyr, pob un cryf, a byddwch yn eu cynorthwyo hwy, hyd oni bydd yr Arglwydd ein Duw yn peri gorffwys ich brodyr chwi, yn union fel y gwnaeth i chwi, ac y bydd y rhain hefyd yn etifeddur tir y maer Arglwydd ein Duw yn ei roi iddynt, a byddwch yn dychwelyd bob un iw etifeddiaeth ei hun, yr hon a roddodd Moses i chwi y tu hwnt ir Iorddonen tua dwyrain yr haul. Ac gan ateb i Josua dywedasant, Popeth pa faint bynnag y gorchymyni i ni, fe wnawn, ac i bob lle pa le bynnag yr anfoni ni, fe awn. Yn ôl pob peth a glywsom gan Moses, fe wrandawn arnat ti, ond bydded ir Arglwydd ein Duw fod gyda thi, yn yr un modd ag yr oedd gyda Moses. Y dyn a fydd yn anufuddhau i ti, a phwy bynnag na fydd yn gwrando ar dy eiriau di fel y byddin ei

orchymyn iddo, bydded iddo farw, ond bydd gryf a bydd ddewrach.

2

Ac anfonodd Josua fab Nun o Sittim ddau ddyn ifanc i ysbïo, gan ddweud, Ewch i fyny a gwelwch y tir a Jericho, ac wedi mynd aeth y ddau ddyn ifanc i mewn i Jericho, ac aethant i mewn i dŷ gwraig butain, ai henw oedd Rahab, ac arhoson yno.

Ac adroddwyd wrth frenin Jericho, gan ddweud, Mae dynion o feibion Israel wedi dod yma i ysbïor tir. Ac anfonodd brenin Jericho, a dywedodd wrth Rahab, gan ddweud, tyrd âr dynion allan a aeth i mewn ith dŷ y nos, oherwydd maent wedi dod i ysbïor tir. Ac wedi ir ddynes gymryd y ddau ddyn, cuddiodd hwy, a dywedodd wrthynt, gan ddweud, Maer dynion wedi dod ataf fi, Fel yr oedd y porth yn cael ei gau yn y tywyllwch, ac aeth y dynion allan, nid wyf yn gwybod i ble maent wedi mynd, erlidiwch ar eu hôl, os byddwch yn eu goddiweddyd. Ond dug hon nhw i fyny ar y to, a chuddiodd nhw yn y gwellt llin a oedd wedi ei bentyrru ganddi ar y to. Ac ymlidiodd y dynion ar eu hôl ar hyd y ffordd at yr Iorddonen at y rhyd, a chaewyd y porth.

Ac fe ddigwyddodd fel yr aeth yr ymlidiwr allan ar eu hôl, a chyn iddynt hwy gysgu, aeth hon i fyny atynt ar y to, Ac meddai wrthynt, Gwn fod yr Arglwydd wedi rhoir tir i chwi, oherwydd mae eich ofn wedi syrthio arnom. Rydym wedi clywed

oherwydd bod yr Arglwydd Dduw wedi sychur Môr Coch och blaen chi, pan aethoch chi allan o dir yr Aifft, a chymaint a wnaeth ir ddau frenin yr Amoriaid, a oedd tu hwnt ir Iorddonen, sef Sihon ac Og, y gwnaethoch chi eu dinistrio hwy. Ac wedi i ni glywed, fe synnwyd ni yn ein calon, ac ni safodd ysbryd eto yn yr un ohonom och blaen chwi, oherwydd yr Arglwydd eich Duw chwi, Duw yn y nefoedd uchod ac ar y ddaear isod. Ac yn awr tyngwch i mi wrth yr Arglwydd Dduw, oherwydd yr wyf yn gwneud trugaredd i chwi, a gwnewch chwithau drugaredd yn nhŷ fy nhad, a chadwch yn fyw dŷ fy nhad, fy mam, am brodyr, a holl fy nhŷ, a phopeth sydd ganddynt hwy, a gwaredir fy enaid o farwolaeth.

Ac meddair dynion wrthi, Ein henaid ni yn lle eich un chi hyd farwolaeth, ac meddai hi, Pan fydd yr Arglwydd yn rhoir ddinas i chwi, gwnewch drugaredd a gwirionedd i mi. Ac fe ollyngodd hwy i lawr trwyr ffenestr, Ac meddai wrthynt, Ewch ir wlad fynyddig, rhag ir erlynwyr eich cyfarfod, a chuddiwch yno am dri diwrnod nes ir erlynwyr ddychwelyd ar eich ôl, ac ar ôl hyn ewch ar eich ffordd.

Ac meddair dynion wrthi, Dieuog ydym ni rhag dy lw di hwn. Wele, yr ydym yn mynd i mewn i ran or ddinas, a byddin gosod yr arwydd, y cortyn ysgarlad hwn; byddin ei ollwng i lawr ir ffenestr trwy yr hon y gollyngaist ni trwyddi, ond byddin casglu dy dad, ath fam, ath frodyr, a holl dŷ dy dad atat dy hun ith dŷ. A bydd pob un a fydd yn mynd allan drwy ddrws dy dŷ ir tu allan yn euog iddoi hun, ond byddwn ni yn ddieuog oth lw hwn, a

chynifer ag a fyddant gyda thi yn dy dŷ, byddwn ni yn euog. Os bydd rhywun yn ein niweidio ni neu yn datguddior geiriau hyn ohonom, byddwn yn ddieuog oth lw hwn. Ac meddai wrthynt, Yn ôl eich gair chwi y bydded, ac anfonodd hwy ymaith, ac aethant. Ac aethant ir wlad fynyddig, ac arhosant yno dri diwrnod, ac fe geisiodd yr erlynwyr bob un or ffyrdd, ac ni chawsant hyd iddynt.

Ac fe ddychwelasant y ddau ddyn ifanc, ac fe aethant i lawr or mynydd, ac fe groesasant at Josua fab Nun, ac fe adrodasant iddor holl ddigwyddiadau a ddigwyddodd iddynt. Ac meddent wrth Josua, Maer Arglwydd wedi traddodir holl dir in dwylo ni, ac mae pob un syn preswylio yn y tir hwnnw wedi toddi on blaen ni.

3

Ac cododd Josua yn gynnar yn y bore, ac ymadawodd o Sittim, a daethant hyd at yr Iorddonen, ac arosasant yno cyn croesi. Ac wedi tri diwrnod aeth yr ysgrifenyddion trwyr gwersyll, Ac fe orchmynnasant ir bobl, gan ddweud, Pan welwch arch cyfamod Arglwydd ein Duw, an hoffeiriaid ar Lefiaid yn ei chario, byddwch yn cychwyn och lleoedd, a byddwch yn mynd ar ei hôl. Ond bydded yn bell rhyngoch chwi a honno, cymaint â dwy fil o gufyddau y safwch, na nesewch ati, fel y gwybyddoch y ffordd yr ydych iw cherdded, oherwydd nid ydych wedi cerdded y ffordd o ddoe nar trydydd dydd.

Ac meddai Josua wrth y bobl, Cysegrwch eich hunain erbyn yfory, oherwydd yfory bydd yr Arglwydd yn gwneud pethau rhyfeddol yn eich plith. A dywedodd Josua wrth yr offeiriaid, Codwch arch cyfamod yr Arglwydd, ac ewch o flaen y bobl, a chododd yr offeiriaid arch cyfamod yr Arglwydd, ac aethant o flaen y bobl. Ac meddair Arglwydd wrth Josua, Ar y dydd hwn dechreuaf dy ddyrchafu di gerbron holl feibion Israel, fel y gwybyddant fod fel yr oeddwn gyda Moses, felly y byddaf gyda thi. Ac yn awr gorchymyn ir offeiriaid syn cario arch y cyfamod, gan ddweud, pan fyddwch yn mynd i mewn ar ran o ddŵr yr Iorddonen, ac yn yr Iorddonen byddwch yn sefyll.

Ac meddai Josua wrth feibion Israel, Dewch yma, a gwrandewch ar air yr Arglwydd ein Duw. Yn hyn byddwch yn gwybod fod Duw byw yn eich plith, ac yn ddistrywiol bydd yn dinistrio on blaen ni y Canaanead, ar Hethiad, ar Perisiad, ar Hifiad, ar Amoriad, ar Girgasiad, ar Jebusiad. Wele, mae arch cyfamod Arglwydd yr holl ddaear yn croesir Iorddonen. Dewiswch i chi deuddeg o ddynion o feibion Israel, un o bob llwyth. Ac fe fydd, pan fydd traed yr offeiriaid syn cario arch cyfamod Arglwydd yr holl ddaear yn gorffwys yn nŵr yr Iorddonen, bydd dŵr yr Iorddonen yn methu, a bydd y dŵr syn disgyn yn sefyll.

Ac ymadawodd y bobl ou pebyll i groesir Iorddonen, ar offeiriaid a gariodd arch cyfamod yr Arglwydd o flaen y bobl. Fel yr oedd yr offeiriaid a oedd yn cario arch y cyfamod yn mynd i mewn ir Iorddonen, a thraed yr offeiriaid a oedd yn cario arch cyfamod yr Arglwydd wedi eu trochi i ran o ddŵr yr Iorddonen,

yr oedd yr Iorddonen yn llawn ar hyd ei holl lan, fel yn nyddiau cynhaeaf gwenith, Ac safodd y dyfroedd oedd yn disgyn or uchod yn domen un, yn sefyll i ffwrdd yn bell iawn hyd ran Cariathiarim, ond yr hyn oedd yn disgyn aeth i lawr i Fôr Araba, Môr yr Halen, hyd nes iddo beidio yn y diwedd, ac safodd y bobl gyferbyn â Jericho. Ac safodd yr offeiriaid oedd yn cario arch y cyfamod yr Arglwydd ar dir sych yng nghanol yr Iorddonen, ac roedd holl feibion Israel yn croesi trwy dir sych, hyd nes ir holl bobl orffen croesir Iorddonen.

4

Ac oherwydd bod yr holl bobl wedi gorffen croesir Iorddonen, dywedodd yr Arglwydd wrth Josua, gan ddweud, wedi cymryd dynion or bobl, un o bob llwyth, Gorchymynnwch iddynt, a chymerwch deuddeg carreg barod o ganol yr Iorddonen, ar rhain wrth eu cario ar draws gyda chwi, gosodwch hwy yn eich gwersyll, lle bynnag y gwersyllwch yno dros nos.

Ac wedi i Josua alw deuddeg o ddynion enwog o feibion Israel, un o bob llwyth, Dywedodd wrthynt, Dewch ger fy mron o flaen wyneb yr Arglwydd i ganol yr Iorddonen, ac wedi i bob un godi carreg oddi yno, gadewch iddo ei chodi ar ei ysgwyddau yn ôl rhif deuddeg llwyth Israel, fel y byddant i chwi y rhain yn arwydd yn gorwedd yn barhaus, fel y pan fydd dy fab yn gofyn i ti yfory gan ddweud, beth ywr cerrig hyn i ni? A byddi din dangos ith fab, gan ddweud, oherwydd peidiodd afon yr

Iorddonen o flaen arch cyfamod Arglwydd yr holl ddaear, fel yr oedd yn ei chroesi, a bydd y cerrig hyn yn gofeb i chi i feibion Israel hyd byth.

Ac felly y gwnaeth meibion Israel, fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i Josua, ac wedi iddynt godi deuddeg carreg o ganol yr Iorddonen, yn union fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i Josua yng nghwblhad croesi meibion Israel, a chludo gyda hwy eu hunain ir gwersyll, au gosod yno. Gosododd Josua hefyd ddeuddeg carreg arall yn yr Iorddonen ei hun, yn y lle lle bu traed yr offeiriaid oedd yn cario arch y cyfamod yr Arglwydd, ac y maent yno hyd heddiw.

Roedd yr offeiriaid a oedd yn cario arch y cyfamod wedi sefyll yn yr Iorddonen, hyd nes i Josua orffen pob peth a orchmynnodd yr Arglwydd iw gyhoeddi ir bobl, a brysiodd y bobl, a chroesasant. Ac fe ddigwyddodd, wedi ir holl bobl orffen croesi, fe groesiodd arch cyfamod yr Arglwydd, ar cerrig ou blaen. Ac fe groesasant feibion Reuben, a meibion Gad, a hanner llwyth Manasseh wedi eu paratoi o flaen meibion Israel, yn union fel y gorchmynnodd Moses iddynt. Croesasant ddeugain mil o filwyr arfog i frwydr gerbron yr Arglwydd i ryfel yn erbyn dinas Jericho. Yn y dydd hwnnw mawrygodd yr Arglwydd Josua yng ngolwg holl genedl Israel, ac roeddent yn ei ofni, yn union fel Moses, cyhyd ag y bu fyw.

A dywedodd yr Arglwydd wrth Josua, gan ddweud, Gorchymyn ir offeiriaid syn cario arch cyfamod tystiolaeth yr Arglwydd i

fynd allan or Iorddonen. A gorchmynnodd Josua ir offeiriaid, gan ddweud, Dewch allan or Iorddonen. Ac fe ddigwyddodd fel y daeth yr offeiriaid a oedd yn cario arch y cyfamod yr Arglwydd allan or Iorddonen, ac fel y rhoddasant eu traed ar y ddaear, fe ruthrodd dŵr yr Iorddonen yn ôl iw le, ac aeth fel ddoe ar trydydd dydd trwy holl lannaur afon.

Ac aeth y bobl i fyny or Iorddonen ar y degfed or mis cyntaf, a gwersyllodd meibion Israel yn Gilgal yn y rhan tuar dwyrain o Jericho. A gosododd Josua yn Gilgal y deuddeg carreg hyn, a gymerodd or Iorddonen, yn dweud, pan fydd eich meibion yn eich holi gan ddweud, beth ywr cerrig hyn? Cyhoeddwch ich meibion fod Israel wedi croesir Iorddonen hwn ar dir sych Wedi ir Arglwydd ein Duw sychu dŵr yr Iorddonen ou blaen hwy, hyd nes iddynt groesi drosodd, yn union fel y gwnaeth yr Arglwydd ein Duw ir Môr Coch, a sychodd yr Arglwydd ein Duw on blaen ni, hyd nes i ni basio drwodd, Fel y gallo holl genhedloedd y ddaear wybod bod nerth yr Arglwydd yn gryf, ac fel y byddwch chwi yn addolir Arglwydd eich Duw ni ym mhob gweithred.

5

Ac fe ddigwyddodd fel y clywsant frenhinoedd yr Amoriaid a oedd tu hwnt ir Iorddonen, a brenhinoedd Phoenicia a oedd wrth y môr, fod yr Arglwydd Dduw wedi sychu afon Iorddonen o flaen meibion Israel wrth iddynt groesi, ac fe doddodd eu meddyliau, ac fe drawyd hwy â braw, ac nid oedd ynddynt ddim

doethineb o wyneb meibion Israel.

Ar yr amser hwn dywedodd yr Arglwydd wrth Josua, Gwna i ti dy hun gleddyfau carreg o graig finiog, ac wedi eistedd enwaedu feibion Israel yr ail waith. Ac fe wnaeth Josua gleddyfau carreg miniog, ac enwaedu feibion Israel ar y lle a elwir Bryn y Blaengrwyn. Pa fodd bynnag y glanhaodd Josua feibion Israel, cymaint ag a ddaeth erioed ar y ffordd, a chymaint ag a fu erioed yn ddienwaededig or rhai a aeth allan or Aifft, Enwaedodd Josua bob un or rhain, oherwydd deugain a dwy flynedd y crwydrodd Israel yn yr anialwch Mabaritidt. Felly dienwaededig oedd y mwyafrif ohonynt, sef y rhyfelwyr a oedd wedi dod allan o dir yr Aifft, y rhai a anufuddhaodd i orchmynion Duw, y rhai y gorchymynodd hefyd na welent y tir yr hwn y tyngodd yr Arglwydd iw tadau ei roi, tir yn llifo â llaeth a mêl. Yn ller rhain gosododd eu meibion, y rhai yr enwaedodd Josua hwy, oherwydd iddynt gael eu geni ar y ffordd yn ddienwaediad. Wedi eu henwaeddu, buont yn dawel yno yn eistedd yn y gwersyll nes iddynt gael eu hiachau. Ac meddair Arglwydd wrth Josua fab Nun, yn y dydd heddiw tynnais y gwarth or Aifft oddi wrthych, ac fe alwodd enwr lle hwnnw yn Gilgal.

Ac fe wnaeth meibion Israel y pasg ar y pedwerydd dydd ar ddeg or mis or hwyr ar orllewin Jericho y tu hwnt ir Iorddonen ar y gwastatir. Ac fe fwytasant o rawn y ddaear fara croyw a newydd. Yn y dydd hwn peidiodd y manna ar ôl iddynt fwyta o rawn y ddaear, ac nid oedd manna mwyach i feibion Israel, ond

cynaeafasant dir y Palmwydd yn y flwyddyn honno.

Ac fe ddigwyddodd fel yr oedd Josua yn Jericho, ac wedi edrych i fyny âi lygaid gwelodd ddyn yn sefyll oi flaen, ar cleddyf wedi ei dynnu yn ei law, ac wedi nesáu dywedodd Josua wrtho, ai un ohonom ni wyt ti, neu un or gelynion? Ond dywedodd wrtho, Fi yw pencadlywydd llu yr Arglwydd; yn awr rwyf wedi cyrraedd. A syrthiodd Josua ar ei wyneb ar y ddaear, a dywedodd wrtho, Feistr, beth yr wyt tin ei orchymyn ith was? Ac meddai pencadlywydd yr Arglwydd wrth Josua, Datod y sandalau oddi ar dy draed, oherwydd y maer lle yr wyt yn sefyll arno yn awr yn sanctaidd.

6

Ac roedd Jericho wedi ei chau i fyny ac wedi ei chadarnhau, ac nid oedd neb yn mynd allan ohoni, nac yn mynd i mewn. Ac meddair Arglwydd wrth Josua, Edrych, yr wyf yn rhoi i ti dan dy law Jericho, ai brenin, y rhai cadarn sydd ynddi mewn cryfder. Ond ti, gosod y rhyfelwyr oi hamgylch mewn cylch. A bydd fel y byddwch yn seinior udgorn, gadewch ir holl bobl weiddi gydai gilydd, a phan fyddant wedi gweiddi bydd muriaur ddinas yn syrthio ohonynt eu hunain, a bydd yr holl bobl yn mynd i mewn, pob un yn rhuthro yn syth ymlaen i mewn ir ddinas.

Ac aeth Josua fab Nun at yr offeiriaid, Ac meddai wrthynt, Rhowch orchymyn ir bobl fynd o amgylch ac amgylchynur

ddinas, a gadewch ir rhyfelwyr ymdaith heibio wedi eu harfogi o flaen yr Arglwydd. Ac saith offeiriad yn cael saith utgorn cysegredig, gadewch iddynt basio yr un modd o flaen yr Arglwydd, a gadewch iddynt seinio yn egnïol, ac arch cyfamod yr Arglwydd, gadewch iddi ddilyn. Ond boed ir rhyfelwyr ymdaith o flaen, ar offeiriaid syn dod yn y cefn ar ôl arch cyfamod yr Arglwydd yn canur utgyrn. Ond ir bobl gorchmynnodd Josua, gan ddweud, Peidiwch â gweiddi, ac na chlywed neb eich llais, hyd y dydd y bydd ef yn cyhoeddi i weiddi, ac yna gwaeddwch. Ac wedi mynd o amgylch, aeth arch cyfamod Duw yn syth ir gwersyll, a chysgodd yno.

Ac ar yr ail ddydd cododd Josua yn y bore, a chododd yr offeiriaid arch cyfamod yr Arglwydd. Ac yr oedd y saith offeiriad oedd yn carior saith utgan yn mynd o flaen yr Arglwydd, ac ar ôl hyn yr oedd y rhyfelwyr yn mynd i mewn, ac yr oedd gweddill y dyrfa y tu ôl i arch cyfamod yr Arglwydd. Ac canodd yr offeiriaid y trwmpedau, ac amgylchynodd yr holl dorf weddill y ddinas chwe gwaith o agos, ac aeth i ffwrdd eto ir gwersyll; felly y gwnaeth am chwe diwrnod.

Ac ar y seithfed dydd codasant yn y wawr, ac aethant o amgylch y ddinas y dydd hwnnw saith gwaith. Ac yn y seithfed cylch fe seiniasant yr offeiriaid, a dywedodd Josua wrth feibion Israel, gwaeddwch, oherwydd y maer Arglwydd wedi traddodir ddinas i chwi. A bydd y ddinas yn felltith, hi a phopeth sydd ynddi, ir Arglwydd lluoedd, ond arbedwch Rahab y butain, hi a phopeth sydd yn ei thŷ. Ond cadwch eich hunain yn ofalus iawn rhag y

peth cysegredig, rhag ofn i chi, wedi ystyried, gymryd or peth cysegredig, a gwneud gwersyll meibion Israel yn felltith, an dinistrio ni. A phob arian neu aur, neu bres neu haearn, bydd yn sanctaidd ir Arglwydd, fei dygir i drysor yr Arglwydd.

Ac fe ganodd yr offeiriaid yr utgyrn, a phan glywodd y bobl sŵn yr utgyrn, gwaeddodd yr holl bobl gydai gilydd â bloedd ryfel fawr a chryf, a syrthiodd yr holl fur o amgylch, ac aeth yr holl bobl i fyny i mewn ir ddinas. Ac fe cysegrwyd hi gan Josua, a chymaint ag oedd yn y ddinas o ddyn hyd at wraig, o ddyn ifanc hyd at hen ddyn, a hyd at lo ac anifail baich, â min y cleddyf.

Ac ir ddau ddyn ifanc a oedd wedi ysbïo allan, dywedodd Josua, Ewch i mewn i dŷr wraig, a dygwch hi allan o yno, a phopeth sydd ganddi. Ac aeth y ddau ddyn ifanc a oedd wedi ysbïor ddinas i mewn i dŷr wraig, a daethant â Rahab y butain allan, ai thad, ai mam, ai brodyr, ai pherthnasau, a phopeth a oedd ganddi, au gosod y tu allan i wersyll Israel. Ac fe losgwyd y ddinas â thân gyda phopeth oedd ynddi, ac eithrior arian ar aur ar efydd ar haearn a roddwyd iw dwyn i drysorfar Arglwydd.

Ac arbedodd Josua fywyd Rahab y butain, a holl dŷ ei thad, ac ymseydlodd yn Israel hyd heddiw, oherwydd cuddiodd yr ysbïwyr a anfonodd Josua i ysbïo Jericho. Ac fe wnaeth Josua dyngu yn y dydd hwnnw gerbron yr Arglwydd, gan ddweud: Melltithiedig y dyn a fydd yn adeiladur ddinas honno; yn ei gyntafanedig ef bydd yn gosod ei sylfaen hi, ac yn ei leiaf ef bydd yn gosod ei phyrth hi. Ac felly y gwnaeth Uzzen o Fethel:

yn Abiron ei gyntafanedig gosododd ei sylfaen hi, ac yn ei leiaf a arbedwyd gosododd ei phyrth hi.

Ac yr oedd yr Arglwydd gyda Josua, ac yr oedd ei enw drwyr holl wlad.

7

Ac fe droseddodd meibion Israel drosedd fawr, ac fe gymerodd hwy iw hunain or peth cysegredig, ac fe gymerodd Achar fab Charmi fab Zambri fab Zara o lwyth Jwda or peth cysegredig, ac fe ddigiodd yr Arglwydd mewn llid yn erbyn meibion Israel.

Ac anfonodd Josua ddynion i Ai, sydd gerllaw Bethel, gan ddweud, Ysbïwch Ai Ac aeth y dynion i fyny ac ysbïo Ai. Dychwelasant at Josua a dwedasant wrtho, Paid â gadael ir holl bobl fynd i fyny, ond gadewch tua dwy fil neu dair mil o ddynion fynd i fyny a gwarchaer ddinas. Paid â dod âr holl bobl yno, oherwydd ychydig ydynt. Ac aeth tua thair mil o ddynion i fyny, ac fe ffoesant o flaen dynion Ai. Ac fe laddodd dynion Ai dri deg chwech ou dynion, ac feu herlidiasant or porth, ac feu drylliodd or disgynfa, ac fe ddychrynodd calon y bobl, ac fe ddaeth fel dŵr.

Ac rhwygodd Josua ei ddillad, a syrthiodd Josua ar y ddaear ar ei wyneb gerbron yr Arglwydd hyd yr hwyr, ef a henuriaid Israel, a rhoddasant lwch ar eu pennau. Ac meddai Josua, Yr wyf yn

erfyn, Arglwydd, paham y dug dy was y bobl hwn dros yr Iorddonen iw draddodi ir Amoriaid, in dinistrio ni? Ac os oeddem wedi aros ac wedi ymgartrefu wrth yr Iorddonen. A beth a ddywedaf gan fod Israel wedi troi ei gefn gerbron ei elyn? Ac wedi ir Canaanead glywed, a phawb syn preswylio yn y tir, byddant yn ein hamgylchynu ni, ac yn ein difa ni or ddaear, a beth a wnei di ith enw mawr?

A dywedodd yr Arglwydd wrth Josua, Cod, pam yr wyt ti wedi syrthio ar dy wyneb? Maer bobl wedi pechu ac wedi troseddur cyfamod a wneuthum gyda hwy, gan ddwyn or pethau cysegredig au bwrw iw llestri eu hunain. Ac ni all meibion Israel wrthsefyll wyneb eu gelynion, byddant yn troi eu cefn o flaen eu gelynion, oherwydd daethant yn felltith. Ni fyddaf gyda chwi mwyach, os na thynnwch y felltith och plith. Wedi codi, sancteiddiwch y bobl, a dywedais iddynt gael eu sancteiddio yfory. Fel hyn y maer Arglwydd Duw Israel yn dweud: Y maer peth melltithiedig yn eich plith, ni fyddwch yn gallu gwrthsefyll o flaen eich gelynion hyd nes y byddwch yn tynnur peth melltithiedig och plith. Ac cewch eich casglu i gyd yn y bore yn ôl llwythau, a bydd y llwyth y bydd yr Arglwydd yn ei ddangos, yn dod ag ef yn ôl teuluoedd, ar bobl y bydd yr Arglwydd yn ei ddangos, yn dod ag ef yn ôl tŷ, ar tŷ y bydd yr Arglwydd yn ei dderbyn, yn dod ag ef yn ôl dyn. A phwy bynnag a ddangosir, fe losgir ef yn y tân, a phopeth sydd ganddo, oherwydd iddo droseddu yn erbyn cyfamod yr Arglwydd, ac iddo wneud anghyfreithdra yn Israel.

A chododd Josua yn gynnar a daeth âr bobl yn ôl llwythau, a dangoswyd llwyth Jwda. Ac fe ddygwyd ymlaen yn ôl llwythau, a dangoswyd llwyth Zerah. Ac fe ddygwyd ymlaen yn ôl dyn, Ac fe ddangoswyd Achar fab Zambri fab Zara.

A dywedodd Josua wrth Achar, Rho ogoniant heddiw ir Arglwydd Dduw Israel, a rho dy gyffes, ac adrodd i mi beth a wneist, a phaid â chuddio oddi wrthyf. Ac atebodd Achar i Josua, a dywedodd, Yn wir, pechais o flaen Arglwydd Duw Israel, fel hyn ac fel hyn y gwneuthum. Gwelais yn yr ysbail fantell gain frith, a dau gant didrachma o arian, ac un dafod aur o hanner cant o ddidrachmau, ac wedi ystyried yn eu cylch feu cymerais, ac wele maent wedi eu cuddio yn fy mhabell, ar arian wedi ei guddio oddi tanynt. Ac anfonodd Josua negeswyr, ac rhedason i mewn ir babell yn y gwersyll, ac roedd y pethau hyn wedi eu cuddio yn ei babell ef, ar arian oddi tanynt. Ac aethant â hwy allan or babell, ac aethant â hwy at Josua ac at henuriaid Israel, a rhoddasant hwy gerbron yr Arglwydd.

Ac cymerodd Josua Achar fab Zara, a daeth ag ef i fyny i geunant Achor, ai feibion ef, ai ferched ef, ai loi ef, ai anifeiliaid iau ef, ai holl ddefaid ef, ai babell ef, ai holl feddiannau ef, ar holl bobl gydag ef, a daeth â hwy i fyny i Emecachor. A dywedodd Josua wrth Achar, Pam yr wyt ti wedi ein dinistrio ni? Bydd yr Arglwydd yn dy ddifa di fel heddiw. Ac fe labyddiodd Israel gyfan ef â cherrig, ac fe safasant bentwr mawr o gerrig drosto, ac fe beidiodd llid digofaint yr Arglwydd. Oherwydd hyn fei galwodd yn Emek-achor hyd y dydd hwn.

8

A dywedodd yr Arglwydd wrth Josua, Paid ag ofni, na bydd llwfr; cymer gyda thi dy holl ddynion rhyfel, a chod a dos i fyny i Ai. Wele, rwyf wedi rhoi ith ddwylo frenin Ai ai dir. A byddi di yn gwneud i Ai, yn yr un modd ag y gwneuthum i Jericho ai brenin, ac ysbail yr anifeiliaid byddi di yn ei ysbeilio i ti dy hun; gosod ond i ti dy hun gynllwyn ir ddinas yn y cefn.

Ac fe gododd Josua ar holl bobl ryfelgar er mwyn mynd i fyny i Ai. Dewisodd Josua ddeg ar hugain o filoedd o ddynion cedyrn mewn nerth, ac anfonodd hwy liw nos. A gorchmynnodd iddynt gan ddweud, Chwi, gorweddwch mewn cynllwyn y tu ôl ir ddinas; peidiwch â bod yn bell or ddinas, a byddwch i gyd yn barod. Ac fe fyddaf fi a phawb sydd gyda fi yn nesáu at y ddinas, a bydd fel y byddant yn dod allan, y rhai syn preswylio yn Ai, in cyfarfod ni, yn union fel or blaen, ac fe fyddwn yn ffoi ou blaen hwy. Ac fel y byddent yn mynd allan ar ein hôl, byddwn yn tynnu hwy i ffwrdd or ddinas, a byddant yn dweud, Maent yn ffoi, y rhain, on blaen ni, yn yr un modd ag or blaen. Ond byddwch chwi yn codi or cynllwyn, a byddwch yn mynd i mewn ir ddinas. Yn ôl y gair hwn y gwnewch chi hyn; wele, rwyf wedi gorchymyn i chi. Ac anfonodd Josua hwy, ac aethant ir cynllwyn, ac eisteddent rhwng Bethel ac Ai, ir gorllewin o Ai.

Ac wedi codi yn gynnar yn y bore, ymwelodd Josua âr bobl, ac aethant i fyny, ef ar henuriaid, o flaen y bobl at Ai. Ac aeth yr

holl bobl, y rhyfelwyr gydag ef, i fyny, ac wrth fynd daethant gyferbyn âr ddinas or dwyrain. Ac roedd cynllwyn y ddinas or môr, Ac fe ddigwyddodd pan welodd brenin Ai, brysiodd ac aeth allan iw cyfarfod yn syth ir rhyfel, ef ei hun ar holl bobl oedd gydag ef, ac nid oedd ef yn gwybod bod cynllwyn yn ei erbyn y tu ôl ir ddinas. A gwelodd, ac enciliodd Josua ac Israel ou blaen hwy. Ac ymlidisant ar ôl meibion Israel, ac ymadawsant hwy eu hunain or ddinas. Ni adawyd neb yn Ai nad oedd wedi erlid ar ôl Israel, a gadawsant y ddinas ar agor, ac erlidiasant ar ôl Israel.

Ac meddair Arglwydd wrth Josua, estyn dy law gydar waywffon sydd yn dy law ar y ddinas, oherwydd ith ddwylo di yr wyf wedi ei thraddodi hi, a bydd y cynllwyn yn codi ar frys ou lle hwy. Ac estynodd Josua ei law gydar waywffon ar y ddinas, A chododd y cynllwyn yn gyflym ou lle, ac aethant allan pan estynnodd ef ei law, ac aethant i mewn ir ddinas ai chipio, ac wedi brysio llosgasant y ddinas â thân. Ac edrychodd trigolion Ai y tu ôl iddynt, a gwelsant fwg yn codi or ddinas ir nefoedd, ac nid oedd ganddynt mwyach le i ffoi yma nac yma. Gwelodd Josua a holl Israel fod y cynllwyn wedi cipior ddinas, a bod mwg y ddinas wedi codi ir nefoedd, ac wrth droin ôl, fe drawodd hwy ddynion Ai. Ac aeth y rhain allan or ddinas i gyfarfod, a gwagiwyd rhwng y gwersyll, y rhain or naill du ar rhain or llall, a tharawsant hwy nes nad oedd neb ohonynt yn cael ei adael yn fyw nac yn dianc. A dalion nhw frenin Ai yn fyw, a dod ag ef at Josua.

Ac fel y peidiodd meibion Israel â lladd pawb oedd yn Ai, ar rhai oedd yn y meysydd ac ar y mynydd wrth y disgynfa, lle yr

erlidiasant hwy ohoni hyd y diwedd, dychweliodd Josua i Ai ai tharo â min y cleddyf. Ac fe ddaeth cyfanswm y rhai a syrthiodd y dydd hwnnw, o ddyn hyd at fenyw, yn ddeuddeg mil, sef holl drigolion Ai. Ac eithrior ysbail or ddinas, cymerodd meibion Israel bopeth a ysbeiliasant iddynt eu hunain yn ôl gorchymyn yr Arglwydd, yn y modd y gorchmynnodd yr Arglwydd i Josua.

Ac fe losgodd Josuar ddinas â thân, ai gwneud yn domen anghyfannedd am byth hyd heddiw. Ac crogasai ef frenin Ai ar bren fforchog, ac yr oedd ar y pren hyd yr hwyr, ac wrth fachlud yr haul gorchmynnodd Josua, a thynnasant i lawr ei gorff or pren, a thaflasant ef ir pwll, a chodasant iddo bentwr o gerrig, hyd y dydd hwn.

9

Fel yr oedd brenhinoedd yr Amoriaid a oedd y tu hwnt ir Iorddonen yn clywed, y rhai yn y wlad fynyddig, ar rhai yn y gwastatir, ar rhai yn holl arfordir y môr mawr, ar rhai tuag at yr Anti-lebanon, ar Hethiaid, ar Canaaneaid, ar Pheresiaid, ar Hefiaid, ar Amoriaid, ar Girgasiaid, ar Jebusiaid,

Daethant ynghyd i ryfela yn erbyn Josua ac Israel gydai gilydd i gyd.

Ac fe glywodd trigolion Gibeon y cyfan a wnaeth yr Arglwydd i Jericho ac i Ai. Ac fe wnaethant hwy eu hunain yn wir gyda

chyfrwystra, ac wedi dod fe ddarparwyd bwyd iddynt eu hunain ac fe baratowyd eu hunain, ac wedi cymryd sachau hen ar eu hysgwyddau, a chrwyn gwin hen wedi eu rhwygo ac wedi eu rhwymo, ac roedd ceudodau eu sandalau, au sandalau yn hen ac wedi eu clytio ar eu traed, au dillad wedi eu treulio arnynt, au bara ou darpariaethau yn sych ac yn llwydni ac wedi ei friwsioni.

Ac aethant at Josua i wersyll Israel yn Gilgal, a dywedasant wrth Josua ac Israel, O wlad bell y daethom, ac yn awr gwnewch gyfamod â ni. Ac meddai meibion Israel wrth yr Horiad, Gwêl, oni phreswyli di yn ein mysg, a sut y gwnawn gyfamod â thi? Ac meddent wrth Josua, dy weision ydym ni, ac meddai Josua wrthynt, o ble ydych chi, ac o ble y daethoch? Ac meddent hwy, o dir o bell iawn y mae dy weision wedi dod yn enw Arglwydd dy Dduw, oherwydd yr ydym wedi clywed ei enw ef, a chymaint ag a wnaeth ef yn yr Aifft, a chymaint a wnaeth i frenhinoedd yr Amoriaid, y rhai oedd tu hwnt ir Iorddonen, i Sihon brenin yr Amoriaid, ac i Og brenin Basan, yr hwn a breswyliasai yn Astaroth ac yn Edrei. Ac wedi clywed, dywedasant wrthym ein henuriaid a phawb syn preswylio ein tir, gan ddweud, cymerwch i chwi ddarpariaethau ar gyfer y daith, ac ewch i gyfarfod â hwy, a dywedwch wrthynt, dy weision ydym, ac yn awr gwnewch gyfamod â ni. Y torchau hyn, yn gynnes y darparasom ni hwy yn y diwrnod yr aethom allan i ddod atoch chi, ond nawr maent wedi sychu ac wedi mynd yn friwsionllyd. Ac yr oedd y costrelau gwin hyn a lenwyd gennym yn newydd, ac y maer rhain wedi byrstio, ac y mae ein dillad ni ac ein

sandalau ni wedi treulio or daith hir iawn.

Ac fe gymerodd y rheolwyr ou darpariaethau, ac ni ofynnasant ir Arglwydd. Ac fe wnaeth Josua heddwch â hwy, ac fe wnaethant gyfamod â hwy iw hachub hwy, ac fe dyngodd arweinwyr y gynulleidfa iddynt.

Ac fe ddigwyddodd ar ôl tri diwrnod ar ôl gwneud cyfamod â hwy, clywsant eu bod yn agos atynt, ac eu bod yn preswylio yn eu plith. Gadawodd meibion Israel a daethant iw dinasoedd. Eu dinasoedd hwy oedd Gibeon, Chephirah, Beeroth a dinasoedd Jearim. Ac ni ymladdasant yn eu herbyn feibion Israel, oherwydd tyngodd yr holl lywodraethwyr iddynt wrth Arglwydd Duw Israel, a grwgnachodd yr holl gynulleidfa yn erbyn y llywodraethwyr.

Ac meddair llywodraethwyr wrth yr holl gynulleidfa, Rydym ni wedi tyngu iddynt ar Arglwydd Duw Israel, ac yn awr ni allwn gyffwrdd â hwy. Gwnawn hyn, eu dal yn fyw, au cadw, ac ni fydd llid yn ein herbyn oherwydd y llw a dyngosom iddynt. Byddant yn byw, a byddant yn dorwyr coed ac yn gludwyr dŵr ir holl gynulliad, yn union fel y dywedodd y llywodraethwyr wrthynt.

A galwodd Josua hwy ynghyd, a dywedodd wrthynt, Paham y twyllasoch fi, gan ddweud, Yr ydym yn bell iawn oddi wrthych, ond chwi ydych yn gymdogion or rhai syn preswylio yn ein plith? Ac yn awr melltigedig ydych chi, ni fydd yn peidio och plith gaethwas, na thorrwr coed, na chludwr dŵr i mi ac im

Duw i. Ac atebodd hwy i Josua, gan ddweud, Fe adroddwyd i ni gymaint ag a orchmynnodd yr Arglwydd dy Dduw i Moses ei was, i roi i chi y tir hwn, ac i ddinistrio ni a phawb syn preswylio arni och blaen chi, ac ofnasom yn fawr iawn ynghylch ein heneidiau och blaen chi, ac gwnaethom y peth hwn. Ac yn awr wele, yr ydym ni dan eich llaw chwi; fel y maen plesio chwi ac fel y maen ymddangos dda gennych chwi, gwnewch i ni.

Ac fe wnaethant iddynt felly, a gwaredodd Josua hwy yn y dydd hwnnw o ddwylo meibion Israel, ac ni laddwyd hwy. Ac fe benododd Josua hwy yn y dydd hwnnw yn dorwyr coed ac yn gludwyr dŵr ir holl gynulleidfa, ac i allor Duw. Oherwydd hyn daeth y rhai oedd yn preswylio yn Gibeon yn dorwyr coed ac yn gludwyr dŵr i allor Duw hyd heddiw, ac ir lle y byddair Arglwydd yn ei ddewis.

10

Fel y clywodd Adonibezek brenin Jerwsalem fod Josua wedi cymryd Ai, ac wedi ei dinistrion llwyr, yn yr un modd ag y gwnaethant i Jericho ai brenin, felly y gwnaethant i Ai ai brenin, ac oherwydd bod y rhai oedd yn preswylio yn Gibeon wedi cilio at Josua ac at Israel, Ac ofnasant ou plegid yn fawr iawn, oherwydd gwyddai fod Gibeon yn ddinas fawr, fel un or dinasoedd brenhinol, a bod ei holl ddynion yn gryf. Ac anfonodd Adonibezek, brenin Jerwsalem, at Elam, brenin Hebron, ac at Pidon, brenin Jarmuth, ac at Jephtha, brenin Lachish, ac at

Dabir, brenin Odollam, gan ddweud, Dewch, ewch i fyny ataf fi, a helpwch fi, a gadewch i ni ymladd yn erbyn Gibeon, oherwydd maent wedi gwrthgilio at Josua ac at feibion Israel. Ac aeth y pum brenin or Jebusiaid i fyny, brenin Jerwsalem, a brenin Hebron, a brenin Jarmuth, a brenin Lachish, a brenin Odollam, hwy au holl bobl. Ac amgylchynasant Gibeon, ai gwarchae hi.

Ac anfonodd trigolion Gibeon at Josua i wersyll Israel yn Gilgal, gan ddweud, Paid ag ysgwyd dy ddwylo oddi wrth dy weision, dos i fyny atom ni yn gyflym, a helpa ni, a gwared ni, oherwydd mae holl frenhinoedd yr Amoriaid, y rhai syn preswylio yn y wlad fynyddig, wedi ymgynnull yn ein herbyn ni. Ac aeth Josua i fyny o Gilgal, ef ar holl bobl rhyfelgar gydag ef, pob un galluog mewn cryfder.

A dywedodd yr Arglwydd wrth Josua, Paid ag ofni hwy, oherwydd ith ddwylo di yr wyf wedi eu rhoi hwy; ni adewir neb ohonynt oth flaen.

Ac gan iddo ddod yn sydyn ar eu gwarthaf, bu Josuan teithio drwyr nos gyfan o Gilgal. Ac fe ddrysodd yr Arglwydd hwy o flaen meibion Israel, ac feu drylliodd yr Arglwydd â drylliad mawr yn Gibeon, ac feu herliasant hwy ar hyd ffordd esgynfa Beth-horon, ac feu torrasant hwy hyd at Azekah ac hyd at Makkedah. Wrth iddynt ffoi o wyneb meibion Israel ar y disgyniad o Horonim, taflodd yr Arglwydd gerrig cenllysg atynt or nef hyd at Aseca, a bu farw mwy trwy gerrig y cenllysg nar rhai a laddodd meibion Israel âr cleddyf yn y rhyfel.

Yna llefarodd Josua at yr Arglwydd, y dydd y traddododd Duw yr Amoriaid i law Israel, pan ddrylliodd ef hwy yn Gibeon, a phan ddrylliwyd hwy o flaen meibion Israel, a dywedodd Josua, safed yr haul uwchben Gibeon, ar lleuad uwchben ceunant Aijalon. Ac safodd yr haul ar lleuad yn eu hunfan, hyd nes amddiffynnodd Duw eu gelynion, ac safodd yr haul yng nghanol y nef, ni symudodd tuar gorllewin hyd ddiwedd un diwrnod. Ac ni fu dydd fel hwn, nac or blaen nac wedyn, fel bod Duw yn gwrando ar ddyn, oherwydd yr Arglwydd a ymladdodd gydag Israel.

Ac ffodd y pump brenin hyn, a chuddiwyd yn yr ogof ym Makeda. Ac adroddwyd i Josua, gan ddweud, Maer pump brenin wediu darganfod wediu cuddio yn yr ogof yn Makeda. Ac meddai Josua, Rholiwch gerrig ar enaur ogof, a phenodwch ddynion iw gwarchod. Ond chi, peidiwch â sefyll, gan erlid ar ôl eich gelynion, a goresgynnwch eu hôl-warchod, a pheidiwch â chaniatáu iddynt fynd i mewn iw dinasoedd, oherwydd traddododd yr Arglwydd ein Duw hwy in dwylo ni. Ac fe ddigwyddodd fel y gorffwysodd Josua a holl feibion Israel gan eu torri hwy â tharo mawr eithriadol iawn hyd y diwedd, ac fe achubodd y rhai oedd yn cael eu hachub ir dinasoedd caerog.

Ac fe drodd yr holl bobl yn ôl at Josua i Makeda yn ddiogel, ac ni chwyrnodd neb o feibion Israel âi dafod.

Ac meddai Josua, Agorwch yr ogof, a dewch âr pump brenin hyn allan or ogof. Ac arweinasant allan y pump brenin or ogof, sef

brenin Jerwsalem, a brenin Hebron, a brenin Ierimouth, a brenin Lachish, a brenin Odollam. Ac gan iddynt ddwyn hwy allan at Josua, galwodd Josua holl Israel ynghyd, ar rhai oedd yn dechraur rhyfel ac yn cyd-deithio ag ef, gan ddweud wrthynt, ewch or blaen a rhowch eich traed ar eu gyddfau hwy, ac wedi nesáu rhoddasant eu traed ar eu gyddfau hwy. Ac meddai Josua wrthynt, Peidiwch ag ofni hwy, nac ofni, byddwch ddewrion a byddwch gryf, oherwydd felly y gwna yr Arglwydd ich holl elynion, y rhai yr ydych yn ymladd yn eu herbyn. A laddodd Josua hwy, a chrogodd hwy ar bum pren, ac yr oeddent yn hongian ar y pren hyd yr hwyr. Ac fe ddigwyddodd tua machlud haul, gorchmynnodd Josua, a thynnasant hwy i lawr or coed, a thaflasant hwy i mewn ir ogof ller oeddent wedi ffoi yno, a rholasant gerrig ar yr ogof hyd heddiw.

Ac fe gymeron nhw Makeda yn y dydd hwnnw, a lladdwyd hi â min y cleddyf, a dinistriwyd yn llwyr bob peth byw oedd ynddi, ac ni adawyd neb ynddi wedi ei achub nac wedi dianc, a gwnaethant i frenin Makeda yr un modd ag y gwnaethant i frenin Jericho.

Ac aeth Josua i ffwrdd a holl Israel gydag ef o Makeda i Lebna, a gwarchodd Lebna. Ac fe draddododd yr Arglwydd hi i ddwylo Israel, a chymerasant hi, ai brenin hi, a lladdasan nhw hi yng ngenaur cleddyf, a phob peth anadlu ynddi, ac ni adawyd ynddi neb wedi ei achub nac wedi dianc, a gwnaethant iw brenin hi yr un modd ag y gwnaethant i frenin Jericho.

Ac aeth Josua i ffwrdd a holl Israel gydag ef o Lebna i Lachish, a gwarchaodd arni. A thraddododd yr Arglwydd Lachish i ddwylo Israel, a chymerodd hi ar yr ail ddydd, a lladdisant hi â min y cleddyf, a dinistriasant hin llwyr, yn yr un modd ag y gwnaethant i Libna. Yna aeth Elam brenin Gezer i fyny i helpu Lachish, a tharodd Josua ef â cheg cleddyf, ai bobl, hyd nes nad oedd neb ohonynt ar ôl yn fyw nac wedi dianc.

Ac aeth Josua i ffwrdd a holl Israel gydag ef o Lachis i Odollam, a gwarchaodd arni ai choncro. A rhoddodd yr Arglwydd hi yn llaw Israel, a chymerodd hi yn y dydd hwnnw, a lladdodd hi â min y cleddyf, a phob peth byw yn y dinistr a laddwyd, yn yr un modd ag y gwnaethant i Lachis.

Ac aeth Josua i ffwrdd a holl Israel gydag ef i Hebron, a gwarchae arni. A thrawodd hi â min y cleddyf, a phob peth byw a oedd ynddi, ni adawyd neb yn fyw, yn yr un modd ag y gwnaethant i Odollam, fei dinistriasant yn llwyr hi, a phopeth a oedd ynddi.

Dychwelydd Josua a holl Israel i Debir, a gwarchae arni, Cymerasant hi, ai brenin, ai phentrefi, a tharawsant hi â min y cleddyf, a dinistriasant hin llwyr, a phob peth byw ynddi, ac ni adawsant ynddi neb yn fyw, yn yr un modd ag y gwnaethant i Hebron ai brenin, felly y gwnaethant i Debir ai brenin.

Ac tarodd Josua yr holl dir mynyddig, ar Negeb, ar gwastatir, ar Asedoth, au brenhinoedd, ni adawsant neb ohonynt yn fyw, a

dinistriodd yn llwyr bob peth byw a anadlai, yn y modd y gorchmynnodd yr Arglwydd Dduw Israel, o Cades Barnea hyd Gasa, yr holl Gosen hyd at Gibeon. A thrawodd Josua holl frenhinoedd hwy au tir ar unwaith, oherwydd yr oedd Arglwydd Dduw Israel yn ymladd gydag Israel.

11

Fel y clywodd Iabis, brenin Asor, anfonodd at Iobab, brenin Maron, ac at frenin Symoon, ac at frenin Asiph, ac at y brenhinoedd ger Sidon Fawr, ir wlad fynyddig ac i Arabia gyferbyn â Keneroth, ac ir gwastatir, ac i Phenaeddor, ac ir Canaaneaid arfordirol or dwyrain, ac ir Amorreaid arfordirol, ar Hethiaid, ar Peresiaid, ar Jebwsiaid yn y mynydd, ar Hefiaid, ar rhai dan Hermon i dir Massyma. Ac aethant allan hwy au brenhinoedd gyda hwy, yn union fel tywod y môr o ran lliaws, a cheffylau a cherbydau llawer iawn. Ac fe ddaeth yr holl frenhinoedd hyn ynghyd ac fe gyfarfuasant gydai gilydd, ac fe wersyllasant wrth ddyfroedd Maron i ryfela yn erbyn Israel.

Ac meddair Arglwydd wrth Josua, Paid ag ofni rhagddynt, oherwydd yfory yr awr hon yr wyf fin eu traddodi wedi eu trechu o flaen Israel; byddin nerfdarnu eu ceffylau, a byddin llosgi eu cerbydau yn llwyr â thân. Ac daeth Josua ar holl bobl rhyfelgar arnynt wrth ddyfroedd Maron yn sydyn, a syrthiasant arnynt yn y wlad fynyddig. Ac fe draddododd yr Arglwydd hwy dan law Israel, ac wrth eu taro hwy feu herlidiodd hyd Sidon

Fawr, ac hyd Maseron, ac hyd wastadeddau Massoch tuar dwyrain, ac feu torrasant i lawr hyd nes nad oedd neb ohonynt ar ôl yn fyw. Ac fe wnaeth Josua iddynt yn y modd y gorchmynnodd yr Arglwydd iddo, llinyngopodd eu ceffylau, a llosgedd eu cerbydau â thân.

Ac fe drodd Josua yn ôl yn yr amser hwnnw, a meddiannodd Hasor ai brenin, ac yr oedd Hasor or blaen yn rheolir holl deyrnasoedd hyn. Ac fe laddwyd pob creadur byw ynddi âr cleddyf, a dinistriwyd pawb yn llwyr, ac ni adawyd yr un creadur byw ynddi, a llosgwyd Hasor â thân. Ac cymerodd Josua holl ddinasoedd y teyrnasoedd au brenhinoedd hwynt, a lladdodd hwynt â genau cleddyf, a dinistriasant hwynt yn y modd y gorchmynnodd Moses gwas yr Arglwydd. Ond ni losgod Israel yr holl ddinasoedd cadarnhaol, ac eithrio Hasor yn unig a losgwyd gan Israel Ac ysbeiliasant feibion Israel holl ysbail y ddinas iw hunain, ond fe ddinistriasant hwy i gyd yn llwyr â min y cleddyf nes eu dinistrion llwyr; ni adawsant ddim byw ohonynt. Yn yr un modd ag y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses ei was, a Moses yn yr un modd a orchmynnodd i Josua, a felly y gwnaeth Josua; ni throseddodd ddim or cwbl a orchmynnodd Moses iddo.

Ac cymerodd Josua yr holl dir mynyddig, ar holl dir Negeb, ar holl dir Gosen, ar gwastatir, ar tir tuar gorllewin, a mynydd Israel, ar tiroedd isel Yr ardaloedd tuag at y mynydd o fynydd Chelcha, ar un syn esgyn i Seir, a hyd at Balagad, a gwastatiroedd Libanus o dan fynydd Hermon; a chipiodd eu holl

frenhinoedd, au dinistrio, au lladd. Ac am ddyddiau lawer bu Josua yn rhyfela yn erbyn y brenhinoedd hyn.

Ac nid oedd dinas na chymerodd Israel; cymerodd hwy y cyfan mewn rhyfel. Oherwydd trwyr Arglwydd y daeth i gryfhau eu calon hwy i gyfarfod mewn rhyfel yn erbyn Israel, fel y cânt eu dinistrion llwyr, fel na rodder trugaredd iddynt, ond fel y cânt eu dinistrion llwyr, yn y modd y dywedodd yr Arglwydd wrth Moses.

Ac yn yr amser hwnnw daeth Josua, a dinistriodd yr Anakim or mynydd-dir, o Hebron, ac o Dabir, ac o Anaboth, ac o holl Jwda gydau dinasoedd, a dinistriodd Josua hwy. Ni adawyd yr un or Enakim ymhlith meibion Israel, ond yn unig yn Gaza, ac yn Gath, ac yn Ashdod y gadawyd rhai.

A chymerodd Josua yr holl dir, fel y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses, a rhoddodd Josua hwy yn etifeddiaeth i Israel yn ôl dosbarthiad eu llwythau, a pheidiodd y tir â rhyfela.

12

A dyma frenhinoedd y ddaear, y rhai a laddodd meibion Israel, ac etifeddasant eu tir hwy tu hwnt ir Iorddonen o gyfeiriad codiad haul o ddyffryn Arnon hyd at fynydd Hermon, a holl dir Araba or dwyrain. Sihon brenin yr Amoriaid, a oedd yn byw yn Heshbon, gan reoli o Arnon, sydd yn y dyffryn wrth ran or

ceunant, a hanner Gilead hyd at Jabbok, ffiniau meibion Ammon. Ac Arabah hyd at Fôr Chinnereth tuar dwyrain, ac hyd at Fôr Arabah, Môr yr Halen or dwyrain ar hyd y ffordd at Beth-jeshimoth, o Teman dan Asedoth-phasga. Ac roedd Og brenin Bashan wedi ei adael o blith y cewri, yr un a oedd yn preswylio yn Ashtaroth ac yn Edrei rheolwr o fynydd Hermon ac o Secchai, a holl Bashan hyd at ffiniau Gergesi, a Machi, a hanner Gilead, ffiniau Sihon brenin Heshbon. Moses gwas yr Arglwydd a meibion Israel au trawodd hwy, a rhoddodd Moses hi yn etifeddiaeth i Reuben, ac i Gad, ac i hanner llwyth Manasseh.

A dyma frenhinoedd yr Amoriaid a laddodd Josua a meibion Israel y tu hwnt ir Iorddonen wrth Fôr Balagad yng ngwastatir Libanus, a hyd at fynydd Chelcha wrth fynd i fyny i Seir, a rhoddodd Josua hi i lwythau Israel iw hetifeddu yn ôl eu coelbren, yn y mynydd, ac yn y gwastatir, ac yn Arabah, ac yn Asedoth, ac yn yr anialwch, a Negeb, yr Hethiad, ar Amoriad, ar Canaaniad, ar Perisiad, ar Hefiad, ar Jebusiad.

Brenin Jericho, a brenin Ai, sydd yn ymyl Bethel, brenin Jerwsalem, brenin Hebron, brenin Ierimouth, brenin Lachis, brenin Porth / Elam, brenin Gezer, brenin Debir, brenin Gader, brenin Hermath, brenin Ader, brenin Lebna, brenin Odollam, Aeth y brenin, brenin Taphout, brenin Opher, brenin Ophek o Arok, brenin Asom, y brenin Symoon, y brenin Mambroth, y brenin Aziph, brenin Kadesh, brenin Zahhak, brenin Maredoth, brenin Iekom o Garmel, brenin Odollam o Pheneador, brenin Gei o Galilea, brenin Tirzah, yr holl frenhinoedd hyn naw ar

hugain.

13

Ac roedd Josua yn hŷn, wedi mynd ymlaen mewn dyddiau, a dywedodd yr Arglwydd wrth Josua, Rwyt ti wedi mynd ymlaen mewn dyddiau, ac y maer tir yn aros yn fawr iw etifeddu. Ac hon ywr tir a adawyd, ffiniaur Philistiaid, y Gesiriad, ar Canaanead, Or tir anghyfannedd sydd gyferbyn âr Aifft hyd at ffiniau Ecron ar y chwith ir Canaaneaid, fei cyfrifir ir pum llywodraethwr or Philistiaid: ir Gasead, ac ir Ashdodiad, ac ir Ashceloniad, ac ir Gittiad, ac ir Ecroniad, ac ir Euaiad. o Teman ac holl dir Canaan o flaen Gaza, ar Sidoniaid hyd at Affec, hyd at ffiniaur Amoriaid ac holl dir Galiath y Philistiaid, a holl Libanus o ddwyreiniad yr haul o Gilgal dan fynydd Hermon hyd fynedfa Hamath, Pob un syn preswylior wlad fynyddig or Lebanon hyd Masereth Memphomaim. Yr holl Sidoniaid, byddaf fi yn eu dinistrio o wyneb Israel, ond dosbartha hi trwy goelbren i Israel, yn y modd y gorchymynais i ti.

Ac yn awr rhannar tir hwn yn etifeddiaeth ir naw llwyth, ac i hanner llwyth Manasse. Or Iorddonen hyd at y môr mawr tuar gorllewin fei rhoddi, bydd y môr mawr yn ffinio. Ir ddwy lwyth, a hanner llwyth Manasse, i Reuben, ac i Gad rhoddodd Moses yn y tu hwnt ir Iorddonen, tuar dwyrain haul. Mae wedi rhoi iddo Moses, gwas yr Arglwydd. o Aroer, yr hon sydd ar fin llifddwr Arnon, ar ddinas sydd yng nghanol y ceunant, a holl Misor o

Medeba Holl ddinasoedd Sihon brenin yr Amoriaid, a deyrnasod yn Heshbon hyd at ffiniau meibion Ammon, Ac y Galaaditis, a ffiniau Gesiri, ar Machati, holl fynydd Hermon, ar holl Basanitis hyd at Acha, Holl deyrnas Og yn Bashan, a deyrnasai yn Ashtaroth ac yn Edrei; hwn a adawyd or cewri, a Moses ai trawodd ef, ac ai dinistriodd. Ac ni ddinistriodd meibion Israel y Gesiraid, ar Machatiad, ar Canaaneaid yn llwyr, a phreswylodd brenin Gesir ar Machatiad ymhlith meibion Israel hyd heddiw.

Ac eithrio llwyth Lefi, ni roddwyd etifeddiaeth; yr Arglwydd Dduw Israel, hwn oedd eu hetifeddiaeth hwy, fel y dywedodd yr Arglwydd wrthynt, a dymar dosbarthiad a ddosbarthodd Moses i feibion Israel yn Araboth Moab y tu hwnt ir Iorddonen gyferbyn â Jericho.

Ac rhoddodd Moses i lwyth Reuben yn ôl eu clannau. A daeth eu ffiniau o Aroer, sydd gyferbyn â cheunant Arnon, ar ddinas sydd yn y ceunant Arnon, a holl Misor, hyd Hesbon, ar holl ddinasoedd oedd yn y Misor, a Daibon, a Bamoth Baal, a thŷ Meelboth a Bashan, a Bamoth, a Mephaath, a Kiriathaim, a Sebama, a Serada, a Sion yn mynydd Enab, a Beth-peor, ac Asedoth-phasga, a Baiththaseinoth, a holl ddinasoedd Misor, a holl deyrnas Sihon brenin yr Amoriaid, yr hwn y tarodd Moses ef ar arweinwyr Midian, ac Evi, a Rekem, a Zur, a Hur, a Reba tywysog lladdedig Sion, ar trigolion Sion.

Ac lladdasant Balaam fab Beor, y gwelydd, yn y frwydr.

Daeth i fod ffiniau Reuben, sef yr Iorddonen yn ffin. Dyma etifeddiaeth meibion Reuben yn ôl eu llwythau, eu dinasoedd au ffermydd.

Rhoddodd Moses i feibion Gad yn ôl eu clannau. Ac fe ddaeth eu terfynau hwy yn Jaser, holl ddinasoedd Gilead, a hanner tir meibion Ammon hyd at Araba, yr hon sydd gyferbyn ag Arad. Ac o Heshbon hyd at Araboth yn ôl Mizpah, a Botanim, a Maan hyd at ffiniau Dibon, ac Enadom ac Othargai ac Bainthanabra ac Sokchotha ac Saphan a gweddill teyrnas Sihon brenin Heshbon, ar Iorddonen yn ffinio hyd at ran o fôr Chinnereth y tu hwnt ir Iorddonen or dwyrain. Dyma etifeddiaeth meibion Gad yn ôl eu llwythau ac yn ôl eu dinasoedd; yn ôl eu llwythau byddant yn troi eu gwar o flaen eu gelynion, oherwydd daeth i fodolaeth yn ôl eu llwythau eu dinasoedd au ffermydd.

A rhoddodd Moses i hanner llwyth Manasse yn ôl eu clannau. Ac fe ddaeth eu ffiniau o Maan, a holl deyrnas Basan, a holl deyrnas Og brenin Basan, a holl bentrefi Jair, sydd yn Basan, trigain o ddinasoedd. Ac hanner Gilead, ac yn Ashtaroth, ac yn Edrei, dinasoedd teyrnas Og yn Bashan, i feibion Machir, meibion Manasseh, ac i hanner meibion Machir, meibion Manasseh, yn ôl eu llwythau. Dymar rhai a etifeddodd Moses y tu hwnt ir Iorddonen yn Araboth Moab, y tu hwnt ir Iorddonen gyferbyn â Jericho tuar dwyrain.

14

A dymar rhai a ddosbarthodd etifeddiaeth i feibion Israel yn nhir Canaan, y rhai y dosbarthodd Eleasar yr offeiriad, a Josua fab Nun, a phenaethiaid teuluoedd llwythau meibion Israel etifeddiaeth iddynt. Yn ôl coelbrenni y etifeddasant, fel y gorchmynnodd yr Arglwydd trwy law Josua ir naw llwyth ac i hanner y llwyth or tu hwnt ir Iorddonen. Ac ir Lefiaid ni roddodd etifeddiaeth yn eu plith, Oherwydd roedd meibion Joseff yn ddwy lwyth, Manasse ac Effraim, ac ni roddwyd cyfran yn y tir ir Lefiaid, ond dinasoedd i breswylio ynddynt, ar tiroedd a neilltuwyd iddynt ar gyfer eu da, au hanifeiliaid hwy. Yn y modd y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses, felly y gwnaeth meibion Israel, ac fe rhanasant y tir.

Ac fe ddaeth meibion Jwda at Josua yn Gilgal, a dywedodd Caleb fab Jeffwne y Cenisead wrtho, Tin gwybod y gair a lefarodd yr Arglwydd wrth Moses, gŵr Duw, amdanaf fi a thithau yn Cades-barne. Deugain mlynedd oeddwn i pan anfonodd Moses, gwas Duw, fi o Kadesh Barnea i ysbïor tir, ac atebais iddo air yn ôl ei feddwl ef. Aeth fy mrodyr i fyny gyda mi a throesant galon y bobl, ond cefais fy llwyr benderfynu i ddilyn yr Arglwydd fy Nuw. Ac tyngodd Moses yn y diwrnod hwnnw, gan ddweud, Y tir yr oeddet ti wedi camu arno, i ti y bydd yn etifeddiaeth ac ith blant hyd byth, oherwydd yr oeddet ti wedi ymroi i ddilyn ar ôl yr Arglwydd ein Duw. Ac yn awr maer Arglwydd wedi fy meithrin i yn y modd y dywedodd, y pedwar deg a phumed flwyddyn hon, er pan lefarodd yr Arglwydd y gair hwn wrth Moses, ac aeth Israel yn yr anialwch, ac yn awr wele fi heddiw yn bedwar ugain a phump o flynyddoedd Rwyn dal yn gryf

heddiw, fel pan anfonodd Moses fi; yr un modd rwyn gryf nawr i fynd allan ac i fynd i mewn ir rhyfel. Ac yn awr gofynnaf i ti am y mynydd hwn, fel y dywedodd yr Arglwydd y dydd hwnnw, oherwydd clywsoch y gair hwn yn y dydd hwnnw; ond yn awr maer Anakim yno, dinasoedd caerog a mawr, os felly y bydd yr Arglwydd gyda mi, fe ddinistriaf hwy, yn y modd y dywedodd yr Arglwydd wrthyf.

A bendithiodd Josua ef, a rhoddodd Hebron i Caleb fab Jeffune, fab Cenas, yn etifeddiaeth. Oherwydd hyn daeth Hebron i Caleb fab Jephunneh y Kenisiad yn etifeddiaeth hyd y dydd hwn, oherwydd iddo ef ddilyn gorchymyn Arglwydd Duw Israel. Ond enw Hebron oedd gynt ddinas Argob, prif ddinas yr Anaciaid hon, a pheidiodd y tir â rhyfel.

15

Ac fe ddigwyddodd fod ffiniau llwyth Jwda yn ôl eu clannau hwy o ffiniau Idwmea o anialwch Sin hyd at Cades tuar De.

Ac fe ddaeth eu ffiniau i fod or De hyd at ran or môr halen, or grib syn arwain tuar De. Ac maen mynd trwodd gyferbyn âr esgynfa i Acrabin, ac maen mynd o gwmpas Sena, ac maen esgyn or De at Cades Barnea, ac maen mynd allan i Hesron, ac maen esgyn i Addar, ac maen mynd allan tuar gorllewin o Gades. Ac maen mynd allan at Selmona, ac maen mynd trwodd hyd at ddyffryn yr Aifft, a bydd allfar ffiniau ar y môr; hwn yw eu

ffiniau or De.

Ar ffiniau or dwyrain, yr holl fôr hallt hyd at yr Iorddonen. Au ffiniau hwy or Gogledd, ac o grib y môr ac o ran yr Iorddonen. Maen mynd i fyny at y ffiniau ar Bethaglaim, ac maen pasio heibio or Gogledd at Betharabah, ac maen esgyn y ffiniau at garreg Bohan fab Reuben. Ac maer ffiniaun esgyn at y pedwerydd rhan o geunant Achor, ac yn disgyn at Gilgal, sydd gyferbyn â rhiw Adummim, sydd ir de or ceunant, ac maen mynd trwodd at ddŵr ffynnon yr haul, a bydd ei allfa yn ffynnon Rogel. Ac maer ffin yn esgyn i geunant Ennom, ar gefn y Jebusiad or De, sef Jerusalem, ac maer ffin yn mynd trwodd i gopar mynydd, sydd gyferbyn â cheunant Ennom tuar gorllewin, sydd yn rhan o dir Rephaim ir gogledd, Ac maen gyrru trwodd y ffin o ben y mynydd at ffynnon dŵr Naphto, ac maen gyrru trwodd i fynydd Ephron, ac bydd yn arwain y ffin i Baal; hon yw dinas Iarim. Ac fe fydd y ffin yn mynd o amgylch o Baal at y môr, ac fe fydd yn pasio i mewn i fynydd Assar ar gefn dinas Jarin or Gogledd, hon yw Chaslon, ac fe fydd yn dod i lawr at ddinas yr haul, ac fe fydd yn pasio at y De. Ac maen gyrru trwodd y ffin ar hyd cefn Ekron tuar gogledd, ac fe fydd yn mynd allan y ffiniau i Succoth, ac fe fydd yn pasio heibio ffiniau tuar De, ac fe fydd yn mynd allan at Libnah, ac fe fydd allanfar ffiniau at y môr, Au ffiniau hwy or môr, bydd y môr mawr yn gosod y ffin. Dyma ffiniau meibion Jwda o amgylch yn ôl eu llwythau.

Ac i Caleb fab Jephunneh rhoddodd ran yng nghanol meibion Jwda trwy orchymyn Duw, a rhoddodd Josua iddor ddinas

Arboc, prifddinas Anac; hon yw Hebron. Ac o yna dinistriodd Caleb fab Jephunneh dri mab Anak, sef Sheshai a Talmai ac Ahiman. Ac aeth Caleb i fyny o yno at drigolion Debir, ac enw Debir gynt oedd Dinas Ysgrifau.

Ac meddai Caleb, Pwy bynnag a gymer ac a gipia ddinas y Llythrennau ac a gymryd feddiant ohoni, rhoddaf iddo fy merch Achsa yn wraig. A chymerodd Othniel fab Cenas, brawd Caleb, hi, a rhoddodd iddo ef Achsa ei ferch yn wraig. Ac fe ddigwyddodd wrth iddi fynd allan, a chymerodd gyngor ag ef, gan ddweud, Gofynnaf fy nhad am faes, a gwaeddodd or asyn, a dywedodd Caleb wrthi, Beth sydd i ti? Ac meddai wrtho, Rho i mi fendith, oherwydd i dir Negeb y rhoddaist fi, rho i mir Bothanis, ac rhoddodd ef iddir Gonathlah uchaf ar Gonathlah isaf.

Dyma etifeddiaeth llwyth meibion Jwda. Daeth eu dinasoedd hwy yn ddinasoedd tuag at lwyth meibion Jwda ar ffiniau Edom yn yr anialwch, a Baseeleel, ac Ara, ac Asor. ac Ikam, a Regma, ac Arouel, a Kadesh, ac Asorionain, a Mainam, a Balmaana, au pentrefi, ar dinasoedd Asheron, hon yw Hazor, a Syn, a Salma, a Moladah, a Seri, a Baafalath, ac Cholasheola, a Beersheba, au pentrefi hwy, au ffermydd hwy, Bala, a Bakok, ac Asom, ac Elboudad, a Bethel, a Hormah, a Siclag, a Macharim, a Sethennak, a Labos, a Sale, a Eromoth, naw dinas ar hugain, au pentrefi.

Yn y gwastad Ashtaol, a Zorah, ac Eshtaol. Ac Pwythwyd, ac

Estynwyd, ac Iluthoth, ac Bydwraig, a Jermouth, ac Odollam, a Membra, a Saocho, ac Iazeka, a Sacarim, a Gadera, ai ffermydd, pedair ar ddeg o ddinasoedd, au pentrefi. Senna, ac Adasan, ac Magadalgad, a Dalad, a Maspha, ac Iachareel, a Basedoth, ac Ideadalea, ac Chabra, Maches, a Maachos, a Gedor, a Bagadiel, a Noman, a Machedan, un deg chwech o ddinasoedd, au pentrefi hwy Lebna, ac Ithak, ac Enoch, Ac Iana, ac Nasib, a Keilam, ac Akiezi, a Kezib, a Bathesar, ac Ailom, deg dinas, au pentrefi hwy Ekron, ai phentrefi, au ffermydd, o Ekron i Gemna, a phob rhai cymaint sydd yn gymydog i Asedoth, au pentrefi Asiedoth, ai phentrefi, ai ffermydd, Gaza, ai phentrefi, ai ffermydd hyd at ffrwd yr Aifft, ar môr mawr syn gwahanu.

Ac yn y wlad fryniau Samir, a Jether, a Socoh, ac Rhenna, a dinas y Llythrennau, sef Dabir hon ac Anon, ac Es, ac Man, ac Aisam, a Gosem, a Halu, a Hanna, a Gilom, un ar ddeg o ddinasoedd, au pentrefi hwy Airem, a Remna, a Soma, a Jemain, a Baethachu, a Phakoua, ac Euma, a dinas Arboc, sef Hebron yw hon, a Sorath: naw dinas, au ffermydd. Maon, a Charmel, a Siph, ac Juttah, a Jariel, ac Arikam, a Zakanaim, a Gibea, a Timnah, naw dinas, au pentrefi hwy Ailoua, a Beth-zur, a Geddon, a Magaroth, a Bethanam, a Thekoum, chwe dinas, au pentrefi hwy, Kiriath-baal, sef dinas Jarim, a Sotheba, dwy ddinas, au ffermydd, a Baddargeis, a Tharabaam, ac Ainon, Ac Aiochioza, ac Naflazon, a dinasoedd Sadon, ac Arcades, saith dinas, au pentrefi hwy.

Ac yr oedd y Jebwsiad yn preswylio yn Jerwsalem, ac ni allai meibion Jwda eu dinistrio hwy, ac yr oedd y Jebwsiaid yn

preswylio yn Jerwsalem hyd y dydd hwn.

16

A digwyddodd fod ffiniau meibion Joseff or Iorddonen wrth Jericho or dwyrain, ac fe fydd yn mynd i fyny o Jericho ir mynydd-dir, yr anialwch, i Fethel Luza. A bydd yn mynd allan i Bethel, a bydd yn pasio heibio ar ffiniau Ahatarthi. Ac fe fydd yn mynd trwodd at y môr at ffiniau Attalim hyd at ffiniau Beth-horon Isaf, a bydd eu hallfa at y môr. Ac etifeddodd meibion Joseff, Effraim a Manasse.

A daeth ffiniau meibion Effraim yn ôl eu llwythau, a daeth ffiniau eu hetifeddiaeth or dwyrain, Ataroth ac Eroch hyd at Fethhoron uchaf, a Gasara. A dawr ffiniau ar y môr i mewn i Icasmon or Gogledd Therma, bydd yn mynd o amgylch tuar dwyrain i mewn i Thenasa, a Selles, a bydd yn pasio heibio or dwyrain i mewn i Ianoca. Ac i mewn i Macho, ac Ataroth, au pentrefi hwy, a daw ar Jericho, a bydd yn mynd allan ar yr Iorddonen. Ac or Bedd bydd y ffiniau yn mynd at y môr at Chelcana, a bydd eu hallanfa at y môr; hon yw etifeddiaeth llwyth Effraim yn ôl eu teuluoedd.

Ar dinasoedd a osodwyd ar wahân i feibion Effraim yng nghanol etifeddiaeth meibion Manasse, yr holl ddinasoedd au pentrefi. Ac ni ddinistríodd Effraim y Canaanead oedd yn preswylio yn Geser, ac preswylodd y Canaanead yn Effraim hyd y dydd hwn,

hyd nes aeth Pharo brenin yr Aifft i fyny, a chymerodd hi, ai llosgi hi yn y tân, ar Canaaneaid, ar Peresiaid, ar preswylwyr yn Geser, trywanasant hwy, a rhoddodd Pharo hi yn waddol iw ferch.

17

Ac fe ddigwyddodd fod ffiniau llwyth meibion Manasse, oherwydd hwn oedd y cyntafanedig i Joseff, i Machir y cyntafanedig i Manasse, tad Gilead, oherwydd roedd ef yn ddyn rhyfelwr, yn Galaaditis ac yn Basanitis. A digwyddodd i feibion Manasse, y gweddill, yn ôl eu llwythau, sef i feibion Iezer, ac i feibion Helek, ac i feibion Jeziel, ac i feibion Sichem, ac i feibion Shemida, ac i feibion Hepher; y rhain oedd y gwrywod yn ôl eu llwythau.

Ac i Salpaad fab Hepher nid oedd ganddo feibion ond merched, a dyma enwau merched Salpaad: Maala, Noua, Egla, Melcha, a Thersa. Ac fe safasant o flaen Eleasar yr offeiriad, ac o flaen Iesua, ac o flaen y llywodraethwyr, gan ddweud, Gorchymynodd Duw trwy law Moses roi i ni etifeddiaeth ymhlith ein brodyr, ac fe roddwyd iddynt hwy trwy orchymyn yr Arglwydd goelbren ymhlith brodyr eu tad. A syrthiodd eu rhaffau hwy o Anassa, a gwastatir Labek o dir Gilead, yr hon sydd tu hwnt ir Iorddonen, Oherwydd bod merched meibion Manasse wedi etifeddu etifeddiaeth yng nghanol eu brodyr, ond daeth tir Gilead i feibion Manasse a oedd yn weddill.

Ac fe ddaeth ffiniau meibion Manasseh hyd at Ddelehanath, yr hon sydd gyferbyn â meibion Anath, ac maen mynd ymlaen at y ffiniau at Jamin ac Jassib at ffynnon Taphthoth. I Manasse y bydd, a Thapheth ar ffiniau Manasse i feibion Effraim. A bydd y ffiniaun mynd i lawr at geunant Charan tuar De yn ôl ceunant Jariel, terebinth i Effraim rhwng dinas Manasse, a ffiniau Manasse tuar gogledd at y ffrwd, a bydd ei allanfan fôr O Dde i Effraim, ac ar y Gogledd i Manasse, a bydd y môr yn ffiniau iddynt, ac ar Aser byddant yn cyfarfod ar y Gogledd, ac i Issachar or dwyrain. A bydd i Manasse yn Issachar ac yn Asher Baitan ar pentrefi ohonynt, ar rhai syn preswylio Dor, ai phentrefi, ar rhai syn preswylio Megiddo, ai phentrefi, ar trydydd o Mapheta, ai phentrefi.

Ac ni allai meibion Manasse ddinistrior dinasoedd hyn, a daeth y Canaanead i breswylio yn y tir hwn. Ac fe ddigwyddodd, gan i feibion Israel gryfhau, fe wnaethant y Canaaneaid yn ddeiliaid, ond ni dinistriasant hwy yn llwyr.

Atebodd meibion Joseff i Josua, gan ddweud, Pam y rhoddaist i ni un etifeddiaeth ac un rhan fesuredig? Rwyf fi yn bobl fawr, ac y mae Duw wedi fy mendithio. Ac meddai Josua wrthynt, Os pobl fawr wyt ti, dos i fyny ir goedwig a chliria le i ti dy hun os yw mynydd Effraim yn rhy gyfyng i ti. Ac meddent, Nid yw mynydd Effraim yn ein plesio ni, ac mae gan y Canaaneaid syn preswylio ynddo yn Bethsan, ac yn ei phentrefi, yn nyffryn Jesreel, geffylau dewisedig a haearn. Ac meddai Josua wrth feibion Joseff, Os pobl fawr wyt ti ac os mae gennyf ti gryfder

mawr, ni fydd gen ti un coelbren yn unig. Oherwydd bydd y goedwig i ti, gan mai coedwig ydyw a byddin ei chlirio, a bydd i ti, a phan fyddin dinistrior Canaanead yn llwyr, oherwydd mae ganddo geffylau dewisedig, oherwydd ti syn drech nag ef.

18

A chynullodd holl gynulleidfa meibion Israel yn Seilo, a gosasant yno babell y dystiolaeth, a darostyngwyd y tir ganddynt.

Ac fe adawyd meibion Israel na etifeddasant, saith llwyth. A dywedodd Josua wrth feibion Israel, Hyd pa bryd y byddwch yn mynd yn flinedig i etifeddur tir a roddodd yr Arglwydd ein Duw? Rhowch och dynion dri o bob llwyth, a wedi iddynt godi gadewch iddynt fynd trwyr tir, a gadewch iddynt ei ddisgrifio o fy mlaen, fel y bydd yn angenrheidiol ei rhannu. Ac aethant ato ef. A rhannodd iddynt saith cyfran. Bydd Jwda yn sefyll iddynt fel terfyn or De, a bydd meibion Joseff yn sefyll iddynt or Gogledd. Chi ond rhannwch y tir yn saith rhan, a dewch â hwy yma ataf fi, a byddaf yn bwrw coelbren i chi gerbron yr Arglwydd ein Duw. Nid oes cyfran i feibion Lefi yn eich plith, oherwydd offeiriadaeth yr Arglwydd yw ei gyfran ef, a chymerodd Gad a Reuben a hanner llwyth Manasse eu hetifeddiaeth y tu hwnt ir Iorddonen tuar dwyrain, yr hon a roddodd Moses, gwas yr Arglwydd, iddynt.

Ac wedi ir dynion godi, aethant, a gorchymynodd Josua ir

dynion oedd yn mynd i arolygur tir, gan ddweud, Ewch ac arolygwch y tir, a dewch ataf fi, ac yma byddaf yn bwrw coelbren i chwi gerbron yr Arglwydd yn Seilo. Ac aethant, a theithiasant drwyr tir, a gwelsant hi, ac ysgrifennasant amdani yn ôl dinasoedd, saith rhaniad mewn llyfr, a daethant at Josua. Ac fe daflodd Josua goelbren iddynt yn Seilo gerbron yr Arglwydd.

Ac aeth y coelbren allan i lwyth Benjamin yn gyntaf yn ôl eu clannau hwy, ac aeth ffiniau eu coelbren hwy allan rhwng meibion Jwda a rhwng meibion Joseff.

A daeth eu ffiniau or Gogledd, or Iorddonen bydd y ffiniau yn mynd i fyny ar hyd cefn Jericho or Gogledd, a bydd yn mynd i fyny ar y mynydd tuar môr, a bydd ei allfa ym Mabdaritis Bethon. Ac bydd y ffin yn mynd trwodd o yna i Luz ar gefn Luz or De ohoni, sef Bethel, ac yna bydd y ffin yn disgyn i Matarot Orech ar y mynydd-dir, sydd tuar De o Beth-horon Isaf.

Ac fe fydd yn mynd trwyr ffiniau ac yn mynd heibio ar y rhan syn edrych ger y môr or De or mynydd ar wyneb Beth-horon y De, a bydd ei allfa i mewn i Ciriath-baal; hon yw Ciriath-jearim, dinas meibion Jwda; hon ywr rhan tuag at y môr.

Ar rhan tuar De o ran Kariath Baal, a bydd y ffiniaun mynd trwodd i Gasin, at ffynnon ddŵr Naphto. A bydd y ffiniaun disgyn ar ran, hynny yw, gyferbyn â dyffryn Sonnam, sydd o ran Emek Rephaim or Gogledd, a bydd yn disgyn i Gaienna ar gefn

Jebousai or De, ac yn disgyn i ffynnon Rogel, Ac fe fydd yn mynd trwodd ar ffynnon Bethsames, ac fe fydd yn mynd heibio ar Galiloth, yr hon sydd gyferbyn tuag at esgyniad Etham, ac fe fydd yn mynd i lawr ar garreg Baion meibion Reuben. A bydd yn mynd trwodd ar hyd cefn Betharabah or Gogledd, a bydd yn disgyn at y ffiniau ar gefn y môr or Gogledd. A bydd allfar ffiniau ar grib Môr yr Halwynau tuar Gogledd i gyfeiriad yr Iorddonen or De, dymar ffiniau or De.

A bydd yr Iorddonen yn ffinio or dwyrain, hon yw etifeddiaeth meibion Benjamin, ei ffiniau o amgylch yn ôl eu llwythau.

Ac fe ddaeth dinasoedd meibion Benjamin yn ôl eu llwythau: Jericho, a Bethegai, ac Amekasis, a Baithabara, a Sarai, a Besana, a Aien, a Phara, ac Ephrathah, a Caraphah, a Chephirah, a Moni, a Gibeah, deuddeg o ddinasoedd, au pentrefi hwy Gibeon, a Ramah, a Beeroth, ac Mass, ac Miron, ac Amoc, a Phira, a Kaphan, a Nakan, a Zelekan, a Thareela, a Jebus, sef Jerusalem, a Gabaoth, Iarim, tri ar ddeg o ddinasoedd, au pentrefi, hon yw etifeddiaeth meibion Benjamin yn ôl eu llwythau.

19

Ac aeth yr ail goelbren allan i feibion Simeon, a daeth eu hetifeddiaeth rhwng cyfranau meibion Jwda. Ac fe ddaeth eu coelbren hwy yn Beerseba, a Samaa, a Moladah, ac Arsola, a Bola, ac Jason, ac Erthoula, a Chynlluniau, a Horma, a Sicelac, a

Baithmachereb, a Sarsusin, a Batharoth, au meysydd hwy, tri ar ddeg o ddinasoedd, au pentrefi hwy. Tawel, a Chynnes, a Jether, ac Asan, pedair dinas au pentrefi, O gwmpas eu dinasoedd hyd at Balek, gan fynd i Bameth tuar De, hon yw etifeddiaeth llwyth meibion Simeon yn ôl eu teuluoedd. O goelbren Jwda y daeth etifeddiaeth llwyth meibion Simeon, oherwydd daeth rhan meibion Jwda yn fwy nau heiddo hwy, ac etifeddodd meibion Simeon yng nghanol eu coelbren hwy.

Ac aeth y trydydd coelbren allan i Sabulon yn ôl eu llwythau, bydd terfynau eu hetifeddiaeth, Esedecgola eu terfynau, Y môr a Magelda, a bydd yn uno ar Betharabah ir ceunant sydd gyferbyn â Jeknam. Ac fe ddychwelydd o Seddouk allan o gyferbyn or dwyrain Bethsames ar ffiniau Chaselothaith, a bydd yn mynd trwodd ar Dabiroth, a bydd yn mynd i fyny ar Phanggai. Ac o yno bydd yn mynd o gwmpas or cyfeiriad cyferbyn tuar dwyrain at Geba, at ddinas Kattath, a bydd yn mynd trwodd at Rimmon i graig y clogwyn. Ac fe âr ffiniau o gwmpas tuar Gogledd at Hamath, a bydd eu hallfa ar Siffron, a Chatanath, a Nabaal, a Symoon, a Jericho, a Baithman. Dyma etifeddiaeth llwyth meibion Zebulun yn ôl eu teuluoedd, y dinasoedd au pentrefi.

Ac i Issachar aeth y pedwerydd coelbren allan. Ac fe ddaeth eu ffiniau hwy yn Iaziel, a Chasaloth, a Sunam, ac Agin, a Siona, a Reeroth, ac Anachereth, a Dabiron, a Kishon, a Rebes, a Remmas, Ieon, Tomman, Aimarek a Bersaphes. A bydd yn cyfarfod âr ffiniau ar Gaithbor, ac ar Salim yn ôl y môr, a Baithsamys, a bydd ei allanfa or ffiniau yn yr Iorddonen. Dyma

etifeddiaeth llwyth meibion Issachar yn ôl eu clannau, y dinasoedd ar pentrefi.

Ac aeth y pumed coelbren allan i Aser yn ôl eu llwythau. Ac fe ddaeth eu ffiniau hwy yn Exeleketh, ac Aleph, a Baithok, a Keaph, ac Elimelech, ac Ammiel, ac Maaseia, ac fe fydd yn ymuno âr Carmel yn ôl y môr, ac â Seion, ac â Labanath. Ac fe fydd yn dychwelyd o ddwyrain yr haul a Baithegeneṯ, ac fe fydd yn cyfarfod â Sabulon ac Ecgai, a Phthaiel tuar Gogledd, ac fe fydd yn mynd i mewn i ffiniau Saphthaibaiṯme ac Inael, ac fe fydd yn mynd trwodd i Chobamasonel, Ac wedi dod, a Rahab, a bûm yn awyddus, a Kanthan hyd at Sidon Fawr. Ac fe fydd yn dychwelyd y ffiniau i mewn i Rama, ac hyd at ffynnon Masphassat, ac or Tyriaid, ac fe fydd yn dychwelyd y ffiniau ar Jasiph, ac fe fydd ei allfa yn y môr, ac Apoleb, ac Echozob, a Archob, ac Aphek, a Rhaau. Dyma etifeddiaeth llwyth meibion Asher yn ôl eu clannau, y dinasoedd au pentrefi.

Ac i Naphtali daeth y chweched coelbren allan. Ac fe ddaeth ffiniau hwy yn Moolam, a Mola, a Besemiin, ac Arme, a Nabok, ac Iephthamai, hyd at Dodam, a bu ei deithiau ef yn Iorddonen. A bydd y ffiniaun dychwelyd at y môr yn Aththabor, a bydd yn mynd trwodd oddi yno i Iakana, a bydd yn cyfarfod â Sebwlon or De, ac Asher a fydd yn cyfarfod wrth y môr, ar Iorddonen o ddwyrain yr haul.

Ac y dinasoedd caerog or Tyriaid, Tyre, ac Omathadaketh, ac Cenereth ac Armath, ac Arael, ac Asor, a Jariau, ac Assarion, a

ffynnon Asor a Keroe, a Megalaarim, a Baiththame, a Thessamys. Dyma etifeddiaeth llwyth meibion Naphtali.

Ac i Ddan aeth y coelbren seithfed allan, Ac fe ddaeth ffiniau hwy yn Sarath, ac Asa, a dinasoedd Sammaus, a Salamis, a Thywod, a Silatha, ac Elon, a Thimnah, ac Ecron, ac Alcatha, a Begethon, a Gebeelan, ac Azor, a Banaibakat, a Gethremmon, ac or môr Hierakon y ffin yn agos at Joppa Dyma etifeddiaeth llwyth meibion Dan yn ôl eu clannau, eu dinasoedd au pentrefi,

Ac aeth meibion Dan ac ymladd yn erbyn Lachis, ai chipio hi, ai tharo hi â min y cleddyf, a phreswylio ynddi ac a alw ei henw yn Lasendán,

Ac aethant i feddiannur tir yn ôl eu ffin, a rhoddodd meibion Israel etifeddiaeth i Josua fab Nun yn eu plith. trwy orchymyn Duw, a rhoddasant iddor ddinas a ofynnodd, sef Thamnasaarch, sydd ym mynydd Effraim, ac adeiladodd y ddinas, a phreswyliasai ynddi.

Dymar rhaniadau a roddodd Eleasar yr offeiriad, a Josua fab Nun, a phenaethiaid y teuluoedd ymhlith llwythau Israel yn etifeddiaeth trwy goelbren yn Seilo gerbron yr Arglwydd, wrth ddrysau pabell y dystiolaeth, ac aethant i gymryd meddiant or tir.

20

Ac llefarodd yr Arglwydd wrth Josua, gan ddweud, Llefara wrth feibion Israel, gan ddweud, rhowch ddinasoedd y llochesau, y rhai a ddywedais wrthych trwy Moses. Noddfa ir llofrudd a drawodd enaid yn anfwriadol, a bydd y dinasoedd yn noddfa i chi, ac ni fydd y llofrudd yn marw gan ddialydd y gwaed, hyd nes iddo sefyll gerbron y gynulleidfa i farn.

Ac fe neilltuwyd Cades yng Ngalilea ym mynydd Naffthali, a Sichem ym mynydd Effraim, a dinas Arboc, sef Hebron, ym mynydd Jwda.

Ac yn y tu hwnt ir Iorddonen rhoddodd Bosor yn yr anialwch ar y gwastatir o lwyth Reuben, ac Aremoth yn Gilead o lwyth Gad, a Gaulon yn Basan o lwyth Manasse.

Dymar dinasoedd a alwyd i feibion Israel ac ir dieithryn syn preswylio yn eu plith, i ffoi yno i bawb syn taro enaid yn anfwriadol, fel na fydd yn marw yn llaw dialydd y gwaed, hyd nes y saif o flaen y gynulleidfa i farn.

21

Ac fe ddaethant ymlaen brif dadau meibion Lefi at Eleasar yr offeiriad, ac at Josua fab Nun, ac at brif arweinwyr teuluoedd llwythau Israel, Ac fe ddywedon ni wrthynt yn Seilo yng ngwlad Canaan, gan ddweud, gorchmynnodd yr Arglwydd trwy law Moses roi i ni ddinasoedd i breswylio ynddynt, ar tiroedd pori in

gwartheg. Ac rhoddodd meibion Israel ir Lefiaid wrth rannur etifeddiaeth trwy orchymyn yr Arglwydd y dinasoedd au tiroedd pori.

Ac aeth y coelbren allan i bobl Kohath, a daeth i feibion Aaron yr offeiriaid, y Lefiaid, o lwyth Jwda ac o lwyth Simeon ac o lwyth Benjamin trwy goelbren, dair dinas ar ddeg.

Ac i feibion Caath a oedd yn weddill o lwyth Effraim ac o lwyth Dan ac o hanner llwyth Manasse, trwy goelbren, deg dinas.

Ac i feibion Gershon o lwyth Issachar ac o lwyth Asher ac o lwyth Naphtali ac o hanner llwyth Manasseh yn Bashan, tri dinas ar ddeg.

Ac i feibion Merari yn ôl eu clannau, o lwythi Reuben ac o lwythi Gad ac o lwythi Zebulun, trwy goelbren, deuddeg o ddinasoedd.

A rhoddodd meibion Israel ir Lefiaid y dinasoedd au tiroedd pori, yn y modd y gorchmynnodd yr Arglwydd i Moses, trwy goelbren.

Ac rhoddodd llwyth meibion Jwda a llwyth meibion Simeon ac o lwyth meibion Benjamin y dinasoedd hyn, a chawsant eu galw I feibion Aaron o bobl Kohath o feibion Lefi, oherwydd ir rhain y daeth y coelbren. Ac rhoddodd iddynt Cariatharboc, prif ddinas yr Enac - hon yw Hebron ym mynydd Jwda - ar tiroedd pori oi

hamgylch hi Ac rhoddodd Josua feysydd y ddinas ai phentrefi i feibion Caleb fab Jephunneh yn feddiant.

Ac i feibion Aaron rhoddodd ddinas noddfa ir llofrudd, sef Hebron, ar tiroedd a neilltuodd gyda hi, a Lemna, ar tiroedd a neilltuodd gyda hi, Ac Ailom, ar rhai a neilltuir iddi, a Thema, ar rhai a neilltuir iddi, Ac y Chwerthin, ar rhai a osodwyd ar wahân iddo, a Debir, ar rhai a osodwyd ar wahân iddo, Ac Asa ai thiroedd neilltuedig, a Thanu ai thiroedd neilltuedig, a Beth-shemesh ai thiroedd neilltuedig, naw dinas or ddau lwyth hyn. Ac o lwyth Benjamin, Gibeon ai thiroedd a neilltuwyd, a Gath ai thiroedd a neilltuwyd, Ac Anathoth, ar rhai a neilltuir iddi, a Gamala, ar rhai a neilltuir iddi, pedair dinas. Pob un o ddinasoedd meibion Aaron yr offeiriaid, tri ar ddeg.

Ac i bobloedd meibion Kohath, y Lefiaid oedd yn weddill o feibion Kohath, daeth dinas eu hoffeiriaid o lwyth Effraim, Ac fe roddasan nhw iddyn nhw ddinas y noddfa ar gyfer y llofrudd, sef Sychem, ar tiroedd a neilltuwyd iddi, a Gasara ar tiroedd oedd yn perthyn iddi, ar tiroedd a neilltuwyd iddi, A Bethhoron, ar rhai a osodwyd ar wahân iddi, pedair dinas. Ac o lwyth Dan, Elkothaim ar tir a neilltuwyd iddi, a Gethedan ar tir a neilltuwyd iddi, Ac Aijalon, ar tir a neilltuedig iddi, a Getheremmon, ar tir a neilltuedig iddi, pedair dinas. Ac o hanner llwyth Manasse, Taanach ai thiroedd a neilltuwyd iddi, ac Iebatha ai thiroedd a neilltuwyd iddi, dwy ddinas. Pob dinas ddeg, ar rhai a neilltuwyd gyda hon tuag atynt hwy, i bobloedd meibion Kohath, y rhai oedd yn weddill.

Ac i feibion Gershon y Lefiaid o hanner llwyth Manasseh y dinasoedd a neilltuodd ar gyfer y rhai a lofruddiodd, sef Golan yn Bashan gydai thiroedd a neilltuodd, a Beser gydai thiroedd a neilltuodd, dwy ddinas. Ac o lwyth Issachar, Kishon ai thiroedd a neilltuir iddi, a Debba ai thiroedd a neilltuir iddi, A Ramoth, ar rhai a neilltuedig iddi, a Ffynnon yr Ysgrifeniadau, ar rhai a neilltuedig iddi, pedair dinas. Ac o lwyth Asher y Basellath, ar rhai a neilltuir iddi, ar Dabbon, ar rhai a neilltuir iddi, A Chelkat ar rhai a neilltuir iddi, a Rahab ar rhai a neilltuir iddi, pedair dinas. Ac o lwyth Naphtali, y ddinas a neilltuir ir llofrudd, sef Cadesh yng Ngalilea, ai phorfydd, a Hammoth, ai phorfydd, a Chartan, ai phorfydd, tair dinas. Holl ddinasoedd Gershon yn ôl eu clannau, tri ar ddeg o ddinasoedd.

Ac i bobl meibion Merari, y Lefiaid oedd yn weddill, o lwyth Sabulon, Maan ai thiroedd pori, a Chades ai thiroedd pori, Ac Sella, ai thiroedd pori, tair dinas. Ac y tu hwnt ir Iorddonen gyferbyn â Jericho, o lwyth Reuben, y ddinas noddfar llofrudd, sef Bosor yn yr anialwch, Misor, ai thiroedd pori, a Jazer, ai thiroedd pori, ac Dekmon, ai thiroedd pori, a Mapha, ai thiroedd pori, pedair dinas. Ac o lwyth Gad, y ddinas noddfar llofrudd, a Ramoth yn Gilead, ai thiroedd pori, Mahanaim, ai thiroedd pori, ac Heshbon, ai thiroedd pori, a Jazer, ai thiroedd pori, pedair dinas i gyd. Holl ddinasoedd meibion Merari yn ôl eu teuluoedd, y rhai oedd yn weddill o lwyth Lefi, oedd deuddeg o ran y terfynau.

Pob dinas y Lefiaid yng nghanol meddiant meibion Israel,

deugain wyth o ddinasoedd, au tiroedd pori. o gwmpas y dinasoedd hyn, dinas ar tiroedd pori o gwmpas y ddinas i bob un or dinasoedd hyn,

Ac rhoddodd yr Arglwydd i Israel yr holl dir a dyngodd ei roi iw tadau, ac etifeddasant ef, ac ymgartrefasant ynddo. Ac fe wnaeth yr Arglwydd eu gorffwys o gwmpas, fel y tyngodd iw tadau. Ni chododd neb ou blaen o blith eu holl elynion; traddododd yr Arglwydd eu holl elynion iw dwylo. Ni fethodd dim or holl eiriau da a lefarodd yr Arglwydd i feibion Israel; daeth pob un i ben.

22

Yna galwodd Josua ynghyd feibion Reuben, a meibion Gad, a hanner llwyth Manasse, Ac meddai wrthynt, chwi wedi clywed y cyfan a orchmynnodd Moses gwas yr Arglwydd i chwi, ac ufuddhau wnaethoch im llais yn ôl y cyfan a orchmynnodd i chwi. Nid ydych wedi gadael eich brodyr y dyddiau lawer hyn, hyd heddiw rydych wedi cadw gorchymyn yr Arglwydd eich Duw. Nawr ond rhoddodd yr Arglwydd ein Duw orffwys in brodyr, yn y modd y dywedodd wrthynt. Nawr felly, wedi troi ymaith, ewch ich tai ac i dir eich meddiant, a roddodd Moses i chwi y tu hwnt ir Iorddonen. Ond cadwch yn fawr iawn i wneud y gorchmynion ar gyfraith, a orchmynnodd Moses gwas yr Arglwydd i ni ei wneud, i garu yr Arglwydd ein Duw ni, i rodio yn ei holl ffyrdd ef, i gadw ei orchmynion ef, ac i lynu wrtho ef,

ac i wasanaethu iddo ef och holl feddwl chi, ac och holl enaid chi. Ac bendithiodd Josua hwy, ac anfonodd hwy allan, ac aethant iw cartrefi.

Ac i hanner llwyth Manasse rhoddodd Moses dir yn Bashan, ac ir hanner arall rhoddodd Josua dir gydai frodyr y tu hwnt ir Iorddonen wrth y môr, a phan anfonodd Josua hwy iw cartrefi, bendithiodd hwy. Ac gyda chyfoeth mawr aethant ymaith iw cartrefi, gyda da byw niferus iawn, ac arian, ac aur, ac haearn, a dillad lawer; rhanasant ysbail y gelynion gydau brodyr.

Ac aeth meibion Reuben a meibion Gad a hanner llwyth Manasseh oddi wrth feibion Israel yn Shiloh yng ngwlad Canaan i fynd i Gilead i dir eu meddiant, yr hwn a etifeddasant trwy orchymyn yr Arglwydd trwy law Moses.

A daethant i Gilead yr Iorddonen, yr hon sydd yn nhir Canaan, ac adeiladodd meibion Reuben, a meibion Gad, a hanner llwyth Manasseh yno allor ar yr Iorddonen, allor fawr iw gweld.

Ac fe glywodd meibion Israel yn dweud, Wele, mae meibion Reuben, a meibion Gad, a hanner llwyth Manasseh wedi adeiladu allor ar ffiniau tir Canaan ar y Gilead wrth yr Iorddonen yn y tu hwnt i feibion Israel. Ac roedd holl feibion Israel wedi ymgynnull yn Seilo, fel eu bod wedi mynd i fyny i ryfela yn eu herbyn.

Ac anfonodd meibion Israel at feibion Reuben ac at feibion Gad

ac at feibion hanner llwyth Manasseh i dir Gilead, Phinehas mab Eleazar fab Aaron yr archoffeiriad A deg or llywodraethwyr gydag ef, un llywodraethwr o dŷ teulu o bob llwyth Israel; llywodraethwyr tai teuluoedd ydynt, capteiniaid miloedd Israel. Ac fe ddaethant at feibion Reuben, ac at feibion Gad, ac at hanner llwyth Manasseh i dir Gilead, ac fe lefarodd wrthynt, gan ddweud, Fel hyn y dywed holl gynulleidfar Arglwydd: Beth ywr trosedd hwn a gyflawnasoch o flaen Duw Israel, i droi ymaith heddiw oddi wrth yr Arglwydd, gan adeiladu i chwi eich hunain allor, i chwi ddod yn wrthgiliaid oddi wrth yr Arglwydd? Onid bach i ni oedd pechod Peor, na chawsom ein glanhau oddi wrtho hyd y dydd hwn? A daeth pla ar gynulleidfa yr Arglwydd. Ac rydych chi wedi troi i ffwrdd heddiw oddi wrth yr Arglwydd, a bydd, os byddwch yn ymadael heddiw oddi wrth yr Arglwydd, ac yfory bydd y digofaint ar holl Israel. Ac yn awr, os yw eich tir meddiant yn fach, croesewch drosodd i dir meddiant yr Arglwydd, lle mae pabell yr Arglwydd yn preswylio yno, ac fe gewch etifeddiaeth yn ein plith ni, ond peidiwch â dod yn wrthryfwyr rhag Duw, a pheidiwch chwithau ag ymadael oddi wrth yr Arglwydd, trwy adeiladu allor y tu allan i allor yr Arglwydd ein Duw. Onid wele, troseddodd Achar fab Sera yn drosedd yn erbyn y peth cysegredig, a daeth digofaint ar holl gynulleidfa Israel? Ac nid ef yn unig a fu farw yn ei bechod ei hun.

Ac atebodd meibion Reuben, a meibion Gad, a hanner llwyth Manasseh, a siaradasant â chapteiniaid miloedd Israel, gan ddweud, Y Duw Duw Arglwydd yw, ar Duw Duw ei hun a ŵyr, ac

Israel ei hun a gaiff wybod: os mewn gwrthryfel yr ydym wedi troseddu gerbron yr Arglwydd, na fydded iddo ein hachub yn y dydd hwn. Ac os adeiladasom i ni ein hunain allor, fel ein bod yn ymadael oddi wrth yr Arglwydd ein Duw, fel ein bod yn offrymu arno aberth poethoffrymau, fel ein bod yn gwneud arno aberth iachawdwriaeth, bydd yr Arglwydd yn ceisio hyn allan.

Ond oherwydd gofal am air gwnaethom hyn, gan ddweud, fel na ddywedo eich plant yfory wrth ein plant ni, Beth sydd gennych chi iw wneud âr Arglwydd Dduw Israel? Ac fe osododd yr Arglwydd ffiniau rhyngom ni a chwi, sef yr Iorddonen, ac nid oes i chwi ran yn yr Arglwydd, a bydd eich meibion yn dieithrio ein meibion ni, fel na fyddant yn addolir Arglwydd. Ac fe ddywedom ni wneud felly, adeiladur allor hon nid oherwydd offrymau nac oherwydd aberthau, Ond fel y bydd hwn yn dystiolaeth rhyngom ni a chwi, a rhwng ein cenedlaethau ni ar ein hôl, i wasanaethu gwasanaeth yr Arglwydd oi flaen ef, yn ein hoffrymau ni ac yn ein haberthau ni ac yn aberthau ein hiachawdwriaeth ni, ac ni ddywed eich plant chwi wrth ein plant ni yfory, nid oes i chwi ran yn yr Arglwydd. Ac fe ddywedasom ni, os daw byth ac y siaradant â ni, neu ân cenedlaethau ni yfory, ac y dywedant, Gwelwch debygrwydd allor yr Arglwydd, yr hon a wnaeth ein tadau ni, nid oherwydd offrymau nac oherwydd aberthau, ond tystiolaeth yw rhyngoch chwi a rhyngom ni, a rhwng ein meibion ni. Na foed felly i ni droi i ffwrdd oddi wrth yr Arglwydd yn y dydd heddiw i ymadael oddi wrth yr Arglwydd, fel ein bod yn adeiladu allor ir offrymau ffrwythau, ac ir aberthau Salamis, ac ir aberth

iachawdwriaeth, ac eithrio allor yr Arglwydd sydd o flaen ei babell ef.

Ac wedi i Phinehas yr offeiriad a holl reolwyr cynulleidfa Israel a oedd gydag ef glywed y geiriau a lefarodd meibion Reuben a meibion Gad a hanner llwyth Manasseh, feu plesiwyd hwy. A dywedodd Phinehas yr offeiriad wrth feibion Reuben ac wrth feibion Gad ac wrth hanner llwyth Manasseh, Heddiw rydym wedi gwybod bod yr Arglwydd gyda ni, oherwydd ni wnaethoch droseddu o flaen yr Arglwydd, ac oherwydd gwnaethoch achub meibion Israel o lawr Arglwydd. Ac fe drodd Phinehas yr offeiriad ar tywysogion yn ôl o feibion Reuben ac o feibion Gad ac o hanner llwyth Manasseh o Gilead i dir Canaan at feibion Israel, ac fe atebwyd iddynt y geiriau. Ac fe blesiodd hyn feibion Israel, ac fe siaradon nhw â meibion Israel, ac fe fendithion nhw Dduw meibion Israel, ac fe ddwedon nhw na fydden nhwn mynd i fyny atyn nhw mwyach i ryfel i ddinistrio tir meibion Reuben a meibion Gad a hanner llwyth Manasseh, ac fe drigon nhw arno.

Ac enwodd Josua allor Reuben a Gad a hanner llwyth Manasse, a dywedodd ei fod yn dystiolaeth rhyngddynt mair Arglwydd yw eu Duw hwy.

23

Ac wedi dyddiau lawer ar ôl ir Arglwydd roi gorffwys i Israel

rhag ei holl elynion o gwmpas, roedd Josua yn hen ac wedi mynd ymlaen mewn dyddiau. Ac galwodd Josua ynghyd holl feibion Israel au cyngor o henuriaid au llywodraethwyr au barnwyr au hysgrifenyddion, a dywedodd wrthynt, Yr wyf fi wedi heneiddio ac wedi bwrw ymlaen mewn dyddiau, Ond chi, rydych chi wedi gweld cymaint ag a wnaeth yr Arglwydd ein Duw ir holl genhedloedd hyn on blaen ni, oherwydd yr Arglwydd eich Duw chi sydd wedi ymladd drosoch chi. Gwelwch oherwydd yr wyf wedi bwrw i chwi y cenhedloedd sydd wedi eu gadael yn weddill i chwi, y rhain yn yr etifeddiaethau ich llwythau, or Iorddonen, yr holl genhedloedd, ac yr wyf wedi eu dinistrio yn llwyr, ac or môr mawr bydd yn ffinio ar orllewin yr haul.

Ond bydd yr Arglwydd ein Duw hwn yn eu dinistrio hwy on blaen, hyd nes y byddant wedi darfod, ac fe fydd yn anfon atynt y bwystfilod gwyllt, hyd nes y bydd wedi eu dinistrio hwy au brenhinoedd och blaen chwi, ac fe fyddwch yn etifeddu eu tir hwy, fel y llefarodd yr Arglwydd ein Duw wrthych. Byddwch gryf iawn felly i gadw ac i wneud pob peth sydd wedi ei ysgrifennu yn llyfr cyfraith Moses, fel na throech or neilltu ir dde nac ir chwith fel na fyddwch yn mynd i mewn at y cenhedloedd sydd wedi eu gadael yn weddill, y rhain, ac ni fydd enwau eu duwiau hwy yn cael eu henwi yn eich plith, ac na fyddwch yn eu gwasanaethu, ac na fyddwch yn ymgrymu iddynt, ond glynwch wrth yr Arglwydd ein Duw, yn union fel y gwnaethoch hyd y dydd hwn A bydd yr Arglwydd yn eu dinistrio hwy och blaen chwi, genhedloedd mawr a chryf, ac ni safodd

neb yn ein herbyn ni hyd y dydd hwn. Ymlidiod un ohonoch fil, oherwydd yr Arglwydd ein Duw a ymladd drosoch, yn union fel y dywedodd wrthym.

Ac ymgadwch yn ddirfawr i garur Arglwydd ein Duw. Os oherwydd y trowch yn ôl ac yr ymunwch âr cenhedloedd syn weddill hyn sydd gyda chi, ac y gwnewch briodas-gymysgiadau â hwy, ac yr ymgysgwch â hwy a hwythau â chi, Gwybyddwch nad ychwanegu a wnar Arglwydd i ddifar cenhedloedd hyn och blaen, a byddant i chwi yn faglau, ac yn rhwystrau tramgwydd, ac yn hoelion yn eich sodlau, ac yn saethau yn eich llygaid, hyd oni ddarfyddoch or tir da hwn a roddodd i chwir Arglwydd eich Duw.

Rwyf in mynd i ffwrdd ar y ffordd, fel pawb ar y ddaear, a byddwch yn gwybod yn eich calon ac yn eich enaid, oherwydd nid syrthiodd yr un gair or holl eiriau a ddywedodd yr Arglwydd ein Duw am yr holl bethau syn perthyn i ni, ni fethodd yr un ohonynt. Ac fe fydd yn y modd y mae wedi dod atom ni yr holl eiriau da, a lefarodd yr Arglwydd arnoch chi, felly y daw yr Arglwydd Dduw arnoch chi âr holl eiriau drwg hyd nes y dinistra efe chi oddi ar y tir da hwn, a roddodd yr Arglwydd i chi yn eich troseddu chi gyfamod yr Arglwydd ein Duw, a orchmynnodd i ni, ac wedi mynd i wasanaethu duwiau eraill ac i addoli iddynt.

24

Ac fe gasglodd Josua holl lwythau Israel i Seilo, a galwodd ynghyd eu henuriaid au hysgrifenyddion au barnwyr, au gosod hwy gerbron Duw.

Ac meddai Josua wrth yr holl bobl, Fel hyn y dywed yr Arglwydd Dduw Israel: Y tu hwnt ir afon y preswyliasant eich tadau or dechrau, Tera tad Abraham a thad Nahor, a gwasanaethant dduwiau eraill. Ac fe gymerais eich tad Abraham or tu hwnt ir afon, ac fei harweinais trwyr holl wlad, ac fe amlheais ei had, ac fe roddais Isaac iddo. Ac i Isaac roddais Jacob ac Esau, a rhoddais i Esau fynydd Seir iw etifeddu, ond aeth Jacob ai feibion i lawr ir Aifft, ac yno aethant yn genedl fawr a niferus a chryf, a cham-driniodd yr Eifftiaid hwy. A thrawais yr Aifft âr arwyddion a wneuthum ynddynt. Ac ar ôl hyn arweiniodd ein tadau allan or Aifft, ac aethoch i mewn ir Môr Coch, ac erlyniodd yr Eifftiaid ein tadau mewn cerbydau ac ar gefn ceffylau ir Môr Coch. Ac fe waedasom allan at yr Arglwydd, a rhoddodd gwmwl a thywyllwch rhyngom ni ar Eifftiaid, a dug y môr arnynt, au gorchuddiodd hwy, a gwelodd eich llygaid gymaint ag a wnaeth yr Arglwydd yn nhir yr Aifft, a buoch yn yr anialwch ddyddiau lawer.

Ac arweiniodd ef ni i dir yr Amoriaid oedd yn preswylio tu hwnt ir Iorddonen, a thraddododd yr Arglwydd hwy in dwylo ni, ac etifeddasoch eu tir hwy, a dinistriasoch hwy och blaen.

Ac cododd Balak fab Sepphor, brenin Moab, a threfnodd frwydr yn erbyn Israel, ac wedi anfon galwodd ar Balaam in melltithio

ni. Ac nid oedd yr Arglwydd dy Dduw yn fodlon dy ddinistrio di, a bendithiodd ni â bendithion, an gwaredodd ni ou dwylo hwy, au traddododd hwy. Ac fe groesoch chi yr Iorddonen, ac fe ddaethoch chi i Jericho, ac fe ymladdodd yn ein herbyn ni y rhai oedd yn preswylio yn Jericho, yr Amoriaid, ar Canaaneaid, ar Perisiaid, ar Hifiaid, ar Jebusiaid, ar Hethiaid, ar Girgasiaid, ac fe draddododd yr Arglwydd hwy in dwylo ni. Ac anfonodd och blaen chi y gacynen, ac anfonodd hwy on blaen ni deuddeg o frenhinoedd yr Amoriaid, nid âth gleddyf di nac âth fwa di.

Ac rhoddodd i chwi dir na lafuriasom arno, a dinasoedd na adeiladasoch, ac ymsefdlasom ynddynt, a gwinllannoedd a llwyni olewydd na blannasoch chwi, yr ydych yn bwyta.

Ac yn awr ofnwch yr Arglwydd, a gwasanaethwch ef mewn uniondeb ac mewn cyfiawnder, a rhowch heibio y duwiau dieithr y gwasanaethodd ein tadau iddynt y tu hwnt ir afon ac yn yr Aifft, a gwasanaethwch yr Arglwydd. Os nad ywn plesio i chi wasanaethur Arglwydd, dewiswch i chi eich hunain heddiw pwy y gwasanaethwch, ai dduwiau eich tadau, y rhai sydd yn y tu hwnt ir afon, ai dduwiaur Amoriaid, yn y rhai yr ydych yn preswylio ar eu tir hwy; ond fi am tŷ, byddwn yn gwasanaethur Arglwydd, oherwydd sanctaidd yw.

Ac mewn ateb dywedodd y bobl, Na foed i ni adael yr Arglwydd er mwyn gwasanaethu duwiau eraill. Yr Arglwydd ein Duw ni, ef ei hun yw Duw, ef ei hun a ddug ni an tadau i fyny or Aifft, ac an gwarchododd ni ar holl y ffordd yr aethom ynddi, ac ymhlith

yr holl genhedloedd y pasiasom trwyddynt. A bwriodd yr Arglwydd allan yr Amoriaid ar holl genhedloedd oedd yn preswylio yn y tir on blaen ni, ond byddwn ninnau hefyd yn gwasanaethur Arglwydd, oherwydd hwn yw ein Duw ni.

A dywedodd Josua wrth y bobl, Ni allwch wasanaethur Arglwydd, oherwydd Duw sanctaidd yw, a Duw cenfigennus yw hwn; ni fydd yn maddau eich pechodau nach gweithredoedd anghyfreithlon, Pan fyddwch chin gadael yr Arglwydd ac yn gwasanaethu duwiau eraill, bydd yn dod ac yn eich niweidio ac yn eich difa yn ller daioni a wnaeth i chi. Ac meddair bobl wrth Josua, Nage, ond yr Arglwydd a wasanaethwn.

Ac meddai Josua wrth y bobl, Rydych chin dystion yn eich erbyn eich hunain mai chi a ddewisodd yr Arglwydd iw wasanaethu. Ac yn awr tynnwch ymaith y duwiau dieithr sydd ynoch, a gwnewch eich calon yn syth tuag at yr Arglwydd Dduw Israel. Ac meddair bobl wrth Josua, Byddwn yn gwasanaethur Arglwydd ac yn gwrando ar ei lais.

A gwnaeth Josua gyfamod âr bobl yn y dydd hwnnw, a rhoddodd iddo gyfraith a barn yn Seilo o flaen pabell Duw Israel. Ac ysgrifennodd y geiriau hyn i lyfr cyfreithiau Duw, a chymerodd garreg fawr, a sefydlodd Josua ef dan y terebinth gyferbyn âr Arglwydd. A dywedodd Josua wrth y bobl, Wele, bydd y garreg hon yn dystiolaeth yn eich plith, oherwydd mae hi ei hun wedi clywed yr holl bethau a ddywedwyd wrthi gan yr Arglwydd, oherwydd llefarodd wrthych heddiw, a bydd hon yn

dystiolaeth yn eich plith yn y dyddiau olaf, pan fyddwch yn trin yn ffals âr Arglwydd fy Nuw. Ac anfonodd Josua y bobl, ac aeth pob un iw le ei hun. A gwasanaethodd Israel yr Arglwydd holl ddyddiau Josua, a holl ddyddiaur henuriaid a estynasant yr amser ar ôl Josua, ac a welsant holl weithredoedd yr Arglwydd a wnaeth i Israel.

Ac wedir pethau hynny bu farw Josua fab Nun, gwas yr Arglwydd, yn gant a deg oed. Ac fei claddwyd ef ger ffiniau ei ran yn Thamnasaarch ym mynydd Effraim ir gogledd o fynydd Gilead

Ac daeth meibion Israel ag esgyrn Joseff i fyny or Aifft, a chladdwyd hwy yn Sichem, yn y rhan or maes a gafodd Jacob gan yr Amoriaid oedd yn byw yn Sichem am gant o ŵyn, ac fei rhoddodd i Joseff yn rhan.

Ac wedi hyn bu farw Eleazar fab Aaron yr archoffeiriad, a chladdwyd ef yn Gibeah Phinehas ei fab, yr hon a roddwyd iddo ym mynydd Ephraim.